

ISTORIA SACRĂ

FIINȚELE SUPRANATURALE
ȘI NAȘTEREA LUMII NOASTRE

JONATHAN BLACK

NEMIRA

JOHNATHAN BLACK

ISTORIA SACRĂ

Detaliu din *The Arte of Navigation* de John Dee

ISTORIA SACRĂ

FIINȚELE SUPRANATURALE
ȘI NAȘTEREA LUMII NOASTRE

traducere din limba engleză

ALEXANDRU MACOVESCU

NEMIRA

Descrierea CIP a Bibliotecii Naționale a României

BLACK, JONATHAN

Istoria Sacră. Ființele supranaturale și nașterea lumii noastre / Jonathan Black; trad.

Alexandru Macovescu - București: Nemira Publishing House, 2014

Bibliogr.

Index

ISBN print: 978-606-579-814-4

ISBN epub: 978-606-758-012-9

ISBN mobi: 978-606-758-013-6

I. Macovescu, Alexandru (trad.)

94 (100)

Jonathan Black

THE SACRED HISTORY

How Angels, Mystics and Higher Intelligence Made Our World

© 2013 by Jonathan Black

© Nemira 2014

Redactor: Dana IONESCU

Tehnoredactor: Stelian BIGAN

Tehnoredactor ebooks: Mihai Eftimescu

Orice reproducere, totală sau parțială, a acestei lucrări, fără acordul scris al editorului, este strict interzisă și se pedepsește conform Legii dreptului de autor.

Cuprins

[Cuprins](#)

[Prefață](#)

[Introducere Viziunea mistică](#)

[Capitolul 1 Încet cade roua...](#)

[Capitolul 2 Mama Pământ și Tatăl Timp](#)

[Capitolul 3 Sfântul Mihail și șarpele](#)

[Capitolul 4 Femeia-păianjen își țese vraja](#)

[Capitolul 5 Isis și taina potrivirii perfecte](#)

[Capitolul 6 Amanți divini și soții angelice](#)

[Capitolul 7 Odin și teoria angelică a evoluției](#)

[Capitolul 8 Povestea inelului neprețuit](#)

[Capitolul 9 Oameni puternici, oameni vestiți](#)

[Capitolul 10 Zeii cer ajutorul oamenilor](#)

[Capitolul 11 Orfeu, sfinxul și seiful temporal](#)

[Capitolul 12 Noe și apele uitării](#)

[Capitolul 13 Rama și Sita - îndrăgostiții din pădure](#)

[Capitolul 14 Krișna, Albă ca zăpada și cele șapte fecioare](#)

[Capitolul 15 Ghilgameș și elixirul nemuririi](#)

[Capitolul 16 Avraam, părintele gândirii logice](#)

[Capitolul 17 Moise și zeii războiului](#)

[Capitolul 18 Solomon, sex și frumusețe](#)

[Capitolul 19 Ilie între lumi](#)

[Capitolul 20 Povestea lui Buddha](#)

[Capitolul 21 Socrate și daimonul său](#)

[Capitolul 22 Iisus întoarce lumea pe dos](#)

[Capitolul 23 Soarele de la miezul nopții](#)

[Capitolul 24 Epoca minunilor](#)

[Capitolul 25 Muntele vine la Mahomed](#)

[Capitolul 26 Carol cel Mare și paladinii durerii](#)

[Capitolul 27 Parsifal se face de răs](#)

[Capitolul 28 O mie și una de nopți](#)

[Capitolul 29 Sf. Francisc ia în serios Evangheliile](#)

[Capitolul 30 Noua iubire arabă](#)

[Capitolul 31 Dante, templierii și calea cea mai puțin bătută](#)

[Capitolul 32 Christian Rosenkreuz și apariția tehnicilor yoga](#)

[Capitolul 33 Ioana și cheia de la ușa mică](#)

[Capitolul 34 Zânele ne vor bărbăția](#)

[Capitolul 35 Paracelsus și misterele vindecării spirituale](#)

[Capitolul 36 Cavaful are alt fel de cunoaștere](#)

[Capitolul 37 Shakespeare și rozacrucienii](#)

[Capitolul 38 Povești supranaturale în epoca științei](#)

[Capitolul 39 Napoleon, magnetul epocii](#)

[Capitolul 40 Abraham și Bernadette](#)

[Capitolul 41 Un nabob în țara ciudățeniilor \(1\)](#)

[Capitolul 42 Marele secret al acestei lumi](#)

[Capitolul 43 Povestea vieții de după moarte](#)

[Capitolul 44 Jung și daimonul său](#)

[Capitolul 45 Fátima și tainele îngerului păzitor](#)

[Capitolul 46 Hitler și îngerii maghiari](#)

[Capitolul 47 Acel "ceva" fără de care...](#)

[Capitolul 48 Lorna Byrne și misticismul în viața de zi cu zi](#)

[Concluzie](#)

[Note](#)

[Bibliografie selectivă](#)

[Indice de nume proprii](#)

[Mulțumiri](#)

Pentru Lorna Byrne

Prefață

Poveștile din această carte, istorisite în ordine cronologică, reprezintă un fel de istorie populară a lumii, o viziune bazată pe imaginație.

În plus, ele operează pe niveluri diferite. Fac parte dintr-o tradiție mistică.

Multe descriu evenimente dramatice care nu au loc în lumea materială, ci pe tărâmul spiritual al zeilor, al îngerilor și al altor ființe imateriale, precum povestea lui Milton despre răzvrătirea din Paradis, care va duce la izgonirea oamenilor din Grădina Edenului...

Și, așa cum vom vedea, multe dintre narațiunile prezente aici înfățișează călători între cele două lumi, oamenii care, fără să-și dea seama, sunt prilej de amuzament pentru zei și îngeri sau pe alții care se strecoară în realități alternative. Sunt povești magice și misterioase ce arată cum se simte cineva atunci când lumea spirituală pătrunde în viața sa de zi cu zi, când ființele imateriale își fac apariția pe neașteptate, când percepe deodată o prezență sau când, fără să-și dea

seama, pășește pe tărâmul lor și începe să vadă că este altfel, invers și cu susul în jos.

Prezente și acum în memoria colectivă, astfel de povești rămân la fel de impresionate și de frumoase și încă ne fac inima să bată mai tare, pentru că, așa cum vom vedea, ele reprezintă momente cruciale în evoluția spirituală sau, în termeni moderni, momente decisive în evoluția conștiinței. Iată de ce aceste narațiuni se adresează străfundurilor sufletului uman – potrivit tradiției mistice, ele descriu desfășurarea acțiunii pe un plan divin. Mărește ființe spirituale ne conduc pașii din epocă în epocă, din stadiu în stadiu, scoțându-ne din încurcături și ajutându-ne să evoluăm în așa fel încât să ne trăim viața, singura pe care o cunoaștem acum. Când luptăm sau când iubim, când suntem încercați până la limita rezistenței și raportăm un fel de victorie sau chiar suferim o înfrângere, călcăm pe urmele zeilor și ale îngerilor, urmând modelele de comportament pline de sensuri pe care ei ni le-au conferit.

Cum timpul nu se scurge la fel în celelalte lumi spirituale, acestea sunt evenimente care, într-un fel, pot fi încă în desfășurare și, totuși, e posibil să se fi încheiat – cu alte cuvinte, unele sunt povești profetice, cum ar fi cea intitulată „Amurgul zeilor”.

Evenimentele din istoria lumii se pot repeta în toate viețile noastre, deci fiecare dintre noi trebuie să treacă printr-o fugă în deșert ori să plece în căutarea Sfântului Graal.

Anumite momente din istoria lumii au fost puse în scenă ca parte a unei ceremonii religioase. De exemplu, povestea transmisă nouă sub titlul „Cenușăreasa” își are originea în drama sacră a lui Isis, jucată în templele din Egiptul antic. Alte narațiuni, cum sunt cele despre înviere, au făcut probabil parte din ritualurile de inițiere, în care o

ființă anume pregătit` „învia“ sau „renăștea“ într-o stare mai evoluată de existență sau conștiență. Unele dintre aceste ritualuri se mai practică în taină și azi, adesea în pivnițe sau în grote ascunse de ochii lumii.

În forma în care ne-au parvenit, asemenea povești pot fi un izvor de înțelepciune. Sunt „povești didactice“, menite să ne influențeze în profunzime, la nivelul pe care îl numim astăzi subconștient, dar scopul lor e și să ne ajute să devenim mai conștienți de formele și de modelele mistice ale vieților noastre.

Intenția mea este să susțin cu argumente că acesta e unul dintre motivele pentru care toate poveștile sunt atât de importante. Volumul de față nu e doar o carte de povești, ci și o carte despre povești. Poveștile demonstrează imanența divinului în experiența umană, iată ce sugerez aici. Ne arată lucruri care se întâmplă, dar care nu s-ar întâmpla dacă materialismul științific ar explica tot ce există pe lume.

Momentele cruciale, marile evenimente ce marchează istoria spirituală a lumii, așa cum sunt văzute în povești ce par în întregime rodul ficțiunii, ca O mie și una de nopți sau narațiunile populare despre întâlniri cu ființe supranaturale ori spirite ale morților.

Nicio poveste celebră nu este doar fantezie și nici iluzie. [\(1\)](#)

Poveștile sunt prezentate în ordine cronologică. Marile narațiuni din trecutul îndepărtat arată imanența divinului în formă mitică. Intervenția divină și interacțiunea inteligentă cu ființe spirituale, îndrumarea spirituală, punerea la încercare de către spirite – toate

astea sunt mai presus de îndoială în mituri și Scripturi. Fac parte din acea viziune asupra lumii care se conturează în mituri și legende. În prima parte a volumului am să vă istorisesc din nou marile povești ale începuturilor omenirii, pentru a arăta cum s-au configurat trăsăturile caracteristice ale condiției umane epocă după epocă, stadiu după stadiu. Aceasta este chiar povestea Creației.

Pe naratorii poveștilor nu-i interesa lumea materială așa cum a ajuns să ne intereseze pe noi de la revoluția științifică încoace. Pentru ei, marele miracol sau minune nu consta atât în complexitatea lumii exterioare, cât în frumusețea și în complexitatea lumii interioare, a experienței subiective; cum ajungem să percepem și să cunoaștem lumea astfel, iată tema centrală a acestor povești, care ne spun istoria secretă a sufletului uman. (2)

Din cauza pasiunii lui Venus pentru Adonis, dorința noastră poate fi uneori distructivă. Din cauza faptului că Loki, Lucifer la scandinavi, a furat și a încercat să-și păstreze un inel fermecat făurit de pitici, chiar și cei mai buni dintre noi pot deveni hrăpăreți și avari. Și datorită zeilor Odin și

Mercur suntem înzestrați acum cu curiozitate intelectuală. Datorită zeului Soarelui ni se dau asigurări că, dacă suntem inimoși și riscăm tot, putem câștiga până la urmă lupta cu forțele întunericului.

Mai târziu vom vedea că, datorită lui Moise, patima pentru dreptate ne străbate ca un fluviu năvalnic. Datorită lui Buddha suntem în stare de compasiune pentru toate ființele și mulțumită lui Socrate avem capacitatea de a gândi liber, pe care altminteri nu am fi avut-o.

Vom vedea lucrurile întocmai ca marii mistici ai Arabiei, care au arătat lumii deliciile iubirii senzuale, precum și că inima este un

organ senzorial mai important decât ochii.

Povestea întemeietorilor medievali ai Hatha-yoga e strâns legată de cea a lui Christian Rosenkreuz și de introducerea noțiunii de *chakra* în gândirea mistică occidentală.

Carl Gustav Jung, unul din cei doi mari oameni de știință ai modernității care au explorat sufletul omenesc, a fost îndrumat de un învățător fără trup, așa cum și Socrate a fost călăuzit de daimonul lui. Vom compara relatarea călătoriei spiritului după moarte așa cum au făcut-o sfinții medievali cu descrierea realizată de celălalt mare om de știință pe tărâm spiritual din epoca modernă, Rudolf Steiner. Unele teme se vor repeta, ca și unele personaje, printre care chipul câteodată periculos și perturbator al Omului Verde, care apare în diferite forme în *Istoria sacră a lumii*, inclusiv la final, pentru a vesti a Doua Venire a Mântuitorului.

În unele capitole am introdus comentarii la povești pentru a explicita momentele decisive ale istoriei pe care le prezintă. În alte cazuri, m-am sfiit să intervin.

Iau drept axiomă afirmația lui Ibn Arabi, un mare mistic sufit și o lumină călăuzitoare în această carte: „Nicio religie nu poate exprima singură pe deplin Realitatea lui Dumnezeu.” Volumul conține referiri și la operele și învățăturile mai multor școli de gândire, cum ar fi cea sufită, cabalistică, hermetică, rozacruciană, masonică, teozofică și antropozofică, precum și la cele ale unor mistici ca Platon, Plotin, Paracelsus, Christian Rosenkreuz, Jacob Boehme, Rudolf Steiner și Lorna Byrne și mă întreb dacă afirmațiile lor despre gândirea mistică din Antichitate ne pot ajuta să găsim un limbaj în care să le discutăm și să le înțelegem în epoca modernă.

Mă refer, de asemenea, la marii povestitori din modernitate, scriitori care încearcă să elucideze marile enigme care sunt viața și moartea. Ei sunt scriitori care se întreabă dacă existența noastră are într-adevăr o dimensiune mistică, dacă lumea este plină de înțeleșuri pe care nu noi le-am dat, dacă suntem cu adevărat în interacțiune cu forme de inteligență fără trup. În epoca materialismului științific, aceasta este, poate, cea mai importantă întrebare filosofică, iar marii romancieri, de la Dostoievski la George Eliot și David Foster Wallace, au căutat misticismul în viața de zi cu zi, modele misterioase, urme mistice și influențe din lumea cealaltă în viețile eroilor, ca în poveștile din Evul Mediu timpuriu, dar și în viața noastră cotidiană de oameni obișnuiți.

Am scris această carte și pentru a pune o întrebare scandalosă: *Și dacă afirmațiile pe care le fac religiile lumii sunt adevărate?* Cum ar arăta atunci istoria? Este oare posibil să oferi o poveste a Creației care e, bineînțeles, creaționistă, dar pe care oamenii de știință n-o pot respinge imediat ca absurdă? Și dacă Ioana d'Arc a fost călăuzită de îngeri când a înfrânt armata englezilor? Dacă la Bernadette de Lourdes a venit într-adevăr Fecioara Maria?

Desigur, astfel de întâmplări ieșite din comun nu se pot dovedi științific, dar, dacă le împletești pe toate într-o narațiune istorică, nu cumva iese la iveală o istorie coerentă a lumii, la antipodul istoriei configurate de atei? Oare e posibil să faci o relatare relevantă din povești despre intervenții angelice, viziuni mistice și experimente supranaturale, cu alte cuvinte, din acele piese ale mozaicului pe care istoricii cu scaun la cap le aruncă la gunoi?

Oare e posibil să depistăm aceleași modele în lumea de azi? Oare se amestecă ființele spirituale în viețile noastre în același mod decisiv în care au intervenit în viețile lui Moise și Ioanei d'Arc? A doua parte a cărții prezintă relatări referitoare la experiențele tulburătoare prin care a trecut un președinte american, la minuni la care au fost martori mii de oameni, la îngerii care le-au apărut evreilor persecutați de naziști în Ungaria și școlarilor atacați de armata rebelilor în Congo, precum și oamenilor care aparent duc o viață modernă, urbană și obișnuită. *Istoria sacră a lumii* vine cu dovezi despre experiențe nemijlocite cu supranaturalul, așa cum s-au petrecut ele de-a lungul vremii. Aș vrea să sugerez că numărul și coerența mărturiilor din toate timpurile și din toate locurile sunt de-a dreptul remarcabile. [\(3\)](#)

Noi trăim la punctul de întâlnire dintre două planuri, unul mental și celălalt fizic, și putem trece dintr-unul în altul. Ambele se întind departe și în întuneric și ne fac să ne punem întrebări despre viață și moarte – de unde venim și unde ne ducem.

Filosofii s-au întrebat întotdeauna care plan este pe primul loc, care e mai fiabil, mai ușor de cunoscut. Depind unul de celălalt în ceea ce privește existența lor? Cea mai profundă întrebare filosofică, având cele mai mari implicații în felul în care privim lumea, este următoarea: Ce a fost mai întâi, ce este esențial, *ce este mai real: spiritul sau materia?*

Suntem aici pentru că universul ne-a făcut astfel sau universul e așa pentru că *scopul* lui este să creeze ființe umane? Este mintea principala componentă a universului? Sunt valoarea și sensul

inerente universului? Există legi morale fundamentale întrețesute în materialul universului sau asemenea lucrurilor sunt invenția oamenilor?

Noi am inventat iubirea?

Credința că intelectul se află pe primul loc și că, într-un anumit sens, el e mai real stă la baza concepției religioase sau spirituale asupra vieții – ceea ce, de altfel, a crezut aproape toată lumea în cea mai mare parte din istorie ⁽⁴⁾. Convingerea că materia e pe primul loc este temeiul concepției materialiste sau al celei atee. A început să se răspândească odată cu revoluția științifică, ajungând să fie acum concepția predominantă a elitei cultivate. În zilele

noastre, concepția intelectuală dominantă e că mintea sau conștiința a survenit întâmplător, ca un reactiv al unei compoziții chimice.

Idealism, iată termenul filosofic pentru viziunea care „pune mintea pe primul loc”. E un termen derutant, căci, în afara mediului academic, înseamnă de obicei să urmărești idealuri înalte, iar studenților la Filosofie, cel puțin celor care studiază filosofia în tradiția anglo-americană, li se spune că idealismul a fost o ciudată teorie a cunoașterii, în care nimeni nu mai crede cu adevărat și care ultima dată a fost apărută cu înverșunare în secolul al XVIII-lea de episcopul Berkeley.

Totuși, în cea mai mare parte din istorie, idealismul a fost o filosofie de viață atotcuprinzătoare, îmbrățișată cu inima deschisă. În general oamenii au perceput lumea la unison cu idealismul – pe care l-am putea numi „idealism popular”. ⁽⁵⁾

Majoritatea oamenilor credeau că „la început” a fost un mare spirit cosmic – „Dumnezeu”, în tradițiile occidentale. Credeau că acest spirit cosmic a creat materia, dându-i viață. Impresia lor era că acest spirit cosmic rearanjează universul ca răspuns la rugăciunile, temerile și speranțele lor cele mai tainice, îndrumându-i, răsplătindu-i sau pedepsindu-i pentru faptele lor. Câteodată simțeau o prezență spirituală și uneori aveau ceea ce numim acum halucinații colective. (6).

Elita intelectuală de astăzi, categoric de partea materialismului, își cam bate joc de experiențele mistice și spirituale, să le ia în râs ca pe niște aiureli. În loc să încerce temeinic să folosească informațiile provenite din experiențele spirituale, atei militanți și înverșunați vorbesc ca și cum chestiunea ar fi tranșată. De exemplu, când e vorba despre ce s-a întâmplat „la început”, nu există dovezi concludente sau niciuna care să se apropie măcar de a fi concludentă. Există doar frânturi infime de dovezi despre Big Bang și nicio dovadă palpabilă pentru ce s-a întâmplat înainte. Când e vorba despre începutul lumii, nici credincioșii, nici atei nu prea au pe ce să se bazeze. Cantitățile uriașe de speculații răstălmăcite sunt susținute de probe minuscule. (7) În acest domeniu, ca și în altele, certitudinea este pur și simplu o reacție nepotrivită la natura și la cantitatea dovezilor de care dispunem. Într-o carte recent apărută, filosoful american Alvin Plantinga a demonstrat că nu putem stabili că evoluția a survenit conform unui plan, dar nu putem nici să excludem ipoteza inversă. (8).

De vreme ce știința nu oferă nici pe departe suficiente dovezi, pe ce alte surse ale cunoașterii ne-am putea baza? Cuvântul „mistic” vine

de la *mystae* din Grecia antică, unde persoanele erau alese să fie inițiate în instituții numite „școli de misterii”, care funcționau pe lângă marile temple publice. Toată lumea știa de existența lor, dar numai puțini aveau privilegiul de a afla ce se învăța acolo. În locurile acelea ținute în mare taină, *mystae* erau pregătiți

și supuși unor mari încercări, care puteau consta în lungi perioade de post și privațiuni senzoriale, în exerciții spirituale și uneori poate și în administrare de halucinogene. Procesul era conceput să inducă experiențe mistice.

Misticilor li se dădea posibilitatea să străpungă vălul ce ascundea ființele spirituale, inaccesibile majorității oamenilor. Învățau să comunice direct și conștient cu forțele constructive ale universului, acele forțe care, conform idealismului, controlează în lume cea mai mare parte din noi și din mediul în care trăim.

Vom vedea târziu că, în esență, cunoștințele tainice pe care le dobândeau inițiații erau cunoștințe practice de manipulare a materiei de către mintea umană, începând cu fiziologia omului. Erau învățați cum să provoace efecte psihosomatice în corpul uman și apoi să mute materia în univers prin puterea minții. Erau capabili să acționeze în lume în moduri necunoscute de conștiința normală, obișnuită. Puteau să devină profeți sau tămăduitori ori să facă dovada altor daruri excepționale, poate să genereze noi idei ce aveau să abată lumea de pe drumul ei, în artă, filosofie și știință. Cunoșteau algoritmi spirituali prin care mintea cosmică modelează lumea din jurul nostru, iar uneori, după cum vom vedea, îi știau cu o precizie matematică. Mulți greci și romani străluciți, printre care Socrate, Platon, Eschil, Pindar, Ovidiu, Vergiliu, Seneca și Cicero, erau inițiați în aceste școli.

Atunci, ca și acum, unii mistici reușeau să intre în aceste stări transcendente și ajungeau la celelalte moduri de cunoaștere care le însoțeau, alții se nășteau cu acest dar. În *Istoria sacră a lumii* vom afla mărturiile ambelor tipuri de mistici.

Istoria relatată aici e povestea omului, așa cum a fost spusă de oamenii care aveau o conștiință alternativă sau mai înaltă, de oameni care dispuneau de alte moduri de cunoaștere. Toate poveștile din cartea de față sunt văzute cât mai mult posibil din punct de vedere spiritual. Inspirându-mă din înțelepciunea și cunoașterea mysticilor din multe epoci, printre care al-Arabi, Hildegard din Bingen, Rudolf Steiner, precum și din lunga prietenie cu remarcabilul mistic modern Lorna Byrne, am încercat să clarific ce au intenționat ființele spirituale prin intervențiile lor în viața oamenilor.

Volumul de față este doar o istorie imaginară, așa că nu pot dovedi nimic din ce am scris aici. Ar fi imposibil. Cu multă vreme în urmă, când am constatat că, la nivel transcendental, la nivelul experienței spirituale și mystice, toate tradițiile religioase fuzionează, am avut un șoc. Experiența unui yoghin în jungla indiană, cea a unui derviș în deșertul Arabiei și cea a Lornei Byrne în suburbiile orașului Dublin par cât se poate de compatibile. Mysticii sufiți vorbesc despre Lumea Cealaltă, un loc unde putem accede folosindu-ne imaginația, dar care are o realitate obiectivă. Oamenii pot intra în universul acesta prin portaluri aflate în diferite zone din lume, dar se adună în același loc și întâlnesc aceleași ființe spirituale.

În ultima parte a cărții vă propun ceea ce eu numesc „argumentul experienței personale nemijlocite”: dacă universul e creat de o Minte Cosmică, ne putem aștepta ca experiența noastră în acest univers să

fie foarte diferită de cazul în care universul, viețile și facultățile noastre extraordinare ar fi apărut întâmplător.

Cum să ne judecăm propriile noastre trăiri, cum să le punem la încercare în această lumină? Dovezile ce susțin existența unei Minți Cosmice sunt mai ales de natură mistică. Și ne e greu să vorbim sistematic despre experiența mistică a abstractului. În afară de câțiva mistici cunoscuți, puțini oameni au încercat așa ceva, rezultatul fiind că nu avem la îndemână un limbaj adecvat cu ajutorul căruia să o putem descrie. Și, fiindu-ne greu să gândim sau să vorbim despre trăirea mistică, se prea poate să nici nu recunoaștem o astfel de trăire atunci când o avem.

George Eliot scria despre neputința de a recunoaște un asemenea fenomen: „Clipele de aur din viață trec în goană pe lângă noi și nu vedem decât nisip; îngerii ni se arată, iar noi îi recunoaștem numai după ce pleacă.” [\(9\)](#)

Prin urmare, neavând un cadru conceptual, cum am putea aborda asemenea trăiri, cum am putea privi viața și destinul? Ei bine, poveștile ar putea alcătui un fel de arenă pentru o astfel de dezbateri, sugerez eu.

Înainte de revoluția științifică, conștiința umană se axa pe aspectele esențiale ale condiției umane – că avem o foarte mică influență asupra marilor evenimente din viața noastră, că evenimentele cele mai importante pentru fericirea sau nefericirea noastră vin pe neașteptate, că există probabil o inteligență care le controlează și nu este a noastră. Asemenea idei nu mai sunt răspândite în zilele noastre, însă romancierul american David Foster Wallace a scris despre ele într-un stil dinamic, direct, contemporan:

„Atât sărutările destinului, cât și palmele lui zănatice ilustrează neputința fundamentală a individului asupra întâmplărilor cu adevărat însemnate din viața lui: deci aproape orice lucru important care ți se întâmplă vreodată nu se întâmplă pentru că tu l-ai aranjat. Destinul nu îți dă bipuri; destinul stă întotdeauna ascuns într-un șanț pe o alee, făcând un «Psst» pe care de obicei nu-l auzi, căci ești atât de grăbit spre sau de la ceva important pe care încerci sau ai încercat să-l aranjezi.” [\(10\)](#)

În toate aceste gânduri despre sensul vieții se vede un adevăr impresionant, cât se poate de evident. Fără o Minte Cosmică preexistentă care să-i dea sens, cosmosul, viața însăși, nu poate avea, prin definiție, *nicio* semnificație intrinsecă, ci doar acele sensuri temporare, parțiale, pe care alegem să i le atribuim. Fără o Minte Cosmică preexistentă, noțiuni cum e cea de destin nu prea au sens.

Și totuși, așa cum susțin David Foster Wallace și alții, mulți dintre noi au uneori în vedere un sens mai nobil sau unul absolut. Lumea e împotriva noastră, lucrurile merg rău, trecem printr-o pasă ghinionistă, întâmplările ne surprind în marea noastră neputință și ne supun la încercări grele, trecem de una și ne așteaptă alta, avem premoniții, coincidențe semnificative, vise care încearcă să ne spună ceva, înțelegem foarte clar că altcineva gândește, simțim legături deosebite cu unii oameni pe care îi întâlnim, simțim că-i cunoaștem de o viață, întâlnim pe cineva și știm că acel cineva va fi important în viața noastră, la un moment dat ne dăm seama că toate din viața noastră de până atunci au condus spre asta, ne îndrăgostim și suntem siguri că așa trebuia să fie...

Poveștile despre lumea cealaltă și semnele mistice ne pot sensibiliza la anumite modele de sensuri pe care să le conferim experienței noastre. Ne atrag atenția asupra experiențelor spirituale complexe și subtile care, dacă idealismul oferă o imagine corectă a lumii, sunt în același timp experiențe legate de forțele ascunse din lume, acele mari forțe ce se îmbină pentru a crea, a menține și a pune lumea în mișcare. Și poveștile din această carte ne ajută să punem sub lupă astfel de modele.

Când citim povești, pătrundem într-un tărâm misterios, plin de paradoxuri, enigme și semne de întrebare și e posibil să ne dăm seama că *și viața e așa*. Marea literatură ne deschide spre străfundurile propriei noastre ființe și spre străfundurile lumii în care trăim. Ne poate arăta o lume în care vibrează o energie inteligentă, o lume care vrea să comunice cu noi...

Am speranța că vă veți bucura de aceste povești și că le veți citi ținând cont de scopul pentru care au fost alese.

Introducere

VIZIUNEA MISTICĂ

Ferească Dumnezeu de o singură viziune!

WILLIAM BLAKE

Există printre noi oameni care văd lumea cealaltă, a îngerilor, la fel de clar pe cât văd stâncile, pietrele și copacii pe care le vedem noi toți. Li s-a spus în multe feluri – uneori deloc politicos –, dar aici le vom spune mistici. [\(11\)](#)

Uneori ei trăiesc și lucrează în structuri clerice, dar cel mai adesea funcționează în afara lor. În general sunt solitari, uneori retrași.

Pentru structurile oficiale din sfera religiei, misticii au fost întotdeauna o pacoste. Dacă ești un preot sincer, silitor, care se roagă din credință, dar își face griji în adâncul sufletului că nu a avut niciodată o experiență mistică vrednică de acest nume, sigur îți e greu dacă la câțiva kilometri mai încolo trăiește o tânără care vede

mereu îngeri și vorbește cu ei în fiecare zi. Cum să aperi dogmele Bisericii cu deplină convingere, când bănuiești că alții au parte de trăiri nemijlocite, personale cu ființe spirituale, alte realități despre care tu știi doar din teorie?

E de la sine înțeles că și atei le sunt ostili mysticilor. Pentru ei, viziunile cu îngeri sunt simple înșelătorii. Așa-zișii mistici sunt fie mincinoși, fie nebuni. Mă doare când îmi dau seama că, dacă ar pune mâna pe prietenii mei, niște psihiatri cu autoritate ar încerca să-i diagnosticeze cu schizofrenie. [\(12\)](#)

Confrunțați cu atâta ostilitate, trebuie să lămurim o neînțelegere răspândită. Viziunea mistică nu este neapărat în contradicție cu aceea a oamenilor de știință. Misticii nu pun sub semnul întrebării dovezile palpabile. Ei nu afirmă că tot ce știința și bunul-simț îți spun că vezi nu există cu adevărat. Nu susțin nici că lucrurile nu se întâmplă în ordinea descrisă de știință. Nu, misticii spun doar că lucrurile se întâmplă așa pentru că *le-au pus la cale îngerii și alte ființe spirituale*, pentru că ele au făcut manevre „din culise”.

De unde știu? Câteodată misticii văd numai ce vedem și noi – lumea concretă. Alteori intră într-o stare vizionară în care lumea fizică dispare și o văd doar pe cea spirituală. [\(13\)](#) Iar alteori văd cele două lumi îmbinându-se. Un mistic poate să vadă un eveniment cu cei doi ochi ai săi – ca o mamă care verifică de două ori dacă e bine legată centura de siguranță a copilului –, dar și cu un al treilea ochi, un ochi spiritual. Pe umărul mamei stă îngerul ei păzitor, îndemnând-o să se mai uite o dată, fiindcă nu s-a fixat bine clema. Și când ea face asta, îngerul păzitor al copilului zâmbește cu recunoștință și se luminează în lumina albastră, strălucitoare și limpede a înțelegerii.

Ceea ce vede al treilea ochi, ochiul spiritual, este posibil să nu aparțină lumii fizice, dar nu se poate spune că e *în dezacord* cu ce văd ceilalți doi ochi. Acest alt ochi mai degrabă deschide o nouă dimensiune ce pătrunde în și iese din lumea fizică. [\(14\)](#)

E important să ținem cont de această viziune dublă când ne gândim la Creație. Ca și în cazul mamei care verifică centura copilului, cred că atunci când vine vorba despre facerea lumii, și misticii, și oamenii de știință se gândesc la aceeași succesiune de întâmplări. *Doar că le privesc din unghiuri diferite.*

În primul capitol din *Facerea*, cartea biblică în versiunea ei oficială:

«Și a zis Dumnezeu: „Să fie lumină (...). Să fie o tărie prin mijlocul apelor și să se despartă apele de ape (...) Să se adune apele cele de sub cer la un loc și să se arate uscatul! (...) Să dea pământul din sine verdeață... Să mișune apele de vietăți, ființe cu viață în ele (...) Să scoată pământul ființe vii (...) fiare sălbatice (...) Să facem om (...).»

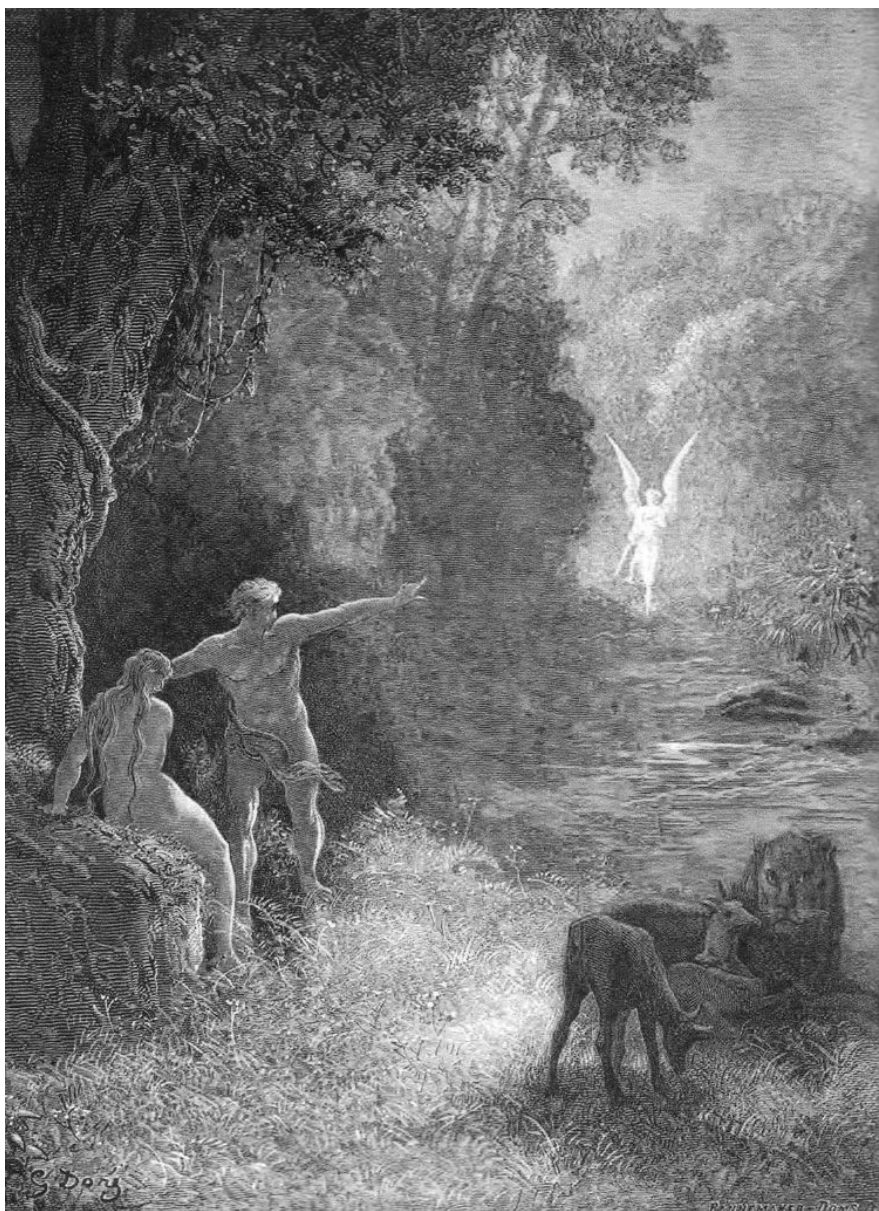
Dumnezeu face lumea cu o precizie matematică.
(Ilustrație din lucrarea *Li Livres dou Trésor* de Brunetto Latini)

Dincolo de limbajul poetic, ce găsim în această descriere? O succesiune în care particule subatomice („lumină”) sunt urmate de gaz („cerul”), apoi de lichid („apele”), solid („uscat”), forme rudimentare de vegetație („verdeață”), forme primitive de viață marină („să mișune apele de vietăți, ființe cu viață în ele”), animale terestre („fiarele pământului”) și, în cele din urmă, omul, modern din punct de vedere anatomic („Să facem om”). Privită astfel, *Facerea* e în concordanță cu viziunea științifică modernă.

Ateii care vor să discrediteze povestea biblică a facerii lumii și o privesc cu dispreț, tot insistă că întâmplările au avut loc în doar șapte zile. Dar în Biblie nu s-a precizat niciodată că lumea s-a făcut în șapte zile, în sensul modern al cuvântului „zi”, pentru că o reprezintă durata mișcării de rotație a Pământului în raport cu Soarele, iar la început nu existau nici Pământ, nici Soare. În *Facerea*, cuvântul „zi” desemnează probabil o unitate vastă de timp, cum ar fi eonul. *Facerea* oferă o relatare a unor evenimente petrecute înainte ca timpul, așa

cum îl știm acum, să fie măsurabil, poate chiar înainte ca timpul să existe.

Și mai provocator este că Biblia spune că îngerii l-au ajutat pe Dumnezeu să-și ducă planul la bun sfârșit și s-au și bucurat de faptele Lui. [\(15\)](#)

Arhanghelul Rafael trimis la Adam și Eva
(Ilustrație de Gustave Doré din volumul *Paradise Lost* de John Milton)

Biblia este sursa a multe povești cu înger, dar mai sunt și alte surse, unele mai vechi decât aceasta. Unele tradiții iudaice și creștine sunt, într-un fel, comentarii asupra Bibliei. Miturile și legendele evreilor, Talmudul și tradițiile mistice ale Cabalei, pe care le vom examina mai târziu, sunt pline de descrieri ale îngerilor din Biblie. [\(16\)](#) Misticii

au susținut întotdeauna că intuiesc rolul îngerilor, care poate nu e explicit în Scriptură, dar la care se face aluzie și care e codificat în scrierea sfântă. În tradiția mistică iudaică și creștină, Arhanghelul Mihail, de exemplu, joacă un rol deosebit în crearea formei umane, faptele și personalitatea lui și ale altor îngeri subînțelegându-se printre literele și cuvintele din *Facerea*. Așadar, există mituri și povești populare iudaice și creștine, mărturii ale mysticilor și sfinților și, așa cum vom vedea, și alte religii au tradiții sacre și mystice care par a spune aceleași povești despre aceleași ființe.

Sf. Mihail dând o mână de ajutor la modelarea formei omului
(Miniatură italiană din secolul al XIII-lea)

Să aruncăm acum o privire la principalele perspective conturate de acești mystici și vizionari, la panorama creată de eforturile angelice, de hoardele și dinastiile de îngeri, de conducători și eroi angelici și, da, îngeri ai răului. În cele ce urmează vom vedea galaxii

extinzându-se și dispărând și civilizații angelice înflorind și prăbușindu-se.

Să fie luptele dintre îngeri rodul imaginației noastre, cum susțin atei?

Să fie viețile și iubirile noastre ecouri ale vieților și ale iubirilor îngerilor?

Capitolul 1

ÎNCET CADE ROUA...

La început, nu era nici timp, nici spațiu, nici materie – doar întuneric.

Oamenii de știință și nici misticii nu au aproape nimic de spus despre acest timp dinaintea timpului, spațiului sau materiei. Oricum l-ai privi, e aproape imposibil să descoperi ceva despre acest întuneric sau să găsești cuvinte pentru a-l descrie.

Dar, în timp ce oamenii de știință susțin că n-a fost nimic mai mult decât neant, credincioșii afirmă că n-a fost nimic mai puțin decât mintea creatoare a lui Dumnezeu.

De la acest dezacord asupra unei chestiuni despre care niciuna dintre tabere nu știe aproape nimic au pornit marile controverse ale epocilor –disputele, Inchiziția, persecuțiile, întemnițările, torturile, execuțiile, războaiele ce continuă și în epoca modernă. [\(17\)](#).

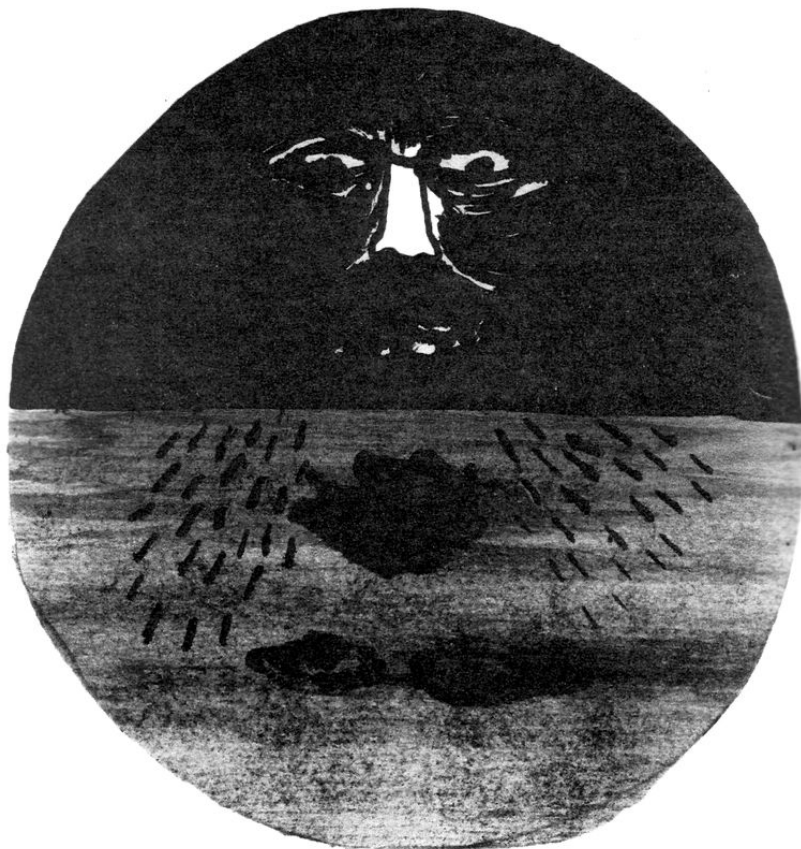
Dar ceea ce știm cu toții sigur, indiferent de ce parte am fi, este că, pentru a ajunge unde suntem astăzi, a existat o trecere de la starea de non-materie la cea în care a început să fie materie. Oamenii de știință au formulat teorii ca să explice misterioasa trecere, cum ar fi teoria „stării stabile”, care susține că materia ia naștere tot timpul, că este constant precipitată afară din întuneric. Apoi mai există, desigur, teoria Big Bangului, care susține că materia, spațiul și timpul au luat ființă brusc, țâșnind dintr-un punct fără dimensiuni, fără timp, numit „singularitate”. Dar fie s-a întâmplat constant sau dintr-odată, adică oricare ar fi fost *viteza* procesului, dacă ai fi fost acolo și aveai ochi buni sau puteai să te uiți la evenimentele respective prin microscopul acela puternic, ai fi văzut particule foarte fine, la început aproape abstracte, subatomice, evoluând și devenind atomi. Universul s-a umplut de astfel de *chestii* sub forma unei pâcle foarte subțiri.

Fenomenul ți-ar putea aduce aminte de minunea pe care ai descoperit-o în copilărie, când, trezindu-te în zori, ai ieșit în grădină, pe care ai găsit-o plină de roua căzută pe neașteptate. Și chiar dacă nu părea să fi plouat peste noapte, primele raze ale soarelui au luminat o pajiște scânteind de stropi de apă. În tradiția mistică iudaică se crede că roua mistică a creației cade încet din coama zburlită a lui Dumnezeu. [\(18\)](#)

Sau îți poate aminti de minunea la care ai fost martor în laboratorul de chimie atunci când, printre arzătoare Bunsen și șiruri de eprubete, ai văzut prima oară cristale formându-se într-o soluție, de parcă idei din altă dimensiune s-ar fi strecurat în lumea materială. Și, dacă ești credincios, exact asta s-a întâmplat în realitate – iar acea altă dimensiune, cea care dă formă dimensiunii noastre materiale, nu este nici mai mult, nici mai puțin decât mintea lui Dumnezeu.

În viziunea misticilor, facerea s-a pornit când Dumnezeu a început să gândească, atunci când gândurile au prins să emane din mintea lui Dumnezeu, val după val. Și, așa cum valurile se reped spre țărm netezind pietricelele de pe plajă, val după val de gânduri ivite din mintea lui Dumnezeu au modelat materia primordială.

Priviți mai îndeaproape viziunea mistică, folosiți-vă imaginația când vă uitați, și veți vedea că undele de gânduri emanate de mintea lui Dumnezeu sunt alcătuite din milioane de îngeri. Primul val e format din îngeri gigantici care umplu universul. Apoi urmează alt val de îngeri mai mici, la a căror apariție au ajutat îngerii cei mari, iar împreună au dat naștere unui al treilea val de îngeri, unii și mai mici. Procesul continuă până când ajungem în cele din urmă la ființe spirituale minuscule. Îngerii fac eforturi să îmbine elementele a ceea ce recunoaștem a fi lumea materială din jurul nostru, rocile, pietrele și copacii. [\(19\)](#)

Dumnezeu meditând. Miturile cosmogonice descriu nașterea materiei și a legilor fundamentale ale universului. Timpul fiind un mijloc de a măsura mișcarea obiectelor în spațiu, se poate spune că întâmplările povestite în aceste mituri se petrec înainte de nașterea timpului, a timpului pe care-l știm noi. Potrivit teoriei Big Bang, materia și legile fundamentale ale universului au prins contur la foarte puțin timp – o fracțiune de secundă sau câteva clipe, se spune uneori – după explozia inițială. Dar, într-un anumit sens, de vreme ce timpul încă nu se născuse, orice măsurare a acestui interval nu poate fi decât arbitrară. Sau putem crede că respectivul interval a fost de ajuns pentru luptele îngerilor, pentru iubirile zeilor și pentru mărirea și decăderea civilizațiilor înfățișate în mitologie.

Poate părea ciudat să pui semn de egalitate între gândurile lui Dumnezeu și îngerii. Acum avem o concepție modestă despre propriile gânduri, pe care le considerăm lucruri abstracte, cu un nivel foarte obscur al existenței, de parcă aproape nici nu ar *exista*. Există însă o perspectivă mai veche, poate mai iluminată, asupra gândurilor, provenind din marile religii. Ea vede gândurile într-o lumină sacră și mistică, precum niște *ființe vii*, cu un nivel independent de existență și cu o viață proprie când le trimitem în lume să pledeze cauza.

Ne vom întoarce la acest mod de a privi gândurile mai târziu, dar pentru moment e suficient să spunem că toți cei ce se roagă cred ceva asemănător. Oamenii care se roagă se implică într-o activitate ce evocă crearea universului de către Dumnezeu.

Oare universul îți răspunde atunci când te rogi, când îți pui o dorință, când îți dorești ceva îndeajuns de mult și așa cum se cuvine? Sau influența merge numai într-un sens, de la materie la spirit? Există interacțiuni între spirit și materie sau nu? Iată întrebarea care stă în miezul dezbaterilor savante de astăzi.

Orice încercare sinceră de a răspunde presupune să ai în vedere cele mai tainice sentimente, cele mai intime temeri și cele mai mari speranțe. De asemenea, presupune cea mai subtilă putere de discernământ și cea mai subiectivă interpretare a propriilor tale experiențe. Numai tu știi pentru ce te rogi din adâncul sufletului. Numai tu poți evalua felul în care ți s-a răspuns la rugăciune. Tu trebuie să fii cel mai bun judecător a ceea ce înseamnă fiecare moment deosebit pentru tine. Este vorba despre cele mai subtile

nuanțe și schimbări ale vieții sufletești, și nu despre chestiuni accesibile măsurătorilor și testelor științifice.

Oamenii de știință încearcă uneori să argumenteze că singurele întrebări care merită puse sunt cele ce pot fi supuse testării științifice. Numai că un asemenea punct de vedere este *doar științific* și nu ține seama de zonele de experimentare în care știința nu-și aduce nicio contribuție. Ateii militanți din rândul savanților sunt în general foarte suspicioși în privința acestor zone și încearcă să sugereze că, de fapt, astfel de experiențe nu există, că ele sunt înșelătoare sau că oamenii care susțin că au avut așa ceva mint. În eseul său *Despre viață*, Tolstoi a scris despre această intervenție sau încercare de a ne păcăli să credem că nu trecem prin întâmplările prin care, de fapt, trecem: „Falsa știință a epocii noastre presupune că nu putem cunoaște singurul lucru pe care îl știm cu adevărat: ceea ce ne spune înțeleapta noastră conștiință .”

Hindușii au o imagine foarte frumoasă. Ei spun că Dumnezeu a visat lumea pe care a făcut-o. În respectiva imagine, Vișnu, Zeul Suprem din Vede, visează întins pe șarpele cosmic (Gravură din secolul al XIX-lea)

Pentru un ateu, obiectele concrete dau măsura a ce este real. Pe de altă parte, idealismul susține că mintea este *mai reală* decât materia. Viziunea spirituală a universului și a tot ce conține are mai mult miez, căci o mare minte cosmică a hotărât să fie astfel. Universul este impregnat, încărcat de spirit. Materia este vie datorită lui și pulsează odată cu el, reacționând la el. Mintea aranjează tot timpul materia de jur împrejurul nostru. [\(20\)](#) Și noi avem un cuvânt de spus. Putem schimba cursul istoriei doar stând într-o cameră și gândindu-ne la asta...

Credința în puterea minții de a muta materia este ceea ce deosebește gândirea religioasă și spirituală de cea materialistă, iar o asemenea mutare reprezintă chintesența evenimentului supranatural.

Și totuși, noi, care ne considerăm credincioși sau idealiști, ne purtăm adesea de parcă supranaturalul nici n-ar exista. Suntem deseori de acord cu viziunea ateistă. Nu cumva punem într-un compartiment credința în sacru? De exemplu, suntem tentați să dăm crezare unei relatări istorice în care Dumnezeu nu joacă niciun rol.

Misticii susțin că, pe lângă faptul că au colaborat la crearea lumii materiale, îngerii au ajutat și au îndrumat omenirea în momentele de răscruce ale istoriei.

Scriind această carte, am avut norocul de a primi ajutor de la o femeie remarcabilă pe nume Lorna Byrne. Ea a văzut îngeri și a vorbit cu ei toată viața. A avut întotdeauna o relație specială cu unul din îngerii de rang înalt, un înger care a jucat un rol important în istoria omenirii și care are o misiune deosebită în epoca noastră: Arhanghelul Mihail.

La scurt timp am aflat de Lorna Byrne, un prieten mi-a spus că auzise că liderul unui ordin religios de la Roma vine deseori pe la ea și un teolog important din Dublin o consultă ca să se convingă că ceea ce scrie despre diferite ranguri de îngeri este corect. De atunci, Lorna Byrne și cu mine ne-am împrietenit. Am reușit să-i citesc unele povești păstrate în tradiția mistică și s-o întreb dacă îngerii le-ar aproba, iar ea mi-a spus de multe ori povești și tradiții despre îngeri, datorită cărora aceștia au prins viață în mintea mea.

Oare mai cade roua mistică?

Încă din clipa în care vine pe lume, omul e ființă care, pe de o parte, prinde viață și, pe de altă parte, moare. Avansând în vârstă, ne

formăm obișnuințe și începe să predomină partea care moare. Craniul devine din ce în ce mai evident sub piele. Dar și la bătrânețe primim în continuare influențe revigorante, mai ales în somn. Atunci cade din nou roua mistică, scânteind iar în străfundurile întunecate ale minții noastre. Ne trezim înprospătați, renaștem având alte țeluri.

O asemenea transformare poate părea lucrarea îngerilor care stau la căpătâiul nostru, ocrotindu-ne, povățuindu-ne și pregătindu-ne pentru o nouă dimineață. Ei sunt în comuniune cu spiritul nostru în timp ce dormim. Îl îmbrățișează și-l consolează, așa că ne trezim știind undeva, în adâncul sufletului, ce trebuie să facem.

Capitolul 2

MAMA PĂMÂNT

ȘI TATĂL TIMP

*Ce-i cu acest război în sânul naturii?
De ce se ia la întrecere natura cu ea însăși,
de ce pământul se luptă cu marea?*

Primele replici din *La hotarul dintre viață și moarte*,
film regizat de Terrence Malick [\(21\)](#).

Dacă ar fi existat la început, ochii omului ar fi văzut valuri imense de ceață, în valuri mai fine chiar decât lumina. Ceața blândă și hrănitoare, purtând în sine toate formele de viață ce-ar putea prinde contur, era Mama Pământ.

Atunci, spune Biblia, „întuneric era asupra pământului”.

Dacă privim legende iudaice și miturile creației din culturile învecinate, putem întrezări câte ceva din descrierea biblică.

Miturile din toate colțurile lumii spun următoarea poveste. Pe Mama Pământ bătea un vânt uscat și arzător. De-ar fi existat, ochii de om ar fi văzut o ceață involburată de un taifun, dar viziunea mistică detectează ceva care seamănă cu o formă omenească ascunsă în furtună – un uriaș cât un munte, cu capul acoperit, cu ochi roșii și piele albă, solzoasă. Întunericul era spiritul lui Saturn. Era înarmat cu o coasă și se năpustea în jos, apăsându-și trupul peste al Mamei Pământ cu încrâncenată încântare.

„Nu te teme, lasă-mă doar... să mă întind peste tine.”

Oare voia să facă dragoste cu ea? Sau singura lui dorință era să o apese până o lasă fără ultimul strop de viață? Ambiguitatea faptelor sale avea să lase o cicatrice, o prăpastie adâncă în structura universului.

Poate că pe Mama Pământ o înspăimântau răsuflarea rece a uriașului, prezența lui istovitoare, ca de plumb, din ce în ce mai grea. Poate că se va lupta să-l dea jos, să-l împingă cât mai departe. Dar ea știa că asta *trebuia să se întâmple*, că totul trebuia să fie așa, conform planului. Așa că, atunci când el a încercat s-o acopere, s-a întins și mai mult și l-a îmbrățișat. L-a ținut strâns ca să nu poată să se ridice și să zboare din nou de lângă ea.

„Ești bărbat!” a încercat ea să-l înduplece.

„A, da”, s-a gândit el, dar apoi a descoperit că nu-și putea ridica privirea. Nu a reușit să scoată decât un alt șuierat slab, metalic.

Ea-și dorea ca el s-o tragă mai aproape de el, cât de aproape pot fi două ființe. Voia ca bărbatul să-și croiască drum adânc în ea și ea în el. (22).

Lui Saturn i s-a părut că rezervele ei erau infinite, ea parcă-i absorbea toată puterea. Dar ironia a fost că și ea a început să se teamă că nu va mai rezista mult. I se părea că nu-i mai rămăsese niciun strop de vitalitate, că el era cel mai puternic din ei doi. Putea să stoarcă toată viața din ea și, dacă reușea, ea știa consecințele: nu avea să mai fie niciodată viață în univers. Universul avea să fie pe veci un loc unde se cerne materia moartă...

„Să fie lumină...”

Tocmai când totul părea pierdut, se auzi un sunet ca de trâmbiță și pe neașteptate, din nimic ieși lumina sub forma unui tânăr frumos, cu coamă aurie. Stătea într-un car de aur tras de cai de aur. Șapte raze de aur radiau din fruntea lui strălucitoare, iar el înainta fără teamă drept spre ochiul furtunii, risipind întunericul.

Gestul salvator a avut loc la țănc, ceea ce a stabilit un model în structura profundă a universului. De acum înainte salvatorii aveau să vină mereu la timp – Robin Hood se rostogolește pe sub barieră înainte să se închidă, pentru a o salva pe fecioara Marion, cavaleria Statelor Unite sosește la țănc și salvează căruța. Salvatorii vor apărea mereu în ultima clipă.

Tânărul zeu Soare s-a luptat cu Saturn și l-a învins. Saturn este unul din numele Satanei, spiritul opoziției, iar miturile creației din toată lumea păstrează amintirea acestor întâmplări în legendele cu Saturn subjugând-o pe Mama Pământ și cu zeul Soare înfrângând apoi monstrul.

Saturn a fost izgonit din univers, unde stătea încolăcit în jurul lumii ca un șarpe mare cu coada în gură. Era rău, dar un rău *necesar*.

Datorită lui, cețurile protomateriei nu mai erau complet lipsite de formă. S-au conturat atomi și au început să apară obiecte distincte.

Bătrânul tiran fioros avea să rămână veșnic în amintirea secolelor pentru că își mânca propriii lui copii. Acest mit scoate în evidență faptul că tot *ce ia ființă poate și să rămână fără de ființă*. Iată problema lucrurilor – sunt limitate. Dacă poți începe *să exiști* înseamnă și că poți înceta să exiști. [\(23\)](#)

În clipa triumfului, zeul Soare a încălzit-o pe Mama Pământ, readucând-o la viață. I-a cântat o melodie frumoasă, mai întâi suav și delicat, apoi din ce în ce mai tare, până a zguduit tot universul. Era un cântec de victorie și iubire. Zeul Soare a făcut toată materia să vibreze. Creștinii mistici au păstrat o expresie frumoasă care descrie agitația materiei primordiale: „dansul substanțelor”. În urma acestui dans, substanțele au început să se coaguleze și să formeze o mulțime de modele. Dacă împrăștii o pulbere ca pudra de talc pe o suprafață netedă ca sticla unui geam, iar apoi plimbi pe margine arcușul unei viori, pudra va forma model după model, pe măsură ce ritmurile și vibrațiile se schimbă. Modelele de pe sticlă vor fi ca acelea care s-au format pe atunci – contururile unor plante primitive, asemănătoare cu ferigile.

Grecii aveau un nume pentru zeul Soare, cel care a format lumea în felul său. Îi spuneau „Cuvântul”. Cuvântul era cu Dumnezeu și Cuvântul era cel mai mareț și mai important Gând al lui Dumnezeu. Cuvântul preamărea viața, căreia i-a dat naștere. Vorbind despre Cuvânt în primele versuri ale Evangheliei sale, Sfântul Ioan se

aștepta ca cititorii să înțeleagă la ce se referă când spune „Cuvântul care strălucește în întuneric”. (24).

În ultimul capitol am văzut misterioasa transformare a non-materiei în materie. Acum, apariția zeului Soare aduce tot atât de misterioasa trecere de la non-viață la viață – crearea primelor forme vegetale.

Germenii izolați s-au unit și au format vaste rețele plutitoare de fire luminoase întrețesute, care s-au dizolvat și s-au unit din nou în modele mai complexe. În centrul acestor modele s-a conturat un trunchi cu ramuri ce se întindeau peste tot. Această ființă vegetală gigantică din inima universului, ale cărei membre moi și luminoase se întindeau către toate colțurile, a fost Adam.

Spre deosebire de animale, plantele nu se reproduc printr-un mecanism sexual. De obicei, o sămânță se sparge pentru a forma o nouă plantă. Oamenii de știință numesc această metodă de reproducere a plantelor „partenogeneză”. În legendele cosmogonice, așa s-au rupt membrele lui Adam pentru a o crea pe Eva. Adam și Eva au fost semințele vegetale a ceea ce avea să devină omenirea și asta sugerează Biblia când spune că Eva a fost creată din „coasta în plus” a lui Adam.

Așadar, prin partenogeneză, Adam și Eva au populat întregul univers. Copiii lor și copiii copiilor lor au evoluat în forme de viață vegetală complexe, inclusiv plante cu organe de simț cu formă de flori. Cu timpul, universul s-a umplut de asemenea flori tremurânde și delicate, așa cum se umple cerul de stele noaptea.

Stadiul vegetal de dezvoltare este amintit în Biblie ca Grădina Edenului. Întrucât nu exista încă viață animală în univers, Adam nu avea dorințe și nicio grijă sau neplăcere. Trăia într-o lume de vis,

lumea fericirii veșnice. Natura oferea resurse inepuizabile de hrană în forma unei seve lăptoase, asemănătoare cu seva de pădărie din zilele noastre. Îngerii aveau grijă de grădină și oamenii trăiau în comuniune neîntreruptă cu ei, iar prin mijlocirea lor puteau să vadă chipul plin de bunătate al lui Dumnezeu Însuși. [\(25\)](#)

De-a lungul istoriei s-a perpetuat legenda că, în anumite împrejurări, oamenii ar putea să revină la acea stare de fericire binecuvântată. Iată un zvon ale cărui origini le vom descoperi mai târziu, când ne vom întreba cât adevăr se află în el. [\(26\)](#)

Capitolul 3

SFÂNTUL MIHAIL ȘI ȘARPELE

Viața are ceva groaznic. Nu știm ce e, dar vine spre noi, repede sau încet, din față sau din spate, din interior sau exterior, sau într-o trecere ciudată printr-o dimensiune pe care nu o cunoaștem.

Și, în acele prime momente, printre mlădițe verzi și flori, ceva se agita. O boare de sulf a fost urmată de un fulger și de tunet. Pacea grădinii arse de soare a fost tulburată de un șarpe roșu-vinețiu cu corn, scânteind de parcă tot corpul i-ar fi fost acoperit cu diamante, safire și pietre de onix, iar în frunte ar fi avut un smarald. Se descolăcea repede, inel după inel. Atât de tare strălucea, că frunzișul din grădină arunca umbre pe lumina lui. S-a repezit cu o viteză uimitoare la copacul din mijlocul grădinii și s-a încolăcit în jurul lui Adam. [\(27\)](#)

Acesta a început să se agite, simțind ceva ce nu mai simțise niciodată. *Durerea* nu mai fusese simțită niciodată nicăieri pe lume,

pentru că până atunci numai plantele avuseseră viață.

Viziunea mistică a șarpelui și copacului este cea mai clară imagine posibilă a dezvoltării coloanei vertebrale, fără îndoială trăsătura anatomică definitorie a animalelor. Aceasta reprezintă a treia tranziție misterioasă a Creației – de la viața vegetală la cea animală – și încă o dată descrierea biblică și mitică nu este în dezacord cu cea științifică, ci doar se exprimă altfel, mai vizionar.

Adam a văzut o figură înaripată coborând din cer, cu armura scânteind. Arhanghelul Mihail, luptătorul zeului Soare, venise să-l salveze pe Adam înainte să înnebunească de durere.

Ochii șarpelui aruncau văpăi când s-a întors să-l înfrunte pe Mihail. Corpul aproape că îi plesnea de atâta venin.

Când Mihail s-a năpustit la gâtul monstrului, acesta s-a descolăcit și a făcut un salt înalt ca să-l alunge. Mihail a profitat de ocazie și și-a înfipt sulita în șarpele pe care-l avea acum în fața ochilor. Arma a rămas în pielea tare. Din rană venea o duhoare îngrozitoare. Mihail s-a tras înapoi, dar, în timp ce șarpele cobora ca să scape de sulita din trup, puternicul arhanghel a fost suficient de iute s-o scoată și s-o înfigă mai sus, tocmai prin gâtul animalului și apoi în trunchi. Astfel l-a ținut de copac.

Câteva clipe șarpele cel mare s-a zvârcolit și Mihail a zărit nestemata verde căzându-i din frunte. [\(28\)](#)

Acum șarpele se dezumfla sub ochii lui Mihail, dar fixându-l cu privirea în tot acest timp. Târătoarea se uita la el de parcă ar fi stors tot ce era mai bun din el, de parcă Mihail ar fi fost neghiob!

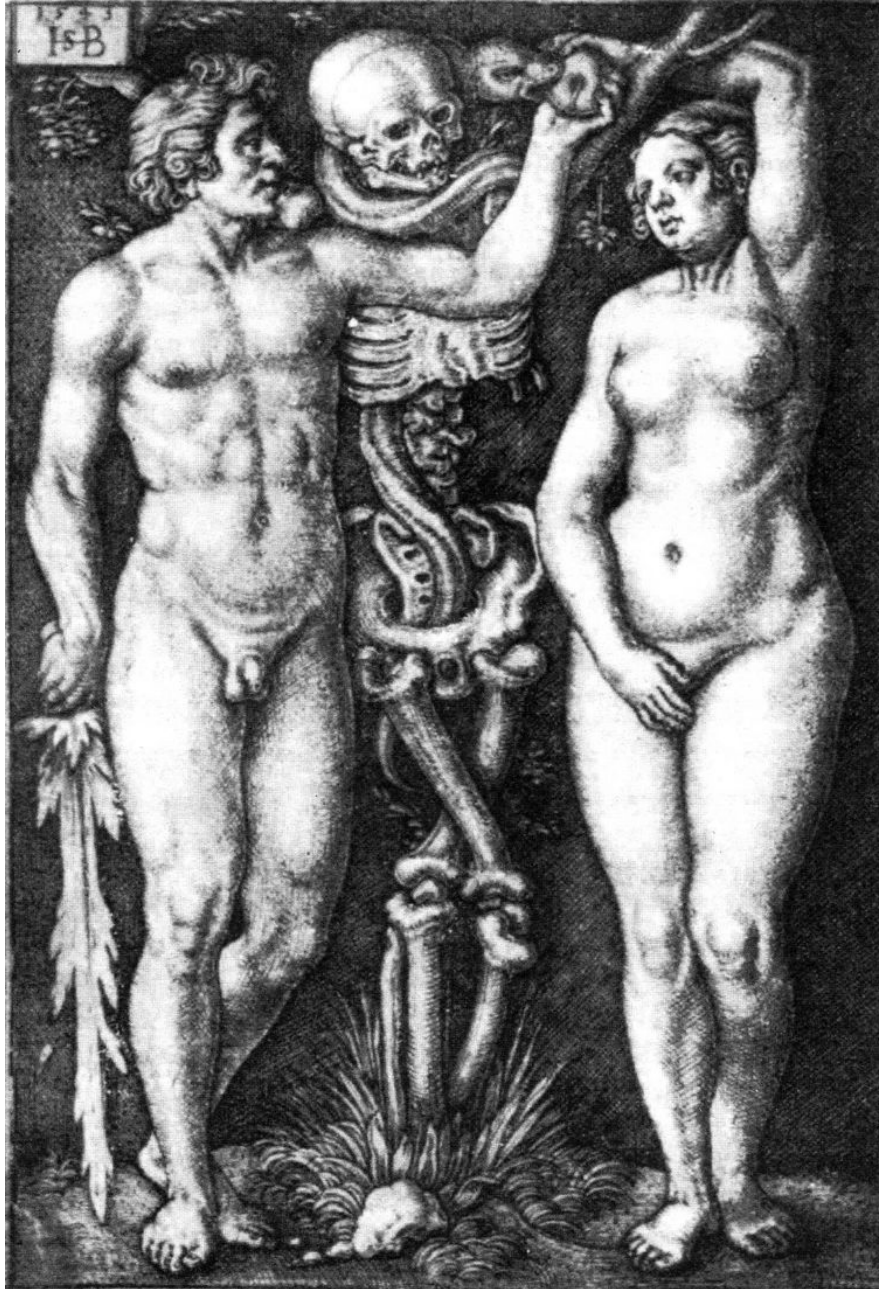
Tot ținându-se de suliță cu o mână, Mihail a căutat ce a căutat și cu mâna cealaltă a scos sabia din teacă, vrând să taie capul șarpelui dintr-o singură lovitură.

O clipă Mihail a avut impresia că șarpele e din sticlă și că sabia lui îl spărsese. Apoi a văzut îngrozit că nu se întâmplase chiar așa. Șarpele se fragmentase în milioane de șerpișori, care fugeau acum în toate direcțiile, intrând în pământul și viața pădurii.

Mihail câștigase lupta, dar era o victorie dulce-amăruie. Deși înfrânt, Lucifer zămislise o minune. Datorită lui a apărut lumina conștiinței animale, iar povestea lui Adam și a Evei ne spune că odată cu viața necuvântătoarelor a apărut și dorința.

Dar împreună cu dorința a venit și suferința.

Iar după dorință a urmat și moartea. Deoarece o plantă se reproduce lepădând o parte din sine, noua plantă este, într-un fel, continuarea celei vechi și, prin urmare, nu moare cu adevărat. Dar corpul unui animal moare în întregime, o dată pentru totdeauna. [\(29\)](#)

Dorința aduce moartea

(Gravură din veacul al XV-lea, opera lui Sebald Beham)

Coloana vertebrală și sistemul nervos, caracteristice corpului animal, aduc conștiința, dorința și suferința, precum și posibilitatea cunoașterii. Și, bineînțeles, cunoașterea implică și posibilitatea de a greși. Datorită lui Lucifer, suntem însuflețiți, atât în sensul că, fiind

animale, ne putem deplasa pe suprafața pământului, cât și în sensul că suntem mânați de dorință. Din cauza lui suntem permanent în pericolul de a alege calea greșită și de a ne pierde controlul. [\(30\)](#)

Așadar, cum fusese și Satana înaintea lui, Lucifer este necesar, dar rămâne un rău.

Spun că Lucifer este „ca” Satana pentru că în Biblie și în marile mituri ale Creației din toată lumea există două povești primordiale despre lupta zeului Soare cu un șarpe-monstru. Evident că ele seamănă una cu cealaltă și aproape că nu mai facem deosebirea între ele, dar merită osteneala să le separăm, căci ele ne arată lucruri înrudite, dar diferite, despre condiția umană. Amândouă ne dezvăluie de ce e viața grea, „grea” în două sensuri diferite. Viața e grea în sensul că ne aduce necazuri și suferință și ne împinge spre propriile noastre limite. Dar e și greu de înțeles.

Poveștile celor doi șerpi reflectă acest fapt: șarpele lui Saturn, Satana, atacă din exterior, pe când șarpele lui Venus, Lucifer, se insinuează înăuntrul nostru. Din cauza Satanei, spiritul opoziției, viața este adesea greu de suportat. Din cauza Satanei, suntem atacați. Din cauza Satanei, ni se pune la grea încercare rezistența, cum s-a întâmplat și cu Mama Pământ, până în punctul în care suntem tentați să renunțăm la luptă. [\(31\)](#)

Lucifer ne atacă în diverse feluri. Ne predispune la greșeli. El a înzestrat materia cu o strălucire care le ia ochii oamenilor, așa că nu mai văd adevărurile de natură superioară. El a pus în inima universului o capacitate paradoxală, înșelătoare și în același timp a strecurat în sufletele oamenilor o capacitate perversă ce-i corespunde acelei capacități înșelătoare din „exterior”. Din cauza lui Lucifer,

după cum afirmă Sf. Pavel: „Nu fac binele pe care îl voiesc, ci răul pe care nu-l voiesc, pe acela îl săvârșesc.”

Asta înseamnă, în fond, să fii om. Nu e ușor să scapi sau să găsești un răspuns. Moartea este primejdia care ne pândește la tot pasul, dar, dacă nu mergem pe acest drum, vom muri în paturile noastre fără să fi trăit nici măcar o clipă. Trebuie să riscăm ceea ce prețuim cel mai mult, căci lucrul acela îl vom pierde oricum. După un anumit punct, cale de întoarcere nu mai există. Și în punctul respectiv trebuie să ajungem.

Tot reconfigurăm povești cu zeii planetei – Saturn, Mama Pământ, Venus și zeul Soare. Cum am putea să le punem în acord cu povestea biblică?

Răspunsul constă în emanațiile angelice din mintea lui Dumnezeu. Există o tradiție foarte puțin cunoscută, dar foarte răspândită și adânc înrădăcinată, care afirmă că mai ales unul dintre ierarhiile îngerești este strâns legat de planete: *zeii planetelor sunt tipuri de îngeri*.

Biblia abundă în povești despre diverse feluri de îngeri – printre care arhanghelii, heruvimii și serafimii – și Sf. Pavel se referă la felurite ierarhii îngerești: „Întru El au fost făcute toate, cele din ceruri și cele de pe pământ, cele văzute, și cele nevăzute, fie tronuri, fie domnii, fie începătorii, fie stăpânii. Toate s-au făcut prin El și pentru El” (*Coloseni*, 1:16). Sf. Pavel nu se ostenește să-și explice listele cu ierarhii. Ca și Sf. Ioan, atunci când scrie despre Cuvânt, Sf. Pavel se așteaptă ca ai săi cititori să știe. [\(32\)](#)

Făpturile pe care grecii și romanii le considerau divinități făceau parte din acea ierarhie îngerească la care Sf. Pavel se referea folosind

cuvântul „stăpânii“.

Desigur, oamenii din toate colțurile lumii au întâlnit întotdeauna ființe fără trup, pe care le-au numit „zei“, „îngeri“ sau „spirite“. Felul în care oamenii le percep depinde de cultura în care au fost crescuți. Făpturile spirituale se adaptează și iau diferite forme, în funcție de diferite culturi. O invocație sacră tamilă i se adresează zeității astfel: „Tu, care iei forma pe care și-o închipuie cei care se închină la Tine.“ [\(33\)](#)

Din punct de vedere științific, aceste două povești nu ar fi decât halucinații. Dar, dacă sunt ceva mai mult, dacă sunt întâlniri cu ceva real, dacă există cu adevărat o dimensiune spirituală, atunci, ne putem aștepta să găsim acolo ființe aproape identice, doar înveșmântate altfel de la o cultură la alta.

Lorna Byrne are în fiecare zi experiențe nemijlocite pe tărâmul spiritual și ele se potrivesc cu relatările marilor mistici din trecut. Pentru că suferă de dislexie și boala e avansată și pentru că are multe contacte cu sfera angelică, n-a citit o carte în viața ei. Habar n-avea de tradiția mistică înainte să mă cunoască, dar l-a văzut întotdeauna pe Sf. Mihail în chip de arhanghel al Soarelui, iar pe Gavriil în chip de arhanghel al Lunii.

În culturile străvechi, inteligența neîntrupată era reprezentată adesea sub forma unor făpturi înaripate. Aceste frumoase imagini din *The Dictionary of Greek and Roman Antiquities*, ilustrat cu multe gravuri pe lemn, editat de William Smith în 1848, înfățișează un duh înaripat, aflat la baza columnei lui Antoninus Pius, o zeiță inscripționând un scut și invocarea unui spirit deasupra unui vas

Îmi amintesc momentul când am discutat cu ea despre asta prima dată. Eram la țară, undeva lângă Dublin, și ne plimbam pe malul

unui râu, când ea m-a luat prin surprindere pentru că s-a oferit să mă învețe să pescuiesc! A râs din toată inima, sincer încântată, când i-am zis că Mihail ca arhanghel al Soarelui și Gavriil ca arhanghel al Lunii fac parte dintr-o tradiție care nu există numai în creștinism, ci și în iudaism și islam.

Poate că există un conflict între religii la nivelul doctrinei și al dogmei, poate că există și chiar contradicții, dar, așa cum vom vedea în capitolele următoare, poveștile și experiențele par să semene mult între ele.

În cele ce urmează, voi încerca să îmbin povești cu zei și îngeri, cu mari oameni de spirit, femei și bărbați, călăuziți de zei și îngeri, într-o singură poveste.

Capitolul 4

FEMEIA-PĂIANJEN

ÎȘI ȚESE VRAJA

*Aducându-ne aminte de mituri, reconstituindu-le, putem repeta
ceea ce Dumnezeu, Eroii, strămoșii au făcut ab origine.
A cunoaște miturile înseamnă a desluși tainele de la originea
lucrurilor.*

MIRCEA ELIADE, *Mit și realitate*

Femeia Schimbătoare trăia în canionul indienilor Navaho. Ținutul era frumos, dar poporul ei era terorizat de monștrii și uriașii care prindeau călătorii și pe cei rămași în urmă și îi devorau.

Trăia acolo un uriaș cu fruntea brăzdată de riduri, care a văzut că Femeia Schimbătoare era singură. Uriașul umbla tot timpul pe tărâmul acela. O dorea, dar ea vedea că uriașul e hain și plin de ură.

Într-o bună zi, el a observat urmele gemenilor ei pe nisip și a întrebat-o, cu gelozie în glas, cine le făcuse. Femeia Schimbătoare i-a spus că ea făcuse dărele cu mâinile. Dar nu era sigură că îl convinsese pe uriaș, iar în zilele în care se temea că el s-ar putea întoarce își ascundea fiii într-o gaură din mijlocul colibeii sale, pe care o astupa cu o lespede de gresie.

Băieții au supraviețuit, crescând înalți și puternici și, când a venit timpul să învețe să vâneze, mama lor i-a ajutat să-și facă arcuri și săgeți. Dar asta le-a trezit o dorință arzătoare. Au zis că vor să vâneze cu tatăl lor. Era ceva normal.

– Cine e tatăl nostru? au întrebat ei.

– Nu aveți niciun tată, le-a răspuns ea.

Dar ei au tot insistat și, până la urmă, femeia le-a spus că tatăl lor era zeul Soare, care trăia foarte, foarte departe, dincolo de Marele Canion, pe o insulă din mijlocul marelui ocean. Le-a mai zis și că le-ar fi peste poate să-l găsească, că nu ar supraviețui călătoriei – capcane, teren accidentat, monștri lacomi...

Dar după aceea, când a văzut ce hotărâți sunt, i-a lăsat să pornească la drum, binecuvântându-i, dar cu multă mâhnire în suflet. I-a povățuit să se ferească de Corb, de Vultur și de Coțofană. Le-a dezvăluit că aceștia erau iscoadele monștrilor care voiau să-i devoreze.

Așa că atunci când au purces, înainte să se crape de ziuă, în timp ce treceau printre copaci, băieții și-au dat seama că sunt urmăriți pas cu pas.

Dis-de-diminează, apropiindu-se de un munte sfânt ce se zărea peste ramurile copacilor, au văzut o dâră de fum înălțându-se dintr-o groapă în pământ. Curioși, au cercetat cu privirea întunericul de jos și au dat cu ochii de o bătrână urâtă și foarte zbârcită, îmbrăcată în negru, care avea grijă de un foc. Era Femeia-Păianjen.

– Cine sunteți voi și ce căutați aici? a întrebat ea cu o voce care zgâria timpanul.

– Nu știm cine suntem, au recunoscut ei. Și nu știm nici unde mergem.

I-au explicat că sunt copiii Femeii Schimbătoare și căutau pe cineva.

– Încercați să vă găsiți tatăl?

Când au încuviințat dând din cap, Femeia-Păianjen le-a făcut semn cu o mână cenușie, solzoasă:

– Hai, intrați în bordeiul meu!

S-au aplecat mult și au văzut că zidurile de sub pământ erau acoperite cu pânze de păianjen groase ca postavul, iar găurile erau astupate cu oase.

– Nu vă temeți! le-a zis bătrâna. O să vă spun cum să găsiți casa zeului Soare.

Le-a explicat că drumul care îi aștepta era lung și primejdios, că tatăl lor locuia dincolo de orizont, de cealaltă parte a oceanului. Ca să ajungă la el, trebuiau să treacă de capcane mortale – printre stânci ce se vor ciocni una de alta și vor încerca să-i strivească, printr-o pădure

de trestii care le vor sfâșia trupul și prin dune de nisip clocotitor care îi va arde până la oase.

– Nimeni nu poate scăpa cu viață fără talismanul pe care o să vi-l dau, a spus ea.

Le-a dat un cerc făcut din trei pene smulse din vulturi vii și i-a sfătuit să-l țină în fața lor. I-a povățuit să-și privească dușmanul în ochi, apoi a zis:

Călcați pe picioare cu polen.

Lăsați-vă mâinile în jos cu polen.

Puneți-vă mintea jos cu polen.

Atunci picioarele vi se vor face polen.

Trupul vă va fi polen.

Mintea vă va fi polen.

Vocea tot polen.

Veți fi frumoși.

Veți fi liniștiți... [\(34\)](#)

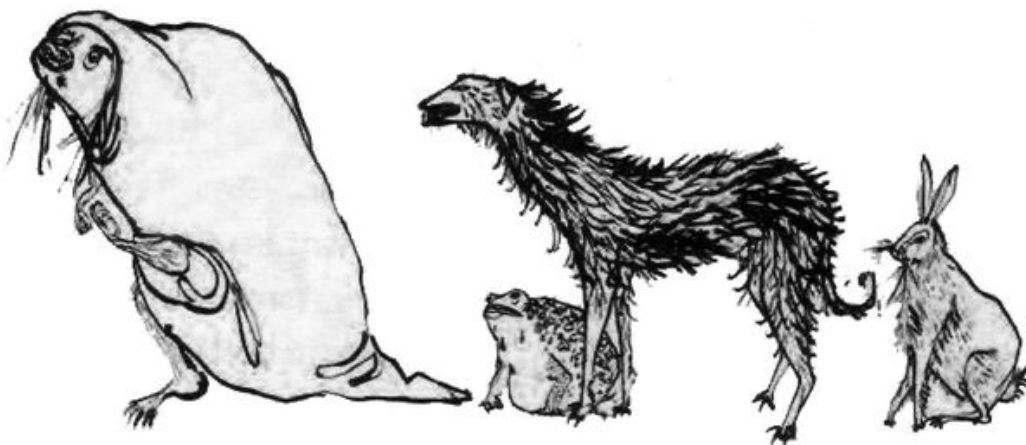
Și ei au pornit la drum înarmați cu talismanele de la ea și cu înțelepciunea primită de la Femeia-Păianjen. Stâncile Marelui Canion s-au despicat să-i lase să treacă, trestiile s-au înmuiat și dunele au încetat să clocotească, așternându-se liniștite în calea lor. Apoi, pe țărnișă, le-a apărut dintr-odată în față un curcubeu și au traversat oceanul pășind pe el, ajungând în cele din urmă la Casa Soarelui.

La început, tatăl lor nu a crezut că sunt fiii lui. I-a pus să se lupte cu el și apoi să îndure căldura dintr-o saună, care ar fi putut să omoare orice muritor de rând. După ce au trecut cu bine de probe, i-a

recunoscut drept vlăstarele lui și le-a dat coifuri din cremene și săgeți din fulgere și raze de soare ucigașe. Le-a spus așa:

– Fiii mei, acestea sunt armele de care veți avea nevoie pentru a-i nimici pe monștrii care pustiesc împărăția mamei voastre, iar eu sunt cel care trebuie să lovească primul. Căci eu trebuie să-l ucid pe căpcăunul cu fruntea brăzdată de riduri.

Și așa s-a făcut că toți trei au pornit pe drumul de întoarcere, braț la braț...

Femeia înțeleaptă

După mulți ani, când luptele au încetat, bătălia a fost câștigată și monștrii nimiciți până la unul, când copiii au început să iasă iar pe afară și să nu se teamă, o fetiță se juca în pădure. A văzut o dâră de fum ieșind dintr-o groapă în pământ. A cercetat întunericul cu privirea și deodată i-a apărut în fața ochilor un chip zbârcit de bătrână.

– Hai, draga mea! Vino jos și stai cu mine!

Fetița a coborât pe scara veche și șubredă și s-a așezat lângă

Femeia-Păianjen.

– Cum îi spune la asta? a întrebat ea.

– Ăsta e un război, draga mea, și ce fac eu se numește țesut, i-a răspuns Femeia-Păianjen.

Iar în următoarele trei zile și trei nopți a învățat-o să țeasă. Copila se uita cu gura căscată la cum se mișcau pe război, înainte și înapoi, mâinile bătrânei. Femeia-Păianjen fredona în timp ce lucra modele complicate de lumină și culoare, care se învâртеau mereu ca stelele și ca planetele, ca și cum ar fi făcut lumea din nou cu formă, culoare, armonie și semnificații tainice. Poate că fetița bănuia, chiar dacă nu putea să spună așa ceva, că se țesea o pânză cosmică, în care fiecare părticică e legată de celelalte și toate erau orientate spre o gaură în mijlocul pânzei.

– Întotdeauna să lași o gaură în mijlocul păturii, draga mea! a atenționat-o Femeia-Păianjen pe copilă. Așa cum fac păianjenii. Altminteri, te poți prinde în propria pânză! [\(35\)](#)

„Eu sunt tot ce a fost și este și va fi, iar vălul meu nu l-a ridicat niciun muritor până acum.” Istoricul greco-roman a văzut această inscripție pe un altar din Sais, în Egipt. Îi era dedicată Atenei, dar Plutarh credea că îi fusese închinată inițial lui Isis. Micuța indiană Navaho se întâlnește cu o zeiță creatoare, cunoscută sub multe nume în diferite colțuri ale lumii.

Pe cuprinsul acestei cărți, o vom întâlni pe această misterioasă Initiatrix care va lua diverse chipuri, unele dintre ele știute. Prin medierea ei, divinul pătrunde în viețile noastre. Este înfricoșătoare, pentru că se folosește de puteri supranaturale în lupta cu forțele

întinericului, și în povestea următoare vom vedea cum intervenția ei a deșchiat un complot saturnian ce urma să ne priveze complet de divin.

Din punct de vedere materialist, astfel de mituri reprezintă elemente ale subconștientului – în perspectiva lui Freud, ele sunt amintiri din copilărie, zeii fiind părinții noștri deghizați. Pentru idealism, ele reprezintă o relatare istorică a acumulării experiențelor umane, a depunerii mai multor straturi de aluviuni ce vor deveni componentele psihicului uman.

Prima dată am descoperit Femeia-Păianjen în *The Hero with a Thousand Faces* (*Eroul cu o mie de fețe*) de Joseph Campbell, care conține o versiune prescurtată a poveștii acestui personaj. Marele merit al lui Campbell este acela de a fi surprins unitatea de conținut a legendelor și miturilor din întreaga lume și de a fi arătat că aceleași povești sunt spuse în diferite forme culturale. Poate că, parțial datorită influenței lui Jung, Campbell a interpretat miturile ca fiind întruchipări ale marilor adevăruri psihologice mai degrabă decât ale unor adevăruri istorice. Supunerea eroului la probe constituie drumul fiecărui om prin propria lui viață. Miturile revelează marile modele ale inconștientului.

Îngerul nopții
(din *L'Art Byzantine*)

Cred că acesta este un mare adevăr și un aspect important al realității, la care noi toți reacționăm intuitiv și pe care îl credem pe bună dreptate adevărat, dar, în același timp, ne gândim că el nu e tot. Miturile și legendele își au originea în diferite stadii ale dezvoltării umane, iată o idee ce nu e așternută explicit și sistematic nicăieri în scrierile marelui mistic austriac Rudolf Steiner, dar este exprimat implicit peste tot în ele. Privind astfel, cu sprijinul și îndrumarea lui Rudolf Steiner, așa cum am făcut eu în aceste capitole, îți dai seama că, la un anumit nivel, miturile sunt amintiri colective ale momentelor de răscruce din evoluția omului și că ele se pot aranja în ordinea cronologică corectă.

Capitolul 5

ISIS ȘI TAINA

POTRIVIRII PERFECTE

A fost odată ca niciodată o fată a cărei slujbă era să se îngrijească de foc în bucătăria unui mare palat. Ducea o viață grea și, pentru că era mereu murdară de funingine, toată lumea îi spunea Cenușăreasa.

Cu toate că era cea mai umilă slujnică, foarte împovărată de familie și ceilalți servitori, visa că prințul ei avea să vină într-o bună zi...

Povestea Cenușăresei este o versiune a dramei interpretate în templele din Egiptul antic. În varianta originală, Cenușăreasa era mânjită cu funingine pentru că era în doliu, căci prințul mult visat lipsea, fiind probabil mort. Cutreierase întreaga lume căutându-i rămășițele pământești, iar căutările ei au atins punctul culminant – în

pantomimă, „scena transformării” – în timp ce trudea deghizată în slujnică la cuhniile din palatul regelui Siriei.

În versiunea originală, femeia se numea Isis, iar pe prințul ei îl chema Osiris.

Osiris era un domnitor iubit de poporul lui, un vânător iscusit care scăpase țara de numeroșii monștri care o devastau. Într-o zi, când se întorcea de la o partidă de vânătoare, a aflat că uriașul lui frate, Seth, dă un ospăț în cinstea lui.

După ospăț au urmat jocuri, iar Seth a anunțat că făcuse un cufăr frumos, incrustat cu aur, argint și pietre prețioase. A spus că oricine se potrivea perfect în acest cufăr va primi prețiosul obiect. [\(36\)](#)

Oaspeții au încercat unul după altul să-l câștige, dar erau fie prea grași sau prea slabi, fie prea scunzi sau prea înalți. Apoi i-a venit rândul lui Osiris. „Uitați-vă!” a strigat el. „Mi se potrivește! Mă încap ca pielea în care m-am născut!”

Toți îl priveau uimiți, însă au rămas fără glas când Seth și acoliții săi au sărit imediat și au închis capacul. L-au bătut în cuie și au turnat plumb în găuri. Cufărul era acum un sicriu.

Seth și ai lui l-au coborât pe malul Nilului și l-au azvârlit în valuri. A plutit pe apă multe zile și nopți până a fost dus la mal.

În timp, un arbore de tamarisca a crescut în jurul lui, înfășurându-l în ramurile lui, până când cufărul a intrat cu totul în copac. După o vreme, acesta a fost tăiat și folosit ca stâlp la noul palat al regelui Siriei.

Isis, tânăra soție îndurerată a lui Osiris, și-a tăiat părul și și-a dat cu funingine pe tot trupul. A plecat să cutreiere lumea în căutarea bărbatului ei.

A ajuns în cele din urmă la curtea regelui sirian. Nu mai purta veșmintele și însemnele regale, așa că a găsit de lucru doar ca slujnică la cuhnii.

Dar într-o noapte a avut o viziune extraordinară: l-a văzut pe Osiris întemnițat în trunchiul bătrânului copac ce susținea sala centrală a palatului.

În dimineața următoare s-a zbatut să ajungă în sala tronului și acolo a reușit să-l convingă pe rege de adevărata ei identitate. Suveranul i-a îngăduit să taie scoarța și să deschidă sicriul. Apoi i-a dat voie să ia corpul lui Osiris din palat și să-l ducă pe o insuliță, unde a început să folosească ulei și să facă vrăji ca să-l readucă la viață.

Dar și Seth avea puteri magice. El și oamenii lui vânau la lumina lunii, când au văzut-o pe Isis legându-l pe Osiris pe țărmul insulei. Năpustindu-se asupra lor, au furat trupul acestuia și l-au ciopârțit, foarte încântați de isprava lor. De data asta, Seth voia să fie sigur că Osiris nu va mai fi găsit, așa că a îngropat bucățile de cadavru în diferite locuri din țară, cât mai departe una de cealaltă.

Osiris și Bastet. Diferite civilizații din diverse zone și-au adus aminte de zeii lor în anumite etape din istoria lor. Dorind să ajute omul să ajungă la anatomia pe care o are astăzi și înainte ca toate formele animaliere să fie asimilate în forma omenească ce reprezintă încununarea creației, zeii au luat forme antropomorfe care s-au păstrat în cultura egipteană

Isis a trebuit să pornească iar la drum, însoțită acum de sora ei cu pielea mai închisă la culoare, Nephthys. S-a prefăcut în câine ca să caute mai bine și să dezgroape bucățile din cadavru.

În cele din urmă, au strâns toate bucățile și le-au dus în insula Abydos. Acolo Isis le-a legat cu fâșii de pânză albă și i-a insuflat soțului ei atâta viață cât s-o lase grea.

Isis, zeița-mamă, îl purta acum în pânțele pe Horus, viitorul zeu Soare.

Mulți copii îl știu azi pe Horus sub numele de Jack, pentru că, la fel ca basmul Cenușăresei, povestea luptei lui Horus cu uriașul Seth ni s-a transmis tot în forma unui basm. Fiindcă avea să se întoarcă pentru -l alunga de pe tron pe unchiul său uriaș și să conducă țara ca rege al zeilor, îl cunoaștem sub numele de Jack, Ucigașul de Uriași.

Povestea lui Isis, Osiris și Horus este una foarte ciudată, nu? Cum am putea-o interpreta? S-o considerăm expresia unei întâmplări adevărate, care chiar a avut loc? Cred că am începe s-o înțelegem, dacă am repovesti un basm celebru, *Frumoasa din pădurea adormită...*

A fost odată ca niciodată, într-o țară îndepărtată, un regat fericit și binecuvântat, unde regelui și reginei li s-a născut o fetiță frumoasă. S-au bucurat enorm și au dat un bal ca să sărbătorească, i-au invitat pe mai-marii țării, inclusiv pe șase dintre cele șapte zâne care trăiau acolo.

Pe rând, fiecare dintre ele a venit cu o baghetă și i-a făcut fetei un dar, binecuvântare ce avea s-o ajute să ducă o viață împlinită și fericită.

Dar cea de-a șaptea, o zână rea, clocotea de furie că nu fusese invitată. Tunând și fulgerând, a apărut în mijlocul sălii de bal și a blestemat copila. A blestemat-o să moară.

– Se va înțepa la deget și va muri!

Una din zânele bune a ieșit în față și s-a împotrivit magiei negre a zânei rele cu propria magie albă. Blestemul cu moartea s-a schimbat

cu un somn adânc, fără vise, ce avea să dureze cel puțin o sută de ani și nu se va putea sfârși decât atunci când prințesa va primi sărutarea unui prinț.

Așa că regele și regina au dat poruncă să se scoată din palat orice obiect metalic ascuțit – fiecare ac cu gămălie sau de cusut, toate foarfecele, cuțitele și furculițele. Copila a crescut și s-a făcut o fată frumoasă, cu părul lung și negru și ochi care scânteiau când vorbea. Era îndrăgită la fel de mult de toți cei din palat, curteni și servitori deopotrivă.

Apoi, într-o bună zi, când se cam plictisea, a început să cutreiere prin palat și a ajuns într-un loc unde nu-și amintea să fi fost vreodată. A găsit intrarea într-un turn și a urcat scările până în vârf. Acolo, într-o odăiță din pod, a dat de o bătrână micuță, cu un chip blând și ochi așijderea, care torcea la un fus. Prințesa s-a așezat și s-a uitat la ea o vreme, flecărind cu bătrâna, după care a întrebat-o dacă n-ar putea să toarcă și ea cu fusul.

– Desigur, draga mea.

– Au!

Și așa se face că prințesa s-a prăbușit la podea, alunecând într-un leșin adânc ca moartea, cu sângele țâșnindu-i din vârful degetului.

Șapte este un număr sacru în toate religiile, iar cele șapte zâne din acest basm ar trebui să ne atragă atenția, pentru că cifra are o semnificație secretă, de natură mistică.

Învățăturile mistice din întreaga lume susțin că spiritul părăsește trupul după moarte într-o spirală ce se înalță prin cele șapte sfere ale planetelor. Sferele sunt numite câteodată „ceruri”. De pildă, Sf. Pavel a scris că, odată a fost dus sus în Al Treilea Cer, iar expresia „a fi în al șaptelea cer” vine, și ea, din această tradiție.

După ce urcă în al șaptelea cer, spiritul e absorbit din nou în marea îmbrățișare a lui Dumnezeu. Apoi coboară tot în spirală. Atunci când trece prin fiecare sferă, primește un dar de la îngerul planetei respective. Este un dar unic, special, de care va avea nevoie la următoarea reîncarnare, în caz că urmează să aibă o viață fericită și împlinită. De la îngerul lui Venus, de exemplu, spiritul omului primește capacitatea de a iubi, de la îngerul lui Marte are curajul și așa mai departe. [\(37\)](#)

Dar îngerul sferei lui Saturn este satanic - zâna cea rea din basm. Scopul ei e să ucidă spiritul pe vecie, prinzându-l în capcana lumii materiale.

Dacă avem în vedere că în basm cele șase binecuvântări și blestemul sunt dăruite copilei *la un bal*, ne dăm seama ușor de ciudățenia acestei povești. Pentru că acum vedem că tot ce survine când Frumoasa din pădurea adormită pare trează și vie se întâmplă, de fapt, când e moartă, adică în somnul ei adânc, de moarte, ceea ce înseamnă că e moartă pentru lumea spirituală, dar vie pe Pământ! [\(38\)](#)

Asemănările între *Frumoasa din pădurea adormită* și povestea lui Isis și Osiris sunt prea evidente și nu mai e nevoie să le subliniem. Când Osiris este mort și bătut în cuie în sicriu, el este de fapt viu pe Pământ. Ca și alte povești pe care le istorisim aici încă o dată, nici

acestea nu sunt în niciun caz povești despre ce se întâmplă pe lumea aceasta.

În fond, toate poveștile pe care le-am amintit până acum – alungarea lui Saturn de către zeul Soare, șarpele din grădină, Femeia-Păianjen, Isis și Osiris – sunt relatări ale unor întâmplări petrecute în dimensiunea spirituală, și asta dintr-un motiv foarte întemeiat: lumea obiectelor fizice, pe care o cunoaștem așa de bine astăzi, aproape că nici nu exista pe-atunci. Lumea materială era pe vremea aceea ca o ceață, o anomalie vagă, fără formă, efemeră, plutind în mijlocul unei lumi spirituale luminoase și strălucitoare, pe de-a-ntregul formate. Trupurile nimfelor, ale monștrilor, ale animalelor, chiar și corpurile omenеști erau mai degrabă fantome decât creaturi închise în trupuri solide, așa cum suntem astăzi. [\(39\)](#)

Așa că, într-un fel, ne putem uita din nou la tot ce am văzut până acum, spunând, așa cum spun mulți povestitori...

La urma-urmei, a fost doar un vis...

Am propus o întoarcere la povești străvechi pentru că în ele se păstrează momente decisive din istoria omenirii, evenimentele cele mai importante care au netezit drumul pentru viața pe care o trăim astăzi. Acel moment de răscruce din istoria omenirii pe care creștinismul îl numește *Căderea* a fost, de fapt, căderea în materie. Spiritele oamenilor fuseseră fantome, ca zeii, îngerii și uriașii. Pe măsură ce trupurile lor au prins a se întări și a deveni mai cărnoase, au gustat noi bucurii, dar și noi primejdii.

Povestea lui Isis și Osiris ne vorbește despre cum ajungem să ne naștem și să trăim în lumea materială o perioadă de timp limitată și cum era perceput acest lucru.

Osiris era zeul egiptean al regenerării. Murea iarna și renăștea primăvara. Păpuși cu Osiris, reprezentând trupul lui fără viața, se sădeau în pământ împreună cu semințele care aveau să încolțească și să crească primăvara.

Din cauza îngerului Osiris, spiritul uman avea să se cufunde adânc în lumea materială pe durata vieții lui pe Pământ. Din cauza lui Osiris, spiritul uman va primi misiuni mai grele și mai individualizate decât cele ale oricărui alt spirit ce plutește liber. [\(40\)](#)

Capitolul 6

AMANȚI DIVINI

ȘI SOȚII ANGELICE

Îngerii sunt puterile ascunse în facultățile și organele omului.

IBN AL-ARABI

Așezat pe tronul său din vârful Muntelui Olimp, Jupiter s-a uitat în jos și și-a mângâiat barba. Privea șoldurile unei nimfe care se cățara pe stâncile de sub o cascadă sacră. Io ajunsese sus de când se uitase el ultima oară. Pielea îi era albă, delicată și, cu vederea lui telescopică de zeu, vedea stropii de apă de pe ea. S-a lins pe buze.

Zeii zburau prin aer iute ca gândul.

Când Jupiter și-a făcut apariția lângă ea, nimfa a fugit printre copaci să se ascundă. Dar a auzit imediat un râs tunător în spate.

Țintuind-o în iarba sacră, i s-au încordat mușchii gâtului.

Iunona, soția lui Jupiter, îi vedea tot timpul gândurile. De fapt, putea să vadă și ce vede el și când el a închis ochii de plăcere, ea s-a răzbunat. A trecut la acțiune. Ea, care era supranumită „ochi de vacă” pentru că avea ochii mari și fermecători, a prefăcut-o pe nimfă într-o junincă albă.

Jupiter a deschis ochii și a privit-o uimit. Chiar și transformată în vacă, Io era superbă.

În tinerețe, când conducea lumea, Jupiter și zeii olimpieni zburau pe cerul senin și fiecare stâncă, fiecare râu și pârâu își aveau un zeu și un spirit. Lucrurile se metamorfozau tot timpul în alte lucruri. Erau vremuri magice, în care Creația nu avea încă forme fixe. Erau vremuri în care vederea era limpede, niciodată încețoșată de îndoială și de șovăială, ci numai de dorință.

Detaliu din tabloul *Jupiter și Europa* al maestrului Paolo Veronese. Privirea bivolului parcă iese din ramă și întreabă privitorul: „Tu n-ai face la fel?”

Dacă Io era placidă și binevoitoare, Dafne era mai mult o fată cu apucături de băiat. *Acestei* tinere nimfe îi plăcea să se joace prin codri, să culeagă fructe de pădure și să facă arcuri și săgeți. Nu se gândea deloc la bărbați, dar era prea frumoasă ca să le scape.

Apollo a dorit-o de cum a văzut-o. Și-a închipuit că îi aranja părul care atunci îi curgea în valuri pe umeri și pe spate.

Pogorându-se pe pământ lângă ea, voia să-i spună că o iubește. Dar, știind probabil mai bine decât el ce urmărește, nimfa s-a întors și a fugit.

Zeul a strigat după ea:

– Nu fugi! N-o să-ți fac niciun rău!

Dafne se urca acum pe un deal.

–Fii atentă! i-a strigat el.

Îi era teamă că fata o să se zgârie în rugii de mure.

Tocmai atunci o rafală de vânt i-a ridicat rochia, iar priveliștea coapselor ei încordate l-a făcut să fugă și mai repede după ea.

Dafne îi simțea răsuflarea în ceafă. Și-a strigat tatăl, zeul unui râu, s-o apere, iar când a apucat-o de păr, Apollo a simțit doar frunze. Când a luat-o de mijloc s-o tragă spre el, pântecul îi era învelit în scoarță și picioarele îi prindeau rădăcini în pământ. Fusese prefăcută într-un dafin.

Poetul afro-roman Ovidiu, care a reluat povestea, ne spune că Apollo o iubea pe Dafne și în clipa aceea. Zeul s-a uitat la copacul pe care îl strângea în brațe și a văzut că era bun.

Când ești un om foarte frumos e ca atunci când ești singurul om treaz la o petrecere. Frumusețea ta îi înnebunește pe ceilalți.

Și nu le pasă dacă te simți exclus. Nu vor decât să te supună voinței lor.

De Adonis se îndrăgostiseră două femei mai în vârstă ca el, Venus și Persefona. Fusese dat în grija Persefonei când rămăsese orfan, de mic copil, iar apoi, când crescuse și se făcuse un tânăr frumos, avansurile ei l-au stânjenit nespus. A început să-i displacă felul în care ea îi

dădea târcoale tot timpul și când îl atingea, parcă totul se întuneca în jurul lui.

Dar acum, când venea spre el frumoasa Venus, zâmbitoare, îngustă în șaolduri, cu brațele întinse și învăluită într-o boare ca un fâlfâit de aripi diafane, Adonis se simțea tras în jos. Ea îi vorbea, iar el, deși n-o asculta, știa ce îi spune, știa că îi oferă mii de dulci taine.

Era foarte cald, fiind miezul zilei într-o poiană din pădure. În iarba erau primule și se auzea un bâzâit atât de tare, de parcă ar fi zburat pe-acolo un milion de albine. Era adevărat ce se spunea: Venus era foarte, foarte frumoasă. La fel de frumoasă ca el.

Zeița i-a luat palma asudată și l-a sufocat cu sărutările ei, iar Adonis a simțit că i se înfierbântă și lui sângele în vene – așa că, de ce nu?

Însă, fiind copleșit, i-a întors spatele și a fugit de lângă ea.

– Tinere cu inimă de piatră! Nu ești bărbat!

Detaliu dintr-o pictură care face parte din *Venus și Adonis*
(Lucrarea maestrului Tițian)

Ultimul lucru pe care l-a auzit a fost țipătul ei înspăimântat în clipa în care l-au străpuns colții unui mistreț care ieșise din desiș.

Când zăcea pe jos, sângele îi curgea din sold, iar în locul unde intra în pământ răsăreau anemone.

Venus a îngenuncheat să miroasă florile și a prins ultima boare din dulcea răsuflare a tânărului. [\(41\)](#)

Dar, dacă Jupiter, Apollo și alți zei ai planetelor *erau* îngeri, oare nu e ciudat că se comportau atât de imoral? De la îngeri ne așteptăm la

standarde morale înalte.

Gravură pe un vas din Salpion. Este ușor să subestimăm rafinamentul intelectual al grecilor când vine vorba de zei. Potrivit lui Macrobiu, inițiații în misterele orfice îl considerau pe Dionysos principiul Minții împărțite în minți individuale.

Elita intelectuală îi credea pe Apollo și pe Dionysos două aspecte diferite ale aceleiași principiu divin. Viziunea lor nu era doar una rudimentar antropomorfică. Zeii greci ai planetelor sunt agenții potrivirii perfecte între omenire și univers. Ideea este exprimată în povești, dar și în numere. Grecii antici atribuiau valori numerice literelor alfabetului. Adunând numerele atribuite literelor dintr-un cuvânt, poate rezulta un număr semnificativ. E incredibil, dar adevărat că numele zeilor Zeus, Apollo și Mercur produc constante matematice în funcție de care sunt concepute formele naturale ale lumii. Valorile numerice ale respectivelor nume descriu formele triunghiurilor echilaterale, ale pătratelor, ale cuburilor, ale piramidelor, ale octaedrelor și ale tetraedrelor.

Armonia muzicală este, de asemenea, în raport cu aceste numere. (Pentru o explicație completă și o demonstrație matematică, vezi *Jesus Christ, Son of God* de eminentul David Fideler.) În epoca modernă, facem deosebirea dintre calitate și cantitate, matematica fiind o descriere a cantității care nu se numără printre preocupările de azi. O asemenea abordare e foarte departe de cea antică, întemeiată pe idealism. Anticii trăiau într-un univers preocupat de omenire, iar matematica

superioară era o modalitate de a descrie acea preocupare. Unii sunt ostili misticismului, pe care-l consideră o alunecare într-o gândire leneșă sau infantilă. Dar nu e cazul și aici. Gândirea aceasta este de o complexitate extraordinară, profundă, dar nu empirică. Viziunea idealistă este cea care își face drum în afara lumii și astfel descoperă cum funcționează lumea

Există un pasaj-cheie în Biblie care s-ar putea foarte bine desluși la școala de duminică, unul pe care nici nu-l auzim în multe predici. În capitolul 6 din *Facerea* citim: „Fiii lui Dumnezeu, văzând că fiicele oamenilor erau frumoase, și-au ales dintre ele soții, care pe cine a voit (...) când fiii lui Dumnezeu începuseră a intra în fiicele oamenilor și acestea începuseră a le naște fiii: aceștia sunt vestiții viteji din vechime.” Expresia „fiii lui Dumnezeu” se folosește și în alte locuri din Vechiul Testament pentru a desemna îngerii. Aici însă Biblia face aluzie la amorurile zeilor.

Un alt lucru demn de ținut minte este că poveștile respective, din orice parte a lumii ar proveni, istorisesc întâmplări petrecute cu mult înainte ca omenirea să conceapă orice noțiune a moralității. Ele descriu ceea ce a ajuns să fie cunoscut drept forțe ale *naturii*, acesta fiind un indiciu al evenimentelor istorice care stau la baza miturilor în discuție.

Am văzut că Biblia și miturile pot fi privite în concordanță cu perspectiva științifică asupra Creației, că ele ne oferă o descriere a aceleiași succesiuni de evenimente, dar abordarea diferă. Io a fost prefăcută în junincă, Dafne într-un dafin, frumoșii tineri Adonis și Hiacint în flori, Arahne în păianjen, Calisto într-un urs... Astfel de povești ne vorbesc despre proliferarea formelor biologice. Ne prezintă formarea multor specii pe care le știm azi - plante, flori,

copaci, animale, primele etape din dezvoltarea biodiversității din lume. ⁽⁴²⁾ Deoarece materia nu era stabilă, iar corpurile erau moi și străvezii ca fantomele, proliferarea formelor biologice a avut loc cu o viteză amețitoare și o ușurință magică. ⁽⁴³⁾

Poate că miturile grecești sunt versiunile cele mai cunoscute, dar, în esență, în toată lumea se spun aceleași povești. Tradiția celtică, ce l-a influențat pe Tolkien și multe alte opere ale literaturii fantastice moderne, are o poveste galeză despre un băiat pe nume Gwion.

Gwion a fost tocmit de o vrăjitoare să amestece într-un cazan unde pregătea un elixir care avea să-l transforme pe fiul ei urât și prost.

Într-o zi, când Gwion amesteca de zor, fiertura a început deodată să clocotească. Trei stropi au ieșit din oală și i-au căzut pe mână, opărindu-l. Fără să se gândească, a dus mâna la gură.

Vrăjitoarea a văzut și a venit în fugă la el.

– Asta nu e pentru *tine!* a țipat ea furioasă.

Gwion s-a prefăcut într-un iepure sperios și a luat-o la fugă, iar ea s-a transformat imediat într-un ogar care l-a prins repede din urmă. Ajungând la un râu, băiatul s-a prefăcut într-un somon, dar vrăjitoarea a sărit în apă după el, devenind acum o vidră. Brusc, el a sărit din apă în chip de pasăre, dar ea s-a transformat într-un șoim și i-a sfâșiat coada.

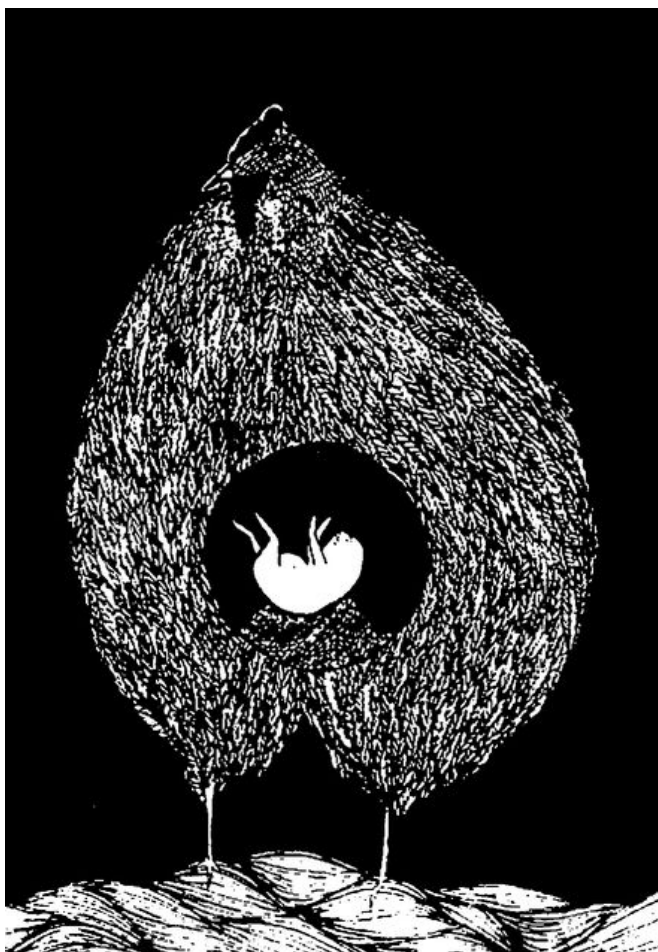
Panicat, băiatul s-a uitat în jos și a văzut o grămadă de grâu. A coborât fulgerător direct acolo, prefăcându-se într-un bob de grâu. *Ar fi ca și cum ai căuta un ac în carul cu fân, s-a gândit băiatul.*

Dar vrăjitoarea s-a preschimbat într-o găină și a ciugulit din grâu până a mâncat și ultimul bob.

După un timp, și-a dat seama că e însărcinată, deși nu găsisese niciun bărbat dispus să se împreuneze cu ea. Se pare că bobul de grâu îi crescuse în pânțe și, când s-a născut încă o dată, Gwion era un bebeluș cu toată frumusețea și inteligența pe care vrăjitoarea și le dorise pentru fiul ei.

Cineva a strigat *Tal iesin!*, care înseamnă „Ce frunte luminoasă are!”

Și așa s-a încarnat un mare spirit, Taliesin, vestitul bard galez.

Gwion

Ne plac poveștile în care se zboară, nu-i așa? Cu puțină vreme în urmă, într-un weekend petrecut cu niște vechi prieteni, printre care și acela care mi-a făcut cunoscute miturile și legendele galeze, stăteam în jurul mesei și vorbeam despre scene înduioșătoare din filme. Desigur, printre ele era și moartea mamei lui Bambi. Cineva a sugerat să includem și momentul din *Cartea junglei* în care se dovedește că ursul Baloo nu era mort.

Altcineva a spus:

– Momentul în care se dovedește că ET nu murise.

M-am gândit la sfârșitul aceluia film, la secvența în care băiatul merge pe bicicletă cu ET în coșul pus pe ghidon și apoi se înalță dintr-odată și zboară pe cer. E ca pantomima în care Peter Pan își ia zborul brusc și plutește deasupra publicului, ceea ce ne face să plângem. Zborul omului are ceva profund emoționant, cred eu, poate pentru că toți purtăm în suflet amintiri din vremea de dinainte ca trupurile noastre materiale să fie complet formate, de când ființele umane *puteau* să zboare și erau spirite libere printre alte spirite, într-o lume scăldată în lumina inefabilă a unui soare spiritual. Ne încercăm o mare nostalgie după vremea aceea și tânjim după clipa când vom fi din nou ființe pur spirituale.

Adică să închidem astfel cercul descris de istoria omenirii, așa cum povestesc toate religiile lumii. Suntem cufundați în materie pentru scurt timp și într-o bună zi, nu peste multă vreme, ne vom înălța din nou și vom zbura, eliberați de ea.

Se apropie vremea să ne ridicăm iarăși în zbor. [\(44\)](#)

Capitolul 7

ODIN ȘI TEORIA ANGELICĂ A EVOLUȚIEI

Mai întâi ai fost din lut, apoi ai trecut de la forma minerală la cea vegetală, de la animal vegetal la animal uman... și mai ai de trecut prin o sută de noi lumi...

RUMI

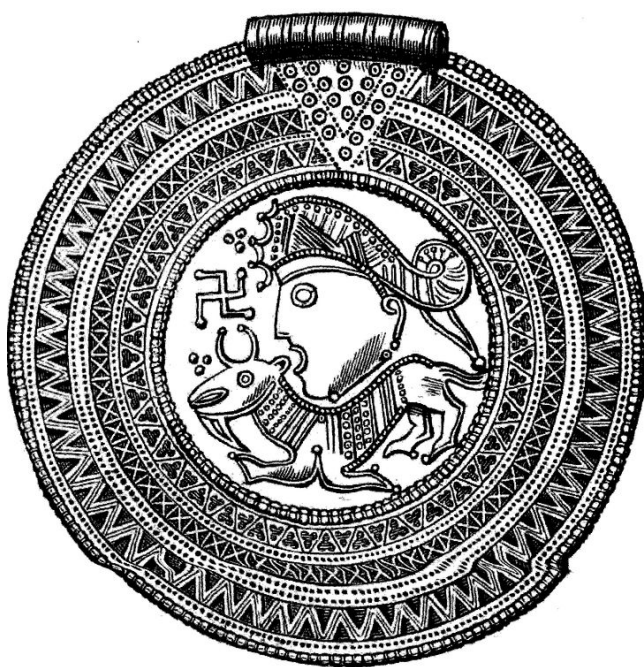
Felurite ființe angelice și spirite s-au impus în diverse epoci și locuri, precum și în diferite tradiții. Dacă grecii și romanii își aminteau foarte bine faptele îngerului Jupiter, în nordul Europei, faptele îngerului Mercur aprindeau imaginația. Scandinavii și-l aminteau pe îngerul lui Mercur sub numele de Wodin sau Odin. [\(45\)](#)

Poveștile zeilor planetari scandinavi, ca și miturile zeilor olimpieni, îi zugrăvesc atât pe ei, cât și domnia lor amenințată de giganți și măcinată de conflicte interne.

Odin știa că va trebui să sufere mult ca să se pregătească pentru misiunea lui de salvare a lumii.

A fost rănit de o lance și s-a spânzurat cu capul în jos de crengile Arborelui Lumii, un copac noduros și bățut de vânturi, de care a rămas atârnat nouă zile și nouă nopți, în timp ce frunzele îi șopteau tainele runelor.

Apoi a pornit prin cețuri dense spre peșterile întunecate, tărâmul elfilor negri. Voia să afle de la ei tainele prelucrării metalelor.

Gravură reprezentându-l pe zeul nordic pe o monedă suflată cu aur numit braceate, descoperită în Danemarca

În sfârșit, a călătorit de-a lungul rădăcinilor Arborelui Vieții să găsească Fântâna Înțelepciunii. Fântâna era izvorul tuturor amintirilor, iar pe bătrânul uriaș care o păzea îl chema Memir (sau Memor, adică „Memorie”). Nu l-a lăsat pe Odin să bea din apa ei până nu și-a jertfit ce avea mai de preț. Odin și-a scos unul din ochi.

Acesta s-a scufundat în apele fântânii și s-a dus la fund, strălucind acolo.

În viziunea spirituală a popoarelor din nordul Europei, Arborele Lumii stătea în centrul universului. Lumea oamenilor se numea Migard sau „Lumea de Mijloc” și Arborele Lumii răsărea în mijlocul ei, înălțându-se până la ceruri.

Aproape de vârful Arborelui Lumii era un tron de aur. Odin stătea acolo, cu câte un corb pe umăr, și în fiecare zi cei doi corbi zburau în jurul lumii și se întorceau seara să-i spună lui Odin ce văzuseră.

Arborele Lumii ținea pe ramurile sale și marea cetate a zeilor, douăsprezece castele din aur, fiecare împodobit cu semnul unei constelații. Singurul drum spre regatul poleit cu aur trecea prin Bifrost. Făcut din aer, apă și foc, podul le apărea oamenilor de jos, din Midgard, în chip de curcubeu. Heimdell, străjerul zeilor, stătea la pod. Se spune că simțurile îi erau atât de ascuțite, încât auzea iarba răsărind în pământ sau lâna crescând pe spinarea unei oi de la o sută de mile distanță în orice direcție.

Călăușiți de Odin pe calul său cu opt picioare, zeii treceau podul Bifrost călare și se duceau să se lupte cu giganți și trol. Regatul Midgard era înconjurat de munți, iar dincolo de munți trăiau Giganții de Gheață, Giganții de Foc, Giganții Mării, Giganții Dealurilor și Giganții de Promoroacă.

Piticii și trolii erau aliați ai giganților. Primii aveau ochi verzi și piele oacheșă și trăiau ca viermii în măruntaiele pământului. Trolii locuiau în sate mici, făcute din movile și înconjugate de stâlpi în care erau înfipite capete de oameni. În interiorul movilelor, trolii strângeau

comori, dar le plăcea să-și ducă viața în mizerie, pământul de pe jos din bordeiele lor mișunând de viermi și șerpi.

Peste giganți și aliații lor stăpâneau zei, mai ales Thor, marele zeu al tunetului, care se bucura de titlul său de Urgie a giganților. Când era mic, îi uimise pe zeii mai în vârstă ridicând într-o mână zece legături enorme cu piei de urși. Provocat la o întrecere de pescuit, retezase capul unui bou și îl folosise ca momeală.

Mergea într-un car tras de țapi firoși. Ciocanul lui Thor zbura prin norii de furtună să spargă capul unui gigant, apoi se întorcea în mâinile lui. Îi plăcea să spună că, de n-ar fi fost el, ținutul zeilor ar fi fost cotropit de giganți.

Fierul din sângele nostru bate prin tot corpul ca un ciocan mănuit de Thor, zeul războiului.

Miturile nordice, ca și cele grecești, romane sau iudaice, descriu o lume în evoluție, unde marile ființe spirituale, numite „îngerii” în unele tradiții sau „zei” ori „duhuri” în altele, sunt agenții creației. ⁽⁴⁶⁾ Existența lor nu este *neapărat* în dezacord cu informațiile științifice. Alfred Russel Wallace a conceput o teorie a evoluției speciilor prin selecție naturală în același timp cu Charles Darwin și independent de el, pe care au prezentat-o împreună elitei intelectuale din epocă, la Linnean Society, în 1858. Teoria lor comună i-a luat credința religioasă lui Darwin și a subminat-o încetul cu încetul, dar Alfred Russel Wallace a continuat să creadă că selecția naturală fusese condusă de inteligențe creatoare, pe care le-a identificat cu îngerii.

În zilele noastre, asemenea inteligențe creatoare au fost reîncadrate de biologul Rupert Sheldrake în teoria rezonanței morfice. ⁽⁴⁷⁾ Într-o carte recentă, *The Science Delusion*, savantul insistă asupra lipsei de sofisticare filosofică a militanților materialişti de frunte, arătând că versiunea științifică pe care o folosesc pentru a combate spiritualitatea nu e decât un baston vechi și rupt. Mary Midgley, unul din filosofii importanți din Marea Britanie, i-a publicat o cronică a volumului în *The Guardian*:

„Nu prea se pomenește azi de ghinionul că materialismul mecanicist actual se bazează pe noțiuni confuze, demodate despre materie. Nu putem aborda subiecte importante despre minte și trup, cum ar fi conștiința sau originile vieții, câtă vreme încă tratăm materia ca în secolul al XVII-lea, de parcă ar fi o chestie moartă, inertă... Avem nevoie de o altă paradigmă minte-trup.” ⁽⁴⁸⁾

În mituri, zeii și îngerii planetelor joacă un rol special în configurarea condiției umane. Fac eforturi să dea condiției umane structura ei de bază – să facă o arenă în care oamenii să se dezvolte și să reziste, să lupte, să iubească și să-și formeze capacități precum liberul-arbitru și gândirea liberă. Miturile aparțin idealismului, unei viziuni despre lume potrivit căreia materia există doar pentru a ne ajuta să trecem prin experiențe. La asta e bună materia. Miturile sunt o descriere a condiției umane *percepute subiectiv* și sunt cât se poate de precise.

Am scris în altă parte despre originile ideii de evoluție în gândirea religioasă și mistică. Evoluție înseamnă a evolua spre ceva *mai bun*, iar gândirea religioasă și spirituală a avut întotdeauna această aspirație.

Dar gândirea religioasă și spirituală, așa cum se exprimă în mituri, este mereu foarte conștientă de precaritatea procesului evolutiv.

Când a băut din Fântâna Înțelepciunii, Odin a aflat că toate lucrurile sunt vremelnice și a știut că giganții nu aveau să fie stăpâniți pentru totdeauna. În palatele zeilor, ospetele cu mistreț fript și valuri de mied, întrecerile sportive gălăgioase și farsele țineau în frâu neliniștea, dar toate erau umbrite de melancolie.

Nimeni nu-l înveselea mai tare pe Odin și nimeni nu îl făcea să râdă mai bine decât Loki, fapt pentru care Odin îl iubea. Loki este îngerul numit Lucifer în tradiția creștină. Trăia cu ceilalți zei în Asgard, dar era răutăcios și, încetul cu încetul, a devenit rău.

Loki a dispărut un timp și apoi s-a aflat că și-o luase amantă pe una dintre dușmanele zeilor, o gigantă. Mai rău, giganta îi născuse trei copii monstruoși. Loki îi ținuse secret cât de mult timp putuse, dar ei au crescut prea mari ca să-i mai ascundă, așa că Odin i-a poruncit să-i aducă în Asgard.

Ceilalți zei s-au dat înapoi îngroziți când monștrii au intrat în sala de ospete, dar lui Odin nu îi era frică de nicio creatură. A făcut un pas în față și l-a înșfăcat pe primul dintre monștri, un șarpe mare. L-a aruncat în ocean și apoi l-a tras bine în jurul pământului, așa că era întemnițat acolo, cu coada în gură.

Uriașa fiică a lui Loki se numea Hela. Era hidoasă, pe jumătate vie și cealaltă jumătate un cadavru vinețiu, în putrefacție. Odin a azvârlit-o din Asgard și ea a căzut timp de nouă zile, până a ajuns într-o împărăție întunecată și umedă, în măruntaiele pământului. Odin a hotărât ca Hela să nu mai părăsească niciodată acea împărăție, până la sfârșitul lumii. De acest regat, numit Hell („iad”) după regina sa, nu te puteai apropia decât plătind o taxă, după care străbăteai un râu subpământean înghețat și trebuia să te ferești de câinele iadului, ud de atâta sânge și înlănțuit la porțile sale.

Odin nu prea știa cum să procedeze cu al treilea monstru, Fenris. Fântâna Înțelepciunii i-l arătase pe acel lup uriaș într-o viziune profetică. Știa că e o primejdie de moarte pentru el. Legile din Asgard interziceau să omori un oaspete, chiar și un lup, dar animalul se mărea și devenea mai puternic pe zi ce trecea, urlând în curtea interioară a palatului și dându-și jos cele mai trainice lanțuri pe care le puteau făuri zeii, de parcă ar fi fost niște pânze de păianjen.

Apoi, amintindu-și că fusese pe tărâmul Piticilor Negri, unde aflate tainele lucrului cu metale, a trimis la ei un mesager care s-a întors cu un lanț foarte mic, la fel de moale și delicat ca o panglică.

– Țasta n-o să-l țină niciodată pe Fenris! a strigat Odin.

Mesagerul a protestat, spunând că piticii se juraseră că îl va ținut pe lup până în ziua Ultimei Bătălii. Era un lanț *fermecat*, a explicat el, făcut din pernțele de la niște pisici, din barba unei femei, din rădăcinile luate de la o piatră în poziție verticală, din nervii de la un urs, din chemarea de dragoste a unui pește și din saliva unei păsări.

Lupul crescuse mare acum și suficient de puternic ca să se împotrivească oricărei încercări de a i se pune lanțul de gât. Fenris avea încredere în puterea lui și nu se temea de niciun lanț, cu excepția unuia magic. Așa că a acceptat să i se lege noul lanț la gât, dacă unul din zei îi punea mâna în gură ca zălog al făgăduielii zeilor că nu se făcuse nicio vrajă la făurirea lui. Pe când ceilalți au șovăit, zeul războiului, Tyr, a ieșit în față și a băgat o mână în botul plin de bale. Apoi Thor a înfășurat lanțul de gâtul lui Fenris și l-a fixat de o piatră din centrul pământului.

În clipa în care lupul a fost legat, lanțul s-a strâns, intrându-i animalului în carnea de la gât. Fenris a urlat furios, s-a încordat și a scuturat așa tare din cap, că privirea i s-a încețoșat. După un timp s-a potolit și toată lumea a văzut că era ținut locului, cu mâna retezată a lui Tyr între fălci.

Așadar, Fenris a fost înlănțuit – pentru moment. Dar Odin știa foarte bine că nimic bun nu poate să vină de la ceva rău și că răul suprem va ieși până la urmă din rău. Vor avea de plătit scump pentru că l-au păcălit pe lup, chiar dacă din motive întemeiate.

Condiția umană e foarte precară. Este amenințată din toate părțile. Și ar putea și poate fi distrusă ușor de ceva în aparență atât de neînsemnat și de efemer ca o intenție ascunsă.

Cum se face că suntem aici? Cum au apărut toate coincidențele atât de puțin probabile, cum s-a realizat succesiunea de obstacole și echilibre necesare pentru formarea vieții inteligente care a dus la apariția noastră, în așa fel ca să ni se dea o șansă de a evolua?

Oamenii de știință sunt de acord că e foarte puțin probabil ca acest proces să se fi petrecut la întâmplare [\(49\)](#).

Răspunsul din Antichitate este că potrivirea perfectă nu e un accident. S-a întâmplat – și noi suntem astfel –, pentru că *totul* este dirijat și condiționat de inteligența îngerilor. Din perspectiva ideii că mintea a preexistat materiei, totul este încărcat cu inteligență, în orice *lucru* există inteligență. [\(50\)](#) Lumea materială a fost făcută ca să o susțină pe cea vegetală, care s-a format ca să o susțină pe cea a animalelor, iar aceasta pentru a susține, la rândul ei, conștiința umană. [\(51\)](#)

În general, nu suntem conștienți de existența unei astfel de inteligențe și de modul în care ea influențează fiecare parte a lumii materiale. Vedem adesea dovezi ale inteligenței în jurul nostru, dar nu reușim să le recunoaștem. Chiar și lucrul cel mai inert, un munte sau o faleză, este purtător de inteligență și intenție. Doar că se mișcă foarte, foarte încet. [\(52\)](#)

În era preștiințifică, cei mai luminați oameni erau idealști. Cunoșteau mai bine sensul acestei inteligențe, acționând atât în lumea „din afară”, cât și în interiorul nostru. Simțeau în profunzime rolul planetelor în alcătuirea noastră fizică și mintală, știau că fierul lui Marte ne bate ca un ciocan prin vene sub formă de sânge, că ciclurile Lunii ne influențează forțele de regenerare, iar ciclurile lui Venus ne influențează rinichii să secrete dorință sub formă de testosteron. Știau cum lucrează Mercur în membrele noastre, dându-ne posibilitatea de a ne mișca prin spațiu și de a gândi spațial, și că Soarele era numit „ochiul zămislirii” pentru că făcea totul să crească asemenea florii-soarelui ce se înalță spre cer să-l întâlnească. [\(53\)](#)

Sinele nostru conștient este ca un împărat-copil purtat pe brațe de un alai gălăgios de slujnice, infirmiere, miniștri, gărzi de corp și generali, iar aceste ajutoare care îi fac posibilă existența și-l duc prin viață sunt marile forțe ale inteligenței din univers.

Ele sunt mult mai importante decât inteligența noastră conștientă și operează sub pragul conștiinței. Știu să realizeze complicate reacții chimice, de pildă, să descompună hrana pentru a izola și trimite anumite substanțe în diferite părți ale corpului, să absoarbă oxigenul în sânge, să transforme substanțele anorganice în fluide vitale, să prefacă vibrațiile din ureche în sunete care se aud și apoi să proceseze aceste modele complicate. Nenumărate operațiuni inteligente pe care tu sau eu abia începem să le înțelegem au loc sub pragul conștiinței noastre.

În Antichitate, agenții acestor procese complexe din diverse părți ale corpului erau văzuți ca fiind de natură spirituală – zei sau îngeri. Astăzi percepem corpul uman ca pe o alcătuire din părți cu un oarecare grad de independență, dar, colaborând cu alte elemente din afara sau dinăuntrul corpului, avem senzația că trupul e o mașinărie însuflețită. Anticii aveau o percepție asemănătoare în privința alcătuirii spirituale a individului. Vedeau ființa umană ca pe o mașinărie spirituală, compusă din multe părți însuflețite, ce cooperau la porunca ființelor spirituale. Vasilide, un discipol al Sfântului Petru, numea ființa umană „o tabără a diferitelor spirite”. Ibn al-Arabi, liderul spiritual al sufiștilor, susținea că „îngerii sunt puterile ascunse în organele și facultățile omului”.

Alaiul care îl duce pe împăratul-copil în slava cerului este, prin urmare, alcătuit din Sf. Mihail, Odin și Marte, din marii zei și îngeri ai planetelor și ai stelelor și din îngerii sau spiritele mai puțin

importante din subordinea lor. Gândirea de bun-simț, corectă din punct de vedere științific, spune că toată teoria despre îngeri e un exemplu al aberației numite antropomorfism. Respectiva aberație este un fel de a privi fenomene ale naturii, cum ar fi tunetul sau erupția vulcanică, atribuindu-le trăsături umane într-un mod primitiv și copilăresc. De pildă, tunetele arată că zeii sunt mânioși.

Problema este că materialismul științific e atât de adânc înrădăcinat în societatea noastră, încât uneori e greu chiar și să începi să înțelegi înțelepciunea spirituală străveche din care provin poveștile cu zei și îngeri. Scopul este să încerci să vezi ce e bun și înțelept din vechea abordare. Anticii stăruiau asupra unui adevăr important și asupra urmărilor lui. Acest adevăr important este următorul: ființa umană este o prelungire a mediului în care trăiește. Am evoluat ca urmare a atributelor universului și în reacție cu ele. Prin urmare, există „acolo”, în univers, attribute care ne fac oameni.

Popoarele din vechime numeau asemenea attribute „zei” sau „îngeri”. Ne place să credem că am primit calitățile noastre intrinsec omenști de la îngeri. [\(54\)](#) Ei și-au proiectat calitățile asupra noastră, și nu invers.

Capitolul 8

POVESTEA INELULUI

NEPREȚUIT

Îl vrem, avem nevoie de el. Trebuie să-l avem pe neprețuit.

GOLLUM, Stăpânul inelelor

Într-o zi, Odin, Loki și Honir, fratele lui Odin, se plimbau pe pământ, deghizați în oameni. Treceau pe lângă o cascadă verde și argintie, când Loki a văzut o vidră înșorindu-se. A luat de jos o pietricică și a aruncat-o în ea, omorând-o pe loc.

Ceilalți l-au lăudat pentru îndemânare și apoi și-au continuat drumul până au ajuns la un castel măreț. Acolo le-a ieșit înaintea un bărbat oacheș, în veșminte bogate, împodobite cu pietre prețioase. Le-a zis că e Hreidmarr, vrăjitorul, dar părea destul de prietenos.

Loki i-a spus că ei sunt călători sărmani și n-au daruri de preț pentru un stăpân ca el, dar, a adăugat, scoțând animalul din desagă, pot să-i ofere pentru cină vidra pe care tocmai o omorâseră.

Lui Hreidmarr i s-a șters de pe față zâmbetul ospitalier și într-o clipă cei trei zei s-au pomenit ținuiți la podea de alți doi oameni cu pielea și mai închisă la culoare. Hreidmarr stătea deasupra lor, ținând în mână o secure cu două tășuri. Zbiera la ei că o să moară.

– De ce ai vrea să ne ucizi? a bolborosit Loki.

– Când se ducea la pescuit, fiului meu celui mic îi plăcea să se prefacă într-o vidră!

– N-am știut! s-a apărut Honir. De unde să fi știut? Ce ai vrea de la noi ca să ne dai drumul?

Hreidmarr a stat la sfat cu oacheșii, care erau fiii lui mai mari. În cele din urmă, le-a răspuns zeilor:

– Ca preț al libertății voastre, vom primi atât aur cât să umplem pielea vidrei... până nu se mai vede niciun fir de păr. Doi din voi vor rămâne aici în lanțuri, iar al treilea va pleca să aducă aurul.

Loki s-a întors lângă cascadă, întrebându-se ce să facă, până când a avut impresia că vede ceva strălucitor în balta de sub cascadă.

Privind cu încordare în adâncuri, a văzut o știucă la intrarea unei grote subacvatice.

Nu s-a lăsat păcălit de deghizare. A văzut că știuca era de fapt elful Alberich, vestitul păzitor al unei comori. Strălucirea din apă a adus o sclipire în ochii lui Loki, care s-a dus să aducă un năvod pentru ca să scoată pe uscat tot, inclusiv știuca.

După câteva minute a înșfăcat peștele care se zbătea și se sufoca.

– Nu mă păcălești tu pe mine! Știu cine ești.

I-a spus lui Alberich că o să-l ucidă dacă nu-i dă toată comoara. S-a uitat cu atenție la elful care ieșea din apă de mai multe ori, cu brațele pline de bogății, până a lăsat o grămadă așa mare, că stătea să cadă pe piatra netedă unde văzuse Loki vidra. Piticul i-a zis lui Loki că asta e toată comoara. Loki i-a dat voie să plece, dar când elful s-a întors să se scufunde din nou în baltă, zeul a zărit o sclipire pe degetul lui. Era un inel de aur. I-a plăcut și i l-a cerut.

– Lasă-mi măcar inelul acesta, s-a rugat piticul de el. E un inel magic. Îl pot folosi să-mi reîmprospătez stocul de aur, dar vraja nu funcționează decât pentru cei din neamul meu.

– Nu, dă-mi-l! a zis Loki, smulgându-i inelul.

– Atunci, te blestem pe tine și pe oricine va purta inelul! a replicat

Alberich, intrând înapoi în apă sub formă de știucă.

Loki s-a întors la mărețul castel al lui Hreidmarr, cu bogățiile de aur și purtând pe deget inelul neprețuit. Odin l-a observat și i-a cerut să i-l dea imediat.

Apoi, sub privirea atentă și răzbunătoare a vrăjitorului, cei trei zei au început să umple cu aur pielea vidrei. Fiind o piele magică, se tot întindea, dar, până la urmă, când părea complet umplută, zeii au cerut să fie eliberați.

Hreidmarr era cât pe ce să încuviințeze, dar s-a oprit:

– Nu! Mai e un fir pe bot care nu e acoperit cu aur.

Dar nu se uita la fir, ci la inelul de pe degetul lui Odin, și i-a poruncit să i-l dea.

Și așa se face că un blestem fatal a intrat în istorie. Mai târziu, când Hreidmarr a refuzat să împartă cu ei aurul, fiii rămași l-au ucis. Apoi s-au certat până când unul din ei s-a prefăcut într-un balaur ca să păstreze el inelul și toată comoara.

Celălalt frate se numea Reginn. Nu era nici atât de curajos, nici atât de puternic, încât să se lupte cu balaurul. Așa că trebuia să păcălească pe cineva mai curajos și puternic ca el ca să o facă în locul lui.

A băgat de seamă că a venit la Curte un tânăr, Siegfried, și a auzit zvonul că spada lui e făurită din bucățile rămase din sabia pe care Odin o dăruise tatălui său. S-a împrietenit cu Siegfried și i-a povestit despre balaurul care păzea comoara, apoi au pornit amândoi pe un drum care trecea printr-o câmpie și ducea la peștera monstrului. Reginn a spus că balaurul iese din peșteră în fiecare zi ca să bea apă din râu și l-a sfătuit pe noul lui prieten să sape un șanț pe drumul lui, apoi să se ascundă acolo. În clipa când balaurul se va târî peste șanț, Siegfried îi va înfige sabia în inimă.

Însă, chiar când Reginn s-a dus să se ascundă în spatele stâncilor ca să vadă ce face Siegfried, alături de acesta s-a ivit un bătrân. Purta o mantie albastră, lungă și o pălărie cu boruri mari, îndesată pe cap, care îi umbrea ochii. Bătrânul l-a avertizat pe Siegfried că, dacă se va afla sub balaur când îl va păli cu spada, o să fie scăldat în venin

mortal și o să moară. Bătrânul s-a făcut nevăzut, dar Siegfried i-a urmat sfatul și a mai săpat un șanț lateral. Și, când monstrul s-a târât peste el, a reușit să se strecoare în al doilea șanț și să se ferească de șuvoiul de sânge ce curgea din fiară.

Reginn a ieșit de după stânci, bucuros la culme de moartea fratelui său. I-a cerut lui Siegfried să-i scoată inima, s-o taie în bucăți și să o frigă.

Siegfried ucide balaurul
(Ilustrație din secolul al XIX-lea)

Dar, în timp ce-i frigea inima, acesta a fost împrorcat de sângele clocotitor. Un strop l-a ars la deget, iar el a băgat degetul în gură ca să-și mai aline durerea și, dintr-odată, s-a pomenit că înțelege graiul

păsărilor. Ciocănitorele îl avertizau, acum înțelegea, că fusese tras pe sfoară și că, dacă mânca inima balaurului, Reginn avea să devină cel mai înțelept om din lume și nimeni nu va mai putea să-i stea împotrivă. Avea să stăpânească întreaga lume. [\(55\)](#)

Apoi ciripitul din ce în ce mai stăruitor al ciocănitorelor l-a vestit pe Siegfried că Reginn se apropie de el pe furiș, prin spate.

Siegfried s-a întors și i-a făcut lui Reginn ce voia acesta să-i facă lui: i-a tăiat capul cu o singură lovitură de sabie.

Păsările au început să ciripească alt cântec, unul despre o tânără frumoasă, prinsă în mrejele somnului.

De dimineață, când își punea șaua pe cal, Siegfried a zărit o lumină tare la orizont. S-a dus călare spre lumina aceea, prin ținuturi fără poteci, și la un moment dat a văzut un zid impresionant de flăcări în vârful unui munte. Dând pinteni armăsarului, a sărit apoi zidul de foc și a găsit pe partea cealaltă un cavaler în armură de aur care zăcea parcă fără suflare. A descălecat și i-a scos coiful, descoperind o frumoasă adormită, cu părul auriu și pielea uimitor de albă.

Când s-a aplecat s-o sărute, i-a văzut un ghimpe de păducel înfipt în șold. I l-a scos și fata s-a trezit. A spus că o cheamă Brunhilde și că o adormise Odine, zicându-i că numai Siegfried, ucigașul de balauri, o va putea trezi.

Pe când se uitau lung unul în ochii celuilalt, știind că sunt sortiți să fie împreună, el i-a pus Brunhildei pe deget inelul pe care îl luase din comoara balaurului. Iar ea s-a schimbat pe dată. I-a spus că, înainte să poată trăi împreună, trebuie să se dovedească vrednic de ea:

trebuie să pornească la drum și să cucerească pentru ea un regat în care să fie regină.

Și astfel inelul neprețuit își exercită mai departe influența malefică.

Unul din principalele indicii cronologice din mitologie este succesiunea generațiilor de zei. De pildă, în mitologia greacă există generația părinților lui Zeus, generația lui Zeus și a fraților și surorilor lui, generația vlăstarelor de zei care erau și ei zei – Afrodita, Ares, Atena – și generația semizeilor și a eroilor, făpturi născute din uniunea între un zeu și o ființă umană. Această ultimă generație avea atribute supraomenești. Erau ființe mai puternice decât alți oameni, care nu se puteau măsura cu ele, dar nu erau nici la fel de puternice ca zeii. De exemplu, fiind doar pe jumătate divine, nu erau în stare să zboare singure. Totuși, având origine semidivină, se puteau bizui adesea pe ajutorul zeilor și comunicau cu aceștia. În mitologia nordică, Siegfried este un semizeu sau erou și, prin urmare, aparține aceleiași generații și aceleiași epoci ca eroii greci.

Generațiile arată diverse stadii ale creației. Pe măsură ce lumea materială se contura mai clar, epoca zeilor se apropia de sfârșit. Divinitățile planetelor și-au jucat rolul în crearea unei lumi pentru omenire, iar miturile ultimelor generații arată că zeii și îngerii se vedeau din ce în ce mai rar.

Influența malefică a inelului se răspândea nu numai în exterior, ci și în jos. Viața pe pământ avea să fie adesea grea și plină de lupte.

Capitolul 9

OAMENI PUTERNICI,

OAMENI VESTIȚI

(...) fiii lui Dumnezeu începuseră a intra în fiicele oamenilor și acestea începuseră a le naște fii: aceștia sunt vestiții viteji din vechime.

Facerea, 6:4 [\(56\)](#)

Un rege pe nume Acrisiu și-a întemnițat fiica, pe Danae, într-un turn placat cu bronz. Turnul nu avea decât o singură fereastră sus, în peretele celulei unde stătea fata. Suveranul a făcut așa o fărâdelege pentru că un prezicător îi spusese că Danae o să dea naștere unui băiat care avea să-l omoare într-o zi.

Dar Danae era frumoasă și, într-o bună zi, Jupiter s-a uitat în jos din nori și a zărit-o. Îi bucura ochii, așa că a venit la ea pe furiș într-o noapte, intrând pe fereastră sub forma unei ploii de aur.

Apoi ea a născut un băiat, Perseu. Regele n-a îndrăznit să-l ucidă pe fiul lui Jupiter, așa că i-a închis pe Danae și Perseu într-un cufăr din lemn și i-a aruncat în mare, să plutească în voia valurilor.

Femeia își iubea copilul. I-a cântat în beznă și băiețelul a adormit fericit, legănat de mișcarea lină a valurilor.

În cele din urmă, apele au azvârlit cufărul pe țărm, unde l-a găsit un pescar care trecea pe acolo. L-a spart cu un topor. Pescarul era om bun. I-a luat acasă pe cei doi și a avut grijă de ei, iar, cu timpul, băiatul a crescut mare și puternic.

Deși alesese o viață simplă, departe de Curte, pescarul era, de fapt, fratele regelui din ținutul acela, Polidecte. Într-o zi, acesta din urmă a văzut-o pe frumoasa Danae plimbându-se pe țărm. A dorit-o imediat, dar ea nu l-a vrut. Poate că după ce faci dragoste cu un zeu, niciun muritor, nici măcar un rege, nu te mai atrage?

Monarhul a urzit un plan pentru a scăpa de Perseu, ocrotitorul ei. A vestit că dă un ospăț. Toți tinerii din regat au primit poruncă să vină și fiecare trebuia să-i aducă regelui un cal în dar. Toți s-au supus, în afară de Perseu. Fiul vitreg al unui simplu pescar nu avea un cal de dăruit. Regele exulta în sinea lui și toți ceilalți tineri de acolo au râs, slugarnici și lingușitori. Roșu ca racul de rușine, Perseu a încercat nesăbuit să iasă basma curată, zicând că îi poate aduce suveranului orice dar vrea, numai să spună ce anume. A căzut drept în capcană.

– Adu-mi capul gorgonei Meduza! a cerut regele radios.

Gorgona Meduza era una din cele trei surori monstruoase. Era atât de urâtă, că oricine o privea se preschimba pe loc în stană de piatră și mulți tineri muriseră încercând să-i vină de hac.

Perseu nu mai știa ce să facă. Stătea pe malul mării, rugându-se să primească ajutor, când au apărut lângă el două siluete înalte, scânteietoare. Cumva, și-a dat seama că ele sunt Atena, zeița înțelepciunii, și Mercur, solia zeilor. I-au dat curaj și i-au făgăduit că îi vor apăra mama cât va fi plecat. Mercur i-a dat o seceră de piatră, ascuțită cât să reteze capul Meduzei, iar Atena i-a spus că îi împrumută scutul ei, lucios ca oglinda. L-a sfătuit să se folosească de reflexia lui pentru a îndrepta secera în jos, la gâtul monstrului, ca să nu fie nevoit să se uite la gorgonă.

Zeii i-au zis și că mai întâi trebuie să plece într-o călătorie, ca să le caute pe surorile gorgonelor, Graiele. Ele îl vor călăuzi pe calea cea bună și îi vor spune cum să adune celelalte obiecte magice de care va avea nevoie. Așa că Perseu a luat-o spre nord și a mers până le-a găsit pe Graie într-o peșteră, la poalele unui munte. Arătau de parcă s-ar fi născut foarte bătrâne. Aveau doar un dinte și un ochi. Erau nevoite să și le dea una alteia și să le folosească pe rând. Perseu s-a furișat până la ele și a furat ochiul când trecea de la una la alta. Acum nu mai puteau să-l prindă și le-a pus să jure că-i vor oferi sfaturi bune dacă le dă ochiul înapoi.

Așa că Graiele l-au povățuit cum să găsească drumul spre un ținut misterios ce se întindea dincolo de vântul din nord. El le-a ascultat și a găsit acolo niște creaturi spectrale care îi puteau aduce obiectele magice de care avea nevoie pentru a-și îndeplini misiunea – sandalele înaripate ale repeziciunii, grație cărora va zbura prin ceruri ca Mercur, o traistă magică în care să pună capul gorgonei fără să fie dizolvată de otrăvurile ei și coiful care îl făcea invizibil.

În sfârșit, Perseu a plecat în zbor în căutarea gorgonelor. Coborând pe pământ, s-a pomenit curând mergând printr-o pădure de pietre

așezate vertical. După un timp a înțeles că pietrele erau oameni prefăcuți în stane și, deci, că gorgona Meduza era prin apropiere, apoi a auzit un șuierat și a văzut trei surori monstruoase întinse pe o piatră mare, dormind și înșorindu-se. Aveau aripi verzi-aurii, ca de lilieci, colți îngălbeniți, iar în loc de păr stăteau o grămadă de șerpi zvârcolindu-se. Punându-și coiful care îl făcea invizibil și folosind scutul Atenei să se orienteze, s-a furișat până la ele. Având grijă să se uite mereu la reflexie, a retezat capul Meduzei dintr-o singură lovitură cu secera de piatră.

Dar șerpii de pe capul ei n-au murit odată cu ea, iar șuierăturile lor înnebunite le-au trezit pe celelalte surori, care au venit să-l prindă. El, purtând Sandalele Repeziciunii, și-a luat iute zborul către orizont. Picături de sânge îi curgeau din traistă și, oriunde cădeau, pământul se umplea de șerpi veninoși.

Perseu dorea nespus să-și revadă mama, dar, când se apropie de insula pe care o credea cea natală, își schimbă direcția. Văzuse o frumoasă fată cu părul lung, roșcat, înlănțuită de o stâncă lângă țărmul mării, goală pușcă, cu excepția unui colier de smaralde și a lacrimilor care îi șiroiau pe obraji. S-a oprit din zbor să planeze în jurul ei.

I-a spus că o cheamă Andromeda. Era adusă jertfă unui uriaș monstru marin, pentru că mama ei se lăudase cu frumusețea fiicei sale...

Și chiar atunci marea a început să se agite și să spumege și, deodată, un șarpe mare s-a ridicat din apă și s-a îndreptat spre ea. Perseu s-a înălțat în zbor și apoi s-a năpustit în jos, la gâtul gros al monstrului,

care s-a prăbușit în mare. Când tumultul din apă s-a potolit, a tăiat lanțurile fetei. [\(57\)](#)

Gorgona sculptată într-o nestemată de proveniență greco-romană

Perseu și Andromeda au sosit la Curtea lui Polidecte. Înconjurat de tinerii bogați care își bătuseră joc de Perseu, regele prinsese curaj să-l ia în râs, nevenindu-i să creadă că-și îndeplinise misiunea. Dar Perseu a băgat mâna în traistă și a scos capul gorgonei Meduza. Suveranului și curtenilor săi li s-a tăiat respirația de spaimă, apoi s-au prefăcut imediat în stane de piatră.

Fratele regelui a renunțat la pescuit pentru a se urca pe tron și a luat-o de soție pe Danae. Perseu și Andromeda au pornit pe mare să caute un alt regat, dar pe drum au dat din întâmplare de niște întreceri sportive și s-au oprit în cetatea aceea pentru o vreme. Perseu voia să participe la jocuri. Acolo avea șansa să-și dovedească

îndemânarea. A fost excelent la toate sporturile, dar mai ales la aruncarea discului. De fapt, arunca discul cu atâta forță, încât acesta zbura până hăt, în afara arenei, în public. Când spectatorii s-au dat în lături, Perseu a văzut că discul intrase în capul unui bătrân.

Bătrânul era Acrisiu, omul care își pusese fiica, pe Danae, și pe pruncul ei într-un cufăr pe care-l lăsase în voia valurilor, pentru a se feri de profeția că, într-o zi, fiul fetei sale avea să-l ucidă.

Tânărul Hercule, purtând pe cap o piele de leu, sculptat într-o nestemată (*Antique Gems* de C.W. King). Deși leii sunt puțini și vânătoarea de lei este interzisă, se întâmplă uneori ca războinicii din tribul Maasai să ucidă câte un leu în autoapărare. După aceea își pun pe cap pielea animalului. Aceasta este însemnul unui mare războinic, atrăgător pentru femei

Perseu, capul Meduzei și Andromeda printre constelații
(Manuscris spaniol din veacul al XIV-lea)

În călătoriile sale, regele Atenei s-a îndrăgostit pentru prima oară și a devenit tatăl unui băiețel. Era un om care nu putea să stea locului, un aventurier. N-a mai rămas lângă mamă până când ea a născut pruncul, dar a lăsat o pereche de sandale și o spadă ascunse sub un bolovan. I-a spus tinerei lui iubite că, atunci când va crește și va fi destul de puternic să ridice bolovanul și să scoată lucrurile lăsate pentru el, băiatul va porni în căutarea lui.

Și așa, când a împlinit optsprezece ani, Tezeu a plecat spre Atena. Când a ajuns în cetate, și-a găsit tatăl, acum bătrân și istovit de o căsnicie nefericită.

Părintele său nu l-a recunoscut, dar, când Tezeu și-a făcut apariția la Curte, regina a văzut în trăsăturile lui aceeași frumusețe din care soțul ei mai păstra doar câteva urme. Poate temându-se că tânărul va

avea influență asupra regelui, în locul ei, a poruncit ca străinul să fie trimis să aducă marele taur cretan care pustia pe atunci ținutul.

Mulți își pierduseră viața încercând să-l prindă, dar, bineînțeles, Tezeu s-a întors la Atena aducând taurul de bot. Monarhul a poruncit să fie jertfit la un mare ospăț. Regina s-a gândit să profite de ocazie pentru a-l otrăvi pe Tezeu, dar, când eroul a tăiat carnea animalului de pe oase cu spada sa, regele a recunoscut sabia pe care o lăsase sub bolovan amar de vreme în urmă. Tatăl și fiul erau din nou împreună și se bucurau nespus. Regina s-a îndepărtat de lângă ei.

În dimineața următoare, Tezeu s-a mirat când s-a trezit și a auzit plânsete și vaiete în curtea interioară a palatului. Când a întrebat ce se întâmplă, i s-a spus că era ziua aceea din an în care atenienii trebuie să-i dea tributul lui Minos, regele Cretei. În fiecare an, șapte flăcăi și șapte fecioare erau jertfiți Minotaurului, un monstru înspăimântător, jumătate taur, jumătate om.

Tezeu s-a oferit imediat să fie unul din cei șapte tineri. Tatăl lui s-a rugat de el să nu plece. Când tânărul a insistat, regele l-a pus să-i promită că, dacă scăpa cu viață din ghearele Minotaurului, avea să schimbe, înainte să plece spre casă, pânzele negre ale corabiei sale cu unele albe, pentru a-și vesti tatăl iubitor că se întorcea teafăr și nevătămat.

Când a ajuns Tezeu pe insula Creta, Ariadna, fiica suveranului, s-a îndrăgostit de tânărul aventurier. A venit noaptea la el și i-a dezvăluit cum să-l învingă pe Minotaurul ținut în labirint. Toate victimele lui se rătăceau, nu mai știau ce fac, se subrezeau înainte să fie atacate. I-a adus un ghem de lână și i-a spus să lege un capăt la

intrarea în labirint. Trebuia să desfășoare firul pe măsură ce înainta prin galerii, lăsând o urmă vizibilă care să-i folosească la întoarcere.

I-a șoptit și secretul care îl ajuta să-și găsească drumul prin labirint: să aleagă traseul ce părea să-l ducă departe de locul unde voia să ajungă.

Tezeu și-a urmat drumul după povețele ei, până a ajuns la sala din mijlocul labirintului. Acolo Minotaurul s-a năpustit asupra lui, scoțând un muget infernal.

Tânărului i s-a părut că pielea animalului e prea groasă ca s-o străpungă cu sabia pe care i-o dăduse Ariadna. A aruncat-o și s-a luptat neînarmat cu monstrul, până a reușit să-l apuce de coarne. Apoi i-a tras de mai multe ori capul mare în spate, până a auzit un trosnet puternic.

Strecurându-se afară din palat înainte de revărsatul zorilor, Tezeu și Ariadna au fugit mână-n mână în port și au ridicat ancora înainte să se trezească tatăl ei. În drum spre Atena, s-au oprit pe insula Naxos.

Acolo stătea ascuns zeul Dionysos, care s-a uitat la frumoasa femeie printre copacii care înconjurau plaja. A așteptat până a plecat singură să se plimbe pe insulă, apoi s-a apropiat de ea. Dionysos era un tânăr frumos, puțin efeminat, cu un pântece rotunjor și un aer parșiv.

I-a oferit Ariadnei vin, i-a făcut curte și a îmbiat-o să bea până ce femeia a uitat de Tezeu, a uitat unde se ducea și de ce.

Când a venit vremea să plece, Tezeu n-a mai găsit-o. A strigat-o, dar în zadar. Așa l-a părăsit Ariadna pe Tezeu, exact cum tatăl lui o părăsise pe mama lui.

Chipeșul prinț era atât de deznădăjduit, că a uitat să schimbe pânzele negre cu unele albe. Tatăl lui a văzut la orizont corabia cu pânze negre și, bănuind că fiul său a fost ucis de monstru, s-a aruncat de pe stânci în mare.

Și mitul lui Perseu, și mitul lui Tezeu se sfârșesc cu moartea tatălui. În povestea mai veche, moartea este împlinirea unei profeții, iar în varianta de mai târziu, un accident tragic, cauzat de neglijență.

Povestea mai veche este plină de elemente fantastice, supranaturale. În afară de profeție, talismane magice, metamorfoze și ajutorul dat de ființe din cealaltă lume, Perseu folosește puterea supranaturalului pentru a învinge în orice provocare cu care se confruntă. În mitul lui Tezeu nu există decât un element categoric supranatural: existența Minotaurului și sugestia că monstrul e ținut într-o cușcă elaborată, fiindcă e o raritate.

Când ucideau monștri, semizeii nimiceau și partea animalică, violentă din ei și din omenire – în viziunea mistică asupra lumii, avem cu toții o dimensiune spirituală la care suntem conectați, chiar dacă în lumea materială părem separați în trupuri diferite. Oamenii primiseră o conștiință de animale, însă acest dar prezenta și un pericol pentru orice ființă umană, pericolul de a deveni o ființă animalică și monstruoasă.

Se iveau astfel zorii unei noi epoci, mai întunecate și mai reci. Viața tuturor locuitorilor pământului era din ce în ce mai grea. Dacă trupurile fuseseră odată mai consistente decât trupurile fantomelor, dar nu chiar ca trupurile în carne și oase, gravitația le trăgea acum în jos, pe măsură ce oasele se îngroșau și se întăreau. Oamenii se

mișcau mai încet pe suprafața Pământului. Trăiau într-o lume ticăloasă, scăldată în sânge, o lume care o luase pe căi greșite.

Și, printr-o ironică întorsătură a sorții, au descoperit că se pot baza din ce în ce mai puțin pe zei, căci zeii, ciudat, ajunseseră să se bazeze pe ei...

Capitolul 10

ZEII CER AJUTORUL

OAMENILOR

Titanii, odraslele lui Saturn, fuseseră ținuti în frâu, dar veneau de prea multe ori ca o furtună la orizont și amenințau să pună capăt stăpânirii zeilor și, prin urmare, evoluției omenirii.

Cel mai înfricoșător monstru pe care îl văzuse lumea până atunci se numea Tifon. Când titanul a ieșit prima oară din mare, un strigăt de spaimă a răsunat în jurul Muntelui Olimp. Cu o viteză cutremurătoare, monstrul s-a îndreptat direct spre Olimp, scuipând foc și umbrind soarele cu aripile sale ca de liliac. Avea un cap de țap uriaș și, când a ieșit din valuri să urce pe țărm, zeii au văzut îngroziți că de la mijloc în jos avea o mulțime de șerpi ce se zvârcoleau.

Jupiter a încercat să-l încetinească, aruncând cu fulgere în el, dar n-a reușit decât să-l clatine puțin. Când monstrul era cât pe ce să se

repeadă la el, stăpânul zeilor abia a reușit să pună mâna pe o veche seceră de piatră, aceea cu care Perseu îi retezase capul gorgonei Meduza. Dar, înainte ca Jupiter să apuce s-o arunce înspre Tifon, șerpii i se și târau pe tot corpul, încolăcindu-i-se de brațe și de picioare. Când era deja țintuit locului, alt șarpe i-a luat secera din mână și a început să-i taie toate tendoanele. Un zeu ca Jupiter nu putea fi ucis, ci doar lăsat fără nicio putere.

Tifon a strâns tendoanele și le-a luat cu el într-o peșteră, unde voia să se odihnească și să-și vindece rănile.

Apollo și zeul-țap Pan văzuseră ce se întâmplase și au urzit un plan. S-au pus pe urmele lui Cadmus, un erou ucigaș de dragoni care cutreiera disperat pământul în căutarea surorii sale, pe care o pierduse de mult. Apollo și Pan i-au făgăduit că, dacă face cum vor ei, îl vor ajuta să-și găsească sora. Pan i-a dat naiul său și, deghizat în păstor, Cadmus a pornit pe urmele monstrului.

În peștera sa, Tifon se întreba ce o fi cu sunetele acelea minunate. Nu mai auzise muzică până acum și simțea că ea îl alină și îl vindecă. S-a târât afară din grotă să vadă despre ce era vorba.

Speriat de apariția hidoasă, însângerată, Cadmus s-a oprit din cântat.

– Nu te opri! a zberat Tifon. Ce e asta? Mai fă o dată așa!

– O, asta nu-i nimic! a spus Cadmus. Muzica pe care o cânt la liră e mult mai frumoasă. Dacă îți cânt la liră, ai să fii iar întreg.

– Atunci, de ce nu-mi cânți?

– Din păcate, tendoanele pe care le folosesc drept coarde sunt rupte și nu știu unde să gădesc altele noi.

Tifon s-a întors în peșteră să aducă tendoanele lui Jupiter și i le-a dat lui Cadmus. [\(58\)](#)

Acesta a zis că trebuie să se întoarcă la coliba lui să pună coardele noi la liră, dar, bineînțeles, s-a dus la Jupiter. Cel din urmă, cu tendoanele la loc, a izbutit să-l încolțească pe Tifon, acum fiind mai puternic decât monstrul, pe care l-a îngropat sub un munte. După mulți eoni, pe vremea grecilor antici, furia lui Tifon erupea uneori din vârful muntelui și se revărsa pe pante în șuvoaie de lavă topită.

Tocmai am văzut ceva nou, nemaiîntâlnit încă pe lume, care arată deplasarea centrului de putere. Zeii au fost nevoiți să ceară ajutorul lui Cadmus.

Pe lângă faptul că zeii l-au rugat să-l salveze pe Jupiter, Cadmus a rămas în memoria grecilor ca inventator al scrisului. Dar, în ciuda faptelor și a împlinirilor sale, el rămâne, totuși, o figură învăluită în mister.

Există o figură învăluită în mister și în tradiția iudaică, un personaj despre care se spune că ar fi inventat limba și căruia îngerii i-au cerut să-i salveze.

Enoh era pietrar, solid și lat în umeri. Oarecum singuratic și rezervat, cu ochi negri, pătrunzători și barbă bogată, se retrăgea din fața ticăloșiei care vedea că se răspândește prin oameni ca o boală.

Într-o zi, umbla singur prin deșert, într-un loc dezolant, plin de pietre, când a auzit o voce strigându-l din cer:

– Enoh! Enoh!

– Aici sunt, a răspuns el.

– Ridică-te, părăsește pustia și du-te printre oameni să-i înveți căile Creatorului.

Atunci a văzut o enormă arătare întinzându-se pe tot cerul. Un nor luminos a fost înghițit de o trombă întunecată. Și a venit un Cuvânt Sfânt, un Glas de Lumină, care a făcut întreaga creatură să vibreze și să strălucească.

Literatura enohiană este bogată și vastă [\(59\)](#). Un fragment ne arată că el a înțeles că alt nume al Cuvântului Sfânt e „Marele Constructor”. L-a văzut pe Marele Constructor înălțând cele șapte Spirite ale Planetelor, cei Șapte Cărmuitori. Fiecare trebuia să dea omenirii o parte din firea lui.

Marile momente de răscruce din istorie sunt noi începuturi, dar și momente de sfârșit. Aici se sfârșește perioada pe care am descris-o, când oamenii puteau să arunce o privire la zei în timpul vieții lor pe pământ și să-i vadă tot așa clar pe cât vedem noi acum obiectele materiale. Această capacitate va scădea și oamenii se vor bucura de ea din ce în ce mai rar, și atunci doar în condiții speciale. Deci oamenii pierdeau ceva prețios, dar și câștigau ceva – capacitatea de a *înțelege* cum funcționează lumea, de a exprima acest lucru prin limbaj.

Lui Enoh i s-au dat vedeniile ca să păstreze viziunea lui Dumnezeu și a îngerilor, o trăire obișnuită pentru oamenii din vechime, iar mijlocul prin care a păstrat-o a fost limba. De aceea, asemenea lui Cadmus, Enoh a rămas în memoria poporului său ca inventator al limbii și al scrisului.

Conform unor tradiții, Enoh și-ar fi inscripționat cunoștințele recent dobândite pe doi stâlpi monumentali, unul din granit și altul din bronz. Stâlpii măsurau mișcările spiritelor divine pe care oamenii nu le mai puteau vedea în carne și oase. Erau structuri masive, solide, pentru că Enoh voia să reziste unei mari catastrofe ce avea să distrugă lumea în curând. Alte tradiții vorbesc despre o carte sau despre o bibliotecă pierdută. [\(60\)](#)

Se zice că viziunea cu stelele și planetele l-a inspirat pe Enoh să inventeze limba. Ar fi văzut un alfabet în poziția corpurilor cerești pe boltă. Consoanele erau imagini ale celor douăsprezece semne zodiacale și vocalele erau imaginile planetelor, iar structurile dintr-o propoziție reflectau structurile din cer.

Enoh s-a întors din pustie cu darul limbii și oameni de pretutindeni, inclusiv regi și prinți, veneau la el din toate colțurile lumii. Mesajul lui era convingător și oamenii îl adorau. Mulțimea se înghesuia în jurul lui, vrând să-l audă, să-l atingă. Uneori se simțea încolțit și voia să scape. Câteodată se ducea în natura sălbatică, să trăiască în singurătate și în comuniune cu marile spirite. Avea din ce în ce mai multă nevoie să fie singur.

La început, pleca pentru trei zile, în a patra întorcându-se printre oameni. Apoi, după câțiva ani, apărea în cetate doar o dată pe săptămână. Aparițiile sale stârneau întotdeauna mare vâlvă. După ce îl așteptau un an întreg, oamenii erau disperați, dar, când se întorcea, chipul îi strălucea atât de tare, încât trebuiau să-și ferească ochii.

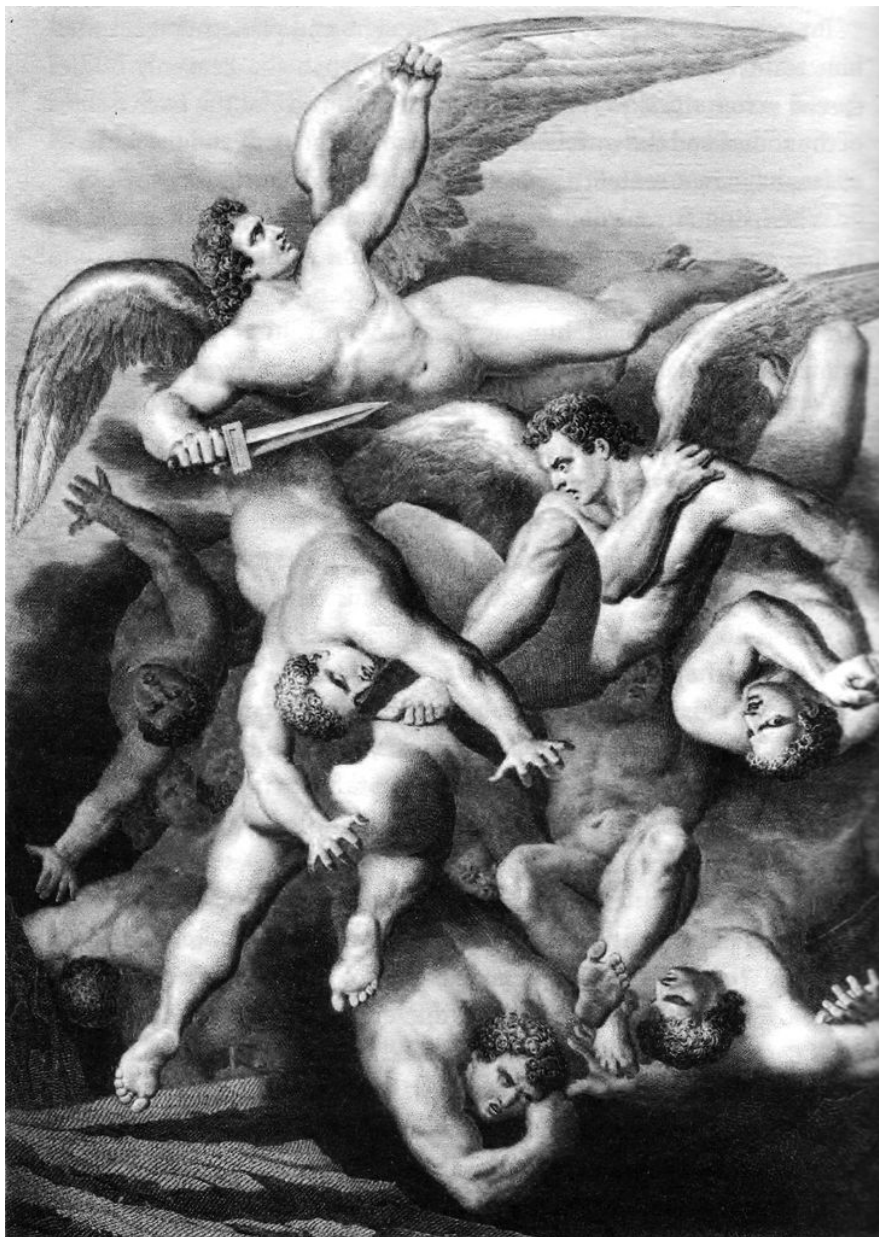
Unele povești despre Enoh ne amintesc de preotul lui Iisus Hristos care atrăgea nenumărați oameni, dar apoi voia să se retragă din lume

și să stea în singurătate. Unul din supranumele lui Enoh era „Soarele Dreptății”, nume dat și lui Iisus. [\(61\)](#)

Ce făcea în perioadele când se retrăgea în sânul naturii? Avea alte viziuni, desigur: „Și ochii mei au văzut tainele fulgerului și tunetului, ale norilor și rouăi... am văzut locurile din care vin soarele și luna și în care se duc.” *A treia carte a lui Enoh* este unul dintre marile izvoare de înțelepciune și cunoaștere despre diverse ierarhii îngerești. [\(62\)](#)

Miturile despre Jupiter și alți zei greci și romani care s-au împreunat cu ființe umane sunt pline de lumină, frumusețe, bucurie și bună-dispoziție. În toate e prezentă uimirea de a fi în viață pe această lume. Literatura enohiană arată o parte mai întunecată. Aici, îngerii care își iau soții din rândul femeilor pământene sunt îngeri căzuți, cunoscuți și sub numele de Veghetori. Vlăstarele lor, numite Nephilimi, sunt giganți răi și distrugători, care au incitat la războaie, au mâncat carne de om și au băut sânge omenesc. Întreaga creație avea să fie pervertită ca urmare a acestor uniuni nefirești. [\(63\)](#)

Dumnezeu i-a spus lui Enoh să se ducă la îngerii căzuți și să-i avertizeze că nu vor găsi iertare, că ei și copiii lor vor avea parte doar de violență și nimicire și nu își vor găsi nicicând liniștea.

Prăbușirea îngerilor (Lucrare din secolul al XIX-lea)

Dar, când Enoh a mers la ei, îngerii căzuți au tremurat de frică și l-au rugat să intervină pe lângă Domnul pentru ei. Lor le era prea rușine să-i vorbească lui Dumnezeu sau să-și ridice ochii spre ceruri.

Unii dintre discipolii lui Enoh au povestit că au văzut un cal uriaș pe cer. Când i-au spus lui Enoh, patriarhul le-a răspuns:

– Asta înseamnă că vine vremea când va trebui să vă părăsesc.

Enoh s-a retras în munți, unde pământul era neprimitor și vremea rea.

Mii de oameni au încercat să-l urmeze, dar au renunțat, doar câțiva stăruind cu îndârjire. Patriarhul s-a întors spre ei și le-a zis:

– E primejdios să mă urmați. Veți muri.

În ziua a șasea a călătoriei sale le-a vorbit din nou discipolilor care încercaseră să se țină după el, însă ei n-au vrut să se întoarcă din drum, spunând că numai moartea îi va despărți de Enoh. Pe urmă nu le-a mai vorbit.

În ziua a șaptea a apărut un obiect ciudat care zbura prin nori. Era un car tras de cai de foc. Enoh s-a urcat în car și a plecat în ceruri.

Mai târziu au venit alții să-i caute pe patriarh și pe discipolii lui. Din locul unde se oprea poteca și-au croit drum prin zăpadă și gheață și au găsit trupurile fără suflare ale adepților, dar nici urmă de Enoh.

El nu murise. Dumnezeu îl luase într-un loc în care se plimbau împreună. Domnul avea să-i dea mult de lucru.

În povestea lui Cadmus și în cea a lui Enoh observăm o modificare în economia spirituală a universului. Pe vremuri oamenii erau la cheremul îngerilor și al zeilor, dar acum a venit rândul ființelor spirituale să le ceară ajutor pentru ce nu pot să facă ei înșiși.

În istoria spirituală a universului, tot ce se întâmplă face parte dintr-un plan. În acest capitol am început să ne apropiem de tainele ascunse în el.

Pentru următoarea etapă a planului era nevoie de încă un erou, de un alt tip de erou...

Capitolul 11

ORFEU, SFINXUL

ȘI SEIFUL TEMPORAL

Dumnezeu a hotărât să-i învețe pe oameni să gândească. Și metoda pe care a ales-o a fost muzica.

Orfeu trăia împreună cu mama și surorile ei. Nu avea un tată pe care să-l admire, nici alți bărbați care să-i fie exemple demne de urmat. Apoi, într-o zi, a venit la ei un prieten al mamei sale. A fost mare bucurie. Le ajunsese la urechi un zvon că acel mare nobil vrea să se însoare cu una din surori.

Toată lumea i-a spus lui Orfeu că oaspetele e om de vază.

Conducea un car regal tras de cai albi, superbi. Ieșise direct din soare, așa că Orfeu nu l-a văzut prea bine de la început, dar a băgat

de seamă că nobilul e cu doi-trei coți mai înalt, că este un bărbat cu alte dimensiuni.

Orfeu a șovăit, dar mama și mătușile lui s-au grăbit să-l înconjoare pe oaspetele cu părul de aur. Orfeu se sfia, voind poate să evite o întâlnire care presimțea că va fi hotărâtoare pentru el.

Apollo s-a uitat dincolo de femeile din jurul său și a întrebat:

– Cine este băiatul?

– Este fiul meu, Orfeu, a răspuns mama lui cu mândrie în glas.

Orfeu vedea acum ce tare îi străluceau ochii oaspetelui, ce greu avea să-i fie să spună „nu” unui astfel de om.

Apollo s-a dus la băiat, l-a luat pe după gât și a stat de vorbă cu el multă vreme. După un timp, nobilul a părut mai interesat de Orfeu decât de oricare dintre mătușile sale. Și înainte să plece i-a dat un dar. Orfeu nu mai văzuse niciodată așa ceva. Arăta ca o tobă, doar că avea șapte coarde și era de aur. Apollo i-a arătat cum să atingă coardele ca să scoată niște sunete minunate, cum nu mai auzise niciodată...

Uneori o melodie excepțională ne poate provoca o schimbare în conștiință, ca o deșteptare. Închipuiți-vă că trăiți într-o vreme în care muzica încă nu s-a inventat și, deodată, auziți o melodie înălțătoare, armonii frumoase, un ritm hipnotic. *Ce Dumnezeu e asta?* vă întrebați. Muzica părea o vrajă, de parcă aerul și-ar schimba brusc consistența și ar musti de înțeleșuri. ⁽⁶⁴⁾ Ascultând asemenea sunete noi și stranii, poți avea impresia că mintea ți se lărgeste, că te simți slăbit și

brusc conștient de propria persoană, ca și cum ai asculta șuvoiul de sânge ce-ți bubuie prin vene precum Calea Lactee.

Orfeu a crescut și s-a făcut un tânăr frumos, care cânta la liră atât de fermecător, că păsările și fiarele sălbatice, arborii și pietrele se strâneau în jurul lui. ⁽⁶⁵⁾ Putea să tămăduiască suferinzi cu muzica lui, refăcând armonia naturală a corpului, a sufletului și a spiritului.

S-a întâlnit cu alți eroi și au pornit împreună cu Iason în expediție, căutând Lâna de Aur. Orfeu a navigat pe corabia Argonauților împreună cu Heracle, Tezeu și ceilalți și, fără el, Iason nu ar fi reușit să treacă de atâtea opreliști. Au fost nevoiți să navigheze pe lângă sirene, ființe demonice, seducătoare, cu aspect de păsări, cocoțate pe stânci ascuțite. Cântul lor straniu și minunat cufunda oamenii într-o dulce letargie care îi făcea să se arunce peste bord, dorind să înoate până la sirene, dar se zdrobeau de stânci. Muzica lui Orfeu a țesut alte armonii frumoase în jurul cântului sirenelor, prefăcându-le melodia închinată poftelor trupesti în ceva mai înălțător. Și bărbații și-au continuat expediția.

Când s-a întors acasă, Orfeu s-a îndrăgostit de o nimfă pe nume Euridice. La nunta lor ea a plecat să cutreiere singură malurile unui râu, unde s-a repezit la ea un satir. A fugit iute, neobservând un șarpe ascuns în iarba înaltă. Colții năpârcii i s-au înfipt în gleznă. Ochii i s-au umplut de lacrimi și viața i s-a scurs din trup.

Deznădăjduite, surorile ei au scos un țipăt ce a răsunat de jur împrejurul culmilor muntoase, iar Orfeu, acum rămas singur, a rătăcit pe țărmul mării, cântând o melodie de dor și jale.

Apoi s-a apropiat de intrarea în lumea subpământeană și toți au stat cu sufletul la gură. În timp ce cobora cărarea întunecată ce ducea la

smâncurile de pe malul Styxului, umbrele morților roiau în jurul lui ca niște stoluri de grauri. Dar, când Orfeu s-a apucat să cânte, răposații s-au împrăștiat.

Apoi i-a cântat lui Charon, luntrașul, care a consimțit să-l treacă Styxul cu barca și le-a cântat Furiilor cu șerpi împlețiți în păr. Frumusețea muzicii lui le-a făcut să plângă, iar pe Cerber, câinele cu trei capete, să-și închidă ascultător fălcile.

Drumul spiralat cobora tot în jos și, în cele din urmă, Orfeu a ajuns în sala cea mare, unde stăteau pe tronuri regele și regina lumii subpământene. Orfeu a cântat pentru iubita lui, stăruind să i se dea voie s-o readucă la viață.

Regele și regina au acceptat, cu o condiție: în timp ce Euridice vine în urma lui spre lumina zilei, el să nu se uite înapoi la ea.

Așa că Orfeu a început să urce pe cărarea lungă, abruptă, iar lui Hermes i s-a dat misiunea de a o conduce pe Euridice în spatele lui.

După ce au cotit de nouă ori, Orfeu și Euridice aproape că au ieșit din Hades.

Dar, chiar când s-a văzut lumina zilei pe pereții stâncoși din fața lui, Orfeu s-a îngrijorat. Dacă zeii subpământeni își bătuseră joc de el? Dacă fusese păcălit? Când mai avea doar câțiva pași, s-a oprit.

– S-a întors! a strigat Hermes și de jos s-au auzit zgomote puternice, de parcă s-ar fi dărâmat o clădire monumentală.

Orfeu a văzut-o pe Euridice întinzând mâna după el, încercând să o apuce pe a lui – dar numai o clipă.

– Mă cheamă înapoi! a strigat ea, iar el a încercat s-o înșface, dar parcă ar fi încercat să prindă un fuior de fum și după o clipă s-a pomenit singur la porțile infernului.

Șapte luni a rătăcit fără țintă, străbătând întinderile pustii, înzăpezite ale nordului, apoi îmblânzind tigri și alte fiare din junglă. Numele lui Euridice răsuna în lumea întreagă. Pe oriunde mergea, totul era fermecat de muzica lui Orfeu, numai Orfeu nu.

Într-o zi a urcat pe un deal și a găsit o câmpie netedă, plină de iarbă. Copacii se mutau mai sus pe colină să-l asculte. Stejarii își plecau ramurile să-l audă mai bine. Frasinii, chiparoșii și ulmii se acopereau cu iederă și tufele înmiresmate de fragi sălbatici urcau și ele dealul.

Dar, deodată, în aer s-au auzit alte sunete. O ceată de bacante dezlănțuite, slujindu-l pe Dionysos, bete-criță și cu trupul acoperit doar de piei de animale, urlau înnebunate de poftă și se băteau peste sâni. Dănțuiau cu gâtul sucit spre cer și pletele încâlcite și răvășite. Băteau în tobe cu bețele și loveau talgerele unul de altul.

Îl auzeau, dar nu-l vedeau pe frumosul tânăr. L-au strigat să li se alăture, dar el era prea îndurerat să le audă. Înfuriate, au început să arunce în el cu pietre și bulgări de pământ și să smulgă crengi din copaci ca să le azvârle și pe acestea. Cum el tot nu le-a răspuns, s-au năpustit spre el scoase din minți, cu ochii injectați, începând să-l muște și să-l sfâșie în bucăți. Așa a murit Orfeu, în chinuri cumplite, după o viață de chinuri cumplite. [\(66\)](#)

Mai târziu, capul și lira lui au fost văzute plutind în josul apei, spre țărm, buzele sale încă șoptind „Euridice, Euridice!” O briză a început să cânte la lira sa, în timp ce rămășițele lui pământești au plutit pe mare până și-au găsit odihna într-o peșteră din insula Lesbos.

Acolo avea să se înălțe cândva un altar.

Principale surse ale mitului lui Orfeu sunt scrierile lui Ovidiu și Horațiu, poeți inițiați la școli de misterii. În poemele lor abundă istoria mistică și am adăugat și elemente de la Rainer Maria Rilke.

La Horațiu, povestea lui Orfeu apare în *Georgicele*, poezii pline de anecdote despre viața la țară. Povestea face parte dintr-un lung poem despre albine. După ce o spune, autorul descrie o ceremonie religioasă în onoarea lui Orfeu. Pomeneste de macii funerari și vitele duse în duminică spre a fi jertfite, de cum iese apoi din flancul tăiat al uneia un roi de albine zumzăitoare.

Potrivit filosofiei mistice, animalele nu au spirite individuale, ca oamenii, dar fiecare specie are un spirit. Așadar, spre deosebire de oameni, animalele nu au, fiecare, un spațiu mental personal. Animalele din aceeași specie împart un spațiu mental comun. Prin urmare, un grup de animale are o singură minte. Toți am văzut, de exemplu, un stol de păsări zburând pe cer într-o perfectă coordonare spontană. Rudolf Steiner a vorbit despre spiritele grupurilor de animale ce se deplasează pe suprafața pământului ca alizee.

Dar poate că nimic din lumea animalelor nu intrigă mai mult în ceea ce privește misterul spiritului împărtășit al grupului decât albinele. Albinele dintr-un stup împart o singură minte și au un comportament foarte complicat, comunicând telepatic și foarte inteligent. De exemplu, albinele pot fi punctuale la o întâlnire. O singură albină poate să găsească hrană și să se întoarcă la stup să le spună celorlalte când și unde trebuie să fie, comunicând informația printr-un fel de dans, numit uneori dansul datului din coadă. Așa

cum au arătat experimentele din anii 1940, informația codificată include unghiul rotației pământului! Așa că, deși se crede că o singură albină are o inteligență foarte limitată, un stup este inteligent în feluri care depășesc inteligența umană. În zilele noastre, biologii consideră că stupul are o „minte proprie”. Albinele lucrează împreună din dragoste, dintr-un fel de afecțiune pentru comunitate mai degrabă decât din plăcere sexuală. [\(67\)](#)

O altă abordare este să privim capul omului ca pe un stup. Fiecare om se mândrește cu spațiul lui mental personal. Ne place să ne fălim cu ideile bune de acolo. Dar adevărul e că îngerii și spiritele pătrund mereu în spațiul nostru mental, ajutându-ne să creăm structura vieții noastre interioare.

Muzica poate impulsiona sentimentul de unitate care există în mintea noastră și în viața mentală a universului. Muzica bună ne dă uneori senzația că universul în care am trăit este unul bun și creator. Cântul lui Orfeu a trezit în omenire sentimentul ordinii cosmice. Mai târziu va contribui la apariția matematicii.

Dar în muzică există și note discordante, și acorduri ce așteaptă să fie armonizate.

Totul a pornit de la o dispută în circulație, despre cine are dreptul să treacă primul...

Și nu avea niciun rost. Oedip a mers mereu pe un drum descendent din cauza unei neînțelegeri.

Oedip își iubea tatăl. Fusese mereu bun și respectuos cu el. Dar, într-o zi, o bătrână ciudată îl luase deoparte și îi spusese că își va omorî tatăl și se va căsători cu mama lui. Lui Oedip îi era teamă de propriul temperament. A hotărât să plece imediat de acasă într-o lungă călătorie pentru a-și căuta alt cămin.

În cele din urmă, a ajuns la o răscruce, unde un prostănac bătrân într-un car îi stătea în cale. A urmat o discuție aprinsă și bătrânul a vrut să-și croiască drum pe lângă el. Oedip mergea pe jos și, când a refuzat să se dea deoparte, bătrânul a încercat să-l calce cu carul, o roată trecându-i peste picior. În dureri fiind și cuprins de o furie oarbă, Oedip l-a târât din car cu ușurință, de parcă ar fi fost o păpușă de cârpă, și l-a ucis.

Oedip a mers mai departe până la următoarea cetate. Trecea printr-un pas din munți. Aerul era plin de muște și duhnea a hoit. Prin miasme a văzut un monstru ciudat, cu chip de femeie, corp de leu, aripi de vultur și coadă de șarpe.

Avea gura înroșită de sânge.

Sfinxul stătea în trecătoare, pe o ieșitură de stâncă, și îi puneă pe călătorii care încercau să treacă pe acolo să dezlege o enigmă: „Ce făptură are la început patru picioare, apoi două și la urmă trei?”

Când nu reușeau să răspundă, ceea ce se întâmpla întotdeauna, se năpustea asupra călătorilor. Îi sfâșia și le scuipa rămășițele în prăpastie.

Dar Oedip a avut inspirație și a găsit răspunsul: „Omul se târăște în patru labe când e copil mic, apoi crește și umblă în două picioare, iar la bătrânețe are nevoie de baston ca să poată merge.”

Scoțând un urlet de furie, Sfinxul s-a aruncat în prăpastie.

În cetatea aflată de partea cealaltă a trecătorii, Oedip a fost proclamat erou. S-a dovedit că bătrânul din car fusese tiranul cetății. Oedip a luat-o de soție pe Iocasta, frumoasa lui văduvă, și a fost încoronat rege în uralele mulțimii.

Dar nu se simțea în largul lui. Dorința de a se bucura trupește de Iocasta era, nu știa de ce, umbrită de dezgust și uneori patul conjugal îi părea un pustiu. Nu reușea să doarmă și rățăcea obosit prin labirintul propriei sale minți. A început să vadă moartea pândindu-l peste tot, pe câmpii, în pământ, în aer, în pânțele femeilor pe care le vedea prin cetate.

A chemat la curte un proroc vestit, care era orb. Tiresias era atât de bătrân, încât semăna cu o insectă, cu pielea lucindu-i ca o carapace. Era atât de bătrân, că nu mai avea sex, dar se zvonea că știa atât secretele bărbaților, cât și pe cele ale femeilor.

Sfinxul (Gravură din secolul al XIX-lea reprezentând o statuie de marmură descoperită în insula Delos)

Stând în fața tronului, Tiresias era neliniștit și șovăia să-i spună lui Oedip ce voia să afle – ce rușine îngrozitoare mânjea chipul cetății? Care era pricina suferinței sale?

– Înțelepciunea înseamnă suferință, i-a zis Tiresias, plecându-și capul.

– Nu-mi spune lucruri de nimic!

Și Oedip i-a poruncit mânios să nu mai ocolească adevărul și să-i dezvăluie izvorul răului care îl chinuia pe el și cetatea sa.

– *Tu* ești cel care otrăvești cetatea, a vorbit Tiresias în cele din urmă.

– Nu, dimpotrivă, eu sunt cel care *a salvat-o*. Eu am deslușit taina la care „înțelepții” ca tine nu au izbutit să răspundă. Cum îndrăznești să mă acuzi de așa o infamie?

Oedip își ieșea din sărite, ceea ce lui Tiresias părea să-i dea curajul de a vorbi pe șleau.

– Nu-mi pasă ce ai să-mi faci, a zis el și a continuat, spunând lui Oedip și curtenilor că orașul era blestemat pentru că bătrânul rege fusese ucis.

Friza din Theseum, Atena. La dreapta, Tezeu și Minotaurul.

Într-un sens, labirintul e imaginea spiritului în materie.

Spiritul își croiește drum spre centru, își îndeplinește misiunea primită de la divinitate, apoi își găsește drumul spre ieșire. Trăind în lumea materială, avem liber-arbitru, însă este o capacitate limitată. De obicei, putem alege să pornim într-o direcție sau alta. Nu vedem imaginea de ansamblu și bâjbâim prin beznă. Conform idealismului, de aceea există materia, ca să nu vedem imaginea de ansamblu, ea se interpune între noi și marile inteligențe spirituale ca să nu fim copleșiți de ele și, în consecință, ca să fim liberi să ne facem propriile alegeri.

Labirintul este, mai exact, un model al creierului. Din perspectivă idealistă, creierul este o specie anume de materie. Filtrează spiritul, ca orice formă de materie, dar este conceput astfel încât să permită și elemente spirituale

Iocasta încerca să-l liniștească pe Oedip, dar în clipa aceea i-a atras atenția mesagerul sosit să aducă vestea că tatăl lui Oedip a murit...

Oedip își iubise părintele, dar acum i s-a luat o piatră de pe inimă, știind că profeția că avea să-și omoare tatăl nu se mai putea împlini.

Mesagerul a explicat că venise să-l ia înapoi pe Oedip, ca să fie prezent la înmormântare. El a refuzat să meargă, explicând că, ducându-se acasă, ar provoca soarta. Se gândea la cealaltă jumătate a profeției, și anume că se va căsători cu mama lui.

Mesagerul a încercat să-l liniștească, spunându-i că n-are niciun motiv să se teamă.

– Ce vrei să spui? Cum poți vorbi așa?

– Slăvite rege, nu ești rudă de sânge cu regele și regina pe care îi știi drept tată și mamă.

Apoi mesagerul și-a depănat toată povestea, explicând cum dăduse de Oedip când era un prunc adus de un păstor. Picioarele copilășului fuseseră încrucișate și bătute în cuie pe o scândură, iar mesagerul luase pruncul de la păstor, îi scosese cuiele din piciorușe și îl dusesese la Curte, unde crescuse și cuplul regal îl adoptase și-l crescuse, iubindu-l ca pe propriul fiu...

Înmărmurit, Oedip a poruncit să fie găsit păstorul și adus la el ca să confirme povestea.

Între timp, Iocasta se făcuse albă ca varul. L-a rugat pe Oedip să renunțe. Ce lucru bun putea să iasă dacă răscolea trecutul?

– Suntem cine suntem. Suntem fericiți împreună. Ce importanță are?

– Nu! Trebuie să aflu taina nașterii mele, i-a răspuns el.

După un timp și-a dat seama că n-o mai văzuse pe Iocasta de ceva vreme. A găsit-o spânzurată și a înțeles adevărul nașterii sale și ce întorsătură crudă luase destinul său.

A luat o agrafă de pe trupul ei neînsuflețit și și-a scos ochii.

– Ce nevoie mai am de ochi, când lumea e așa hidoasă? a întrebat.

În epoca semizeilor, rețeaua materiei se întărise, iar oamenii simțeau acum o altă capcană: cea a destinului.

Cum de sunt aici, cum de trec prin toate acestea? Am ales în mod conștient doar o mică parte. Partea mai mare, în ceea ce privește spațiul și timpul, cum ar fi epoca și țara în care m-am născut, pe timp de pace sau război, bogat sau sărac, notabilitatea părinților mei – dacă m-au iubit sau nu – nu am ales-o eu, în niciun caz nu în această viață. Și capacitatea mea de a schimba asemenea lucruri exercitându-mi liber voința este, în cel mai bun caz, limitată.

Trăim în două lumi diferite, guvernate de legi diferite. Legile după care se conduc aceste universuri paralele seamănă, dar diferă în unele privințe. Există legile fizicii și apoi valorile umane. Condiția umană este concepută în așa fel încât toți oamenii își doresc fericire, bunătate, un sens al vieții. Vrem să facem ce trebuie, dar ne e teamă de eșecuri. Oamenii sunt animale care privesc lumea cu teamă, pentru că știu sau își pot imagina în câte feluri lucrurile pot merge prost.

Așadar, ducem două vieți paralele. Una e viața faptelor, a informațiilor și a numerelor – viața care poate fi măsurată. Apoi vine viața care contează cu adevărat pentru noi, cea în care fericirea, șansele noastre la fericire se prefac uneori în lucruri mărețe, dar cel mai adesea în nenumărate lucruri mărunte și insesizabile, cum ar fi un surâs trecător, o privire care se ferește prea repede. Marile evenimente din cealaltă viață, acest alt univers, nu sunt întotdeauna strâns legate de lumea faptelor, cea concretă, măsurabilă – de război și pace, de bogăție și sărăcie. Mă refer la evenimentele care stabilesc dacă suntem sau nu fericiți și împliniți. Oare o să întâlnesc un necunoscut care o să fie iubirea vieții mele? Dacă da, o să găsesc ceva

potrivit să-i spun? Nu cumva o să mă îmbolnăvesc pe neașteptate? O să am copii? Când îmi vor muri părinții?

Extraordinaire la condiția umană sunt tocmai asemenea chestiuni legate de calitate. Și marele miracol al conștiinței umane e faptul că aceste calități ale vieții noastre – fericirea sau nefericirea, siguranța și supraviețuirea noastră, împlinirea sau lipsa ei, bunătatea sau răutatea noastră, izbăvirea sau condamnarea, înțelegerea sau neînțelegerea noastră, mărinimia sau ticăloșia, iubirea sau ura –, toate aceste chestiuni legate de calitate se află într-o stare permanentă de echilibru.

Viața înseamnă nenumărate probe, mistere și dileme. Mitul lui Oedip ne arată un om pe care viața îl hărțuiește și îl supune unor dileme de ordin moral. Asemenea povești demonstrează existența unei inteligențe universale imanente în viața noastră, care ne cere o reacție inteligentă – care încearcă să ne spună ceva. Universul are planuri cu noi și încearcă să se angajeze cu noi într-un schimb inteligent de idei, aproape într-un dialog despre bunăstarea noastră. [\(68\)](#)

Astăzi nu avem un limbaj special pentru a vorbi despre experiența vieții, despre soartă sau destin, cu excepția limbajului oferit de astrologie, pe care elita intelectuală nu-l va lua niciodată în serios.

Iată unul din motivele pentru care sunt importante astfel de povești, care ne pot ajuta să conștientizăm calități ale vieții noastre – urme mistice – pe care, altminteri, ne-ar veni greu să le exprimăm în cuvinte. [\(69\)](#)

Orfeu a inventat matematica și muzica, după cum am văzut. El a fost o personalitate de tranziție, pentru că avea puterea de a muta din loc

animalele, copacii și chiar pietrele prin forța muzicii sale, dar, inventând numerele, a pus și bazele științei.

Dedal a fost contemporan cu Tezeu, Orfeu și ceilalți semizei care au plecat cu Iason în căutarea Lânii de Aur, navigând pe *Argo*.

Dar Dedal a făcut un pas înainte în stadiul următor al dezvoltării umane. A conceput labirintul, casa Minotaurului, și a încercat să facă aripi din pene de păsări și din ceară pentru el și pentru fiul său, Icar. Lui Dedal i se atribuie inventarea fierăstrăului, a roții olarului, a pânzelor și a provei de la corabie. Dedal nu a crezut, dar el n-a crezut în existența unor forțe supranaturale.

Stătea pe țărmul stâncos și-și repara barca. A bătut un cui cu ciocanul și în ecoul ce i-a răspuns a auzit strigătul de moarte al zeilor.

Capitolul 12

NOE ȘI APELE UITĂRII

Noe, reprezentat într-o catacombă din Calixtus

Într-o noapte furtunoasă, când întreaga lume mugea ca un taur furios, am auzit o voce șoptindu-mi prin stuful colibei mele. Spunea așa: „Dărâamnă acest acoperiș de stuf, dărâamnă-ți coliba ca să construiești o barcă. Renunță la lucrurile materiale și salvează-ți

viața. Ia sămânța tuturor ființelor de pe pământ și îngrămădește-o în barca ta, care trebuie făcută după dimensiunile pe care ți le voi da eu.”

Am răspuns cum fusesem învățat: „Doamne, e o onoare pentru mine să mă supun.”

De dimineață toată lumea s-a apucat de lucru. Legătorul de stuf a început să-mi desfacă umila locuință, dulgherul și-a luat toporul și chiar copiii mici au fost puși la treabă, să care catranul și bitumul necesare să călfătuim stuful și lemnul laolaltă și să facem barca rezistentă la apă. În a cincea zi terminasem de construit scheletul ambarcațiunii. Era masivă. Se întindea pe un acru și avea șase punți înălțime, dar nu făceam decât ce mi se poruncise.

Sacrificam oi în fiecare zi și aduceam vin alb și roșu care să întremeze lucrătorii și să fie mulțumiți de treaba lor, iar apoi, în a șaptea zi, am bătut în cuie astupușurile și corabia a fost gata. Am luat prăjini la bord ca s-o cârmim și provizii în coșuri.

Apoi am încercat s-o lansăm la apă. A fost greu, a trebuit să scoatem câteva scânduri și să le re poziționăm, așa că am hotărât să așteptăm până va fi în apă și apoi să o încărcăm cu toate obiectele din aur și argint pe care le aveam.

În cele din urmă, familia mea s-a urcat la bord și am luat cu noi toate animalele – animale domestice ca vite, dar și sălbatic. Le-am spus meșterilor să se îmbarce, am închis poarta, am călfătuit-o cu smoală și am pregătit hublourile de furtună.

E timpul să pornim, mi-am zis. Vânturile băteau din ce în ce mai tare.

Am petrecut o noapte liniștită, dar în zori am văzut la orizont un nor uriaș de furtună. Fulgerele au aprins în curând focuri în pădurea de pe dealuri și, când m-am mai uitat o dată, norul uriaș era deasupra noastră, umplând tot văzduhul. Toată lumea se întunecase. Au început ploile și peste puțin timp am auzit niște zgomote atât de tari, că până și pe zei i-ar fi făcut să tremure. Parcă universul întreg s-ar fi ridicat în aer, ar fi fost azvârlit pe jos și spart ca un vas de lut. Am auzit o femeie tânguindu-se: „O, Doamne, fă să revină lumina zilei!”

Am fost aruncați de colo colo în pânțele corabiei șase zile, apoi, pe neașteptate, în ziua a șaptea, totul s-a liniștit. Am deschis un hublou și-am scos capul afară. Eram bucuros să simt lumina pe fața mea, dar ce am văzut pe urmă m-a făcut să mă așez și să plâng încetișor. Marea era plină de cadavre care pluteau în pâlcuri, ca bancurile de pești.

Corabia noastră se opri. Se blocase în vârful unui munte, iar marea se întindea în toate părțile cât vedeai cu ochii. M-am gândit că *omenirea se preface din nou în lut.*

Am dat drumul unui porumbel, dar s-a întors pentru că n-a găsit niciun loc unde să se așeze.

A doua zi am slobozit o rândunică, dar s-a rotit prin jur și s-a întors și ea.

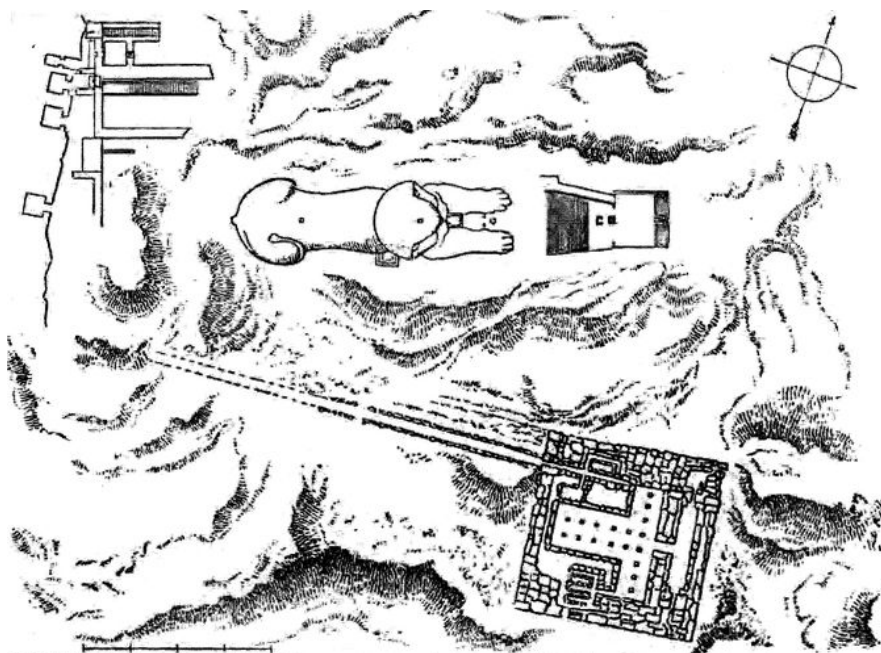
A treia zi am dat drumul unui corb, care s-a întors într-un târziu cu lut în gheare. Apoi am dat drumul multor păsări care nu s-au mai întors și am mulțumit Domnului.

Iată o versiune a poveștii pe care majoritatea oamenilor o știu sub numele de „potopul lui Noe”. Este preluată din surse sumeriene, mesopotamiene și babiloniene, dar, în linii mari, cam aceeași poveste se istorisește în toată lumea, din China până în America de Sud. În varianta din *Cartea Jubileelor*, scopul Potopului a fost să distrugă monstruoasa progenitură a Îngerilor Căzuți. În miturile populației Hopi, femeia-păianjen e cea care salvează omenirea. Ea taie tulpini enorme de trestie și le golește pe dinăuntru pentru a pluti ca niște canoe și a-i duce pe supraviețuitori. [\(70\)](#)

Povestea biblică a lui Noe, care încarcă pe corabie perechi de animale, sugerează că omul este apogeul creației. În filosofia mistică, forma umană are toate celelalte forme din natură, perfecționate, în compoziția ei. Mai circulă o legendă, cum că un singur animal nu a fost urcat pe arcă și, prin urmare, nu a supraviețuit Potopului – inorogul. Și asta spune ceva despre forma umană, deoarece în istoria mistică, pe când erau în mare măsură creaturi spirituale, și nu complet materializate, oamenii aveau un ochi spiritual cu care percepeau zeii, îngerii și alte ființe celeste. Până acum am văzut acest ochi ca ochiul lui Odin. [\(71\)](#)

Totuși, pe vremea Potopului, forma umană se fixase așa cum o știm acum.

Am văzut cum au ajutat zeii la crearea condiției umane. Adesea, zeii îi conduceau pe oameni într-un aspect al acestei condiții și într-o formă umană pe care și-o asumau ei primii. De exemplu, egiptenii antici își aduceau aminte de zei ca Osiris, Isis și Horus în chip de creaturi antropomorfe. Amintirile cosmice evocau vremurile foarte îndepărtate, când zeii conduceau oamenii spre forma umană.

Plan al Podișului Gizeh, realizat în secolul al XIX-lea

Sfinxul a fost sculptat pe podișul Gizeh pentru a marca încheierea acestui proces. E alcătuit din patru creaturi care în tradiția iudeo-creștină se numesc „heruvimi”. Potrivit filosofiei mistice, acești patru mari îngeri stau în colțurile universului și întruchipează cele patru elemente din care e făcut cosmosul – pământ, aer, foc și apă. ⁽⁷²⁾ În Sfinx se îmbină patru creaturi, leul, omul, taurul și scorpionul, pe care tradiția iudeo-creștină le numește „heruvimi”. Există 12 heruvimi, îngerii celor 12 constelații, dar cei patru aflați în punctele cardinale ale zodiacului – Taurul, Scorpionul, Leul și Vărsătorul – trasează împreună o cruce în cosmos, fiind totodată cele patru elemente care, conform metafizicii tradiționale, alcătuiesc toată materia universului: pământ, aer, foc și apă. Prin urmare, Sfinxul nu indică doar forma stabilă a anatomiei umane, ci și pe cea a materiei, care a devenit în cele din urmă solidă și aproape la fel cum o știm astăzi. Datorită acestor heruvimi, obiectele au și au avut patru laturi.

Istoria din primele douăsprezece capitole poate a părut un pic fantasmagorică, pentru că materia nu avea încă o formă pe deplin fixă, dar acum, odată cu Sfinxul din gresie egipteană, era metamorfozei s-a încheiat în cele din urmă.

Forma fixă a materiei permite și stabilirea datelor. Autorul și inginerul belgian Robert Bauval a adus argumente convingătoare ce sugerează că Sfinxul a fost construit pe podișul Gizeh în anul 11 451 î.Hr. Potopul consemnat în toate culturile din lume ca având loc la sfârșitul Erei Glaciare și acoperind ce a rămas dintr-o lume de creaturi hibride, giganți și pitici, din vremea când zeii zburau prin aer și oamenii intrau adesea în contact cu semizeii și eroii. [\(73\)](#)

Povestea sumeriană despre Potop se încheie cu un epilog ciudat. Xisuthros face un foc din lemn de cedru, mirt și trestii pentru a sărbători încheierea Potopului și a aduce jertfă (probabil o oaie, dar nu putem fi siguri, căci textul este trunchiat), iar zeii miros parfumul dulce și roiesc peste tot prin jurul său ca muștele. Este o comparație deconcertantă, însă ne arată că zeii aveau mare nevoie de compania oamenilor.

Capitolul 13

RAMA ȘI SITA

ÎNDRĂGOSTIȚII DIN PĂDURE

Rama (Detaliu din *Zei Greciei, ai Italiei și ai Indiei* de Sir William Jones, 1784)

Fugind din calea inundațiilor și distrugerilor frecvente în vechiul mod de viață antediluvian, popoarele migratoare au fost atrase spre vest în parte datorită zvonurilor despre un munte magic. În *Mahabharata*, marea epopee hindusă care își are originea în era neolitică, se spune că de acel munte nu se puteau apropia păcătoșii. Umbla vorba că se afla într-o zonă izolată și greu accesibilă din spatele munților Himalaya. Roua divină cădea pe vârful lui și forma pârâiașe care se uneau, curgeau și apoi se despărțeau pentru a alcătui cele patru mari fluvii ce își urmau cursul pe câmpii. Acolo s-a întemeiat prima mare civilizație de după Potop. [\(74\)](#)

Dacă te-ai fi uitat la peisaj pe vremea aceea, folosind instrumente și sisteme de referință moderne, ai fi văzut puține dovezi în sprijinul poveștilor pe care urmează să le istorisim din nou. Încearcă să reconstitui ce s-a întâmplat atunci strângând puținele dovezi

arheologice păstrate și vei descoperi un peisaj arid, bătut de vânturi, cu vagi urme ale existenței umane – poate câteva locuințe puțin impresionante și unelte primitive din piatră și os. Vei înțelege oare mai bine ce însemna să trăiești în acele vremuri, marile evenimente prin care au trecut oamenii de atunci – regicide, înflorirea și decăderea imperiilor, marele salt înainte al inteligenței umane? Oare ce ne spune mai multe despre viața oamenilor din acea perioadă: puținele dovezi păstrate și teoriile științifice, în ciuda semnificației lor, sau marile legende sacre ce dăinuiesc în psihicul uman?

Eroul civilizației arhaice indiene se numea Rama, iar povestea lui a fost scrisă de un tâlhar pe nume Valmiki. Muștrat de călugării răătăcitori pentru că fura mâncare, acesta stătea singur în pădure și medita atât de profund și de atâta vreme, că fusese complet acoperit de un mușuroi de furnici.

Peste un timp, călugării au trecut pe același drum și, vrând să vadă dacă făcuse progrese cât de cât, dar, neputând să-l vadă, l-au strigat pe nume. Valmiki s-a ivit brusc din mușuroiul de furnici într-un nor de țărână uscată și, fiind acum un om mai bun, s-a apucat să scrie poemul epic *Ramayana*...

Pe marea câmpie unde Gangele coboară din munți, regele își simțea vârsta. Îi era dor de mezinul său. Toată lumea îl îndrăgea pe Rama, fiul său chipeș, lat în umeri, cu brațe vânjoase. Era și greu să nu-l iubești. Oamenii erau atrași de el așa cum sunt râurile spre mare. Era un tânăr bun și cinstit.

Rama se întorcea la tatăl lui după ce câștigase mâna Sitei, prințesa din regatul învecinat. Părintele ei stabilise o probă pe care trebuia să

treacă toți pețitorii pentru a o lua de nevastă. Mulți nu reușiseră. Dar Rama luase cu o mână arcul pe care ceilalți nu fuseseră în stare să-l ridice. Apoi îl încordase cu atâta ușurință, că arcul plesnise cu mare zgomot! Rama era puternic ca un taur, așa că tatăl Sitei a fost bucuros să i-o dea de soție pe fiica lui. Ea a aninat o ghirlandă de gâtul lui vânjos.

Când i-a văzut fericiți pe cei doi tineri, bătrânul rege a hotărât să abdice și să-l desemneze pe Rama urmaș la tron. Cei trei fii ai săi au fost încântați, așa cum se și așteptase tatăl – cine n-ar fi fost? se gândise regele. Totuși, avea o vagă neliniște în suflet. Își amintea o faptă a lui din tinerețe, când omorâse accidental un băiat pe malul fluviului. Băiatul era pe undeva, în spatele lui, umplând un vas, iar clipocitul apei îl făcuse pe suveran să creadă că un animal sălbatic era cât pe ce să-l atace. Se răsucise pe călcâie și îl nimerise pe băiat cu o săgeată. Părinții flăcăului îl blestemaseră pe monarh să-și piardă propriul fiu.

Ce nu a știut regele era că o bătrână slujnică gârbovită a uneia din soțiile lui îi șoptea la ureche stăpânei că fiul ei ar trebui încoronat suveran.

– Dacă Rama ajunge rege, îi spunea ticăloasa bătrână, tu și fiul tău veți fi alungați de la Curte. Rama vă consideră inferiori pe tine și pe fiii tăi. Știi cât de îngâmfat e Rama!

Monarhul fusese odată îndrăgostit până peste urechi de tânăra lui soție și, pripindu-se, îi făgăduise să-i împlinească două dorințe. Acum ea s-a dus la el și i-a cerut să-și țină promisiunea. Fiul ei trebuia încoronat rege, iar Rama, surghiunit timp de paisprezece ani.

Monarhul a rugat-o fierbinte să-l dezlege de făgăduială, dar ea a insistat. Derutat, regele s-a adresat lui Rama, sperând să găsească el o ieșire din dilema sa, dar fiul lui era hotărât să facă întocmai cum era drept. Rama, fratele său preferat, Laxman, și noua lui soție, Sita, și-au lepădat veșmintele de mătase și podoabele și s-au îmbrăcat în haine din scoarță de copac, apoi s-au strecurat nevăzuți afară din palat. Când au ajuns la Gange, au construit o plută, au traversat fluviul, apoi s-au afundat în pădure. Mergând în șir indian pe cărările înguste, croindu-și drum printre liane și vegetația abundentă, se minunau la vederea ciudatelor flori cu mireasmă puternică, a păsărilor exotice și a maimuțelor de sus, din copaci. Seara s-au oprit să-și construiască o colibă de lemn.

Deodată, în pădure s-a simțit un freamăt, s-a înălțat un nor de praf și s-au auzit sunetele scoase de animale fugind în tufișuri. Laxman s-a suit într-un copac și le-a spus că fratele lor Bharata se îndrepta înspre ei în fruntea unei coloane de soldați.

– Vin după noi să ne omoare!

Rama nu a vrut să se ascundă, rămânând pe loc să-l întâmpine pe Bharata.

Acesta le-a adus trista veste că tatăl lor a murit. El nu voia să fie suveran și îl ruga pe Rama să se întoarcă și să ia tronul. Acum, că tatăl lor murise, nimeni nu mai era legat de nicio promisiune. Dar Rama a refuzat. Acceptase să trăiască în exil paisprezece ani. Bharata s-a pus în genunchi și l-a rugat pe Rama să-i dea sandalele lui din lemn, spunându-i că, dacă chiar nu vrea să vină cu el, sandalele aveau să rămână pe tron până la întoarcerea lui. [\(75\)](#)

Rama, Laxman și Sita au pătruns mai adânc în pădure, fiind mulțumiți cu viața lor umilă, mâncând fructe și rădăcini și bănd apă din pâraie. Mulți ani au fost fericiți, cutreierând ținutul și bucurându-se de trecerea anotimpurilor. Rama spunea că e la fel de mulțumit de traiul lui în pădure cum ar fi fost și cu viața de la Curte.

Dar, chiar și ascuns în adâncul pădurii, perfecțiunea lui Rama era un afront pentru forțele răului din lume. Nu voiau să-l lase în pace. Viața în pădure era *asemănătoare* cu aceea din Rai.

Într-o bună zi, un miros încântător ca un parfum de preț a umplut poiana din fața colibei lor. Apoi o femeie frumoasă, cu pielea albă, a intrat în luminiș și i-a zâmbit lui Rama, cu ochi scânteietori. El i-a observat unghiile lungi de la mâini, de un purpuriu-cenușiu și curbate ca niște gheare.

–De multă vreme am pus ochii pe tine, a spus ea. Și te-am iubit din prima clipă în care te-am văzut. De ce trăiești așa – murdar, cu părul încâlcit, în coliba asta dezgustătoare? Îți irosești viața cu o femeie de rând. Las-o, căsătorește-te cu mine și vei cârmui lumea, făcând din ea un loc frumos.

Rama a schimbat o privire vicleană cu Laxman.

– Fratele meu de aici nu e însurat. De ce nu te-ai mărita cu el?

– Dar eu nu sunt decât slujitorul fratelui meu. Ai deveni și tu o servitoare. Cu fratele meu trebuie să te căsătorești.

Dându-și seama că era luată peste picior, diavolița și-a reluat forma normală, cu un pânțec enorm și flasc, bucle arămii și ochi bulbucați. S-a repezit la Sita. Dar Laxman s-a pus iute între ele. Scoțându-și

cuțitul, i-a tăiat nasul și urechile, iar diavolița a fugit în junglă, țipând de durere.

Viața a revenit la normal până într-o zi, când Sita stătea în fața colibeii și a văzut o căprioară de aur alergând prin poiană. I-a strigat pe Rama și pe Laxman, rugându-i s-o prindă pentru ea, și ei au pornit în urmărirea ciutei. De câte ori se apropiau de ea, căprioara le dispărea iar din fața ochilor, așa că au fost atrași din ce în ce mai departe de casă.

După un timp, Sita a auzit un cânt monoton, abia murmurat. I-a apărut în față un sihastru bătrân, cerșind de mâncare.

– Ce fată frumoasă! i-a spus el. Cred că poți fi zeița iubirii cu dinții tăi perfecți și șoldurile armonioase.

Sita s-a gândit că vorbea cam ciudat pentru un om sfânt; totuși, a luat ceva de mâncare și i-a dat, când el a apucat-o de braț. Ea a încercat să se tragă înapoi, dar el s-a năpustit asupra ei ca un tigru. Și-a dezvăluit forma adevărată – un demon cu zece capete și cu șerpi în loc de sprâncene.

– Da, datoria de a-mi răzbuna sora o să fie o adevărată plăcere.

Era Ravana, regele demonilor. După ce Rama îi schilodise sora, aceasta venise la el și îi ceruse s-o răzbune. El o trimisese înapoi sub formă de căprioară să-i ademenească de acolo pe protectorii Sitei. Apoi a răpit-o pe Sita în carul său vrăjit tras de măgari și au zburat departe, peste coroanele copacilor.

Întorcându-se de la vânătoare, Rama și Laxman au fost sperați că nu au găsit-o pe Sita. Au strigat-o și au căutat urmele unei lupte pe

care putea să le fi lăsat. Apoi Rama a găsit în tufișuri ceva care a crezut la început că era un demon oribil schilodit. De fapt, era o pasăre uriașă, mutilată și plină de sânge, cu aripile și picioarele tăiate în bucățele, abia mai trăind. Cu ultima suflare, Regele Vulturilor le-a spus că îl văzuse pe Ravana răpind-o pe Sita în carul său și încercase s-o salveze, dar demonul îi venise de hac. A adăugat că Ravana o ducea pe Sita la palatul lui din insula Ceylon.

Rama și Laxman au ars cu solemnitate rămășițele Regelui Vulturilor, apoi au pornit în urmărirea demonului.

Au străbătut cu greu jungla mai multe zile. Cerul s-a întunecat, norii s-au adunat ca niște hoarde de demoni. Pe măsură ce se apropiau de mare, treceau prin zone de pădure unde nu rămăseseră decât cioturile copacilor arși și pământul era carbonizat. Au dat și de ruinele arse ale unor sate și ashramuri.

După ce Rama și Laxman au trecut de ultimul petic de vegetație și au ajuns pe țărm, s-au înspăimântat. Ceylonul era atât de departe! Cum ar fi putut ei să ajungă pe insulă?

Rama a îngenuncheat pe țărm ca să se roage. Era îndrăgit de animale la fel de mult ca de oameni, iar acum i-au venit în ajutor toate creaturile din junglă. Erau conduse de Hanaman, regele maimuțelor. Urșii și maimuțele au cărat bușteni și pietre. Insectele și păianjenii i-au ajutat să facă împreună un imens pod plutitor.

Rama l-a trecut în fruntea unei mari oști formate din mii de maimuțe. Au ocupat podul, iar lupta dintre maimuțe și demoni a durat șapte zile. Rama și-a făcut drum cu sabia prin hoardele demonice până l-a încolțit pe Ravana. Ori de câte ori îi tăia unul din cele zece capete, îi creștea altul în loc. Apoi Rama și-a scos arcul cel

mare și a tras o săgeată drept în inima lui Ravana. Demonul a căzut din carul său, sângele țâșnindu-i din cele zece guri. Ravana fusese supranumit „Viteazul din cele trei lumi”, iar acum cele trei lumi scăpaseră în sfârșit de el.

Rama s-a dus s-o caute pe Sita pe coridoarele palatului. A găsit-o în grădina tainică, izolată, a lui Ravana. Când a văzut-o, a fost șocat. Nu s-a repezit s-o îmbrățișeze. Era slabă și carnea îi era cenușie și bolnavă. Vocea i se frângea de durere când i-a spus lui Rama prin ce chinuri trecuse, cum o amenințase Ravana că o taie în bucățele, să facă din ea carne tocată, cum o amenințase că o omoară dacă nu-i cedează, dar s-a jurat că nu o făcuse niciodată.

Numai ca să se asigure, Ravana a pus-o pe Sita să treacă prin proba focului. Ieșise din flăcări neatinsă, pentru că era pură.

Erau deja paisprezece ani de când plecaseră în exil. Rama și Sita s-au urcat în carul lui Ravana, recent împodobit cu flori, și au zburat înapoi peste mare și junglă, ajungând acasă, unde au fost întâmpinați cu ghirlande și mare bucurie de Bharata și de tot poporul. Oamenii cântau și dansau pe străzi, iar soldații în armuri din aur făceau procesiuni cu steaguri aurite. Regele Maimuțelor a asistat la sărbătoare răsucind în mâini o umbrelă albă.

Aceasta a fost povestea spusă de Valmiki după ce a ieșit din mușuroiul de furnici.

Domnia lui Rama a fost o epocă de aur, în care Mahatma Gandhi spera să se întoarcă. Dar, stând pe tronuri de aur, Rama și Sita n-au regăsit niciodată fericirea aceea de când cutreieraseră prin junglă. Umblând deghizat pe străzile orașului, lui Rama i-a ajuns la ureche că Sita îi cedase lui Ravana. A fost foamete și unii ziceau că Rama a

adus-o pe capul lor, pentru că o luase înapoi pe Sita după ce trăise cu alt bărbat.

Într-o noapte, Laxman a venit la Sita și s-a așezat lângă ea.

– De ce plângi? l-a întrebat ea.

Laxman i-a explicat că Rama îi spusese s-o ducă pe Sita înapoi în pădure, în surghiun. A însoțit-o până pe malul celălalt al fluviului. În timp ce Sita stătea pe mal, privind luminițele bărcii lui Laxman îndepărtându-se, se gândea că o să-și piardă mințile. Cum putea să înțeleagă așa ceva? Nu mai suporta să trăiască fără iubitul ei Rama.

– Să nu faci așa ceva! a auzit o voce în spatele ei. Să nu te îneci!

S-a întors și a văzut un om foarte bătrân, un sihastru.

– Cine ești?

– Sunt Valmiki. Pădurea e casa mea.

Când s-a uitat mai bine la Sita, a văzut că femeia era însărcinată. A dat naștere la doi băieți, iar Valmiki a devenit tutorele lor. După mulți ani, când băieții au ajuns bărbați, Valmiki i-a dus în oraș. I-a îndemnat să cânte poemul pe care îl compusese el, numit *Ramayana*. Când a auzit, Rama a fost în culmea fericirii să-i recunoască drept copiii lui. A trimis după Sita, cu poruncă să se întoarcă la el, dar și cu vorbă că va trebui să mai treacă o dată prin proba focului pentru a-și dovedi curăția.

Sita era șovăielnică, dar a făcut cum i-a spus soțul ei. Rama s-a bucurat enorm când a văzut-o, deși era foarte slabă, dar îmbrăcată cu veșminte roșii cu fir de aur. Ea i-a spus:

– Îmi dai voie să-mi dovedesc puritatea și nevinovăția față de tine?

El a încuviințat, ea a intrat în foc și a murit pe loc. Rama i-a văzut sufletul urcând la ceruri.

Ramayana există în mai multe variante și pune întrebări stânjenitoare. De ce este Sita tratată cu atâta asprime? Nu cumva comportamentul lui Rama față de ea nu este cumplit de nedrept? Povestea lui Rama este impregnată de nostalgia paradisului. Rama și Sita vor să se întoarcă în Grădina Raiului, în vremea dinainte ca viața să devină grea și plină de responsabilități.

Iată o poveste despre evoluția spirituală, dar și despre suferința pe care ea o provoacă. Rama și Sita înfrâng demonii, întruchipări deloc ambigue ale răului, dar sunt ei înșiși învinși de ambiguitățile morale. Soția lui Rama nu merită să fie bănuită de infidelitate, dar *e bănuită* de oamenii răi din regat, pentru care nevasta lui Rama trebuie să fie mai presus de orice bănuială. Așadar, Sita trebuie să sufere pentru binele comunității, pentru ca alții să fie izbăviți de gândurile lor ascunse.

Deși separați pe plan fizic, fiind închiși în trupuri personale din carne și oase, oamenii sunt unul pe plan spiritual. Suntem cu toții conectați la marea Minte Universală și, prin aceasta, care este în mijloc, la centrul cosmosului, asemenea Muntelui Meru.

De ce nu se urcă Rama pe tron când toată lumea îi cere? Pentru că întâmplarea făcuse ca tatăl lui să-l ucidă pe băiatul acela din prea mare grabă și nechibzuință. Noi toți trebuie să reparăm găurile pe care le fac astfel de oameni în materialul cosmic. [\(76\)](#)

Capitolul 14

KRIȘNA, ALBĂ CA ZĂPADA ȘI CELE ȘAPTE FECIOARE

La începutul mileniului al V-lea î.Hr., un alt mare lider spiritual s-a născut într-un ținut la vest de India.

Țara pe care o numim azi Iran era pe-atunci un ținut periculos, fieful prădăciunii și al triburilor războinice. Să ne imaginăm un peisaj stâncos, sterp. Micile comunități de fermieri și animalele lor erau amenințate de triburi rivale, de nelegiuiți – tâlhari și vrăjitoare – și de lupi. Bolile bântuiau la tot pasul. Curățenia și puritatea erau mereu amenințate. Sângele care circula prin corp era sacru, dar, odată vărsat, devenea profan. Morții nu erau îngropați, ci înfipti în țărâși și lăsați în aer liber pentru ca oasele să le fie curățate de vulturi. Acestor comunități li se părea că întunericul din afara îngrăditurii lor le prinde în gheare, le amenință mârâind, le rănește și se aruncă

asupra lor. În vechile lor legende, Satana se năpustea asupra lumii ca o muscă gigantică.

Zarathustra ⁽⁷⁷⁾ a râs imediat ce a venit pe lume și atunci a fost singura dată când s-a întâmplat să râdă. A crescut fără teamă de forțele răului, hotărât să lupte împotriva focului cu focul, deși îl nedumerea. Unele dintre gândurile lui s-au transmis până la noi imnuri străvechi, numite *Gathe*. „De ce am fost creat? Cine m-a făcut? Sunt legat de oribila poftă de sânge, de furie și violență... Una e să nu știi Adevărul...”

Apoi, la 30 de ani, a întâlnit șapte ființe înalte, strălucitoare, care i-au înfățișat o viziune a istoriei spirituale și realității universului. ⁽⁷⁸⁾

S-a dus la Curte și a propovăduit ce îi spusese ființele strălucitoare. I-a zis regelui să întoarcă spatele răului și să facă numai bine, deoarece destinul lumii e sub stăpânirea îngerilor. Zarathustra a blestemat răufăcătorii. A fost primul dintr-o serie de profeți care le-au spus monarhilor lucruri pe care nu voiau să audă.

Sfetnicii regelui erau preoți ai lui Saturn și l-au convins pe suveran să-l arunce în temniță pe Zarathustra. Însă el a evadat, s-a retras într-o zonă muntoasă izolată și acolo, în peșteri, și-a inițiat discipolii, după cum fusese inițiat și el de ființele strălucitoare. Prin chinuri îngrozitoare ce omorau și readuceau la viață, adepții lui au învățat să nu le fie frică de moarte. Când și-au terminat inițierea, au fost încredințați că s-au confruntat cu tot ce e mai rău în viață și în moarte. Zarathustra i-a trimis în lume să se lupte cu demonii. Acești luptători pentru cauza binelui s-au numit magi, de la vechiul cuvânt *magu*, care înseamnă „preot”.

Când avea 77 de ani, Zarathustra avea grijă de foc într-una dintre ascunzătorile sale din munți, când un asasin s-a furișat prin spatele lui și l-a înjunghiat mortal.

Demonii câștigaseră bătălia, războiul intra într-o nouă etapă. [\(79\)](#)

Zeii s-au strâns la sfat într-o dimensiune paralelă, pe țărmul Oceanului de Lapte. L-au implorat pe zeul Soare să se încarneze. I-au spus că e singurul mod prin care va reuși să învingă forțele întunericului care câștigau războiul pentru lume.

Unul dintre conducătorii forțelor răului era un rege pe nume Kamsa, care fusese un copil rău. Ca mic prinț, omorâse alți copii ai celor nevoiași. Mai târziu, și-a întemnițat propriul tată și i-a uzurpat tronul. Avea o Curte opulentă și extravagantă și copiii din partea locului tot dispăreau, dar nimeni nu îndrăznea să-l ia la întrebări pe rege. Când s-a măritat sora lui, Devaki, i-a dat o zestre impresionantă, care includea elefanți, cai și sute de slujitori. Se întorcea în carul său de la nuntă, mulțumit de generozitatea lui, când a auzit un glas strigând din mulțime, spunându-i că e un idiot și prezicând că va fi ucis de fiul lui Devaki.

Chiar și Kamsa șovăia să-și ucidă sora. În schimb, i-a aruncat pe ea și pe soțul ei în cea mai adâncă temniță din marea lui închisoare de piatră. Dar, în celula ei întunecoasă, Devaki a fost susținută de ciudate vise luminoase. Auzea o muzică frumoasă, de parcă harfe și flaute ar fi cântat în celula alăturată, și vedea mari ființe de lumină.

Apoi s-a născut Krișna. În acea zi măreață, când a bătut miezul nopții, temnicerii au căzut în somn adânc, iar cătușele și porțile care țineau prizonierii ferecați s-au deschis ca prin vrajă. Oamenii au fugit, tatăl lui Krișna ducând în brațe copilașul învelit în pături. Au

ajuns la râul cel mare de la marginea cetății. După zarva iscată pe străzi în urma lor, și-au dat seama că soldații regelui erau cât pe ce să-i prindă. Păreau prinși într-o capcană, dar apele râului s-au despărțit ca prin minune și familia lui Krișna a reușit să-și croiască drum prin mocirlă spre malul celălalt, până să se închidă apele din nou.

Kamsa și-a trimis oștenii pe străzi și în case. A dat poruncă să fie uciși toți nou-născuții din regat.

Dar după masacru, când a vorbit cu un demon, sfetnic al său, a descoperit și s-a înfuriat la culme că dușmanul său de moarte, nepotul lui, era încă în viață.

În noaptea aceea a avut un vis. Se uita în oglindă și nu mai avea cap...

Între timp, Krișna a fost dus într-un loc sigur. Fugarii au străbătut culoarele verzi ale pădurii până au văzut Muntele Meru peste coroanele copacilor. S-au stabilit într-un sat izolat, cu parfum de cedru, locuit de crescători de vite.

Krișna a crescut și s-a făcut un băiat frumos, cu ochi mari și un zâmbet radios. Era tot numai blândețe. Oricine îl vedea prindea drag de el. Lăptăresele de la fermă îl iertau ori de câte ori făcea vreo poznă. Le fura din lapte când dormeau ca să hrănească maimuțele. Uneori lăsa vacile libere puțin înainte de muls, iar alteori, pe când lăptăresele aduceau gălețile cu lapte de la muls, le împingea, dându-le jos intenționat de pe capul lor, apoi fugea râzând și ele se luau după el.

Dacă viața lui Rama se abătuse de la unele principii respectate cu strictețe, Krișna încălca regulile în mod repetat și cu plăcere. Dacă viața lui Zarathustra pare o cumplită probă inițiativă, a lui Krișna este o viziune a universului, având drept principiu conducător o voioșie divină, plină de neastâmpăr.

Uneori mama lui îl găsea pe Krișna jucându-se cu ciutele. O dată l-a descoperit luându-se la trântă cu o tânără panteră. Altă dată a auzit că mâncase pământ. Băiatul a scuturat din cap. Maică-sa i-a poruncit să deschidă gura. Uitându-se înăuntru, a văzut o clipă deschizându-se întregul univers și dezvăluindu-i-se noi dimensiuni.

Între timp, Kamsa și-a dublat eforturile de a-l omorî pe Krișna. Într-o bună zi, când era singur acasă, Krișna a văzut o femeie apropiindu-se de fermă. Spunându-i că e doică, l-a luat în brațe și l-a pus la sân. De fapt, era o diavoliță vrăjitoare, numită Putana și trimisă de Kamsa, iar sfârcurile îi erau mânjite cu otravă. Krișna s-a prins de sânul ei și a tot supt până s-a stafidit, sorbindu-i astfel toată viața din ea. Când a murit, și-a reluat forma monstruoasă și a căzut ca un copac mare și negru, strivind colibe și acareturi.

Când a ajuns flăcău, lui Krișna îi plăcea să flirteze cu lăptăresele. O dată le-a furat hainele când se scăldau în râu și s-a ascuns într-o scorbură să le vadă cum ies din apă. Cele șapte mulgătoare îl iubeau pentru firea lui blândă, dar și pentru că se făcuse un flăcău foarte frumos. Le plăcea să-l asculte cântând la flaut și câteodată, în nopțile de toamnă, cele șapte lăptărese dansau în jurul lui la lumina lunii. Întotdeauna, fiecărei lăptărese i se părea că băiatul se uita numai la ea și o cuprindea cu ambele brațe.

Krișna cu o lăptăreasă (Fragment dintr-o reprezentare indiană din secolul al XVIII-lea)

Kamsa s-a hotărât să-și ademenească nepotul să iasă din ascunzătoare. A trimis crainici să vestească o mare sărbătoare. Urma să fie un ospăț cu dans și lupte libere, la care învingătorilor li se vor da premii mari. Și așa s-a făcut că, din moment ce erau acum bărbați în floarea vârstei, Krișna și fratele său au hotărât să se ducă la oraș.

Când au ajuns, îmbrăcați ca niște țărani săraci, au întâlnit o fată amărâtă, oribil mutilată de lepră, care vindea parfumuri pentru a o duce de azi pe mâine și a se hrăni cu resturi. Krișna s-a oprit în fața ei și a rugat-o să-i dea niște parfum pe degeaba. Când fata i l-a dat fără să șovăie, el a sărutat-o, iar ea s-a vindecat și s-a făcut frumoasă.

Zvonurile despre minune s-au răspândit iute ca vântul și ca gândul. Până să ajungă cei doi frați în piața mare, se și strânsese gloata în jurul lor, aruncând cu petale.

Când a văzut procesiunea, Kamsa a turbat de furie. Avea impresia că oamenii îl aclamau pe Krișna ca pe noul rege. Plănuse să se trimită un elefant spre ei, ca să-i calce și să-i strivească. Dar fratele lui Krișna a ieșit în față și l-a doborât pe elefant cu un pumn.

Există mai multe versiuni despre ce s-a întâmplat la spartul târgului. Unii spun că tânărul Krișna l-ar fi târât pe Kamsa în arena de lupte libere și l-ar fi omorât acolo pe loc. Alții, că Krișna și fratele lui au fugit din nou în pădure.

În unele privințe, povestea lui Krișna ne amintește de Albă ca Zăpada, doar că e vorba despre un personaj de sex opus. Amândoi trăiesc în pădure. Diabolicul unchi al lui Krișna și mătușa Albei ca Zăpada încearcă să-i ucidă în repetate rânduri, abordându-i deghizați în străini binevoitori. Atât unchiul, cât și mătușa își verifică derularea planurilor în oglinzi din lumea cealaltă. Krișna e înconjurat de șapte fecioare, iar Albă ca Zăpada, de șapte pitici. Numărul 7 ne arată că aceste grupuri de șapte reprezintă planetele ce se învârtesc în jurul Soarelui.

Să descâlcim acum firele misterioase care leagă cele două povești. Psihologii susțin că Albă ca Zăpada reprezintă eul și că povestea ei este basmul arhetipal al copilăriei. În filosofia orientală, marea minte cosmică se numește Eul, iar toate eurile noastre individuale sunt reflexii ale acestui Eu. ⁽⁸⁰⁾ Deși putem rămâne inconștienți de el toată viața sau în cea mai mare parte a ei (crezând că în noi se află temelia propriei noastre ființe), relația dintre Eu și eu este, în această perspectivă, cât de intimă poate fi. Așa a exprimat misticul german Meister Eckhart acest adevăr: „Ochiul prin care îl văd eu pe

Dumnezeu și ochiul prin care mă vede Dumnezeu pe mine este același.”

Krișna este Eul. A fost supranumit Hristos al Indiei și, în termeni occidentali, este o manifestare pe pământ a Cuvântului, zeul Soare a cărui intervenție vitală l-a oprit pe Saturn să stoarcă ultimul strop de viață din Mama Pământ, așa cum am văzut în capitolul 2.

După cum vom descoperi, Scripturile indiene conțin o descriere a lui Krișna, dezvăluindu-se ca Eul suprem.

Două familii aflate la putere erau pe punctul de a-și declara război. Timpul trecuse, iar Krișna supraviețuise încercărilor unchiului său de a-l omorî și avea să joace un rol decisiv în marea bătălie.

Vrajba se iscase de la un joc de zaruri, în care fiecare familie pierduse totul în favoarea celeilalte. Disputa putea fi rezolvată acum de Krișna.

– Eu sunt înțelepciunea din zaruri, spunea el.

În dimineața Marii Bătălii (*Mahabharata*), Krișna a devenit conducătorul de car al lui Arjuna, războinic de frunte. Arjuna era pe cale să sune din cornul de scoică și să conducă una din armate în luptă. Dar, stând cu ochii pe inamic, și-a recunoscut mulți prieteni și rubedenii și a ezitat, gândindu-se la deznodământul sângeros al bătăliei. A coborât din carul său și arcul i-a căzut din mână la pământ.

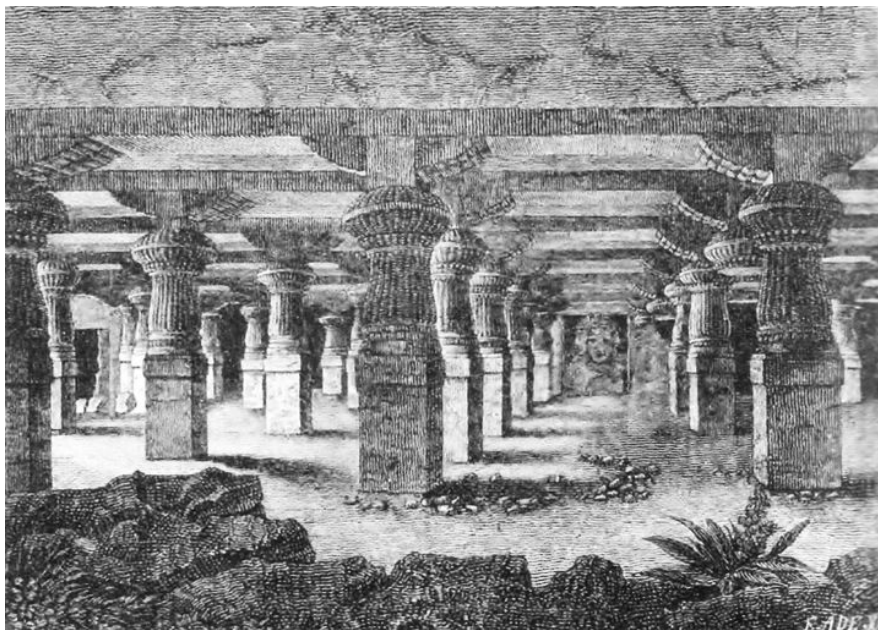
Apoi a descălecat și Krișna și a venit în fața lui Arjuna. I-a spus marelui războinic că lupta pe care avea s-o dea îi va deschide porțile

Raiului. A adăugat că el nu putea să omoare pe nimeni și nici nu putea muri, căci tot ce e veșnic în omenire se deplasează între lumi și nu poate muri niciodată.

Apoi Krișna i-a îngăduit lui Arjuna să-l vadă în forma lui divină, spunându-i:

– Prin mine orice creație ia ființă, prin mine orice creație se rostogolește în jur. Toate lucrurile își au viața în mine. Eu sunt începutul și sfârșitul. Eu sunt puterea și cel puternic, eu sunt dorința în cea mai curată dintre inimi. Eu sunt frumusețea din tot ce e frumos și bunătatea din tot ce e bun. Eu sunt Calea. Le spun celor ce mă iubesc: eu sunt tu și tu ești eu.

Arjuna s-a uitat și a văzut pe locul unde fusese un bărbat lumina a o mie de sori, nenumărate forme, universuri nesfârșite desfășurându-se, spațiu și timp infinit. L-a văzut pe Krișna cu soarele și luna în loc de ochi. A văzut cum i se închină toți zeii și toate spiritele de care auzise vreodată și mulți alții. Acest incident din *Bhagavad-Gita* ne poate explica senzația intensă pe care am avea-o dacă l-am întâlni pe Hristos reîncarnat. [\(81\)](#)

Peșterile de la Elephanta (Detaliu dintr-o lucrare din secolul al XIX-lea). O legendă spune că ele i se datorează lui Pandava, un personaj din Mahabharata, care le-ar fi cioplit

După aceea l-a auzit pe Krișna zicând:

– Ridică-te, Arjuna, cu spiritul gata de luptă!

Arjuna s-a urcat imediat înapoi în carul său și a sunat din cornul de scoică să înceapă bătălia. Optsprezece zile câmpia cea mare s-a cutremurat de strigătele războinicilor, nechezatul cailor, mugetul elefanților, sunetul trâmbițelor, șuieratul săgeților, loviturile buzduganelor și țipetele muribunzilor, până când, sfătuit de Krișna, Arjuna a izbutit în cele din urmă să înfrângă armata inamică, superioară numeric. [\(82\)](#)

Există mai multe versiuni ale morții lui Krișna. Una povestește că ar fi fost legat de un copac, apoi chinuit și ucis de săgețile arcașilor. În

altele, a trăit într-o cumplită vreme de dezastre și boli, când nimic nu părea să meargă bine pentru el. Se retrăsese în pădure și medita sub un copac, când un vânător i-a confundat din greșeală piciorul care ieșea din spatele trunchiului cu urechile unei căprioare. Vânătorul l-a nimerit cu o săgeată. Dar toate versiunile susțin că data morții lui Krișna e stabilită de ciclurile astronomice și că indică sfârșitul unui mare ciclu și începutul altuia, Kali Yuga sau Epoca Întunecată. [\(83\)](#)

Începutul epocii Kali Yuga a fost și acela al epocii în care s-au întemeiat primele mari orașe și întâia mare civilizație. Rama și Sita, Zarathustra și Krișna au trăit în natura sălbatică. Eroul epocii următoare va fi primul care se va confrunța cu singurătatea, alienarea și sentimentul inutilității, care apar odată cu viața citadină.

Capitolul 15

GHILGAMEȘ

ȘI ELIXIRUL NEMURIRII

Oamenii trăiau fără legi, ca fiarele din câmpii. Apoi, într-o bună zi, a ieșit un monstru din apa care înconjura Babilonia. Fiara se numea Oannes și avea o inteligență supraomenească. Oannes avea trup de pește, dar sub capul său de pește avea alt cap, unul ca de om, iar picioarele îi erau tot omeneste, însă unite într-o coadă de pește. Era în stare să vorbească la fel ca oamenii și discuta cu locuitorii de pe țărm, învățându-i să deosebească felurile semințe ale pământului și ce roade să culeagă. I-a învățat scrisul și matematica. Le-a arătat cum să folosească geometria pentru a ridica orașe și a întemeia temple și le-a mai dat un cod de legi – tot ce aveau nevoie pentru viața citadină.

Seară de seară, Oannes se oprea din vorbit și se întorcea în mare, pentru că era amfibian.

Acest fragment dintr-o scriere originală din străvechiul Orient Apropiat descrie întemeierea primului oraș din lume, Uruk, înălțat în jurul anului 3000 î.Hr., în regiunea care e astăzi sudul Irakului, între Basra și Bagdad. Ne spune clar că trecerea de la societatea tribală la orașe a fost determinată de o inteligență supraomenească. [\(84\)](#)

Apărută mai târziu, povestea lui Ghilgameș, al patrulea rege din Uruk, tratează și sentimentele oamenilor din vremea când se adaptau la viața în oraș. Epopeea s-a rătăcit în istorie mii de ani, până în 1872, când George Smith, erudit de la British Museum, a anunțat că a descifrat tăblițele descoperite în urma săpăturilor arheologice în biblioteca ultimului rege asirian, făurite lapislazuli și încuiate în templul lui Venus, într-o raclă de aramă...

Vânător sumerian (Basorelief de pe o pecete cilindrică)

Ghilgameș era un tânăr mai puternic decât oricare altul, chipeș, și cu piept de leu și cu păr cârlionțat. Energia sa inepuizabilă și marea poftă de viață îl mâneau să plece la vânătoare, să degajeze trecătorile din munți, să sape puțuri, să înalțe zidurile cetății și să farmece

femeile. Și tot nu avea liniște. Voia să se întreacă, să lupte cu alți tineri pentru a-și pune la încercare puterea, dar nimeni nu se putea măsura cu el, iar asta l-a făcut să se însingureze.

Apoi, un vânător care punea capcane în pădurile din apropiere și-a dat seama că le distrugea cineva sau ceva, umplându-i toate gropile și ajutând vânatul să scape.

Într-o zi, lângă un ochi de apă unde veneau gazele să se adape, vânătorul a zărit un sălbatic păros ca o maimuță bând apă, apoi plecând însoțit de ciute.

Între timp, Ghilgameș visase un prieten apărându-i în cale cu impactul unui meteorit, așa că, atunci când vânătorul i-a spus ce văzuse, s-a gândit: „Ăsta trebuie să fie prietenul pe care îl aștept!” și a conceput un plan pentru a-l atrage pe sălbatic la oraș.

Vânătorul s-a întors la ochiul de apă cu una din prostituatele de la templu. Au așteptat un timp, văzând doar animale mici care beau apă de acolo, dar în a treia zi s-au întors gazelele și vânătorul l-a văzut pe omul sălbatic împreună cu ciutele. I-a spus fetei așa:

– Du-te la el și dezgolește-ți sânii! Ai puterea să-l îmblânzești pe sălbaticul ăsta!

Și astfel, sălbaticul a văzut ce nu văzuse niciodată până atunci – o femeie goală. Ea și-a scos mantia și a întins-o pe jos. Au făcut dragoste șapte zile și șapte nopți. Apoi omul sălbatic, pe care îl chema Enkidu, a încercat să fugă iar la animale. Dar a descoperit că acum nu mai putea alerga atât de iute ca înainte și că animalele începuseră să se teamă de el. Femeia i-a zis așa:

– Enkidu, de ce vrei să fugi cu animalele sălbatice? Ești frumos ca un zeu. Vino cu mine la oraș!

L-a dus mai întâi la o căsuță, unde l-a spălat și l-a îmbrăcat, învățându-l și să mănânce ca oamenii pâine și alte feluri gătite, iar Enkidu a băut șapte urcioare de bere, după care a cântat de bucurie! [\(85\)](#)

I-a povestit cum e viața la oraș - aglomerație, straie fine, clădiri mari, sărbători și muzică. I-a spus mai multe despre tânărul rege înalt și chipeș, Ghilgameș, dar, când i-a pomenit de purtarea lui crudă cu femeile, de cum le poseda pe fetele din oraș de parcă i s-ar fi cuvenit, Enkidu s-a hotărât să se ducă la Ghilgameș și să-l provoace la luptă ca să-l oprească.

Mult așteptata luptă dintre Ghilgameș și Enkidu a avut loc în piața mare. Ghilgameș era mai înalt, dar Enkidu era mai îndesat și vânjos. El i-a blocat drumul, iar zidurile și lemnul clădirilor s-au zguduit cât s-au luptat, adică patru zile. Aveau forțe aproape egale, dar în cele din urmă Ghilgameș a reușit să-l trântască pe Enkidu pe spate și să-l ținuiască la pământ.

După aceea s-au iubit ca doi frați. S-au îmbrățișat și au devenit aproape nedespărțiți.

Însă, după o vreme, lui Enkidu a început să-i lipsească viața în natură. Se plângea că se simte apatic și indolent. Spunea că brațele lui își pierd forța. Ghilgameș i-a propus să plece împreună într-o aventură. Aveau să ucidă un monstru, Humbaba, care ataca trecătorii prin pădurile de cedri ale Libanului. Se spunea că fața lui hidoasă, un labirint de creste și cute, e urâtă ca un platou cu măruntaie. Cei doi prieteni au trecut munții și i-au tăiat capul monstrului.

Abia s-au întors în Uruk, că un taur uriaș a început să devasteze ținutul, omorând trei sute de oameni. Unii ziceau că se dăruiește porțile iadului și morții au să iasă pe pământ să-i mănânce pe cei vii. Pe când Ghilgameș și Enkidu se duceau să se confrunte cu Taurul Ceresc, un hău adânc li s-a căscat în față. Enkidu a căzut acolo, dar s-a prins de margine, apoi a sărit și a apucat taurul de coarne. A zăbierat la Ghilgameș să-i înfigă sabia între ceafă și coarne – locul în care lovesc matadorii în zilele noastre. I-au tăiat coarnele ca să le înfigă pe zidul cetății lor natale.

Dar, când s-au întors la Uruk, orașul era bântuit de ciumă. Oamenii spuneau că taurul fusese sacru pentru Enlil, regele zeilor, care acum era furios. [\(86\)](#)

Enkidu s-a îmbolnăvit. Ghilgameș a plâns și s-a rugat la căpătâiul lui. Enkidu i-a blestemat pe vânătorul care îl găsisese și pe prostituata de la templu, care îl îmblânzise și îl deprinsese să se bucure de viața civilizată. Ochii au început să i se încrețească. A avut un vis în care era dus pe un drum fără întoarcere spre o Casă a Cenușii, unde oamenii mâncau și beau cenușă. Nu putea să-l vadă pe Ghilgameș și credea că vechiul său prieten îl părăsise. În vis, Enkidu țipa disperat.

Un vierme i-a ieșit din nas. Ghilgameș a scos un țipăt. A tras un cearșaf peste fața lui Enkidu. Prietenul lui cel iute ca o panteră nu avea să se mai miște niciodată.

Negăsindu-și locul, Ghilgameș și-a sfâșiat straietele bogate cu care era îmbrăcat și și-a tăiat frumosul păr cârlionțat. „El era securea din mâna mea”, se tânguia el. „Era pumnalul de la brâul meu.”

A poruncit să i se facă o statuie lui Enkidu, apoi a părăsit orașul și a început să rătăcească prin sălbăticie. Își jelea amarnic prietenul, când

i-a venit un gând groaznic: *Dacă Enkidu putea să moară, atunci putea și el.*

Cu cât s-au lăsat mai copleșiți de natura lor trupească, animalică, pe măsură ce experiențele și amintirile lor despre tărâmul spiritual păleau, cu atât mai mare a devenit spaima de moarte a oamenilor. Acum Ghilgameș își amintea poveștile auzite despre strămoșul său care supraviețuise Potopului construindu-și o arcă. Se zvonea că acesta nu murise, ci trăia pe un munte sacru de la Răsărit. S-a hotărât să plece în căutarea lui și să afle secretul vieții și al morții.

A străbătut sălbăticia. A ucis lei și și-a făcut haine din pieile lor. A intrat într-un ținut muntos printr-un defileu îngust. În trecătoare s-a întunecat din ce în ce mai tare, până a ajuns la o câmpie intens luminată, unde copacii erau făcuți din aur, iar fructele lor erau rubine, smaralde și alte pietre prețioase. Dintre copaci a ieșit strămoșul lui să-l întâmpine. Ghilgameș i-a spus:

– Mă așteptam să arăți ciudat, dar ești la fel ca orice om, întocmai ca mine! Voiam să te *silesc* să-mi dezvălui tainele tale, dar acum, că te-am întâlnit, nu pot să ridic mâna împotriva ta.

Bătrânul a zâmbit și a început să-i spună lui Ghilgameș povestea lui.

– Într-o noapte furtunoasă, când întreaga lume mugea ca un taur, am auzit un glas șoptind prin stuful colibei mele. Spunea: „Dă jos acoperișul de stuf, dă-rămă coliba și făurește-ți o barcă. Renunță la lucrurile materiale și caută viața. Ia sămânța tuturor ființelor și înghesui-o pe barca ta...”

Bătrânul și-a isprăvit povestea explicând cum a venit regele zeilor pe barcă după Potop, iar el și soția lui s-au plecat adânc în fața Lui.

Dumnezeu i-a atins pe frunte și i-a binecuvântat, zicând că acum vor avea și ei viață veșnică.

Apoi bătrânul a spus că avea să-i dea lui Ghilgameș același dar, însă mai întâi nu trebuia nici să se întindă, nici să doarmă șase zile și șase nopți.

Dar Ghilgameș era istovit de drumul peste munte, prin trecătoare, așa că l-a doborât somnul de cum s-a așezat. Când s-a trezit, a știut că nu trecuse proba.

– Și acum ce mă fac? a stăruit el pe lângă bătrân. Moartea e peste tot în jurul meu, la fiecare pas, la fiecare răsuflare, în straietele și velințele mele. Mă apucă în ghearele ei.

Bătrânul l-a gonit furios să plece de unde a venit, dar apoi a intervenit soția lui. Ea a zis așa:

– Ghilgameș a făcut drum lung și era fără putere când a sosit. Dă-i măcar o speranță, ceva să ia cu el la întoarcere.

Bătrânul s-a domolit și i-a spus unde să găsească o plantă foarte specială.

– Crește, a explicat el, pe fundul oceanului. Are țepi ca un rug de mure, ca un trandafir, dar, dacă te cufunzi destul de adânc și o găsești, apoi o aduci la suprafață, nu vei îmbătrâni niciodată.

Ghilgameș s-a dus pe mare, în locul unde îi spusese strămoșul lui, și și-a legat niște pietre de picioare ca să-l tragă în jos, până pe fundul apei. S-a scufundat tot mai adânc, trecând prin diferite niveluri ale mării. În cele din urmă, a găsit planta și, cu toate că i-a înțepat și i-a

zgâriat mâna, a reușit s-o smulgă din străfundul mării. Apoi a ieșit dintre pietre și a înotat spre suprafață cu toată viteza.

În timp ce zăcea istovit pe mal, gâfâind după aer, un șarpe a simțit mirosul minunat al plantei. S-a târât lângă el și i-a luat-o. De aceea șarpele își leapădă pielea și se regenerează.

Iată de ce a fost Ghilgameș osândit din ziua aceea. Dăduse greș și nu găsisese scăparea din ce năpăstuia omenirea de atâta vreme. Nu aflase nimic care să-i aline suferința sau să risipească întunericul ce se lăsa în jurul lui.

Ghilgameș, Regele Urukului, a avut o idee greșită. A căutat unde nu trebuia. Și un alt locuitor al acelei cetăți, un om cu totul altfel, avea să pună omenirea pe calea cea bună...

Capitolul 16

AVRAAM, PĂRINTELE GÂNDIRII LOGICE

Există o poveste în Talmud despre Avraam, când era copil – Avram, cum i se spunea pe atunci –, care, ajungând la o anumită vârstă, și-a întrebat tatăl unde îl poate găsi pe Dumnezeu care a făcut cerul și pământul.

– Fiul meu, făcătorul tuturor lucrurilor e aici cu noi, în casa asta.

– Atunci, arată-mi-l, te rog, tată, a spus Avram.

Tatăl său l-a dus într-o cameră secretă, unde i-a indicat doisprezece idoli mari, înconjurați de mulți alții mai mici, cu resturi de mâncare și alte ofrande împrăștiate în fața lor.

– Iată-i, fiule. Ei sunt zeii care au creat totul.

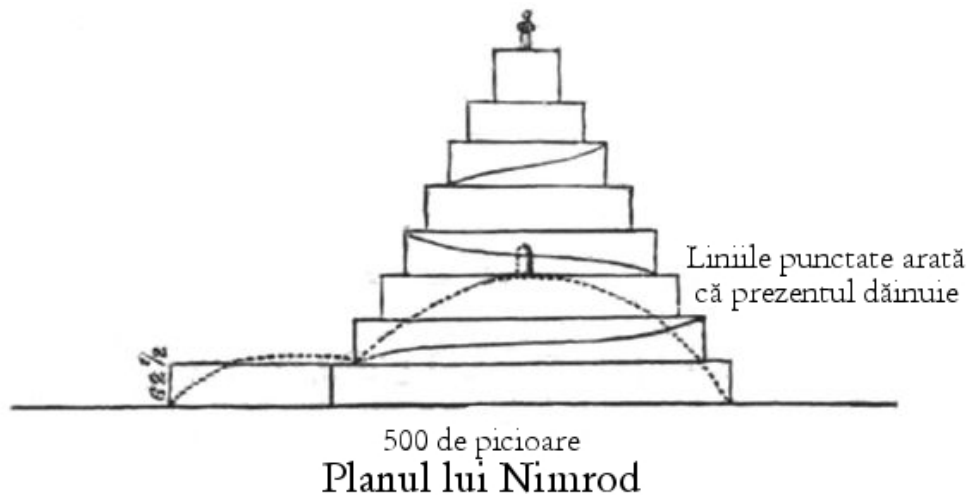
Avram a înșfăcat un drug de fier și, furios pe părintele lui, a sfărâmat toate imaginile, mai puțin una:

– Ai adus păcatul asupra sufletului tău, același păcat pentru care strămoșii tăi au fost pedepsiți cu Potopul. Tată, nu mai sluji astfel de zei, ca să nu cadă păcatul pe sufletul tău și pe cele ale familiei tale!

Iată o serie de întrebări care vor fi unul din marile daruri făcute lumii de poporul evreu. Avraam, așa cum a devenit mai târziu, a fost renumit în toată lumea antică pentru că a dus această nouă calitate printre oameni.

Familia lui Avraam era originară din Uruk, marea cetate cârmuită de Ghilgameș. Poate că acesta era încă în viață când s-a născut Avraam. Potrivit legendei iudaice, tatăl lui Avraam lucra pentru Nimrod, care se poate să fi fost succesorul lui Ghilgameș la tron. Unii chiar l-au identificat pe Ghilgameș cu Nimrod.

Înălțarea turnului lui Nimrod (fațada nordică),
în viziunea lui Strabon și Herodot

Turnul Babel (Ilustrație din *Evidence of the Truth of Christian Religion*, de Rev. Alexander Keith, 1833)

Dar, dacă am compara povestea lui Ghilgameș cu cea a lui Avraam, ar fi evident că avem de-a face cu altă mentalitate.

Tradiția spune că Avraam a fost alungat din Uruk pentru că a refuzat să muncească la construirea Turnului Babel. Turnul Babel era cel mai înalt din marile zigurate sau piramide în trepte care dominau cetatea.

Pentru ființele spirituale cele mai importante era din ce în ce mai greu să coboare în zbor din ceruri pe pământ. Am făcut drum lung în această istorie, de la vremurile în care Dumnezeu umbla cu Adam și Eva prin Grădina Raiului și senzația de cunoaștere, chiar nemijlocită, a faptelor zeilor, pe care o găsim în miturile grecești. Poveștile de viață dinaintea Potopului ne înfățișează o paradă sclipitoare de fapte cerești, care începe să pălească abia în timpul semizeilor. Eroii de după Potop, ca Rama și Krișna, se luptă cu

diavolii – în legendele cu Zarathustra, cerul este întunecat de atâția demoni –, dar îngerii de ordin superior și zeii sunt, fără îndoială, o prezență constantă pentru ei.

Potrivit lui Rudolf Steiner, preoții din Egipt și Sumer credeau că cel mai apropiat loc din care multe ființe puternice de rang înalt se puteau apropia de pământ din proprie voință e luna. Prin urmare, luna a devenit un fel de loc de escală, iar Marea Piramidă din Egipt și ziguratele din Sumer erau construite special pentru a atrage ființele cerești de pe lună.

Piramidele antice pot fi percepute ca un strigăt puternic de suferință, monumente închinat unei enorme senzații de pierdere – pierderea marii viziuni cosmice și a mărețului scop unificator al universului. Asta se ascunde în spatele poveștii cu Turnul Babel. Atunci când Biblia spune că, drept pedeapsă pentru că au încercat să ia cu asalt meterezele cerului, oamenii au început să vorbească limbi diferite, se subînțelege că popoarele nu mai împărtășeau aceeași viziune cosmică, ci vedeau doar la mică distanță în tărâmurile spirituale niște forme ca umbrele, care îi lăsau pe oameni învrăjbiți unii cu alții și incapabili să-și zărească scopul comun.

Avraam a avut sentimentul pierderii, senzația că îi lipsea ceva. El voia să găsească o logică a acestor bâiguieri, un sens, o structură, o unitate, dar nu avea să facă apel la zigurate pentru a-și împlini dorința spirituală. Va elabora noi metode pentru el însuși și pentru omenire.

În jurul anului 2000 î.Hr. a plecat din Uruk și a lăsat zgârie-norii lumii antice ca să rătăcească prin deșert. Încerca să găsească un sens, un model, o unitate în toate acestea și avea să reușească prin intermediul unei serii de întâlniri tainice și, în cele din urmă, al unei

celebre probe, ale cărei adevărate semnificații s-au revelat, după cum vom vedea, într-o tradiție mistică, secretă.

Dumnezeu i-a spus lui Avraam: „Pleacă din țara ta și din casa părinților tăi, într-o țară pe care ți-o voi arăta eu.” Iată prima referire la Țara Făgăduinței. Avraam avea 70 de ani când el, soția lui, Sara, și nepotul său, Lot, au pornit spre sud și au ajuns în Canaan. Anii de foamete i-au obligat să renunțe la viața nomadă și să stea o vreme în Egipt. Apoi, mai târziu, când a crescut numărul adeptilor și al vitelor care îi urmau, Avraam și Lot s-au despărțit.

După câțva timp, Lot a fost luat ostatic de un rege din partea locului, iar Avraam a înarmat și a pregătit 318 adepti ca să-și salveze nepotul.

Avraam sărbătorea eliberarea lui Lot într-un loc numit Salem, mai târziu Ierusalim, când a avut un vizitator ciudat.

„Și Melhisedec, regele Salemului, i-a adus pâine și vin. Melhisedec acesta era preotul Dumnezeului celui Preaînalt. Și a binecuvântat Melhisedec pe Avram și a zis: Binecuvântat să fie Avram de Dumnezeu cel Preaînalt, Ziditorul cerului și al pământului (...) Care a dat pe vrăjmașii tăi în mâinile tale.” (*Facerea*, 14: 18-20)

Melhisedec înseamnă „Rege al Dreptății”. În Vechiul Testament există câteva referiri la Melhisedec, în Psalmi 110:4: „Tu ești preot în veac, în felul lui Melhisedec.”

Chipul lui Melhisedec (Reprezentare de pe o statuie din catedrala de la Chartres)

Aceste două scurte pasaje conțin tot ce are de spus Vechiul Testament despre misteriosul Melhisedec. Dar în *Epistola către evrei* se spune despre Iisus Hristos că este *pentru totdeauna preot în felul lui Melhisedec*, aluzie la Psalmul 110. Așadar, despre Iisus se afirmă că ar fi un discipol al lui Melhisedec. Și Pavel susține despre cel din urmă că e „fără tată, fără mamă, fără spiță de neam, neavând nici început al zilelor, nici sfârșit al vieții, ci, asemănat fiind Fiului lui Dumnezeu, el rămâne preot pururea”. Melhisedec este, fără îndoială, un personaj

extraordinar, iar pictorii și arhitecții au înțeles acest lucru. Avea să devină o figură foarte importantă în iconografia creștină.

Care e secretul său?

Găsim un indiciu în vechea scriere creștină *Pistis Sophia*, unde e numit „marele primitor al Luminii Veșnice”. Iată unul din titlurile lui Manu, Fiul Soarelui și supraviețuitorul Potopului în tradiția hindusă – omul pe care noi îl cunoaștem ca Noe. Conform unei tradiții talmudice, de copil, Avraam a plecat singur să învețe la picioarele strămoșului său Noe.

Melhisedec e Noe deghizat, păstrător și învățător al străvechii înțelepciuni antediluviene. Nu a murit ca orice om. Aproape contemporan cu Avraam, Ghilgameș l-a căutat prin lume, dar nu a reușit să treacă proba la care l-a supus Noe. Căzuse pradă „somnului”, nu reușise să pună întrebările corecte și aspirațiile lui fuseseră mărginite și materialiste. Acum Noe/ Melhisedec îi împărtășea lui Avraam cunoștințele sale despre viața veșnică, simbolizată de ceremonia pâinii și vinului.

Apoi Dumnezeu i-a făcut lui Avraam o promisiune. I-a spus: „Privește la cer și numără stelele, de le poți număra. Atât de mulți vor fi urmașii tăi!” (*Facerea*, 15:5)

Ca și călătoria lui Melhisedec, e o promisiune fără sens tainic. Dumnezeu nu vrea să spună doar că descendenții lui Avraam vor fi *la fel de numeroși* ca stelele, dar și că vor fi *rânduți* ca stelele. Vor fi rânduți în douăsprezece triburi, așa cum stelele sunt aranjate în cele douăsprezece constelații ale zodiacului, iar destinele lor vor fi hotărâte de mișcările îngerilor astrilor și planetelor, potrivit unui plan și model unificator.

Sara i-a oferit-o lui Avraam pe roaba Hagar ca a doua soție și, la vârsta de 86 de ani, Avraam a devenit tată. Hagar, o sclavă egipteană, călăuzită pe calea ei de un înger, i-a purtat în pânțece un fiu pe nume Ismael, din care se va trage Islamul

Dar avea să se împlinească făgăduința lui Dumnezeu? Părea foarte improbabil. Avraam și Sara nu aveau copii și erau deja foarte bătrâni.

Când a împlinit 99 de ani, Avraam a avut vizitatori și mai misterioși. Stătea în cortul său, la adăpost de soarele amiezii. A ridicat privirea spre soare și a văzut trei oameni apropiindu-se. A ieșit repede din cort să-i întâmpine, a făcut o plecăciune adâncă și le-a oferit apă să se spele pe picioare. Apoi i-a rugat să se odihnească sub un copac, iar Sarei i-a spus să facă turte și să aducă unt, lapte și carne ca să-i ospăteze pe musafiri.

Fără să știe, se afla în „prezența îngerilor”, iar unul din ei i-a spus că Sara îi va purta curând un copil. Fiind într-un cort învecinat, Sara a râs când a auzit așa ceva. Soțul ei avea acum 99 de ani, iar ea împlinise 90.

Alt înger l-a prevenit pe Avraam de distrugerea Sodomei și a Gomorei, unde încă trăia nepotul lui.

Lot stătea la poarta Sodomei când a văzut niște străini apropiindu-se. Ca și Avraam, le-a făcut o plecăciune adâncă. I-a poftit în casă, oferindu-le apă să se spele pe picioare, și i-a ospătat. Dar, când a venit timpul de culcare, Lot a auzit niște oameni înconjurând casa, cerând să li se spună cine sunt străinii.

Lot și ai săi pleacă din Sodoma
(Lucrarea maestrului Peter Paul Rubens)

Ce-i făcuse pe locuitorii Sodomei atât de suspicioși? Se simțeau vinovați? Simțeau oare că a venit cineva să-i spioneze și să-i judece? I-au cerut lui Lot să-și scoată afară oaspeții și, când el a refuzat, au încercat să dărâme ușa.

Misterioșii vizitatori s-au folosit de o putere supranaturală care i-a orbit pe atacatori, iar asaltul asupra casei n-a mai avut loc.

Apoi îngerii i-au explicat lui Lot că Dumnezeu avea să distrugă orașul și că el trebuia să fugă de acolo înainte de revărsatul zorilor, împreună cu soția și fiicele sale.

Când a sosit timpul, familia tot șovăia. Îngerii le-au spus să se grăbească. I-au luat de mână pe Lot, pe soția și pe fiicele lui și i-au scos din cetate, ducându-i la adăpostul unui munte.

Când a răsărit soarele, „Atunci Domnul a slobozit peste Sodoma și Gomora ploaie de pucioasă și foc din cer de la Domnul.” (*Facerea*, 19:24)

Avraam avea o sută de ani când Sara i-a născut un fiu. Femeia a spus: „Dumnezeu m-a făcut să râd, așa că toți care vor auzi de asta vor râde cu mine.” Și-au botezat copilul Isaac, însemnând „cel ce râde”.

Băiatul a crescut mare, voinic și mereu vesel. După ceva vreme, când Isaac ajunsese de 14 ani, Avraam i-a zis Sarei:

– Mâine o să-l iau cu mine.

Sara își iubea foarte mult fiul și nu îi plăcea să plece de lângă ea.

– Te rog să nu-l duci prea departe și să nu stați prea mult.

Femeia a reușit să zâmbească, dar în noaptea aceea nu a putut să doarmă. Când stătea trează în pat, Sara a avut o premoniție, iar a doua zi de dimineață l-a strâns pe Isaac la piept, plângând încetișor:

– Băiatul meu, singurul meu copil, speranța mea!

S-a întors apoi spre Avraam și i-a zis:

– Să ai grijă de băiat. E atât de tânăr! Să nu-l pui să meargă în căldură.

Pe drum, Isaac a observat că tatăl lui strânge vreascuri pentru o jertfă.

– Tată, unde e mielul pentru ofrandă? l-a întrebat.

– Dumnezeu nostru te-a ales pe tine, făptură fără păcate, a răspuns Avraam, ca jertfă acceptabilă în locul unui miel.

L-a luat de umeri și s-a uitat în ochii lui.

– Ești fără de păcat? Este ceva rău în inima ta de care să nu știu eu? Dacă este, a venit timpul să-mi spui.

– Nu am... niciun regret, a spus Isaac.

După ce au mers trei zile au ajuns la muntele sfânt ales de Dumnezeu, iar Avraam a construit un altar și a pus lemne deasupra. Fiul său l-a ajutat. Apoi Avraam l-a legat de lemne.

– Leagă-mă bine ca să nu mă zbat! i-a cerut Isaac. Spune-i mamei că am murit cu mult curaj.

Avraam s-a întors cu spatele, să nu-i vadă Isaac lacrimile din ochi.

– Și acum iute, tată, împlinește voia Domnului!

I se ceruse lui Avraam să-și jertfească fiul mult iubit pe care el și Sara îl așteptaseră atâția ani? Acum îngerul Domnului l-a strigat din ceruri:

– Avraam! Avraam!

– Aici sunt.

– Să nu ridici mâna asupra fiului tău și să nu-i faci niciun rău!

Și Avraam și-a ridicat ochii și a văzut un berbec care își prinsese coarnele în desiș. S-a dus la animal, l-a luat și l-a ars drept ofrandă, în locul fiului său.

Iată cum se ivește iar filonul adânc și misterios de sensuri ce se ascunde în întreaga poveste a lui Avraam. Coarnele berbecului prins în hățiș reprezintă ceea ce în mistica hindusă se numește *chakra coroanei*, organul pereche al vederii spirituale, care, când e deschis, le permite oamenilor să vadă în lumea spirituală și să intre în comuniune cu zeii, îngerii și spiritele. Avraam își sacrifică această capacitate. Evită formele extatice, atavice ale religiei organizate în zigurate, și răvășirea simțurilor, care duce la viziuni haotice. Oamenii din epoca piramidelor tânjeau după forma vizionară a conștiinței de odinioară și, dacă nu puteau întâlni cele mai nobile ființe spirituale, se mulțumeau cu cele inferioare, chiar și cu demoni. Avraam a înțeles într-o cârtă că omenirea va trebui să respingă această mentalitate atavică. Dacă realitatea spirituală era mai puțin la îndemână, mai puțin omniprezentă, omul va reuși să-și dezvolte capacitatea de a ajunge la ea.

Legenda lui Avraam este începutul poveștii despre căutarea Țării Făgăduinței și, important, aceasta este istoria dezvoltării unei noi forme de conștiință. În istoria sacră, conștiința umană nu este niciodată statică, ci continuă să evolueze, iar în *Facerea* și în *Ieșirea* evreii sunt prezentați dezvoltându-și noi facultăți în numele întregii omeniri.

Avraam e numit uneori „părintele monoteismului” și stă la temelia iudaismului, a creștinismului și a islamului. E important să nu ne lăsăm în voia niciunui anacronism. Oamenii din vremea Vechiului și Noului Testament și cei din timpul Coranului nu erau monoteiști în sensul în care sunt unii astăzi – nu credeau într-o ființă divină total nediferențiată sau în inexistența altor ființe spirituale distincte. Lumea rămăsese plină de alți zei, îngeri, demoni și alte spirite. Sf. Pavel recunoaște existența altor zei în *1 Corinteni*, 8:5: „Căci deși sunt așa-ziși dumnezei, fie în cer, fie pe pământ, precum și sunt dumnezei mulți și domni mulți, totuși, pentru noi, este un singur Dumnezeu.”

Avraam a fost întemeietorul monoteismului, deoarece a intuit că există o mare Minte Cosmică la baza tuturor lucrurilor, una care planifică tot. Monoteismul nu însemna că nu există și alți zei sau ființe spirituale, ci că există un plan unificator în lume și, foarte important, că omenirea va trebui să-și dezvolte inteligența pentru a descoperi acest plan. Datorită monoteismului, omenirii avea să i se dea posibilitatea de a înțelege în întregime viața și universul și, pentru a reuși, își va dezvolta facultatea gândirii susținute, abstracte.

În drumurile lor, israeliții treceau prin locuri aride și neprimitoare. Foametea i-a mânat înapoi în Egipt, unde au ajuns sclavi. Traiul lor nomad a fost înlocuit cu viața printre monumente gigantice de

piatră, obeliscuri, piramide și temple. În țara lui Isis și Osiris se păstrau vechile cunoștințe despre ceremonii. Civilizația egipteană era obsedată de moarte și peisajul citadin semăna cu o vastă necropolă.

Cel mai vestit dintre israeliți a ajuns prinț egiptean. El și fratele său Aaron vor concura cu magicienii egipteni la realizarea celor mai spectaculoase vrăjitorii.

Forțele materialismului i-au redus la tăcere pe marii învățători ai lumii Zarathustra și Krișna. Lumina mesagerilor zeului Soare a pălit și din China s-a răspândit o nouă formă de înțelepciune, detașată de tărâmurile spirituale. Îi învăța pe oameni să fie prudenți și să-și vadă de interesele lor materiale.

Dumnezeu și îngerii au avut întotdeauna intenția ca spiritele umane să cadă în ghearele materiei, dar ei cădeau prea repede și prea departe. Oamenii nu numai că au fost treptat izolați de tărâmurile spirituale, dar și unul de altul. Au apărut noi forme de cruzime.

Scara lui Iacob (din Biblie, ed. Lübeck):

„Ajungând însă la un loc, a rămas să doarmă acolo căci asfințise soarele. Și luând una din pietrele locului acela și punându-și-o căpătâi, s-a culcat în locul acela. Și a visat că era o scară sprijinită pe pământ, cu vârful atingea cerul, iar îngerii lui Dumnezeu se suiau și se pogorau pe ea. (...) Eu sunt cu tine și te voi păzi în orice cale vei merge. A doua zi dimineată în zori, Iacob a luat piatra pe care își pusese capul și a pus-o în picioare ca pe un stâlp și a turnat ulei deasupra ei.”

(Facerea, 28:11-1)

E interesant că Iacov nu e luat de îngeri în zbor și dus să i se arate Raiul, ca Enoh sau, mai târziu, ca Mahomed. El vede ierarhiile îngerești de parcă ar fi la distanță, iar această depărtare îi dă timpul de a se gândi la ei. Mai târziu are loc încă o întâlnire, una mai intimă: Rămânând Iacov singur, s-a luptat cineva cu dânsul până la revărsatul zorilor. „Văzând însă că nu-l poate răpune, Acela S-a atins de încheietura coapsei lui și i-a vătămat lui Iacov încheietura coapsei, pe când se lupta cu el. Și i-a zis: «Lasă-Mă să plec, că s-au ivit zorile!» Iacov i-a răspuns: «Nu Te las până nu mă vei binecuvânta». Și l-a întrebat Acela: «Care îți este numele?» Și

el a zis: «Iacov!» Zisu-i-a Acela: «De acum înainte nu-ți va mai fi numele Iacov, ci Israel te vei numi, că te-ai luptat cu Dumnezeu și cu oamenii și ai ieșit biruitor! Și a întrebat și Iacov, zicând: «Spune-mi și Tu numele Tău!» Iar Acela a zis: «Pentru ce întrebi de numele Meu? El e minunat!» Și l-a binecuvântat acolo.” (Facerea, 34:24-29)

Lupta lui Iacov cu îngerul nu este o probă de putere fizică, ci una de inteligență. Ca la șah.

Pentru prima dată în istorie auzim de tiranie, sclavie, exploatare și masacre. Pe zidurile templelor de la Karnak, Egipt, sunt basoreliefuri imense care glorifică atrocități. Cum nu mai aveau viziunea ordinilor superioare de îngeri înălțându-se spre marea Minte Cosmică, oamenii au ajuns să vadă ordinele inferioare de ființe spirituale ca pe cei mai mari zei. Pretindeau că una sau alta din aceste ființe era zeul tribului sau cetății lor și, printr-o răsturnare stranie și cumplită, Dumnezeul lui Avraam a devenit și zeul războiului.

Capitolul 17

MOISE ȘI ZEII RĂZBOIULUI

În planul iluziei, focul divin e mânia divină.

RUDOLF STEINER

*Omul are iluzia că gândurile sunt închise în cutia lui craniană,
dar sunt doar reflectate acolo.*

RUDOLF STEINER

În viața lui Moise au existat intervenții supranaturale de o amploare și cu un caracter atât de hotărâtor, încât aproape nu au egal. Supranaturalul îl însoțește pe Moise la fiecare cotitură. Îngerii îl ajută să pună umărul la marea roată cosmică și să deschidă marea poartă a universului.

Un înger i-a apărut în rugul aprins și Moise a devenit un făcător de minuni. Când i s-a spus să întindă mâna cu toiagul, Iahve Și-a întins mâna și a trimis mai multe molime în Egipt, care au culminat cu

moartea întâilor născuți. ⁽⁸⁷⁾ Pe căi necunoscute, apele Mării Roșii s-au despărțit ca să treacă israeliții. Dumnezeu a trimis un stâlp de fum să-i călăuzească pe aceștia ziua și unul de foc noaptea. Când erau la ananghie, El a trimis prepelițe și mană cerească și i-a spus lui Moise să lovească în stânca Horeb cu mâna ca să țâșnească apa. Iahve a acoperit Muntele Sinai cu o perdeă de fum și foc și i-a vorbit lui Moise acolo. Acesta, Aaron și șaptezeci de bătrâni au văzut imaginea lui Iahve pe o pardoseală de safire. Iahve i-a dat lui Moise table din safir pe care erau scrise poruncile „cu degetul lui Dumnezeu“. ⁽⁸⁸⁾

Moise și demonstrația de putere divină
(Detaliu dintr-o ilustrație cuprinsă în *The Christmas's New and Complete Family Bible*, 1790)

Gravură din *Seventh Plague of Egypt* de John Martin, 1872.

Când Moise a coborât de pe munte a doua oară, chipul îi strălucea intens, într-un fel care ne poate aminti de povestea lui Enoh. S-a făurit Chivotul, model al întregului univers, și „splendoarea Domnului” s-a arătat în fața tuturor copiilor lui Israel.

Dar, într-o zi, Dumnezeu l-a vestit pe Moise că nu e cel mai înțelept om de pe pământ. Moise a fost intrigat. Domnul i-a spus și unde să-l găsească pe acel înțelept – la confluența a două mări. [\(89\)](#)

Putem identifica acest loc ca fiind Bahrain, care înseamnă „două mări” sau „ape gemene”. Scufundătorii de pe coasta Bahrainului puteau și pot și astăzi să se scufunde în mare și să înoate în curenți de apă dulce. [\(90\)](#) Acest fenomen misterios provocat de orificiile de pe străfundul mării prin care iese apă dulce din imense lacuri subterane e numit „izvoarele divine prin care curg paradoxurile vieții” în comentariile asupra Coranului. În mistica islamică, apa dulce este o manifestare a spiritului care „La început...” a creat opusul spiritului,

adică materia. Apa sărată, pe de altă parte, este o manifestare a materiei, iar această împreunare a contrariilor explică taina și paradoxurile vieții.

Ne vom întoarce la caracterul paradoxal al vieții, însă acum îl putem lua doar ca pe un semn că povestea pe care urmează s-o auzim este una ciudată.

Moise a pornit cu slujitorul său să-l caute pe omul cel înțelept. Au mers până departe, pe țărmul mării și pe la amiază Moise era deja istovit. I-a spus servitorului să pregătească cina obișnuită. Iar servitorul a fost nevoit să-i destăinuie că, atunci când făcuseră popas mai devreme, lăsase în spatele unei stânci peștele pus deoparte pentru cina lor.

– Ce? L-ai uitat acolo? Trebuie să te întorci și să-l iei.

– Nu, ciudat e că peștele, care era mort de-a binelea, nu mai este așa. Zăcea acolo, când un val mare s-a spart de stâncă și o picătură de apă a căzut pe el. Deodată, a înviat și a sărit de pe stâncă în mare!

Moise a recunoscut un semn foarte important. Renașterea miraculoasă a peștelui însemna că fuseseră aproape de confluența a două mări. S-au întors împreună pe unde veniseră, iar Moise s-a mirat să găsească acolo, stând pe stâncă, un bătrân cu aspect de sălbatic, bărbos și îmbrăcat tot în verde. Părea amenințător, furios, poate și un pic nebun. Nu a făcut niciun gest de recunoaștere sau de bun venit.

– Pot să merg cu tine, a întrebat Moise, să mă înveți din înțelepciunea ta superioară?

– Nu vei reuși să te ții după mine, a răspuns bătrânul. Și nici nu vei înțelege nimic din ce fac sau spun – nimic!

– Îl voi ruga pe Dumnezeu să mă ajute să înțeleg, a spus Moise. Și îți voi da ascultare în toate cele.

– Trebuie să mă urmezi pe aici, a spus omul. Dar am o condiție. Nu trebuie să pui întrebări, orice aș face.

Moise l-a urmat pe bătrân, care a pornit-o de-a lungul țărmului cu o viteză surprinzătoare. După o vreme au ajuns la un port. Străinul a găsit o barcă în apă, priponită acolo. A sărit în ea și a dat furios cu picioarele în fundul bărcii până a intrat apa înăuntru. Când s-a dat înapoi să-și admire opera, barca s-a scufundat și a fost curând acoperită de ape.

– Ce naiba ai făcut? a întrebat Moise. Vrei să se înece stăpânii ei?

– Ți-ai și uitat jurământul? l-a repezit bătrânul.

Moise și-a cerut iertare.

Au pornit din nou amândoi și în scurt timp Moise a văzut un tânăr venind spre ei din cealaltă direcție. A fost uimit când l-a văzut pe bătrân scoțând pe neașteptate de sub mantie o sabie și înfigând-o în bărbatul acela, pe care l-a omorât.

Pe când stăteau amândoi lângă trupul plin de sânge, lui Moise i s-a tăiat răsuflarea.

– Ești nebun? a întrebat el. Ai ucis un om nevinovat.

Bătrânul l-a amenințat cu degetul.

– Ce ți-am spus? Nu poți suporta înțelepciunea lui Dumnezeu, nu? Nu poți să-i faci față.

Moise a zis că, dacă avea să-i mai pună vreo întrebare bătrânului, va accepta ca drumurile lor să se despartă.

Bătrânul a pornit din nou la drum iute ca vântul și ca gândul. Seara au ajuns într-un sat mic, izolat. Părea foarte sărac. Nimeni nu le-a ieșit în întâmpinare. Cu o energie remarcabilă, bătrânul s-a repezit la un zid ruinat și a început să-l reclădească. Moise nu a îndrăznit să-i pună nicio întrebare. Când zidul a fost terminat, doar a comentat că bătrânul ar fi putut cere să fie plătit pentru munca lui. Bătrânul i-a spus:

– De aici drumurile noastre se despart, dar înainte să ne spunem la revedere o să-ți explic ce am făcut astăzi. Barca e a unei familii nevoiașе. Bogătașii de aici rechiziționează toate bărcile din zonă pentru război. Nu s-ar osteni să ia o luntre care necesită reparații. Băiatul pe care l-am ucis avea o mulțime de intenții rele. Plănuia să-și convertească familia la cultul demonilor. Acum părinților lui li se va naște curând alt fiu, iubitor, care va fi bucuria lor toată viața. Zidul e al unor băieți orfani. Tatăl lor a ascuns o comoară sub el, dar n-a mai apucat să le spună ce a făcut înainte să moară. Dacă zidul n-ar fi fost reparat, comoara ar fi ieșit la iveală în timp ce băieții erau prea fragezi ca să se apere singuri. Acum o vor găsi la timpul potrivit.

Moise își ținea capul plecat cât asculta, vrând să se concentreze și să fie sigur că a înțeles tot. Când și l-a ridicat, bătrânul dispăruse.

Cine este acest personaj bizar căruia i se supune puternicul Moise? Reapare sub diferite înfățișări în cursul istoriei sacre și îl vom întâlni din nou în curând.

În Vechiul Testament există diverse nume pentru feluritele aspecte ale lui Dumnezeu, printre care Elohim în actul Creației și Adonai sau „Domnul”. Iahve desemnează un anumit aspect al lui Dumnezeu, cel legat de ajutorul acordat omenirii pentru a-și dezvolta capacitatea de reflecție. În capitolul 8 am văzut că, în vremurile de mult trecute, întregul corp era simțit ca un organ al conștiinței și percepției. Așa cum aveai o conștiință a creierului, aveai și o conștiință a inimii, a rinichilor (care exprima dorința) și așa mai departe. Această percepție a diferitelor sedii ale conștiinței în corpul uman a dispărut în vremea lui Iahve, când omenirea a început să-și făurească o „monoconștiință”, cu sediul în creier.

Muntele Sinai, unde i s-a arătat Dumnezeu lui Moise, este *ad litteram* „muntele lunii”. În termeni ezoterici, Iahve reflectă lumina soarelui prin intermediul lunii, un aranjament cosmic care face posibilă reflecția umană. [\(91\)](#)

Știința modernă și-a dat seama cât de necesară a fost luna pentru dezvoltarea vieții pe pământ. Satelitul răspunde de înclinația planetei care menține clima în limite potrivite pentru formele de viață organice. Știința a început și să măsoare ceva pe care înțelepciunea populară l-a luat întotdeauna în considerație – efectul fazelor lunii asupra psihicului uman. Un studiu statistic asupra

fazelor lunii și agresiunii umane efectuat în Florida de *Journal of Clinical Psychiatry* și publicat în 1978 a arătat că atacurile violente și crimele culminează în jurul fazei de lună plină. ⁽⁹²⁾ Dar ezoterismul și filosofia mistică propun ceva fundamental – *suntem în stare să gândim doar datorită aranjării soarelui și a lunii pe cer în pozițiile lor și a ciclurilor acestora, legate unul de altul și de pământ*. Luna reflectă în jos la noi lumina, dar și viața spirituală a soarelui și, întrucât lumina reflectată e mai slabă decât cea directă, putem lua în considerație influențele spirituale care, altminteri, ne-ar orbi și copleși. Datorită lunii, avem capacitatea de a gândi liber și de a lua decizii pe care îngerii, care îl văd pe Dumnezeu direct, nu o au. ⁽⁹³⁾

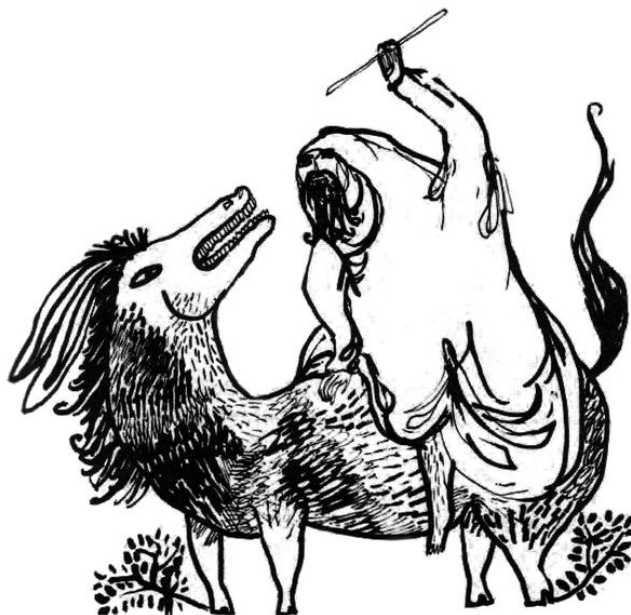
A doua poruncă dintre cele date pe muntele lunii, „să nu-ți faci chip cioplit, nici vreo înfățișare a lucrurilor care sunt sus în ceruri”, cere încetarea gândirii în imagini, care să fie înlocuită de gândirea conceptuală și în termeni abstracți. După cum s-a observat mai sus, e interesant că Scripturile, deși se spune că au fost dictate de îngeri, sunt de obicei picturale, nu conceptuale. Poate că noi suntem capabili de gândire în imagini, de care îngerii nu sunt, și pentru această calitate au ei nevoie de noi. ⁽⁹⁴⁾

Prin jurul anului 2500 î.Hr., la începutul perioadei pe care istoricii o numesc Epoca Târzie a Bronzului, Moise a pornit spre Țara Făgăduinței, ducând cu el noua facultate mintală în dezvoltare. A făcut prăpăd și multe distrugeri în triburile care îi stăteau în cale. Temându-se pentru viața lui și a poporului său, Regele Moabiților a trimis mesageri la un profet numit Balaam.

Ceea ce s-a adeverit. Dumnezeu a trimis un înger în fața israeliților ca să-i alunge pe moabiți, pe canaaneni și celelalte neamuri băștinașe. Anumite fragmente din relatarea biblică a înaintării israeliților spre Țara Făgăduinței nu sunt ușor de citit. Mii de israeliți au fost masacrați la porunca lui Dumnezeu, Atotputernicul a trimis molișoare și șerpi de foc ucigași. Capitolul 31 din *Numerii* este plin de violență. Inspirați de Dumnezeu și călăuziți de Moise, israeliții i-au ucis pe regii din partea locului, au luat prizonieri copii și femei și au dat foc la toate cetățile. Unii comandanți au fost dojeniți că le-au cruțat viața femeilor și li s-a ordonat să omoare toți copiii de sex bărbătesc. Treizeci și două de mii de fecioare au fost luate sclave.

Rainer Maria Rilke, marele poet al îngerilor din epoca modernă, s-a întrebat dacă, în cazul în care ar chema ierarhiile îngerești, iar un înger i-ar răspunde și l-ar lua deodată la pieptul lui, nu l-ar distruge complet? „Frumusețea“, scria el la începutul elegiilor duineze, „nu e nimic altceva decât începutul groazei pe care abia o putem suporta.“ În poezia lui Rilke, îngerii sunt intermediarii prin care ne poartă de grijă universul, dar noi nu suntem înzestrați atât cât să-i înțelegem pe ei sau faptele lor. Focul iubirii divine poate părea o înspăimântătoare forță distructivă.

Așadar, când citim în Vechiul Testament despre atrocități, ne vine uneori greu, oameni moderni fiind, să nu-l învinuim pe Iehova, să nu-l judecăm din punct de vedere moral, așa cum a făcut Moise cu bătrânul înțelept, dar, după cum spune o zicală arabă din Evul Mediu, să-i atribui lui Dumnezeu o moralitate umană poate fi o grosolanie antropomorfică la fel de mare ca și să ți-l închipui cu barbă și fumând pipă.

Profetul Balaam călărea pe un măgar în drum spre regele moabiților, dar măgarul nu a vrut să traverseze un pod. Profetul l-a bătut pe măgar cu toiagul său până s-a întâmplat ceva extraordinar. Măgarul și-a întors capul, s-a uitat înapoi la omul din șauă și a grăit:

– Ce ți-am făcut de mă bați așa?

– Pentru că nu mă ascuți și mi-ai făcut rău înadins.

– Mă cunoști de o viață. Când nu te-am ascultat sau ți-am făcut vreun rău înadins?

Atunci lui Balaam i s-a luat un vâl de pe ochi și a văzut brusc ce vedea măgarul. Un înger stătea în drum cu sabia ridicată să-l lovească pe Balaam. Atunci Balaam s-a aruncat la picioarele îngerului, care i-a vorbit:

– De ce ți-ai lovit măgarul de trei ori? Măgarul tău m-a văzut și s-a dat în lături de trei ori. Dacă n-ar fi făcut-o, te-aș fi omorât.

(Secvență prezentă în capitolul 22 din Numerii)

Iahve din Vechiul Testament *este* un zeu războinic, plin de mânie. Poate e astfel pentru că își apără cu îndârjire prima încercare, flăcările pâlpâitoare ale intelectului omenesc? Aceste flăcări au fost amenințate mereu că se vor stinge, în timp ce oamenii pe care i-a ales drept creuzet își făceau călătoria primejdioasă.

Pe când israeliții se apropiau de Țara Făgăduinței, discipolul lui Moise, Iosif, a întâlnit un străin și l-a provocat:

– Ești cu noi sau împotriva noastră?

– Sunt căpitan în oastea Domnului, a răspuns străinul, spunând că e Arhanghelul Mihail.

Iosif s-a prosternat în fața lui.

– Scoate-ți pantofii, i-a zis Mihail, căci locul pe care stai e pământ sfânt.

Călăuzit de un înger, Iosif a cucerit cetatea Ierihon, iar locuitorii ei au fost masacrați. [\(95\)](#)

Dacă ființele spirituale importante nu s-au manifestat în planul material frecvent ca odinioară, în Epoca Târzie a Bronzului, tot mai apăreau în momentele decisive ale istoriei. În cărțile istorice ale Vechiului Testament, îngerii nu iau parte la lupta în plan spiritual; ei participă la bătălii în care se varsă sânge: „În noaptea aceea s-a întâmplat că a ieșit îngerul Domnului și a lovit în tabăra asirienilor o sută optzeci și cinci de mii și, când s-au sculat dimineață, iată erau peste tot numai trupuri moarte”. (4 Regi, 19:35) Dar, deși Vechiul Testament face aluzie la îngeri intervenind în bătălie, nu ne dă impresia că asistăm la ce se petrecea acolo.

Însă, poate că citind opera lui Homer, vom avea această impresie și vom înțelege ce trebuie să se fi întâmplat la asediul Troiei, care a avut loc, probabil, la doi ani după asediul Ierihonului. [\(96\)](#)

„Sunt unele nopți”, scrie Homer, „când nu adie nicio boare, cerul e fără nori, iar stelele răsar în toată frumusețea lor – și asta ne ajută să avem gânduri mărețe.” În *Iliada*, autorul se uită la câmpii și vede zeii stelelor și ai planetelor configurând evenimentele de pe pământ. Îl simți uneori bucurându-se de forța lui de povestitor când descrie zei exultând de propria lor putere:

„Atena și Apollo s-au prefăcut în vulturi, s-au cocoțat într-un stejar mare, bucurându-se la vederea oștenilor de pe câmpie, dispuși în formație de luptă, rând după rând, ca val după val, unduindu-se și scânteind din ale lor coifuri înclinate, cu cozi din păr de cal, săbii lucitoare, scuturi și lăncii din frasin, raze de bronz fulgerând pretutindeni, până în infinitul cerului. Pământul se zguduia sub tălpile oamenilor mărșăluind cu omorul în suflete...”

Homer ne duce și jos, în iureșul bătăliei, să-i vedem pe zei luptând în primele rânduri. Descrierile ne poartă în toiul acțiunii și vedem ce se întâmplă când – ca să folosim faimoasa expresie citată de Shakespeare – zeii „lasă slobozi câinii războiului”:

„Nimerit în coapsă de o lovitură puternică, prințul Enea a căzut în genunchi, s-a sprijinit într-o mână, pe când întunericul s-a pogorât asupra lui ca noaptea. Atunci a apărut lângă el Afrodita, și-a luat fiul în brațele-i albe și l-a învelit în veșmântul ei strălucitor, așa că lăncile în zbor se prăbușeau zăngănind la pământ în jurul lui (...). Ares pășea ca un gigant printre ei, lovind cu mâinile lui mari, dătătoare de moarte, când lancea eroului Diomedee i s-a înfipt în ventre. Zeul războiului a scos un țipăt înspăimântător de durere, tare ca și cum ar fi ieșit din piepturile a nouă sau zece mii de oameni, astfel că oștenii din ambele tabere au tremurat de frică. Apoi zeul s-a înălțat din nou în cer ca un vârtej de fum (...) Zeus și-a pus zalele din aur și și-a înșfăcat biciul de aur, apoi, urcându-se în carul său strălucitor, a pocnit din bici să-i mâne pe cei doi mari armăsari albi cu coame de aur și a ieșit în galop din ceruri, luând-o pe o traiectorie între pământ și stele, și a aruncat un fulger printre greci, împrăștiindu-i și speriindu-i grozav, descurajându-i.” [\(97\)](#)

Evoluția conștiinței de-a lungul istoriei a fost discutată de filosofii germani începând cu secolul al XIX-lea. (Mai târziu, vom examina extraordinara descriere făcută de Hegel evoluției conștiinței în legătură cu Napoleon.) Acest mod de gândire despre evoluția conștiinței a primit un sprijin neașteptat în 1977, când Julian Jaynes de la Universitatea Princeton din SUA a publicat *The Origins of Consciousness in the Breakdown of the Bicameral Mind*. Cartea a atras mare atenție și continuă să fie controversată. Jaynes a subliniat cât de ușor e să descifrezi conștiința modernă în operele literaturii antice cum ar fi *Iliada*. A argumentat că, dacă citești textul cu atenție, vezi că nu există decât foarte puțină introspecție sau deloc. În opera lui Homer, susține el, nu există un limbaj care să descrie stările

sufletești. Bărbații și femeile nu se gândesc la ce au să facă și iau apoi decizii. Ceea ce noi resimțim ca impulsuri interioare, ei le simțeau ca impulsuri exterioare – venind din afară. Ahile nu decide să nu-l lovească pe Agamemnon, Atena îl trage înapoi de păr.

Și mai ciudat este, poate, faptul că nu simțeau nevoia unui spațiu mintal personal, așa cum ne trebuie nouă astăzi, ci doar nevoia de un spațiu mintal comun. Așadar, nu indivizi de sine-stătători sunt cei ce îi pe văd zeii războiului și înțelepciunii năvălind în rândurile dușmanilor pe care îi resping, ci toată lumea de pe câmpul de luptă. Evident, asemenea fenomene s-ar putea clasifica, cum le clasifică și Jaynes, drept „halucinații colective”. Asediul Troiei și civilizațiile complexe din Epoca Bronzului au fost conduse de astfel de halucinații colective. [\(98\)](#)

O halucinație colectivă este un eveniment care nu poate avea loc în universul materialismului științific, cu excepția unei foarte improbabile halucinații individuale sau ca un fenomen de isterie în masă care amăgește oamenii să creadă că au aceeași halucinație. În universul idealismului, pe de altă parte, apariția unui zeu sau înger în fața unei mulțimi e o manifestare a unei realități superioare. În idealism, putem împărți un spațiu mintal, chiar dacă este parțial sau temporar întrerupt de materie. Potrivit descrierilor contemporane, asemenea „halucinații colective” au dus la bătălii și au condus societăți complexe.

Zei greci în luptă

(Basorelief din Altarul Pergamon, Muzeul Berlinului)

Citind relatări despre experiența umană din vremuri îndepărtate, descoperim că pe-atunci oamenii considerau lumea o arenă destinată evenimentelor supranaturale și aveau viziuni repetate, halucinații colective și alte manifestări ale supranaturalului. De fapt, literatura antică se axează neîndoielnic pe tema zeilor și îngerilor care le apar indivizilor sau li se arată unor grupuri mai mari de oameni. Apariția lor în fața mulțimilor este minunată și măreață, dar neașteptată și pentru scriitori, și pentru contemporanii lor. Cei care au scris aceste relatări nu încearcă să ne inducă în eroare. Nici măcar nu bănuiesc că lumea poate fi altfel decât o descriu ei, așa că nu sunt niște farsori. Dacă a fost o amăgire, atunci, a fost una în masă, împărtășită de întreaga omenire. Așa era realitatea lor. [\(99\)](#)

Capitolul 18

SOLOMON, SEX ȘI FRUMUSEȚE

*Cine este aceea care se ivește ca zorile, frumoasă ca luna, curată
ca soarele, dar cumplită ca niște oști sub steagurile lor?
Cântarea cântărilor, 6:10*

Am văzut cum descrie Homer intervenția zeilor în luptă în mărețul grai ce curge pe pagină.

Îi descrie pe zei acționând și în alte feluri. În *Iliada*, îi face un minunat portret lui Paris, care o răpise pe Elena, fapt soldat cu asediul de zece ani:

„Paris și-a pus repede strălucitoarea sa armură de bronz și a dat fuga de la casa lui până sus, pe zidurile cetății. Alerga prin oraș ca un armăsar scăpat din grajd, care galopează pe câmpie, victorios, către locul preferat de scăldat. Își dă capul pe spate, a lui coamă pe

grumaji i se revarsă, și pornește ca din pușcă, alergând atât de iute, că picioarele abia îi ating pământul. Și Paris a sosit așa, impresionant în armura sa, strălucind ca soarele și răsând, știind că era frumos.”

Paris și Elena trebuiau să fie împreună pentru că erau amândoi frumoși. El fusese într-o vizită la curtea soțului ei, Menelau. Se uitase în ochii Elenei și își văzuse acolo propria soartă.

Pe-atunci, în zorii perioadei numite de istorici Epoca Fierului, șarpele Venus din corpul omenesc începuse să se agite cu o energie sexuală de nepotolit. Am văzut în capitolul 3 cum s-a alcătuit universul, în așa fel încât oamenii să tânjească după fericire. Povestea lui Moise vorbește despre cum au ajuns ființele umane să aibă o altă mare dorință care să le curgă neîncetat prin vene, odată cu sângele – setea de dreptate și de cinste.

Poveștile Elenei, a lui David și a lui Solomon, ne arată că aceste două mari dorințe intră în conflict.

Frumusețea pământească nu aduce liniște, chiar dacă o persoană frumoasă pare de obicei senină și stăpână pe ea. „Frumusețea nu e doar un lucru misterios”, a afirmat Dostoievski, „ci și ceva groaznic, înspăimântător.” Frumusețea e o luptă între contradicții, „unde Dumnezeu se bate cu diavolul și câmpul de luptă e inima omului”. O mare frumusețe atrage întotdeauna forțele demonice.

Trăim într-o lume paradoxală, o lume a contrariilor înhămate la același jug pentru a fi greu de deosebit. Frumusețea ne poate face fericiți. Scoate din străfundurile ființei noastre o viziune a Creației așa cum ar putea și cum ar trebui să fie. Ne poate da un scop și un

sens în viață. Ne creează sentimentul că suntem acasă pe această lume. Extazul pe care îl poate prilejui frumusețea în iubirea trupească se poate asemana cu acela al unei experiențe mistice.

Dar, dacă ne lăsăm amăgiți de ea, frumusețea poate duce la prăbușirea imperiilor.

Oamenii buni, chiar și oamenii extraordinari, se pot purta foarte rău.

Asemenea contemporanului său Odiseu, David a ucis un gigant cu un ochi. A ajuns de tânăr primul rege care a unificat triburile stabilite în Israel într-un stat unitar. A fost un mare suveran, dar a avut și vicii. S-a îndrăgostit de Batșeba și i-a trimis soțul la război ca să o poată avea pe femeie pentru el.

David și Solomon, fiul lui, au domnit, pe rând, patruzeci de ani. Solomon a înălțat templul pe care tatăl său a făgăduit să-l construiască.

Într-o noapte, Solomon a avut un vis în care Dumnezeu îl întreba ce să-i dea. Înainte să-i răspundă, s-a gândit așa: *Dacă îi cer aur, argint, nestemate și altele de acest fel, mi le va da și asta va fi tot. Dar, dacă îi cer înțelepciune, voi putea să dobândesc eu însumi astfel de bogății și mult mai multe pe deasupra...*

Așa că i-a răspuns lui Dumnezeu astfel:

– Doamne, dă-i slujitorului tău o inimă înțelegătoare!

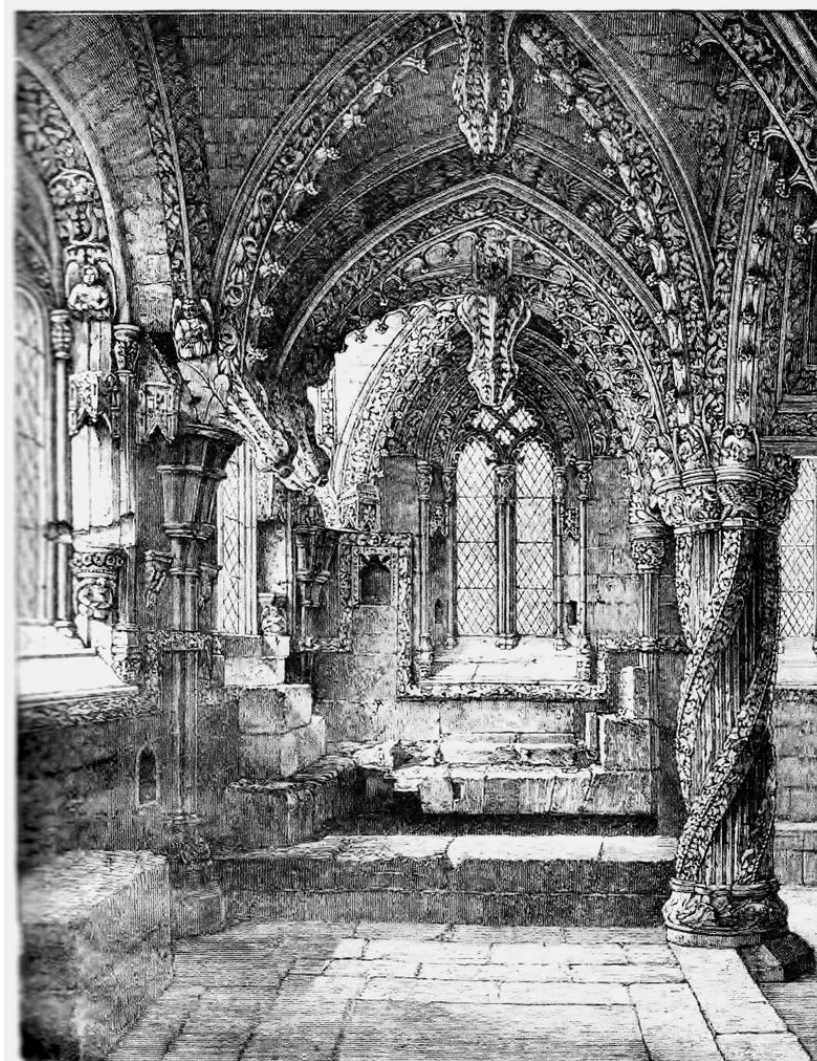
Când s-a trezit, a început să cutreiere pe câmpuri. A auzit ciripitul păsărilor, cântecul cocoșului, răgetele măgarului și a descoperit că înțelege ce își spun viețuitoarele.

Potrivit tradiției, Solomon este autorul a ceea ce teologii numesc „cărțile înțelepciunii” din *Biblie*, anume *Pildele lui Solomon* și *Ecclesiastul*. Această „literatură a înțelepciunii” nu se axează în primul rând și în principal pe chestiuni nobile, spirituale, ci vrea să le ofere oamenilor reguli practice pentru o viață fericită și plină de reușite. Asta fac proverbele din orice tradiție când te sfătuiesc să nu te arunci cu capul înainte sau îți spun că leneșul mai mult aleargă. O asemenea înțelepciune este mai degrabă izvorâtă din prudență decât din transcendență. În visul său, Solomon s-a purtat cu prudență și s-a dovedit a fi practic chiar și când s-a trezit. Talmudul susține că Solomon înțelegea natura, proprietățile copacilor și ale plantelor și le dădea lecții altora „despre animale sălbatice, păsări de curte, târâtoare și pești” (1 Regii, 4:33). Potrivit Coranului, era în stare să supună lumea voinței sale, inclusiv să țină duhul (*jinn*) sub control. [\(100\)](#)

Domnia lui Solomon a adus poporului său o prosperitate și bogăție nemaicunoscute până atunci. Negoțul a fost izvor de bogăție, dar și de noi idei. Solomon și-a construit palatul și apoi, după patru ani de domnie, a început să clădească Templul. O mie de lucrători au tăiat cedri și ienuperi, au coborât buștenii din munții Libanului și i-au dus la Ierusalim. Alte mii de truditori au extras calcar din carierele locale și au cioplit piatra dură în bucăți perfect șlefuite.

Templul lui Solomon nu era atât de mare cum te-ai aștepta să fie o clădire care a rămas atât de impresionantă în memoria colectivă. Potrivit dimensiunilor pomenite în *Biblie*, era doar cât o bisericuță de la țară. Dar ce îi înfiora pe oameni era că, în Sfânta Sfintelor, în beznă de nepătruns, trăia Însuși Dumnezeu.

Templul trebuia să-I slujească drept trup. Dumnezeu trăia în Templu așa cum avea să trăiască mai târziu mărețul templu care era trupul fizic al lui Iisus Hristos. Asemenea templelor din Egipt și catedralelor creștine din Europa, Templul lui Solomon era construit potrivit proporțiilor ideale ale omului – nu doar forma și proporțiile corpului fizic, ci și calitățile corpurilor spirituale superioare. Formele din patru, șapte și opt părți acționează asupra sufletului și spiritului nostru și, prin ele, asupra fiziologiei. Este posibil să simți chiar când intri într-o bisericuță de la sat. Meșterii din generațiile anterioare au asimilat aceste cunoștințe spirituale de natură practică.

Interior și stâlp din capela Rosslyn (Reprezentare din secolul al XIX-lea)

Martin Luther a scris despre structura triplă a Templului din Ierusalim, care ți se revela când intrai, din vestibul, prin lungul coridor și până la Sfânta Sfintelor. Acest lucru, spunea el, reflecta natura triplă a ființei umane – corpul fizic, sufletul și spiritul. Lumina lui Dumnezeu se dezvăluia în candelabrul cu șapte lumânări din fața altarului, în așa fel încât razele celor șapte Gânduri ale Domnului să lucreze ca un întreg.

Cei doi stâlpi gemeni erau fasonați de Hiram Abiff, maistru și lucrător în bronz. Numiți Jachin și Boaz, se aflau la intrarea în Templul lui Solomon, indicând cel mai îndepărtat punct al răsăritului de soare la echinocții. Dar mai reprezentau și ritmuri minore, la scară umană, care se îmbină cu ritmurile cosmice ca roțile unui ceas – ritmurile evoluției umane, viața și moartea, noaptea și ziua, inspirația și expirația.

Coloana roșie, Jachin, întruchipa absorbția oxigenului în sânge și totodată absorbția influenței spirituale, a Eului de către eu. Absorbția influenței spirituale avea loc nestingherită înainte ca oamenii să fi dezvoltat corpuri materiale, între încarnări, când spiritul se înalță în lumile spirituale pentru a se îmbogăți, și se mai petrece la scară mai redusă noaptea, când spiritul se ridică deasupra corpului fizic să se odihnească peste el.

Coloana roșie e arborele vieții, reprezentând viața animală pe care sângele o face posibilă. Coloana albastră e copacul cunoașterii. Reprezintă sângele cu bioxid de carbon și contribuția noastră ca indivizi la evoluția cosmică și umană, cu gândurile și faptele noastre din timpul vieții, din timpul zilei și din fiecare clipă, prin ce decidem să gândim și să facem. Este ceea ce luăm cu noi din viața de după moarte, contribuția noastră la tainicul proces alchimic care este evoluția treptată a omenirii.

Templul lui Solomon nu era indestructibil, dar astfel se dorea să fie. Era o profecie în piatră. În viitor, după ce lumea și omenirea vor fi trecut prin multe stadii de evoluție, când corpul uman va fi fost spiritualizat – potrivit procesului la care fac aluzie coloanele – și își va fi redescoperit natura ideală, templul va fi indestructibil. Înțelepciunea masonică încorporată în templu sună astfel: precum

piatra sculptată de meșter, împărțită cu dalta și șublerul, așa vor fi ființele umane modelate și perfecționate.

Regele e surprins de soarta cea bună, care intră pe fereastră
(Emblemă de Jean Cousin, 1568)

Faima înțelepciunii lui Solomon, bogăția și clădirile sale uimitoare, cu proprietăți ciudate care făceau minuni, atrăgeau oameni de la mari depărtări.

Regina din Saba era vestită pentru frumusețea ei. A venit la Solomon cu daruri de aur, tămâie și mirt. Regele a așteptat-o într-o încăpere cu pereți, tavan și podeau din oglinzi, iar ea, când l-a văzut prima oară, a crezut că stă pe apă.

Saba s-a sfiit să pășească pe sticla aceea. Avea un secret pe care l-ar fi dezvăluit podeaua de oglindă – degetele ei de la picioare erau unite, ca labele unei gâște.

Monarhul i-a făcut semn să înainteze. Acum a văzut regina că trebuia să treacă o apă ca să ajungă la Solomon, dar, când era cât pe ce să pășească pe un pod, a șovăit. A rămas nemișcată o vreme. A avut o premoniție și a vrut să aștepte până va fi sigură că a înțeles corect. După un moment și-a dat seama că era ce i se spusese: într-o zi, un zeu va fi răstignit pe bucata aceea de lemn.

Așa că a făcut un pas în lături, evitând să pună piciorul pe pod și trecând prin apă. Când a ieșit pe malul celălalt, a fost în culmea fericirii că picioarele i se vindecaseră.

Solomon i-a venit în întâmpinare.

Solomon și Saba erau atrași unul de altul.

– Neagră sunt, spunea regina. Iubitul meu e numai al meu și eu sunt a lui: mă ospătează printre crini.

Îl tachina cu cimilituri. I-a dat un smarald cu un orificiu oval în mijloc și i-a spus să treacă un fir prin el. Solomon a pus un vierme de mătase să se târască prin gaură, cu un fir de mătase după el.

Mai e o întorsătură în povestea lui Solomon și a reginei din Saba. Astfel, săpăm în straturile mai adânci ale psihicului uman, găsind componente ale zbuciumului sufletesc...

Saba a întâlnit pe altcineva, un alt suflet pereche. Pe arhitectul tocmit de Solomon să-i proiecteze templul și să supravegheze lucrările de construcție îl chema Hiram Abiff. Ca regină a Sabei, femeia o venera pe Venus sub numele de Astarte. Fiind fenician, Hiram se închina și el la Astarte, așa că a construit templul astfel ca uneori lumina lui

Venus ce răsărea să strălucească prin lucarne în Sfânta Sfintelor. Și astăzi templele masonice se zidesc cu aceeași orientare și, când apare în frăție un candidat la inițiere, răsăritul stelei în cinci colțuri a lui Venus îi atrage atenția.

Templul era aproape terminat și, vizitându-l, Saba l-a rugat pe Solomon să-l aducă în fața ei pe omul care făcuse minunăția. Regele a șovăit, dar ea a stăruit. Când l-au chemat, Hiram i-a aruncat reginei o privire ce i-a pătruns drept în inimă. Solomon a observat privirea și a văzut-o pe regină lăsând ochii în pământ și păstrându-și gândurile pentru ea.

Apoi l-a întrebat pe Solomon dacă îi poate vedea și pe constructori.

– Imposibil! a spus Solomon.

I-a explicat că sunt împrăștiați prin toată clădirea și mult prea ocupați. Dar Hiram a sărit pe o piatră, ținând în sus crucea *tau*, și imediat sute de oameni au apărut în fața lor.

Solomon știa că Hiram are de gând să-și dezvelească cea mai mare minunăție arhitecturală și alchimică, marea de metal topit. Știind și că regina urma să fie prezentă la dezvelire, monarhul a desemnat trei ucenici să lucreze la proiect. Avea motive întemeiate să creadă că cei trei sunt nepricepuți și au să strice demonstrația. În ziua în care urma să se toarne metalul topit și apa în formă, Solomon, regina din Saba și mulți nobili s-au strâns să vadă ce se va întâmpla. Cum ucenicii au pus apa și metalul topit în cantități greșite, turnarea a fost un dezastru și un nor de abur fierbinte a învăluit spectatorii.

Hiram s-a simțit umilit. Reputația lui era distrusă. Dar în noaptea aceea a avut viziunea unui înger care i-a dăruit un ciocan și un

triunghi de aur. Când s-a trezit, a găsit obiectele respective lângă el și a înțeles că trebuia să poarte triunghiul la gât. Pe triunghi era scris un cuvânt și a priceput că era numele tainic al lui Dumnezeu. Dacă era pronunțat perfect, cuvântul avea să întoarcă omenirea la starea de perfecțiune de care se bucurase înainte de Cădere.

Din nou optimist, Hiram Abiff s-a apucat de treabă. Voi să mai facă o încercare de a realiza marea de metal topit, de data asta folosind însă ciocanul primit în vis.

Într-o bună zi, când înaintase mult cu lucrarea și era aproape gata, a întâlnit-o pe regina din Saba într-o curte interioară a palatului. Și-au mărturisit iubirea și au făcut în taină planuri să părăsească regatul. Aveau să se vadă din nou într-un loc ferit.

Solomon nu le-a poruncit fățiș celor trei ucenici să-l omoare pe Hiram. Doar s-a întrebat cu voce tare cine avea să-l scape de pacoste.

Și în seara aceea ucenicii l-au atacat pe Hiram, cerându-i să le spună secretele unui meșter zidar.

– Secretele sau viața! au zbierat ei.

– Viața mi-o puteți lua, dar cinstea niciodată! a răspuns el înainte ca unul din cei trei ticăloși să-l doboare cu o singură lovitură în cap.

Chiar înainte să-și dea sufletul, Hiram a reușit să arunce triunghiul de aur într-un puț. Și așa a ajuns să se piardă Cuvântul. După cum vom vedea, căutarea Cuvântului este, ca și căutarea Graalului, strâns legată de misterele psihologiei umane. [\(101\)](#)

Pentru cei ce au scris Vechiul Testament, semnificația lui Venus nu este, poate, prea evidentă. Dar în Psalmul 19 descrierea soarelui ce

iese din odaia lui ca un mire se bazează pe un vechi fragment canaanean, unde se înfățișează uniunea sacră a Soarelui cu Venus. Poate mai interesantă și mai importantă este, așa cum a evidențiat autorul Robert Lomas, frecvența numărului 40 – numărul de ani din ciclul lui Venus – în partea istorică a Vechiului Testament. De exemplu, israeliții au rătăcit prin deșert 40 de ani, Saul a domnit 40 de ani, David tot 40, Solomon asemenea. Din *1 Regi*, 6:1 aflăm că Templul din Ierusalim a fost construit la 480 de ani (12 cicluri ale lui Venus) după fuga din Egipt. Istoricul Iosif Flavius a consemnat tradiția potrivit căreia Solomon a început să înalțe templul la 1440 de ani (36 cicluri ale lui Venus) după Potop. Această frecvență este, categoric, semnificativă. Fie scriitorii cunoșteau tradiția că mișcările lui Venus exercită o influență hotărâtoare asupra istoriei și au măsluit datele ca să se potrivească, fie *Venus chiar are o asemenea influență și autorii Bibliei au consemnat corect evenimentele istorice.*

Capitolul 19

ILIE ÎNTRE LUMI

Trei apostoli îl însoțesc pe Iisus sus pe munte. Deodată, îl văd pe Iisus în ceruri. Strălucește. „Transfigurat.“

Moise și Ilie sunt în ceruri lângă el, iar el vorbește cu ei, dar apostolii nu aud ce le spune.

Transfigurarea este spiritualizarea trupului, despre care am discutat la învățăturile mistice din toate religiile lumii. Ea va avea loc într-o perioadă când toate corpurile umane vor fi fost spiritualizate în același fel. Moise și Ilie sunt lângă Iisus datorită rolului important pe care îl joacă în acest proces.

Moise era aproape asemenea unui zeu, un zeu al fulgerelor, și a fost martorul unora dintre cele mai spectaculoase intervenții supranaturale din istorie. Ilie a fost tot un zeu al fulgerelor. Clocotind de o furie îndreptățită, și el a abătut focul din ceruri spre a-i ucide pe

dușmanii lui Israel. Părea să trăiască tot timpul în furtună și triburile slave din Europa de Est credeau că este aceeași divinitate pe care strămoșii lor o venerau sub numele de Perun, zeul tunetelor și al fulgerelor.

Și, ca orice divinitate, Ilie nu era o prezență permanentă. Venea și pleca imprevizibil și misterios. [\(102\)](#)

Ilie și-a făcut prima apariție în timpul domniei lui Ahab, regele Israelului. Ahab era un monarh prosper, care adusese bogăție poporului său și îi organizase o armată. Îl învinsese pe un rege vecin într-o bătălie și se căsătorise, din rațiuni politice, cu Izabela, fiica suveranului din Tir. Ea îl venera pe Baal, marele spirit al lui Saturn. În termeni iudeo-creștini, acesta e Satana. Izabela l-a convins pe Ahab să zidească un templu închinat lui Baal, iar adepții ei au început să-i persecute pe cei rămași credincioși Dumnezeului lui Moise.

Atunci a apărut Ilie la Curte să-l mustre pe rege. Avea părul lung și neîngrijit, o haină neagră și ponosită și o centură de piele. Ahab și-a bătut joc de acest om care părea un vagabond, iar Ilie i-a plătit-o, blestemând ținutul: „Să nu mai fie nici rouă, nici ploaie în următorii ani, dacă nu poruncesc eu...”

Avraam și Ilie au fost lideri politici ai poporului lor, dar și liderii spirituali. Pe vremea lui Ilie, israeliții se stabiliseră în Țara Făgăduinței, trecând printr-o perioadă de tranziție. Regele era politician prin natura lucrurilor. Ahab se compromisese. Ilie a venit la curtea lui, fiind primul profet iudeu care a dat glas mâniei față de conducătorii care se îndepărtau de idealurile spirituale. Astfel de

profeți erau oameni aspri. Ca și Zarathustra, spuneau ce nu voiau să audă cei de la putere.

Ilie a dispărut la fel de brusc cum a și apărut. Știa că trebuie să se ascundă, dacă ține la viața lui. Într-o țară pustiită de secetă din cauza blestemului său, era o figură solitară, chiar retrasă. Părea să trăiască într-o stare vizionară, să-și ducă viața între lumi.

Într-o zi, străbătând deșertul pârjolit, a ajuns la un pârau, unde corbii i-au adus pâine și carne. [\(103\)](#)

Apoi a pornit mai departe. A strigat o bătrână care aduna vreascuri, rugând-o să-i aducă o cană cu apă. Când a văzut că ea pleacă, a strigat-o din nou, cerându-i să-i aducă și ceva de mâncare. Ea i-a explicat că mai are doar o mână de făină într-un butoi și un vas mic cu ulei și că are nevoie de ele, căci ea și fiul ei mor de foame. Ilie i-a spus că, dacă face o turtă din făină și îi dă o bucățică, ea și fiul ei nu vor mai duce lipsă de nimic. Femeia a făcut cum i s-a cerut, iar butoiul a părut un rezervor inepuizabil de făină și vasul se umplea cu ulei ca prin minune, pe măsură ce se golea.

Dar băiatul era din ce în ce mai slăbit și după un timp a murit. Femeia i-a spus lui Ilie:

– Ai venit să-mi ucizi fiul?

Ilie a dus trupul fără viață în pod, locul în care stătuse și el un timp, și l-a pus pe pat. L-au vegheat acolo trei zile și trei nopți. Undeva, în străfundurile băiatului, mai era o scânteie de viață...

...A simțit că-l zgâlțâie cineva să-l trezească. Stătea pe fundul unei corăbii aruncate de colo-colo de valurile oceanului. Membrii echipajului îl scuturau

să se trezească, fiind și ei cu privirile rătăcite și morți de frică. Vorbeau o limbă necunoscută, dar a înțeles că sperau să le explice el ce provocase furtuna și ce puteau face ei ca să se domolească. L-au întrebat furioși dacă sunt cumva pedepsiți din cauza lui. Săvârșise el oare un mare păcat care le aducea nenorocirea?

Flăcăul le-a spus marinarilor să-l arunce peste bord. A simțit valurile închizându-se peste el, întunericul adâncurilor înconjurându-l și alge înfășurându-i-se în jurul capului. Deodată a apărut însă o balenă uriașă deasupra lui și l-a înghițit, iar el a rămas trei zile și trei nopți în pântecul ei, până i s-a făcut inima cât un purice și a strigat după Dumnezeu...

Când s-a trezit în pod, un bătrân cu părul lung, îmbrăcat într-un veșmânt păros, stătea aplecat deasupra lui și-l cerceta cu privirea.

Ce a gândit băiatul când a fost readus la viață, la lumina soarelui și în lumea de pe pământ? Ilie era un om fioros, imprevizibil, dar copiii intuiau că e bun la suflet. În casele evreilor, la începutul Paștelui, a cincea cupă îi e rezervată lui Ilie la masa festivă tradițională, numită Seder. Ușa dinspre stradă e deschisă, Ilie e poftit înăuntru și copiii se pot uita după o undă la suprafața vinului din cupă, semn al prezenței profetului. [\(104\)](#)

Băiatul din pod avea să crească și să ajungă profet. Tradiția mistică dezvăluie identitatea lui tainică. Era Iona, vestit pentru povestea lui cu balena și pentru felul cum revenise din împărăția morților.

Între timp, seceta de pe pământul Israelului făcea din ce în ce mai multe victime. Vitele și caii mureau și oamenii sufereau amarnic. După doi ani regele Ahab a trimis soldați să-l caute pe ciudatul care prezisese seceta. În cele din urmă, după îndelungi căutări, Ilie a fost găsit și înduplecat să vină la Curte.

– Tu ești cel care a abătut năpasta asupra Israelului? a vrut regele să știe.

Ilie i-a spus că nenorocirea s-a întâmplat pentru că el, monarhul, i se închinase lui Baal. Apoi i-a provocat pe preoții lui Baal la o întrecere în vârful Muntelui Carmel pentru a arăta deosebirea dintre zeul lor și Dumnezeul Israelului.

Din zori și până-n seară, patru sute cincizeci de preoți ai lui Baal și-au invocat zeul și l-au rugat să aprindă lemnele sub taurul pentru ofrandă. Au psalmodiat și s-au flagelat ca să ude cu sângele lor jertfa, dar tot în van. Apoi Ilie a făcut și el un altar și s-a rugat, iar focul a venit imediat din ceruri, aprinzând o pălălaie sub jertfa lui. Cerul s-a întunecat, s-a auzit un tunet și ploaia a început să cadă pe pământul pârjolit.

– Scoală-te! i-a zis profetul lui Ahab. Bea și mănâncă, căci plouă din belșug.

A fost multă veselie în capitală, dar Ilie a știut a doua oară că trebuie să fugă și să se ascundă. Izabela, preoteasa lui Baal, sigur avea să încerce să-l omoare.

Fugind prin pustie, s-a așezat în cele din urmă la umbra unui ienupăr. I-a spus lui Dumnezeu că se săturase, că voia să moară. Frânt de oboseală, a adormit. Un înger l-a atins și i-a poruncit să se trezească și să mănânce, fiindcă îl așteaptă un drum îngrozitor.

Ilie a umblat prin deșert patruzeci de zile și patruzeci nopți. S-a dus la muntele unde Moise îl auzise pe Dumnezeu vorbindu-i dintr-un rug aprins. Oare Domnul îi va grăi și lui cu aceeași claritate cu care i se adresase lui Moise?

Ilie se adăpostise într-o peșteră de pe un povârniș al muntelui, când a început să bată un vânt puternic, care parcă avea să despice pământul. Bolovani au început să cadă lângă intrarea în peșteră.

Dar el știa că Dumnezeu nu era în acel vânt.

După aceea întregul munte a fost zguduit de un cutremur, dar el a știut că nu asta era ce sperase. Dumnezeu nu era în cutremur.

Apoi o perdea de foc a apărut la intrarea în peșteră, dar Ilie a știut și de această dată că Domnul nu era în acele flăcări. Rugurile din fața peșterii ardeau, dar Dumnezeu nu era nici în rugurile aprinse, așa cum fusese pentru Moise.

Lui Ilie i-a căzut fața și s-a înfășurat în mantie. Atunci a auzit un glas calm și firav venind dinlăuntrul său și întrebând: „Ce faci aici, Ilie?” A recunoscut glasul lui Dumnezeu, care i-a poruncit să-și continue misiunea și să-și aleagă un urmaș.

Mai târziu a trecut pe lângă un om care își ara câmpul cu un plug tras de boi și care s-a oprit din muncă să-l urmeze pe Ilie. Era urmașul său, Elisei.

Povestea despre glasul „calm și firav” vorbește despre unul dintre momentele de răscruce din istoria omenirii. Am văzut în capitolele precedente că, în varianta religioasă a istoriei, aceea conformă viziunii idealiste, formarea lumii fizice a mers mână-n mână cu alcătuirea treptată a unei conștiințe umane distincte. Am observat în asediul Troiei descris de Homer și în povestea biblică a despărțirii apelor din Marea Moartă că divinul lucra „acolo”. Acum, odată cu Ilie, sfera de acțiune a divinului s-a mutat în sufletul omului.

Focul care aprinsese rugul, înțelegea el acum, era și o scânteie înlăuntrul său, aprinsă în peștera din craniul său.

Ilie era vestitorul unor zori lăuntrici.

Nici Noe, nici Enoh și nici Ilie n-au murit ca toți oamenii. Asemenea lui Enoh, s-a retras în creierii munților și a fost dus în ceruri într-un car de foc, tras de armăsari în flăcări. L-a văzut doar Elisei, cel pe care îl alesese drept succesor și asupra căruia a lăsat să-i cadă mantia. [\(105\)](#)

Biblia ne povestește că la câțiva ani de la moartea lui Ilie regele a primit o scrisoare în care cineva îl dojenea și prezicea năpasta. Nu e o greșeală de tipar, cum au speculat unii, ci confirmarea faptului că moartea fizică a lui Ilie nu i-a redus – și nu-i reduce – capacitatea de a se manifesta pe lumea aceasta. Se spune că, din patru bățai de aripi, el poate traversa suprafața lumii pentru că este un înger. Tora susține că arată uneori ca un om obișnuit, alteori ia înfățișarea unui arab sau a unui călăreț ori apare în chip de demnitar al curții sau chiar de prostituată.

În tradiția ebraică, Ilie s-a arătat ca să-i pregătească pe mulți mari învățători, iar unii afirmă că, în tradițiile arabe, sfântul apare ca un bătrân tulburător, Khdir, Omul Verde, care l-a luat pe Moise într-o călătorie înfricoșătoare. [\(106\)](#)

Aceasta nu este ultima dată când îl vom întâlni.

Armata asiriană părea mereu pe punctul de a cotorpi Israelul, dar a eșuat în repetate rânduri. Regelui asirian i se părea că dușmanii lui

știau întotdeauna dinainte unde avea să-și desfășoare forțele. Era ca și cum inamicul ar fi auzit fără să vrea ce spune el în intimitatea dormitorului. Bănuind că era vorba despre o intervenție a supranaturalului, a trimis o iscoadă să găsească locul în care se afla vestitul profet Elisei. Apoi a pus o armată numeroasă să meargă la cetatea din vârful dealului, unde stătea acesta.

Așa s-a întâmplat că într-o dimineață, când s-au trezit, Elisei și tânărul lui servitor s-au uitat în jos și au văzut orașul și dealul împresurate de oastea asiriană. Slujitorul s-a îngrozit.

– Stăpâne, ce ne facem acum?

– Nu te teme! i-a zis Elisei. Avem mai mult de partea noastră aici sus decât au ei acolo jos.

Apoi s-a rugat, spunând: *Rogu-te, Doamne, deschide-i ochii să vadă.*

Tânărul s-a uitat din nou și a văzut oști imense de îngeri în care de foc, dispuse în jurul lor să-i apere.

Ochii soldaților de la poalele dealului nu vedeau nimic în dimineața aceea, așa că Elisei și slujitorul său au trecut printre ei nevătămați.

Gravură din *Tobias și îngerul* de Antonio del Pollaiuolo.

În timpul robiei la asirieni, în jurul anului 700 î.Hr., un bătrân pe nume Tobit rămăsese orb. Cartea lui Tobit povestește că și-a trimis fiul, pe Tobias, într-o călătorie ca să aducă niște bani pe care îi lăsase în grija unui prieten. Tobias și-a luat ca tovarăș de drum un om numit Azaria, Arhanghelul Rafael deghizat. La întoarcerea la Tobit și la nevasta lui, Ana, care îi așteptau cu nerăbdare, Rafael i-a dat lui Tobias puterea de a vindeca ochii orbi ai tatălui său. Îngerii întruchipează grija universului față de noi; în folclorul evreiesc de odinioară, Rafael l-a învățat pe Noe arta și știința de a tămădui cu ajutorul plantelor

Oricum, în scurtă vreme, întregul Israel a fost împresurat din toate părțile. Cât timp a rămas în viață, simpla prezență a lui Elisei a fost de-ajuns să țină inamicul la distanță, dar în ziua înmormântării sale Israelul a fost cotropit.

Această poveste din Vechiul Testament îi arată pe îngeri intervenind în treburile oamenilor, atât în mari evenimente de masă, ca Exodul, cât și mai târziu, în perioada exilului și a stabilirii pe alte meleaguri.

Îngerii trec la acțiune în viața oamenilor importanți ca Ilie, Iona, Elisei și Daniel, dar și în viețile celor umili, ca Tobit, Ana și Tobias.

Vom vedea mai târziu dovezi că ambele lucruri sunt la fel de adevărate și astăzi.

Roți semețe, cu două aripi
(din Christian Iconography de Adolphe Napoleon, 1843)

Profetul Isaia. Detaliu din *Capela Sixtină*, pictată de Michelangelo. Serafimii sunt de obicei zugrăviți ca îngeri cu șase aripi, așa cum apar în Isaia, 6: 1-7: „Am văzut pe Domnul stând pe un scaun înalt și măreț și poalele hainelor Lui umpleau templul. Serafimi stăteau înaintea Lui: și fiecare avea șase aripi; cu două își acopereau fața, cu două își acopereau picioarele și cu două zburau. Și strigau unul la altul și ziceau: „Sfânt, sfânt, de trei ori sfânt, este Domnul oștirilor! Tot pământul este plin de mărirea Lui! Și se zguduiau ușorii ușii de glasul care răsuna, și Casa s-a umplut de fum. Atunci am zis: „Vai de mine! Sunt pierdut, căci sunt un om cu buze necurate și locuiesc în mijlocul unui popor tot cu buze necurate, și am văzut cu ochii mei pe Împăratul, Domnul oștirilor!”

Iezechiel vede heruvimii „M-am uitat și iată că a venit de la miazănoapte un vânt năprasnic, un nor gros și un snop de foc (...) în mijlocul norului se mai vedeau patru făpturi vii a căror înfățișare avea o asemănare omenească. Cât despre chipul fețelor lor era așa: înainte, toate aveau o față de om; la dreapta lor, toate patru aveau câte o față de leu; la stânga lor, toate patru aveau câte o față de bou; iar înapoi, toate patru aveau

câte o față de vultur (...) Și când mergeau făpturile vii, mergeau și roțile pe lângă ele: și când se ridicau făpturile vii de la pământ, se ridicau și roțile.” (Iezechiel, 1:4-10). Cei patru heruvimi sunt îngerii constelațiilor din cele patru puncte cardinale: Vărsătorul, Leul, Taurul și Scorpionul, care lucrează împreună să ordoneze materia și să marcheze cele patru momente cruciale din an (Gravură din Biblia lui Matthew Merian, 1630)

Când evreii au fost luați din nou în robie, de data asta în Babilon, profetul Daniel a fost aruncat la lei, iar grota a fost închisă în timpul nopții. De dimineață, Daniel era nevătămat, pentru că, a zis el, un înger a astupat gurile leilor

Capitolul 20

POVESTEA LUI BUDDHA

Lui Jorge Luis Borges, scriitor, eseist și poet argentinian, i-a plăcut povestea următoare, istorisită de Buddha.

Un om a fost rănit în bătălie. Zăcea în agonie pe câmpul de luptă, cu o săgeată înfiptă în sold. Prietenii și ocrotitorii săi aveau grijă de el. Toți știau că săgeata trebuie scoasă, ca să nu moară, dar era riscant și rănitului îi era teamă. Avea dureri din ce în ce mai mari și dorea să o facă bine cineva sau, mai exact, voia *să fie sigur* că cineva o să facă treaba perfect. Așa că a întrebat de unde e săgeata.

– Din ce e făcută? a continuat el. Cât e de lungă? Cine a fost arcașul?
Din ce castă e?

În timp ce punea întrebări și prietenii încercau să răspundă, omul a leșinat și apoi a murit.

Buddha le spunea această poveste discipolilor săi.

– O să vă învăț să scoateți săgeata, le-a zis el.

– Dar ce e săgeata? au întrebat ei.

– Săgeata e universul.

Ca și *Frumoasa din pădurea adormită*, aceasta este o poveste care întoarce lumea pe dos. Noi credem că lumea ne ține și susține, dar, potrivit lui Buddha, lumea de fapt ne omoară. E posibil să cădem în capcană și să credem ea că este tot ce există. Punem întrebările greșit și ne rătăcim într-un labirint de gânduri negre.

Dar, în contextul unei realități spirituale mai ample, lumea noastră fizică este mică. Când se scoate săgeata din noi, lumea se întoarce pe dos și putem vedea realitatea spirituală mai grandioasă.

Povestea vieții lui Buddha este o altă versiune a poveștii omului străpuns de o săgeată.

Regina dintr-un ținut mic din nordul Indiei a avut un vis în care era purtată pe aripile vântului într-o lungă călătorie, spre un lac din Himalaya. Acolo, un elefant alb cu șase colți, puternic și înțelept, a intrat în partea ei stângă. Și astfel femeia „a rămas grea”. [\(107\)](#)

Mai târziu, regina însărcinată s-a dus să stea cu părinții ei, simțind că i se apropia sorocul. Mama ei va avea grijă de ea, s-a gândit ea. Într-o noapte de mai cu lună plină, se plimba prin grădini și livezi. S-a dus să se uite la niște pomi în floare. Îi venise sorocul. Un smochin și-a plecat crengile spre ea pentru a se prinde de ele și a-și menține

echilibrul. S-a uitat în jos și a văzut că fiul ei se născuse deja și stătea în picioare.

Siddhartha a făcut patru pași spre nord, sud, est și vest și și-a vestit sosirea cu un răget de leu: „Sunt cel mai mare, sunt primul, m-am născut pentru toți ce au viață!”

În noaptea aceea, toate creaturile din păduri și livezi au fost tăcute și liniștite.

Pruncul s-a născut ca un copilaș de șase luni și a crescut cu o viteză uimitoare. A ajuns în curând un atlet chipeș, un arcaș și un luptător ca Rama și tot așa îndrăgit ca Krișna. Zâmbetul îi era atât de strălucitor, că te orbea, iar ochii lui susțineau privirea oricui. Învățații de la templu erau uluiți de înțelepciunea lui de când era încă mic. La 16 ani s-a căsătorit cu o prințesă frumoasă și au avut un fiu.

În tot acest timp, tatăl lui a căutat să-l ocrotească. Voia să-l ferească de realitățile dure ale vieții, să-l țină în puf. Siddhartha era îmbrăcat în cele mai fine mătăsuri și, ori de câte ori se plimba, servitorii îi țineau umbrela deasupra capului să-l apere de soare, avea să-și amintească Buddha. „Eram delicat – atât de delicat!” Dacă vreodată avea chef să se aventureze în afara palatului, drumurile dinaintea lui și a carului său aurit erau curățate și înfrumusețate, împodobite cu flori și steaguri. Oameni frumoși, fericiți, în haine strălucitoare se înghesuiau să-l vadă. Orice semn de tristețe sau urâtenie a vieții era alungat din calea lui. Totuși, când a mai crescut, ceva din el s-a revoltat împotriva răsfățului și, într-o zi, a zărit ceva îngrozitor printr-un perete.

Ce a văzut l-a înfricoșat – să fi fost oare un demon? Era o făptură pe jumătate omenească, cu ochii roșii, deformată și plină de cicatrice,

care mergea cu pași urâți, smuciți, ca o insectă. Siddhartha a vrut să știe ce era. Conducătorului de car îi venea greu să nu se supună poruncilor regelui, dar a fost nevoit să recunoască în cele din urmă:

– E o ființă umană. A fost odată prunc, apoi un tânăr ca tine, dar acum și-a pierdut vigoarea și frumusețea și are dureri când se mișcă.

– Cum e cu putință? a întrebat Siddhartha. Cum e cu putință să fie lumea așa, să dea naștere la atâta suferință?

De atunci încolo, Siddhartha a fost mai atent la oameni și în curând a observat o femeie plină de răni de la lepră zăcând într-un șanț. S-a îngrozit iar că se pot întâmpla pe lume asemenea lucruri, iar conducătorul de car a trebuit să-i explice că oricine se poate îmbolnăvi oricând. Siddhartha s-a întrebat cum de pot oamenii din cartier să râdă, să bârfească și să ducă o viață normală, când unul dintre ai lor suferă atât la câțiva pași de ei.

Apoi Siddhartha a văzut om cu pielea galbenă ca ceara, cărat de altul. Conducătorul de car a trebuit să-i explice că omul murise și era dus la rugul funerar.

– E *mort*? a întrebat Siddhartha, alarmat peste măsură. Este el singurul? Mai sunt oameni pe lume care sunt morți ca el?

Siddhartha a văzut că lumea pe care tatăl lui o făcuse pentru el nu e reală și i se părea nedrept că majoritatea oamenilor trebuia să trăiască așa, confruntându-se cu atâta suferință. Dorea să înțeleagă, dar mai mult voia să pună capăt unei asemenea stări.

Mai târziu a întâlnit un călugăr rătăcitor, care purta un veșmânt simplu și avea la el o strachină pentru cerșit. Ochii îi străluceau, plini

de o liniște adâncă.

– Cine e omul ăsta? a întrebat Siddhartha. De ce pare atât de senin?

– E un sfânt, a răspuns conducătorul de car. A renunțat la toate: familie, prieteni, bogăție, poziție socială, ambiție, la tot. Mănâncă doar ce îi dau oamenii de pomană. Trăiește singur, căutând iluminarea.

În clipa aceea, Siddhartha s-a mai liniștit, pentru că începea să-și dea seama de ce trebuia să facă.

În seara aceea tânărul prinț s-a dus la rege și i-a spus că vrea să părăsească regatul ca să caute un răspuns la problema suferinței și a morții. Suveranul i-a oferit coroana, numai să rămână. Când Siddhartha a refuzat-o, l-a lăsat să plece, dar a poruncit în taină să fie încuiate toate porțile cetății și paza să fie dublată.

După ce s-a lăsat întunericul, Siddhartha s-a dus să-și vadă soția și fiul. I-a găsit dormind, mâna soției odihnindu-se pe capul fiului. Voia să-i îmbrățișeze și să le spună la revedere, dar știa că, dacă îi trezește, îi vor întârzia plecarea. Așa că și-a sărutat nevasta ușor pe picior și a plecat.

A gonit în carul său spre porțile cetății. Erau încuiate, dar gărzile căzuseră într-un somn adânc, vrăjit, și ca prin minune caii s-au înălțat de la pământ și au zburat peste zid. Au mers până au ajuns în pădure. Acolo Siddhartha a coborât din car, și-a scos veșmintele bogate și l-a rugat pe conducătorul de car să-i taie părul lung cu sabia. Când a apărut un sihastru dintre copaci, Siddhartha și-a schimbat veșmintele frumoase cu acela simplu și aspru al omului sfânt.

Siddhartha s-a făcut nevăzut printre copaci când avea 29 de ani.

Șase ani a trăit printre ermiți, asceți cu părul încâlcit, și în comunitățile de călugări ascunse în adâncul pădurii. A meditat ca și ei, a luat parte la ritualurile lor și a încercat să găsească iluminare lepădându-se de sine. Mâncând doar un bob de orez pe zi, trupul i s-a împuținat. Pielea și-a pierdut culoarea, a devenit ca a unei creaturi din adâncurile mării. Tendoanele, nervii și venele i-au ieșit în relief. Sângele secătuit îi curgea prin vene ca nămolul. Strălucirea din ochi i-a pălit până a ajuns abia vizibilă, ca aceea a apei de pe fundul unui puț.

Dar încă nu găsisese ce căuta. A reușit să se târască pe malul unui râu și, istovit, a rămas acolo o vreme. Apoi a observat creanga unui copac plecându-se spre el și, apucând-o, a reușit să se ridice și să pornească iar la drum.

Fiica unui fermier din partea locului l-a găsit odihnindu-se sub un măr. I-a adus orez cu lapte, făcut din laptele vacilor sfinte, într-un castron de aur acoperit cu o pânză albă ca neaua.

În timp ce mânca, lui Siddhartha i-au revenit puterile. Știa că era pe cale să găsească înțelegerea perfectă, o soluție la problemele care îl frământaseră de când îi văzuse pe bătrâna bolnavă și pe omul mort.

Apoi a întâlnit un fermier care cosea pe un câmp și i-a cerut o mână de fân. A luat-o și a așternut fânul în fața unui smochin sfânt, s-a așezat acolo și a așteptat, să vadă ce se întâmplă. În închipuirea lui, copacul din spate s-a umflat și a devenit un mare arbore al lumii, care îl conecta cu întreaga lume la toate nivelurile și în toate dimensiunile. [\(108\)](#)

Un prinț tânăr și chipeș se trezea în haremul său. S-a uitat la soțiile lui, toate zâmbeau în somn. S-a gândit: „Nu-i de mirare că toate îmi spun «prințul dorinței».

Chiar și în alcovul întunecat al palatului unde stătea, aerul proaspăt al dimineții ajungea la el, înțepându-i nările. Era timpul să se scoale și să se apuce de treabă. A hotărât să-și inspecteze domeniile în dimineața aceea, să vadă dacă vreun gard sau porțile de fier au nevoie de reparații. A zbierat din toți rărunchii să-și vestească servitorii că e în drum spre ei. Voia să-i pună pe jar, să fie gata să-i facă pe plac și să-i pregătească haitele de câini să latre și saliveze.

Însă abia făcuse câțiva pași din dormitor, când a simțit că nu e ceva în regulă. Coardele de la instrumentele muzicienilor de la Curte, care cântaseră atât de frumos ieri-seară, erau rupte. A ieșit în curtea interioară. Fântânile erau oprite. Cine dăduse o asemenea poruncă? A început să clocotească de furie. S-a dus la puțul care aprovizionea palatul cu apă. Era aproape secătuit. Nu vedea decât o lucire slabă în adâncul lui.

Bătea un vânt rece și tăios. Cineva, undeva, venise să-l sfideze, să încerce să pună capăt domniei lui. Tânărul și frumosul prinț Mar și-a chemat elefantul cu armură și zale, s-a urcat pe el și a scos un răcnet însetat de sânge, care s-a auzit în toată lumea. La chemările sale, o oaste puternică a început să iasă din păduri, înconjurând palatul. Erau tigri, lei, insecte monstruoase, șerpi și alte reptile care se ascunseseră în adâncul pădurii înainte de Potop. Și demoni.

Dar, când au pornit atacul asupra lui Siddhartha, care stătea tot sub copac, săgețile lor s-au prefăcut în flori înainte să-l nimerească, iar

Siddhartha nu a vrut să se lase pradă fricii, în ciuda pietrelor și munților cu care arunca Mara în el. Toate cădeau în jurul lui Siddhartha ca niște paie. Trăsnetele se prefăceau în brize blânde, parfumate. Apoi, când s-a lăsat seara, în lumina lunii roșii ca sângele, Mara și-a trimis cele trei fiice frumoase să-l ispitească și să-l prindă în mrejele lor pe Siddhartha. El doar a râs de ele.

În cele din urmă, Mara s-a apropiat pe elefantul său de prințul așezat pe jos. S-a uitat la el și l-a întrebat ce drept are să stea acolo. Siddhartha i-a răspuns că a trăit mai multe vieți și că și-a croit drum spre clipa aceasta de-a lungul mai multor milenii. Mara i-a spus că și el făcuse la fel și că trupele aliniate în spatele lui pot să jure că așa e. Cine putea să depună mărturie pentru Siddhartha?

Siddhartha și-a lăsat mâna în jos și a atins Pământul-Mamă. Zeița a jurat pentru el și în acel moment el s-a transfigurat. Corpul fizic a strălucit și a devenit Buddha.

Mara și oastea lui au dispărut în noapte. Din cer a plouat cu petale și luna răspândea acum o lumină albă și clară.

Buddha a rămas sub copac 49 de zile. Apoi a plecat și a propovăduit 40 de ani. Cu numai câteva obiecte personale, printre care un veșmânt galben, o strachină pentru cerșit, o sită pentru apă, un prici și un ac, mergea nestingherit de bagaje, câteodată chiar treizeci de kilometri pe zi, înnoptând la mănăstiri sau în adăposturi temporare. Se trezea devreme și, după purificările ritualice, medita o vreme în singurătate. Pe la ora prânzului se ducea să cerșească de-ale gurii, apoi, în restul zilei, medita, propovăduia sau își continua drumul.

Ca și Krișna, prefera să-și petreacă timpul cu oameni umili, păstori sau crescători de vite, meșteșugari sau fierari. [\(109\)](#)

Învățătura lui avea o minunată limpezime intelectuală. Marea noutate era că, în loc să fie exaltată, ea era mai degrabă abstractă și conceptuală. Era tot atât de lipsită de imagini artistice ca o bisericuță de la țară cu pereții văruiți în alb. [\(110\)](#)

Învățătura lui este rodul dorinței unui adolescent crescut în puf la palatul tatălui său de a afla adevărul despre viață, intuind că viața înseamnă mai mult decât știa el până atunci. Când era tânăr, voise să înțeleagă sensul vieții, iar acum reușise.

Iată condiția umană, spunea el. Suntem nefericiți pentru că nu putem fi întotdeauna cu cei pe care îi iubim și trebuie să fim adesea cu cei pe care nu-i iubim. Suntem nefericiți pentru că nu putem avea ce ne dorim în fiecare clipă a vieții. Prin asta trecem cu toții. Dar există o soluție:

Eul este o greșală, o iluzie, un vis. Deschide ochii și trezește-te. Cine este lucid nu va mai trăi în teamă. Va vedea că ce a crezut că e un șarpe este de fapt o bucată de funie veche și nu va mai tremura. [\(111\)](#)

Atașamentul față de lucruri, dorința de lucruri, senzualitatea, toate sunt moștenite din viețile anterioare, din viețile strămoșilor noștri, și sunt cauza tuturor suferințelor.

Cel ce a descoperit că nu există eu se va elibera de toate dorințele egoiste, de tot egocentrismul.

Nu mai strânge lucruri și vei dobândi liniștea și pacea sufletească.

Dându-ne mâncarea de pomană, dobândim mai multă putere, dându-ne hainele de pomană, dobândim mai multă frumusețe, dându-ne averea de pomană, dobândim mai multe comori.

Dăruiește cu respect.

Doar prin milă pentru toate ființele din lume, prin neconținute fapte de bunătate și caritate putem ajunge să pășim pe calea nemuririi.

Vezi condiția eternă și sfințenia în orice ființă.

Buddha a subliniat insistent intențiile bune. Aceeași forță interioară pe care am descoperit-o la Ilie a evoluat în cazul lui Buddha. Pentru că toate lucrurile, inclusiv cele mai intime gânduri, au legătură între ele, aceeași faptă săvârșită de două ori, dar cu două intenții diferite, va avea rezultate foarte diferite. Un cadou făcut de conveniență și un dar oferit din inimă vor schimba universul în moduri total diferite, chiar dacă, din punct de vedere fizic, darul și gestul de a dăruia sunt exact aceleași. Gândul este cel ce contează. În idealism, gândul e mai real decât obiectul, iar lumea fizică este contingentă celei a gândirii. O intenție bună emană în exterior și are efecte mari în lumea gândurilor – a ta și a oricui altcuiva. În *Dhammapada*, Buddha spune următoarele:

Să te agăți de tine însuși înseamnă să mori încontinuu.

Ura nu poate fi învinsă decât de non-ură.

Dacă un om îmi face rău, îi voi oferi în schimb întreaga mea iubire.

Buddha a respins metodele extreme ale asceților. Bunele intenții sunt atât de importante, că poți să dobândești mari daruri spirituale și supranaturale prin aceste metode. Ele sunt foarte periculoase, a explicat el, pentru indivizii respectivi, pentru alții, pentru lume, dacă sunt practicate fără a dezvolta în același timp un sentiment al moralității. [\(112\)](#)

Cândva, mai târziu, avea să dojenească un discipol pentru că e prea nerăbdător să-i ia locul, iar omul respectiv a și încercat să-l omoare pe Buddha, mânând spre el un elefant care să-l calce în picioare. Dar, peste tot atâția ani, un lup uriaș care înfricoșase ținutul avea să se întindă cuminte la picioarele Sfântului Francisc și să îi dea ascultare ca un câine stăpânului său, așa că acum elefantul s-a așezat în genunchi în fața lui Buddha, care a ridicat mâna dreaptă și l-a mângâiat blând pe frunte.

În cele din urmă, la 80 de ani, Buddha a simțit că sfârșitul îi e aproape. A venit anotimpul ploios și s-a îmbolnăvit. Stătea lungit între doi pomi în floare, cu capul înspre Munții Himalaya. Era tăcut și o mare liniște s-a așternut pe pământ. A vorbit cu discipolii săi pentru ultima oară, spunând că toate faptele trebuie să lupte pentru libertate, când s-a cufundat din ce în ce mai adânc în sine și a atins Nirvana.

Buddha a călăuzit omenirea pe drumul ce ieșea din ciclurile naturale, din lumea animală, vegetală și minerală în care căzuse, cum am văzut în poveștile despre Adam și Eva, Jupiter și Io, Isis și Osiris. Buddha a adus cu sine promisiunea spiritualizării lumii, o promisiune că ne putem salva cu toții, cum s-a salvat și el.

Capitolul 21

SOCRATE ȘI DAIMONUL SĂU

Împăratul a cerut să fie adus un înțelept la Curte.

– Care e cel mai mare adevăr? a vrut el să știe.

– Totul e deșertăciune... cu nicio urmă de sfințenie, a răspuns înțeleptul.

– Dacă nu există sfințenie, atunci cine, de unde sau ce ești tu?

– Nu știu, a zis înțeleptul.

Să pui totul sub semnul întrebării. Să examinezi cu rațiune. Să verifici supoziția din spatele unui lucru, apoi să separi supozițiile și să pui la îndoială și întrebările tale. Conștientizarea ignoranței este începutul înțelepciunii.

În Occident, această mentalitate a început cu Socrate. Datorită lui punem atâta preț pe cunoaștere, vrem să știm ce înseamnă să cunoști și ne-am făcut un ideal din cunoaștere. Socrate e părintele filosofiei occidentale superioare și, de asemenea, așa cum vom vedea, al integrității intelectuale. ⁽¹¹³⁾ Cu toate acestea, a avut și el propriul său daimon, un sfătuitor ciudat care știa adesea mai mult ca el, care deținea cunoașterea supranaturală a lumii și îi șoptea frecvent la ureche ce trebuie să facă. „A început în copilărie”, spunea filosoful. „Un fel de voce care mi se adresa.”

Socrate s-a născut cândva în anii 470-469 î.Hr., în epoca de aur a Atenei, perioada de maximă înflorire a artei și științei. A fost fiul unui sculptor sărac și al unei moașe. Circulă o poveste că într-o zi tânărul Socrate încerca să sculpteze o statuie a fiicelor lui Apollo, cele trei Grații. Și-a aruncat dalta, spunând că ar prefera să-și sculpteze propriul suflet.

A fost descoperit de un om bogat care i-a plătit educația.

Pe la 20 de ani, când se făceau ultimele retușuri la Partenon, Socrate discuta cu marii gânditori ai epocii. Ca soldat, a luptat pentru Atena cu mult curaj, fiind un erou și la consumul de băuturi tari. Avea un fizic puternic, dar era urât, cu nasul turtit. Fața lui arăta precum chipul statuilor centaurului Chiron, așa zicea lumea.

Ce îl deosebea cu adevărat de alții erau vocile: vocea daimonului său personal și propria lui voce, care pune totul sub semnul întrebării. Când a ajuns om în toată firea, tot sărac era. Umbla desculț, cu o mantie veche și murdară pe el. Ar fi putut să-și câștige existența ca profesor, dar a refuzat întotdeauna să ia bani în schimbul învățăturilor sale. Se spunea că la piață nu-l preocupa cât costă produsele sau cum avea să facă rost de bani ca să le plătească, ci făcea liste cu toate lucrurile de care nu avea nevoie sau pe care nu și le dorea. „Susțin că e divin să nu

ai nevoie de nimic”, spunea el, „și cu cât mai puțin are nevoie un om, cu atât mai mult se apropie de divinitate.”

Oricum, așa cum zicea soția lui, nu reușea să-i asigure familiei un trai decent. Nevasta îl bătea mereu la cap. Într-o zi, furia și frustrarea ei au răbufnit și i-a vărsat o oală de noapte în cap.

Atenienii îl priveau ca pe „un om slab”, cum i-am spune noi astăzi.

Vocea daimonică era una interioară. Nimeni n-o auzea în afară de el. Se trezea pe nepusă masă.

Într-o dimineață, în zori, pe când era într-o campanie militară, Socrate a căzut pe gânduri în mijlocul taberei. Doar stătea acolo. Oamenii s-au mirat să-l vadă stând în același loc la amiază, iar apoi, noaptea, soldații și-au scos paturile din corturi ca să se uite la el. Abia dimineața și-a revenit, părea să se roage lui Apollo și apoi a plecat de acolo. După aceea vocea daimonului l-a prevenit să nu încerce să treacă un anumit râu până nu săvârșește un ritual de ispășire.

Evident, daimonul său prevedea viitorul. Altădată, când umbla cu prietenii pe străzile cetății, s-a oprit brusc pentru că daimonul său i-a spus să nu o ia pe un anumit drum. Prietenii lui, cărora Socrate nu le-a spus nimic, au luat-o pe acel drum și i-au călcat în picioare o turmă de porci, care i-a umplut de mizerie și a doborât pe câțiva dintre ei.

Silenus și o panteră pe o podoabă din Antichitate, probabil de la Roma (din *Antique Gems* de Rev. C.W. King, 1866). Potrivit unei tradiții, Socrate ar fi reîncarnarea satirului Silenus.

Reprezentările o dovedesc, cele două personaje având același chip. E greu să nu observăm influența daimonului socratic asupra daimonilor din *Materiile întunecate*, trilogia lui Philip Pullman

Daimonul îl sfătuia pe Socrate și în chestiuni mai importante. În timpul bătăliei de la Delion, l-a îndemnat să o ia pe un anumit drum și astfel

Socrate i-a salvat pe Alcibiade și pe alți doi atenieni vestiți. Camarazii care nu au vrut să-l urmeze au fost învinși și uciși.

În timpul Războiului Peloponesiac i s-a spus că Atena nu trebuia să trimită o expediție care s-a dovedit până la urmă catastrofală.

De ce era Socrate privilegiat în acest fel? De ce i se adresa vocea numai lui? După discipolul său Platon, tuturor i se dă un daimon la naștere să ne călăuzească prin pasiunile noastre pământene. Potrivit istoricului Plutarh, toți suntem capabili, în principiu, să-i auzim îndemnurile divine, dar Socrate îl auzea mai clar, pentru că nu era distras, ca alții, de patimi care aprind trupul și tulbură mintea.

Cineva s-a dus să întrebe Oracolul din Delfi dacă exista vreun om în viață mai înțelept decât Socrate. Preoteasa i-a răspuns concis: „Nu”.

Când a aflat, Socrate a pus sub semnul îndoielii ce spusese oracolul. A vrut să știe care fuseseră exact cuvintele preotesei.

„Cum pot eu să fiu cel mai înțelept om din lume?” a întrebat. „Eu nu știu nimic!”

Dar știa că declarațiile zeilor – în acest caz, a lui Apollo – nu erau niciodată limpezi, fiind adesea enigmatice, ambigue și supuse interpretărilor greșite. În opinia sa, astfel de afirmații trebuiau gândite și puse sub semnul întrebării.

Mai târziu, Socrate a decis că Apollo îi dăduse misiunea divină să se îndoiască de *tot*. Credea că *este bine să știi* că, dacă un om, confruntat cu o alegere, știe cum e mai bine să procedeze, cunoaște toate implicațiile și tot binele ce va rezulta din alegerea lui, atunci, el nu va fi în stare să

aleagă o cale rea, bineînțeles, pentru Socrate, cunoașterea însemna virtute.

Încerca să-și dea seama cum ar trebui să trăiască. Fericirea, susținea el, nu vine din bogăție și putere, ci din a ști ce e bine pentru tine, pentru sufletul tău. Oracolul din Delfi dădea sfatul „Cunoaște-te pe tine însuți” și Socrate încerca să explice rațional, logic, sensul acestor cuvinte.

În persoana lui Socrate intelectul uman începea să descopere de ce era în stare, să-și antreneze mușchii. Înțeleptul umbla prin cetate, vorbind cu toată lumea, nu numai cu oameni de stat, cu generali și filosofi, ci și cu negustori, cu vânzători de la prăvălii și curtezane. Întocmai cum Ghilgameș căutase de zor pe cineva suficient de puternic să-și măsoare forțele cu el în luptă, Socrate căuta pe cineva cu un intelect egal cu al său.

Așa că pune la încercare pe toată lumea. Le cerceta opiniile în chestiuni politice, clarifica supozițiile de la baza acestor opinii, apoi căuta contradicții și încerca să le reducă la absurd. Putea fi fermecător, amuzant și fascinant, iar uneori era ironic, chiar sarcastic. Poate nu-și cunoștea propria putere? Unde găsea ignoranță, o lua în râs, iar câteodată necăjea oamenii într-un fel care îi făcea pe spectatori să râdă.

„Filosofia”, spunea Socrate, „este cea mai măreață muzică.” Filosofia lui, puterea sa de a raționa aveau deseori un efect ciudat asupra oamenilor. Îi vrăjeau, dar nu întotdeauna într-un mod plăcut. Uneori oamenii care discutau cu Socrate descopereau că nu mai știu ce știau sau credeau înainte, așa că intrau în stare de șoc, de parcă ar fi fost înțepați de acul unei pisici-de-mare, după cum spunea lumea. Desigur, nu erau obișnuiți să fie puși în încurcătură de argumente logice.

Un prieten i-a zis lui Socrate că e înțelept că nu călătorește, adăugând că, dacă s-ar purta în străinătate ca la Atena, ar fi luat drept vrăjitor și arestat. Și bineînțeles, pentru un vrăjitor, pedeapsa era de obicei moartea, i-a amintit prietenul respectiv.

Comentariul a fost profetic. Socrate își făcea dușmani. Nu toți îl găseau amuzant. Un grup de tineri se strânsese în jurul lui, ceea ce pentru unii din elita ateniană era o nenorocire. Oare filosoful le pervertea mințile? Dacă Socrate spunea că nu știe nimic, ce dovedea asta despre toți oamenii iluștri și puternici pe care îi făcea praf cu atâta ușurință într-o dezbatere publică? Nu tuturor le făcea plăcere să pară proști.

În vremea profeților, după cum am văzut, conducătorii politici ai iudeilor încetaseră să fie și liderii lor spirituali. Socrate și Platon, tânărul său discipol, credeau că liderii politici ar trebui să fie și acum „cei ce știu” sau, după cum a spus Platon, „regi ai filosofiei”. Socrate își bătea joc de ideile atenienilor despre democrație, considerându-le o glumă amuzantă, și îi lua în râs pe politicienii care petreceau cu dansatoarele.

Atena își pierduse din încrederea în sine. Suferise înfrângeri în Războiul Peloponezian și se comportase nedrept și crud cu unii dintre dușmanii săi. Unii oameni nu se simțeau în largul lor și se gândeau că, poate, atenienii ar trebui să se unească. Nu era momentul potrivit să fie „dezbinați”. Socrate a fost chemat de doi demnitari care i-au spus de o nouă lege prin care i se va interzice să-i influențeze pe tinerii atenieni prin metodele sale de a pune totul sub semnul întrebării și a analiza rațional.

– Pot să vă pun o întrebare, doar ca să fiu sigur că vă înțeleg ordinele? le-a spus Socrate.

– Da.

– Sigur, vreau să mă supun legii, dar voi îmi spuneți că mi se interzice să-i învăț pe tineri să raționeze. Asta înseamnă că...

– Ești nebun, Socrate! a exclamat unul din demnitari, furios. O să-ți zic pe șleau, ca să înțelegi. Îți e interzis să vorbești cu tinerii din Atena despre orice.

Socrate avea doi dușmani înverșunați care au devenit cei mai aprigi acuzatori ai săi: un poet pe care îl umilise în public și un negustor bogat, căruia nu-i plăcea influența filosofului asupra fiului său. Socrate a fost adus la judecată în fața a cinci sute de judecători și acuzat că îi pervertește pe junii atenieni și nu crede în zeii Atenei, doar în propriul său daimon.

Întrebat de ce i-a instruit pe tineri și n-a luat parte la marile adunări publice, Socrate a spus – lucru considerat o insultă premeditată de liderii și demnitarii adunați acolo – că daimonul său l-a sfătuit să nu se amestece în politică pentru că își va întina sufletul și îl va face mai puțin capabil să vadă adevărul. „Doar nu vreți să mă pedepsiți pentru că spun adevărul!” a spus el.

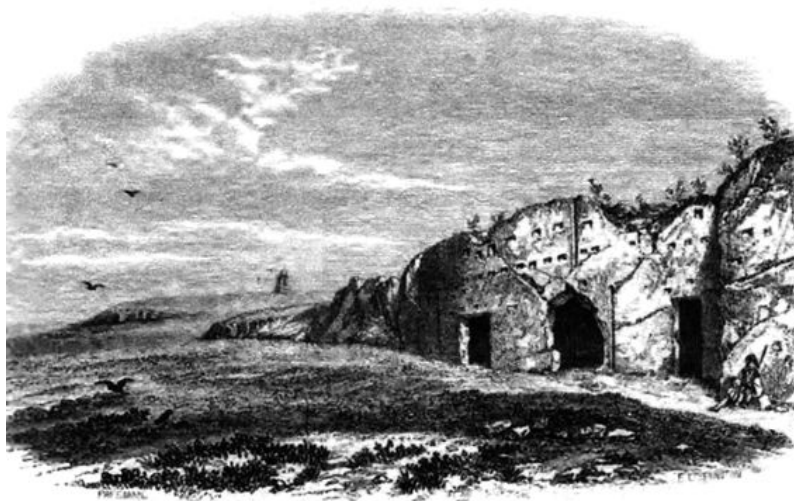
Potrivit lui Socrate, filosoful nu trebuie să insiste asupra problemelor mărunte, trecătoare ale oamenilor, ci să-și îndrepte atenția asupra realităților eterne ce se văd în mișcările stelelor și ale planetelor. Se referea la contribuția marilor spirite ale astrilor și ale planetelor la formarea lumii și îndrumarea ei.

Adunarea și-a exprimat zgomotos dezaprobarea când Socrate a fost întrebat ce crede despre faptul că Oracolul din Delfi afirmase că el era cel mai înțelept om din lume, iar filosoful a sugerat că Apollo probabil glumise, iar mulțimii i-a dispăcut încă o dată reacția lui.

Adunarea a protestat din nou când i s-au pus întrebări despre daimonul său. A insistat că daimonul său nu l-a obligat niciodată *să facă* nimic. Era important să accentueze acest aspect, a susținut el. Un demon caută să te stăpânească și să te folosească, dar daimonul lui Socrate lăsa la latitudinea lui să ia decizii. [\(114\)](#)

Mai departe, la judecată, Socrate s-a referit la mai multe ocazii în care daimonul său prezisese corect viitorul. Tot ce spunea acuzatul le părea arogant judecătorilor.

Când l-au întrebat dacă își pregătise apărarea, Socrate le-a spus că le pusese întreaga lui viață pe tavă judecătorilor săi. A adăugat că luase întotdeauna cuvântul în favoarea adevărului și a dreptății și că aceasta era apărarea lui.

Închisoarea în care a stat Socrate
(Lucrare a unui călător din secolul al XIX-lea)

Mai târziu a fost întrebat de ce nu-și folosisese binecunoscutul talent de orator ca să-i înduplece pe judecători, și filosoful a răspunsul că *nu l-a lăsat* daimonul.

– Mi-a zis că, dacă sunt acuzat că i-am influențat pe tineri cu filosofia mea, trebuie să mor. Trebuie să vă spun, atenieni, că vă respect și vă iubesc, dar cât voi trăi și voi fi în putere nu voi înceta să filosofez. Sunt pe cale să vă dezvălui ceva la care veți protesta zgomotos, dar vă rog să nu o faceți. Știți foarte bine că mă veți ucide, nu-mi veți face rău mie, pe cât vă veți face vouă.

A fost găsit vinovat.

Când l-au întrebat dacă ar vrea să propună o sentință, a sugerat fie să i se dea cele mai mari onoruri cu putință, fie să fie amendat cu cea mai mică monedă existentă. Însă n-a părut să-și ia acuzatorii în serios nici acum, când era în pericol să moară. S-a mai votat o dată și a fost condamnat la moarte.

– Mi s-a întâmplat ceea ce mulți oameni cred și majoritatea socotesc a fi cel mai mare din toate relele, a rostit calm Socrate.

Și a spus că daimonul său nu i-a dat, totuși, niciun semn în dimineața aceea, nici acasă și nici la judecată, că, fiind condamnat la moarte, îl ajunsese vreo năpastă.

- Ceea ce mi s-a întâmplat mi se pare un lucru bun și, dacă greșim de credem că moartea e ceva rău, așa că nu vă pierdeți speranța, judecătorii mei! De asemenea, să știți că nu sunt supărat pe cei care m-au acuzat sau m-au condamnat, deși m-au acuzat și m-au condamnat fără bunăvoință, cu intenția de a-mi face rău. Viața după moarte, a adăugat el, nu va fi cu siguranță într-un loc unde să fie osândit la moarte un om doar pentru că pune întrebări.

Filosoful a fost osândit să bea cucută și sentința trebuia dusă la îndeplinire într-o lună. Prietenii l-au îndemnat să fugă, dar el a refuzat. În ziua stabilită, Socrate a spus:

– În curând va trebui să beau otrava și cred că o să fac o baie mai întâi, pentru ca femeile să nu se ostenească să-mi spele corpul după ce mor.

Și-a luat adio de la soție și cei trei fii ai lor. Femeia plângea, dar el i-a expediat repede.

Când a sosit timpul, călăul a izbucnit în lacrimi.

– Îți întorc urările de bine și voi face așa cum îmi ceri, i-a zis Socrate.

Când a ridicat cupa la buze și a băut, destul de vesel, discipolii plângeau și ei. I-a dojenit, amintindu-le că i se spusese că un om trebuie lăsat să moară liniștit. Au început să i se înmoaie picioarele și s-a întins pe un pat.

– Când otrava îmi va ajunge la inimă, va veni sfârșitul.

Și-a acoperit fața. Apoi, după un timp, s-a auzit o mișcare, i-au descoperit chipul și cu toții au văzut că ochii îi erau stinși.

Socrate își terminase de sculptat sufletul. Încercase să-i învețe pe alții să trăiască – acum încerca să-i învețe să moară.

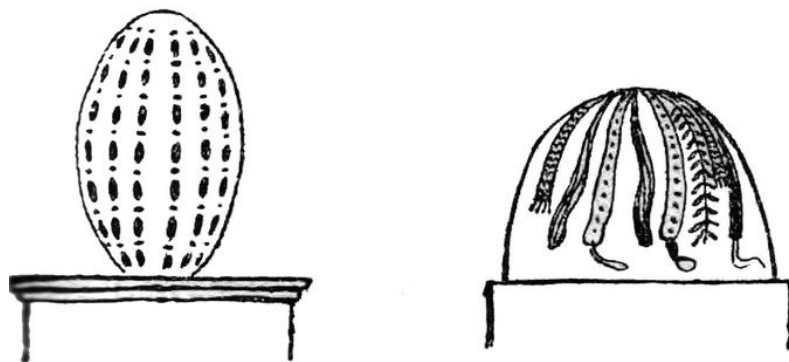
Dat fiind că epoca noastră este atât de impregnată de materialism, poate ne vine greu să nu ne întrebăm dacă Socrate voia cu adevărat să moară. Personal, mă îndoiesc de sinceritatea lui. Dar adevărul e că aproape pe-atunci toată lumea credea într-o realitate spirituală. Pentru Socrate, corpul era mormântul spiritului. Spiritul căzuse în materie, care se întărise în jurul lui, dar, între viețile pământene, spiritul era liber să se înalțe în realități mai nobile, de natură spirituală.

S-a sugerat că Socrate a fost executat pentru că a introdus un nou zeu, propriul său daimon. Dar Atena era o piață de desfacere prosperă pentru noi idei, credințe și zei. Se mândrea cu dezbateri libere asupra acestor chestiuni și cu faptul că tolerează un număr enorm de zei. Așadar, ce i-a ofensat pe atenieni, ce li s-a părut inacceptabil a fost că noua divinitate, daimonul filosofului, era doar a lui și înlăuntrul său. Cu numai câteva sute de ani mai devreme, zeii lui Homer și Dumnezeu și îngerii lui Moise acționaseră în evenimente publice grandioase, la care asistaseră mii de oameni. Erau forțe active redutabile în lume. Povestea lui Socrate, ca și cele ale lui Ilie sau Buddha, ne arată că se deschide o nouă arenă pentru intervenția divină. [\(115\)](#)

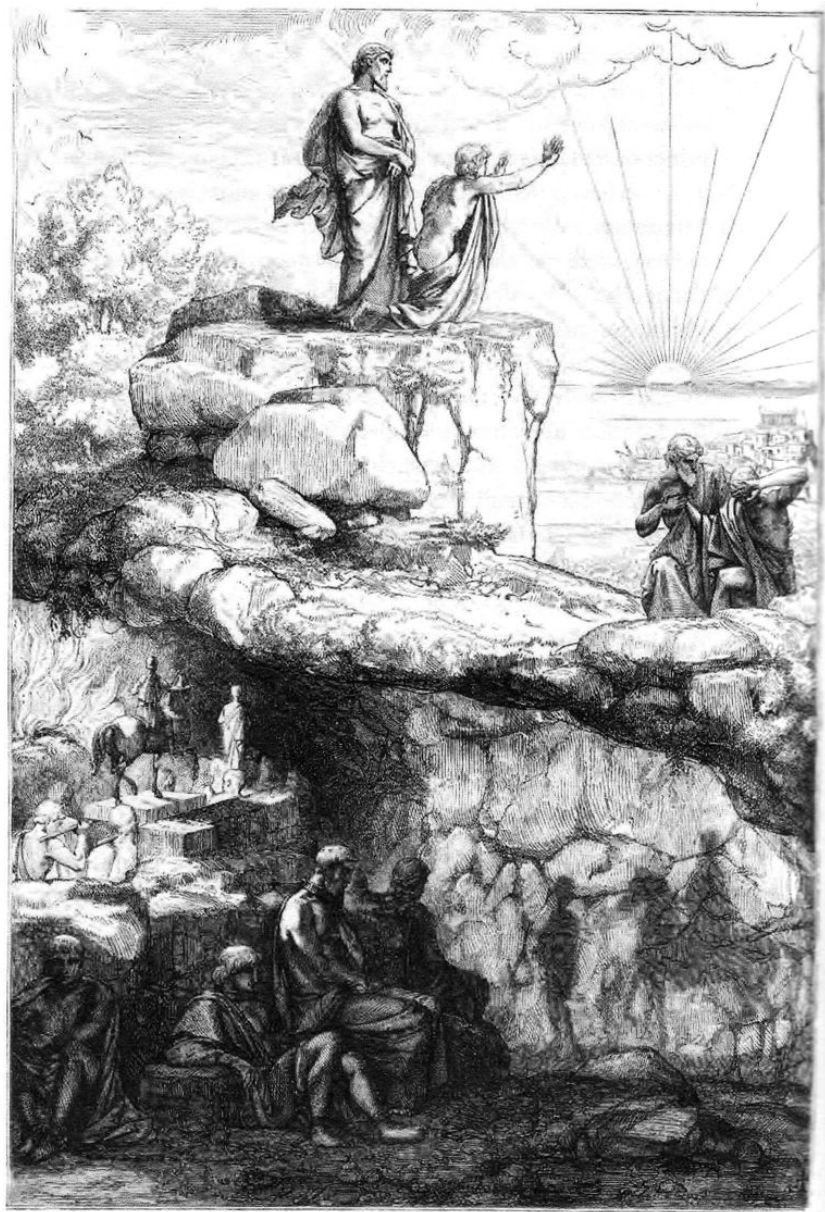
Socrate a fost un martir. El a murit pentru viața interioară.

Platon avea 25 de ani la moartea lui Socrate.

Opera lui ne oferă prima descriere sistematică a idealismului. Idealismul afirmă că mintea a precedat materia, cea din urmă provenind din prima și fiind dependentă de ea, și că mintea e, într-un fel, mai reală decât materia. Idealismul nu a fost niciodată așternut pe hârtie ca sistem filosofic înaintea lui Platon, dar este esențial tuturor religiilor, oricărei credințe spirituale și, de-a lungul istoriei, aproape toată lumea crezuse cu tărie în idealism până atunci, fără să-și pună întrebări.

Omfalos (din *Architecture, Mysticism and Myth* de W.R. Lethaby, 1891). În gândirea greacă, Apollo era Logos sau Cuvântul, izvorul armoniei din lume, îmbinând în cânt veșnic tot ce este și va fi. Cel mai sacru lucru de la Delfi era Piatra Omfalos, centrul sfânt al lumii și locul unde se întâlnesc toate lumile. Piatra respectivă era acoperită cu o rețea generată matematic de numerele reprezentând numele zeului. Rețeaua zugrăvea sufletul lumii, prindea gândurile și ideile mării minți cosmice și le trăgea în lumea materială. Fiecare din noi are un centru sacru în trupul său)

Peștera lui Platon, într-o reprezentare din secolul al XIX-lea.
Lumea materială e alcătuită din umbrele din lumea spirituală

Întrucât astăzi e mult mai probabil să întâlnim idealismul ca teorie academică seacă – de obicei, o teorie a cunoașterii –, e ușor să uităm că a fost o filosofie de viață în cea mai mare parte a istoriei. Oamenii cunoșteau lumea într-un mod concordant cu idealismul. Simțeau lumea fizică reacționând la activitatea lor mintală, de exemplu, la rugăciuni. Aveau experiențe religioase, mistice și vedeau lumea

funcționând conform modelelor care pur și simplu nu ar exista, dacă lumea ar fi un loc în care atomii se ciocnesc unii de alții, fără pic de suflet.

Platon și-a scris filosofia idealistă într-o vreme în care opusul său, materialismul – care susține că materia a fost înaintea minții, că mintea depinde de materie și că aceasta din urmă este mai reală decât mintea –, se configura pentru prima dată. Platon a pledat pentru idealism chiar în momentul când el nu mai era ce credea automat toată lumea că este. [\(116\)](#)

Cel mai renumit discipol al lui Platon a fost Aristotel, a cărui gândire sistematică a pregătit terenul pentru știința modernă. Aristotel a ajuns dascălul lui Alexandru cel Mare. În ultima și cea mai înfloritoare perioadă a civilizației grecești – căreia istoricii îi spun epoca elenistică –, Alexandru a întemeiat un imperiu puternic, care se întindea până în India.

Întocmai cum Imperiul Roman avea să devină mai târziu mijlocul prin care s-a răspândit creștinismul, așa și acum imperiul lui Alexandru cel Mare a favorizat răspândirea filosofiei lui Socrate, Platon și Aristotel. A fost o vreme prielnică schimbului de idei și filosofii, întâlnirii și amestecului de idei din Orient și Occident, de pildă, ca atunci când un budist, un evreu și un adept al lui Platon descoperă, spre surprinderea lor, că au multe în comun.

În mijlocul acestei amețitor vârtej de idei, al acestor schimburi animate, avea să se nască o mare personalitate care le va uni pe toate în spiritul său.

Capitolul 22

IISUS ÎNTOARCE LUMEA PE DOS

Portretul lui Hristos
(cimitirul St Callixtus, Roma)

Tu ești Cel ce vine sau să așteptăm pe altul?
(Matei, 11:3)

Într-o zi de la începutul secolului I, în orașul Tyana, situat pe teritoriul Turciei de azi, un copil stătea să se nască. Mama lui era întinsă pe un câmp și niște lebede au venit din susul râului și au format un scut protector în jurul ei, cântând și bătând din aripi.

Detaliu din *Școala din Atena* de Rafael. În față, în stânga, Pitagora stă jos și scrie. Născut în anul 570 î.Hr., el a fost un mistic, filosof, matematician și om de știință căruia i se atribuie definirea în termeni matematici a armoniilor muzicale. În timpul vieții era considerat un fel de semizeu cu puteri supraomenești. După inițiere, discipolii lui deveneau membri ai unei frății închise și, potrivit eruditului francez René Guénon, aceasta constituie o tradiție ezoterică autentică din Europa, care a precedat influențele orientale

Au circulat zvonuri despre prunc chiar de la început. Oare Apollonius era mai mult decât o ființă umană? Oare era fiul unui zeu? Poate al lui Apollo?

Băiețelul bun și frumos s-a făcut mare, devenind un tânăr înalt, chipeș, cu o claie de bucle aurii. Veneau oameni de departe numai ca să-i admire frumusețea.

Familia lui era bogată și puternică, una din familiile care întemeiaseră orașul, dar el avea o înclinație naturală spre chestiunile spirituale. Apollonius își purta părul lung, era vegetarian, umbla în picioarele goale și nu refuza să îmbrace straie din materiale de proveniență animalieră, preferând veșminte lungi din pânză albă.

Într-o zi, părinții l-au dus la templu, unde preoții au rămas uimiți de înțelepciunea lui. Când avea 14 ani, tatăl său l-a trimis la Tars să-și desăvârșească educația. Învățând cu încântare filosofia matematicianului mistic Pitagora, a hotărât să-și ducă viața într-o castitate desăvârșită. A intrat la o școală de pe lângă templul lui Esculap, fiul divin al lui Apollo. Acolo a învățat că marile daruri spirituale ar trebui dobândite printr-o viață curată și virtuoasă.

Apoi, într-o zi, un mesager i-a adus vestea că tatăl lui murise pe neașteptate. Apollonius a fost distrus. A făcut un jurământ al tăcerii pentru patru ani ca să mediteze asupra marilor taine ale vieții și morții. Dar, cu cât se retrăgea mai mult din viața socială, cu atât mai mult i se răspândea faima și oamenii veneau de la mari distanțe, căutându-l în pustie, deoarece credeau că el îi poate vindeca doar atingându-i, iar el îi atinge cu mâinile.

S-a întors la casa părintească, unde a aflat că fratele lui își luase partea lui din averea familiei. Apollonius l-a iertat și i-a îngăduit să o

păstreze.

Apoi a plecat în peregrinările sale singur, pe jos, vizitând Atena, Asiria, Abisinia, Babilonul și Egiptul. „Tot pământul e al meu”, spunea el. „Și mi-e sortit să-l străbat.”

După un timp, l-a însoțit un tânăr tovarăș de drum asirian. Damis avea să-i consemneze faptele și spusele. Apollonius, zicea el, cerea să fie lăsat singur să mediteze în ceasul de dinainte să se reverse zorii, când ființele spirituale și duhurile morților le vorbeau cel mai clar celor ce își limpeziseră mintea în dorința de a le asculta. Damis a consemnat că stăpânul său nu intra niciodată într-un templu fără să spună o rugăciune simplă: „Dă, Doamne, să am puțin și să nu-mi doresc nimic!”

Damis credea că stăpânul lui înțelege limba păsărilor și că își găsește mereu drumul pentru că-l conduc ele. S-a oferit să-i fie tălmăci, dar s-a dovedit că Apollonius știa să vorbească limba tuturor pe care îi întâlnea în orice țară. Damis ajunsese să creadă că el putea să citească gândurile oamenilor.

La granița cu India au dat de un monument din bronz, purtând inscripția că Alexandru cel Mare trecuse pe acolo. După aceea peisajul a devenit mai straniu. Drumul pe care mergeau parcă dispărea în spatele lor și când înaintau Munții Himalaya parcă-și schimbau poziția la orizont. Urcau pe panta unui munte, când Apollonius l-a întrebat pe Damis dacă vede mai bine cerul:

– E cerul mai albastru, sunt stelele mai mari și mai strălucitoare și e mai limpede sentimentul că Dumnezeu are grijă de toți oamenii?

Când Damis a mărturisit că da, Apollonius i-a spus că toate acele lucruri ar fi și mai clare dacă s-ar uita la ele cu un suflet curat.

Intrau oare în altă dimensiune? Mai târziu, Apollonius avea să spună despre cel mai înțelept din înțelepții Indiei: „Am întâlnit pe suprafața pământului oameni care nu trăiesc pe ea.”

La plecare, brahmanii i-au dat lui Apollonius șapte inele, spunându-i că fiecare are piatra uneia din cele șapte planete și că trebuie să-l poarte pe fiecare în ziua corespunzătoare a săptămânii.

Întors acasă, Apollonius a scris o lucrare intitulată *Despre sacrificii*, susținând renunțarea la obiceiul de a jertfi animale, propovăduind că, în loc să omoare necuvântătoare, el s-ar axa pe purificarea și sacrificarea propriei noastre naturi animalice. De asemenea, a condamnat negustorii care făceau profituri excesive și luptele sângeroase de gladiatori. A exorcizat un om posedat de un demon care îl făcea să atace orice femeie întâlnea.

S-au păstrat consemnări că Apollonius a săvârșit vreo sută de minuni tămăduitoare. Într-o zi s-a întâlnit cu un cortegiu funerar ducând pe catafalc o fată care murise în ziua nunții ei. Apollonius le-a făcut semn să se oprească, spunându-le că va seca lacrimile celor ce o jeleau. Și-a pus mâinile pe trupul rece al fetei și a bolborosit ceva aproape de neuzit. După câteva clipe, ea s-a ridicat de pe catafalc. „Nimic nu moare cu adevărat”, a zis el. „Totul ni se arată din cauza densității materiei din care e alcătuit. Dar esența lucrului a trăit înainte să moară și va trăi și după ce corpul material dispare.”

Fecioara Maris și Iisus (fragment din altarul de la Isenheim de Matthias Grünewald) [\(117\)](#). Lorna Byrne a avut o viziune grație căreia a putut, într-un anumit sens, să fie matoră la Nașterea Domnului. Tocmai împodobise bradul de Crăciun și se dusesse la fereastră să se uite după copiii ei, care urma să se întoarcă de la școală. Avea ochii deschiși, dar simțea că lumea se estompează în jurul ei. A zărit un deal cu o peșteră în măruntaiele lui, de cam zece metri adâncime, și o construcție din pietre netede, cu o copertină care ieșea în afară la intrare. Mama era o adolescentă drăguță, cu fața rotundă și păr lung

și negru, legat cu o eșarfă albă. Tatăl era mai mare – poate în jur de treizeci de ani sau mai mult – și mai înalt. Avea riduri pe față și o barbă aproape neagră, tunsă cam la nimereală. Pruncul era într-o copaie de piatră, în care erau câteva cârpe ca să-i fie mai moale. Avea ochii negri și uimiți. Erau cam douăzeci de îngeri în jurul familiei, înalți, cu aripi ce fâlfâiau încetișor și-și schimbau culoarea și nuanța tot timpul. Grupuri de patru îngeri cântau în cor, apoi se opreau și începeau alte grupuri. Toți purtau aripi lungi și albe, delicate și vârstate cu galben și auriu la vârfuri, și aveau clopoței de aur, din care sunau ca să-i încânte pruncul. Este interesant să compari detaliile acestei viziuni cu lucrările pictorilor vizionari

Era ziua în amiaza mare și Apollonius ținea o prelegere filosofică într-un părculeț din Efes. A șovăit puțin, apoi a continuat câțva timp, înainte să rămână din nou tăcut, cu privirile în pământ. Pe urmă a făcut repede trei pași în față, strigând: „Omorâți-l pe tiran!” A spus publicului că tocmai avusese o viziune a împăratului Domițian, cum că ar fi asasinat chiar în acel moment la Roma.

După câteva zile au venit mesageri cu vestea că împăratul fusese ucis chiar în clipa în care Apollonius avusese viziunea respectivă.

Când a fost arestat, Apollonius a reușit prin nu se știe ce mijloace să șteargă ce era scris în actul de acuzație. Altă dată, acuzat de complot împotriva împăratului Domițian, a ieșit pur și simplu din lanțurile care îl încătușau, de parcă ar fi vrut să arate că nu putea fi reținut astfel. Spunea că nu ascultă decât de propria voință. Când a fost adus în fața unui alt tribunal, a spus „Nu vă puteți atinge de mine” și a dispărut sub ochii a sute de oameni.

Unii afirmă că s-ar fi înălțat direct în Rai, alții că s-ar fi retras din viața publică și ar fi trăit în liniște și singurătate până la o vârstă foarte avansată. După moarte, li s-ar fi arătat discipolilor săi.

Viața lui Apollonius seamănă puțin cu viața lui Iisus, doar că totul a mers mai ușor pentru primul. Faima lui a fost mai mare decât a lui Iisus în epoca sa, minunile prin care a vindecat oameni fiind mai cunoscute și mai bine atestate. A fost o celebritate a lumii antice, un personaj foarte popular, îndrăgit de oamenii de rând și consultat de regi și împărați.

A avut influență în politică, criticându-i cu îndrăzneală pe Nero și Domițian. A fost un gânditor original, considerat o autoritate în școlile înființate de Pitagora, Socrate și Platon. A propovăduit o religie universală progresistă la vremea aceea, drept care i s-a atribuit ameliorarea gândirii ultimilor împărați romani în așa fel încât, mai târziu, aceștia să ajute creștinismul să supraviețuiască. Împăratul Hadrian i-a colecționat operele și a fost privit cu admirație de marele împărat-filosof Marc-Aureliu. Filosofia pitagoreică în interpretarea sa a influențat neoplatonicismul, care, la rândul său, a exercitat multă influență asupra curentului mistic din teologia creștină. „Cum se face” s-a plâns părintele bisericii, Iustin Martirul, „că talismanele lui Apollonius au puterea de a dejuca furia valurilor, violența vânturilor și atacurile fiarelor și că, pe când minunile săvârșite de Domnul nostru sunt reținute doar de tradiție, minunile lui Apollonius sunt cele mai numeroase și evidente dintre faptele actuale?”

Și totuși, Iisus Hristos a schimbat lumea, dar Apollonius nu.

Sf. Ilie, Buddha, Socrate și Apollonius au adus în lume conștiința spirituală și înțelegerea faptului că suntem cu toții legați între noi, că

ar trebui să arătăm compasiune oricărei făpturi și să ne jucăm rolul în evoluția lumii. Ei toți au știut, într-o oarecare măsură, ce se întâmpla și ce trebuia să se întâmple, dar Iisus Hristos a fost cel care a avut puterea să înfăptuiască nenumărate lucrări. A dat peste cap mersul istoriei. Ilie, Buddha și Pitagora au adus speranța și credința, dar Iisus Hristos a adus iubirea.

Când a fost ispitit de Satana în mijlocul naturii, necedându-i, Iisus se despărțea de magie, deoarece magia însemna să lucrezi cu spirite inferioare. Iisus colabora cu îngerii.

Așa cum am văzut, îngerii apăreau în momente cruciale ale istoriei, așa cum se spune în Vechiul Testament, dar pe vremea lui Iisus îngerii au ieșit din umbră. Noul Testament e plin de îngeri: unul îi vestește soției lui Zaharia că va avea un fiu, altul o vestește pe Maria că va da naștere pruncului sfânt, alții le dau păstorilor vestea nașterii lui Iisus, îi spun lui Iosif să o ia de soție pe Maria, iar apoi să-și ia soția și fiul și să fugă în Egipt, au grijă de Iisus după ce e ispitit de Satana, stau de vorbă cu el în Grădina Ghetsimani, îi dau putere când e răstignit pe cruce, dau deoparte lespede de pe mormântul Mântuitorului și li se arată Mariei Magdalena și ucenicilor să le vorbească despre înviere.

Mai târziu îngerii îi arată lui Filip drumul spre sudul Etiopiei și îl duc pe centurionul Cornelius să-l ia pe Petru. Un înger îi apare lui Pavel noaptea, cerându-i să propovăduiască Evanghelia în Europa.

În primele capitole ale acestei cărți se spune povestea creării universului, comună tuturor religiilor. Materia a fost condensată de marea Minte Cosmică, care ulterior a dat naștere formelor de viață vegetală, ele formând apoi un fel de leagăn pentru viața și conștiința animalelor.

Tablourile înfățișând Răstignirea zugrăvesc adesea un înger ținând un vas în care se scurge sângele lui Iisus din rana făcută la șold de Sulița lui Longinus (Miniatură din Scriptura Siriană de la Zagba)

Imaginea șarpelui încolăcit de copac este, așa cum am văzut, cea mai limpede ilustrare posibilă a originilor conștiinței animale, care a pregătit terenul pentru cea umană. Apoi povestea continuă, materia devine mai densă și se întărește în jurul conștiinței umane. Oamenii s-au separat din ce în ce mai mult de Mentea Cosmică. Lideri spirituali ca Zarathustra, Krișna, Moise, Socrate și Buddha au ajutat omenirea în ceea ce privește slăbirea conștiinței spirituale.

Dar în vremea Imperiului Roman ființele umane se despărțiseră aproape complet și nu numai de dimensiunea spirituală, ci și una de cealaltă. Sistemul juridic, care urma să fie cea mai importantă contribuție a romanilor la civilizație, de-abia a reușit să țină în frâu o

cultură cumplită, crudă și sângeroasă. Viziunea spirituală a fost umbrită în așa măsură, încât a devenit posibil să te îndoiești de realitatea ei, ceea ce a dus la apariția atomismului și ateismului lui Democrit și Lucrețiu. [\(118\)](#)

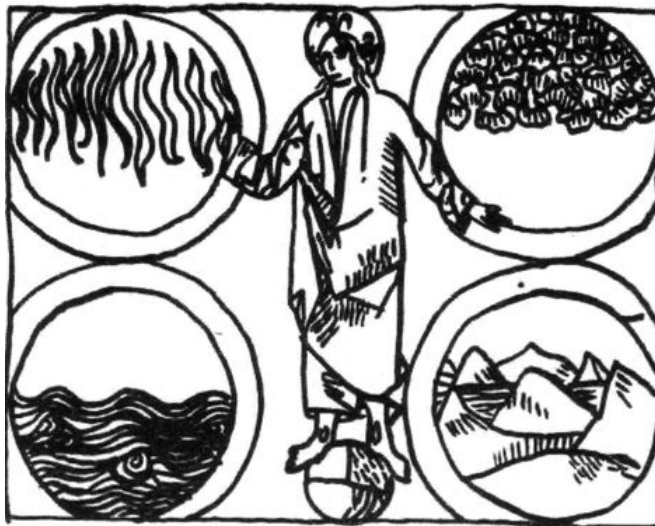
Acum, când Căderea atinsese punctul cel mai adânc și cel mai întunecat, răstignirea și învierea lui Iisus Hristos au reprezentat începutul înălțării. [\(119\)](#) Exact cum conștiința animală fusese ținută de copacul din Grădina Edenului, conștiința divină era acum ținută de crucea materiei. Așa cum conștiința animală fusese absorbită în viața vegetală și înglobată în materie pentru a crea ființele umane, și conștiința divină avea să fie absorbită în materie. Dar conștiința divină avea să fie absorbită, și ea, de materie. [\(120\)](#)

Conștiința divină va începe procesul de disoluție a materiei spre a o spiritualiza. [\(121\)](#)

În povestea Mariei Magdalena găsim indicii că întreaga structură a universului se modifica.

Ea apare pentru prima dată în Biblie ca una din femeile care se îngrijeau de Iisus. Poate că fusese bogată. Este înfățișată adesea într-o rochie galbenă, largă și cu părul lung, de multe ori roșcat. Parcă strălucește de la lumina ei interioară, mistică. Are ceva înduioșător și puțin trist.

Este adesea înfățișată cu un vas de alabastru. Se întâmplă astfel pentru că în tradiția catolică Maria Magdalena e identificată cu Maria, sora Martei. Povestea respectivă se află în *Evangelia după Luca*.

Tablourile înfățișând Răstignirea zugrăvesc adesea un înger ținând un vas în care se scurge sângele lui Iisus din rana făcută la șold de Sulița lui Longinus (Miniatură din Scriptura Siriană de la Zagba)

Surorile se întrețineau cu Iisus la ele acasă. Marta se enervase pentru că, în timp ce ea alerga de colo-colo și făcea tot ce trebuia făcut, sora ei stătea la picioarele lui Iisus, ascultând ce îi spunea el și savurând împreună cu el o clipă de intimitate. [\(122\)](#)

Când Maria a luat ulei parfumat, scump, dintr-un vas de alabastru și i-a uns picioarele lui Iisus, unul dintre ucenici a sugerat că e o risipă de bani. A spus că acei bani ar fi trebuit dați săracilor, dar Iisus i-a replicat așa: „Las-o în pace. A vrut întotdeauna să folosească uleiul ăsta pentru mine și să păstreze o parte pentru înmormântarea mea.”

Povestea continuă până la moartea lui Iisus, la care Maria Magdalena avea să fie în prim-plan. [\(123\)](#)

Nu știm sigur dacă ea și sora Martei sunt una și aceeași, dar amândouă se îngrijeau de Iisus și aveau cu el o relație ce pare foarte

personală. Când a spus că Maria făcuse bine că îl unsese cu uleiul scump, Iisus n-a fost egoist. Spunea ceva despre univers, așa cum îl înțeleg creștinii. Zicea că Dumnezeuul creștinismului e un zeu personal și că fiecare trăiește într-un univers personal. Universul a fost creat pentru a ne da calitățile care din fac din noi oameni și, mai presus de toate, pentru a oferi fiecăruia dintre noi percepția sa personală asupra universului, cu încercări, dileme, mistere, conflicte și binecuvântări, adaptate după puterile și slăbiciunile fiecăruia. Individualitatea fiecăruia, cu toate defectele lui, este încoronarea creației și ar trebui să o îndrăgim și să o cultivăm.

Maria Magdalena era una din cele trei femei care stăteau lângă cruce și au fost martore la răstignire, iar ea a fost martoră și la îngroparea trupului de către Iosif din Arimateea. A fost și prima persoană care l-a văzut pe Hristos înviat. În *Evanghelia după Ioan*, Maria s-a dus la mormânt, dimineața devreme, când era încă întuneric. A văzut dat deoparte bolovanul care bloca intrarea, așa că a dat fuga să le spună lui Petru și Ioan. Cei trei s-au întors și au văzut acolo giulgiul în care fusese învelit trupul neînsuflețit – dar nici urmă de corp. Au crezut că trupul fusese furat. Petru și Ioan au plecat. Maria a rămas la intrarea în mormânt, plângând fără zgomot, când, printre lacrimi, s-a uitat înăuntru și a văzut doi îngeri în alb, unul stând pe locul unde fusese capul lui Hristos, celălalt unde îi fuseseră picioarele.

– Femeie, de ce plângi?

– Pentru că l-au luat de aici pe domnul meu. Nu știu unde l-au dus.

Apoi a văzut o siluetă în grădina de lângă mormânt și a presupus că era grădinarul, care i-a vorbit acum:

– Femeie, de ce plângi?

Ea i-a zis că, dacă a luat el trupul, îl roagă să-i arate unde l-a dus. Dar, apoi, când l-a auzit spunându-i „Maria“, l-a recunoscut după bătaile puternice ale inimii ei îndrăgostite.

A vrut să-l îmbrățișeze, dar el a oprit-o.

– Nu mă atinge, pentru că nu m-am înălțat încă.

A rugat-o să se întoarcă la discipoli și să le spună ce văzuse.

Trupul înviat și transformat al lui Iisus, care este primul din trupurile preschimbate ce vor transforma întreaga dimensiune materială a universului, arăta altfel decât cel anterior, din carne și oase. Ni se dă de înțeles același lucru și în povestea străinului care i-a însoțit pe doi din discipoli pe drumul spre Emaus. Nici ei nu-l vor recunoaște pe Hristos înviat.

Iisus i-a spus Mariei să nu-l atingă pentru că trupul său înviat era într-un tainic proces de trecere ce se va fi încheiat atunci când Toma este invitat să atingă rănila de pe el.

Cum au reacționat ucenicii când le-a spus Maria că maestrul lor a înviat din morți? Bănuiala că unii dintre ei au fost geloși pe Magdalena, că i-au purtat resentimente pentru intimitatea ei cu Hristos, revine în textele creștine scrise cam în aceeași perioadă cu cele patru evanghelii.

În *Evanghelia după Toma*, Petru îl roagă pe Iisus s-o alunge pe Maria, deoarece „femeile sunt nevrednice“, dar Iisus refuză și spune: „O voi face pe Maria un spirit viu.“ [\(124\)](#)

În *Evanghelia după Filip* se spune că „Iisus o iubea mai mult decât pe toți discipolii săi și o săruta adesea pe gură“ [\(125\)](#). Ucenicii se plâng

că o iubește mai mult decât pe ei toți și el nu neagă. Respectivul pasaj a dus la speculația că Iisus și Maria erau căsătoriți, dar, așa cum vom vedea mai târziu, autorul se referă aici la o experiență de intens extaz mistic, la o „căsătorie mistică”.

Fragmentele din *Evanghelia după Maria Magdalena* care ne-au parvenit descriu evenimentele de după înviere – poate la scurt timp după ce Iisus i-a spus Mariei să se ducă și să-i zică lui Petru și celorlalți că tocmai îl văzuse în forma lui reînviată. Petru îi cere Mariei să le dezvăluie ce o învățase Iisus la ultima lor întâlnire. Atunci Maria descrie stadiile succesive prin care spiritul trebuie să se elibereze de legăturile cu pământul înainte să se înalțe din nou la Dumnezeu. Le vorbește despre o viziune pe care Iisus îi permisesse s-o aibă, în care spiritul se înalță prin șapte tărâmură și este examinat în fiecare. Mai spune și cum spiritul este pus la încercare de către cele șapte puteri – puterile întunericului, poftelor trușesti, ignoranței, dorinței de moarte, robiei cărnii, înțelepciunii lumești și furiei. Maria prezintă o concepție asupra lumii în care spiritul uman este aservit materiei. Ea afirmă că spiritul uman are nevoie de puterea supranaturală pe care Iisus i-o poate aduce pentru a se elibera din lanțurile materiei.

Isis l-a iubit pe zeul Soarelui, Osiris. L-a ajutat să treacă în altă lume, unde avea să fie rege. Acum înțelepciunea lui Isis se transmitea Mariei Magdalena.

Există o tradiție păstrată până în zilele noastre conform căreia Maria Magdalena a călătorit pe mare într-o barcă până în sudul Franței, împreună cu fratele ei Lazăr, și a trăit acolo tot restul vieții. Este semnificativ și faptul că această regiune e asociată cu Sfântul Graal. Vom examina mai târziu adevărata semnificație a Sfântului Graal.

Așa cum spune însăși Maria în evanghelia ei, „Unde este minte, e și o comoară”.

Iisus Hristos și-a purtat crucea pe Golgota. În cealaltă parte a lumii, un om bogat și puternic era scos cu forța din refugiul său. Intrarea în peștera lui era cioplită și pictată astfel încât să înfățișeze gura unui șarpe. Oamenilor le fusese frică să intre acolo, dar acum soldații ieșeau, regele-zeu fiindu-le prizonier.

Datorită lui grâul crescuse atât de mare, că un singur spic era aproape prea greu să-l care doar un om. Se spune că le vorbea plantelor și ele creșteau imediat și dădeau roade. Grație lui nu mai exista foamete. Animalele domestice creșteau și se înmulțeau cu o rapiditate uimitoare, iar cele sălbatice se îmblânzeau în prezența lui și îi făceau pe plac. Mulțimi de păsări cântătoare, minunate – unele din specii care nu fuseseră văzute înainte – se strângeau în cetăți și le cântau oamenilor.

Oare împăratul avea cu adevărat putere asupra forțelor creșterii și reproducerii? Femeile frumoase din împărăție i-au purtat mulți prunci frumoși cu părul de aur, poate o nouă rasă – iar oamenii erau neliniștiți. Ce avea să se întâmple cu propriii lor copii?

Apoi au venit furtunile și au nimicit holdele. Stolurile de păsări au devenit mai îndrăznețe și furau mâncare ori chiar atacau copiii. Umblau zvonuri că fuseseră văzuți mutanți ieșind din peșteră și fugind în pădure în timpul nopții. Într-o zi a sosit un profet care le-a spus oamenilor că împăratul lor făcea magie neagră. A arătat înspre dansul lui Venus și Mercur, aproape de Soare, când ascuns, când din nou la vedere. Ca și împăratul, profetul avea putere de convingere,

iar acum oamenii îl credeau pe profetul care îi îndemna să-și răstignească împăratul.

Așa că l-au târât pe acesta din urmă, cu trupul său lung ca de șarpe, acoperit cu pene verzi, prin dumbrăvile sacre în care rădăcinile copacilor erau cioplite să arate ca niște năpârci. L-au dus pe Dealul Tigvelor, iar acolo a fost răstignit pe o cruce între doi răufăcători. De o parte și de alta a lui, cei doi tâlhari își băteau joc de el și îl insultau.

Reprezentare a păsării-șarpe într-un relief de pe Templul Crucii Împodobite cu Frunze din Palanque, acum la British Museum

Pe vremea aceea se obișnuia ca oamenii să fie răstigniți spre a fi uciși și să se tragă cu săgeți în ei. Corpul lui fusese pictat peste tot cu sori, ca o batjocură la adresa afirmației lui că el ar fi trimisul Soarelui.

Un mic grup de femei stăteau pe dealul presărat cu oase și tigve și urmăreau execuția. Una din ele era Femeia-Păianjen, care se bucura pentru că acum copiii ei aveau să fie salvați și marea ruptură din univers se va repara. [\(126\)](#)

Odată cu viața lui Iisus, istoria intră în sala oglinzilor. Viața Mântuitorului seamănă cu aceea a lui Apollonius, fiind totuși opusul ei, dar și cu răstignirea din America. Lumea în care trăim e un loc paradoxal, dar apariția lui Iisus a dat naștere la nenumărate paradoxuri și mai mari.

În lumea spirituală, legile naturii nu se aplică sau sunt inversate. Paradoxurile se înmulțesc când lumea spiritelor se ivește în cea materială.

Paradoxul este și trăsătura specifică a vorbirii lui Iisus Hristos, căreia îi conferă forță retorică:

Cine caută să-și salveze viața și-o va pierde.

Cei blajini vor moșteni pământul.

Cine e lângă Mine e aproape de foc. [\(127\)](#)

Lumea este, așadar, un loc al paradoxurilor schimbătoare. Tocmai când ne simțim mai siguri, ne apare în cale contrariul a ce ne așteptam. Înțeleptul chinez Lao Tzu, care a trăit la puțin timp după Iisus Hristos, spunea astfel:

„Când ochiul poate zări vârful unui fir de păr, omul e pe cale de a orbi. Când urechea poate desluși fâlfâitul aripilor unui țânțar, e pe cale să surzească. Când limba poate deosebi gustul apei dintr-un râu de cel al apei din altul, e pe cale să-și piardă simțul gustului. Când nasul poate deosebi mirosul mătăsii arse de cel al pânzei arse, e pe cale să-și piardă simțul mirosului. Când trupului îi place enorm să

alerge, picioarele îi sunt pe cale să paralizeze. Când mintea deslușește limpede binele de rău, e pe cale să facă o greșală.”

Dacă n-ar exista oamenii să-l cerceteze, universul nu ar fi frumos, bogat ori ciudat. Nu ar fi păcat când universul s-ar prăbuși, când întinderea lui vastă, modelele lui schimbătoare, complexitatea lui nu vor mai exista, ele fiind expresiile valorii și, fără minte, totul este lipsit de valoare și de sens.

Viața lui Iisus Hristos ilustrează imensa mișcare de convergență a tuturor forțelor și ființelor spirituale. Viața lui a fost atât de misterioasă, atât de spectaculoasă, încât și azi ne străduim s-o înțelegem în toate dimensiunile ei cosmice, dar unul din aspectele sale este acesta: există o lege specială care acționează ca legile termodinamicii. Dacă încercăm să facem o faptă cu adevărat bună, atunci, din cauza influenței saturniene în lume, o forță a răului, egală și opusă, ni se va împotrivi. Dar mai există o lege, una mai presus de altele: dacă încercăm să facem ceva din iubire curată, puterea iubirii din noi va crește.

Capitolul 23

SOARELE DE LA MIEZUL NOPTII

Am văzut soarele la miezul nopții.

APULEIUS, *Măgarul de aur*

Am văzut soarele cutreierând pământul.

Sf. IOAN HRISOSTOMUL

Oamenii din mulțime și-au lăsat mantiile la Saul ca să poată arunca mai bine cu pietre. Îl lapidau pe Filip, timp în care el îi privea aprobator. Saul era un om cu autoritate, un fariseu, și încuviințase lapidarea acestui ucenic al lui Iisus.

În vremea aceea fariseii erau păstrătorii înțelepciunii mistice evreiești, ceea ce, când a venit timpul, poate că l-a ajutat pe Saul să priceapă schimbarea complexă și subtilă ce avea loc în univers. Saul cunoștea ideile lui Platon, precum și filosofia modernă a evreului Filon din Alexandria sau ideile despre conștiința personală

propovăduite pe-atunci de stoici. [\(128\)](#) Era pasionat de astfel de lucruri. Citind epistolele lui Pavel, putem recunoaște pe cineva care avea mai multă grijă decât alții să fie drept. Nu era nimic în firea sa, nici înainte, nici după convertire, care să spună „Las-o baltă...”

Acum Ștefan a căzut în genunchi, exclamând: „Doamne, nu lăsa acest păcat să cadă pe capul lor!” Apoi s-a prăbușit mort.

N-a trecut mult și Saul a luat drumul Damascului, hotărât să stârpească ideile subversive ale creștinilor cu tot zelul posibil, oriunde s-ar fi găsit ele. A căutat din casă în casă, târând bărbați și femei în temnițe, pe unii condamnându-i la moarte.

Se apropia de Damasc când o lumină strălucitoare s-a pogorât din cer asupra lui și a însoțitorilor săi și a auzit un glas. Ceilalți păreau să fi văzut lumina și să fi auzit ceva, dar fără să înțeleagă, însă iată ce a auzit el.

– Saul, Saul, de ce mă prigonești?

El a căzut la pământ.

– Cine ești tu, stăpâne?

– Sunt Iisus, cel pe care îl prigonești. Dar acum ridică-te, intră în cetate și ți se va spune ce trebuie să faci.

Când s-a ridicat în picioare, Saul a descoperit că era orb. Însoțitorii lui l-au luat de mână și l-au dus în cetate. Avea să fie orb trei zile.

Între timp, un locuitor al orașului, pe nume Anania, a avut și el o revelație divină. I s-a zis să se ducă să-l caute pe Saul într-o casă de pe Strada Numită Dreaptă. A șovăit la început, știind reputația lui

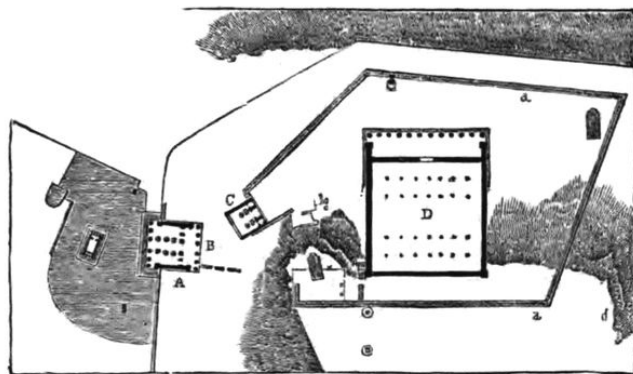
Saul, dar s-a supus până la urmă. Când Anania a pus mâinile pe el, Saul a văzut din nou și s-a convertit.

Ce văzuse el, în orbirea lui, care să-l transforme din Saul în Pavel?

A doua Epistolă către Corinteni vorbește despre experiențele extraordinare ale unei persoane „pe care o cunoștea”, dar majoritatea comentatorilor cred că Pavel se referă, de fapt, chiar la el însuși. Spune că respectivul „prieten” a fost „răpit în Rai și a auzit cuvinte de nespus, pe care nu se cuvine omului să le grăiască” (2 *Corinteni*, 12:2-4).

Ideea că lui Pavel i s-ar fi arătat și i s-ar fi spus mai multe lucruri pe care nu avea permisiunea să le repete ne poate aminti de ceremoniile inițiatice din lumea antică, în care candidații erau ținuti în transă trei zile. Pomenirea celui de-al treilea cer poate aminti și de Enoh, care a fost dus în al treilea cer, unde e Raiul și umblă Dumnezeu.

Mai târziu, la Atena, Pavel a întâlnit un om pe nume Dionisie și l-a convertit pe Muntele lui Marte, în Aeropag, locul unde Socrate se apăraseră degeaba. ⁽¹²⁹⁾ Dionisie Areopagitul, numele sub care s-a făcut cunoscut, a scris despre ceruri și cu ajutorul scrierilor lui putem desluși câte ceva din ce spunea Pavel atunci când vorbea despre „al treilea cer”.

Planul Templului din Eleusis. Azi toată lumea știe ce sunt lojile masonice. Atunci toată lumea știa ce sunt școlile de misterii, dar nimeni nu știa ce se întâmplă în interiorul lor (1)

E limpede că, atunci când se trece la diferite ierarhii îngerești, Pavel se așteaptă ca cititorii să știe la ce face aluzie, dar în *Ierarhiile cerești* Dionisie dezvoltă explicațiile lui, oferind o descriere detaliată a celor nouă ierarhii îngeri. Cea mai de jos este a Îngerilor, după care vine cea a Arhanghelilor – printre care Mihail, Gavriil și Rafail.

Pe a treia Pavel o numește Principatele. Acești îngeri au grijă de popoare. Următorul ordin din ierarhie se cheamă Puterile. Din el fac parte îngerii planetelor, care au un rol deosebit în configurarea formelor biologice și a conștiinței umane. Acestea sunt ființele spirituale și lucrează împreună în *Facerea*, unde sunt numite Elohim. Îngerii de peste Puteri sunt Virtuțile, Numărătorii, Tronurile – „Stăpânii timpului” – și Heruvimii, cei doisprezece îngeri ai constelațiilor. Cel mai înalt ordin este alcătuit din Serafimi, îngerii cu șase aripi din viziunea lui Isaia și, mai târziu, văzuți la fel de Sf. Francisc. Serafimii sunt Gândurile lui Dumnezeu.

Aceste nouă ordine se împart în trei grupuri, fiecare grup ocupând un „cer”. Așa că, atunci când spune în *Corinteni* că a fost dus în „al

treilea cer”, Pavel se referă la cerul ocupat de Tronuri, Heruvimi și Serafimi, ordinele de îngeri mereu în prezența lui Dumnezeu.

Experiența în ceruri l-a făcut pe Pavel să-și dea seama că acolo avea loc un eveniment foarte mareț și tainic. Se întâmpla ceva extraordinar. „Iată, taină vă spun vouă (...) Căci trâmbița va suna și morții vor învia nestrăduțioși. (...) Atunci va fi cuvântul care este scris: Moartea a fost înghițită de biruință. Unde îți este, moarte, biruința ta? Unde îți este, moarte, boldul tău?” [\(130\)](#)

Apoi Pavel spunea că universul suferea o transformare, o schimbare esențială. Dar, aparent, nimic nu era schimbat. Toată lumea îmbătrânea, se îmbolnăvea și murea mai departe. Nu era nici măcar o răsturnare politică.

Așadar, ce *văzuse* Pavel în experiența convertirii, după cele trei zile în care fusese orb?

Atât cât putem reconstitui cele întâmplare din scrieri ca *Măgarul de aur* a autorului afro-roman Apuleius, se pare că în procedurile inițiatice care durau trei zile în școlile de misterii din Antichitate, candidaților li se arăta uneori o imagine a infernului înainte de a fi călăuziți sus, la minunatul spectacol al paradisului. Să fi trăit și Pavel așa ceva?

În Scriptură, nu există decât ici și acolo aluzii la un mare eveniment în iad. Din *Faptele apostolilor* aflăm că „iadul nu-l poate reține”, iar Petru scrie că Iisus a făcut o proclamație către „spiritele întemnițate”. În *Evanghelia apocrifă după Petru*, Iisus este întrebat: „Le-ai propovăduit și celor ce dorm?” În *Crezul creștin*, credincioșii susțin că Iisus „a coborât în iad”, una dintre principalele lor dogme. [\(131\)](#)

Pentru a găsi o relatare detaliată a celor întâmplate, trebuie să apelăm la literatura creștină timpurie atribuită lui Nicodim.

Ca și Saul, Nicodim era fariseu. Era inițiat și în misterii și se dusesse la Iisus într-o noapte să-i asculte învățăturile și mai târziu îl ajutase pe Iosif din Amariteea să pregătească trupul Mântuitorului de înmormântare. [\(132\)](#) În Evanghelia care îi poartă numele se păstrează descrierea Coborârii lui Hristos în iad. Este făcută de doi oameni care s-au înălțat din tărâmul morților și pot să povestească venirea lui Iisus Hristos acolo, la care fuseseră martori.

„Când am fost duși împreună cu tații noștri în adâncul iadului, în bezna veșnică, ne-a apărut deodată culoarea aurie a soarelui și o lumină purpurie s-a pogorât asupra aceluia loc.

Atotputernicul a apărut în chip de om și a luminat acele locuri veșnic învăluite în întuneric și a sfărâmat acele lanțuri care nu fuseseră nicicând sfărâmate înainte și cu puterea Lui de neînvins a venit la cei ce sălășluiau în bezna adâncă din pricina nelegiuirilor și păcatelor săvârșite, în umbra morții. Călcând pe moarte, Domnul l-a înșfăcat pe Prințul iadului.

Apoi Iisus și-a întins mâna înaintea Lui și a spus:

– Veniți la Mine voi toți care ați fost făcuți după chipul și asemănarea Mea, care ați fost osândiți de pomul cu fructe interzise și de diavol și de moarte.

Imediat s-au strâns toți sfinții și, luându-l pe Adam de mâna dreaptă, Domnul s-a înălțat din iad și toți sfinții l-au urmat. Apoi Domnul l-a

încredințat pe Adam arhanghelului Mihail, iar pe urmă i-a condus pe toți în Rai, plin de milostenie și strălucire.

Și doi oameni foarte bătrâni s-au întâlnit cu ei și au fost întrebați de sfinți:

– Cine sunteți voi, care nu ați fost cu noi în iad și aveți trupurile în Rai?

Unul din ei a spus:

– Eu sunt Enoh, mutat prin porunca lui Dumnezeu, și omul acesta de lângă mine este Ilie Tisbitul, care a fost mutat într-un car de foc.” [\(133\)](#)

Iisus scotea morții din fălcile iadului și-i ducea sus, în Rai, ceea ce probabil că l-a făcut pe Pavel să vestească sfârșitul morții. [\(134\)](#)

Am spus la începutul acestei istorii că am de gând să o povestesc cât mai mult posibil din punctul de vedere al lumilor și ființelor spirituale. Aici ne dăm seama că pe vremea lui Pavel poate că lumea fizică nu se schimbase mult, însă lumile spirituale fuseseră transformate complet.

Iisus își conducea poporul eliberat din captivitate, ca și Moise. Ca Iosif, îl duce într-o țară unde curge lapte și miere, sus în ceruri și lumină. [\(135\)](#) Iisus avea o misiune de îndeplinit față de morți, precum și față de vii, și în această lumină, morții și viii sunt văzuți ca făcând parte din aceeași mare comunitate.

Dacă în erele precedente omenirea se bucura de o interacțiune nestânjenită cu lumile spiritelor, iar oamenii erau siguri că vor

continua să trăiască după moarte în lumile spiritelor, această certitudine se estompase odată cu trecerea timpului. Cu aproximativ 1200 de ani înainte de Hristos, Odiseu călătorise în infern să întâlnească fantoma cenușie a lui Heracle, iar morții îi apăruseră ca niște umbre fără viață care orbecăiau ca liliicii. Ahile i-a spus lui Odiseu: „Aș prefera să fiu sclav în casa unui sărac decât domnitor în lumea umbrelor.” Psalmii lui David vorbesc despre moarte ca prăbușire în abis, un loc întunecat și trist al vieții pe jumătate. Pe vremea Imperiului Roman, puțini începuseră să se întrebe dacă exista viață după moarte.

În întuneric s-a ivit pe neașteptate Iisus Hristos, Cel înviat din morți, răspândind atâta strălucire și luminând atât de intens lumile spirituale, încât Pavel a fost dat peste cap. Apoi, orb pentru lumea materială, a avut viziuni extraordinare, culminând cu moartea, coborârea în iad și învierea lui Hristos. [\(136\)](#) Și, cum știm din epistole, și-a petrecut tot restul vieții făcând apel la cel mai avansat bagaj intelectual și filosofic al timpului său, în încercarea de a înțelege ce văzuse.

Ca să înțelegem astăzi măreția acelor evenimente cosmice e important să ne amintim configurația istoriei în viziunea idealistă. Ce e descris aici nu este doar de natură psihologică. De fapt, nu are legătură doar cu indivizii și nici chiar cu omenirea ca întreg. Privește nici mai mult, nici mai puțin decât transformarea întregii materii. La un moment dat, în cea mai întunecată clipă, miezul nopții în istoria lumii, Iisus Hristos a pătruns în centrul pământului și a sădit acolo sămânța naturii lui solare. După multe secole de pregătire, sămânța soarelui a fost plantată, în cele din urmă, la miezul nopții. Sămânța avea să se dezvolte în așa fel încât pământul să devină un soare.

Iată marea viziune cosmică a creștinismului, deseori explicată precar în timpurile noastre materialiste. La început, materia a provenit din marea Minte Cosmică. A devenit mai densă, mai rece și mai tare până ce sufletele oamenilor au fost închise acolo, izolate de marea Minte Cosmică și oarbe la ea. Dar, pe la mijlocul istoriei, aceasta din urmă a trimis un emisar care conținea esența creatoare ce avea să înceapă dezagregarea materiei, astfel încât, într-un final, corpurile umane, toate corpurile, întregul univers material avea să se descompună și să fie spiritualizat.

Deși școlile de misterii din Antichitate n-au cunoscut numele lui Iisus din Nazaret, împărtășeau aceeași viziune asupra istoriei lumii și asupra rolului jucat de Cuvânt – zeul Soare – în istoria aceea.

Evanghelia după Matei consemnează că în noaptea cu pricina morții au fost văzuți umblând pe străzile Ierusalimului. Marile evenimente din lumile spirituale sunt întotdeauna urmate de mari evenimente în lumea fizică, iar acum evenimentele din lumea spiritelor au provocat o explozie de evenimente supranaturale pe suprafața pământului. După cincizeci de zile de la învierea lui Iisus Hristos, apostolii stăteau împreună în odaia de la etaj a unei case când, deodată, au auzit un sunet ca acela al unei rafale de vânt puternic. Părea să umple întreaga locuință. Apoi au văzut limbi de foc suspendate deasupra lor, ca niște coroane, și au început să vorbească fluent în limbi pe care nu le știuseră niciodată. Pentru Petru, asta a fost împlinirea profeției lui Ioel: „Voi turna duhul meu peste orice făptură și fiii și fiicele voastre vor proroci, și tinerii voștri vor avea vedenii și bătrânii voștri vor visa visuri.” Ucenicii au descoperit că pot să facă minuni, să vindece, să prezică viitorul, să vadă ființe spirituale și să citească gândurile.

Un înger îl salvează pe Sf. Petru din închisoare (ilustrație dintr-o Biblie din secolul al XVIII-lea). Irod Agripa îi persecuta pe creștini. A dat poruncă să fie ucis Iacov, fratele lui Iisus, iar Petru să fie întemnițat. În noaptea dinainte să fie dus la judecată, cel din urmă a început să se roage. A fost legat cu lanțuri de doi soldați, iar alții păzeau porțile. Deodată, a simțit o împunsătură în sold și și-a dat seama că adormise. A auzit o voce spunându-i „Ridică-te imediat!” și lanțurile i-au căzut de pe încheieturi. Gărzile dormeau, a băgat el de seamă, și Arhanghelul Mihail îi spunea „Pune-ți centura și sandalele” ca un tată grijuliu care își grăbea copilul

la școală. „Pune-ți mantia și urmează-Mă.” Petru a părăsit temnița, trecând pe lângă gărzile adormite și ieșind pe o stradă întunecată și pustie. Când a ajuns la niște porți de fier, a observat că arhanghelul Mihail dispăruse. S-a grăbit spre o casă de creștini (Faptele apostolilor, 12:3-19)

La miezul nopții, când a luminat interiorul pământului, Iisus a luminat și mințile oamenilor. Odată cu el a venit ideea pe care acum o luăm de bună cu toții: fiecare are în el un „spațiu” mintal infinit, bogat și variat ca universul material. „Împărăția Domnului este în voi”, a spus Hristos, o întreagă împărăție! Când oamenii erau îndemnați să caute o împărăție launtrică și o găseau așa cum trebuie, deveneau creștini.

Omenirea trecea printr-o importantă schimbare neașteptată. Oamenii primeau clipe extraordinare de inspirație și de intuiție. În conștiință avea loc o revoluție radicală.

În Persia anului 216, Mani „s-a întrupat în pământean”, așa cum va povesti el însuși. Familia lui făcea parte dintr-o sectă iudeo-creștină. În copilărie a avut viziuni cu îngeri. De tânăr a făcut minuni, tămăduind oameni. Prietenii lui credeau că poate să se arate când și unde era nevoie de el, și să audă glasul plantelor. A avut o viziune a lui Iisus suferind în toată omenirea și natura – plante și animale. A înțeles că materia este o haină chinuitoare de purtat pentru spirit și, fiindcă s-a născut infirm, poate că ideea aceasta avea un sens cât se poate de concret.

Mani a avut viziuni cutremurătoare ale istoriei cosmice. Născut în țara lui Zarathustra, a încercat să înțeleagă relația dinamică între lumină și întuneric, spirit și materie. A afirmat că lupta dintre Lumină și Întuneric se va sfârși atunci când scânteile de lumină vor reuși să transforme materia.

Asemenea lui Pitagora și Apollonius, a străbătut India din dorința de a învăța. A înțeles rolurile jucate de Krișna și Pitagora, faptul că ei fuseseră trimiși să pregătească terenul pentru Iisus Hristos.

„Înțelepciunea și bunătatea fuseseră transmise în fiecare epocă, pe rând, de profeți, după un plan perfect”, spunea el. „Au fost duse în India de profetul Buddha, în Persia de profetul Zarathustra și mai târziu, în Occident, de Iisus (...) Obişnuia să spună: Eu sunt adevăratul profet al Babiloniei și al epocii actuale.”

Scrierile lui stau mărturie și pentru cunoașterea lui în tot ce ține de mistica egipteană. La 25 de ani, după ani întregi de gândire, meditație și eforturi spirituale, Mani a avut o viziune a Geamănului său ceresc.

Geamănul i-a spus: „Salutări ție, Mani, de la mine și de la Domnul, care m-a trimis la tine și te-a ales pentru misiunea lui. Te vei duce la oameni și le vei da vestea bună a Adevărului.”

Mani avea să povestească mai târziu despre Geamănul lui ceresc: „L-am recunoscut și am înțeles că era Eul meu de care fusesem separat.”

Geamănul său i-a zis să plece din comunitatea în care fusese crescut și să-și găsească propria lui comunitate.

Și-a învățat discipolii să fie puri în toate, abținându-se de la carne, băutură și sex. De asemenea, i-a povățuit să respecte lumina din

toate lucrurile vii, inclusiv din plante. Nu trebuia să cultive plante, ci să mănânce doar ce găseau. Mani voia să se întoarcă la modul de viață din Rai, cel de dinainte de Cădere. „Fiecare parte a lumii vegetale cântă o melodie“, spunea el, „și dezvăluie una dintre tainele misterului divin.“

Geamănul l-a ajutat și să înțeleagă mai bine războiul dintre lumină și întuneric. Împotriva răului nu se putea lupta decât cu binele, dar oamenii nu vor fi destul de puternici pentru luptă decât dacă pot da naștere Eului lor Superior. Mani a lucrat la acest eu lăuntric ca la o statuie, îndreptând ce era strâmb, purificându-se pentru ca lumina divină să strălucească din centrul ființei sale.

Firea inflexibilă a lui Mani și refuzul său de a băga în seamă avertizările de a evita curtea regelui Persiei au dus la crucificarea lui.

După moartea lui, maniheismul, numele dat doctrinei sale, a câștigat în scurt timp atâția adepți, încât a devenit o adevărată religie. Sf. Augustin, cel mai mare teolog al Bisericii timpurii după Sf. Pavel, a fost adept al maniheimului nouă ani.

Ceva foarte asemănător cu noțiunea lui Mani de Geamăn ceresc sau înger păzitor se învâța în principalul curent creștin din cele mai vechi timpuri. *Păstorul lui Herma*, unul din primele texte creștine, conține indicații privitoare la felul în care deosebim îngerul bun, care se îngrijește de fiecare dintre noi, de îngerul rău, care planează și el în jurul nostru. „Îngerul dreptății este bun și modest, blând și pașnic. Când se înalță în inima ta, îți vorbește de dreptate, puritate, iubire, mulțumire. Dar îngerul nedreptății este furios și înrăit. Când se înalță în inima ta, îl recunoști după faptele lui. Când devii mânios și aspru, să știi că e în tine, sau când ți se trezește o dorință puternică să faci lucruri rele sau te copleșește trufia sau lăudăroșenia. Acum știi

cum lucrează, așa că îndepărtează-te de el! Oricât ai fi de rău, dacă îngerul dreptății îți coboară în suflet, sigur vei face o faptă bună.”

Despre îngerul păzitor și îngerul rău care însoțesc fiecare om au scris și Origen, unul dintre Părinții Bisericii, și Sf. Grigorie de Nisa.

Învățătura Bisericii are diferite grade de certitudine. Existența îngerilor este o *doctrină definită*, având cel mai înalt grad de certitudine. Îngerii buni sunt trimiși de Dumnezeu să fie ocrotitorii oamenilor, ceea ce este *De Fide ex Jugi Magisterio*. Creștinii au îngeri păzitori, ceea ce este o *certitudine teologică*. Însă nu la fel se poate afirma despre faptul că fiecare om are un înger rău ⁽¹³⁷⁾. Jacob Boehme, misticul din veacul al XVII-lea, avea o explicație pentru relativa slăbiciune a îngerilor răi: „Diavolii văd numai întunericul din mânia lui Dumnezeu.” Teologul și exorcistul Martin Israel e de acord și explică faptul că acest înger întunecat are o viziune îngustă și o înțelegere limitată a „locului său în univers”. Îngerii întunecați sunt, în chip latent, orbi și nici în inteligență nu abundă. Și numai din aceste limitări le vine puterea de influență negativă. Dacă ar vedea limpede urmările răului pe care-l săvârșesc, nu l-ar mai putea săvârși.

Pe de altă parte, îngerii luminii înțeleg clar în ce direcție merge universul și ce rol joacă ei, drept care sunt mai puternici.

Îngerul păzitor de Jacopo de Barbari (secolul al XV-lea)

Pentru creștini, universul era un câmp de luptă unde forțele binelui erau dispuse contra forțelor răului, unde fiecare avea un înger bun și unul rău, care încercau să-l câștige de partea lor. Prin urmare, lupta între forțele binelui și ale răului se dădea în dimensiuni diferite – în ceruri, pe pământ, pe tărâmul morților și în regatele din fiecare ființă umană.

Materia a fost creată, în parte, pentru ca oamenii să-și poată dezvolta liberul-arbitru. Pe măsură ce se forma, se întărea în jurul lor și închidea spiritele umane în corpuri materiale, materia alcătuia o barieră între aceste spirite și Dumnezeu, așa că spiritele umane nu

mai erau copleșite de Dumnezeu. Din punctul de vedere al idealismului, la asta *servește* materia.

În cursul istoriei s-a configurat o mașinărie metafizică fin reglată, cu mecanisme delicate de control, care să le dea oamenilor posibilitatea de a discerne realitatea spirituală pentru a lua propriile lor decizii, deși prezența nu e evidentă.

Și această configurație se reflectă în viața omului din zilele noastre. De multe ori e greu să înțelegi ce este bine să faci. Adesea binele și răul par foarte asemănătoare. Viața ne induce în eroare de multe ori. Ne ispitește să facem rău și să credem că ce e rău este bine, dar, așa cum a spus misticul și matematicianul Blaise Pascal, „în credință există destulă lumină pentru cei care cred și destul întuneric pentru cei ce nu vor să creadă”. Conform idealismului, istoria lumii este o relatare a felului în care condiția umană a ajuns să aibă această capacitate extraordinară.

Capitolul 24

EPOCA MINUNILOR

Secolele de după moartea lui Hristos par să fi fost marea epocă a minunilor. Ne-au parvenit o mulțime de mărturii despre apariții, vindecări și transformări miraculoase de genul celor strânse în colecția *Legenda aurului*, realizată de Jacob de Voragine.

Deși firește că avem tendința de a plasa aceste fenomene în epoca creștină, există consemnări despre zei păgâni ce le apăreau mulțimilor, precum și unor oameni ieșiți din comun, în vremuri imemorale, dar, surprinzător, și în Antichitate. În *Viața lui Marcellus*, Plutarh scrie că templul lui Enguinum din Sicilia era venerat datorită apariției zeiței-mamă acolo. Filostrate a consemnat frecvențele manifestări ale lui Esculap la templul din Tars. În tratatul *Despre natura zeilor*, cel mai rezonabil dintre romani, Cicero, a menționat aparițiile frecvente ale zeilor în epoca sa, secolul I î.Hr.: divinii Castor și Pollux au fost văzuți venind în ajutorul trupelor pe câmpul

de luptă, fauni se auzeau deseori în păduri și zei își făcuseră apariția sub felurite forme.

Un contemporan al Sfântului Pavel, medic renumit la Roma, pe nume Thessalus din Tralles, a lăsat o descriere a călătoriei sale pe Nil, la marile temple ale Egiptului. Când a ajuns la Teba, un preot bătrân i-a promis să-i înlesnească o întrevvedere cu un zeu sau duh. După trei zile de post, preotul l-a închis pe Thessalus într-o cameră specială de pregătire, unde era un jilț pentru zeu. Divinitatea a fost o apariție de o frumusețe indescriptibilă, care a răspuns la întrebările doctorului despre plantele medicinale.

Există și multe mărturii despre vindecări miraculoase. Una din cele mai spectaculoase din Antichitatea târzie a fost tămăduirea unui om numit Phormion, care locuia în orașul Kroton. Fusesse rănit în bătălie și, când rana nu i se mai vindeca, un oracol i-a spus să se ducă în Sparta, la altarul lui Castor și Pollux. Suferindul s-a supus, a ajuns la clădirea aceea și, punând mâna pe clanță, s-a trezit brusc ținând clanța ușii casei sale din Kroton. Era acasă și vindecat. Mai târziu vom aminti alte vindecări miraculoase, ce implică și schimbări de natură interioară ale omului bolnav.

Imagine de pe o monedă din Templul de la Epidaur

Templul din Epidaur, ca și altarul gemenilor divini, era fieful șerpilor tămăduitori. Istoria aparițiilor și vindecărilor miraculoase petrecute acolo include și povestea unui om care adormise într-o zi lângă templu. Trecătorii au văzut unul dintre șerpii îmblânziți ai zeilor venind la el și lingându-i acel deget de la picior care-l durea. Când s-a trezit, omul era vindecat și a spus că avusese un vis în care un tânăr frumos îi punea un bandaj pe deget.

Ambele povești indică existența unui alt tărâm sau a altei dimensiuni în care putem intra ca să ne vindecăm. Vom reveni mai târziu la această temă.

Prin urmare, minunea nu este un fenomen exclusiv creștin, dar ideea de miracol pare să fi apărut odată cu răspândirea creștinismului. Un mit antic ca acela al lui Perseu nu prezintă întâmplările ca fiind miraculoase, deoarece este de la sine înțeles că ele aveau loc într-o lume în care legile naturii încă nu erau stabilite. În vremea lui

Hristos oamenii deveneau mai curioși în privința lumii materiale. Strângeau informații geografice, biologice și istorice și le categoriseau, distingând modele și începând să ia în seamă legile naturii sau ceea ce unii filosofi arabi numeau „obiceiuri” [\(138\)](#).

Miracolul era pe-atunci un eveniment care aparent contravine legilor naturii. (Vom reveni la acest domeniu al gândirii când vom ajunge la Iluminism și la faimosul atac al filosofului scoțian Hume la adresa minunilor.)

Dar, deși conceptul de miracol apăruse, după aceea, când s-a format materialismul, idealismul era încă în floare. El explica precipitarea materiei în termenii emanațiilor la scară descendentă din Mintea Cosmică. Multele religii și filosofii diferite din epocă au o viziune comună asupra acestei scări sau ierarhii, deși modificată de cultura în care apare – de exemplu, neoplatonismul idealist cu parfum grecesc, idealismul cu parfum ebraic al Cabalei și idealismul cu reminiscențe egiptene care este hermetismul. Unii erudiți au detectat și influența idealismului persan și indian în neoplatonismul lui Plotin, iar pe atunci călugării budiști ajunseseră deja în Grecia.

Orice tip de idealism îmbrățișau, oamenii percepeau lumea într-un fel corespunzător credinței lor în idealism. Plotin scria despre lucrul cu ceea ce el numise „sufletul lumii” în actul creării lumii fizice: „Iubesc viziunile și creez prin facultatea mea de a avea viziuni. Creez obiectele contemplării, ca matematician, le închipui și desenez contururile. Mă uit înlăuntrul meu și formele lumii materiale iau ființă din gândurile mele.” Să resimți lumea ca reacționând la gândurile și rugăciunile tale cele mai tainice, cum au făcut apostolii, și să colaborezi cu Mintea Cosmică la actul creației, asemenea lui Plotin, iată chintesența trăirii idealiste și temelia oricărei filosofii despre religie și spiritualitate.

Dacă privești lumea cu ochii idealismului, minunile nu sunt imposibile și nici improbabile. Sunt, de fapt, ceva la care te poți aștepta.

O istorie a lumii conformă idealismului s-ar cuveni să sugereze liniile mari ale unui plan în desfășurare în spatele acestor manifestări aparente ale divinului, așa împrăștiate cum sunt în diverse culturi. Dacă există o altă lume care își impune prezența în cea pământească și o influențează, ar trebui să vedem cel puțin câteva indicii ale existenței unui plan unificat.

În secolul al IV-lea, două facțiuni se luptau pentru stăpânirea Imperiului Roman. Ambele erau mânate în luptă de vise. Maxențiu avusese un vis în care i se spusese că, dacă își ducea armata la luptă dincolo de zidurile cetății, cel mai mare dușman al Romei va fi înfrânt. Oastea lui se afla în Capitală și apăra Roma dinăuntru, dar, îndemnat de vis, el și-a mutat trupele ca să-l înfrunte pe Constantin, nedându-și seama că el însuși era cel mai mare dușman al Romei.

Podul de pe Tibru fusese dezafectat pentru a opri înaintarea lui Constantin. Așa că la 28 octombrie 312 s-a construit în grabă un pod de pontoane, pe care să treacă Maxențiu și ostașii lui. Dar s-a prăbușit și mii de oameni, inclusiv Maxențiu însuși, s-au înecat.

Între timp, Constantin era chinuit de incertitudini teologice. I se ofereau multe religii și filosofii diferite. Voia să știe cine e adevăratul zeu, cel mai mare, așa că se ruga la acest zeu să i se arate și să-i întindă o mână de ajutor în clipa de cumpănă. În ziua aceea, la apusul soarelui, a avut o viziune. A văzut o cruce strălucitoare, din

care ieșeau raze chiar deasupra Soarelui și pe cer stătea scris „Cucerește prin asta”.

Constantin a fost impresionat, dar nu știa ce trebuie să înțeleagă. În noaptea aceea, Iisus Hristos i s-a arătat în vis purtând aceeași cruce pe care o văzuse pe cer. I-a spus să facă o cruce la fel și s-o ducă în luptă, căci avea să-i aducă victoria. De dimineață, Constantin și-a chemat cei mai pricepuți meșteri, le-a descris în amănunt crucea și le-a poruncit să-i facă una la fel.

Ținând mereu crucea în față, a învins inamicul și a unificat imperiul. A câștigat cu ajutor de la Dumnezeu creștinilor. Constantin a dat un edict care punea capăt prigonirii creștinilor și a început creștinarea imperiului. De unde creștinii formau înainte o sectă locală, închisă, credința lor a devenit religia oficială a marilor mase din Roma.

Majoritatea visurilor noastre sunt percepții amestecate și confuze ale lumilor spirituale, greu de descifrat. Dar uneori ființele spirituale au ceva important de comunicat și o fac prin intermediul visurilor. Atunci, acestea sunt mult mai clare. În povestea lui Maxențiu și Constantin vedem impulsuri spirituale lucrând de conivență prin doi indivizi, prin visurile lor, pentru o mare schimbare în istorie.

Unii istorici se îndoiesc de sinceritatea lui Constantin, deși e aproape cert că el a convocat Conciliul de la Niceea, care a definit dogmele creștine, ba chiar a condus discuțiile. Mai târziu, împăratul a avut viziuni cu Sf. Mihail, a construit Biserica Sfântului Mormânt și Biserica Nașterii Domnului în Țara Sfântă, Bazilica Sf. Petru în Roma și a pus temelia monumentalei Sfânta Sofia de la Constantinopol. Mama lui, Elena, care îi împărtășea entuziasmul față de creștinism, a

călătorit în Țara Sfântă, unde a dezgropat sulita lui Longinus, care l-a străpuns în coaste pe Iisus Hristos când era răstignit pe cruce.

Nu încapă îndoială că împăratul Constantin a avut dorința arzătoare de a înțelege realitatea spirituală în profunzime. N-a propovăduit un creștinism mărginit și dogmatic, care nega realitatea spirituală a altor tradiții religioase. Monarhul spunea că citise despre un salvator solar și o nouă epocă de aur în *Egloga a IV-a* a lui Vergiliu, ceea ce îl ajutase să se convertească la creștinism. Înainte să moară a mutat capitala imperiului la Bizanț, redenumit Constantinopol după numele lui, grație profeției făcute de o sibilă care prezisese căderea Romei. Drept urmare, Constantin a dat poruncă să fie îngropat un „paladiu”, o statueta a zeiței Atena, sub o coloană din mijlocul noii capitale. În Antichitate se credea că un oraș care are la temelie un paladiu se va bucura de ocrotirea zeilor.

O fată de 15 ani păștea o turmă de oi a mamei sale vitrege. Părinții ei naturali o alungaseră de acasă, din Antiohia, pentru că nu-i tolerau credința creștină. Dar ea își făcuse o nouă viață la țară și era fericită.

Într-o zi guvernatorul Antiohiei se plimba prin provincie și a zărit-o cântând la o fântână. A văzut cât era de frumoasă și a fost mistuit de dorință. Mi-o voi face amantă, și-a spus în gând.

A așteptat până s-a întors în oraș și, înconjurat de însemnele puterii, le-a poruncit servitorilor să i-o aducă. Dar ea nu a vrut să vină la Curte. I-a trimis vorbă: „Nu dau o ceapă degerată pe toată puterea ta!”

Înaltul demnitar le-a spus slujitorilor s-o aducă la el cu forța, dacă e necesar.

– O să o fac să se răzgândească foarte curând!

Când a fost târâtă în odăile lui, el vrut să știe cine e fata. Ea a zis că o cheamă Margareta, că e creștină și de viță nobilă.

Guvernatorul și-a jurat că o va face să-l iubească. I-a oferit aur și i-a cerut mâna. Dar numai el se îndrăgostea, nu și ea. Când și-a dat seama că ea nu acceptă nimic de la el, s-a înfuriat și le-a poruncit oamenilor lui s-o lege de mâini și picioare. A fost apoi atârnată de un perete și bătută până s-a scurs sângele din ea ca apa dintr-o fântână.

Inițierea unui poet roman
(Reprezentare a maestrului Nicholas Poussin)

– Fecioară Margareta, a zis guvernatorul, e bună durerea?

Ea tot nu se îndupleca și, până la urmă, guvernatorul a trebuit să-și acopere fața cu mantia, căci nu suporta să vadă atâta sânge. Le-a spus soldaților s-o ducă jos și s-o arunce în temniță.

Noaptea, când zăcea pe paiele îmbibate pline de sânge, având febră, a văzut un șarpe mare cu corn, scârbos și verde ca iarba, târându-se spre ea și deschizând gura de parcă ar fi vrut s-o înghită toată.

– Pleacă de lângă mine, duh rău ce ești!

L-a lovit, aruncându-l de lângă ea. Apoi s-a ridicat cu greu și-a pus un picior pe el, țintuindu-l la podea.

– Stai nemișcat sub piciorul unei femei!

De dimineață a găsit-o un temnicer cu piciorul pe șarpele mort. Guvernatorul a înțeles că pentru ea iubire e fără speranță, așa că a osândit-o la moarte.

În anul 380, un mistic spaniol pe nume Priscillian a fost surghiunit, acuzat fiind că ar fi oficiat slujba religioasă în pielea goală și ar fi lăsat gravidă o tânără din turma sa. În 386 a fost torturat și executat, fiind primul creștin martirizat de alți creștini. Părinții Bisericii au văzut totul cu ochi buni. [\(139\)](#)

Genoveva s-a născut în anul 419. O simplă păstoriță, s-a dus la Paris să intre la o mănăstire. Era predispusă la accese paroxistice și viziuni. Vorbea despre ierarhiile îngerești descrise de Dionisie și avertiza lumea să se ferească de îngerii răului, drept care e zugrăvită cu un demon pe umăr.

Pe oameni îi enerva. Unii se întrebau dacă nu e posedată și s-au gândit s-o arunce în Sena.

Într-o seară, mergea prin oraș cu un grup de călugărițe, iar drumul lor spre casă era luminat de o singură lumânare. Era o noapte liniștită, fără nicio adiere de vânt, dar lumânarea s-a stins brusc. Celelalte s-au speriat, spunând că un demon făcuse asta, că era un semn că Parisul avea să cadă. Genoveva a luat lumânarea, care s-a aprins imediat.

Attila, regele hun, *se apropia* de oraș. Când trupele lui s-au ivit la orizont, oamenii au intrat în panică. Mulți plecau, luându-și toate bunurile cu ei și lăsând Parisul la cheremul invadatorilor. Dar Genoveva a avut o viziune. S-a dus pe străzi, strigând: „Văd! Știu! Hunii nu vor veni! Bărbații n-au decât să fugă din calea lor. Noi, femeile, ne vom ruga atât de fierbinte, încât Dumnezeu ne va auzi rugăciunile.” A liniștit gloata și a convins-o să nu părăsească orașul. Viziunea ei s-a adeverit. Attila a plecat imediat spre sud.

Sf. Dionisie – St. Denis și Sf. Genoveva aveau să devină sfinții protectori ai Parisului.

Grigorie cel Mare trimite misionari să-i convertească pe englezi (miniatură din secolul al X-lea, atribuită Sfântului Dunstan. Grigorie a văzut înger de multe ori și a strâns relatările altora. Era curios în ce stări de spirit au loc percepțiile spirituale, făcând deosebirea între starea de „umbră amestecată cu lumină”, în care puterea imaginației se îmbină cu rațiunea, și marile viziuni, care survin doar în cele mai intense stări de contemplație (Carol Zaleski, *Otherworld Journeys*, Oxford University Press, 1987, pp. 89-90)

În anul 438, Constantinopolul a fost distrus de un cutremur. Populația se refugiase pe câmpurile de lângă cetate, rugându-se să

înceteze replicile. Deodată din mijlocul mulțimii un copil a fost ridicat în aer de o forță invizibilă, înălțându-se până ce oamenii nu l-au mai văzut.

După o vreme a revenit pe pământ și le-a spus împăratului și mulțimii acolo că a fost martor la un mare concert dat de îngerii din cer, care aduceau laudă Domnului. Episcopul Constantinopolului avea să scrie mai târziu că toți locuitorii orașului fuseseră martori la eveniment.

Ispitirea Sfântului Anton (detaliu dintr-o frescă de la S. Sepolcro, Barletta). „Nimburile aurii ce înconjoară capetele zeilor păgâni și sfinților creștini se referă la faptul că au fost scăldați în splendoarea soarelui și că un soare spiritual dinlăuntrul lor emană raze strălucitoare, învăluindu-i în lumină cerească. Când nimbul e format din raze drepte, are o semnificație solară, iar când e alcătuit din raze curbate, se dezvăluie natura sa lunară; ori de câte ori razele sunt unite, nimbul simbolizează amestecul celor două principii.” (W și G. Audsley, *Handbook of Christian Symbolism*, 1865)

În continuare, pe măsură ce ne îndreptăm spre epoca modernă, vom vedea dacă mai percepem lumea ca Plotin și ne vom întreba dacă aceleași modele supranaturale își fac încă simțită prezența în jurul nostru.

Oare oamenii din zilele noastre se folosesc de aceleași puteri supranaturale pe care le-au avut apostolii?

Capitolul 25

MUNTELE VINE LA MAHOMED

Toți oamenii sunt adormiți. Se trezesc doar atunci când mor.

Cugetare citată de MAHOMED

Aceasta este o istorie a lumii care cuprinde acele părți pe care istoricii tradiționaliști le-au făcut pierdute, povești care, în ciuda opreliștilor, s-au păstrat în imaginarul colectiv.

Sintagma „crede în magie” poate fi folosită în două feluri. Înseamnă „să crezi că o poți folosi” sau „să crezi că funcționează”. Dacă nu ești tributar viziunii materialiste, potrivit căreia mintea e doar un produs secundar al materiei, s-ar putea să crezi în al doilea sens.

Mahomed sigur credea în magie în acest sens. El a spus că „influența deochiului e fapt dovedit”. Scopul principal al misiunii sale a fost să-i pună capăt. [\(140\)](#)

Coborârea în infern, după cum am văzut, a impulsionat activitatea demonică și apariția spiritelor morților. Granița dintre lumea fizică și spirituală părea foarte subțire pe-atunci, iar proliferarea religiilor, filosofiilor și sectelor continua. S-au închis școlile de misterii de la Luxor, Karnak, Delfi, Corint și Eleusis, unde intrarea în lumea spirituală se făcea într-un mediu controlat. Preoții, adevărați magi care știau să practice aceste tehnici, au fost izgoniți sub pământ. Mulți au fugit în sudul Arabiei, motiv pentru care acea regiune este, în imaginația oamenilor, un loc vrăjit.

Am urmărit dezvoltarea liberului-arbitru, trăsătură specifică omului. Indivizii erau capabili să-și exerseze această capacitate spre a convinge ființele spirituale să facă tot ce voiau ei. [\(141\)](#)

Alexandru din Abunoteichos, un discipol al lui Apollonius, ținea un șarpe imens, dar îmblânzit, pe nume Glycon. Punea pe el o mască de om făcută din pânză, iar oamenii îi treceau pragul ca să se vindece miraculos sau ca să li se ghicească viitorul.

Se zice că pescarii mai prindeau în năvoade sticle din alamă cu plumb, aruncate de valuri pe plajele din Africa. Dacă scoteai dopul, ieșea un fum albastru ce lua formă de om pentru scurtă vreme. Într-o asemenea sticlă îl făcuse prizonier Solomon pe *duh*.

Simon Magul a fost învățăcelul unui mag arab. A călătorit în lung și în lat, însoțit de o femeie pe nume Helena. El susținea că ea este reincarnarea Elenei din Troia. Se spunea că puterea lui de mag venea dintr-o vrajă sexuală pe care o făcea cu Helena.

Printre numeroasele sale acte de magie se numără vindecarea bolnavilor, învierea morților, trezirea la viață a statuiilor, care

începeau să vorbească. De asemenea, putea să zboare și să se facă nevăzut. Putea să poruncească legiunilor de demoni.

Propovăduia că fiecare om are în el rădăcina universului, izvor nesecat de putere.

Mai târziu, când puterile și faima au început să-i slăbească, a cerut să fie îngropat de viu trei zile, spunând că se va ridica din morți, și atunci strigătele lui s-au auzit din iad. Papa Paul I a construit o biserică peste mormântul lui, ca să fie sigur că rămâne acolo.

Mahomed s-a născut în anul 570. A crescut într-un țărm unde oamenii crezuseră cândva într-un creator suprem, dar de atunci nu-și mai înălțaseră privirile atât de sus. În vremea aceea, diferitele triburi se rugau la idoli din lemn, granit sau agat.

Cel mai mare altar se numea Kaaba, se afla la Mecca și avea sute de idoli din lemn și piatră în jur, iar înăuntru mulți erau împodobiți cu podoabe scumpe. Unii erau reprezentări animaliere – de pildă Nasr, zeul-vultur. Alții întruchipau divinități ale stelelor și ale planetelor, inclusiv trei zeițe ale lunii. Erau statui ale lui Moise și Iisus Hristos, precum și un tablou cu Fecioara Maria. Se aduceau și jertfe, uneori o sută de cămile o dată. Mecca era un centru comercial imens, negustorii fiind în fruntea caravanelor, venind să vândă cămile, sclavi și femei. Vracii și magii aveau legături cu hoți, cartofori și prostituate.

Mama lui Mahomed a murit când copilul avea șase ani, iar el a fost nevoit să stea la bunicul lui. Mahomed a fost cioban, apoi cămilar

pentru negustori. Când avea 25 de ani, a început să se îngrijească de moșiile unei văduve bogate pe nume Kadisha.

Lui Mahomed îi plăcea să rătăcească singur, uneori își punea cortul pe Muntele Hira, de unde se vedeau orașul și câmpiile. Ceva îl neliniștea –

o sete de infinit. Cultul lui Kaaba nu era de-ajuns. Nu a vorbit cu nimeni mai multe luni la rând. Nu s-a mai îngrijit și avea o expresie sălbatică în ochi. Auzea voci despre care știa că nu erau glasuri de om. Apoi a auzit o voce în vânt: „Tu ești alesul. Vesteste numele Domnului.”

Atunci s-a dus pe Muntele Hirah, într-o peșteră. A văzut o siluetă uriașă lângă el. Să fi fost un *duh*? A simțit ochii aceia ațintiți asupra lui și a auzit-o spunând limpede și răspicat: „Recită!”

„Nu pot să recit...” Niciodată nu putuse să recite pentru că nu știa să citească.

„Recită!”

Câteva rânduri de text ce ardeau ca focul i-au apărut în fața ochilor. Erau primele rânduri din Coran, iar acum își dădea seama că *putea* să citească.

Mahomed a părăsit peștera și s-a urcat în vârful muntelui. Vocea îi vorbea acum mai de aproape. „Tu ești trimisul Domnului, iar eu sunt Gabriel, arhanghelul Său.”

Gabriel tot venea la Mahomed. Când mergea pe stradă, simțea adesea că arhanghelul îl privește. Uneori Gabriel i se înfățișa la el în casă, adesea în timpul nopții, uneori ca un glas, alteori în chip de om,

și arhanghelul i-a dezvăluit treptat învățăturile Coranului. Așadar, un om simplu, fără carte, nu tocmai priceput la vorbe, a întemeiat cartea de căpătâi în limba arabă, o scriere complexă, splendidă, de cea mai mare importanță.

În cele din urmă, Gabriel i-a spus: „Vino în față și predică lumii noua credință.”

Soția lui a fost prima care i-a primit mesajul, apoi un mic grup de discipoli s-au strâns în curând în jurul lui.

„Rugați-vă Domnului să fiți bun cu prizonierii, săracii și orfanii și aduceți-le alinare (...) Hrăniți-i pe flămânzi, fiți miloși și ajutați-i (...) fiți neclintii în judecată, mărturisind în fața Domnului, de ar fi chiar împotriva voastră, fie părinții sau neamurile voastre, fie ei bogați sau săraci.”

Spunea că sunt înconjurați de îngeri ori de câte ori se adună un grup de oameni să-și aducă aminte de Dumnezeu.

A început să propovăduiască în public: mulțimea îl chema să înfăptuiască miracole, dar el refuza. A ținut să sublinieze că, deși Iisus a făcut minuni, multă lume nu a crezut în el. „Sunt un om ca toți ceilalți”, le-a zis.

Mai târziu s-a dus la Kaaba și a stat în fața statuiilor zeitelor lunii. „Nu sunt nimic, sunt doar ce au creat strămoșii voștri!” S-au auzit strigăte furioase. „Nu e alt Dumnezeu în afară de Allah, iar Mahomed e profetul Lui.” Gloata a spus că se poartă ca un nebun periculos.

În următoarele zile, copiii și sclavii au început să arunce cu pietre în Mahomed pe stradă. Odată a implorat să fie lăsat în oraș și când s-a întors acasă avea fața plină de sânge. Zăcea în pat fără speranță, când a văzut o siluetă intrând în odaie. S-a ridicat tresărind și dărâmând o cană cu apă.

Era Gabriel, care purta un veșmânt din aur și aducea o creatură cu trup de cal și cap de om. Era Buraq, armăsarul ceresc. „Vino să călărești cu mine”, i-a spus Gabriel. „Îți voi arăta lucruri mărețe.”

Au zburat deasupra deșertului, spre Ierusalim, unde au văzut scara zărită și de Iacob. Au urcat pe ea și când au bătut la porțile de argint ale primului paradis le-a deschis Adam. De acolo au trecut prin cele șapte raiuri, unde s-au întâlnit cu Moise și Avraam. Au văzut un înger cu trup din foc și gheață și altul cu șaptezeci de mii de capete. Fiecare cap avea șaptezeci de mii de guri și fiecare gură avea șaptezeci de mii de limbi, iar fiecare limbă vorbea șaptezeci de mii de graiuri – și toate îl slăveau pe Dumnezeu.

În cel de-al șaptelea cer era o casă de rugăciune. Gabriel i-a spus că șaptezeci de mii de îngeri trec pe acolo în fiecare zi, iar acum Mahomed se alătură îngerilor care înconjurau de șapte ori casa de rugăciune.

Dumnezeu stătea pe tronul lui deasupra celor șapte raiuri, cu fața acoperită de șaptezeci de văluri. L-a atins pe Mahomed și l-a învățat înțelesul profund al rugăciunii. Apoi a poruncit ca lui Mahomed să-i fie arătați cei ce sălășluiesc în infern, iar pe urmă Buraq l-a dus înapoi la Mecca și în patul lui.

Cana cu apă pe care o răsturnase nu ajunsese încă pe jos.

Asemenea lui Enoh și Pavel, Mahomed făcuse o călătorie în Rai și era să schimbe cursul istoriei. Dar, când a încercat să le vorbească despre ea locuitorilor din Mecca, ei au devenit și mai ostili.

Adevărul era că mesajul de dreptate al lui Mahomed amenința privilegiile elitei conducătoare foarte bogate, iar atacul profetului la adresa Kaaba urma să le afecteze și interesele comerciale. Mahomed a fost izgonit în deșert.

Acolo, printre triburile de beduini, s-a bucurat de mare susținere. Lumea modernă lua ființă în deșert, nu doar datorită mesajelor de libertate și egalitate, ci și grație refuzului lui Mahomed de a înfăptui miracole. Pentru el, lumea materială, cea a simțurilor, era suficient de miraculoasă. În rest, convingea oamenii să îl urmeze pentru că adevărurile universale erau rezonabile. Accentul pus pe rațiune și logică, pe ce se poate demonstra limpede, avea să facă din islam premisa pentru știința modernă.

Mahomed a pus umărul la construirea unei simple case de rugăciuni din cărămizi uscate la soare. În fața ei era o curte în care să se refugieze oamenii fără adăpost.

Mahomed a spus următoarea poveste. Când Dumnezeu a făcut Pământului, forma nu era fixată și tremura, așa că Dumnezeu a luat munții și i-a pus să țină locului planeta. Îngerii l-au întrebat:

– Allah, există ceva mai puternic decât munții?

– Fierul poate străpunge munții.

– E fierul cel mai puternic?

– Focul topește fierul.

– E focul cel mai puternic?

– Apa stinge focul.

– E ceva mai puternic decât apa?

– Vântul.

– O, Dumnezeule milostiv, care e cel mai puternic lucru de pe pământ?

Și Allah a răspuns:

– Cel mai frumos lucru de pe pământ este omul milos, care aduce alinare. Dacă dă cu dreapta fără să știe stânga e mai puternic decât orice.

Mahomed avea 52 de ani. Credea că are un mesaj pe care trebuie să-l audă toată lumea, deși oamenii erau depravați, idolatri și săraci. Solomon vorbise cu înțelepciune, Iisus fusese blând și făcuse minuni, dar Mahomed își dăduse seama că niciunul din ei nu reușise să-i facă pe toți să creadă într-Unul Dumnezeu.

A trimis o proclamație potrivit căreia oricine voia să-i slujească pe Allah și pe trimisul lui va trebui să vină la o fântână de lângă Medina. Au venit trei sute de oameni. Cu toții aveau doar doi cai și șaptezeci de cămile.

Pe de altă parte, dușmanii lui strânseseră o oaste de două mii de oameni. Mahomed a ridicat stindardul negru al războiului, a luat un pumn de nisip și l-a aruncat în direcția lor, spunând: „Să li se citească nedumerirea pe fețe!” Vântul a purtat nisipul și a adus îngerii la orizont, semănând groază în „inimile” necredincioșilor. S-a

găsit și o sabie ciudată în nisip și Mahomed a ridicat-o. Avea șapte metri lungime și două tășuri. Dușmanul s-a dat bătut în fața lui și a oamenilor săi. După aceea el a zis: „Îngerii Domnului ne-au adus azi victoria.” [\(142\)](#)

Când a intrat călare triumfător în Mecca, Mahomed a străbătut străzile pustii spre Kaaba, pe care a încercuit-o de șapte ori. Apoi, alături de ai săi, a sfărâmat idolii până când n-a mai rămas decât praf. Aceeași soartă a avut-o și statuia lui Avraam.

Când și-au dat seama că Mahomed nu intenționa să le facă rău, oamenii au început să iasă din case. Se uitau lung la idolii sfărâmați. Atunci au auzit un sunet și au ridicat privirile. „Ridicați-vă la rugăciune! Rugăciunea e mai bună decât somnul.” Era un negru, un fost sclav, căruia Mahomed îi făcuse marea onoare de a-l numi primul *muezin*.

Mahomed a murit în 632. După funeralii, unii oamenii tot vedeau un bătrân ciudat, cu barba albă. Mai întâi, în spatele mulțimii. Dar apoi părea că vine în fugă prin gloată, până când a ajuns lângă cadavru. Acolo și-a prezentat condoleanțele pentru cei mai apropiați discipoli ai lui Mahomed. Pe urmă, după ce bătrânul s-a făcut nevăzut, discipolii au spus că vorbiseră cu Khadir. Pe bătrânul respectiv l-am mai întâlnit, el este unul dintre firele roșii care străbat această carte.

Capitolul 26

CAROL CEL MARE

ȘI PALADINII DURERII

Islamul s-a întins spre nordul Europei până când valul expansiunii a fost oprit și întors de Carol cel Mare, conducătorul Sfântului Imperiu Roman. Fiind cel mai mare erou militar din istoria creștină, a luptat să apere ce întemeiase Constantin.

Carol cel Mare avea peste doi metri și ochi albaștri, pătrunzători. Avea doisprezece paladini (nobili), iar unul din ei l-a trădat.

În șapte ani de lupte, a repurtat numai victorii și a reușit să-i izgonească pe musulmani din Spania, stăpânind tot ținutul, cu excepția unei mici enclave de lângă Saragossa.

Forțat să ceară pace, regele musulman a trimis soli la Carol cel Mare. L-au găsit pe un tron din aur într-o livadă, cu barba albă, însă încă

arătos și mândru de aerul său viril, și i-au transmis mesajul: „Dacă încetezi acest război nefericit și te întorci în Franța, regele nostru îți va dăruia patru sute de catări încărcate cu aur, cincizeci de care cu argint, urși, lei, șapte sute de cămile și o mie de șoimi, iar Maiestatea Sa va merge la Aix să fie botezat.”

Carol cel Mare s-a sfătuit cu paladinii și s-a hotărât să accepte.

Dar monarhul sarazin discutase în secret și cu Ganelon, Iuda dintre paladini.

– Ce părere ai de Carol cel Mare? îl întrebase regele musulman. Prin câte ținuturi și-a târât stârvul? E foarte ciudat că încă nu a obosit să lupte.

Ganelon i-a răspuns că nicicând Carol cel Mare nu va renunța la război, câtă vreme îl avea lângă el pe cavalerul lui preferat – nepotul lui, mâna sa dreaptă.

– Roland, zise el. El păstrează vie pofta bătrânului de război.

Așa că au pus la cale un plan. Ganelon l-a sfătuit pe Carol cel Mare să-l pună pe Roland la comanda unei ariergarde de aproximativ douăzeci de mii de oameni, care urma să staționeze lângă Pirinei, într-un loc numit Valea Spinilor. Li se va spune să stea acolo ca să apere ariergarda armatei franceze care se întorcea acasă în Franța prin trecătorile montane înguste.

Roland stătea pe o stâncă și făcea cu mâna, uitându-se la armata franceză, care se retrăgea. Era chiar pe punctul de a se face nevăzută. Carol cel Mare i-a făcut și el semn, apoi s-a întors cu fața înaintea și oastea a continuat să mărșăluiască. Pământul se cutremura de

tropotele cailor înșăuați, iar împăratul suspina în tăcere. Cu o noapte în urmă visase că vânează în pădurile din Ardeni, că îl atacă un porc mistreț și un leopard, iar acum era îngrijorat pentru siguranța nepotului său.

După vreo treizeci de kilometri, oștenii francezi au trecut de Pirinei și s-au auzit chiote de veselie când au văzut în fața lor câmpiile însorite ale Franței.

Între timp, Roland coborâse de pe stânca înaltă să se alăture trupelor sale. Văile erau întunecate, dar cerul era senin, iar scuturile soldaților lui străluceau în lumina soarelui. Deodată au auzit sute de trompete. Cavalerul Oliver, fratele de cruce al lui Roland, s-a suit într-un pin și s-a uitat în valea din spate. Mii de soldați sarazini se apropiau. Căzuseră într-o capcană.

– Roland, frate, suflă din corn, te implor! Carol cel Mare va auzi și va veni în ajutorul nostru.

– N-am nevoie decât de sabia mea, Durandal, i-a răspuns Roland.

Durandal era minunata sabie care îi aparținuse lui Hector.

– Să vezi cum va scânteia în iureșul luptei, i-a zis Roland, și în curând va fi mânjită de sânge sarazin.

– Dar știm ce armată mare au, i-a răspuns Oliver. Nu am mai luptat niciodată cu atât de puțini sorți de izbândă. Te rog, frate, sună din cornul tău de fildeș!

– Nicio vorbă în plus! l-a rugat Roland. Împăratul ne-a încredințat această misiune.

– Roland, pentru numele lui Dumnezeu, sună din corn!

Dar Roland a îndreptat sabia Durandal spre cer și a strigat:

– Vom învinge!

Apoi mii de sarazini au năvălit de pe stânci asupra francezilor și a început o luptă crâncenă. I-au încercuit pe francezi din toate părțile și în curând doar șazeci de oameni din oastea lui Roland mai erau în viață.

În cele din urmă, acesta și-a dus cornul la gură și a suflat cu putere, scoțând un sunet puternic, care s-a auzit până la cincizeci de kilometri depărtare.

– E cornul lui Roland, a zis Carol cel Mare. E în primejdie!

– Ai părul alb și ai îmbătrânit! i-a spus Ganelon, care călărea lângă el. Ești prea îngăduitor. Lui Roland îi place să sune din corn. Asta face toată ziua.

S-a auzit din nou cornul.

– Nu te speria! l-a liniștit Ganelon. Doar vânează.

Roland a sunat din corn a treia oară. De data asta, așa de tare, că vasele de sânge de la tâmpile i s-au spart și a început să-i curgă sânge din gură și urechi.

Carol cel Mare a auzit acum clar cornul și și-a dat seama că fusese tras pe sfoară. A poruncit ca Ganelon să fie pus în lanțuri – avea să se ocupe de el mai târziu – și și-a întors oastea din drum ca să vină în ajutorul iubitului său nepot.

După o vreme, a văzut în depărtare doar doi francezi încă în picioare și aceștia înconjurați de dușmani. Le-a poruncit trâmbițașilor să sufle și, când i-au auzit și au văzut cine vine, sarazinii au făcut un ultim efort disperat să-l ucidă pe Roland. Știau că, dacă supraviețuiește, războiul între musulmani și creștini avea să dureze veșnic.

Roland își pierdea viața, dar era mândru că împăratul avea să găsească patruzeci de sarazini morți pentru fiecare francez ucis. Și-a ridicat mânușa dreaptă spre ceruri și o mână nevăzută a coborât, ridicându-l în sus.

Când a ajuns în vale, Carol cel Mare n-a găsit decât mormane de cadavre. Apoi a zărit un nor de praf departe și le-a poruncit oamenilor săi să plece în urmărirea sarazinilor.

Prigoana a luat sfârșit doar după ce sarazinii au primit o flotă și un emir a preluat conducerea. Două mari armate s-au întâlnit pe o câmpie de lângă mare.

Roland în Valea Spinilor
(Vitrailu aflat în Catedrala din Chartres)

Printre sarazini erau acum uriași cu țepi mari pe spinare ca porcii mistreți și bărbați cu pielea așa de groasă, că nu aveau nevoie de armură.

Bătălia a durat toată ziua, iar seara, printre scuturi strivite, zale încurcate și platoșe lovite, Carol cel Mare a strigat *Montjoie!*, iar emirul a scos strigătul de luptă al musulmanilor, *Precieuse!*, și și-au recunoscut vocile înălțându-se deasupra tumultului. S-au repezit unul spre celălalt ca să pună capăt luptei.

Sulițele li s-au sfărâmat și amândoi au alunecat de pe cai. S-au ridicat repede și și-au scos săbiile. Emirul l-a lovit pe împărat în coif atât de tare, că i l-a despiciat în două. Sabia i-a intrat în păr și i-a tăiat o porțiune din pielea capului. Carol cel Mare s-a dat înapoi

împleticindu-se, dar apoi l-a auzit pe Gavriil întrebându-l: „Ce faci, mărite rege?”

Viziunea lui Carol cel Mare

(Miniatură din lucrarea Chroniques de Saint-Denis, secolul al XIII-lea)

Atrăgându-i-se atenția, a găsit puterea să-și mai ridice o dată sabia pe nume Joyeuse și să o coboare peste coiful strălucitor, bătut cu pietre prețioase al emirului. I-a despicat țeasta în două până la barbă, sabia mânjindu-se cu creierul lui. Bătălia fusese câștigată.

Ajuns acasă, împăratul zăcea la pat, când a mai fost vizitat de arhanghel:

– Carol ce Mare, îți vei strânge oștile și vei salva un rege creștin...

– Doamne, ce viață chinuită am! s-a văitat Carol cel Mare și a plâns până când barba i s-a udat de lacrimi. [\(143\)](#)

Am menționat mai devreme că Templul lui Solomon era mult mai modest, ca dimensiuni decât ne închipuim. Asediul Troiei sigur a fost mai puțin impresionant decât își imaginează Hollywoodul, iar istoria ne spune că bătălia din Valea Spinilor a fost mai degrabă o ambuscadă. Descrierile grandioase care ne-au parvenit sunt mai impresionante și semnificative decât ar fi fost, dacă noi am fi fost acolo și am fi văzut totul cu ochii noștri, pentru că aceste viziuni înfățișează lumile spirituale pătrunzând în cea materială, granița dintre ele fiind trecută cu ușurință pentru ca zeii și îngerii să intervină în treburile oamenilor.

Am văzut că evoluția spirituală a omenirii a continuat de la o civilizație la alta, trecând din Tibet în India și Persia, apoi în Sumer și Egipt, ajungând până la evrei și greci, în Ierusalimul roman și în țările arabe. Dacă asediul Troiei a însemnat începutul civilizației grecești, bătălia din Valea Spinilor a însemnat începutul ascensiunii civilizației europene, pe când înaintarea islamului era controlată.

Însă, paradoxal, înflorirea culturii europene își are germenii în islam. Carol cel Mare a făcut faimos schimb de daruri cu Harun al-Rașid, califul din *O mie și una de nopți*, care i-a trimis niște jucării mecanice minunate, nemaivăzute până atunci în Europa. S-a scris mult despre intelectualii arabi care au păstrat și au dezvoltat idei și tehnici ce mai târziu au devenit esențiale în revoluția științei din Europa. [\(144\)](#) În progresul spiritual a Europei, influența arabă asupra artei, literaturii, filosofiei și întregii naturi umane, așa cum evolua atunci, a fost trecătoare, însă, după cum vom vedea, a produs unele schimbări, oferind o strălucire aparte.

Mahomed a enumerat cele șapte semne după care recunoști un „prieten al lui Dumnezeu”. Sunt asemănătoare cu darurile Sfântului Duh. Cei ce sunt prieteni cu Dumnezeu au puterea adevărului de partea lor, așa că nimeni nu li se poate opune. Au darul clarviziunii și pe cel al inspirației. Oricine le face rău primește de îndată pedeapsa cuvenită. Toată lumea îi ridică în slăvi, mai puțin invidioșii. Rugăciunile lor sunt mereu ascultate. În jurul lor se întâmplă lucruri minunate. Deodată dispar în pământ, merg pe apă sau vorbesc cu Khadir.

Khadir face minuni mai mici sau mai mari, îi inspiră pe poeți și ajută și oamenii să se confrunte cu cele mai mari dintre propriile lor spaime. L-am întâlnit deja în carte, la confluența celor două ape, când Moise a dat de bătrânul misterios și ursuz.

Ibrahim ibn Adham, un mistic sufit, a scris despre viața pe care a dus-o în deșert. [\(145\)](#) Fiind flămând și însetat, a fost încântat să dea peste altă ființă umană. Dar apoi și-a dat seama că pustnicul acela foarte bătrân și secătuit de puteri nu avea ce să-i dea.

Dar au rămas împreună și seara bătrânul și-a spus rugăciunea, dar Ibrahim nu l-a înțeles. Dar s-a uitat și a văzut mâncare în strachina lui și apă în sticlă.

Bătrânul a stat cu el câteva zile, timp în care l-a învățat numele suprem al lui Dumnezeu. La scurtă vreme, bătrânul a plecat.

Mai târziu, însetat și flămând, supărat pe lume și pe locul lui în ea, Ibrahim a strigat după ajutor, folosind Numele Suprem. A simțit imediat că îl ia cineva de talie și a auzit o șoaptă: „Cere și ți se va da!”

Tremura de frică. Apoi a recunoscut vocea bătrânului: „Nu te teme, nu vreau să-ți fac niciun rău. Sunt Khadir, fratele tău. Nu mai folosi Numele Suprem la mânie, căci va provoca mari nenorociri în lumea aceasta și în cea care va veni...”

Bătrânul a rostit cuvintele amintite și s-a făcut iar nevăzut.

Identificat uneori cu Ilie, Khadir e învățătorul nevăzut al sufismului. Sufismul reprezintă dimensiunea mistică a islamului, deși are origini mai vechi, fiind preluat de islam din tradiții spirituale mai vechi. Tradițiile sufiților din Munții Caucaz (Turcia) se trag din întâlnirea lui Melhisedec cu Avraam.

Poveștile despre Khadir au adesea o componentă supranaturală: se transformă în buștean și plutește în jos, pe râu. Face un școlar să-și amintească imediat tot ce scrie în Coran. Îi cere unui om să mănânce un măr și, uitându-se la fruct, omul vede un ocean ce se întinde de la tronul Domnului până pe Pământ, strălucitor ca soarele. Un rege viclean tot încearcă să-l execute, dar el reapare de fiecare dată, iar această personalitate extraordinară cu puteri magice va fi o prezență constantă și în cartea de față. [\(146\)](#)

Dean Stanley, teolog victorian celebru în epoca lui, a găsit o capelă musulmană închinată lui Khadir pe malul mării, lângă Sarafend, la nord de Tira. Fascinat de lăcaș, s-a încumetat să intre și a găsit un mormânt gol. Când a întrebat de ce e gol, țăranii din partea locului i-au spus că Khadir încă nu a murit, ci zboară în jurul lumii, arătându-se oriunde e nevoie de el.

Verdele e culoarea regenerării. Cavalerul Verde care a ajuns la curtea regelui Arthur a fost decapitat, dar „s-a ridicat din nou și i-a uimit pe toți”. În alchimie, verdele este culoarea forțelor vieții care se află la granița fragilă dintre minte și materie. Este și culoarea imaginației, care vede în viața interioară a lucrurilor și, astfel, le schimbă.

„Înțelepciunea aduce umezeala, verdeața și înflorirea. Înțelepciunea spune că sunt ploaia ce vine din roua care face iarba să râdă de bucurie.” Citind scrierile lui Hildegard din Bingen, călugăriță creștină din secolul al XII-lea, aproape că înțelegem spiritul lui Khadir. [\(147\)](#).

Un semn al lucrurilor ce au să vină.

Capitolul 27

PARSIFAL SE FACE DE RÂS

Doar cu inima poți vedea limpede; ce este esențial nu se vede cu ochii.

ANTOINE DE SAINT-EXUPÉRY

Dată fiind amenințarea musulmană din secolul al VII-lea, care a dus în cele din urmă la cruciade, rangul de cavaler a primit binecuvântarea creștinismului, în formă de cavalerism. La început, un scutier devenea cavaler în momentul culminant al ceremoniei, când era atins pe creștet cu o sabie, gest ce amintea de ceremoniile de inițiere din Antichitate.

Mama lui Parsifal a hotărât să nu-i spună niciodată fiului ei că tatăl lui e unul dintre paladinii lui Carol cel Mare. [\(148\)](#) Soțul ei luptase și murise împreună cu Roland, așa că a încercat să-și ferească fiul de obligațiile vieții de la Curte.

Parsifal și mama lui își duceau zilele în singurătate. Trăiau în adâncul pădurii, unde nu putea să-i găsească nimeni. Mama își îmbrăca băiețelul într-o haină din piei de iepure, cu o glugă țuguiață, ca o tichie de bufon. Se spălau la râu și mâncau fructe de pădure, rădăcini și lapte de capră, până când băiatul a crescut, a început să caute ouă de pasăre și și-a făcut un arc ca să vâneze căprioare. Mama a văzut că băiatul se face voinic și chipeș. Era și un bun alergător.

Într-o zi de primăvară, când era singur în pădure, a auzit un zgomot ciudat. Trei cavaleri în armuri au venit călare în luminiș. Parsifal nu mai văzuse niciodată un bărbat și, când a zărit cavalerii în armuri lucitoare din argint și aur, ce scânteiau în razele soarelui filtrate printre ramurile copacilor, și-a zis că sunt îngerii de care îi zisese mama.

Cavalerii au râs de el, dar nu batjocoritor, iar Parsifal și-a dat seama că vrea să fie ca ei.

Mamei i s-a frânt inima când fiul i-a spus că vrea să plece și să-și găsească un loc în lume, dar știa că trebuie să-l lase. I-a zis să cinstească și să slujească toate femeile, să fie cuviincios cu toți bărbații, să nu meargă pe căi nebătătorite și să intre în toate bisericile ce-i ies în cale.

Când a părăsit casa din pădure, mama lui iubitoare l-a sărutat de rămas-bun și i-a zâmbit, știind că nu-i mai rămânea nimic pe lume.

În peregrinările sale, băiatul a dat peste peștera unui pustnic, care i-a spus că un bărbat nu prea aduce vorba de mama lui. I-a dat un cal și o lance.

– Viața e plină de încercări, l-a prevenit el.

Parsifal voia să fie bărbat, cavaler, dar nu era nimic de capul lui. Lumea își bătea joc de el, în special femeile. Un cavaler în armură roșie râdea de el pe la spate, spunând că e un țăran netot. A încercat să se bată la un turnir cu un cavaler pitic, care arăta ca o maimuță pe un ogar, dar omulețul l-a doborât de pe cal pe viitorul nostru erou. Într-o noapte, o femeie frumoasă s-a strecurat în patul lui, dar el nu a știut ce să facă.

Parsifal n-avea astâmpăr. A hotărât să se întoarcă să-și revadă mama, neștiind că ea murise de inimă rea. Dar s-a rătăcit, nu a mai reușit să-și găsească drumul prin pădurea copilăriei sale.

Într-o seară, mergând călare pe malul unui lac cenușiu, învăluit în ceață, a dat peste un bătrân care ieșise la pescuit într-o barcă. Părea palid, trist și cenușiu ca negurile. Parsifal l-a întrebat dacă găsește de-ale gurii prin apropiere și adăpost pentru noapte, iar pescarul i-a spus să meargă mai departe, pe malul lacului, și va găsi un castel. Acolo avea să fie primit bine.

Parsifal a mers unde l-a povățuit pescarul. Castelul era foarte departe și se făcuse întuneric când a ajuns, dar servitorii păreau să-l aștepte. I-au hrănit și i-au adăpat calul, iar pe el l-au adus într-o sală mare și puternic luminată.

Patru sute de cavaleri erau deja la masă. Aveau cu toții barbă și purtau zale albe, cu emblema crucii roșii. S-au uitat la el solemn și în tăcere, în timp ce era condus de slujitori la masa de onoare de lângă foc. Acolo stătea un bărbat într-un jilț din lemn, îmbrăcat în blană de samur.

Când s-a apropiat, Parsifal s-a mirat, dându-și seama că stăpânul castelului era pescarul cu care vorbise mai devreme. Acum tremura, îi era frig, deși stătea chiar lângă foc. De fapt, arăta de parcă ar fi suferit de o boală chinuitoare.

– Te aștept de mult, i-a spus el, făcându-i semn tânărului Parsifal să se așeze lângă el.

Acesta și-a dat seama că în sală se simte o duhoare de boală.

În clipa aceea din capătul îndepărtat al sălii a intrat un servitor cu o lance în mână. Cu toții s-au uitat tăcuți la el, iar când s-a apropiat de masa mare, Parsifal și-a dat seama că în vârful ei era un strop de sânge.

Tocmai voia să întrebe gazda ce semnificație are acea ceremonie, însă, când servitorul cu lancea a plecat din sală, a intrat o procesiune, iar la vederea ei a rămas fără glas. Două femei în veșminte nobile purtau sfeșnice din aur, fiecare cu șapte lumânări, de jur împrejurul sălii. Apoi o a treia femeie, și ea îmbrăcată elegant, a intrat ținând o cupă din aur. Și ea a făcut înconjurul sălii.

Pe Parsifal l-a impresionat solemnitatea evenimentului, dar l-a și îngrijorat oarecum. Toată lumea părea să înțeleagă scopul ceremoniei și tânărul a început să se întrebe dacă nu cumva ar trebui să-l înțeleagă și el. Toți păreau să se uite plini de speranță la el, numai că el nu știa ce trebuie să facă. Ar fi vrut să întrebe, dar se simțea intimidat și se gândea că poate ar trebui să tacă, la fel ca și cei patru sute de cavaleri.

După ce cupa a fost scoasă din încăpere, s-a servit cina și toți au mâncat în tăcere. Apoi gazda s-a întors spre el cu ochi plini de

nerăbdare. Dar el tot nu știa ce să spună. Gazda a fost dezamăgită și, ajutată de doi slujitori, s-a ridicat în picioare și a plecat.

Doi servitori au venit să-l ducă pe Parsifal la odaia lui. Înainte să părăsească sala, au deschis o ușă și i-au arătat o odaie într-o parte. Acolo, în fața unei tapiserii imense ce înfățișa o bătălie, un bărbat foarte bătrân stătea pe o canapea joasă. Chipul său încă frumos era încadrat de bucle albe. Zăcea aproape inconștient, cu buzele murmurând cuvinte pe care el nu le putea distinge.

În noaptea aceea, Parsifal a avut vise îngrozitoare, chiar diavolești. Era atacat de pliscuri și gheare. S-a trezit cu ochii încrețoși.

Spre surprinderea lui, niciun servitor nu l-a ajutat să se pregătească și când a ieșit din odaie nu a văzut nici țipenie de om. A strigat. Niciun răspuns. Castelul părea părăsit.

A încercat să deschidă mai multe uși, dar ele s-au dovedit a fi încuiate.

După o vreme a găsit una descuiată și a intrat în altă încăpere, unde toate ușile erau încuiate, mai puțin una. Așa s-a trezit în curtea principală, unde calul îi era înșeuat, așteptându-l.

A trecut podul mobil, care s-a ridicat imediat în urma lui. A auzit un glas:

– Blestemat fie cel care a fost ales să facă lucruri mărețe, și nu le-a făcut! Pleacă și să nu te mai întorci!

Și-a ridicat privirea și a văzut doi ochi verzi între metereze.

În timp ce se îndepărta călare, a început să ningă. Înainta din ce în ce mai dezamăgit și convins că a dat greș.

Peste cinci ani, în urma unor întâmplări neprevăzute, s-a împrietenit cu un cavaler care l-a invitat să intre în ordinul său. Parsifal își dorise asta de când era mic îmbrăcat în piei de iepure și văzuse trei cavaleri călărind prin pădure.

Dar, când vestitorii se pregăteau să sufle din trâmbițe ca să vestească începutul ritualului de inițiere a lui Parsifal, o femeie cu chipul acoperit de un văl a venit la Curte, călare pe un măgar.

Și-a dat la o parte vălul. Avea nasul ca un cioc de pasăre, pielea cafenie și zbârcită ca o frunză iarna, iar ochii de un verde diavolesc. Și a zis astfel:

– Parsifal nu e demn de cinstea pe care voiți a i-o face. A fost ales pentru lucruri mărețe, dar a dat greș.

Le-a mai spus celor strânși acolo că, atunci când nici nu-i dăduseră, el și-a lăsat mama să se prăpădească fără să-i pese, iar ea murise blestemându-l.

Parsifal a lăsat capul în jos, iar doamnele de la Curte au râs de noua umilire.

Așa că tânărul nătărău a pornit iar la drum, tot singur. Își dorea din tot sufletul să se întoarcă la Castelul Graal, dar nu mai știa pe unde să o ia. Parcă ar fi jucat șah cu o minte mult mai coaptă decât a lui.

Merlin, vrăjitorul vrăjit (Detaliu de pe legătura unei lucrări
din Limoges)

Pe-atunci iernile erau mai lungi și aspre de ți se părea că durează tot anul. Recolta era săracă, iar oamenii erau lihniți de foame.

Cutreierând pustietatea cenușie și înghețată pe înserat, Parsifal s-a întâlnit cu un grup de pelerini desculți care făceau penitență, rugându-se pentru iertarea păcatelor și sfârșitul acestor vremuri grele. L-au dojenit că poartă arme într-o zi sfântă. El și-a cerut

iertare, pierduse noțiunea timpului și nu-și dăduse seama ce zi e și, văzând că are friguri, pelerinii i-au zâmbit din inimă și l-au iertat.

Apoi și-a amintit că mama lui îi spusese să intre în fiecare biserică, așa că le-a cerut să-l ducă la schitul lor. Voia să se roage.

A ajuns la o clădire micuță, cu acoperiș de stuf, aflată într-o umbră cu tufe de piracanta. Roadele lor străluceau în amurg ca niște luminițe de basm la apus.

Înghețat și istovit, s-a târât până la ușă și a bătut. Ușa s-a deschis și Parsifal, care s-a aplecat ca să poată intra, a fost surprins să vadă un pustnic înalt, cu un aer nobil. Acesta l-a dus la un pat de mușchi și l-a ajutat să se întindă. Era așa de obosit, că a adormit imediat.

A doua zi de dimineață, a văzut pe perete o sabie cu un mâner din aur, lucrat cu meșteșug, și a întrebat a cui e. Pustnicul i-a explicat că fusese pe vremuri cavaler, dusesse o viață agitată în căutarea plăcerilor, se luptase să câștige dragostea multor femei, făcuse totul pentru faimă și bogăție. I-a spus că e fratele lui Amfortas și că fuseseră tovarăși la rele, până când fratele lui fusese rănit în organele genitale de o lance otrăvită. După spusele lui, Amfortas suferea acum așa de mult, că dorea să moară, dar nu putea. Era prea bolnav să trăiască, dar nu atât de bolnav încât să moară.

Schimnicul i-a zis că el și Amfortas sunt nepoții unui rege, Titurel, și a început să-i depene povestea acestuia...

Într-o dimineață de primăvară, întors acasă de la luptele cu sarazinii, Titurel se plimba prin pădure. Se simțea de parcă Dumnezeu ar fi vorbit cu el prin trilurile păsărilor, foșnetul copacilor și susurul

pârâului. A văzut un nor pufos pe cerul de un albastru luminos, apoi s-a mirat că venea spre el cu o viteză uimitoare.

Deodată, a auzit din nor un glas de înger care i-a spus lui Titurel că fusese ales să zidească un castel pe Montsalvaat ca să păzească Sfântul Graal...

Așa se face că Titurel și cei din familia lui au ajuns păzitorii Graalului. Însă au pierdut calea cea dreaptă și Amfortas, nepotul lui Titurel, și ținutul său se pustiau de boală. Titurel se tot ruga pentru nepotul lui. O profeție îl vestise că trebuie să vină cel ales, un nătărău. Avea să vină plin de compasiune și o minte iscoditoare – și, dacă punea întrebarea așteptată înainte să se înnopteze, vraja rea care pusese stăpânire pe familia lui și pe ținut avea să se risipească. Amfortas avea să fie vindecat, sângele sălbatic avea să i se curețe, iar primăvara avea să vină din nou.

Pustnicul i-a mai dezvăluit că niciun om nu poate găsi castelul acela numai pentru că *vrea*. Castelul trebuia să-l găsească pe el.

Probabil că Parsifal nu a înțeles totul cu mintea, dar în adâncul sufletului său a înțeles.

– Domnul cel milostiv vorbește prin cei care L-au primit în inima lor, i-a zis pustnicul, povestindu-i că mama lui a murit la scurtă vreme după ce a plecat el de la casa din pădure și că și-a dat sufletul binecuvântându-l. Parsifal a izbucnit în plâns. [\(149\)](#)

Într-o clipă s-a trezit în poarta castelului. Era din nou așteptat. Amfortas și cei patru sute de cavaleri erau în același loc. Au venit din nou scutierul cu lancea, apoi fecioarele cu sfeșnice și, în cele din urmă, regina care ducea Graalul. [\(150\)](#)

Parsifal s-a rugat astfel:

– Părinte milostiv, Stăpân și Mântuitor blând, învață-mă ce să fac!

Parcă îngerii îi vorbeau la ureche, spunându-i un singur lucru:
„Întreabă!”

– Care ți-e suferința, mărite rege? l-a întrebat el pe Amfortas.

Atunci Graalul a început să strălucească tare, umbrind toate luminile din sală, iar Parsifal și-a dat seama că Titurel stă lângă el, cu o coroană pe cap. O rază de soare a intrat printr-o crăpătură din acoperiș și a luminat coroana ce parcă se deschidea ca o floare.

Parsifal înseamnă „cel ce vine prin vale”. Trecuse prin suferințe și umilințe înainte de a descoperi, în cele din urmă, partea regească din el însuși.

Povestea lui ne dezvăluie influența înțelepciunii islamice, care a pătruns până în inima Europei. Ideile sufismului despre viața interioară se răspândeau în Europa, transformând cultura și conștiința europeană. Potrivit lui Ibn Arabi, marele învățător sufit, am putea cunoaște necontenita schimbare a Absolutului și a lumii, dacă ne-am cerceta sufletul în profunzime. Dacă ne vedem cu propriul nostru ochi interior, inima în toate stările și dimensiunile ei, cum se schimbă mereu, în fiecare clipă, cum se prefacă și evoluează, s-ar putea să înțelegem cum lucrează divinul. Ar trebui să cercetăm complexa structură internă a sufletelor noastre, pentru că acest lucru îl putem cunoaște bine și, dacă reușim, atunci vom putea să înțelegem universul.

Marea călătorie a lui Parsifal este și o călătorie interioară, iar faptul că a găsit Graalul l-a ajutat să înțeleagă evoluția propriei sale conștiințe. Eroul învață o nouă spiritualitate și compasiune. Descoperă un alt drum al inimii lui, care e și un drum al omenirii.

Capitolul 28

O MIE ȘI UNA DE NOPTI

*Nisipurile se înalță și marea o măsoară,
Sunt nesfârșite, însă le știu pe dinafară.
Cunosc gândurile ce munții le tăinuiesc
Și cuvintele ce nicio limbă nu le grăiesc.*

Oracolul din Delphi, profeție pentru Cresus

În *O mie și una de nopți* descrieri fascinante ale lumii pământești se întâlnesc cu gândirea magică. Povestea Cetății de Aramă este imaginea în oglindă a căutării Graalului de către Parsifal.

Trei călători - un emir, un vizir și un șeic - au pornit la drum printr-un ținut necunoscut, în căutarea miticei Cetăți de Aramă. După aproape doi ani au ajuns la un deal înalt, unde au găsit o statuie de aramă a unui călăreț cu o lance strălucitoare în mână. Pe ea era o inscripție: „O, voi cei care veniți la mine și nu știți încotro e Cetatea de Aramă, frecați mâna călărețului, care se va întoarce și apoi se va opri cu fața într-o anumită direcție. Pe acolo trebuie să o luați.”

Emirul Musa a frecat mâna, iar statuia s-a întors și le-a arătat calea cu sulița.

Și-au continuat călătoria până când s-au trezit în mijlocul unei câmpii întinse și uscate și au găsit o coloană de piatră din care ieșeau două aripi și două labe ca de leu. În vârful coloanei mai erau și doi ochi care ardeau ca tăciunii încinși și un al treilea ochi în mijloc, verde ca un ochi de râs. Statuia părea acum să le vorbească, spunându-le că e un *duh* ferecat în stâlp de Solomon. Când au întrebat *duhul* unde e Cetatea de Aramă, el le-a arătat și au purces din nou la drum.

Într-o seară au zărit la orizont, între două dealuri, un obiect negru cu două focuri pe fiecare parte, iar unul din ei și-a amintit de *Cartea comorilor ascunse*, unde cetatea era descrisă ca având ziduri negre și doi stâlpi impunători din aramă. Stâlpii arătau ca focul în lumina soarelui care apunea la orizont. Găsiseră Cetatea de Aramă!

Apropiindu-se, au văzut cetatea înălțându-se deasupra lor. Zidurile erau înalte de aproape 40 de metri și lucrate cu măiestrie. În *Cartea comorilor ascunse* se spunea că sunt douăzeci și cinci de porți, și-au amintit ei, dar nu au văzut niciuna. Au strigat, dar nu au primit niciun răspuns.

Au urcat pe un deal din apropiere și s-au uitat în jos. Au văzut cupole strălucitoare, pavilioane, palate și vârfuri de copaci. Au ciulit urechile, dar nu au auzit nimic, doar susurul unei apei curgătoare, poate un râu, și fâlfâitul corturilor în vânt.

Vizirul a propus să construiască o scară. Servitorii s-au pus pe treabă și au făcut o scară solidă din lemn și fier, pe care au sprijinit-o de zid. Vizirul a bătut din palme și a strigat:

– Ce frumoasă ești!

Și s-a aruncat înspre cetate și a murit. L-a urmat alt servitor, care a pățit la fel.

Șeicul a stăruit să încerce și el, „în numele lui Dumnezeu cel Milostiv și Iertător”. A urcat scara și, când a ajuns în vârf, a bătut și el din palme. Emirul a strigat la el:

– Nu face asta, nu face asta!

– Dumnezeu m-a ferit de șiretlicurile diavolului pentru că am spus „Dumnezeu cel Milostiv și Iertător”.

– Ce vezi, șeicule?

– Când am ajuns în vârf, am văzut zece fete frumoase ca luna, care îmi făceau semne, parcă spunându-mi să vin la ele. M-am uitat și am avut impresia că văd un râu în care să mă cufund ca să fiu cu ele, dar, când am continuat să recit, râul s-a făcut mai mic și am văzut trupurile zdrobite ale servitorilor noștri.

Șeicul a pornit acum sus, pe zid, până a ajuns la unul din turnurile de aramă. S-a pomenit în fața a două porți din aur, dar fără nicio clanță sau încuietoare. S-a uitat mai atent și a văzut turnată în poartă o figurină de călăreț, cu mâna arătând în afară. Pe mână avea o inscripție: *Întoarce cuiul din mijlocul călărețului de douăsprezece ori și porțile se vor deschide.*

Nu a văzut niciun cui la început, dar s-a uitat cu luare-aminte, până a găsit cui zdravăn, bine înfipt. L-a răsucit de douăsprezece ori și porțile s-au deschis cu un bubuit ca de tunet.

Șeicul a intrat și s-a trezit într-un coridor lung, la capătul căruia era o scară.

La baza ei a găsit o odaie cu bănci pe care stăteau bărbați cu scuturi pe cap. Erau îmbrăcați ca niște gărzi și înarmați cu săbii, arcuri și săgeți. S-

au dovedit a fi morți... de-a binelea.

Șeicul se întreba dacă nu cumva au la ei cheile cetății. L-a găsit pe cel mai în vârstă, i-a ridicat hainele și a dat de un mănunchi de chei ce-i atârnav de curea.

Săltând pasul, șeicul s-a îndreptat spre o poartă de la baza turnului de aramă. A vârât cheia cea mai mare în mecanismul delicat și complicat. A zbârnâit, a păcănit și deodată porțile masive de aramă s-au deschis fără zgomot.

Emirul, vizirul și ceilalți care așteptaseră afară l-au primit cu urale. Au trecut de șambelani și locotenenți care zăceau morți pe paturi de mătase, apoi au intrat în piață. Erau prăvălii pe toate părțile și pe mai multe niveluri, unele ieșind în afară peste alei. Toate prăvăliile erau deschise și aveau în galantare multe unelte din aramă, orânduite după mărime. Iar negustorii erau toți fără viață la locurile lor, ca și cum ar fi căzut într-un somn greu.

În partea cealaltă a pieței au ajuns la un palat maiestuos, de culoarea sinelii. S-au încumetat să intre într-o sală mare, împodobită cu aur și argint. În mijlocul ei, înconjurat de fântâni mai mici, era un havuz mare din alabastru, deasupra căruia atârna un baldachin din brocart. Pe jos erau șanțuri cu apă curgătoare, patru pâraie asemenea celor patru râuri din Paradis, care se întâlneau într-un havuz mare, placat cu marmură.

Au văzut o ușă incrustată cu fildeș și abanos și împodobită cu plăcuțe din aur. Deasupra ei atârna o draperie din mătase și avea o încuietore delicată, din argint alb. Șeicul a deschis-o iute și s-au trezit pe un coridor pavat cu marmură, cu draperii de o parte și de alta, pe care erau brodate cu fir de aur și argint animale sălbatice și păsări.

La capătul coridorului au ajuns într-o încăpere din marmură atât de lustruită, încât podeaua arăta de parcă ar fi fost din apă curgătoare. În

mijlocul tavanului era o enormă cupolă de aur, iar când au intrat au descoperit un pavilion. Era înălțat pe coloane din roșu auriu și înăuntru se aflau păsări din aur și smaralde în jurul unei fântâni. Și lângă ea, o sofa pe care ședea o fată a cărei frumusețe strălucea ca soarele. Avea păr negru, obraji trandafirii și ochi strălucitori. Purta o rochie împodobită cu perle scânteietoare și o coroană din aur roșu. Pe frunte îi sclipeau două pietre prețioase galbene.

Emirul și prietenii lui nu mai văzuseră în viața lor o femeie așa de frumoasă. S-au uitat unul la altul, fiecare cu aceeași întrebare în suflet: Să fi fost ea singura făptură vie din Cetatea de Aramă?

Sau erau mai multe? Câte un sclav nemișcat părea să stea de o parte și de alta a ei, unul alb și altul negru, unul cu o sulită de oțel, iar altul cu o sabie incrustată cu pietre prețioase. Aveau armele ridicate, dar erau încremeniți ca niște statui...

– Pacea fie cu tine, domniță! a spus emirul.

– Trebuie să știi că domnița e moartă, l-a întrerupt vizirul. Nu mai are viață în ea.

– S-a uitat drăgăstos la mine! În ochi i se citea bucuria! N-am mai văzut pe nimeni atât de plin de viață!

– Este îmbălsămată cu dibăcie, a explicat vizirul. Iar ochii i-au fost scoși după moarte și s-a pus argint viu în spatele lor, apoi i-au așezat la loc, de aceea strălucesc așa.

Șeicul a urcat cele câteva trepte și a citit inscripția de pe placa din aur aflată la picioarele ei:

„Toate lucrurile din lume sunt împrumutate, iar împrumutul va fi luat înapoi. Lumea e ca vedeniile tulburi ale celui ce doarme și ca visul celui ce visează. Unde e Adam, părintele omenirii? Unde sunt Noe și urmașii săi? Unde sunt regii din India și Irak? Unde sunt Caesarii?

Eu sunt Tedmur, fiica regelui amaleciților. Am domnit cu dreptate și am fost dreaptă cu toți supușii mei, ca să se bucure de o viață fericită și ușoară. Am ridicat o cetate din aramă de necucerit ca să mă asigur că suntem la adăpost și am strâns atâtea bogății cât să fiu sigură că nu se vor sfârși niciodată.

Apoi a poposit printre noi Distrugătorul plăcerilor și Despărțitorul tovarășilor, Pustiitorul caselor și Nimicitorul tuturor creaturilor mici și mari.

Vlăstar al lui Adam, nu lăsa speranța să-ți joace feste.”

Ilustrație din *O mie și una de nopți* (o ediție din 1870)

Emirul a încercat să-l tragă înapoi, dar vizirul a urcat treptele care duceau la prințesă și s-a întins să-i ia o bijuterie de pe frunte. În clipa aceea sclavii s-au dovedit roboți, nu statui, așa că unul i-a înfipt lancea în spate și celălalt i-a luat capul cu o lovitură iute de sabie.

Povestea lui Parsifal vorbește despre cum te poți găsi în inima universului pe tine însuși, Sinele, principiul creator al universului. Povestea Cetății de Aramă dezvăluie moarte, care e în inima tuturor lucrurilor. [\(151\)](#)

Sămânța de muștar și sămânța morții.

Omar era un negustor bogat din Cairo. Când a murit, s-a descoperit că își împărțise averea în patru – între cei trei fii și soția lui. Dar cei doi frați mai mari au cheltuit repede partea lor și apoi au încercat să pună mâna pe banii lui Judar, târându-l prin tribunale până când au ajuns cu toții săraci lipiți pământului. Așa că Judar a primit-o pe mama lui să stea cu el și se ducea în fiecare zi să pescuiască pe malurile Nilului ca să mai câștige câțiva bănuți. Frații au ajuns în scurt timp cerșetori de toată mila, așa că Judar i-a luat și pe ei acasă la el. Nu l-au ajutat cu nimic, însă le displăcea să trăiască din mila fratelui lor mai mic.

Apoi Judar a avut parte de vremuri grele. Câteva zile nu a prins nimic – nici măcar o scrumbie mică. S-a hotărât să meargă mai departe și să pescuiască în lacul Karun, iar acolo s-a dus să-l caute un negustor bogat, pe nume Abdul.

Abdul i-a spus că tatăl lui studiase magia, iar că bunul lui cel mai de preț fusese cartea *Legendele anticilor*, în care se găseau detalii despre marile comori ascunse ale lumii și despre cum să le găsești. Cea mai însemnată era una aparținându-i vrăjitorului Al-Shamardal și conținea o planisferă celestă, un inel cu sigiliu și un flacon cu o pomadă. Dacă îți dădeai pe ochi cu unsoarea, vedeai unde sunt ascunse toate celelalte comori de pe Pământ. Tatăl lui încercase să găsească acea comoară, dar duhul roșu care o păzea fugise și se pitise pe fundul lacului Karun. Înainte să moară, tatăl lui se dusesse la un astrolog care îi zisese că se putea pune mâna pe comoara lui Al-Shamardal doar cu ajutorul unui tânăr pescar din Cairo pe nume Judar, fiul lui Omar.

Judar i-a explicat că nu putea să se ducă și să o lase pe mama lui de izbeliște, așa că Abdul i-a dat lui Judar bani să-i lase mamei.

Când Judar s-a întors, Abdul i-a spus:

– Suie-te pe cal în spatele meu!

Și așa au călărit până la rugăciunea de după-amiază, când s-au oprit să mănânce. Așa au mers patru zile și Judar a băgat de seamă că era mereu îndeajuns de mâncare și de băut în desagi, deși nu îl văzuse niciodată pe Abdul că le umple.

Apoi, într-o dimineață, Abdul i-a zis:

– Judar, asta e ziua în care astrologul a spus că vom recupera comoara.

Au mers până după-amiaza, când au ajuns la un râu.

Abdul a scos din desagi o baghetă goală pe dinăuntru și trei bucăți de carneol roșu, pe care le-a pus pe baghetă. Apoi a luat un vas, niște cărbuni, tămâie și i-a spus lui Judar:

– O să încep invocațiile și fumigațiile, dar, odată ce am început, nu trebuie să mai vorbesc. Altminteri, vraja se va rupe. Așa că ascultă bine ce am de zis.

– Învăță-mă, i-a cerut Judar.

Abdul i-a dat instrucțiunile din *Legendele anticilor*.

– După ce am spus vraja și am aruncat tămâia în foc, râul va seca și vei vedea o ușă din aur, cu două inele metalice. Să bați repede de trei ori și vei auzi o voce întrebând „Cine bate la ușa comorii și nu știe să descifreze secretele?” Trebuie să răspunzi „Sunt Judar, fiul lui Omar.” Și ușa se va deschide și va veni spre tine o siluetă cu o sabie arzătoare în mână. Îți va spune „De ești tu acela, întinde gâtul ca să-ți tai capul.” Apoi întinde-ți gâtul și nu te teme, căci, când își va ridica brațele și te va lovi cu sabia, va cădea înaintea ta și îl vei vedea într-un trup *sans* suflet. Dar, dacă îl contrazici, o să te ucidă. Apoi mergi prin coridorul subteran până dai de altă ușă. Ea se va deschide și vei vedea doi dragoni care vor

deschide gurile și vor zbura spre tine. Întinde ambele mâini și fiecare va mușca de câte una, apoi vor cădea secerați, dar, dacă te împotrivești, te vor ucide. Pe urmă du-te la următoarea ușă și bate. După ea va fi mama ta, care va zice: „Bine ai venit, băiatul meu! Vino să te îmbrățișez!” Dar tu trebuie să-i răspunzi: „Stai departe de mine și dă-ți jos rochia.” Și ea îți va răspunde: „Vai, fiule, sunt mama ta, de ce vrei să mă dezgolești?” Apoi trebuie să iei sabia și să o fluturi, spunând „Dezbracă-te!”, deși ea va încerca să te ia cu binișorul și să se umilească, dar tu să nu te lași păcălit sau să nu o mai ameninți cu moartea până nu se dezbracă de toate hainele și se prăbușește la pământ. După care vraja se va risipi și vei fi în siguranță. Pe urmă vei intra în sala comorii, unde vei vedea grămezi de aur. Să nu le dai atenție, mai bine caută o draperie la capătul holului. Trage draperia și acolo îl vei vedea pe vrăjitorul Al-Shamardal.

– Cum o să îndur atâtea chinuri? a întrebat Judar.

– Nu te teme, căci sunt închipuiri fără viață.

Judar a făcut întocmai și totul s-a petrecut cum zisese Abdul, până când a ajuns la a șaptea poartă și la mama lui.

– Mă bucur să te văd, fiule!

– Cine ești tu?

– O, fiule, sunt mama ta, care te-a purtat nouă luni în pânțece, te-a alăptat și crescut.

– Dezbracă-te!

– Ești fiul meu. De ce ai vrea să-mi dau jos hainele?

– Dă-ți-le jos sau te lovesc cu sabia!

Apoi, pe când Judar rostea din nou amenințarea, ea și-a dat jos mai multe haine.

–Dă-ți jos restul!

Ea și-a scos toate hainele foarte încet, în timp ce își implora fiul, până nu a mai rămas decât cu ultimul articol de lenjerie.

– Vrei să mă necinstești și să mă umilești? Nu e corect, fiule!

– Ai dreptate, i-a spus el atunci. Nu te dezbrăca de tot.

– A dat greș! a strigat ea. Nu e bărbat adevărat. Băteți-l!

Apoi demonii au dat năvală, l-au bătut măr, împingându-l înapoi pe coridoare și prin uși, până a ieșit în lumina soarelui și la apă, iar râurile s-au umplut din nou, acoperind ușa.

– Nu ți-am spus să nu te abați de la povețele mele? l-a muștrat Abdul. Acum trebuie să locuiești cu mine până la anul, pe vremea asta.

L-a prevenit pe Judar că, deși a scăpat cu viață de această dată, dacă dă greș și a doua oară, sigur va fi ucis.

După un an, mama lui i-a apărut iar în față, spunându-i:

– Bine ai venit, fiule!

– Nu sunt fiul tău, spirit blestemat!

Și a pus-o să-și dea jos toate hainele, după care a căzut secerată la pământ.

Apoi Judar a intrat în sala comorii. Vrăjitorul Al-Shamardal stătea pe o sofa din aur cu inelul pe deget, cu planisfera celestă ce atârna deasupra

capului și cu flaconul la piept. Judar le-a luat de la creatura adormită și a fost ridicat de la pământ, iar Abdul l-a îmbrățișat.

– Cere-mi ce vrei și nu te sfii, căci meriți orice!

– Întâi, îi cer lui Allah și apoi ție să-mi dai desagile.

Abdul i-a dat bucuros desagile și încă două pline cu aur și bijuterii. Apoi l-a trimis pe Judar călare pe un catâr cu un sclav care să-i arate drumul.

Judar a călătorit zi și noapte până a intrat în Cairo prin Poarta Victoriei. Lângă poartă a văzut-o pe mama lui cerșind. Când l-a zărit, femeia a prins a plânge. Judar aproape că și-a pierdut mințile de durere când ea i-a spus că frații lui îi luaseră prin șiretlic tot ce avea și-o trimiseseră la cerșit.

Judar a dus-o acasă, a scos mâncare din desagi și a pus masa pentru ea. Merită să intrăm în detaliu. Au mâncat pui fript și orez picant, cârnați, castraveți umpluți, miel umplut, antricot de miel umplut și fidea cu migdale sfărâmate, nuci, miere, zahăr, clătite și prăjitură cu migdale. Mai târziu, Judar a construit un palat măreț și i-a zis mamei sale:

– Vrei să locuiești cu mine aici?

Mai târziu a văzut-o pe fiica regelui. S-a uitat lung la ea și a exclamat:

– O, ce frumusețe!

Iar dragostea, dorul și patima l-au copleșit și mintenaș a luat-o de soață. Apoi Judar, soția și mama lui au trăit împreună la palat. În fața acestuia stătea un eunuc pe un tron din aur. Putea să-i întoarcă din drum pe frații lui Judar sau pe oricine voia să le facă necazuri.

În volumul *The Arabian Nights: A Companion*, eruditul și romancierul Robert Irwin scrie că povești ca a lui Judar și a fraților săi se asemănau cu întâmplări din viața reală. Vânătoria de comori era un mod răspândit de a-ți câștiga existența în Egiptul medieval, dar a rămas și în zilele noastre. Manualele descriau precauțiile elaborate care se luau pentru a păzi comorile ascunse în piramide. Într-un tratat din secolul al XIII-lea despre căutătorii de comori erau prezentate coridoare pe care se înșirau statui cu săbii în mâini. Căutătorii de comori erau sfătuiți să lovească pământul din fața lor cu un băț lung ca să declanșeze sârmele de siguranță, pentru ca săbiile să cadă în fața lor fără să-i rănească. Erau trape sau uși batante, scări ce se prăbușeau sau incendii bruște. În tratat se mai spunea și că era nevoie de vrăji pentru a ține demonii departe.

În veacul al XV-lea, un sultan a fost vizitat de un șeic sufit pe nume al-Dashuti. Nu se puneau de acord dacă Mahomed chiar călătorise prin ceruri, căci sultanul era cam sceptic. Șeicul i-a spus că, dacă își va băga capul într-un vas cu apă doar o clipă, va înțelege. Când și-a scos capul din vas, șeicul a zis că trăise multe vieți într-o fracțiune de secundă.

În secolul al XIX-lea, eseistul Thomas de Quincey a trecut prin tot felul de experiențe care i-au dat senzația că ar fi atotștiutor. Mai târziu în viață, a recurs la opiacee pentru a mări efectul acestora asupra lui. Oare erau halucinații?

Scrierile lui sunt pline de viziuni în care totul se leagă de tot. A scris că, atunci când cutreiera la nesfârșit străzile Londrei, i se părea că tot era dispus ca într-un joc. Avea impresia că pe undeva în Londra e un păianjen care trimite fire invizibile în toată lumea. Pe Borges l-a intrigat alt fragment din literatura de Quincey, pe o temă similară. În *Autobiographical Sketches*, de Quincey a scris că era fascinat de un pasaj misterios, sublim și de nepătruns din *O mie și una de nopți*. Măreția lui nu i-a dat pace toată viața. [\(152\)](#)

La începutul poveștii, ni se prezintă un magician din jungla Africii Centrale, care știa de existența unei lămpi fermecate cu puteri supranaturale, puse în slujba oricui voia să o aibă. Dar lampa era într-o încăpere sub pământ și putea fi scoasă de acolo doar de mâinile unui copil nevinovat. Dar asta nu e tot: copilul trebuie să aibă un horoscop special scris în stele sau un destin neobișnuit, scris în constituția lui, care l-ar îndreptăți să intre în posesia lămpii. Unde să fie un asemenea copil? Unde să-l cauți?

Magicianul știe: își lipește urechea de pământ, ascultă nenumărații pași care călcau atunci pe fața pământului. Și dintre toți, la o distanță de zece mii de kilometri, deslușește pașii ciudați ai lui Aladin, care se juca pe străzile Bagdadului. Prin acest vast labirint de sunete, zgomotul făcut de tălpile unui singur copil e recunoscut pe malurile Tigrului, la distanță de marșul de patru sute patruzeci de zile al unei armate sau caravane. Vrăjitorul simte în inima lui că pașii băiețelului nevinovat sunt mijlocul prin care va putea să pună mâna pe lampă.

După ce a făcut abstracție de miliarde de zgomote pământești și după ce s-a concentrat asupra unui singur mers, magicianul viclean are puterea de a descifra în mișcarea iute un alfabet de simboluri noi și infinite; pentru ca sunetul pașilor copilului să fie semnificativ și inteligibil, bătăile inimii, șovăielile voinței și fantomele din minte trebuie să se repete în hieroglife secrete, rostite de pași rapizi. Chiar și sunetele nearticulate sau grosolane de pe pământ trebuie să fie atâtea limbi și cifruri care au undeva o corespondență, propria gramatică și sintaxă; și astfel,

cele mai neînsemnate lucruri din univers trebuie să fie
oglinzi tainice ale celor mai grandioase.

Pe Borges l-a intrigat faptul că episodul nu se află în niciuna dintre versiunile cunoscute ale celor *O mie și una de nopți*, deși e o descriere precisă a credințelor mistice din epoca în care au fost scrise poveștile.

Sentimentul că toate lucrurile sunt legate între ele, oricât de departe în timp și spațiu s-ar afla, este esențial idealismului și viziunii care pune mintea mai presus de materie. Conform acestui punct de vedere mistic, întregul univers material este unit și ținut laolaltă de o forță unificatoare, marea Minte Comică. În tradiția evreiască, Dumnezeu a făcut lumea prin cuvânt și, deci, tot ce e în cosmos se leagă la fel ca limbile – prin sens și intenție. Secvența de litere prin care Dumnezeu a dat viață universului este cea a literelor ebraice din Tora.

Ideile mistice prin care ai acces la puterile creatoare ale universului s-au păstrat în societăți secrete, iar membrii acestora făceau uneori aluzie la ele în scrierile lor. Romancierul francez Honoré de Balzac a avut una dintre cele mai active și mai creatoare imaginații din lume, iar în *Comedia umană*, titanicul său ciclu romanesc, a încercat să creeze o lume grandioasă, variată cât să rivalizeze cu cea materială. A scris și despre o calitate numită „specialism“, descrisă ca „formula lui Dumnezeu“ și cale spre infinit, cunoscută doar geniilor. Este limpede că Balzac se gândea în primul rând la el însuși:

„Specialismul (...) constă în perceperea lucrurilor din universul material și a celor din cel spiritual sub toate aspectele, fie ele inițiale sau cauzale. Iisus avea darul specialismului. Vedeă în fiecare lucru originea și rezultatele sale, în trecut, când începuse să apară, și în viitor, când avea

să crească și să se întindă. Avea puterea de a-i înțelege pe ceilalți. Perfecțiunea ochiului interior duce la darul specialismului.”

Întrucât până acum ne-am îndepărtat de idealism și de modul său de gândire despre lumi, există riscul ca percepția noastră asupra lui să fie absurdă și caricaturală – mai ales în ceea ce privește statutul ontologic al lumii materiale. Oare idealismul *chiar* sugerează că lumea nu e reală? Oare un măr sau o masă *chiar* nu mai există în momentul când nu le mai privești? S-ar putea ca această afirmație extremă și improbabilă să fie una din implicațiile idealismului.

Nu neg că în istoria religiilor au existat impulsuri care au negat sau urât lumea, dar idealismul constituie o gândire foarte sofisticată atât în privința diferitelor ordine ale realității, cât și în ceea ce privește statutul ontologic al obiectelor și conținutului diverselor tipuri de experiență – nu mai mult decât mistica islamică.

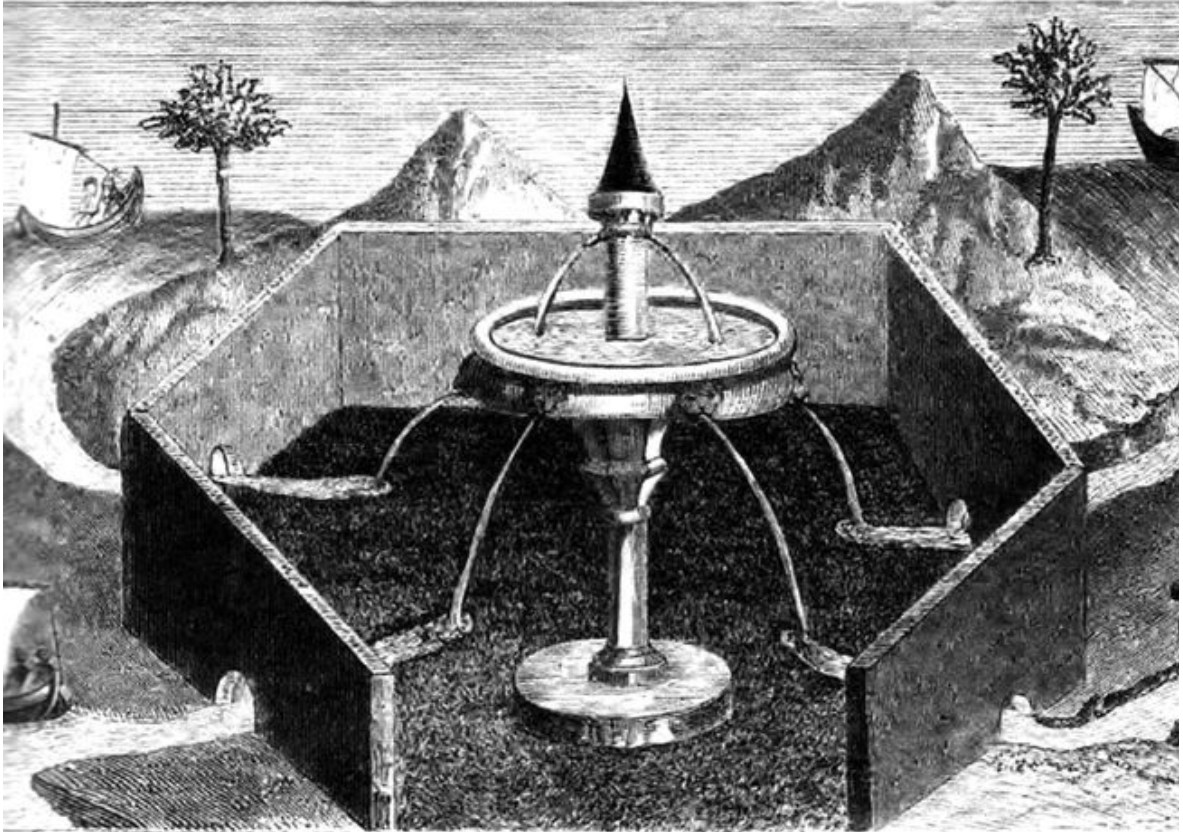
Potrivit poetului și filosofului medieval Al-Kashani, orice e inteligibil, tot ce vine din tărâmul nevăzut în lumea experienței senzoriale, este un mesaj de la Dumnezeu. Toată lumea care ne înconjoară e rodul minții lui Dumnezeu, al imaginației sale, și intră, așadar, în categoria imaginației obiective. Cu alte cuvinte, lumea fizică nu este o iluzie subiectivă – tu și cu mine nu avem halucinații subiective, ci este mai degrabă o iluzie obiectivă.

Lumea materială nu este, prin urmare, o *simplă* iluzie. Nu e ceva care nu există nicăieri sau ceva fără statut ontologic, ci are un nivel de realitate, pentru că tot ce există în plan material are o existență corespunzătoare în plan superior, spiritual. În acest sens, întreaga lume este o pădure de simboluri, dar înțelesul lor este ascuns de inteligența umană obișnuită, de zi cu zi.

Cunoscătorii sunt mistici și vizionari cu o imaginație ieșită din comun. Ei au ceea ce sufiștii numesc „vise veridice”, adică viziuni ale unei realități superioare, mai reale. Aceste vise pot fi apoi interpretate de rațiune, astfel încât cea din urmă să conlucreze cu imaginația în deplină armonie.

Cunoscătorii au vise veridice și în stare de veghe, iar structura și tâlcul simbolic al lumii materiale – adică ce vrea Dumnezeu să comunice prin ea – le devin limpezi.

Știm cu toții diferența între visele obișnuite și cele cu tâlc, când simțim că ni se spune ceva important. De asemenea, la trezie noi toți – sau majoritatea – am trecut prin momente când simțeam că viața încearcă să ne spună ceva. Pentru sufiștii mistici, asemenea momente și diferența pe care o reprezintă sunt în centrul atenției și al gândirii.

Grădina arabă a Paradisului (din *The Pictorial Gallery of Fine Arts*, 1847)

Idealurile și ideile arabe de interconexiune în univers aveau să ducă, în cele din urmă, la opusul lor. Materialismul științific avea să perceapă întregul univers ca un tot în care fiecare parte e legată de cealaltă, indiferent de distanță – nu datorită intențiilor unei Minți Cosmice, ci mulțumită gravitației, o forță impersonală.

Vom vedea mai târziu că în zilele noastre știința ne poate oferi dovezi experimentale, adică putem schimba comportamentul particulelor subatomice doar gândindu-ne la ele. Iar mișcarea unui singur electron poate afecta mișcarea altuia din partea cealaltă a universului.

Oare *O mie și una de nopți* este mai mult decât o carte amuzantă, iar substratul ei ezoteric constituie o descriere exactă a universului?

Capitolul 29

SF. FRANCISC ÎN SERIOS EVANGHELIILE

Privind din perspectiva idealistă, o mare parte din prezenta istorie a lumii s-a preocupat de un mare plan cosmic, spre a ajuta omenirea să-și dezvolte o conștiință limitată, o capacitate de reflecție, de gândire abstractă care altor creaturi le-au fost refuzată.

În ultimele capitole am văzut germenii unei noi evoluții, ai unei noi conștiințe emoționale.

Francisc s-a născut la Assisi în 1182. Tatăl lui era un negustor bogat de stofe. Mama lui era din Provența și i-a depănat micului Francisc legende despre regele Arthur și Lancelot, Carol cel Mare și Roland,

care i-au aprins imaginația. Trubadurii din țara mamei sale cutreierau pe atunci Italia, cântând noi cântece de dragoste.

Francisc era un băiat vioi, fericit, care făcea mereu pe bufonul. În tinerețe se îmbrăca extravagant ca un cavaler frumos și galant cum fusese Roland. Mulți râdeau de el, dar era adorabil și toți îi scuzau excentricitatea, deși era conștient că unii râdeau mai mult de el decât cu el.

– O să vedeți voi, le zicea el. Într-o bună zi toată lumea o să mă adore.

Pleca din Assisi călare, când a avut o viziune. Nu știm ce a fost, dar l-a schimbat total. S-a întors în orașel și și-a petrecut restul zilelor plimbându-se pe dealuri. S-a dus într-o peșteră ascunsă printre măslini și a ieșit de acolo palid și cu mintea zdruncinată.

Truver sau trubadur, care cânta cântece de iubire curtenească.
(Sculptură din porticul Abației St. Denis, secolul al XII-lea)

La capătul unei poteci pline de pietre de la periferia orășelului Assisi, printre tufe de lavandă și rozmarin, se afla o capelă mică și dărăpănată, numită Sf. Damiano. O dată s-a rugat o oră acolo, apoi s-a uitat la crucifixul simplu din lemn de deasupra altarului. Pe el era pictat Iisus Hristos, înconjurat de îngeri și de cele două Marii, și l-a auzit pe Mântuitor vorbindu-i limpede. Chipul lui Iisus spunea: „Du-te, Francisc, și repară-mi biserica dărăpănată.”

Capela cea mică în care îngenunchease avea mare nevoie de reparații, iar Francisc s-a apucat de lucru imediat. După un timp a început să înțeleagă: În cei o mie de ani de când fusese întemeiată, Biserica făcuse compromisurile ei cu lumea.

Peisajul rural din Italia era minunat și acolo trăiau șerbi care se chinuiau să supraviețuiască, fiind la mila vremii și a stăpânilor. Episcopii erau administratori locali, care luau zeciuială de la săraci. Bătrânii, infirmii, nebunii, leproșii, cei care nu puteau lucra erau neglijăți sau tratați cu cruzime.

Papalitatea era dogmatică și intolerantă, persecutând grupări ale căror idei îi amenințau autoritatea. Membrii unor secte ca valdensii în Germania, catarii în Franța și bogomilii în Bosnia renunțaseră la proprietăți și căsătorie, încercând să-și trăiască viața în puritate desăvârșită, dar au fost acuzați de indecență și promiscuitate.

Umbla vorba că urma să aibă loc mari schimbări, se auzeau profeții nebunești. Joachim de Fiore, un pustnic calabrez, s-a retras în munții înalți, unde a lucrat la teoria mistică asupra istoriei lumii. Spunea că va veni o vreme când omenirea va trăi în iubire. În Germania, îngerul ei păzitor i-a zis Elisabetei de Schönaue „Plânge-te cu voce tare! Dormiți, păstori ai Bisericii mele, dar vă voi trezi!”, iar Hildegard din Bingen a spus: „Un neam de profeți va apărea luminat

din înalt, trăind în sărăcie și singurătate (...), iar îngerii se vor întoarce încrezători să trăiască printre oameni.”

Altă dată, plecând din Assisi, Francisc a întâlnit un lepros. Nu și-a putut stăpâni dezgustul, dar apoi s-a înfuriat pe sine însuși. A coborât repede de pe cal, i-a dat suferindului toți banii și i-a sărutat mâna. Parcă era a unui cadavru. Mai târziu și-a dat seama că leprosul acela era Hristos.

Francisc a început să umble pe străzi în zdrențe, alb ca varul la față și căzut pe gânduri. Copiii îl imitau și își băteau joc de el. Era „pazzo” – nebun. Dar el nu s-a îndepărtat de cei umili, dimpotrivă, s-a apropiat și mai mult. Sufletul îi era plin de iubire, pe care o cânta în versuri și râdea din inimă pentru că avusese o idee așa amuzantă. *De ce să nu luăm în serios mesajul Evangheliilor?* De ce să nu luăm în seamă crinii? De ce să nu renunțăm la toate bunurile noastre materiale și să ne dedicăm viața iubirii aproapelui?

Acest mod de gândire revoluționar era o amenințare pentru Biserică. Îi lua în batjocură autoritatea.

Și tatăl lui Francisc s-a înfuriat și a hotărât să-l dezmoștenească. Procedura juridică urma să aibă loc în piața orașului, fiind o audiere formală în fața episcopului. În timpul deliberărilor, Francisc s-a dus în palatul episcopului și s-a întors gol-pușcă. În fața episcopului și-a împăturit hainele, apoi le-a pus pe jos, alături de ultimii săi bani. „Dumnezeu e tatăl meu acum”, a zis.

Pe urmă a părăsit orașul și a rătăcit prin țară înfășurat într-o mantie jerpelită pe care i-o dăduse grădinarul episcopului. A stat într-un lazaret unde a revărsat multă iubire asupra leproșilor, curățându-le și spălându-le rănilor.

La scurt timp, a apărut din nou în oraș, unde se ducea în piețe, cânta imnuri și cerșea de mâncare din poartă în poartă. Francisc și-a dat seama că, dacă ia în serios Evangheliile, o să pară nebun în ochii lumii, drept care ucenicii lui au fost numiți *jongleurs* – bufonii Domnului.

Lui Francisc îi plăcea să se compare cu o ciocârlie – era fericit doar sub cerul liber. O mână de oameni l-au urmat, și-au părăsit casele și și-au făcut adăposturi din crengi, prin care trecea vântul.

Sf. Francisc propovăduindu-le păsărilor
(Miniatură dintr-o psaltire de secolul al XIII-lea)

Trăiau în aceeași sărăcie ca țăranii și predica în limba poporului. Francisc își dorea să sădească dragoste în locul urii, armonie în locul sfadei, dar oamenii se înfuriau ori de câte ori le spunea așa ceva.

Firea lui avea o latură jucăușă, aproape ireală. După ce a nins mult, a ieșit afară într-un suflet și a făcut un șir de oameni de zăpadă. „Aici e soția mea, în spatele ei sunt cei doi fii ai mei și cele două fiice ale mele, iar slujitorul și slujitoarea duc toate bagajele.” Oare regreta viața pe care ar fi putut s-o aleagă?

Femeile i se alăturau lui Francisc, fiind conduse de sufletul lui geamăn, sora Clara. Se bizuia adesea pe ea pentru ajutor și sfaturi.

Francisc spunea că „nu are nimic, dar în același timp are toate lucrurile”. Neposedând nimic, nedorindu-și nimic, el și ai lui erau cu adevărat liberi, zicea el. Pentru ei, însăși *trăirea vieții* era cel mai important lucru. După cum vom vedea, această convingere a produs o schimbare majoră. Francisc era un afront la adresa autorității și dogmelor, dar a însemnat și începutul individualismului și al inspirației divine.

Francisc avea o calitate neobișnuită, pe care unul din biografii săi a descris-o ca „tactul inimii care ghicește secretele celorlalți și le anticipează dorințele”. Săracii simțeau că au găsit pe cineva care ține la ei și le va purta de grijă.

Empatia Sfântului Francisc însemna mai mult decât bunătate față de toate ființele vii. Un alt biograf a spus că „deslușea tainele ascunse ale naturii cu inima sa sensibilă.”

S-a întors odată din drum și s-a apropiat de un stol de păsări care, în loc să zboare, s-au adunat în jurul lui. „Păsări dragi, ar trebui să vă

iubiți și venerați Creatorul”, le-a zis el. „V-a dat pene în chip de haine, aripi să zburați și tot ce vă mai trebuie. V-a făcut cele mai nobile fapte. Vă lasă să trăiți în aerul cel mai curat. Nu arați și nu culegeți, însă El are grijă de voi, vă vede și vă călăuzește.” Le-a mângâiat. Mai târziu, când a încercat să le vorbească oamenilor, rândunelele ciripeau așa de tare, că nu se putea face auzit. „E rândul meu să vorbesc acum, dragele mele rândunele!”

Îl încânta fecunditatea naturii și să facă adăposturi pentru turturele, pe care le îndemna să se înmulțească. Avea o cioară care mânca alături de călugări și care îl însoțea când se ducea la bolnavi. Oamenii din împrejurimile orașului învecinat Gubbio erau terorizați de un lup. Într-o zi, pe drum, Francisc a dat nas în nas cu lupul. S-a îndreptat spre animal, iar acesta s-a năpustit la el, cu bale la gură. Dar Francisc și-a făcut semnul crucii și a spus: „Frate lup, îți poruncesc în numele Domnului să nu-mi faci rău mie sau oricui altcuiva.” Auzind, lupul s-a întins la picioarele lui, apoi s-a ținut după el ca un cățeluș. [\(153\)](#)

În celebrul său imn *Cântarea fratelui soare și a sorei lună*, există o viziune profundă idealistă asupra universului. Corpurile cerești și lumea materială sunt înfățișate ca exprimând grija în Mintea Cosmică pentru omenire:

„Preaînalte, atotputernice și bunule Doamne, lauda,
slava, cinstirea și binecuvântarea, Ți se cuvin toate.

Lăudat să fii, Doamne al meu, cu întreaga ta facere.

Întâi de toate fratele soare, Cel care ne dăruiește ziua și
prin el ne luminezi pe noi. Frumos este și strălucește în

toată măreția.

Lăudat să fii, Doamne al meu, pentru sora lună și
pentru stele. Pe ceruri Tu le-ai dat viață limpezi,
prețioase și frumoase.” [\(154\)](#)

Francisc a oferit creștinătății aceeași compasiune pentru toate ființele pe care am mai văzut-o în învățăturile lui Buddha, iar „miracolele se iveau sub pașii lui”, la fel ca în cazul lui Buddha. Francisc a practicat ceea ce putem numi „un idealism transcendent”. Unindu-și spiritul cu divinul prin rugăciune, s-a transformat și a putut să facă minuni. Practic, poveștile lui Francisc transmit foarte limpede ideea că, *dacă suntem buni și plini de spirit, putem supune legile naturii*.

Francisc a făcut și exorcizări. Potrivit unui martor ocular, un posedat „se zvârcolea pe jos, se lovea de tot ce întâlnea în drum, se contorsiona, devenea țeapăn și sărea în aer. Francisc s-a dus să-l vadă și l-a vindecat”.

Francisc a povestit că s-a luptat cu diavolul de multe ori. A auzit voci ciudate și înfricoșătoare în noapte și o dată a pretins că diavolii l-au bătut măr și l-au lăsat tremurând. A simțit că omenirea trece printr-o prefacere dureroasă.

Călăuzit de visele sale, Francisc a călătorit până în valea superioară a fluviului Arno. El și ucenicii lui au străbătut lanurile de grâu, au trecut de castani și stejari, de pini, brazi și stânci până au ajuns la înălțime. Francisc îmbătrânise și, cum era prea slăbit să mai meargă, tovarășii lui s-au dus să caute un măgar. El s-a oprit să se odihnească pe o piatră netedă, iar un țăran bătrân și morocănos a trecut pe acolo

și l-a întrebat dacă e cu adevărat Francisc din Assisi. Când el i-a spus că da, țăranul s-a încruntat și i-a zis pe un ton sever:

– Te sfătuiesc să pui în practică tot ce știi și să dovedești că ești la fel de bun pe cât te cred oamenii, ca să nu fie dezamăgiți când te întâlnesc.

Francisc a râs și i-a mulțumit călduros. A mers mai departe cu discipolii lui. Apoi, când au ajuns lângă vârful Muntelui Verna, s-au așezat să-și tragă sufletul la umbra unui stejar bătrân. Stoluri de păsări s-au adunat în jurul lor, au început să ciripească și să se așeze pe brațele și pe umerii Sfântului Francisc.

– Văd că Mântuitorului îi place că am venit aici la munte, căci păsările noastre dragi se bucură!

În seara aceea, pe când construiau un adăpost din crengi și frunze, Francisc le-a zis tovarășilor săi că nu mai are mult de trăit.

Peste câteva zile, pe 13 septembrie, și-a petrecut noaptea singur, în rugăciune. Când primele raze de soare i-au încălzit trupul, a văzut ceva la orizont. Un înger, un serafim, zbura spre el. În mijlocul viziunii era o cruce, iar serafimul cu șase aripi arzând era pironit de ea. Francisc era copleșit de extaz. Apoi viziunea a dispărut brusc și a simțit o durere puternică. Încercând să-și dea seama ce s-a întâmplat, s-a uitat în jos și a văzut stigmat pe propriul lui trup. Pe mâini și pe picioare avea semne de forma și culoarea rănilor suferite de Iisus pe cruce – și avea o rană la șold. Din când în când îi curgea puțin sânge de acolo și îi păta tunica.

Ca și în cazul răstignirii lui Iisus, probabil că nu vom putea înțelege niciodată pe deplin ce i s-a întâmplat lui Francisc.

Pe când micul grup de discipoli părăsea Muntele Verna, el s-a întors să le vorbească:

– Adieu, Monte Verna. Nu ne vom mai vedea niciodată.

A doua zi au ajuns la Monte Casale, unde Francisc a vindecat un călugăr posedat de diavol.

Într-un sat, oamenii au luat un căpăstru atins de Francisc și l-au adus unei femei care avea probleme la naștere. A născut imediat și fără cea mai mică durere. Oamenii deja se ciondăneau cine să-i ia hainele, firele de păr, chiar și unghiile.

Când a ajuns la Assisi și la mult iubită capelă Sf. Damiano, Francisc le-a spus discipolilor:

– Să nu o părăsiți în veci, căci este Casa Sfântă a Domnului.

Și-a pierdut vederea două săptămâni, iar nopțile îi erau un chin. Într-o noapte i-au cântat îngerii, ceea ce i-a mai alinat durerile. Când un doctor i-a spus că suferă de o boală incurabilă, a strigat bucuros:

– Bine ai venit, Soră Moarte!

Apoi a început să cânte. A murit pe 3 octombrie 1226, pe înserat, când ciocârliile coborau pe acoperișul de stuf al chiliei sale.

După moarte li s-a arătat discipolilor și le-a spus că Iisus Hristos i-a dat stigmatul ca să înfăptuiască o misiune divină pentru cei plecați din lumea aceasta, ajutându-i să ajungă la Dumnezeu. Morții găsiseră pe cineva care să-i ajute. [\(155\)](#)

Capitolul 30

NOUA IUBIRE ARABĂ

Eu sunt urechea cu care aude, ochii cu care vede, mâna cu care apucă, piciorul cu care umblă.

Hadith [\(156\)](#) care descrie relația lui Dumnezeu cu cel pe care îl iubește.

Ochiul cu care îl văd pe Dumnezeu și cel cu care mă vede el sunt același.

MEISTER ECKHART

Mai devreme sau mai târziu, oamenii aveau să descopere iubirea sexuală.

Ibn Arabi a fost un arab spaniol care avea să fie considerat cel mai mare șeic sau învățător al sufismului, principala orientare din mistica islamică.

Când avea șapte ani, familia lui s-a mutat în Sevilla. De tânăr a devenit un administrator capabil și de succes. S-a căsătorit și s-a așezat la casa lui. Dar s-a îmbolnăvit grav și a început să aibă viziuni. A renunțat la muncă

și la posesiunile materiale și s-a dus să trăiască singur, să se roage și să mediteze. Printre altele, a făcut mai multe pelerinaje.

L-a întâlnit pe Khadir de trei ori. Prima oară l-a văzut într-o noapte în portul Tunis. Era într-o barcă și se uita peste margine, când a zărit un bărbat venind spre el pe apă, cu un mers ciudat, ridicând fiecare picior foarte sus, de parcă voia să-i arate că nu are tălpile ude. S-a apropiat ca Ibn Arabi să poată vorbi cu el. După aceea s-a întors și a pornit înspre far, iar în trei pași a făcut aproximativ trei kilometri. Cu altă ocazie, Ibn Arabi l-a văzut pe Khadir rugându-se pe un covor magic.

Asemenea lui Ilie, care i-a dat mantia lui Elisei, Ibn Arabi și-a ales un discipol căruia să-i dea mantia sau *khirqā* pe care o primise de la Khadir – simbolul „transmiterii dintr-o generație în alta”, prin care un maestru poate să dea ucenicului său darul experienței spirituale intense. Metoda de transmitere poate părea magică, dacă maestrul îi atinge fruntea elevului cu degetul ca să trezească ochiul spiritual interior sau poate presupune exerciții spirituale sau retrăirea în imaginație a experiențelor prin care au trecut Enoh și Ilie, pe care le-am descris într-un capitol anterior. [\(157\)](#)

Sufismul pune accentul pe trăirea personală, în detrimentul doctrinei. Sufiții vorbesc despre o calitate superioară, refuzată celor care înțeleg totul doar prin prisma gândirii raționale. Această „revelație” poate avea loc în urma unei viziuni mistice sau a intuiției.

În 1202, când avea 30 de ani, Ibn Arabi s-a dus la Mecca, unde a fost primit călduros în casa unui șeic eminent, care trăia împreună cu sora sa și Nizam, frumoasa lui nepoată. A petrecut multe ceasuri discutând cu șeicul și rudele lui despre marile întrebări legate de viață și moarte. Într-o noapte se plimba ca de obicei pe lângă Kaaba. I-au venit în minte câteva versuri și a început să le recite tare ca să se audă. Brusc a simțit pe umăr

o mână mai catifelată ca mătasea. S-a întors, a văzut-o în fața ochilor pe Nizam și a fost uimit de ochii ei strălucitori și de frumusețea ei caldă și sclipitoare. Când zâmbea, parcă răsărea soarele. Mai târziu avea să scrie despre cozile ei negre și glasul dulce. „E o fată cu sâni mari, blândă, neprihănită și frumoasă. Luna plină peste crengi nu se teme de declin... În grădina trupului meu, o porumbiță stă pe o creangă murind de dorință, topindu-se de dor.”

Arabi a fost vrăjit de Nizam, de prezența ei erotică arzătoare, dar și de *unicitatea* ei tainică și misterioasă. Țineți minte ce încântare simțim când suntem *cu* cineva nespus de frumos? Nu ne vine să credem că această ființă deosebită, minunată este cu noi, lângă noi.

De atunci nopțile lui Ibn Arabi aveau să fie luminate de chipul ei strălucitor, iar „ziua, întunecată de părul ei”. Al Arabi se îndrăgostise și tânjea după ea: „Inima mi-e bolnavă de dragoste”, scria el. „Grădinile tale sunt ude de rouă și trandafirii sunt înfloriți, florile zâmbesc și crengile sunt înverzite.” Dar privirea ei avea și ceva provocator. „Înfățișarea ei e ca o sabie scoasă.” Ibn Arabi se simte provocat să „străbată deșertul”, așa cum cavalerii creștini aveau să facă fapte nobile din iubire pentru doamnele de la Curte. [\(158\)](#) Dragostea pentru Nizam îi dă o mare energie și generozitate.

Viața e o enigmă și un paradox. Viața e plină de mistere, ceea ce e cel mai evident când suntem îndrăgostiți. Când ne îndrăgostim, conștientizăm puternic forțele călăuzitoare din lume care ne-au adus aici. Simțim că ni se dezvăluie mari secrete și mistere, că ni se deschid alte dimensiuni ale lumii, care transcend viața de zi cu zi.

Când te îndrăgostești, e o provocare și pentru intelect. Care e sursa iubirii? Pentru Ibn al-Arabi, dragostea care pune în mișcare universul intră în el, iar când este îndrăgostit, simte, *gustă* direct din iubirea universală.

Omenirea a dezvoltat gândirea conceptuală din vremea lui Moise. În Evul Mediu, în universitățile din Europa se punea mare accent pe această capacitate, din dorința călugărilor de a rafina și de a apăra dogma numită scolastică. Ea devenise un scop la scară industrială, cum am spune azi. Dar prin secolul al XIII-lea, noile idei din islam au pătruns în Europa, aducând noi feluri de a simți.

Mahomed n-a vrut să facă minuni pentru că, spunea el, lumea materială, lumea descoperită cu ajutorul simțurilor, era suficient de minunată și magică. Există un *hadith*, o zicală atribuită lui Mahomed, potrivit căruia Dumnezeu vorbește de cineva pe care îl iubește: „Eu sunt urechea cu care aude, ochii cu care vede, mâna cu care apucă, piciorul cu care calcă.” Întregul corp uman devine un organ de percepție. Se spunea că diferitele moduri de percepție erau localizate în organe diferite. Acest impuls, aceste idei au fost preluate ulterior de scriitorii, filosofi și poeții sufismului.

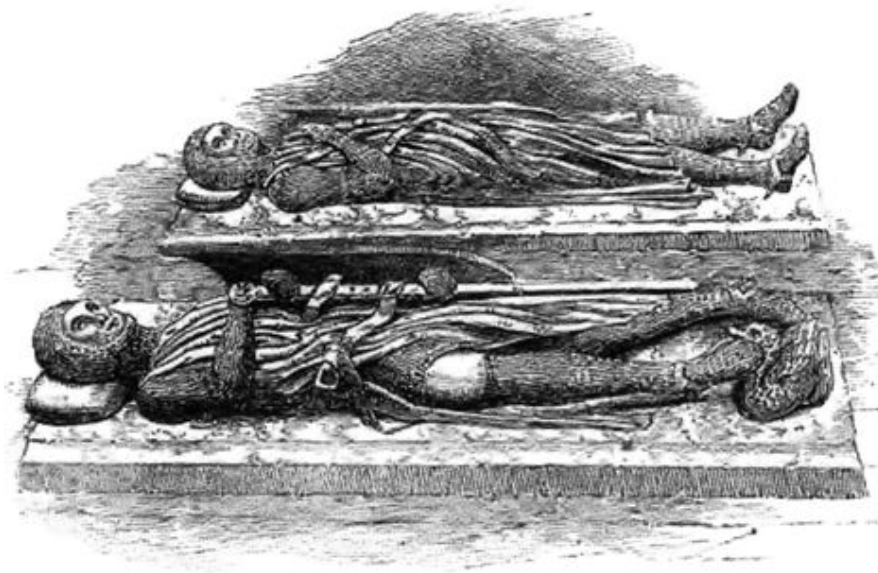
Poetul Rumi, contemporan cu Ibn Arabi, a vorbit despre o experiență senzuală intensă în termeni extatici – despre bucuriile sexului și ale beției. Într-adevăr, această senzualitate fascinantă, desfătările aduse de băutură și amorul liber pot părea scandaloase, însă așa se bucura poetul de lumea materială și de dragostea care a inspirat trubadurii și a sădit germenii înfloririi, luminii, culorii și măreției Renașterii. Încă din secolul al XIII-lea, descoperirea noilor forme de conștiință devine palpabilă prin inventarea armoniei în muzică și a perspectivei în pictură, prin iluminarea lăuntrică a Sfântului Francisc, dar și a lui Giotto, prietenul său, a profetului Ioachim, a lui Toma din Aquino, Bernard de Clairvaux și Dante. [\(159\)](#)

Idealiști fiind, adepții sufismului precum Ibn Arabi credeau că lumea a apărut în urma unui proces de gândire. Elementul de noutate era

aprecierea care sporea pe măsură ce sporea înțelegerea diversității, a bogăției și a frumuseții diferitelor tipuri și dimensiuni ale proceselor mintale, înțelegerea lor în sine, a universului și a lui Dumnezeu a mers mână în mână.

Altă zicală pe care tradiția islamică i-a atribuit-o lui Dumnezeu: „Am fost o comoară ascunsă și *mi-a plăcut* să mă fac cunoscut.” Pentru misticii sufiți, marea forță mintală care a pus în mișcare marea minte cosmică a fost iubirea, evenimentul primordial, iar El dorește îndrăgostiți care să-L caute și să răspundă iubirii Lui cu și mai multă iubire. O societate ce devenise indiferentă și intelectuală era acum mai caldă, mai simțitoare.

Pentru sufiți, valorile vieții – iubirea, fericirea și frumusețea – se percep cu inima. Ca organ de simț, ea ne arată lucruri pe care creierul nu le poate arăta. Dragostea, spuneau ei, ni-l face pe Dumnezeu mai real, dar și pe noi pentru alții. Potrivit poetului Rumi, iubim când ne vedem natura interioară oglindită în celălalt. Când suntem îndrăgostiți, vedem o nouă bunătate în cel pe care îl iubim, dar și în noi înșine și suntem cuprinși de o nouă dorință de a face bine; dragostea este o experiență care ne transformă, ea preia și preschimbă toate celelalte sentimente. Simțim o revărsare de bunătate.

Morminte din Temple Church, Londra. Sf. Bernard a scris *Regula Cavalerilor Templieri*, ordin influențat de mistica islamică. Gradele de inițiere sunt un ecou al societăților secrete islamice. (Pentru mai multe informații, vezi *Istoria secretă a lumii*)

Sufiții considerau intensitatea trăirii un ideal, perspectivă care a avut influență la nivel universal. Poate că fiecare dintre noi a făcut dragoste cu atâta intensitate, încât după aceea i s-a părut că întreaga alcătuire a universului s-a schimbat, de parcă atomii din locul unde eram ar fi dansat, iar acum s-ar fi stabilit într-un loc mai bun. Simțim că am renăscut. „Împărțiți piatra în patru elemente”, spune Hermes Trismegistul, „apoi uniți-le și veți avea întregul *magisterium*.”

Un episcop este prezent la făurirea unui clopot, pe care îl binecuvântează (detaliu dintr-un manuscris francez de secol XIV). Clopotele din bronz erau cele mai bune și se foloseau încă din Antichitate în ritualuri sacre, la eclipsele de lună și după un deces, pentru că bronzul scoate un sunet sonor, strident și pătrunzător, considerat cel mai potrivit pentru purificare și

ispășirea păcatelor, dar și pentru a împiedica vrăjile rele să ajungă pe Lună, unde aceste chemări erau pândite de demoni

Predicile Sfântului Bernard de Clairvaux despre *Cântarea cântărilor* folosesc limbajul iubirii erotice, al miresei care tânjește după mire. Bernard vorbește despre sărutul contemplativ, mistic, despre îmbrățișările drăgăstoase și bucuriile îmbătătoare. Slujbele lui ar fi putut fi scrise de Rumi sau de Ibn Arabi. „Când a intrat în mine, parcă sufletul meu a înviat“, a spus Bernard. „Mi-a pus inima pe jar, dar a și îmblânzit-o. El trăiește din plin și e puternic.“ [\(160\)](#)

Am văzut că oamenii se ciondăneau pe părul și unghiile Sfântului Francisc chiar înainte să moară. În Europa medievală, nu numai oamenii de seamă, ci și oamenii obișnuiți simțeau manifestări spirituale în viața lor de zi cu zi.

Biserica își exercita puterea prin excomunicări. Se trăgeau clopotele ca să alunge demonii sau, la întemeierea bisericii, se stropea cu apă sfințită și se spuneau rugăciuni. Pe deasupra, un sfânt sau un înger era rugat să ocrotească lăcașul de cult.

Infirmi care așteaptă să fie tămăduiți de moaște (Ilustrație atribuită lui Matthew Paris, de la începutul secolului al XIII-lea)

Biserica tipărea cărți de cult pentru binecuvântarea vitelor, bărcilor și armurilor, pentru vindecarea infertilității și a bolilor la oameni și la animale, pentru victorii în bătălii, siguranță pe drum și găsirea de obiecte pierdute. Un pacient ar fi putut scrie „Iisus Hristos, fii milostiv și scapă-mă de durerea de dinți”, ar fi recitat rugăciunea și apoi ar fi ars hârtia. ⁽¹⁶¹⁾ Amuletele numite *agnus dei*, făcute din ceara lumânărilor de biserică, erau folosite să țină departe demonii, focul, furtunile și bolile. Puteai să te rogi în timpul nopții într-o biserică pentru a fi vindecat, căci în Grecia antică bolnavii stătuseră mult timp în templul lui Esculap ca să-i tămăduiască „somnul în templu”. Și azi mai mergem în pelerinaje sau mari procesiuni organizate de Biserică, al căror scop era odinioară să prevină ciuma sau foametea, iar cei ce-l urmau pe pelerin aveau o putere nemaivăzută de a alunga demonii. ⁽¹⁶²⁾

Slujba este cel mai mare producător de energie supranaturală. Pâinea sfințită era un panaceu, te ferea de ciumă, vindeca orbirea și alte boli, putea fi presărată în grădină pentru a scăpa de dăunători sau pe câmpuri pentru a le face roditoare sau pentru a stimula albinele să dea mai multă miere. Slujba era cel mai important lucru în viața unui creștin.

Preotul dominican Toma din Aquino, contemporan cu Ibn Arabi, a devenit cunoscut sub numele de „doctorul angelic”, fiind cel mai important teolog al îngerilor din creștinism. Lucrările lui de teologie au fost realizarea supremă și monumentală a scolasticii. Opera sa *Summa Theologica* pornește de la viziunea lui Dionisie Areopagitul asupra ierarhiilor îngeresti, descriind în amănunt lucrarea îngerilor asupra psihologiei îngerilor: ei lucrează cu emoțiile, astfel încât orice să poată avea o viziune și stimulează intelectul spre a o înțelege. Toma din Aquino a reușit să apropie partea spirituală de cea intelectuală, iar în anul 1215 a formulat doctrina Bisericii despre slujbă, folosind doctrina transsubstanțierii.

În Evul Mediu majoritatea alchimiștilor făceau parte din cler. Toma din Aquino a fost mereu interesat de domeniu, căci i s-au atribuit multe scrieri alchimice. În timpul Liturghiei, explica el, ca și în alchimie, substanțele cu care se lucrează – pâinea și vinul – se transformă în esență, ceea ce li se întâmplă și celor care *fac lucrarea*. „Împărtășania este un Jurământ de Iubire”, scria el. „Înseamnă Iubire și aduce iubire.” Vede slujba ca pe un jurământ de iubire, deci percepe sentimentul ca sufiștii. Dragostea transformă, dar nu numai mintea, ci și trupul. Astfel are loc o adevărată schimbare fiziologică.

Îngeri lucrând pământul (din Cotton MS, Nero, C iv)

Cultul Sfântului Graal a început să se răspândească în același timp cu doctrina transsubstanțierii, ambele avându-și originea în tradiția alchimică. Ambele erau preocupate de spiritualizarea materiei prin gândire

Potrivit idealismului ezoteric și mistic, mintea omului va juca de-a lungul istoriei un rol crucial în transformarea și spiritualizarea întregului univers material. Mintea se transformă lucrând întâi asupra materialului de care e cel mai aproape – trupul.

Călugăr făcând calcule astrologice de Jacquemin Grigonneur

În timpul Liturghiei, forțele creatoare ale universului energizau și direcționau această schimbare. Pentru idealistii Evului Mediu, o asemenea dezlănțuire de putere cosmică era puternică și periculoasă, cum e fisiunea nucleară în zilele noastre. Iată de ce Biserica a încercat să insiste că experiența spirituală are loc doar sub oblăduirea ei.

Dar o nouă știință a iubirii, a trăirii personale directe, a transformării divine și corporale își făcea simțită prezența, independent de Biserică, în Europa prin Spania și apoi în sudul Franței.

Duhul ieșea din lampă.

A doua cruciadă a Bisericii nu a fost împotriva musulmanilor, ci împotriva creștinilor.

Ca și Sfântul Francisc, catarii din sudul Franței au luat în serios învățăturile lui Iisus. Au renunțat la bunurile materiale, au trăit simplu și au căutat experiențe spirituale în afara Bisericii. Accesul la aceste tărâmurii spirituale strict controlate și, în anumite privințe, minimalizate de Biserică era o nimică toată față de conștiința cosmică a catarilor, viziunile lor mărețe despre o lume țesută de mari îngeri.

Inchiziția a fost instrumentul prin care Biserica s-a asigurat că va desființa astfel de perspective. După ce au masacrat sute de mii de catari la Béziers, Bram, Lavaur și Minerve în sudul Franței, soldații Inchiziției i-au înconjurat și i-au asediat pe cei rămași în viață în Montségur, un castel în vârful de munte. Unsprezece luni mai târziu, în 1240, două sute de catari au coborât muntele, cântând și aruncându-se în focul pe care cruciații îl pregătiseră pentru a-i executa.

Cântau pentru că, în ciuda aparențelor, ei credeau că-și atinseseră scopul. Cu puțină vreme înainte ca orașul să cadă în mâinile cruciaților, patru inițiați au coborât stâncile cu pereți aproape verticali, purtând cu ei o taină crucială pentru viitorul omenirii.

S-a vorbit foarte mult despre ce au reușit să scoată de acolo. Oare erau pergamente secrete? Sau cupa de la Cina cea de Taină? Oare era o comoară care l-a îmbogățit brusc pe un preot de la Rennes-le-Château, cum se sugerează în *The Holy Blood and the Holy Grail*?

De fapt, scosese ceva mult mai prețios...

Un prunc.

Cei patru catari au dus încărcătura prețioasă la o mănăstire cisterciană, unde copilul a fost îngrijit de doisprezece înțelepți, care au reușit să-i cultive sufletul și să îl învețe înțelepciunea de la începuturi. Făceau la fel ca hierofanții care inițiau sufletele candidaților în Sala Regelui din Marea Piramidă.

Încarnarea marilor spirite este adesea problematică. De multe ori se întâmplă ca un asemenea spirit să fie atașat de trup altfel, uneori mai vag, pentru a permite spiritului să plutească liber din trup și astfel să comunice mai ușor cu lumile spirituale. Configurația trup-suflet-spirit este diferită și delicată la acești indivizi rari, adesea bolnavi, trăind mereu periculos de aproape de moarte.

Copilul de la mănăstire *era* atât de bolnav, că uneori pielea îi părea transparentă și alteori îi strălucea cu o dragoste profundă. Băiatul a murit în pruncie. [\(163\)](#)

În timp ce scriam cartea de față, Lorna Byrne mi-a spus că vedea „bebeluși strălucitori”. Numai ea le vedea strălucirea, dar toată lumea era atrasă de emanația lor spirituală. Trecătorii voiau să-i atingă, de exemplu. Sunt sigur că Lorna nu știa povestea pruncului strălucitor născut la Montségur în veacul al XIII-lea, despre care am aflat datorită lui Rudolf Steiner.

Forțele binelui și ale răului, a spus ea, se strâng să dea o bătălie crâncenă, iar acești prunci strălucitori sunt de partea binelui, vestitori ai unei noi etape în dezvoltarea omului.

Ne vom întoarce mai târziu la pruncii strălucitori și la această întrunire.

Capitolul 31

DANTE, TEMPLIERII ȘI CALEA CEA MAI PUȚIN BĂTUTĂ

În 1260, în mijlocul vieții, Brunetto Latini se întorcea la Florența din Spania. Trecea prin Valea Spinilor și a întâlnit un student italian pe un asin, care venea din sens opus. L-a întrebat dacă are vești din Florența. Ce i-a răspuns el l-a tulburat foarte tare. Facțiunea guelfilor, din care făcea parte Latini, fusese înlăturată.

Brunetto mergea singur și întristat, așa că, fără să-și dea seama, a părăsit drumul principal și a apucat calea cea mai puțin bătută. S-a trezit în inima unei păduri pe care nu o știa. A mai mers o vreme și, în cele din urmă, a văzut deasupra copacilor un munte.

Apoi s-a întâmplat ceva ciudat: iepuri, șoareci, căprioare, vulpi, lupi, urși, păsări și alte creaturi pe care nu le știa au venit spre el. Erau

împreună și nu le păsa. Apoi și-a dat seama și de ce: alcătuiau o procesiune care însoțea o gigantă.

Doamna Filosofie (Ilustrație din lucrarea *Li Livres duo Trésor* de Brunetto Latini, manuscris din veacul al XV-lea)

Ea i-a zâmbit și i-a zis:

– Sunt Natura și am fost plăsmuită de Creatorul Stăpân. Fac tot ce vrea El.

Oare aceasta era călăuza divină după care tânjise atâta? Străpunsese oare vâlul material și ajunsese pe partea cealaltă? Brunetto a îngenunchat în fața măreței făpturi vizionare și a implorat-o să-i spună povestea ei.

Ea i-a zis că urma să-i explice geniul subtil și puterea minții umane. I-a spus că Dumnezeu făcuse mai întâi lumea din propria lui natură, dar ea se prăbușise „din pricina trufiei îngerului nebun”.

Apoi i-a povestit lui Brunetto o istorie miltoniană a lumii. I-a arătat crearea planetelor și a celor patru râuri ce izvorăsc din Paradis, făcute din cea mai pură apă, care curge pe cele mai strălucitoare și prețioase pietre. A văzut animale – tigri, lei, cămile, pantere, hiene, grifoni și unele de care nu auzise niciodată, cum ar fi insecte etiopiene mari cât un câine, care dezgropau aurul cu picioarele. Istoria lumii cuprindea ispitirea Evei de către șarpe, uciderea lui Abel, Turnul Babel și asediul Troiei.

Zeița i-a explicat că omenirea se află deasupra, mai presus de toate lucrurile create și are tot ce e mai bun din creație ca să formeze coroana lucrului, iar coroana minții este capacitatea de a discerne binele de rău.

Apoi i-a spus să se cerceteze în adâncul propriei sale ființe.

În termeni moderni, materialişti: o explorare a subconștientului. În termeni idealişti: un eveniment mental neseplat de realitatea materială. Potrivit filosofiei mistice a lui Brunetto Latini, omenirea e cel mai important aspect al creației, despre care putem afla tot dacă ne cercetăm pe noi înșine. Fiecare dintre noi e o carte și, dacă învățăm să o citim, putem citi totul.

Brunetto a studiat acțiunea puterilor divine asupra funcțiilor sale vitale. S-a cufundat în forțele sufletului, capabil să vadă lucrările celor patru temperamente – principiul coleric, melancolic, flegmatic și sangvin. A înțeles cum funcționează aceste principii în afara corpului omenesc, în lumea cea mare, ca foc, aer, apă și pământ.

A întâlnit cele patru virtuți: Prudența, Cumpătarea, Curajul și Dreptatea, nu ca idei abstracte, ci ca principii spirituale vii.

S-a strecurat prin poarta simțurilor, adâncindu-se în propriul trup să vadă cum se mișcă planetele înlăuntrul său – cum suntem împinși spre dorință de Venus, spre furie de Marte și spre meditație de Lună. A zburat prin ierarhiile divine și, în cele din urmă, a ajuns într-un mare ocean liniștit. Apoi s-a trezit, pomenindu-se nemișcat în fața zeiței. I-a sărutat picioarele, iar ea s-a făcut nevăzută.

Brunetto și-a continuat călătoria „pe drumul îngust, dorindu-și să vadă, să atingă și să cunoască tot ce e sortit să se întâmple”.

Brunetto Latini învățase o lecție profundă: cunoașterea mecanismului lumii materiale se poate dobândi prin experiența spirituală. Era o lecție pe care urma să o învețe atât Isaac Newton, cât și alți reprezentanți de marcă ai revoluției științifice.

Brunetto prinsese și gustul experienței personale directe. Mai târziu, a avut o viziune cu un copil mic în pielea goală, cu un arc și o săgeată, înaripat, dar orb. Pe băiat îl chema Piacere – iubire senzuală. Era însoțit de patru ajutoare: Frică și Dor, Dragoste și Speranță.

Brunetto a văzut cum funcționează toate asupra oamenilor, astfel că, atunci când un om se îndrăgostește, tânjește, se teme, speră și iubește și, deși toate patru funcționează în alt fel, au totuși un scop comun.

Apoi i s-a arătat Ovidiu, poetul afro-roman inițiat în școlile de misterii, și i-a spus să-și cerceteze sufletul și să găsească bunătatea și încântarea ce se nasc din iubire, dar și răul și păcatele pe care le zămislește.

În viziunile lui Brunetto, accentul cade pe trăirea personală și atenția pe care trebuie să i-o acordăm.

Pentru că-l întâlnise pe italianul care mergea călare în cealaltă direcție, Brunetto știa că ar fi periculos să se întoarcă în Florența, așa că s-a dus la Paris să trăiască în exil. Poate fiindcă încerca să-și înțeleagă viziunile și să le pună într-un context intelectual mai amplu, acolo l-a cunoscut pe Toma din Aquino și s-a apropiat și de cavalerii templieri. A devenit *frater templarius*, membru al ordinului secret care-și propunea să ajungă la Sapiientia, divinitatea sau îngerul înțelepciunii.

Nu știm exact cum a fost inițiat Brunetto sau cum a decurs ceremonia inițiativă, dar există câteva indicii....

Când a intrat în legătură cu ei la Paris, templierii erau o organizație foarte bogată, puternică și influentă, însuși centrul lumii financiare europene. Templul din Paris era un oraș independent, dar închis, cum e Vaticanul în Roma de azi.

Ordinul Templierilor fusese înființat în anul 1118, în parte pentru a-i apăra pe pelerinii creștini care mergeau la Ierusalim de atacurile musulmanilor, iar în anul 1128, Bernard de Clairvaux a așternut pe hârtie Regula Templierilor, transformând astfel această elită într-un ordin monastic. Bernard a fost influențat de filosofia sufită, despre

influența islamului, mai ales a sufismului, asupra templierilor scriindu-se biblioteci întregi. Pe-atunci civilizația islamică era mult mai avansată decât cea europeană în știință, teologie, filosofie și spiritualitate. Fără îndoială că europenii le păreau niște barbari musulmanilor, iar templierilor musulmanii le păreau autorii tuturor ideilor noi și novatoare.

Portretele lui Brunetto Latini, Corso Donati și Dante de Giotto
(Capela Podesta din Florența)

Templierii au avut un fel de serviciu secret și e posibil că au aflat multe informații cu ajutorul cărora s-au îmbogățit și au dobândit putere. Stăpânind Domul Stâncii de la Ierusalim, au studiat tradițiile islamice, încheind de timpuriu un tratat cu mult temuta societate Ordinul Asasinilor. Au rămas fideli tradițiilor și practicilor islamice câtă vreme au stăpânit Ierusalimul, îngăduindu-le musulmanilor să

se roage mai departe la Mecca. Mai târziu, arhitectura lăcașelor lor avea să preia multe elemente islamice. Este posibil ca obiectul vestimentar din lână albă care acoperea organele genitale în vestimentația templierilor să-și aibă originea în veșmintele de lână ale sufiților, cuvântul *sufit* provenind dintr-un termen ce denumea lână, căci straiele pe care le purtau simbolizau puritatea. Templierii purtau o sfoară ca aceea pe care o aveau inițiații din Ordinul Asasinilor și dervișii care l-au urmat pe Rumi. Templierii aveau să fie acuzați că ar fi făcut o slujbă într-o peșteră artificială, închinându-i acest obiect unui idol pe nume Bafomet, nume interpretat ca fiind o formă răstălmăcită a numelui Mahomed.

Datorită schimbării politice petrecute la Florența în anul 1266, Brunetto Latini a putut să se întoarcă acasă. Era deja unul dintre erudiții de frunte ai Europei, printre altele o autoritate de renume în proprietățile oculte ale pietrelor. S-a împrietenit cu familia lui Dante, luându-l pe tânăr sub aripa sa.

Asemenea lui Francisc din Asissi, Dante era dintr-o familie de negustori, dar aspirațiile sale intelectuale și spirituale îl vor conduce pe alt drum. Brunetto l-a inițiat în frăția templierilor și l-a învățat să aibă viziuni mistice precum aceea pe care o avusese el însuși în Valea Spinilor.

În 1301, situația politică s-a schimbat din nou la Florența, lui Dante i s-au confiscat proprietățile și, amenințat că va fi executat, tânărul a plecat în exil, trăind o vreme la Paris. În anul 1307, Filip cel Frumos, regele Franței, a poruncit brusc arestarea templierilor. E foarte posibil ca Dante să fi fost martor la arderea pe rug a lui Jacques de Molay, Marele Maestru al templierilor. Când a început să scrie *Divina comedie* știa foarte bine care sunt pericolele ereziei, conștient fiind de

faptul că nu e bine să-și arate fățiș sprijinul pentru templieri. Înțelepciunea străveche, astrologia și mistica numerelor de sorginte cabalistică, precum și filosofia sufită a iubirii extatice, sunt prezente în poemul său, dar într-o formă codată. *Divina comedie* îl înfățișează pe Filip cel Frumos ca fiind de o frumusețe luciferică, suferind în infern pentru fărădelegea săvârșită față de templieri.

La începutul marelui său poem vizionar, Dante nu e călăuzit în lumea de jos de Brunetto Latini, ci de un alt inițiat, Vergiliu. *Eneida*, epepeea scrisă de poetul latin, povestește călătoria eroului său, Eneas, în lumea de jos. Autorul ne spune că acesta a fost trimis să găsească creanga de aur care înflorește și crește pe un copac cum e vâscul. Înarmat cu această baghetă a destinului, va reuși să treacă diferite probe și primejdii.

Mai târziu, Enea se întâlnește cu luntrașul Caron, care-l va duce în luntrea sa dincolo de râul Styx, dincolo de Cercerul cu trei capete de câine, și sosește la o răscruce (un drum duce la Câmpiile Elizee, iar celălalt la chinurile iadului).

Drumul spre lumea subpământeană este o spirală din nouă inele. Eneas vede îngrozitoare pedepse care-i așteaptă pe răufăcători, apoi pătrunde într-un loc de o lumină strălucitoare, vesel și fericit. În cele din urmă, i se arată Minte Divină, care lucrează în fiecare părticică din univers, și înțelege destinele oamenilor în marele destin al cosmosului. Descrierile sunt de un realism incredibil, Dante străduindu-se, atunci când își consemnează viziunea, să ne convingă că pietrele pe care călca erau adevărate. Ambii vor să știm clar că nu citim o simplă fantezie.

Vergiliu era educat la școlile străvechi. *Eneida* și alte surse literare răspândite în diverse locuri arată că, după pregătiri îndelungi, care e posibil să fi inclus zile întregi de post, înfrânare de la poftă, meditație, însingurare și îmbăiere în ape parfumate, în care poate că se puneau substanțe halucinogene („Apele Uitării” și „Apele Amintirii”), candidatul nedumerit, dar dornic să fie inițiat, era condus în măruntaiele Pământului de preoți cu chipurile acoperite de măști. Era martor la un sacrificiu, fiind împins prin niște mici orificii din perete și ajungând în cele din urmă într-un sanctuar, unde avea loc un eveniment real, dar în același timp cu caracter vizionar, ca un fel de ședință de spiritism din epoca modernă, însă un eveniment mult mai amplu. Candidatul putea petrece zile întregi sub pământ, dar de obicei rămânea acolo trei zile, deși se spune că Apollonius a stat șapte, înainte de a fi ridicat la ceruri.

Pentru marii inițiați din vechime, aceasta este o experiență profund emoționantă, care le-a schimbat fundamental concepția despre lume.

Locul în care a avut loc inițierea lui Vergiliu a fost redescoperit la sfârșitul anilor 1950 de Robert Paget, un inginer englez. Cu puțină vreme în urmă, prietenii mei Robert și Olivia Temple au făcut săpături la situl din Baia, în sudul Italiei. Au găsit o rețea de pasaje lungi, înguste, pline de gaze vulcanice, un râu subteran, locul Cerberului, și o răscruce. De asemenea, uși false și uși-capcană, pe unde candidatul se poate să fi mers spre o gaură de șarpe, și un altar în care candidatul se întâlnea cu spiritele strămoșilor și ale zeilor. Exact ca în descrierea lui Vergiliu.

Ilustrație la *Divina Comedie* a lui Dante de artistul inițiat John Flaxman, descrisă de William Blake ca „cel mai drag prieten al său”

Unii oameni se nasc cu o conștiință vizionară. Alții sunt inițiați prin ceremonii din societăți secrete. Tehnicile de inducere a unor stări superioare de conștiință și de a intra în contact cu inteligențe superioare se numără printre tainele cel mai bine păzite de societățile secrete.

Brunetto Latini a fost un mare profesor, care a avut parte de un elev strălucit. L-a învățat pe Dante să meargă pe calea mai puțin bătută. L-a călăuzit prin labirinturile întunecate de undeva de sub străzile Florenței, pentru a putea ajunge la o stare superioară de conștiință. Acolo avea să primească viziuni ca aceea pe care o trăise el însuși în Valea Spinilor și avea să întâlnească aceeași zeiță. „Fericiți cei puțini”, avea să scrie mai târziu, „care stau la masa aceea unde se mănâncă pâinea îngerilor.” [\(164\)](#)

După dispariția templierilor, Templul de la Paris a devenit o țintă. Umblau zvonuri sinistre despre idoli diavolești și instrumente pentru perversiuni sexuale și blasfemie care ar fi existat în camere

subterane. Dar de găsit, nu s-a găsit decât un relicvariu în forma unui cap de femeie.

Hugh Schonfield, savantul evreu al *Manuscriselor de la Marea Moartă*, a aplicat grila ATBASH: prima literă dintr-un alfabet o înlocuiește pe ultima. A studiat cuvântul BAFOMET, numele idolului la care se închinau templierii, fapt pe care l-au recunoscut sub tortură. El a descoperit că Bafomet era un nume de cod pentru „înțelepciune”.

Sufiții, catarii, templierii, Brunetto Latini și Dante se închinau la zeița-înger Sapientia, Înțelepciunea inteligenței superioare și vizionare. Ei ajungeau undeva unde vederea vedea altfel, auzul auzea altfel și gura vorbea altfel.

Infernul lui Dante este o viziune a universului guvernată de iubire, care se ascunde și în cea mai mare parte. Îngerii din ceruri alcătuiesc o roză albă, ecou al tehnicilor de meditație propovăduite de rozacrucieni (Ilustrație de Gustave Doré)

Viziunea lui Dante o întrecea pe cea a lui Latini în măreție și pentru că primul vine cu o reprezentare mai impresionantă a iubirii...

Trăim în două universuri – unul ținut laolaltă de gravitație, iar celălalt descris de Dante, când a scris „Dragostea care mișcă Soarele și celelalte stele”. La sfârșitul Evului Mediu, se cântau cântece pline de iubire, în care se spunea că niciun muritor nu-și putea dori sau nu putea spera la o fericire mai mare, căci nu se putea compara cu niciuna. Au fost multe voci, dar mesajul era același:

Inima este osia pe care se învâрте lumea.

Personajele pictate de Fra Angelico aveau o lumină interioară.
Pictorul credea că penelul său era mânuit de voința Domnului
(Detaliu din *Judecata de Apoi*)

Capitolul 32

CHRISTIAN ROSENKREUZ

ȘI APARIȚIA TEHNICILOR YOGA

Mai târziu vom vedea cum, în ultima parte a secolului al XIX-lea, niște masoni britanici au plecat într-o călătorie ca să se vadă cu frații lor germani. Căutau mărturii ale unei tradiții rozacruciene autentice și au descoperit că Christian Rosenkreuz nu era, așa cum au presupus mulți, eroul unei ficțiuni alegorice, ci un personaj istoric.

Născut în 1378 într-o familie săracă în Germania, a rămas orfan la cinci ani și a fost dat în grija unei mănăstiri, unde a primit o educație aleasă. La 16 ani a plecat în lumea largă, în căutarea înțelepciunii.

Știa că înțelepciunea aștepta să fie descoperită pentru că îi fusese întipărită în suflet atunci când se reîncarnase ultima oară. El fusese bebelușul scos din Montségur, inițiat mai târziu de doisprezece bărbați, reprezentanți ai marilor impulsuri spirituale care au

guvernat istoria lumii. Acum Christian Rosenkreuz străbătea lumea ca să trezească înțelepciunea pe care o simțea sălășluind în el. Știa că o va recunoaște, că sufletul lui va reacționa dacă reușea să depisteze adevărul. Și-a petrecut cinci ani în Orientul Mijlociu și s-a spus că atunci a fost inițiat în tainele frăției sufite și, pe drumul spre Damasc, a fost purtat spre ceruri ca Saul.

Misiunea intelectuală a lui Christian Rosenkreuz se concentra asupra darurilor Sfântului Duh, cum ar fi profeția și vindecarea. Oricine se roagă sincer în orice religie face presupunerea că mintea este, într-un sens, anterioară materiei și în stare să o mute din loc. Darurile Sfântului Duh, descrise în *Noul Testament*, făgăduiesc că, în anumite circumstanțe, rugăciunea poate fi mai eficientă. Christian Rosenkreuz a întrebat: în ce condiții? Dacă mintea poate muta materia, atunci cum și în ce împrejurări? Era începutul a ceea ce putem numi o știință a spiritului.

Christian Rosenkreuz a perfecționat o formă de meditație prin care se vede o coroană cu șapte trandafiri pe cruce. Pe durata meditației, trandafirii albi se făceau roșii, ceea ce însemna că spiritul lui Iisus nu prefăcea doar sufletul, ci și trupul. Mintea mișca materia, deșteptând și activând cele șapte chakre. Prin înțelepciunea și practica sa spirituală, Christian Rosenkreuz a văzut în viața, opera și răstignirea lui Iisus Hristos evenimente unice, de primă importanță, dar și învățăturile altor mari religii constituiau o parte valoroasă. Potrivit învățăturilor lui Christian Rosenkreuz despre reîncarnare, astrologia și chakrele au fost întotdeauna o parte intrinsecă a iudaismului și a creștinismului, unde se găsesc încifrate și ascunse în textele sacre.

Dar, când s-a întors în Europa și a încercat să discute cu creștinii, a fost primit cu reticență și neînțelegere. Alături de șapte prieteni ai săi

din Germania, a înființat o mișcare secretă numită Frăția Roza-Crucii, mai târziu cunoscută sub numele de Rozacrucieni.

Misiunea lor secretă era să schimbe lumea. Au jurat că, sădind semințele învățăturii lor tainice, aveau să vindece bolnavii. Au adoptat modul de a se îmbrăca și obiceiurile țărilor pe care le-au vizitat ca să rămână o organizație secretă, dar faima de vindecători și făcători de minune însemna că erau mereu în pericol să fie descoperiți. Într-o lume obsedată de stârpirea ereziei, propovăduirea reîncarnării putea duce la conflicte și persecuții. Au hotărât să se întâlnească în secret o dată pe an și fiecare frate să-și numească un succesor când își presimte sfârșitul aproape.

Matysendranath a fost unul dintre cei mai mari guru din India medievală. Se spunea că el auzise secretele zeilor. A întemeiat Hatha Yoga, a predat noi metode de purificare a trupului pentru ca oamenii să ajungă la înălțimi spirituale mai mari. [\(165\)](#)

Uneori pleca în pădure să fie singur, iar alteori se ducea din oraș în oraș și cerșea din poartă în poartă. Într-o zi a ajuns în fața casei unui negustor și a strigat. Soția negustorului a venit la ușă.

– Dacă ai ceva să-mi dai, dă-mi acum, i-a zis el.

Femeia a văzut în fața ei o formă de zeu, desăvârșită prin yoga, cerceii strălucindu-i ca niște constelații. Tot corpul îi era frecat cu cenușă sfântă, în talie avea un cordon la fel de frumos ca ochii lui.

Și-a dat seama că nu e un om obișnuit și i-a spus ce o apăsă. Deși ea și soțul ei aveau toate bogățiile de pe pământ, casa le părea pustie

pentru că nu aveau copii – pustie ca o grădină fără apă, ca înțelepciunea fără noroc.

Matysendranath a luat puțin din cenușa sfântă, a binecuvântat-o și i-a dat-o femeii, spunându-i să o mănânce și apoi va avea un fiu, dar cu o singură condiție:

– Să nu sufli o vorbă nimănui!

Dar, cum a plecat sfântul, ea și-a chemat prietenele și le-a spus tot.

Una dintre ele a sfătuit-o să nu aibă încredere în oameni sfinți, avertizând-o că foloseau cenușă magică pentru a seduce femei și că, dacă o înghițea, s-ar fi ținut după ea în noapte. Așa că soția negustorului a aruncat cenușa în flăcări.

Doisprezece ani mai târziu, Matysendranath s-a dus din nou la casa ei. A întrebat-o dacă poate să-i vadă fiul. Când l-a văzut, femeia și-a dat seama ce se întâmplase. Îi era teamă să spună ceva. *Dacă îi zic adevărul, mă va blestema*, se gândea ea.

– Spune-mi pe dată dacă ai mâncat cenușa sau ai aruncat-o.

A mărturisit că avusese îndoieli și aruncase cenușa în flăcări.

– Zi-mi repede unde pui cenușa de la foc.

I-a explicat că o arunca întotdeauna în mormanul de bălegar. S-au dus acolo. Yoghinul a strigat și s-a auzit un strigăt înăbușit din grămada de bălegar. I-a cerut femeii să le poruncească servitorilor să scormonească în bălegar, ceea ce au și făcut – și deodată a ieșit la suprafață un băiat de doisprezece ani.

Pe băiat îl chema Goraksha și a devenit celebrul discipol al lui Matysendranath.

Un om sfânt e ispitit la tot pasul și, peste ani, vizitând Ceylonul, Matysendranath a căzut în mrejele unei regine. A trăit în palatul ei, înconjurat de o mie șase sute de femei frumoase, și a uitat cine e și ce viață avea în afara palatului.

Lui Goraksha îi era teamă că stăpânul lui e blestemat și s-a dus să-l salveze. O femeie de pe insulă i-a spus că stăpânul lui e ținut prizonier, dar l-a avertizat că yoghinii nu au voie să intre în palat, iar dacă intră sunt uciși. I-a mai zis și că doar dansatoarele au voie în preajma lui Matysendranath.

Așa că Goraksha s-a deghizat în dansatoare și a reușit să intre în clădire și să ajungă în aripa unde locuia Matysendranath. A bătut la o toabă, încet la început, și, dansând în fața maestrului, a cântat frumos despre viața lor de dinainte și despre lucrurile pe care le văzuseră și le făcuseră, până când, treptat, Matysendranath s-a tulburat.

S-a uitat în ochii elevului său și și-a amintit cine e.

Când regina și slujitoarele ei au încercat să pună mâna pe ei și să-i oprească acolo, Matysendranath le-a prefăcut în lilioci pe sirenele care-l fermecaseră. [\(166\)](#)

La vârsta de 80 de ani, Christian Rosenkreuz a avut o viziune. Era sâmbăta dinainte de Paștele din anul 1458. Stătea la o masă în căsuța lui din vârful unui deal, când a izbucnit o furtună îngrozitoare, atât

de violentă, încât s-a temut ca să nu-i ia vântul casa și să i-o ducă în înaltul cerului. Deodată, a simțit că îl trage cineva de haină și în spatele lui stătea o femeie frumoasă cu aripi acoperite de ochi. Purta o rochie albastră, presărată cu stele și avea în mână o trâmbiță poleită cu aur. I-a înmănat o invitație la o Nuntă Regală. Era scris acolo un vers, cu mesajul că niciun suflet neprihănit nu avea să supraviețuiască ceremoniei!

Lui Christian i s-a făcut părul măciucă de frică și l-au trecut sudori reci.

Înainte să se ducă la culcare, s-a rugat la îngerul păzitor să-l ajute ca să accepte invitația sau nu?

În noaptea aceea Christian Rosenkreuz a visat că evadase dintr-o temniță subterană. A luat visul drept un semn încurajator, așa că de dimineață a pornit la drum. Purta un veșmânt de pânză albă, cu o cruce roșie pe el, făcută dintr-o panglică, și mai avea patru-cruci roșii pe pălărie. [\(167\)](#)

Mergea printr-o pădure cântând, când a ajuns la o răscruce. Nu știa pe ce drum s-o ia, când a văzut în depărtare poarta unui castel din vârful unei coline. A luat-o în grabă pe cărarea ce ducea într-acolo, sperând să ajungă înainte să se întunece.

La sosire a fost întâmpinat de un om care s-a prezentat drept Păzitorul Porții. Văzând invitația, acesta l-a poftit înăuntru și i-a dat un semn de care avea nevoie ca să treacă prin poarta interioară a castelului.

Acum era ciudat. Christian a trebuit să treacă de un leu înlănțuit care îi bloca drumul și care, când l-a văzut, a sărit la el, scoțând răgete.

Apoi a intrat iute pe poarta interioară a castelului ca să ajungă înainte să se închidă, după care i s-au dat alți pantofi cu care să pășească pe podeaua lucioasă și alunecoasă de după poartă.

În cele din urmă, au apărut doi paji, care l-au dus pe scări, în spirală, până la o sală mare, luminată ca ziua, unde a văzut mulți oameni așezați la mese lungi și pregătiți să înceapă un mare ospăț de nuntă. Aceeași femeie frumoasă, înaripată care apăruse în căsuța lui a sosit și acum, plutind prin încăpere până la un tron de aur. Le-a urat bun venit în numele Mirelui și al Miresei și le-a spus că a doua zi vor fi puși toți la încercare, să se vadă dacă sunt vrednici să ia parte la nuntă.

Dimineața, Fecioara, căci știa acum cine era doamna înaripată, a adus două cântare din aur, asemenea celor folosite de Sf. Mihail, pentru a cântări sufletele morților. Oamenii de la ospăț au fost cântăriți unul câte unul. Celor găsiți cu lipsuri li s-a dat câte o gură din Apa Uitării. Aveau să se întoarcă în lumea lor obișnuită fără să-și amintească nimic din ce văzuseră acolo.

Fecioarei i-a plăcut să vadă cele patru roze ale lui Christian și l-a ales printre puținii vrednici să participe la nuntă. În semn de apreciere, a fost făcut cavaler al Lânii de Aur.

Pentru rozacrucieni și alți ezoterici, Lâna de Aur era simbolul părții vegetative sau „eterice” a naturii umane, odată ce era transformată prin practici spirituale. Odată ce ne-am îmblânzit partea animalică din noi, astfel încât să poată fi ținută în frâu, putem începe să lucrăm la partea noastră vegetală, încărcând-o cu spiritul auriu al zeului Soare. Această lucrare ne aduce mari daruri spirituale, inclusiv vise

în care nu există confuzia din cele obișnuite, ci aduc mesaje din lumea spirituală, genul de mesaje pe care le transmite aici Christian Rosenkreuz.

Alchimistul (după o lucrare de Vriese). În practica alchimică, de o parte și de alta a atanorului se află două tuburi subțiri numite nadi în Hatha yoga, în unul aflându-se energia spirituală a Soarelui, iar în celălalt, energia spirituală a Lunii. Când acestea sunt folosite în exerciții de respirație, se aprinde focul din atanor și se deschide al treilea ochi

Celor aleși să ia parte la nuntă, proaspeți cavaleri ai Lânii de Aur, li s-au dezvăluit lucruri extraordinare. Fecioara a chemat un leu aducând o sabie și un inorog alb ca neaua, cu zgardă de

aur. [\(168\)](#) Dacă se aștepta cineva să se lupte cu animalele, iată că nu s-a întâmplat așa. Fecioara și-a rupt bagheta magică și leul sabia, în semn de pace. Cavalerilor li s-a arătat și o pasăre Phoenix și un astrolab gigantic, în care puteau să urce ca să vadă mișcările planetelor.

În ziua următoare, li s-a zis să se scalde într-un izvor tămăduitor al lui Mercur. [\(169\)](#) Apoi au urcat 365 de trepte spre o sală mare, unde se pare că avea să fie nunta. Au găsit acolo un altar în vârful căruia era un glob rotitor, un craniu cu un șarpe alb intrând și ieșind din el și un izvor de cleștar din care țâșnea apă roșie. Un cupidon vesel și flecar se maimuțarea prin jur și chinuia păsările din cer. Atmosfera din viziunea lui Christian e de sărbătoare – însă are și ceva sinistru.

Li s-au arătat apoi șase tronuri. Trei regi și tot atâtea regine s-au așezat pe ele. Apoi Fecioara a adus șase eșarfe negre să-i lege la ochi și s-au pus șase sicrie negre în fața lor. A sosit un maur negru ca tăciunele și i-a decapitat într-o clipită. Apoi i s-a tăiat și lui capul, care a fost pus într-o lădiță.

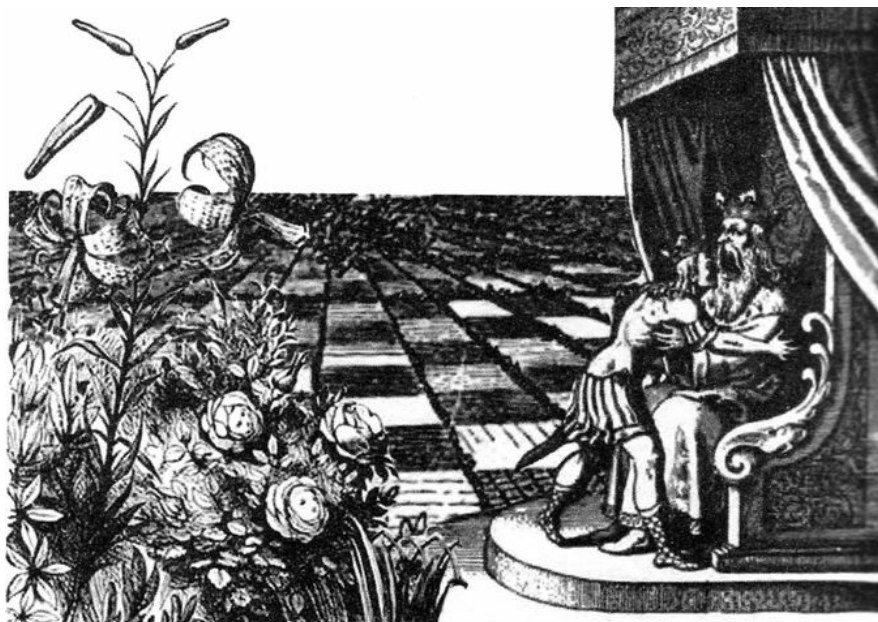
Pare o nuntă foarte sângeroasă, s-a gândit Christian.

N-a putut să doarmă în noaptea aceea. Dându-se jos din pat, s-a uitat pe fereastră și a văzut șapte corăbii pe mare, fiecare având o flacăra deasupra, și a înțeles că erau spiritele celor șapte care fuseseră decapitați. De dimineață Fecioara i-a invitat pe cavaleri să vină cu ea pe mare până la o insulă unde urma să ajute la prepararea leacurilor care să-i readucă la viață pe răposați.

În timpul călătoriei lor pe mare, o sirenă a înotat până la corabie și le-a dat celor de la bord o perlă superbă care fusese pierdută. [\(170\)](#) Li s-a spus că e darul de nuntă al zeiței mării.

Pe insulă se afla un turn în care erau atât un laborator, cât și un altar. Cavalerii au luat parte la o procedură elaborată, prin care un glob de aur atârnat de tavan a fost despicat în două, scoțând la iveală un ou alb. Acesta a fost încălzit într-un vas de aramă până s-a spart și a ieșit din el o pasăre neagră. Când și-a lepădat penele negre, i-au crescut imediat altele albe, care s-au colorat apoi în toate nuanțele curcubeului. Mai târziu, pasărea a fost scăldată în lapte și a ieșit din baie parcă renăscând. A bătut un orologiu și, după ce unul din cavaleri a retezat capul zburătoarei, sângele ei a fost strâns într-un vas de aur și apoi i s-a dat foc.

Cavalerii au fost conduși pe scări la încăperile aflate mai sus din turn și, când au ajuns la a șaptea, au apărut niște muzicieni și le-au spus veseli să urce pe acoperiș. Acolo i-a întâmpinat unul din regii care fuseseră decapitați. A râs de era să plesnească când a văzut ce speriați erau să-l vadă înviat din morți.

Regele pe punctul de a-și înghiți fiul. Aceeași sensibilitate interesantă se vede în „imaginea de la Merz” (de Tanitha Booth), care combină elemente de John Tenniel cu elemente din *De Lapide Philosophico*

– De acum înainte, fiii mei, le-a spus el, aflați că oamenii n-au știut niciodată cât bine vrea să le facă Dumnezeu.

În cele din urmă, Fecioara a adus cenușa păsării, din care se făcuse o pastă, și a pus-o în două forme. Din acestea au ieșit doi bebeluși de cam zece centimetri lungime. Luminoși, strălucitori, aproape transparenți, bebelușii au fost puși pe perne de satin și hrăniți cu sânge din vasul de aur, strop cu strop li s-a turnat în guri. Formele au crescut încetul cu încetul până s-au făcut de mărimea normală a unor bebeluși, părând atât de însuflețite, încât Christian își închipuia că respiră. În cele din urmă, i-au pus într-un pat, având până atunci capetele complet dezvoltate, acoperite cu bucle aurii.

O trâmbiță mare a fost așezată în așa fel încât vârful ei să treacă printr-o gaură în tavan, iar celălalt capăt a fost pus în gurile celor

două statuete de copii. Christian a văzut uimit două suflete coborând ca fulgerele prin trâmbițe, formând două figuri. I s-a părut că e un licăr în ochii lor și, într-adevăr, statuile păreau acum că se încălzesc, se agită și se trezesc la viață. A înțeles că era cuplul regal, care urma să se cunune, iar acum cei doi se aflau în patul nupțial. S-a tras o draperie în fața patului, cu un gest plin de tact.

În dimineața următoare, Christian Rosenkreuz s-a întors pe mare la castel. Regele întâlnit în vârful turnului era deja acolo și l-a îmbrățișat. I-a spus lui Christian că era ultima dată când îl mai vedea în forma respectivă.

Christian s-a întors în lumea reală. A adus cu el amintirea a ce văzuse cu ochii lui: regenerarea unui trup care zace, în mod normal, cu mult sub pragul conștiinței. De asemenea, văzuse cum decurge procesul încarnării și al reîncarnării la ființele din lumile spiritelor, sufletele coborând în corpurile fizice prin trâmbițe. I se arătase câte ceva din chakre și tainele alchimiei.

Reprezentare alchimică a putrefacției și a renașterii (Detaliu din *Practica* de Basilius Valentinus, pseudonimul unui alchimist din veacul al XV-lea)

Cunoștințele despre reîncarnare și chakrele fuseseră interzise în Occident de la Mani încoace. Acum, autoritatea Bisericii fiind pusă sub semnul îndoielii cu mai mare înverșunare și mulți începând să simtă că religia creștină nu satisface nevoile oamenilor, a apărut un nou curent de spiritualitate, care nu nega adevărul central al creștinismului, dar îmbrățișa adevărurile altor religii.

Viziunile lui Latini și Dante au o anumită rigiditate medievală. În schimb, a lui Christian Rosenkreuz are o bogăție, o culoare și o splendoare care vestesc Renașterea. O dimensiune se deschide pentru a dezvălui o alta și apoi o alta, toate fiind într-o continuă schimbare.

Narațiunea se desfășoară pe niveluri diferite și în dimensiuni diferite. Cele șapte zile ale săptămânii sunt, la un anumit nivel, zilele

facerii. Există o dimensiune materială, dimensiunea pe care o întâlnim în vise, precum și dimensiunea spirituală dintre viețile noastre pământene. *Nunta alchimică* face aluzie la modificările psihologice ce le însoțesc pe cele spirituale și la locul ocupat de aceste schimbări psihologice în istoria lumii – și, de asemenea, la dezvoltarea lor în povestea vieții unui individ de-a lungul mai multor încarnări. [\(171\)](#)

Christian Rosenkreuz a murit la 107 ani și a fost înhumat într-un mausoleu care avea să fie descoperit peste mai bine de o sută de ani, în 1604. Trupul său era neatins de descompunere. [\(172\)](#)

Precum Enoh, Ilie și Imanul Ascuns, Christian Rosenkreuz avea să se încarneze după bunul lui plac.

Capitolul 33

IOANA ȘI CHEIA DE LA UȘA MICĂ

*M-am născut sub o stea norocoasă. Nimeni n-a făcut niciodată
și nu va reuși să facă tot ce am făcut eu.*

GILLES DE RAIS

Ioana stătea cu părinții și frații ei într-un sătuc numit Domrémy.

Fetelor din sat le plăcea să se ducă la Copacul Doamnelor. Se spuneau povești despre zânele ce apăreau lângă fagul mare și bătrân, iar nașa Ioanei zicea că văzuse o zână acolo. Ioana se ducea cu alte fete la copac să atârne de ramuri ghirlande din flori și ierburi în luna mai și să danseze în jurul lui. Lângă fag era un izvor despre care sătenii credeau că are puteri tămăduitoare.

Când a mai crescut, Ioana nu se mai juca prea mult cu alte fete. „Când aveam 13 ani, am auzit o Voce de la Dumnezeu. La început, am rămas încremenită. Era aproape de amiază când am auzit Vocea. Era vară și stăteam în grădina tatei de lângă cimitir.”

Pe urmă a auzit voci de două sau de trei ori pe săptămână. Câteodată le auzea odată cu dangătul clopotelor de la biserică. Altă dată o anumită voce îi vorbea dintr-un nor fascinant de ceață și, după un timp, a recunoscut forma Arhanghelului Mihail în ceață. I-a spus Ioanei că va trebui să plece de acasă, că avea o misiune. I-a mai zis și că o vor călăuzi Sfânta Ecaterina și Sfânta Margareta, iar în curând au apărut și ele lângă Copacul Doamnei. Fata a povestit mai târziu că le vedea atât de clar de parcă erau în carne și oase.

Ioana a promis să rămână virgină, cel puțin până își va îndeplini misiunea, dar tatăl ei o tot îndemna să se mărite cu un bărbat din partea locului.

A fost odată o fată al cărei tată voia s-o mărite cu un nobil din partea locului. Era bogat și purta haine strălucitoare, brodate cu fir de aur, dar avea o barbă neagră țepoasă și zburlită ca de fiară – atât de neagră, că părea albastră. Fetei îi era frică de bărbatul poreclit Barbă-Albastră și, când l-a văzut în pădure, s-a tras înapoi din fața lui și s-a ascuns.

Când Mihail, Ecaterina și Maria i-au spus că trebuie să plece să lupte pentru Delfin și să-l ajute să-și ia regatul înapoi de la englezi, Ioana s-a împotrivit. Nu știa să călărească, nicidecum să lupte într-un război. Dar călăuzele cerești au stăruit, dându-i instrucțiuni precise. I-au spus să se ducă în orașul învecinat, Vaucouleurs, și acolo să se

vadă cu un oarecare căpitan Baudricourt. El o va ajuta și îi va arăta cum să ajungă la Delfin. La 16 ani, Ioana și-a părăsit familia, lăsându-l în urmă și pe tânărul pretendent preferat de tatăl ei. Când unul din soldații lui a dus-o la căpitan, acesta a spus:

– Du-o înapoi la taică-său să-i tragă o bătaie bună!

Toți soldații au râs, dar Ioana nu și-a pierdut cumpătul și i-a amintit căpitanului de profeția lui Merlin: o fecioară din ținutul lor va veni „să dărâme fortărețe” și să-i nimicească pe englezi.

Căpitanul s-a gândit mai bine și a dus-o repede la castelul din Chinon. Delfinul se refugiase acolo, nehotărât și incapabil. Pe când Ioana era condusă prin curtea interioară, un călăreț a oprit lângă ea și a spus:

– Deci asta e Fecioara! Lăsați-mă să petrec o noapte cu ea și nu va mai fi mult timp fecioară!

Apoi, în castel, Delfinul a încercat să-i joace o festă. Și-a costumat un curtean în rege, sperând că Ioana va fi păcălită – dar, îndrumată de lumina călăuzelor ei, fata s-a dus drept la Delfin și a căzut la picioarele lui.

Ioana d'Arc în fața Delfinului, la Chinon (Detaliu dintr-un manuscris olandez din secolul al XV-lea)

În spatele Delfinului stătea Gilles de Rais, mâna lui dreaptă, cel mai bogat om din regat și mareșal al Franței, aflat la comanda forțelor militare. Era cu opt ani mai mare ca Ioana, foarte brunet și chipeș, cu ochi negri strălucitori și o barbă neagră stufoasă. Gilles avea o poftă insașiabilă de cunoaștere. Voia să afle secretul vieții veșnice și era gata de orice să-l afle.

Ioana i-a spus Delfinului că Dumnezeu îi poruncise să asedieze fortăreața englezilor de la Orléans și apoi să-l conducă pe Delfin la Reims, unde avea să fie încoronat rege. A reușit să-l convingă pe Delfin că inspirația ei e divină și l-a uimit spunându-i ce își zicea și el când se ruga în singurătate și în tăcere, apoi l-a asigurat că nimeni nu-i va afla secretul cel mai mare – pe care nu-l destăinuise nimănui – că era copil nelegitim.

Așa că Delfinul i-a comandat o armură și un stindard și a prezentat-o celorlalți pe un cal alb.

Între timp, vocile îi spusese ră Ioanei despre o spadă străveche ce aparținuse marelui erou francez Charles Martel, cel care apăruse Franța de invadatorii musulmani. Vocile i-au mai zis și că sabia e însemnată cu cinci cruci și ascunsă sub altarul Bisericii Sfânta Ecaterina din apropiere. Delfinul și-a trimis armurierii la biserică. Dalele de piatră au fost scoase și au găsit spada cu cinci cruci unde le spusese Ioana. Când au scos-o din ascunzătoarea ei întunecoasă, rugina de pe armă s-a topit ca zăpada la soare.

Nefiind el însuși un luptător, Delfinul a pus-o pe Ioana sub protecția lui Gilles de Rais. Ioana călărea cu Gilles alături.

Barbă-Albastră era de fapt mult mai bogat decât tatăl ei sau decât își închipuise cineva. Era foarte mărinimos și fermecător, așa că fata s-a lăsat repede convinsă să se mărite cu el.

Ajutorul divin se arată în bătălie
(Detaliu din *The Book of Prodigies*, culegere de
Conrad Lycosthenes, 1557)

Ioana și Gilles erau în fruntea unei mici armate de francezi și, călăuziți de vocile Ioanei, i-au alungat pe englezi din Orléans și Les Tourelles. Aproape 1 200 de englezi au murit la Jargeau, unde francezii au pierdut numai douăzeci. În ciuda sortilor extrem de potrivnice, stindardul și spada Ioanei măturau totul în cale. Englezii credeau că invincibilitatea ei se datora vrăjitoriei. Gilles de Rais, care îi era mereu alături, a observat cel mai bine cum poate puterea spirituală miraculoasă să schimbe cursul istoriei.

De două ori a fost rănită Ioana în luptă și de două ori Gilles de Rais a apărut-o ca un erou. Gilles era acolo când Constable Richemont, văzând-o pentru prima oară, a spus așa:

– Nu știu dacă te-a trimis Dumnezeu sau diavolul!

Și și-a făcut cruce.

– De câte ori sunt tristă, a explicat Ioana, când oamenii nu cred că Dumnezeu îmi spune să zic aceste lucruri, plec undeva și mă rog în singurătate. Și El mi se adresează: Copilă a Domnului, du-te, du-te, du-te ! Voi fi acolo să te ajut! Când îl aud pe Domnul, sunt fericită.

A continuat să-l îmboldească pe șovăielnicul Delfin să se încoroneze la Reims.

La îndeplinirea misiunii pe care Sf. Mihail i-o dăduse Ioanei cu doar optsprezece luni în urmă, Gilles de Rais conducea procesiunea către catedrală, înveșmântat în straie cusute cu fir de aur și împodobite cu nestemate, purtând un relicvariu în formă de porumbel de aur.

Avea uleiul sfințit cu care erau unși regii Franței în vechime. Ioana aștepta în picioare la altar, cu steagul în mână.

– Acum, a spus ea, voia Domnului s-a împlinit în cele din urmă.

A văzut un înger punând o coroană pe capul regelui.

Își îndeplinise misiunea, dar era hotărâtă să-și fructifice victoriile, să-i alunge pe englezi din întreaga Franță.

Dar acum a descoperit că vocile nu-i mai dădeau indicații atât de precise despre cum să-și conducă trupele.

Fata a fost fericită după ce s-a căsătorit cu Barbă-Albastră. S-a obișnuit cu barba lui țepoasă și îi era mai puțin frică de ea. Dar soțul nu era mereu lângă ea. Lipsea adesea în mod inexplicabil.

Într-o zi, i-a spus că pleacă pentru mai multe zile și i-a dat cheile casei. Erau o grămadă de chei, pentru că locuiau într-o casă cât un castel. De fapt, era așa de mare, că fata nu apucase să vadă toate odaile. Barbă-Albastră i-a explicat care cheie deschidea fiecare odaie și care cămărilor dădora de mobile, haine și bijuterii. Barbă-Albastră i-a spus că era liberă să se ducă unde dorește. Dar a adăugat, foarte sever, că e și o cheie micuță, care deschidea o ușă la capătul scării ce ducea în beci. Îi era cu desăvârșire interzis să o deschidă ușă, căci, dacă o făcea, el o să știe. Spunându-i toate acestea, a lăsat-o singură.

Barbă-Albastră (Ilustrație pentru poveștile lui Charles Perrault, realizată de Gustave Doré)

Luptând acum neîndrumată de vocile ei și lipsită de protecția lui Gilles de Rais, Ioana a fost încolțită de aliații francezi ai englezilor. A fost trasă de pe cal de un uriaș din Picardia. Apoi a fost predată englezilor, întemnițată și ținută în lanțuri la Rouen. A fost pângărită de temniceri și o dată a salvat-o de la viol însuși contele de Warwick.

Cei care au interogat-o au încercat să descopere sursa puterilor ei magice. Au întrebat-o dacă vocile ei îi spusese că, odată cu virginitatea, avea să-și piardă puterea de a cuceri cetăți. Ea le-a răspuns că nu avusese nicio.

Vocile au revenit să-i spună că va fi salvată. Dar, când inchizitorii i-au arătat instrumentele de tortură – grătarul, cleștii, acele –, curajul a început s-o părăsească.

La proces, judecătorul i-a spus:

– Abjură sau vei fi arsă.

– Abjură! Abjură! Abjură! scanda mulțimea, până ce Ioana a fost auzită consimțind.

Însă apoi a reieșit că judecătorul mințise, și tot a fost arsă. Au ras-o în cap și călugărul Martin i-a ascultat ultima spovedanie. Ioana i-a spus că a fost bătută, siluită și violată de un lord englez.

În dimineața execuției, un preot numit Pierre a intrat în celula ei. I-a spus că vocile ei fuseseră duhuri rele. Spiritele bune n-ar fi mințit-o că avea să fie salvată.

Era îmbrăcată într-o rochie largă și i se pusese pe cap o tichie pe care erau scrise cuvintele „Eretică, renegată, idolatră”.

O sută de soldați cu săbii și securi de luptă au escortat-o la căruța care a dus-o în piața mare a orașului. Erau acolo două estrade pentru curteni și demnitari de fiecare parte a rugului, așezat pe o platformă înaltă, iar lângă rug stătea călăul în uniformă roșie.

Ioana i-a chemat în ajutor pe Ecaterina, Mihail și Margareta când au început să se înalțe flăcările din rug. A scos un țipăt sfâșietor. Rochia i-a fost arsă și, când fumul s-a mai risipit, spectatorii au văzut-o goală pușcă. Călăii au pus lemne pe foc până n-a rămas din ea decât cenușă. Un soldat englez a fost auzit spunând:

– Am omorât o sfântă!

Gilles de Rais nu era acolo în acea zi, dar a auzit descrieri amănunțite. Plecase din slujba regelui și se retrăsese în ținutul strămoșesc. De acolo trimitea după relicve și alchimiști, cele mai rare cărți și cărturari dintre cei mai aleși.

Încerca oare să înțeleagă ce văzuse? Ioana avusese, fără îndoială, puteri miraculoase, dar nu cumva o trădaseră, în cele din urmă?

Gilles avea o așchie din singura cruce adevărată cusută în carnea unui braț. A înzestrat un colegiu și o biserică închinată Sfinților Inocenți. I se dusesse vestea că își dădea de pomană averea slujitorilor și străinilor. Dar mai mulți copii din regiune au început să dispară și unii fuseseră văzuți ultima dată în compania angajaților lui Gilles de Rais.

Nobilul a ajuns să stea în orășelul Rochebarnat, la un han. În casa de vizavi locuia o familie cu un copil de zece ani. Unul dintre servitorii lui Gilles de Rais, pe nume Poitu, a întrebat-o pe mama băiatului dacă nu voia să-i dea băiatul să-l facă paj la castel. Poitu a zis că va fi

bine plătit, că vor avea grijă de el și îl vor pregăti pentru o viață mai bună. Mama a fost de acord. Când a fost dus la nobil, acesta ar fi zis că băiatul e frumos ca un înger. Ultima dată când și-a văzut mama, băiatul a fost pe un ponei pe care i-l cumpărase Poitu, călărind împreună cu nobilul. După două sau trei săptămâni, femeia s-a dus la Nantes, unde a văzut alt băiețel călărind pe același ponei.

Firește că era aproape imposibil pentru orice om de rând să facă o plângere sau să inițieze o investigație în treburile unui mare nobil ca Gilles de Rais. Dacă părinții îngrijorați întrebau de copilul lor, li se spunea că „o duce bine“.

Tânăra soție a lui Barbă-Albastră cutreiera prin castel, deschizând odaie după odaie, minunându-se de bogățiile fabuloase, scânteietoare pe care le găsea acolo. A probat unele din haine în joacă și a regretat că nu are pe cineva lângă ea să se joace împreună. Dar gândul la cheia mică a camerei unde îi era interzis să intre nu-i dădea pace.

Deodată, a pornit într-acolo. Până să ajungă la scara ce ducea în beci, alergase atât de repede, că fusese cât pe ce să se împiedice. A scos cheia din mănunchi și a deschis ușa cea mică. Dincolo de ea, beznă. A pășit înăuntru. Simțea pardoseala de piatră rece și lipicioasă sub tălpile pantofilor de mătase. După un timp, datorită luminii ce intra prin ușa din spatele ei și pentru că ochii i se obișnuiau cu întunericul, a zărit niște cadavre mutilate – trupurile unor copii de vârsta ei. Erau proptite de pereți în picioare, de fiecare parte. I-a scăpat cheia de spaimă, apoi a luat-o de jos și a fugit din încăpere. Când a încuiat ușa cu cheia, și-a dat seama că era lipicioasă de atâta sânge.

Ajunsă sus, a încercat să spele sângele de pe cheie, dar era imposibil. Evident, era o cheie magică și acum a înțeles de ce îi spusese Barbă-Albastră că va prinde de veste dacă nu-i dădea ascultare. În clipa aceea îl auzi pe Barbă-Albastră intrând călare pe poarta mare. Și-a închipuit că frații ei veneau călare la orizont, să-i sară în ajutor.

Gilles de Rais fusese cel mai bogat francez, dar, din cauza extravagantei, era aproape ruinat și pieirea i-a adus-o o ceartă iscată de bani. A înconjurat un sfânt lăcaș cu oamenii săi înarmați și a cerut ca omul care credea că-l escrocaser să iasă din biserică, unde se refugiase. Dacă nu voia, a spus Gilles, avea să-l omoare. Când a ieșit, omul a fost bătut sălbătic și azvârlit în temniță. Astfel Gilles și-a făcut un dușman din rândul Bisericii.

A fost arestat și casele lui au fost scotocite prin toate ungherele. S-au găsit mai întâi o cămașă de copil pătată de sânge, apoi resturi carbonizate, ce arătau ca oasele de om.

Laokoon (Ilustrație de Marco Dente)

Marii pictori ai Renașterii italiene credeau că, lucrând cu spirite importante, îngeri, zei ai stelelor și ai planetelor, pot deveni ei înșiși creatori divini. Credința lor a fost inspirată de textele hermetice recent traduse: „(...) când pătrunde în Sufletul Omenesc, Demonul împrăștie acolo Semințele propriilor sale Noțiuni, de unde un astfel de Suflet, presărat cu Semințe, crescut cu Furie, izvodește lucruri minunate.” După cum se vede din ilustrație, nu era un proces fără riscuri. Situația este cu totul diferită de cea din arta sacră hindusă. Artistul hindus se ridică la un nivel mai înalt de conștiință și contemplă arhetipurile divine, pe care apoi le reproduce cât mai fidel cu putință. Originalitatea nu este apreciată

În cele din urmă, s-au descoperit rămășițele a o sută patruzeci de corpuri. Judecat de Inchiziție, ca și Ioana, marele nobil a fost acuzat de vrăjitorie, de invocarea spiritelor malefice, de sodomie și de ucidere de prunci. Alchimiștii pe care îi chemase să-l ajute, ba chiar și servitorii lui au depus mărturie împotriva sa. Se părea că-i

atârtnase pe copii în cârlige de fier, apoi îi lăsase acolo să se agațe de viață în timp ce îi sodomiza. Poitu a mărturisit în fața judecătorilor că, după ce i se tăia capul unui copil, Gilles de Rais se așeza deseori pe pântecul victimei, urmărind cu plăcere cum i se scurge din trup și ultima picătură de viață. De asemenea, părți din corpurile copiilor erau folosite la ceremonii magice.

Oare era o încercare să sporească puterea de a supune lumea voinței sale, pe care o văzuse la prietena lui Ioana? Ori să fi fost expresia mâniei sale față de univers sau Dumnezeuul care o trădase?

Această imagine din secolul al XIX-lea pune accentul pe un simbol frecvent în unele frății masonice foarte secrete, care păstrează tradițiile rozacruciene. Această formă a simbolului razelor asociate este simbolul lui Luca – lumina divină – și indică un înalt nivel de inițiere, implicând calități ca ale lui Hristos. Sursa de inspirație a imaginii e o lucrare atribuită în secolul al XIX-lea lui Leonardo da Vinci, amplasată la loc de onoare în National Gallery. Se spune că l-ar reprezenta pe Iisus certându-se cu doctorii în Templu, deși el a făcut asta când era copil

Era luna octombrie a anului 1440. Sub spânzurătoare și cu lațul de gât, Gilles de Rais implora mulțimea de privitori să se roage lui Dumnezeu pentru iertarea păcatelor lui, la fel de fierbinte cum s-ar ruga să li se ierte și ale lor și, parcă auzind vocea de dincolo de mormânt a Ioanei, cea care avea puterea de a-i influența pe oameni să facă bine, au început cu toții să se roage. Când i s-a tras scăunelul de sub picioare, Gilles de Rais l-a strigat pe Sf. Mihail.

Capitolul 34

ZÂNELE NE VOR BĂRBĂȚIA

Există întotdeauna un contract nescris între autorul unei cărți și cititorul său (...) în cazul nonficțiunii, contractul subliminal e cu totul altfel decât cel încheiat în cazul ficțiunii.

DAVID FOSTER WALLACE

În Vestul îndepărtat al regiunii Cornwall este un ținut cețos, în mare parte sălbatic, ce rezistă până astăzi încercărilor de a fi cultivat. Sunt acolo insule din bancuri de nisip și pietriș, acoperite cu un hățiș de grozamă și rugi, unde mișună vipere, înconjurată de kilometri de mlaștini pline de izvoare, pâraie și bălți adânci, primejdioase. Înainte să se inventeze asfaltul, nu prea se putea trece prin regiune decât pe niște poduri rudimentare.

Într-o după-amiază, la vremea secerișului, William Noy, un fermier, îi ajuta pe cei de la ferma învecinată să aducă acasă recolta. Fiind nevoie de mai mulți oameni a doua zi, sărbătoarea secerișului, a

plecat călare spre satul numit Church-town să-i aducă și, de asemenea, să-i invite pe preot și pe paracliser. Cel din urmă era binevenit pentru că era și un bun scripcar.

La puțin timp după apus, domnul Noy, urmat de câinii săi, a părăsit cârciuma din Church-town să se întoarcă la fermă. Dar nu a ajuns în noaptea aceea. Familia sa a crezut că se veselise prea mult la Ship Inn și se dusesse la el acasă. Dar a doua zi, când toți oamenii din împrejurimi au întrebat de el și nimeni nu-l văzuse și nu auzise de el, au început să se neliniștească.

Având toate grânele la adăpost în șoproane înainte de ora cinei, lucrătorii de la fermă și ajutoarele lor au uitat pentru moment de domnul Noy. S-au ospătat cu vită friptă și fiartă, plăcintă din carne de oaie și iepure, a fost băutură din belșug, s-a cântat și s-a dansat toată noaptea. Însă, în zori, mulți au pornit să-l caute prin toate locurile la care se puteau gândi. S-au împrăștiat, unii călare, alții pe jos – dar nici urmă de el nicăieri.

S-au întors noaptea, iar de dimineață s-au trimis oameni călare în parohiile învecinate, unde toată lumea a pornit în căutarea lui Noy.

A treia zi, în zori, s-au auzit un cal nechezând și câini lătrând în desișul de pe o insulă de la marginea mlaștinii Selena. Un grup de oameni au găsit un podeț din lemn pe care au trecut în insulă, unde au descoperit calul și ogarii domnului Noy. Câinii au luat-o pe o potecă printre scaieți, tufe de grozamă și rugi de mure, până au ajuns la ruinele unei vechi case țărănești fără acoperiș sau ale unui fel de magazie. Înăuntru l-au găsit pe domnul Noy pe jos, adormit. Părea amețit și nedumerit când l-au trezit și le-a spus că se bucură de venirea lor, căci nu voia să lipsească de la cina festivă de ziua recoltei. Când i-au zis că toate grânele fuseseră strânse cu trei zile în

urmă, a crezut că glumeau. De fapt, a refuzat să creadă până mai târziu, în ziua când a văzut cu ochii lui tot fânul cosit strâns în clăi sau șoproane.

Atunci, așezându-se pe un scăunel lângă un foc dogoritor, le-a povestit vecinilor ce i se întâmplase.

Noaptea fiind senină, se hotărâse să o ia pe scurtătură prin mlaștină, în loc să ocolească pe drumul pietruit pentru căruțe. Dar, după ceva timp, s-a rătăcit într-un loc necunoscut, chiar dacă credea că știe fiecare centimetru pătrat din zonă. După ce a mers kilometri întregi, a auzit acorduri de muzică săltăreață și a zărit luminile unei case mari licărind printre copaci. Erau oameni prin curte, ceea ce l-a făcut să spere că găsise o fermă.

Câinii lui s-au tras înapoi, iar calul n-a mai vrut să meargă, așa că l-a priponit de un copac și a pornit-o spre lumini pe o potecă dintr-o livadă. A ajuns la o pajiște, unde a văzut zeci de oameni, unii așezați la mese, mâncând și bând cu multă poftă. Alții dansau pe melodii săltărețe, în ritmul unei tamburine ținute de o fată îmbrăcată toată în alb, care stătea în picioare la doar câțiva pași de el.

Petrecăreții purtau veșminte elegante, dar păreau, cel puțin unii din ei, foarte mici, cât niște copii sau și mai scunzi. De asemenea, a observat că mesele și cupele erau pe măsura lor. Dansatorii se mișcau atât de iute, că nu-i putea număra pe cei care dansau giga sau dansuri scoțiene și amețea uitându-se la piruetele lor.

A băgat de seamă că fata cu tamburina era de înălțime normală. Domnul Noy a crezut că îi aruncase o privire cu subînțeles, iar muzica era atât de frumoasă și de vioaie, că a hotărât s-o ia de mână și să se alăture dansatorilor.

Dar când s-a apropiat, ea s-a încruntat și, părând alarmată, i-a făcut semn din cap să se ducă după casă, unde nu-l vedea nimeni. Apoi a luat-o spre livada prin care tocmai trecuse el, indicându-i s-o urmeze. Luminată de razele lunii, ea îl aștepta. El s-a apropiat și a fost surprins să vadă că fata nu era nimeni alta decât Grace Hutchens, fiica unui fermier, care îi fusese iubită odinioară. Murise de trei sau patru ani și fusese îngropată în cimitirul Buryan.

– Mulțumesc astrelor, dragul meu William, a șoptit ea, că am fost vigilentă și te-am oprit! Altfel, ai fi fost preschimbat ca mine în clipa asta.

El s-a dus s-o sărute.

– Ferește-te! a spus ea. Nu mă atinge, nu atinge nicio floare sau fruct. Greșeala mea a fost că am mâncat o prună din livada asta. Ce a fost îngropat în cimitir a fost o făcătură. A făcut o pauză. Cu trupul meu adevărat mă simt cam ca atunci când eram iubita ta și nu trăiam decât pentru asta.

Spunea aceste cuvinte, mai multe voci firave strigau în noapte:

– Grace, Grace, mai adu-ne bere și cidru! Repede!

Fata părea speriată.

– Rămâi în spatele casei. Asigură-te că nu te vede nimeni și, dacă ții la viața ta, nu atinge niciun rod și nicio floare.

El a vrut din nou s-o sărute.

– Nu, iubitule, pentru nimic în lume. Așteaptă-mă aici, mă întorc repede. Soarta tristă m-a răpit dintre cei vii ca să fiu o sclavă, a șoptit

ea.

L-a lăsat în grădină și după câteva minute s-a întors și l-a dus mai departe de casă, pe o potecă umbroasă, unde muzica, zgomotul și veselie nu se mai auzeau prea tare. Acolo i-a vorbit așa:

– Să știi, William, că te-am iubit, dar n-o să știi niciodată cât de mult. I-a indicat o piatră. Ia loc.

Domnul Noy s-a așezat acolo și ea i-a povestit că într-o seară, pe la amurg, ieșise în mlaștina Selena să caute o oaie rătăcită. Greșise drumul printre ferigile mai înalte ca ea, apoi rătăcise ore întregi, neștiind pe unde s-o ia. După ce făcuse mulți kilometri, așa i se păruse, a trecut un pârâu prin vad și a intrat într-o livadă unde a auzit muzică. Mergând într-acolo, s-a trezit într-o grădină frumoasă, cu alei mărginite de trandafiri. Mere și alte fructe, coapte mai să crape, atârnav deasupra capului ei.

Fiindu-i foame și sete, culesese o prună aurie în lumina stelelor. Când și-a vârat-o în gură, s-a prefăcut într-un lichid amar; atunci i-a venit rău, a leșinat și s-a prăbușit la pământ în spasme. Nu putea să spună cât timp zăcuse acolo, dar când se trezise era înconjurată de zeci de oameni mititei, încântați s-o vadă. I-au zis că aveau mare nevoie de o gospodină care să știe să coacă pâine și să facă bere, care să le țină ordine în casă și să aibă grijă de copiii pe care îi furau.

La început, Grace a fost uluită și zăpăcită, dar treptat s-a obișnuit să trăiască alături de ei. Credea că n-au deloc inimă și foarte puțină simțire. Se gândea că erau foarte bătrâni și trăiau acolo din timpuri străvechi. Ce păreau a fi prune și mere în grădinile lor din mlaștini nu erau decât fructele sălbatice, singurele care creșteau de la sine în zona mlaștinilor. Grace i-a mai povestit și că la început hrana lor

compusă din fructe sălbatice și ambrozie o îmbolnăvise și, cu toate că se obișnuise cu timpul, tot mai tânjea după pește sărat.

I-a povestit și că unul dintre bătrânei se atașase de ea și era foarte drăguț cu ea. Când a văzut că domnul Noy e cam abătut, i-a explicat:

– O, dragul meu William, nu trebuie să fii gelos! E străveziu ca o nălucă, iar ce numește el iubire nu are mai multă substanță decât o plăsmuire.

Domnul Noy a întrebat-o dacă mai erau copii printre ei, în afara celor furați.

– Foarte puțini, a răspuns ea, deși le plac copiii și se bucură enorm când se întâmplă să se nască unul printre ei. Nu sunt de religia noastră, a continuat ea, ci se închină la stele. Nu trăiesc împreună ca creștinii și turturelele. Având în vedere la ce vârste înaintate ajung, ar fi exasperant pentru ei. Iar bătrânilor zbârșiți – ei bine, sunt așa de străvezii, că aproape poți vedea prin ei – le place să fumeze. Și își doresc mult să vină clipa când se vor spulbera cu totul în aer și viața lor obositoare va lua sfârșit.

Grace i-a făgăduit domnului Noy iubirea ei nepieritoare, spunându-i că preferă să-l vadă în carne și oase decât prefăcut într-o fantomă, ca ea. I-a zis că, dacă voia să i se alăture când va muri, puteau să fie uniți și să stea împreună pe tărâmul zânelor din mlaștini.

Domnul Noy voia să afle mai multe despre ființele acelea stranii și era cât pe ce să întrebe, când au chemat-o piticii.

– Grace, Grace, de ce întârzii atâta? Adu-ne ceva de băut! Iute!

Muzica a încetat și el a auzit pași mărunți venind spre ei.

Și-a amintit că i se spusese pe vremea când era copil că orice articol de îmbrăcăminte întors pe dos și aruncat între pitici, cum li se zicea în Cornwall, îi va face să fugă. Băgă mâna în buzunar și simți acolo mânușile pe care le purta la legatul fânului. Iute ca gândul, întoarse una pe dos, puse o pietricică înăuntru și o aruncă într-un grup de omuleți care veneau de după colț.

Într-o clipă au dispărut cu tot cu livada, casa și Grace. Nu mai vedea împrejur decât hățișul și o casă veche fără acoperiș; chiar atunci primi o lovitură în frunte care îl doborî la pământ, pierzându-și cunoștința.

Din noaptea aceea domnul Noy a fost alt om. Nu vorbea decât despre ce văzuse și despre ce auzise. La apus cutreiera adesea mlaștinile, în speranța de o revedea pe Grace. A devenit melancolic, își neglija ferma, s-a plictisit să mai vâneze și a părăsit această viață înainte de următorul seceriș. Dacă a murit sau a trecut în ținutul zânelor, nimeni nu știe. [\(173\)](#)

O femeie trăia într-o căsuță cu o grădină în față, unde erau două tufe de trandafiri. Una cu trandafiri albi și cealaltă cu trandafiri roșii. Când a avut două fete, uneia i-a spus Albă ca Zăpada și celeilalte Roza Roșie. Erau bune la suflet și fericite, harnice și vesele, dar Albă ca Zăpada era mai liniștită și mai blândă decât cealaltă. Rozei Roșii îi plăcea să alerge pe pajiști și câmpii, culegând flori și prinzând fluturi, pe când Albă ca Zăpada prefera să stea acasă cu mama ei și s-o ajute la treburile din gospodărie.

Era iarnă și Albă ca Zăpada a aprins focul și a pus ceainicul pe plită. Strălucea ca aurul, atât de lustruit era. În iarna aceea seara stătea pe

podea lângă ele un mieluș și în spatele lor, cocoțată pe o stinghie, era o turturea albă, cu capul ascuns sub aripi. Când ele ședeau împreună în tihnă și se încălzeau la foc, cineva a bătut la ușă. Mama a spus:

– Repede, Roză Roșie, deschide ușa! e vreun călător care caută adăpost.

Când fata s-a dus și a tras zăvorul, un urs și-a băgat pe ușă capul mare și negru.

Roza Roșie a țipat de spaimă și s-a dat înapoi. Mielul a behăit, turtureaua a fâlfâit din aripi și Albă ca Zăpada s-a ascuns după scaunul mamei. Dar ursul a început a grăi cu o voce profundă și blajină. Le-a spus așa:

– Nu vă speriați, n-o să vă fac niciun rău! Sunt pe jumătate înghețat și vreau doar să mă încălzesc un pic.

– Bietul urs! a exclamat mama. Întinde-te lângă foc – dar ai grijă să nu-ți pârlеști blana.

Apoi le-a zis fetelor:

– Ieșiți din ascunzătoare! Ursul are gânduri bune, sunt sigură.

Amândouă au ieșit de unde se ascuseseră și, încet-încet, mielul și turtureaua s-au apropiat și ei și nu le-a mai fost frică de el. Ursul a grăit așa:

– Aici, copii, scuturați-mi puțin zăpada din blană.

Au adus o mătură și i-au curățat spatele. Animalul s-a întins lângă foc și a mormăit mulțumit.

Mai târziu, după ce s-au relaxat, au început toate să-i joace feste musafirului stângaci. L-au tras de blană, s-au suit cu picioarele pe spatele lui și l-au rostogolit. Apoi au luat o nuia de alun și l-au bătut ușor, iar când animalul a mormăit, au pufnit în râs. Doar când au devenit un pic prea violente ursul a protestat:

– Lăsați-mă în viață!

Când a sosit ora de culcare și fetele s-au strecurat în pat, mama i-a spus ursului:

– Poți să dormi aici lângă sobă, ferit de frig și vreme rea.

De cum s-a crăpat de ziuă, cele două copile i-au dat drumul afară, iar el a fugit greoi în pădure.

De atunci, în următoarele patru luni, ursul se întorcea în fiecare seară, se așeza lângă sobă și le lăsa pe fete să se distreze cu el cât voiau. S-au obișnuit atât de mult cu el, că ușa nu se încuia niciodată noaptea până nu sosea prietenul lor cel negru.

Dar într-o dimineață, când a venit primăvara și totul înverzea în natură, ursul i-a spus Albei ca Zăpada:

– Acum trebuie să plec și nu mă pot întoarce toată vara.

– Unde te duci, dragă ursule? l-a întrebat Albă ca Zăpada.

– Trebuie să mă duc în pădure să-mi păzesc comorile de piticii cei răi. Iarna, când pământul e înghețat, sunt nevoiți să stea în subteran, căci nu-și pot croi drum afară. Dar acum, când soarele a topit zăpada, ies să-și vâre nasul peste tot și să fure. Și ce ajunge pe mâinile și în peșterile lor nu mai vede prea ușor lumina zilei.

Albă ca Zăpada era tristă când a tras zăvorul de la ușă. Apoi, când se grăbea să iasă, ursul și-a agățat în zăvor o bucătică de blană care s-a rupt. Albei ca Zăpada i s-a părut că vede aur strălucind prin ea, dar nu era sigură. Ursul a fugit repede și a dispărut imediat printre copaci.

La scurt timp după aceea, mama le-a trimis pe fete în pădure după lemne de foc. Acolo au găsit un copac mare doborât la pământ, iar lângă trunchi, ceva sărea înainte și înapoi prin iarbă. Nu și-au dat seama imediat ce era, dar când s-au apropiat au văzut un pitic cu fața zbârcită și barba albă ca neaua, de un metru lungime. Vârful bărbii i se prinse într-o crăpătură din copac, iar omulețul sărea de jur împrejur ca un câine în lesă, neștiind ce să facă să se elibereze.

S-a uitat urât la fete, cu ochii lui roșii ce aruncau văpăi.

– De ce stați acolo și vă uitați? le-a repezit el supărat. Veniți imediat aici și ajutați-mă!

– Ce pui la cale, omulețule? întrebă Roza Roșie.

– Gâscă proastă și iscoditoare ce ești! a apostrofat-o piticul. Tocmai voiam să despic copacul să fac rost de vreascuri pentru gătit. Nici nu băgasem bine toporul în el și totul mergea după dorința mea, când toporul a sărit de acolo și copacul s-a închis așa de repede, că nici n-am putut să-mi scot la timp frumoasa barbă albă. Așa că acum e prinsă acolo, iar voi, prostuțelor cu fețe albe, nu faceți decât să vă hliziți!

Era adevărat – râdeau în hohote. Și-au unit forțele și au tras împreună din răspuțeri, dar n-au reușit să scoată barba. Era prinsă prea bine și omulețul urla de durere și de supărare.

- Mă duc în grabă să aduc pe cineva, a spus Roza Roșie.
- Nu, fată proastă ce ești! mârâi imediat piticul.
- Stai liniștit, nu-ți mai face griji! i-a zis Albă ca Zăpada și a scos foarfeca din buzunar și într-o clipită i-a tăiat vârful bărbii.
- Fată rea ce ești! Mi-ai distrus frumusețe de barbă albă!

Apoi a înșfăcat o desagă dintre rădăcinile copacului și ele au văzut că era plină cu aur. Blestemând mai departe fetele, piticul i-a aruncat desaga pe spate și, fără să se uite în urma lui, a pornit-o târșându-și picioarele.

Încă de două ori l-au salvat fetele și de tot atâtea ori piticul a fost nerecunoscător și mânios. Apoi, într-o seară, când străbăteau landa în drum spre casă după o zi de cumpărături, s-au mai întâlnit o dată cu el. Își golise desaga cu pietre prețioase pe un petic de pământ neroditor, iar soarele în amurg strălucea pe nestemate. Luceau și scânteiau așa de frumos, încât copilele au rămas pe loc și s-au holbat la ele. Expresia de pe fața piticului s-a asprit când le-a văzut.

- De ce stați acolo și vă zgâiți? le-a strigat el, iar fața i s-a înroșit tare de furie.

Încă le înjura când s-a auzit un mormăit tare și un urs negru a venit în fugă spre ei. Piticul a sărit în sus de frică, dar nu a reușit să ajungă la vizuina lui la timp, așa că a strigat îngrozit:

- Dragă domnule Urs, cruță-mi viața și îți voi da toate bogățiile mele! Uite ce nestemate frumoase am aici! Nu mă omorî. Ce vrei de la un sfrijit ca mine? Nici nu m-ai simți între dinți când m-ai înfuleca. Hai,

ia-le pe fetele rele în locul meu! Sunt două bucățele fragede pentru tine, grase ca niște prepelițe tinere!

Ursul n-a băgat în seamă vorbele piticului și i-a tras o singură lovitură cu laba. Fetele s-au întors s-o rupă la fugă, dar ursul le-a spus:

– Albă ca Zăpada și Roză Roșie, nu vă fie frică de mine!

Ele s-au uitat în urmă și l-au văzut pe pitic zăcând nemișcat la pământ.

– Așteptați! Vin și eu cu voi! a continuat ursul.

Ele i-au recunoscut bunătatea din voce, iar când le-a ajuns din urmă, blana de urs i-a căzut și în fața lor stătea un tânăr chipeș, îmbrăcat în aur din cap până-n picioare.

–Sunt fiu de rege, le-a spus el. M-a vrăjit un pitic rău, care mi-a furat bogățiile. A trebuit să fug în pădure sub formă de urs până când moartea avea să mă elibereze.

Albă ca Zăpada s-a măritat cu prințul și Roza Roșie cu fratele lui. Cele două cupluri și-au împărțit marea comoară pe care o strânsese piticul în peștera de sub pământ.

Două tufe de trandafiri se aflau în fața ferestrei mamei lor și în fiecare an făceau cele mai frumoase flori albe și roșii.

Oare povestea Rozei Roșii și a Albei ca Zăpada e pură fantezie? Am abordat tangențial învățăturile sufite despre gradul de realitate în

fantezie – statutul ei ontologic, și, de asemenea, am făcut aluzie la semnificația mistică a trandafirilor în viața de vizionare a lui Christian Rosenkreuz. Povestea Rozei Roșii și a Albei ca Zăpada vorbește despre taina sângelui purificat. Roza Roșie este sângele roșu și viața senzațiilor, a spiritului animalic pe care îl poartă, alergând liber și plin de voioșie prin păduri, energic și nerăbdător. Roza Albă este viața gândurilor. În poveste, ea este mai liniștită, mai înclinată spre meditație. Ele acționează împreună, iar inspirația inimii e dusă în sus la creier, dând naștere acolo, prin reflecție, celor mai nobile realități spirituale, un pic cam slabe și anemice la început.

Basmul Rozei Roșii și al Rozei Albei ca Zăpada are și o dimensiune istorică, în sensul că oferă o descriere a formei alchimice a meditației concepute de un personaj istoric, Christian Rosenkreuz, pe baza formelor de meditație practicate în Orient și adaptate pentru oamenii din Occident.

Transformarea psihologică rezultă din exerciții spirituale, din discipline ale gândirii sacre, numite Mercur în textele de alchimie. Sângele, purtătorul spiritului, al conștiinței noastre animale, se numește Sulf în alchimie. Sângele nostru se poate purifica printr-o căsătorie sacră cu Hristos, astfel pregătindu-se să transporte spiritul lui Hristos.

Dar ce-am putea spune despre experiențele prin care a trecut domnul Noy? Există vreo posibilitate de a le privi într-o lumină științifică?

Capitolul 35

PARACELSUS ȘI MISTERELE VINDECĂRII SPIRITUALE

Acum câțiva ani am avut plăcerea să lucrez la o carte cu renumitul botanist David Bellamy. El mi-a spus că marile companii farmaceutice studiază efectele leacurilor tradiționale și le vând cu succes în magazinele lor, apoi cercetează și perfecționează dozajul, obținând brevet pentru ele, ca să nu se mai poată vinde la liber. A prezis că așa se va întâmpla în câțiva ani și cu leacul popular tradițional numit Iarba Sfântului Ioan.

Următoarea întrebare este cum au fost descoperite aceste leacuri populare. Oare e posibil să ne gândim că prin încercări repetate și greșeli? Sau există și alte moduri de a afla ce efecte au?

Un războinic irochez pe nume Nekumonta s-a căsătorit cu Shanewis. El era un mare vânător și luptător, iar ea era frumoasă și erau foarte îndrăgostiți unul de altul. Dar la scurt timp după căsătorie au venit zăpezile și a nins neconținut. A fost o iarnă extrem de grea, mâncarea devenise o raritate și membrii tribului au început să se îmbolnăvească. Nekumonta se uita neputincios la cum cad la pat unul după altul tatăl, mama, frații, surorile și alte rude ale sale și pe urmă mor. Oare urma să se prăpădească întregul trib?

Apoi s-a îmbolnăvit și Shanewis. Îndurerat, Nekumonta implora mila divină. S-a rugat Marelui Spirit să-i vină în ajutor. Unde putea găsi ierburile care să-i salveze frumoasa soție pe care o iubea atât?

Acoperind-o cu multe blănuri și punându-i apă la îndemână, a pornit prin zăpadă. S-a cățărat pe troiene enorme și a încercat să găsească locuri unde zăpada era mai puțin adâncă și unde să sape după ierburi. Dar nu a găsit nimic.

În noaptea aceea a adormit epuizat și, când s-a trezit, a văzut un iepure uitându-se la el și i-a zis:

– Spune-mi unde găsesc ierburile plantate de Marele Spirit care îmi vor vindeca soția.

Dar iepurele doar a mișcat din nări, s-a întors și a fugit țopăind printre copaci.

Nakumonta s-a rugat din nou Marelui Spirit, pe când se adâncea în pădure.

A doua zi a găsit peștera unui urs. I-a pus ursului aceeași întrebare, dar animalul s-a întors cu spatele la el și și-a continuat hibernarea.

În a treia zi n-a văzut deloc animale. *Poate, s-a gândit el nefericit, nu știu cum să mă rog?* A mers mai departe și a săpat până când, în cele din urmă, s-a prăbușit la baza unei stânci mari.

Acolo a avut un vis. Toate animalele, păsările, plantele și toți copacii se strângeau în jurul lui. Își aminteau că le tratase întotdeauna cu respect. Nu omorâse niciodată animale decât pentru hrană și îmbrăcăminte. De exemplu, nu ucisese niciodată o căprioară fără să-i ceară voie Marelui Spirit al ciutelor și vedea și iubea viața sacră din seva ce circula prin plante și copaci. Toți și toate se rugau acum cu el și pentru el și îi ajutau rugăciunile să se înalțe la Marele Spirit.

Apoi lucrurile s-au schimbat în vis. Și-a văzut soția zăcând, tot bolnavă, dar murmurând ceva. Intona un cântec frumos al cărui sunet se răspândea afară, iar Nakumonta și-a dat seama că era sunetul primăverii. A ascultat cu mai multă atenție și a distins cuvintele. Spiritul apei grăia așa: „Găsește-mă și frumoasa Shanewis va trăi.”

Nekumonta s-a trezit. S-a ridicat în picioare și s-a uitat în jur. Nici urmă de primăvară.

S-a întors la locul unde dormise și a început să sape. Era greu, căci pământul era înghețat și trebuia să scoată și pietre și rădăcini putrede. Era cât pe ce să renunțe, când a zărit ceva sclipind pe fundul gropii și de acolo un mic izvor.

În curând, apele sale au umplut groapa. Nakumonta a sărit în sus de bucurie și a băut apă din groapă, simțind cum îi revin puterile. A luat-o la fugă spre sat, ducând cu grijă niște apă. Și-a găsit soția zăcând nemișcată, cu ochii închiși. I-a turnat în gură câțiva stropi. Ea a deschis ochii. Erau la fel de frumoși cum îi ținea minte.

– Sunt un om aspru, născut într-o țară aspră, spunea Paracelsus. Nu-mi doresc să duc o viață tihnită, nici să mă îmbogățesc. Să fiu fericit înseamnă să cutreier liber, să nu am nimic în afară de strictul necesar, să cercetez cartea naturii cu picioarele-mi călcând pe frunzele ei.

Născut la țară, lângă Zürich, a călătorit în adolescență să studieze sub îndrumarea unui renumit învățat mistic și ezoteric pe nume Trithemius, stareț la Spondheim, dar Paracelsus n-a stat mult în biblioteca mănăstirii. Voia să învețe direct din viață. Ca și Sf. Francisc, era mai interesat de experiențele personale decât de doctrină. [\(174\)](#)

Între 1517 și 1523, a călătorit în Irlanda, Portugalia, Spania, Egipt, Lituania, Polonia, Ungaria și Croația. S-a spus că a fost supus unei inițieri șamanice printre tătari. În călătoriile sale a studiat înțelepciunea populară și leacurile tradiționale. Tămăduitor și bun ascultător care vindeca oamenii de rând, el și învăța de la ei.

Puține lumi sunt atât de miraculoase ca aceea a lui Paracelsus. Crezând că lumea este produsul mării minți universale, privea stelele și le vedea ca mărețe gânduri ale lui Dumnezeu, în mișcare lentă, iar sub acestea vedea o ierarhie de gânduri mai mici, care se mișcau mai repede, fiind strâns legate de amănuntele vieții cotidiene. Acestea, susținea el, erau îngerii și spiritele.

Am descoperit idei asemănătoare în învățăturile străvechi și în cele ale misticilor din toate epocile. Ciudată și uimitoare la Paracelsus e descrierea plină de viață a acestor învățături, care nu sunt doar ca o doctrină, ci și o *experiență de viață*. El a fost un vizionar, dar nu ne-a lăsat doar viziuni ale cerurilor. A lăsat relatări amănunțite ale

viziunilor cu creaturi spirituale cerești acționând în zone multe și diferite ale experienței umane și ale lumii naturale.

A văzut cu ochii lui cum acționează stelele asupra ființelor umane, exercitând o influență la distanță asupra „constelațiilor de stele” din corpul omenesc. Cu alte cuvinte, părțile corpului uman au o legătură specială cu anumite stele și planete, fiind afectate direct de stelele și planetele care le corespund. Astfel, Marte are legătură cu sângele și soarele cu inima.

Asemenea lui Brunetto Latini, a înțeles că aceleași principii și substanțe inteligente care alcătuiesc o ființă umană intră și în componența universului. Omenirea e chintesența cosmosului. Pentru Paracelsus, ca și pentru un cunoscător sufist, însemna că putem afla tot ce se știe despre univers cercetându-ne pe noi înșine. De fapt, i se părea normal. A scris într-una dintre operele lui astfel: „Dacă omul în starea lui de conștiință nu știe nimic despre astfel de lucruri, cauza ignoranței sale este că nu înțelege cum să caute în el puterile pe care i le-a dat Dumnezeu.”

Lumea lui Paracelsus are elemente foarte ciudate. El a fost marele biolog al lumii spirituale, care a descris, numind și clasificând, fauna și flora acesteia. „Sunt anumite zone în care multe spirite locuiesc împreună și câteodată i se dă voie unui om să stea acolo cu ele un timp, iar ele devin vizibile și palpabile pentru el”, a consemnat el. Știind unde să se ducă și să caute aceste locuri, a reușit să descrie diferitele tipuri de spirite. Potrivit lui Paracelsus, comportamentul lor nu diferă de al oamenilor. Le place să imite oamenii și chiar să se îmbrace ca ei, dar au doar inteligență animală și, asemenea animalelor, nu sunt capabile de dezvoltare spirituală.

Diferite grupuri de spirite răspund de diferite dimensiuni ale lumii naturale. Athnicii, cum le-a numit el, sunt spiritele elementare ale focului. Apar câteodată ca globuri strălucitoare sau limbi de foc. Cobalo sunt omuleți care lucrează sub pământ. Sunt înalți de aproximativ 60 de centimetri, le place să râdă și să facă mizerie. ⁽¹⁷⁵⁾ Îi descrie ca fiind îmbrăcați ca minerii din vremea lui, purtând șorțuri de piele. Giganții sunt alt tip de spirite, cu formă umană, care trăiesc în pământ, dar sunt de mari dimensiuni. Pigmeii sunt clasa de spirite care aparțin pământului. Aceste făpturi mici se războiesc mereu cu piticii. Durdali a botezat el ființele invizibile care trăiesc în copaci – numite driade de către greci. Spiritele aerului sunt numite Lemures, Melinosinae de apă, plante de apă, nimfe, salamandre de foc. ⁽¹⁷⁶⁾ Silfele trăiesc în regiunile muntoase.

Paracelsus a scris și despre alt ordin de ființe care pot fi create de oameni. Aquastorii iau naștere din puterea imaginației umane, pot prinde viață și formă, pot deveni vizibili și tangibili. Succubii, incubii și vampirii sunt de acest tip.

Homunculii sunt creați artificial de ființele umane, iar scrierile lui Paracelsus cuprind instrucțiuni referitoare la crearea lor!

Aceste descrieri ale spiritelor ne amintesc de Puck, Ariel și Titania și de toată varietate de forme de viață spirituale din pădurile lui Shakespeare.

O slujesc pe crăiasa zânelor...

Trebuie să plec să caut picături de rouă

Și să agăț o perlă în fiecare ureche a ciuboțicii cucului...

Unde suge albina, acolo sug și eu: și pe spinarea liliacului zbor.

Poți foarte bine să crezi că descrierile spiritelor lui Paracelsus sunt imaginare și poate că el ar fi fost de acord – cu condiția să fi avut o viziune exaltată asupra imaginației. Pentru el, imaginația era puterea creatoare a omului: „Închipuirea este soarele din sufletul omului, acționând în propria lui sferă, așa cum soarele acționează într-a sa.” Tot el a scris după cum urmează: „Oriunde strălucește cel din urmă, semințele plantate în sol cresc și vegetația se dezvoltă, iar soarele sufletului acționează asemănător și îndeamnă formele sufletului să ia viață...” [\(177\)](#) Lumea cea mare este rodul imaginației minții universale, iar o ființă umană e o mică lume în sine, la rândul ei creată de puterea închipuirii. Dacă imaginația unui om poate să pătrundă în fiecare ungher al lumii sale interioare, va fi în stare să creeze în acele unghere. [\(178\)](#)

Închipuirea este o forță mentală cu puterea de a crea materie și de a o muta ca un magnet. Dumnezeu și-a imaginat lumea și i-a dat ființă, iar noi, prin imaginația noastră, îi devenim colaboratori la creație. Bineînțeles că imaginația unui singur om nu e atât de bogată ca aceea a lui Dumnezeu, dar imaginația unui individ joacă un rol crucial în modelarea lumii din jur. Imaginația individuală exercită o presiune asupra materialului format din spațiu și timp, lărgindu-l sau umflându-l în așa fel încât faldurile sale să se răspândească în tot universul.

Iată doctrinele prin care Paracelsus a venit cu ideile de subconștient și de putere a lui de a cauza și de a vindeca bolile. A scris despre boli apărute din pricină că unii copii insistă asupra fanteziilor pe care le-au auzit – cele pe care le numim astăzi boli psihosomatice...

Un alt exemplu concludent ce arată puterea închipuirii asupra lumii materiale este sperma, care ia naștere din imaginație. Mai puțin clar,

Paracelsus scria că, dacă în timpul împreunării, dorința sau pasiunea femeii este mai puternică decât a bărbatului, vor rezulta copii de sex masculin și viceversa. În timp ce radiază dintr-un corp, puterea imaginației invadează întâi mintea și apoi trupul celei mai apropiate persoane.

„Toată închipuirea omului vine din inimă și, prin închipuire, ne putem desăvârși voința”, scrie el. Imagini fanteziste pot trezi impulsuri volitive, iar voința, la rândul său, poate fi determinată să direcționeze imaginația. Puterea creatoare a unei imaginații perfecționate este esențială în practica alchimiei, așa cum o face Paracelsus. [\(179\)](#)

Gândirea lui Paracelsus are o puternică dimensiune hermetică, preocupându-se de înțelepciunea ce-și are originea în Egiptul antic. Al treilea ochi, reprezentat în acest cap cioplit, vede departe și poate schimba ce vede (Reprezentare murală a lui Amenerdas, soția lui Shabaka, al doilea conducător nubian al Egiptului, care a domnit în perioada 721–707 î.Hr.)

Portret al lui Paracelsus, care-și freacă al treilea ochi ca să-i piară somnul (Detaliu din *Astronomica et astrologica opuscula*, 1576)

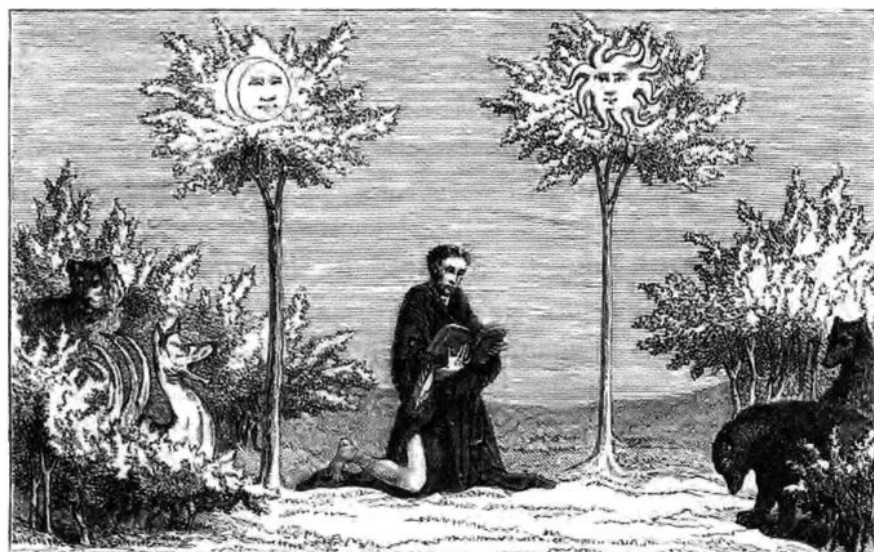

Sculptură în lemn din anii 1530, reprezentând lumea lui Paracelsus. Așa îi poate apărea un neofit cuiva cu „ochi de foc“

El credea cu tărie în puterea ochiului de a schimba lucrurile pe care le privește. Savanți de frunte de la revoluția cuantică înapoi, cum ar fi John Wheeler și Roger Penrose, au speculat că un lucru ca efectul cuantic – modul prin care privim ceva îl schimbă –, cunoscut ca o trăsătură a lumii microcosmice, trebuie să fie și o trăsătură a lumii simțurilor umane.

Paracelsus susține că noi toți avem puterea de influență astfel lucrurile. De fapt, o facem cu toții prin imaginație, chiar dacă mulți

din noi o fac fără să-și dea seama. Dar, dacă dorim cu adevărat și ne perfecționăm imaginația, există un mod mai elaborat și mai eficient. ⁽¹⁸⁰⁾ Așa cum antrenamentele atletilor implică vizualizări ce le stimulează dorința de a câștiga, și imaginile alchimice din operele lui Paracelsus sunt menite să stimuleze și antreneze închipuirea, astfel încât să mute și să transforme obiectele din lumea materială.

Arbore-soare și arbore-lună (din *Livre des Merveilles*, manuscris din veacul al XIV-lea). Paracelsus a numit plantele „apă ce crește” și a descris felul în care și ele, și ființele umane – coloane de apă – sunt afectate de mișcările stelelor și ale planetelor. Apa dintr-o plantă sau organism reacționează în mod specific prin mici urme de săruri, ce au afinitate cu un anumit corp ceresc. De exemplu, fierul din sângele nostru reacționează la Marte, iar urmele de cupru și mercur la Venus și Mercur. Paracelsus a crezut că bolile apar din cauza lipsei de armonie între univers și microcosmosul corpului uman.

În anul 1527, doctorul Paracelsus s-a stabilit în Basel. Oricum își obținea leacurile, erau atât de eficace, încât i-au înfuriat pe ceilalți

doctori din oraș, care l-au obligat să-și reia călătoriile. Toată viața lui a fost marcată de suișuri și coborâșuri.

La un moment dat se bucura de succes pe plan local, devenea prea faimos, pacienții făceau coadă la el, iar apoi era silit să fugă de acolo. Îi stătea în fire să se laude cu descoperirile lui, iar cuvântul „bombastic” provine de la numele său întreg, Theophrastus Bombastus. A murit singur și nerecunoscut într-o locuință închiriată. A reușit, totuși, să-și împlinească măcar una din ambiții – să nu fie bogat.

După moartea sa, descoperirile din timpul vieții au avut o influență uriașă asupra civilizației în mai multe domenii, nu numai în medicina clasică, ci și în cea alternativă, precum și în dezvoltarea metodei științifice. Lui i se atribuie principiile care stau la baza homeopatiei și introducerea igienei în medicină. A fost denumit atât părintele toxicologiei, cât și al medicinei experimentale, iar preocupările sale pentru componentele chimice ale leacurilor au dus la descoperirea zincului, numele elementului fiind inventat tot de el. Cărțile sale au fost studiate atât de Francis Bacon, cât și de Isaac Newton.

Cum au fost scoase la lumină leacurile populare pe care le strângea, multe dintre ele fiind azi baza unor medicamente produse la scară industrială? A fost oare un proces cu încercări și eșecuri sau pură întâmplare? Ori s-a datorat faptului că tămăduitorii sunt îndrumați de spirite și îngeri, cum credeau irochezii și Paracelsus? [\(181\)](#)

Potrivit idealismului, toți suntem conectați la o mare Minte Cosmică, principiul inteligenței universale, prin propriile minți individuale.

Așa că, dacă crezi în idealism, probabil că pui mare preț pe imaginație – în ideea că are ceva „magic” –, mai mult decât în cazul că ești materialist și vezi fiecare minte individuală ca fiind o entitate separată. Și, după cum vom vedea în scurt timp, marile descoperiri științifice le aparțin unor oameni care cultivau stările de conștiință în care erau deschiși la gândurile marii Minți Cosmice.

Capitolul 36

CAVAFUL ARE ALT FEL DE CUNOAȘTERE

Tu și cu mine am putea sta împreună și, prin exerciții spirituale, am putea trece într-o altă stare de conștiință, poate chiar într-una vizionară, în care lumea pare un loc misterios, un loc al dimensiunilor în desfășurare, un loc controlat de inteligențe nevăzute, unde tot ce se întâmplă era sortit să fie așa.

Într-adevăr, oamenii resimt lumea în asemenea stări alternative și poți percepe universul în felul acesta. Întrebarea este următoarea: când ești într-o stare modificată și vezi ce nu vezi în mod normal, înțelegând că lumea funcționează în moduri pe care nu le percepi sau nu le înțelegi într-o stare normală, vezi oare ceva real? Sunt percepțiile tale adevărate și te ajută să trăiești mai bine sau sunt simple amăgiri? Cum ar fi dacă ai primi brusc vedere radiografică astfel încât să vezi lucrurile reale pe care le vedeai înainte sau

trecerea într-o stare alternativă este mai degrabă un exercițiu de autoamăgire, ca faptul de a urmări un spectacolul dat de un iluzionist?

Zulușii cred că sufletul îmbracă după moarte o formă parțial animalică, parțial umană. Într-un sens, iată adevărata noastră formă, spun ei, pentru că, atâta timp cât suntem pe pământ, avem o natură animalică. Dar, la scurt timp după ce murim, ne lepădăm de ea și partea umană din noi se înalță înapoi la ceruri, la locul ei de origine.

În viața tribală, toți băieții sunt inițiați înainte să devină bărbați, dar apoi doar puțini sunt aleși pentru inițieri ulterioare. În deșertul australian, o astfel de inițiere ulterioară face dintr-un tânăr un *karadji* – adică șaman, ales de părintele tuturor zeilor și străbunii tribului să călătorească între această lume și Țara Visurilor.

Băiatul ales este trezit noaptea de cei mai vârstnici, care poartă măști animaliere. I se pictează corpul și e pus într-o groapă nu prea adâncă. Nu i se permite să scoată niciun sunet sau să-și ridice ochii din pământ. Este mort pentru lume, în sens simbolic, dar se teme și că va muri de-adevăratelea.

Călătoria din prima noapte va deveni chiar mai înfricoșătoare și aproape insuportabil de dureroasă. Poate fi dus într-o groapă cu șerpi și făcut să comunice cu marele șarpe. Sau îl pot ataca animale cu cap de om. Acestea sunt spiritele rele. Poate vedea morții venind spre el și le poate auzi oasele pârâind. Ca Enoh sau Daniel, poate să audă tunetele unei furtuni îngrozitoare, care distruge tot.

Bătrânii îl duc apoi în alt loc întunecat, unde încep să-i facă incizii în piele. Iau cristale de rocă și i le pun în creștături. Acționează treptat, tăindu-l întâi pe picioare, apoi mai sus, pe abdomen și până la coșul pieptului. I se face o gaură în primul deget de la mâna dreaptă, în care se inserează un cristal. I se pun mai multe cristale în scalp și trebuie să mănânce alimente conținând cristale. Toate acestea se repetă trei zile, până i se face o gaură mare în limbă, semn că puterea cristalelor este acum în interiorul lui.

În doctrinele ezoterice care consideră pământul o ființă vie, cristalele sunt ochii lui. Cu cristale în el, *karadji* va începe să vadă tot ce trăiește în lumea spiritelor și să le spună oamenilor ce a văzut.

Apoi este lăsat singur în deșert multă vreme. Bătrânii vin la el și îl învață tehnici de respirație și posturi care îl ajută să vadă lumea spiritelor și când e treaz, și când doarme. Învăță telepatia, să vadă spiritele și în interiorul corpurilor umane pentru a diagnostica și a vindeca bolile, să facă exerciții, să identifice criminalii și să călătorească printre aștri ca să vadă ce se întâmplă pe distanțe mari. Poate că încep să-i crească niște cioturi, semnele aripilor ce îi vor ieși din umeri.

Poate că va putea să nascocască noi povești, noi cântece și dansuri.

Pământul era pustiit de secetă și într-o zi tribul său i-a cerut unui *karadji* să intervină pentru ei. El s-a suit pe Muntele Oobi-Oobi. Patru zile a urcat treptele săpate în stâncă, până a ajuns la un izvor. A băut din apa aceea și s-a simțit revigorat. Apoi a văzut un cerc din stâlpi de piatră. În interiorul lui a auzit un muget groaznic și a știut că marele zeu e pe aproape. S-a rugat să se termine seceta și, deodată, a fost ridicat în prezența părintelui tuturor zeilor, care

stătea pe un tron din cristale de cuarț. I s-a spus să culeagă câte flori poate și să le ducă tribului său, la poalele Muntelui Ooobi-Oobi.

În Laponia sfârșitului de secolul XVII drumeții au întâlnit triburi care încă îl venerau pe Thor. Olaus Rudbeck a fost trimis în călătorie de regele Suediei pentru a scrie o istorie neamului acela. Ceea ce Rudbeck numea „arta magică” a laponilor avea în centru o tobă dintr-o bucată de lemn scobită, fie pin, brad sau mesteacăn, dar, în orice caz, trebuia să fie dintr-un copac care se întorcea „după traiectoria soarelui”, astfel încât fibrele arborelui să se răsucescă de la bază la vârf, unduind de la dreapta la stânga. Coseau o piele de ren peste scobitură și adăugau câteva inele de aramă. Ciocanul cu care băteau toba era din corn de ren și se numea Ciocanul lui Thor.

Când se bătea toba cu Ciocanul lui Thor, inelele de aramă se mișcau pe picturi, spunându-le laponilor ce voiau să afle; de exemplu, dacă un inel se deplasa pe imaginea unui lup, aveau să vâneze lupi în ziua aceea. Toboșarul îngenunchea lângă tobă și bătea încet la început, apoi din ce în ce mai repede, începând să se bâțâie și să danseze în cerc până când, în cele din urmă, toți cădeau leșinați. Puteau să zacă acolo ore întregi, timp în care se făceau toate eforturile să nu fie deranjați de muște. Toboșarul rămânea inconștient până la douăzeci de ore, timp în care cei prezenți la ceremonie continuau să cânte.

În timp ce toboșarul era inconștient, spiritul său era liber să călătorească în împărăția morților – să ceară sfatul străbunilor – sau să străbată mari distanțe, să vadă trecutul sau viitorul, să-i întâlnească pe zei. Uneori, căutând sfatul zeilor, toboșarul lua un măr auriu într-o mână și în cealaltă Ciocanul lui Thor, făcut din corn sau lemn de arin, iar alteori și un șarpe de aramă. Șamanii mai

purtau și desăgi cu muște albastre, pe care le trimiteau să le împlinească poruncile.

Rudbeck a menționat că, până să facă el călătoria din 1695, utilizările magice ale tobei erau deja uitate de laponi.

Cu laponii ai căror șamani căutau leacuri, revenim la Paracelsus, care a căutat leacuri populare în Elveția și Germania și inițierea lui șamanică printre tătari, astfel ne aflăm din nou în fața întrebării: cum au fost descoperite ele?

Nu încapе îndoială că oamenii din toate epocile și din toate locurile au intrat în stări modificate pentru a afla lucruri refuzate lor în starea normală de conștiență.

Există oare și alte moduri de cunoaștere?

Jacob Boehme s-a născut în 1575 într-un sătuc. Părinți lui erau țărani luterani evlavioși, dar analfabeți. Jacob era un copil bun, visător, care nu punea niciodată la îndoială poveștile miraculoase auzite la biserică sau basmele povestite de părinți. Aceștia l-au pus să păzească turmele, fiind prea firav și sensibil ca să muncească la fermă, iar mai târziu l-au dat ucenic la un cizmar în orașul apropiat, Goerlitz.

Într-o zi, când stăpânul i-a lăsat în grijă prăvălia o vreme, a intrat acolo un străin. Părea sărac, dar avea în ochi o lumină intensă, parcă din altă lume. I-a spus lui Jacob că vrea să cumpere o pereche de pantofi. Jacob nu era sigur că avea dreptul să vândă ceva, așa că i-a

zis un preț exorbitant. Omul a cumpărat totuși pantofii și a plecat. Pe urmă, l-a strigat pe Jacob din stradă, vrând să-i vorbească:

– Jacob, ești mic, dar o să crești mare și o să fii un om atât de neobișnuit, că lumea o să se minuneze de tine. Fii supus lui Dumnezeu și venerează-L!

I-a mai zis să citească Scripturile, în care va găsi „alinare pentru sărăcie și încercările la care va fi supus, precum și pentru persecuțiile pe care le va îndura”. Fii curajos, fii perseverent. Domnul te iubește și va fi bun cu tine.

Străinul i-a luat mâna, l-a mai străpuns o dată cu privirea, apoi a plecat.

Jacob a început să aibă viziuni. Nu se adaptase niciodată la viața de la prăvălie și în curând, devenind din ce în ce mai distrat și indiferent, a fost dat afară. A ajuns cizmar ambulant, neliniștit și deprimat.

În anul 1599 s-a întors la Goerlitz și și-a deschis propria lui cizmărie. S-a căsătorit cu fata măcelarului din oraș. A fost o căsnicie fericită și au avut șase copii.

Jacob era scund, slab și șters, cu nasul un pic coroiat, ochii cenușii și fruntea înaltă. Barba îi era rară și vocea firavă și joasă. Era afabil, modest, umil și supus, și totuși îi fusese sortit să-și facă un dușman de moarte.

În 1600, i-a atras privirea reflexia soarelui într-un vas lucios de cositor. În timp ce se uita i s-a părut că e „primit într-o lume transformată”. Minte a început să-i pulseze și să-i radieze, iar lui i s-

a părut divină. Surprins, a încercat să iasă din transă plecând din clădire și ieșind la aer, dar și acolo a fost uluit să vadă în inima sa și esența naturii, percepând nemijlocit forțele armonioase care făceau plantele și ierburile să crească. A avut impresia că vede și simte întreaga Creație în acțiune.

A început să țină un jurnal cu experiențele lui mistice. „Câteodată poarta spre taina Lui îmi era deschisă”, scria el. „Apoi, într-un sfert de oră, am înțeles mai mult decât în atâția ani petrecuți la universitate.”

Odată a avut o viziune a Creației, în care la început parcă era de față:

Să nu se mire nimeni dacă scriu despre facerea lumii, căci am fost acolo și am asistat la ea (...) Așa cum mintea omului acționează și aranjează gândurile și simțurile de la cel mai înalt la cel mai de jos, înțelege și ordonă prin gânduri de la cel mai înalt la cel mai de jos, și mintea cea veșnică s-a manifestat de la nobila sa maiestate și până cel mai jos, la marele întuneric. Iar această lume, cu soarele, stelele și elementele naturii și cu orice creaturi, nu e decât manifestarea voinței eterne și a minții veșnice. Și cum a fost la început, așa este și acum în vegetația și agitația ei neconținută. Am văzut și am înțeles Ființa tuturor Ființelor, Genunea tuturor Genurilor (...) Am văzut prima existență inițială a lumii și a tuturor creaturilor. Înăuntrul meu am perceput întreaga creație, ordinea și mișcarea sa: mai întâi, am văzut lumea divină, a îngerilor și a raiului, apoi lumea întunecată, tărâmul plin de flăcări, și în al treilea rând, lumea din jurul nostru, vizibilă și tangibilă, ca expresie și rezultat al celor două lumi interioare, veșnice și ascunse. [\(182\)](#)

Cu greu se poate găsi la vreun susținător al idealismului o afirmație mai clară despre cum creează mintea cosmică prin gândire.

Jacob Boehme a scris un comentariu la *Facerea* pe care, din respect pentru Paracelsus, l-a intitulat *Mysterium Magnum*.

Îngerii sunt uneltele cu care Dumnezeu conduce lumea și ei slăvesc natura cerească a locului unde domnesc, dar domină și lumea terestră cu toate ținuturile ei.

Fiecare țară are un spirit păzitor princiar.

Ori de câte ori răsună melodia cerească a îngerilor, au loc dezvoltări variate, în forme și culori minunate (...) Prin interacțiunea lor, puterile cerești dau naștere la copaci și tufișuri, pe care crește frumosul, splendidul rod al vieții. Tot așa, prin intermediul acestor puteri, apar felurite flori în culori cerești frumoase și cu mireasmă îmbătătoare. [\(183\)](#)

Boehme a oferit descrieri amănunțite ale felului în care se manifestă puterile spirituale în natură:

„Priviți un copac. Pe dinafară are o scoarță dură și aspră, pare mort și acoperit, dar corpul copacului are forță vitală ce pătrunde prin coaja dură și uscată și dă naștere la multe organisme tinere, ramuri și frunze, care își au, totuși, originea în corpul copacului. Așa se

întâmplă și cu întreaga casă a acestei lumi, în care s-ar părea că lumina lui Dumnezeu s-a stins, pentru că s-a retras și pare moartă. Dar iubirea pătrunde din nou și din nou în această adevărată casă a morții și dă naștere altor ramuri sfinte și cerești ale acestui mare copac, care provin din lumină.” [\(184\)](#)

În scrierea sa despre semnele tuturor lucrurilor din 1622, Boehme a făcut o descriere unică a felului în care îngerii – pe care în alte locuri îi denumeste spirite ale corpurilor cerești – dau formă, culoare și gust diverselor specii de plante. „Soarele extrage puterea din rădăcina înfiptă în pământ și veselul Mercur urcă odată cu ea...”

El a înțeles că nu toate informațiile necesare plantei pentru a crește în forma ei obișnuită se află în interiorul respectivei plante, ci în universul văzut ca un întreg și îndeosebi în relația specială a plantei cu soarele și cu planetele, cu care interacționează în procesul de creștere.

Soarele ajunge la uleiul din mijlocul fructului și tânjește cu patimă după el, se dăruiește liber în fruct, iar soarele interior al fructului absoarbe în sine această calitate și o eliberează cu bucurie în proprietățile fructului care ne îmblânzesc și îndulcesc pe noi toți cu iubire.

A făcut și o descriere exhaustivă a felului în care luna și planetele își exercită influența.

Jupiter înclină spre albastru și ajută la formarea unui gust plăcut... Marte provoacă asprime și dă un gust amar, din cauza naturii sale neliniștite... Venus oferă culoarea verde și un gust dulce... Soarele dă culoarea galbenă și dă dulceața potrivită gustului sărat... Saturn înclină spre negru și dă un gust înțepător sau acru... Luna are o afinitate cu tuberculii care umflă sau se zbârcesc odată cu creșterea și descreșterea ei.

Boehme folosea aceste „semnături” planetare ale plantelor în chip de ghid pentru proprietățile lor medicinale: cu cât o plantă nu crește prea înaltă și e mai aspră la pipăit, cu atât mai puternic este Marte în ea. E mai bine să fie folosită extern, la oblojirea rănilor și inflamațiilor, decât să fie ingerată.

Deși poate fi ascunsă, inteligența ce vine de la marele soare spiritual se află în toate. „Recunoaștem că întreaga lume e numai soare și localizarea soarelui ar fi peste tot, puterea astrului *este* pretutindeni, dar ascunsă.”

Boehme a avut un simț atât de acut al lumii interioare solare, încât a descris-o pe cea materială ca fiind „Lumea exterioară”.

Când a citit *Aurora*, caietele lui Boehme, un nobil din partea locului a fost fascinat. Apoi le-a dat la copiat și le-a împărțit prietenilor săi influenți.

Preotul din localitate, pastorul Richter, a fost mai întâi alarmat de răspândirea misticismului vizionar printre enoriașii săi, apoi a nutrit o ură și invidie amarnice pentru Jacob, când acesta a fost invitat la curți princiare și universități. Richter a început să acuze „falșii profeți” din amvon. Când i-a căzut în mână un exemplar al operei *Aurora*, pastorul a înfierat-o ca fiind „o unealtă a Satanei”. I-a convins pe mai-marii orașului să-l alunge pe Jacob, acesta fiind escortat dincolo de zidurile cetății și lăsat să cutreiere singur câmpurile. Când s-a întors, geamurile casei sale fuseseră sparte și familia lui amenințată cu acte de violență. A fost astfel convins să promită că nu va mai concepe alte cărți.

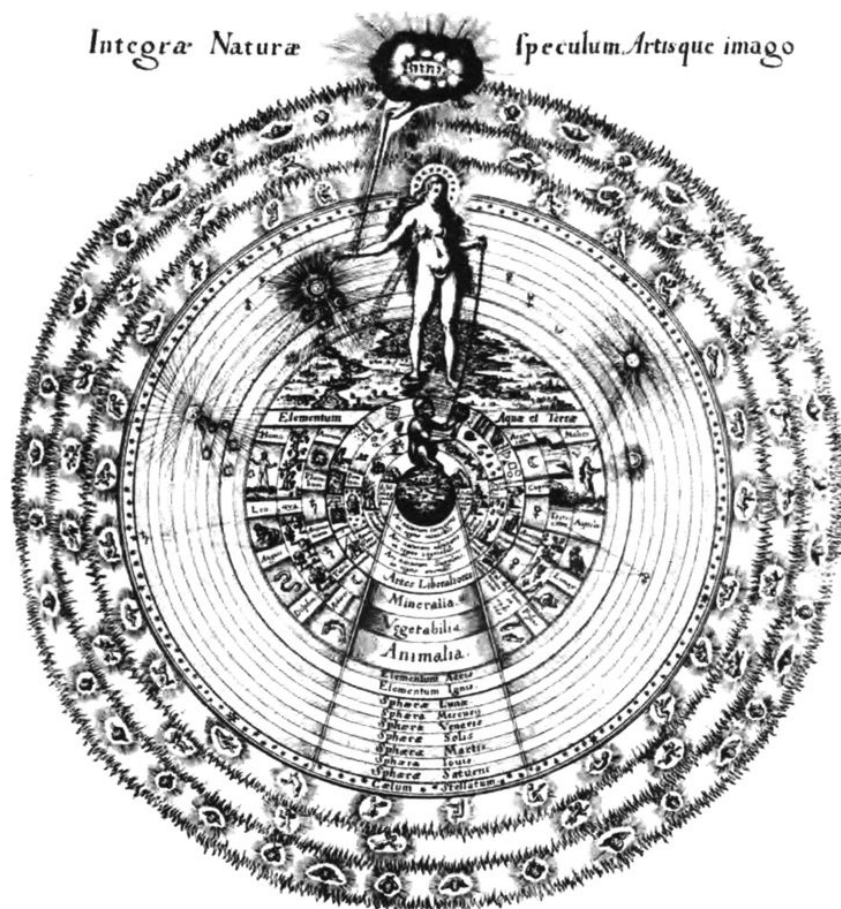
Dar el s-a apucat din nou de scris. Scrierile sale erau scoase pe ascuns din oraș în saci de grâu, iar de acolo semințele gândirii lui erau purtate de vânt în lumea largă.

La vârsta de 50 de ani, a căzut la pat. Era într-o duminică noapte și i s-a părut că aude o muzică suavă. L-a întrebat pe fiul său Tobias dacă o aude și el. Nu o auzea. Jacob l-a rugat apoi să deschidă ușa ca să audă mai bine. La șase dimineața a cerut să fie întors cu spatele la familie, pentru că iubirea ei îi lega spiritul de pământ. A spus: „E timpul să mă duc în Rai.”

Ca și *Aurora*, scrierile scoase pe furiș din Goerlitz au fost copiate și răspândite cu entuziasm. Ideile lui Jacob Boehme aveau să stârnească o revoluție în istoria gândirii umane. Renașterea idealismului printre filosofi germani, revolta romantică împotriva materialismului și apariția nonconformismului, toate își au originea în gândirea lui. Viziunile cosmice ale lui Milton s-au inspirat din ale lui Boehme, precum și cele ale lui Swedenborg și Blake. Novalis și Coleridge s-au

autointitulat discipolii săi. Rubens l-a numit „o unealtă binecuvântată în mâinile spiritului lui Dumnezeu”. Hegel a găsit la el inspirația pentru felul său de a privi lumea și l-a numit „părintele filosofiei germane”.

Spre deosebire de Sf. Francisc sau Paracelsus, Boehme nu a făcut minuni sau descoperiri științifice. Nimeni altcineva nu i-a văzut viziunile. Dar a avut o viziune detaliată, atotcuprinzătoare a universului, așa cum o concepe idealismul. A arătat cum se pune idealismul în practică, cum se desfășoară gândurile lui Dumnezeu pentru a crea specii de plante și arbori, precum și eurile noastre individuale, și a recurs la amănunte convingătoare. Viziunea lui e armonioasă și pare să exprime adevărul. Mulți oameni de seamă au citit-o și au recunoscut-o ca pe o descriere a originilor și a lucrărilor lumii, așa cum au cunoscut-o și ei.

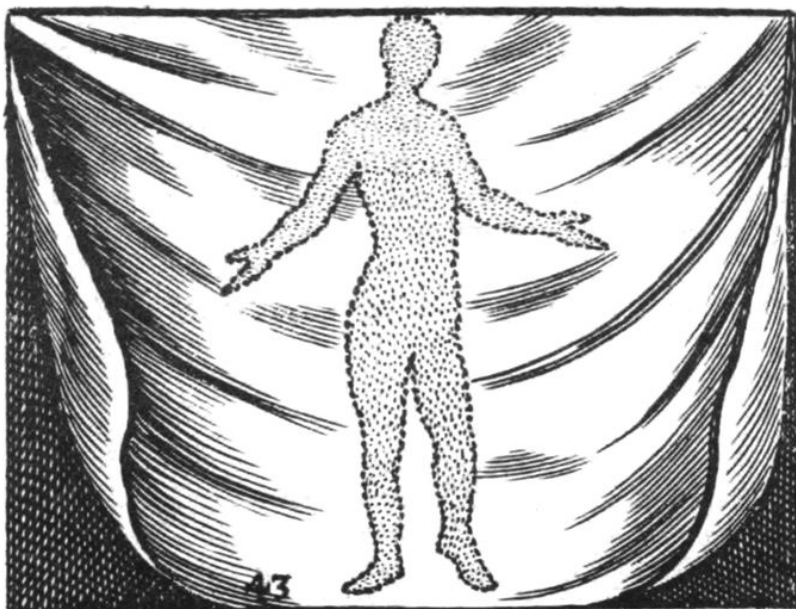

Ilustrație din *The History of the Macrocosm and the Microcosm* (1617) de Robert Fludd, apărător și apropiat al rozacrucienilor. Reprezentarea arată integrarea trupurilor cerești în procesele naturale. Doctrina semnăturilor a fost schițată pentru prima oară de Bolos din Mendes în jurul anului 200 î.Hr., care a dat multe exemple. Dar expunerea lui Boehme este prima descriere practică și filosofică. Ideile lui și cele ale lui Paracelsus vor sta la baza renumitului *Tratat de fitoterapie* al lui Culpeper. Un ecou al acestor idei se regăsește în teoria rezonanței morfice a lui Rupert Sheldrake în cel puțin o privință. După Sheldrake, codul genetic al ființelor vii nu a dovedit că poate oferi toate informațiile necesare lor pentru a se dezvolta în întregime, cum au crezut inițial cei care l-au descoperit, ci doar un mic procent din acestea. Restul

trebuie să fie „acolo”, în cosmos, iar planta sau animalul trebuie să se formeze prin interacțiunea informațiilor din cod cu aceste forțe exterioare – probabil influența stelelor și a planetelor, așa cum a fost descrisă de Boehme

La începutul acestei cărți, am spus că ar fi rezonabil ca percepția noastră asupra unei lumi emanând dintr-o Minte Cosmică să fie foarte diferită de percepția unei lumi care e doar rodul întâmplării. Dacă citim relatările altora despre experiențele lor, asta ne poate ajuta, bineînțeles, să ne concentrăm asupra elementelor din propria experiență, de care, altminteri, poate că nu am fi conștienți. Recunoaștem câteodată în operele unor scriitori ceva despre care n-am mai citit și spunem „Da, experiența mea de viață e la fel!”

Cred că există o diferență mai mare între firile oamenilor decât presupunem în general. [\(185\)](#) În realitate, ca să folosesc cuvinte mai tari, trăim în ficțiunea convențională potrivit căreia toți avem aceeași formă de conștiință, când, de fapt, există un spectru larg de conștiințe, mergând, să zicem, de la Lorna Byrne la Richard Dawkins. Unii dintre noi cunosc lumea într-un fel ce concordă cu idealismul, în timp ce alții sunt în acord cu materialismul. Cei mai înclinați să privească în interiorul lor, mai intuitivi și mai plini de fantezie probabil observă că ceea ce credem a fi coincidențe semnificative și alte experiențe mistice, simt alte imbolduri lumești, au uneori sentimentul că tot ce ni se întâmplă era sortit să se întâmple și poate au câteodată și viziuni. [\(186\)](#)

Reprezentare a sufletului omenesc în *Orbis Sensualium Pictus*
(Manual scris de John Amos Comenius, rozacrucian ceh și
pionier în domeniul educației)

Oamenii care cunosc viața astfel, care sunt mai aproape de acest capăt al spectrului îl vor citi pe Jacob Boehme și, ca Hegel, vor spune: „Da, este o descriere fidelă și profundă a felului în care funcționează lumea în toate aspectele sale misterioase.”

Când am studiat filosofia la facultate, idealismul nu era apărut de niciun profesor serios. Istoria e scrisă de învingători, iar idealismul era privit doar cu interes istoric, abordat doar pentru a fi desființat.

Totuși, operele idealiştilor ca Paracelsus și Boehme nu sunt doar fantezii, au avut și aplicații practice demonstrate în detaliu. Am vorbit în trecut despre inovațiile lui Paracelsus în știință și în medicină și despre lucrările amândurora, despre influența stelelor și a planetelor, readuse la viață și elaborate de Rudolf Steiner în secolul

XX. În cartea sa intitulată *Harmony: A New Way of Looking at the World*, prințul Charles a recomandat un sistem de agricultură bazat pe miraculoasa ingeniozitate a naturii, apropiind agricultura de ciclurile de viață ale Pământului. În agricultura biodinamică practică la fermele sale din Cornwall, aceste cicluri nu sunt numai ciclurile Soarelui și ale anotimpurilor, ci și ale Lunii, ale planetelor și ale astrilor. Influența lor asupra creșterii plantelor, descrisă de Boehme, e folosită pentru obținerea de recolte mai bune și mai sănătoase.

Prințul Charles scrie și despre „străfundurile conștiinței umane, unde firea omului e înrădăcinată în Natura însăși”. Idealismul afirmă că există un sens al inteligenței ce stă la baza oricărei ființe, iar noi o putem folosi în conversații inteligente.

Capitolul 37

SHAKESPEARE ȘI ROZACRUCIENII

În 1617, o broșură intitulată *Fama Fraternitatis (Veste despre Frăție)*, în care se anunța existența unei confrerii clandestine numite *Rozacrucienii*, s-a publicat anonim la Kessel, în Germania, unde, în mod misterios, a apărut peste un an alta, *Confessio*. În *Fama* se susținea că se descoperise recent cavoul cu șapte laturi al lui Christian Rosenkreuz, că trupul lui era păstrat perfect și că lângă el se aflau o Biblie și scrierile lui Paracelsus. După un an, s-a tipărit la fel de misterios *Confessio*. După încă un an, a urmat *Nunta alchimică* a lui Christian Rosenkreuz și în 1623 pe străzile Parisului au apărut peste noapte afișe, provocând un val de entuziasm și speculații.

În știință nu există o definiție a materiei, ea este doar ce *există*.
Căutați pe internet definiții și veți găsi liste cu părțile sale

componente, lucru asemănător cu a defini o casă afirmând că e făcută din cărămizi, ciment, sticlă etc.

În idealism, pe de altă parte, materia e definită ca fiind „ceea ce formează o barieră pentru spirit”. De pildă, materia închide spiritul unei ființe umane, ținându-l departe de Dumnezeu, îngeri și alte spirite. *Pentru* asta este materia.

Atunci când oamenii trăiau iubindu-l neconținut pe Dumnezeu – când „umblau cu Dumnezeu” –, când nu exista nicio barieră între ființele umane și Atotputernicul, iar El își revărsa asupra lor iubirea și vrerea, ele erau copleșite de acestea. Plini de gândurile sublime și atotputernice ale lui Dumnezeu, oamenii erau incapabili să gândească singuri. Mai târziu, când materia s-a întărit, au fost nevoiți să-și făurească o altă formă de conștiință. Aveau să piardă conștientizarea universului și să-și dezvolte un nou mod de gândire, care se concentra pe lucrurile materiale. A trebuit să cunoască obiectele, să le înțeleagă în întregime și să învețe să le mânuiască. Iată marele proiect al științei în secolul al XVII-lea, care a culminat cu metoda științifică a lui Francis Bacon și cu raționalismul lui Descartes. Omenirea va fi nevoită să înțeleagă obiectele privindu-le pe toate părțile și să învețe să le manipuleze.

La baza acestor școli de gândire a stat dezvoltarea a ce putem numi gândire dualistă: supoziția că un lucru trebuie să fie adevărat sau fals. Ceva poate exista sau nu. Logicienii numesc uneori asta „legea excluderii căii de mijloc”. Dacă vrem adevărul despre lume, trebuie să ne fie foarte clar dacă un lucru este adevărat sau fals și, bineînțeles, e extrem de important să determinăm dacă un lucru e adevărat sau nu. Dacă ceva este adevărat sau fals, ai putea să crezi că

e incontestabil adevărat. Și este adevărat că funcționează în chip de cale pe care navigăm prin viață...

... până la un moment dat.

Francis Bacon, viconte de St Alban (de William Marshall, după Simon de Passe, 1640)

Chiar în momentul când Francis Bacon își elabora metoda științifică, un om pe care îl cunoștea bine și cu care împărtășea multe idei aducea în lume imboldul contrar. [\(187\)](#)

Shakespeare era un fel de vrăjitor. Miza pe supranatural și elementul supranatural din operele lui încă ne face inimile să bată mai tare. El

oferă o expresie atât de intensă a supranaturalului și o descriere așa de fascinantă a modului în care supranaturalul ne modelează viața, încât a luminat lumea în cei mai întunecați ani ai materialismului. Viziunile codate ale lui Paracelsus, Christian Rosenkreuz, Jacob Boehme, ale țăranilor care-și spuneau basme cu zâne în lungile nopți de iarnă au fost introduse în piese de teatru ca *Visul unei nopți de vară*, *Poveste de iarnă* și *Furtuna*. Întrupată în personajul Ariel, ne grăiește o silfidă a lui Paracelsus. Macbeth are o putere ocultă care îi sperie pe actorii din ziua de azi.

În *Visul unei nopți de vară*, Titania îi spune lui Fundulea:

„O, dormi, iar eu în brațe te cuprind...
Așa precum zoreaua îmbrățișează frumosul caprifoi și tot
astfel
cum iedera împresoară trunchiul aspru al ulmului.”

Aici sunt câteva indicii. În Antichitate, ulmul îi era sacru Lunii, iar în relatarea lui Vergiliu despre ritualul de inițiere ulmul formează pragul lumii de dincolo. Iedera era asociată cu zeul Bacchus. Iedera e simbolul patimii nestăvilite: „Pasiunea dominantă din minte se aruncă precum iedera în jurul tuturor faptelor omenești, se împletește cu hotărârile noastre și le acceptă, se amestecă în ele sau chiar le domină.” [\(188\)](#)

Fundulea e inițiat în ritualurile descrise de Apuleius. Somnul lui, mai mult al morții decât unul obișnuit, este transa candidaților la inițiere, indusă în timp ce corpul material e înnobilit și purificat de poftele sale animalice și-și pierde prostia de măgar a celor neinițiați. Titania îi spune: „De tot ce-i pământesc te-oi dezlega/ Un duh să fii

zburând în preajma mea.” Spiritul său urmează să fie eliberat ca acela al unui inițiat pentru a zbura prin sfere.

După aceea, când Titania îi pune trandafiri pe cap, Fundulea va renaște și i se va reface conștiința din starea de veghe. Coroane de trandafiri se purtau și la orgiile bahice, iar în *Măgarul de aur* al lui Apuleius trandafirii îl prefac din nou pe asin în om. Practica spirituală rozacruciană simbolizează acțiunea asupra chakrelor cu imaginea unei ghirlande de șapte roze roșii pe o cruce. Cele șapte roze apar, desigur, și pe mormântul lui William Shakespeare.

Așa cum o povestește el, istoria lumii e plină de întâmplări invizibile și fapte improbabile, însă el afirmă că această dimensiune este totuși reală și că relatarea sa despre cele întâmplate acolo e exactă. În această privință, gândirea mistică a lui Shakespeare are o alură sufistă.

În comediile lui, personajele se rătăcesc în Pădurea cea Verde, unde încep să li se întâmple lucruri stranii, iar viețile lor sunt modificate și îndreptate. În termeni sufiști, Pădurea cea Verde este ceea ce s-a numit *mundus imaginalis*.

Henry Corbin, scriitor și filosof francez din secolul XX, a explicat înțelegerea sufistă publicului occidental mai larg. El a descris *mundus imaginalis* ca pe o lume între lumi, un loc care „nu e niciun loc”: nu trebuie să descoperim unde se află, pentru că „*suntem deja pe acest tărâm*”. Nu percepem cea mai mare parte din această lume pentru că, atunci când ajungem cu simțurile în lumea fizică, punem deoparte cealaltă lume cu o voință aflată mult sub pragul conștiinței, ceea ce el numește „reflexul agnostic”. Pentru a-l zădărnici și pentru a intra în *mundus imaginalis*, trebuie să ne dezvoltăm ceea ce Corbin denumește facultatea „imaginației active”. Dezvoltându-și această

facultate, adepții au perceput și chiar au vizitat respectivul tărâm cu o topografie coerentă, incluzând orașe pe care toți le pot vizita dacă ajung acolo.

Deoarece tărâmul în discuție se întinde între lumea fizică și cea a ființelor spirituale cele mai nobile, dacă intri în el și îți imaginezi ce dorești cu destulă intensitate, poți aduce acel lucru cu tine în lumea materială.

Ibn Arabi a dat sfaturi cu privire la dezvoltarea și practicarea a ceea ce este uneori numit astăzi „visare lucidă”. A scris că, dacă te disciplinezi atât cât să-ți controlezi gândurile când visezi, vigilența ce rezultă te va face capabil să devii conștient de dimensiunea intermediară, „ceea ce aduce mari beneficii oricui”.

Îmblânzirea scorpiei se bazează pe o parabolă sufită despre trecerea într-o stare superioară de conștiință. Katarina – scorpia – reprezintă partea neliniștită din noi, care trebuie potolită înainte să dobândim o conștiință mai înaltă. ⁽¹⁸⁹⁾ Accesul la stările superioare se face prin dezvoltarea forțelor imaginației. O imaginație puternică poate aduce schimbări în lumea materială. Theseu din *Visul unei nopți de vară* vorbește despre pana poetului, care „dă trup și înfățișare... și dă sălaș și nume nălucirilor plămădite din văzduh. Acesta-i meșteșugul închipuirii”. Prospero convoacă spiritele să-i pună în scenă „fanteziile actuale”.

Înțelepciunea sufită oferă metode practice de a direcționa puterea minții spre materie. *Himmah* este o energie spirituală concentrată cu o putere extraordinară. Un cunoscător poate afecta orice obiect concentrându-și întreaga energie spirituală și fantezistă într-o

anumită direcție. Cel mai evoluat cunoscător poate chiar să dea viață obiectelor fizice exersându-și *himmah*.

Simbolurile pot juca un rol important în concentrarea energiei spirituale în pildele sufiste, în poezia lui Shakespeare și, de fapt, în toate poveștile din această carte, născocite de minți mult mai înzestrate decât a mea. Simbolistica are, în lumea văzută de idealști, o funcție diferită de cea din lumea descrisă de materialism, în care simbolurile emoționează doar mintea. În lumea idealistă, contemplând simboluri ce ating o coardă profundă a psihicului uman, poți emite vibrații ce afectează însăși structura lumii materiale.

Trandafirul în două reprezentări (din *The Lost Language of Symbolism*, 1912, de Harold Bayley), Potrivit lui Bayley, grădina de trandafiri e ori grădina închisă din Cântarea lui Solomon, ori cea din Roman de la rose. Pentru el, trandafirul se asociază cu trezirea frunții. Trandafirul e floarea iubirii la Shakespeare, în *Romeo și Julieta* și în sonete. A devenit un simbol universal al iubirii și, foarte frecventă în zona engleză, dar minunații trandafiri roșii mereu invocați erau, probabil, rozele de Damasc. Ca și întreaga idee de a se îndrăgosti, trandafirii erau o achiziție recentă adusă din Arabia. Îi sunt recunoscător prietenului meu Roderick Brown pentru inedita lui cercetare despre importul a diferite soiuri de trandafiri.

(Vezi și Henry Nicholson Ellacombe, *The Plant-Lore and Garden-Craft of Shakespeare*, 1878, p. 252)

Se speculează intens că Prospero din *Furtuna* ar fi, cel puțin parțial, întruchiparea celebrului magician elisabetan Dr. Dee. Mulți comentatori au observat și că, atunci când o statuie pare să se trezească la viață la sfârșitul piesei *Poveste de iarnă*, autorul s-ar fi inspirat sigur din *Nunta alchimică* de Christian Rosenkreuz, scrisă și circulând pe ascuns înainte de respectivele opere ale lui Shakespeare, în 1609. *Nunta alchimică* s-a publicat în 1615, iar *Poveste de iarnă* s-a reprezentat pe scenă în 1609, dar e greu să nu vezi influența lui

Rosenkreuz în imagistica statuiilor, când Shakespeare o descrie pe cea a Hermionei trezindu-se la viață și în temele piesei - magia, renașterea și transformarea: „Vezi, domnul meu, n-ai crede c-a respirat? Și sângele i-a curs prin vene?... Viața însăși i-a încălzit buzele... Ochii-i nu numai sunt ficși, se mișcă... O boare îi iese din gură: ce daltă fermecată ar putea să-i taie răsuflarea?... roșeața de pe buzele ei se umezește... Să trag cortina?”

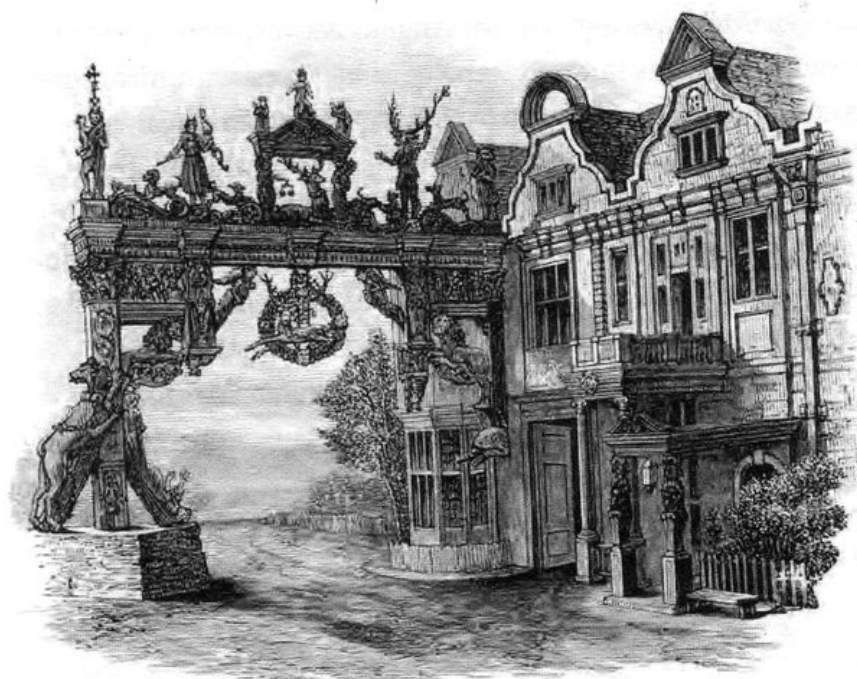
În zorii epocii moderne, Hamlet vede lumea ieșindu-și din matcă, stricându-se, întunecându-se. Învăță să trăiască atât în noua lume materială întunecoasă, cât și în cea amețită ce se ivește. Generațiile anterioare nu aveau un mod de a se gândi la viața și povestea lor interioară, în afară de limbajul mărginit al predicilor. Orice ființă umană era de-acum în stare să-și dezvolte un sentiment al spațiului interior, mai mare ca universul, iar Shakespeare a populat cosmosul cu o nouă specie de personaje – Lear, Falstaff, Romeo și Julieta, Puck, Prospero și Oberon. [\(190\)](#)

„Căci se petrec în cer și pe pământ mai multe lucruri decât a visat, Horațio, filosofia”, îi spune Hamlet lui Horațio. Viețile noastre în lumea materială sunt relativ ireale și lipsite de consistență. Suntem făcuți din aceeași plămadă ca visele. Viața ne e somn. Marea ambiție filosofică a lui Shakespeare, dar și puternicul impuls al rozacrucienilor au vrut să arate că lumea spirituală invizibilă e mai mare decât cea vizibilă. În termeni rozacrucieni, Shakespeare a dat formă și culoare mărețelor gânduri universale ale lui Dumnezeu, astfel încât imaginația omului să le poată cuprinde și înțelege. [\(191\)](#)

Hamlet ridică întrebări referitoare la diferite stări de conștiință. El se prefacă nebun, Ofelia înnebunește, iar prințul poate că e într-adevăr nebun. Suferă de varianta de secol XVII a nebuniei divine de la

Platon, zugrăvită excepțional de Dürer în *Melancolia I* (1514) și numită „melancolie divină” sau „geniu melancolic”.

Melancolia, se credea pe-atunci, îi lovește pe filosofii și scriitorii de geniu. Aidoma lor, Hamlet trăiește într-un crepuscul ireal, într-o altă stare de conștiință, în care vede marile adevăruri pe care celelalte personaje din piesă nu le pot vedea. [\(192\)](#)

Hanul White Hart în Scole, Norfolk, clădit în anul 1655 (din C.J. Richardson, *Studies from Old English Mansions*, 1851). Stilul porții este, poate, un ecou al răzmeriței zânelor din Anglia lui Shakespeare, readus la viață atât de frumos, atât de memorabil în *Jerusalem*, piesa de teatru scrisă de Jez Butterworth (2009)

Ted Hughes, cel mai de seamă poet englez al generației sale, a manifestat un interes viu pentru gândirea ezoterică și mistică. A afirmat că în *Venus și Adonis* și apoi în *Măsură pentru măsură*

Shakespeare descria o schimbare în societate, o criză provocată de apariția puritanismului. Adonis se retrage când se confruntă cu dorințele zeiței. În *Măsură pentru măsură*, puritanul Angelo e copleșit de poftă și încearcă să profite de poziția sa pentru a o sili pe Isabella să facă sex cu el, tot cu urmări groaznice. Puritanul comite o crimă împotriva umanității, dar ea nu constă doar în reprimarea instinctului sexual, ci și, prin urmare, în amuțirea glasului conștiinței, care e redus la o șoaptă foarte slabă, practic la materialism. Deci, ceea ce zugrăvește Shakespeare nu este doar o atitudine limitată față de sexualitate, dar și o atitudine mărginită față de conștiință.

Nici *Venus și Adonis*, nici *Măsură pentru măsură* nu sunt simple relatări ale modului în care o atitudine puritană față de sex creează probleme în societate, pentru că aceasta se manifestă la multe niveluri diferite. Unii critici au încercat să identifice contemporani ai lui Shakespeare care s-ar fi putut să-i servească de modele pentru Angelo, dar tentațiile la care rezistă personajul se întâlnesc pretutindeni. Cu toți putem recunoaște în noi înșine dorințele lui Venus și Adonis, precum și pe cele ale lui Angelo și Isabella.

Filosofia ezoterică susține că putem gândi fiindcă ne direcționăm forțele spre alimentarea gândurilor. Gândirea ne face un pic mai puțin însuflețiți, ne stoarce de forță vitală – „palida umbră a gândului” – și e un proces saturnian.
(Albrecht Dürer, *Melancholia I*, 1514)

Venus și Adonis este un poem istoric, în sensul că povestea celor doi s-a jucat ca piesă sacră în școlile de misterii din Antichitate, respectivele piese fiind reconstituite în secolul al XIX-lea și la începutul secolului XX de erudiți precum Sabine Baring-Gould și Sir James George Frazer. Poemul *Venus și Adonis* prezintă în continuare o ceremonie religioasă, un mod de a ajunge în stări superioare de conștiință. Interesul lui Venus pentru Adonis nu este doar de natură sexuală. Acea *furore* a minții pe care și-o induce e o formă a nebuniei divine.

Shakespeare are gândirea multidimensională caracteristică idealismului. Adevărul dintr-un vers shakespearean nu poate fi determinat prin legea excluderii căii de mijloc, un simplu test cu răspuns pozitiv sau negativ, impus de gândirea duală. Este adevărat sau fals la multe niveluri diferite, pentru că emană dintr-o conștiință ce operează pe multe niveluri. Așa că n-ar trebui să spunem niciodată „Am descoperit adevăratul sens al poveștii“, de unde se înțelege că poveștile anterioare sunt false. Potrivit sofisticatelor ontologii sufiste care se referă la multe ordine și niveluri ale realității, nu e o idee bună să aplicăm legea excluderii căii de mijloc la nicio poveste sacră. Toate pot fi adevărate. Ce percepem cu simțurile noastre nu este realitate, ci *virtualitate*, afirmă idealismul. Tot ce este important, real și semnificativ se află în altă parte.

Învățăturile mistice afirmă că noi toți avem potențial pentru conștiința multidimensională capabilă de astfel de percepții. Deși ne-am format o conștiință orientată spre simțuri ce se concentrează de obicei pe lumea materială, mințile noastre sunt conectate încă și în comunicare cu marea Minte Universală, care are cunoștințe nelimitate despre trecut și viitor și știe ce gândesc oamenii. Lorna Byrne e convinsă că putem ajunge în alte dimensiuni, dar în general ne închidem când vine vorba despre așa ceva.

După Ibn Arabi, inimile noastre se schimbă mereu din cauza multelor influențe divine pe care le simt. Dacă excludem lumea materială și ne concentrăm asupra eului nostru interior cel mai profund, putem deveni conștienți de modificarea și metamorfoza formelor de acolo, acesta fiind începutul unei concepții mistice de viață.

Shakespeare a pus în lumină ca nimeni altul fascinantă viață
lăuntrică a oamenilor, mereu în schimbare, de o varietate infinită.
Contemporanul său, Jon Baptist van Helmont, a fost și el influențat
de sufism și intrigat de rozacrucieni. Helmont a scris despre puterea
magică ascunsă în existența interioară a omenirii. În cea mai mare
parte, ea rămâne inaccesibilă vederii și în stare latentă, dar poate fi
deșteptată fie prin iluminare divină sau prin exercițiile spirituale ale
adeptului, care poate trezi această putere după placul inimii sale.

„Astfel de oameni făuritori de aur se numesc“...

Sufletul lui Shakespeare de George Romney

Accesul liber la mundus imaginalis le conferă, se crede, o imensă putere binelui și răului. Scriind *The Man who Sold the World* (*Omul care a vândut lumea*), David Bowie gândea la ocultismul lui Aleister Crowley. Despre acesta se spusese că ar fi „cel mai rău om din lume” și cert e că a avut o mare influență la dezvoltarea contraculturii din anii 1960 și la tendințele din modă, căci a folosit legende oculte în interes personal. Și David Bowie a făcut uz de această imaginație ca să schimbe lumea. În anii 1970, când lumea era în recesiune, muzica lui și textele pieselor lui au deschis alte universuri posibile și moduri de a fi.

Acoperișul Catedralei din Milano (reprezentare de la 1900). Bisericile sunt orientate prin tradiție spre trupurile planetare. Robert Temple a descoperit recent o bucată magnetizată de magnetit, ce face parte din construcția acoperișului și este lipsită de orice funcție practică. Și metalele specifice planetelor joacă un rol în configurarea influențelor planetare

Altarul din Capela Sf. Ignățiu de Loyola, realizat de Andrea Pozzo în Biserica lui Gesù din Roma, biserica-mamă a Societății lui Iisus (Ordinul Iezuiților). Statuia originală înfățișând sfântul în extaz era din argint masiv, dar a fost topit pentru ca din material să se facă arginți pentru plata lui Napoleon. Într-un anumit sens, *Exercițiile spirituale* concepute de Ignățiu de Loyola au fost reacția Bisericii Catolice la exercițiile spirituale practicate de rozacrucieni. Prin intermediul lor, discipolii lui Loyola, printre care Francisc Xavier, trăiau întâlniri cu îngeri sau alte fapte spirituale)

Sfânta Familie de Esteban Murillo, 1665-1670. Potrivit tradițiilor mistice din toată lumea, un anumit prunc a ales din ce părinți să se nască, în ce trup și în ce împrejurări. „Un om se naște în lumea pe care el a făcut-o”, Satapatha Brahmana, vi.2.2.2.7. „Căpătând viață, ființa însuflețită își clădește propriul ei trup ce-i este pe măsură”, Panchastikaya-sara 136 Treatise on Five Universal Components. În arta occidentală, heruvimul este simbolul acestei convingeri

Capitolul 38

POVEȘTI SUPRANATURALE ÎN EPOCA ȘTIINȚEI

*Milioane de creaturi spirituale umblă pe pământ și când suntem
treji, și când dormim.*

JOHN MILTON

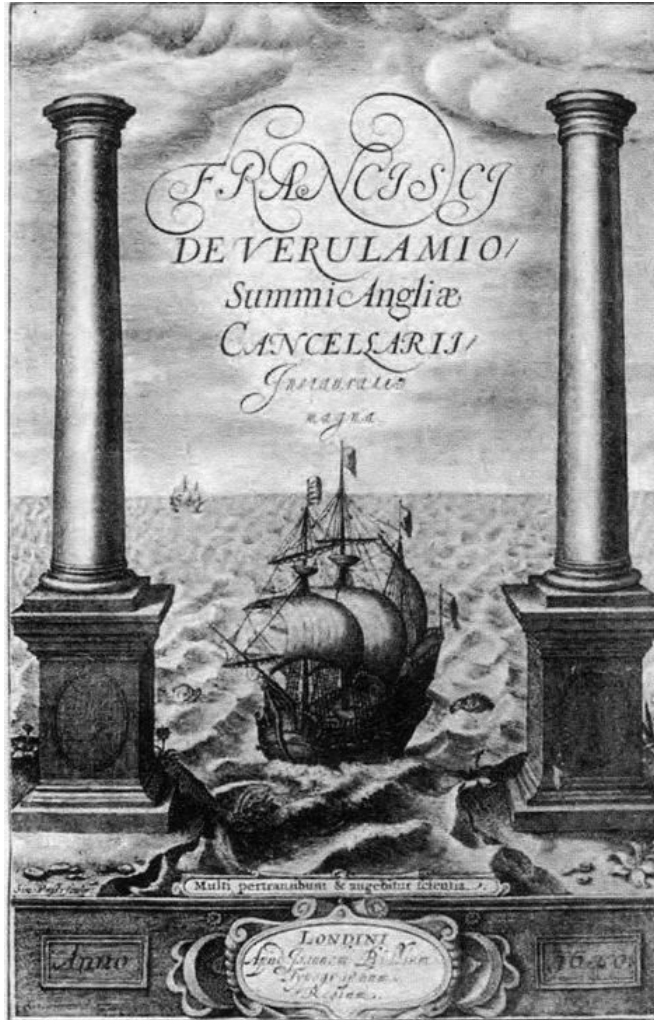
Ilustrul Sir Isaac a arat pământul cu juninca lui Jacob Boehme.

WILLIAM LAW

De la începuturi, din 1600, membrii Societății Regale care aveau să inventeze metoda științifică și să dezlănțuie industrializarea au luat în seamă experimentele lui Paracelsus. Au aplicat noua metodă științifică la lumea materială, dar și la cunoașterea spirituală și religioasă.

Experimentele alchimice ale lui Isaac Newton sunt celebre. Când cineva râdea de interesul lui pentru astrologie, îi replica: „Domnule, eu am studiat-o. Dumneata nu!”

Newton credea că Dumnezeu stabilise pentru omenire o serie de probe, sub forma mesajelor incifrate din monumente antice precum Marea Piramidă, a textelor străvechi, cum e *Facerea*, și chiar în cea a structurii naturii înseși. Planul lui Dumnezeu era că asemenea mistere vor uimi omul și el va continua să-și dezvolte inteligența până va fi în stare să descifreze codurile respective. Gottfried Wilhelm Leibniz, rivalul lui Newton în conceperea calculului diferențial, a făcut progrese în timp ce studia mistică ebraică a numerelor din Cabala.

Frontispiciu la *Novum Organum Scientiarum* (1620) de Francis Bacon, mistic, descoperitor și promotor al metodei științifice

Newton a folosit abordarea filosofică a lui Jacob Boehme. Idealismul lui l-a determinat să caute un principiu unificator, care să țină universul unit și să ordoneze toate în locul unde se află. Pentru Boehme, era o lege a iubirii sau dorinței pe care o numea *lubet*. Newton a pornit de la idealism și a sfârșit în materialism, în căutarea unui principiu universal pe care l-a numit gravitate.

Dintre colegii lui de la Societatea Regală, Sir Robert Moray a publicat prima revistă științifică din toate timpurile. Era un cercetător

pasionat al cunoștințelor rozacruciene. Membrul fondator Elias Ashmole era alchimist. Legea termodinamicii a lui Robert Boyle, și el alchimist practicant, a deschis drumul spre motorul cu combustie internă. Și William Harvey, care a descoperit circulația sângelui, se ocupa de alchimie. Robert Hooke credea că noile instrumente pe care le dezvolta, cum ar fi microscopul, vor recupera pentru omenire capacitatea de a vedea în lumea spiritelor și a îngerilor, pe care o avusese înainte de Cădere.

Robert Kirk a studiat sub îndrumarea lui Boyle. Când trăia în zona muntoasă a Scoției, a decis să efectueze un studiu științific despre experiențelor enoriașilor săi cu ceea ce ei numeau „a doua vedere” – capacitatea de a vedea în lumea ființelor spirituale. I se părea că distinge în poveștile lor contururile unei imagini ale unei lumi convingătoare și coerente, așa că a început să strângă, să clasifice și să categorisească informațiile de la ei pentru a descoperi regulile ce guvernează această altă lume. [\(193\)](#)

În anii 1690 a scris o carte, consemnând că spiritele pe care le clasifica drept „subterane” au corpuri din „aer congelat”, care își pot schimba forma și se văd cel mai bine în amurg. Oamenii înzestrați cu a doua vedere le văd de obicei la înmormântări, pentru că Subteranele se arată câteodată la ospetele funerare, unde mănâncă, iar oamenii cu a doua vedere refuză în general să ia parte la acestea.

Subteranele apar mult mai des la cele patru mari evenimente astronomice ale anului, echinocțiile și solstițiile. Clanuri întregi de Subterane au fost văzute umblând pe pământ în astfel de momente și oamenii cu o a doua vedere nu pleacă din case atunci, doar că se duc la biserici să se roage pentru ocrotirea lor, a vitelor și a recoltelor.

Casele Subteranelor sunt mari, frumoase și intens luminate cu lămpi și focuri. Le place să mănânce și să bea, să cânte și să danseze și să facă „întruniri”. Își apără „caracterul personal al tainelor” și, dacă întâmplător se amestecă vreun străin în treburile lor, îl doboară cu o pală de vânt și îi răpesc vederea și amintirile „într-o clipită”. Oricine intra în casele lor nu trebuia să mănânce nimic, sau rămânea acolo pe vecie.

Kirk a consemnat povești cu bebeluși răpiți, în care era lăsat în pătuț un înlocuitor zbârcit. (Și Titania din *Visul unei nopți de vară* a răpit un copilăș). Se lăsa adesea o bucată de fier lângă prunc, pentru a îndepărta ființele subterane, despre care se spunea că le sperie fierul.

Se mai zicea și că Subteranele trăiesc mai mult ca noi, dar dispar până la urmă. Apoi are loc o înmormântare. Viziunea lor despre lume e că nimic, fie mare sau mic, nu moare niciodată și nici nu dispare complet, ci trece în altă stare și totul are o existență ciclică. Credeau că orice ființă are o alta, de dimensiuni mai reduse, care trăiește pe ea. [\(194\)](#)

Kirk a consemnat că, atunci când doreau să le dea și altora posibilitatea de a vedea un timp ce vedeau ei mereu, oamenii cu a doua vedere își țineau capul și mâna într-o anumită poziție.

Această încercare timpurie de a strânge informații și a le clasifica după o metodă științifică seamănă izbitor în detalii cu descrierile lui Paracelsus și cu basmele populare din alte locuri, cum ar fi, de exemplu, povestea din

Cornwall a lui William Noy, redată în capitolul 20. Oameni diferiți din toate colțurile lumii trec, la momente diferite, prin aceeași regiune din *mundus imaginalis* și întâlnesc acolo același fel de ființe imateriale.

La fel, avem tendința de a crede că strigoii sunt un fenomen modern. Dar cazuri solid documentate au existat deja în urmă cu secole, unul cu puțin timp înainte să-și scrie Kirk cartea, iar celălalt la scurtă vreme după ce a fost publicată.

Întâmplarea care avea să rămână în istorie ca Toboșarul din Tedworth a început în 1661, după ce un domn pe nume Momposson i-a confiscat toba unui cântăreț ambulant, care începuse să-l enerveze. După aceea în casa lui și în prezența unei fețe bisericești scaunele se deplasau singure prin cameră și un băț a fost aruncat în preot. În următoarele luni, copiii din casă auzeau deseori zornăit de bani și vedeau lumini cutreierând prin camere, „albastre și strălucitoare”. Se auzeau aproape mereu ciocănituri în lemnul de la paturile micuților. Câteodată ciocăniturile răspundeau celor făcute de vizitatori.

Ciudățeniile au început să se petreacă și în casa din Epworth a lui Samuel Wesley, tatăl lui John și Charles Wesley, întemeietorii metodismului. Mai întâi, în decembrie 1715, continuând până în ianuarie 1716. Cazul a fost consemnat cu unele detalii în jurnalul lui Samuel Wesley, apoi coroborat cu scrisorile multor membri ai familiei din vremea aceea și, mai târziu, cu amintiri. Agitația începea cu un geamăt, după care urmau ciocănituri prin toată casa. Zgomotele o urmăreau de obicei pe una dintre fiice, Hetty, sub tălpile căreia se auzeau pocnete. Ciocăniturile răspundeau uneori celor făcute de membrii familiei. Doamna Wesley și fiica ei, Emily, au

văzut o făptură „ca un bursuc” tâșnind de sub pat și dispărând. Robin, unul din servitori, a văzut o râșniță măcinând cu furie. Robin i-a spus ființei invizibile „bătrânul Jeffries”, după numele unui domn decedat de curând, iar familia l-a numit „Jeffrey”. În schimb, Samuel Wesley n-a auzit nimic ciudat până pe 21 decembrie, dar apoi a fost „de trei ori împins cu putere de cea invizibilă” și o dată farfuria lui „i-a săltat în față pe masă un timp, fără să clatine nimeni masa”.

Un studiu asemănător cu al lui Kirk a fost publicat de un nobil pe nume John Beaumont, lucrarea intitulându-se *An historical, physiological and theological treatise of spirits: apparitions, witchcrafts, and other magical practices. Containing an account of the genii (...) With a refutation of Dr. Bekker's World bewitch'd; and other authors (...)*

Beaumont include în scrierea sa relatări făcute de mai mulți martori convocați la Manningtree, în Essex, în 1645, ca să examineze și să probeze afirmațiile unei anumite Elizabeth Clarke, care pretindea că o vizitează des diavolii. Martorii au jurat pe Biblie că o văzuseră jucându-se cu un drăcușor alb în poală și că după un sfert de oră apăruse alt diavol, foarte rotofei și cu picioare scurte, alb, cu pete nisipii. Acela dispăruse și se ivise altul, pe nume Vinegar Tom, sub formă de ogar cenușiu, cu picioare lungi ca de cerb. Mai era acolo și un diavol ca o pisică polară, dar cu un cap enorm. Alteori văzuseră un drac alb, cu pete roșii sau opt diavoli, din care unul sub formă de dihor, altul de iepure și un al treilea de broască neagră. [\(195\)](#)

Un contemporan, John Pordage, a scris în 1655 despre experiențele sale cu a doua vedere:

Nu erau decât ochii unui om, deschiși să vadă regatul
Dragonului pe lumea aceasta, cu o mulțime de îngerai

răului, care îi ispitesc și îi prind în capcană
pretutindeni pe oameni, care ar fi uimiți și n-ar
îndrăzni să fie ei înșiși fără conștiința binelui și
încredințarea iubirii și bunăvoinței lui Dumnezeu de a-
i apăra prin intermediul îngerilor sfinți.

Pordage a descris ce avea să vadă el însuși: „Pe aceia
care, deși sub forme omenești, se reprezentau totuși
monstruos de diformi, cu urechi ca de pisici, picioare
despicate, gambe și corpuri urâte, ochi arzători, ageri și
pătrunzători.”

Iată partea întunecată și ea ne poate aminti de amenințările cu focul
iadului ale unor predicatori ca Jonathan Edwards:

Multipla și neîntrerupta cunoaștere a lumii în toate
timpurile ne arată că asta nu e o dovadă că un om nu
se află la un pas de eternitate și că următorul pas nu va
fi pe lumea cealaltă. Căile și mijloacele nevăzute și
negândite ale oamenilor de a păși brusc în afara lumii
sunt nenumărate și inimaginabile. Cei neconvertiți trec
peste prăpastia iadului pe un acoperiș putred, unde
există nenumărate locuri atât de șubrede, că nu le vor
susține greutatea, dar sunt invizibile. Săgețile morții
zboară nevăzute la amiază; nici cel mai bun văz nu le
poate discerne.

În zorii erei materialismului, experiențele multora din lumile
spiritelor au fost întunecate și obscure.

Știința face exact ce susține că face. Are succes în general, pentru că oamenii de știință și filosofi științei au elaborat o serie de criterii pentru a modela felul în care funcționează lumea. O teorie științifică validă, au hotărât ei, ar trebui să explice o anumită serie de fenomene într-un mod care este:

- adecvat din punct de vedere material (adică le explică pe toate);
- coerent;
- simplu și elegant (nu există excepții de la regulă grosolane și lipsite de gust);
- repetabil și verificabil, astfel încât să poată fi folosit la prezicerea unor exemple viitoare din aceeași serie de fenomene.

O astfel de descriere a lumii a fost inițiată de filosoful scoțian David Hume la mijlocul secolului al XVIII-lea și este în continuă evoluție. [\(196\)](#)

Hume s-a axat pe modul în care putem discuta rațional despre lucruri care se petrec în lume, numite de el „fapte reale”, deosebite de „asociații de idei”. Astăzi acestui proces îi spunem „raționament inductiv” pentru a-l deosebi de raționamentul deductiv. Hume a observat că, pe când putem dovedi dacă o sumă din matematică sau o formulă logică – tipuri de raționamente cu circuit închis – e adevărată sau nu, nu același lucru se poate spune despre afirmațiile despre ce se întâmplă în lume. Afirmațiile pe care le facem despre astfel de evenimente nu pot fi sigure în același fel. Hume și-a dat seama că era nevoie de un efort filosofic. A consemnat că „această

parte a filosofiei a fost puțin abordată atât de antici, cât și de moderni“. Avea dreptate. Era pe cale să descopere ceva foarte important, iar încercarea sa de a descoperi ceva despre lumea ce va veni a dus la apariție unei filosofii a științei. [\(197\)](#)

Cartea revoluționară a lui Hume, apărută în 1748, e intitulată *An Enquiry Concerning Human Understanding* (Cercetări asupra intelectului uman), cea de-a doua fiind *An Enquiry Concerning the Principles of Morals* (Cercetări asupra principiilor moralei) și datând din 1751. Cea din urmă avea o secțiune numită *Despre miracole*, care a devenit un text fundamental al ateismului. Hume a căutat să demonstreze că, în timp ce afirmațiile despre cauză și efect nu pot fi la fel de sigure ca raționamentul cu circuit închis, putem susține în mod rezonabil că o anumită cauză produce un anumit efect, dacă acestea sunt întotdeauna văzute ca fiind „alăturate“, adică una lângă alta, iar una îi urmează celeilalte. Dacă scapi din mână un măr, el cade pe jos - dacă două astfel de mișcări au fost mereu legate unul de celălalt în toate țările și în toate epocile, dacă acest lucru este universal probat de simțuri, atunci, așa se stabilește o lege a naturii.

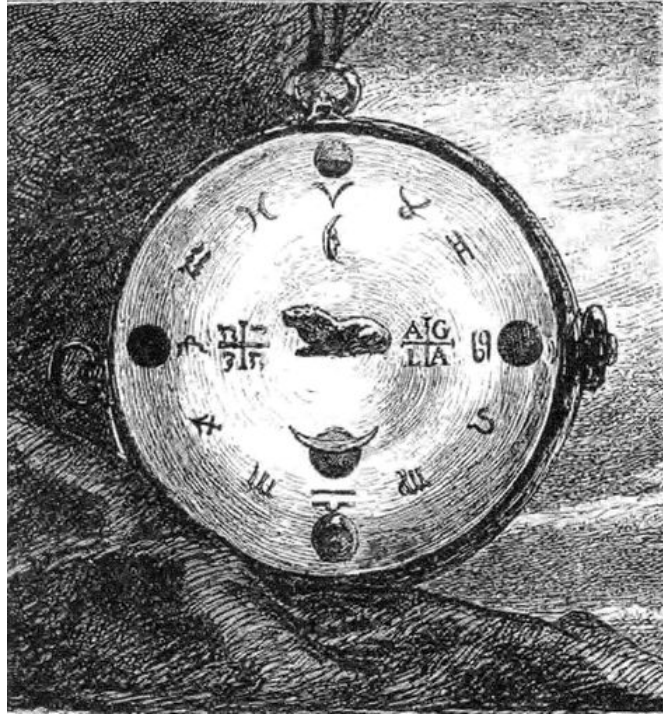
Prin urmare, a comentat el, dacă un miracol se definește ca o încălcare a uneia dintre aceste legi, însă cineva susține că a văzut o minune, ar trebui să ne punem următoarea întrebare: Ce este mai probabil: ori ne induce în eroare greutatea dovezilor aduse de simțuri în toate timpurile și locurile, ori persoana respectivă minte sau se înșală?

Știința a reușit datorită scopului său limitat. Ea se concentrează asupra probelor oferite de simțuri. Hume a distras atenția de la evaluarea consistenței și a subtilităților vieții noastre interioare și a

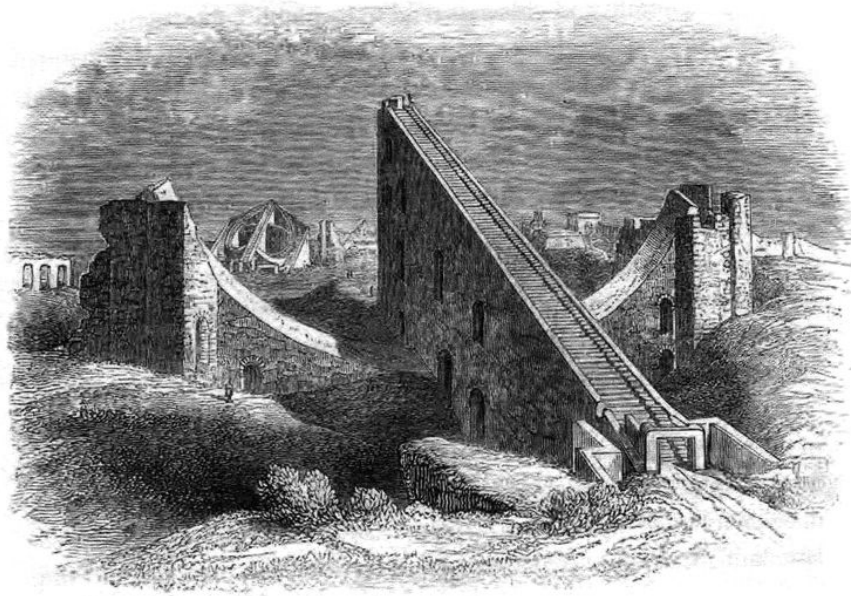
atras-o asupra obiectivității informațiilor furnizate de simțuri și a măsurării lor.

Și, dacă lucrurile ce se pot măsura devin paradigma a ce este real, pericolul e că orice experiență religioasă sau spirituală ajunge să pară ireală. Într-adevăr, unii oameni de știință s-au situat pe poziția extremă din care doar ce se poate explica printr-o teorie științifică e real. Fenomenele religioase și spirituale au fost atacate pe motiv că, pentru a fi reale, trebuie să fie repetabile. De exemplu, dacă un tămăduitor nu poate face un miracol la cerere, atunci minunile lui nu au avut loc niciodată, oricât de temeinic ar fi atestate.

Dar, dacă accentul se mută de pe dovezile aduse de simțuri pe subtilitățile vieții interioare, lucrurile se schimbă complet, sugerând un cu totul alt model de realitate. M-ați putea contrazice, afirmând că în toate epocile și în toate locurile din lume există dovezi indubitabile că rugăciunile lor au fost ascultate. Omul a avut întotdeauna o intuiție adânc înrădăcinată că în univers există ceva sensibil la cele mai mari nevoi ale sale, că relația dintre minte și materie nu este într-un singur sens.

Medalie astrologică făurită pentru Albrecht von Wallenstein
de Johannes Kepler

Observatorul din Delhi, construit în vremea maharajahului Jai Singh al II-lea, în anul 1710, într-o reprezentare din secolul al XIX-lea. Jai Singh a clădit patru observatoare gigantice, cu ajutorul cărora se putea măsura mișcarea corpurilor cerești mai sigur decât prin intermediul formulelor propuse de Copernic, Galilei sau Kepler și se puteau face calcule astrologice mai demne de încredere

Dacă insistăm asupra caracterului repetabil, nu vom reuși să explicăm fenomenele de care ne ocupăm, chiar dacă ele fac parte din experiența umană.

„Religia creștină nu numai că a fost de la început slujită de miracole, dar nici în ziua de azi nicio persoană rezonabilă nu poate să creadă în ea fără cel puțin unul.” Observăm în tonul ironic al lui Hume începutul intoleranței față de religie și spiritualitate, care va sfârși în ateismul militant al filosofului Daniel Dennett și al biologilor Richard Dawkins și Lewis Wolpert. ⁽¹⁹⁸⁾ Hume vrea să spună de fapt că intervenții ale supranaturalului ca acelea pe care le-am întâlnit

până acum în cartea de față nu se întâmplă astăzi pentru că nu s-au petrecut niciodată.

În capitolele următoare ne vom întreba dacă experiențe precum cele la care ne-am referit la începutul cărții au avut loc și în era științei.

Oare au existat semizeii ca Tezeu în epoca modernă?

Oare oamenii au fost îndrumați de demoni ca Socrate?

Oare forțele supranaturale au călăuzit oamenii să-și împlinească destinul, așa cum au făcut cu Mahomed?

Oare au existat vizionari ale căror viziuni care s-au dovedit adevărate și utile, ca ale lui Paracelsus?

Oare cerurile au trimis oameni aleși, care să-i călăuzească pe ceilalți oameni? Oare oamenii mai vizitează țărâmul morților și spun la întoarcere ce ne așteaptă pe toți?

Oare mai vin îngerii pe la noi ca la Avraam?

Oare au existat mari minuni la care să fi fost martori mii de oameni, ca acelea la care Moise a fost de față?

Capitolul 39

NAPOLEON, MAGNETUL EPOCII

*Știu după lumina din ochii lui.
Îl consider Centrul Magnetic al Epocii.*
Conducător Sardar

M-am arătat ție atât de des, și tu nu m-ai văzut.
IBN ARABI, *Cartea Teofaniilor*

Pe 13 octombrie 1806, filosoful german Georg Wilhelm Friedrich Hegel l-a văzut pe Napoleon trecând călare în drum spre o mare victorie. I-a povestit unui prieten într-o scrisoare: „L-am văzut pe împărat – acest suflet al lumii – plecând din oraș să-și inspecteze teritoriile. Este o senzație într-adevăr minunată să vezi un asemenea om, care, concentrându-se asupra unui singur obiectiv cât stă în șa, se întinde peste lume și o domină.”

Hegel a crezut că vede în fața ochilor înfăptuirea, desfășurarea mării Minți Cosmice – „Absolutul”. Avea să scrie că personalitățile stau în prim-planul tuturor marilor evenimente istorice și „fac idealul mai presus de real”. Pentru el, Napoleon era un om de acțiune, care și-a arătat omenirii posibilitățile creatoare. Napoleon știa ce trebuia să facă și, pentru că a „scris” istoria lumii, planul divin, a putut să încalce orice cod moral, orice drepturi și să-i strivească pe alții.

Roșcatul pitic (ilustrație din Chansons de P.-J. Béranger, 1869).
Un bărbat scund, ca un gnom, îmbrăcat în haine roșii, li s-ar fi arătat Caterinei de medici și altora, vestind de obicei un masacru, o crimă sau o înfrângere în luptă. Se zice că lui Napoleon i s-ar fi arătat de mai multe ori, prima dată în campania din Egipt și ultima dată (apariția cel mai convingător atestată) pe 1 ianuarie 1814. Conducătorul poruncise să nu fie deranjat, dar consilierul de state Mole l-a anunțat că un domn scund, în roșu, insistă să-l primească, iar Napoleon i-a făcut pe plac imediat. La scurt timp după această întrevvedere a abdicat

Napoleon înfățișat după moarte în basorelief în *Les Invalides* așa cum se vedea el pe sine însuși în timpul vieții, ca un zeu (Reprezentare publicată în anul 1854)

Ceilalți i-au permis-o mereu, căci la un anumit nivel recunoșteau în el vrerea divinității. Avea, spunea Hegel, dreptul să facă legi și să întemeieze state. Era „noul Tezeu”.

Dar Hegel l-a citit și recitit pe Shakespeare toată viața și a văzut în Napoleon o figură tragică. Refuzându-i-se plăcerile tihnite ale unei vieți obișnuite, nu a fost niciodată scutit de necazuri și conflicte, care au dus în cele din urmă la dezastru. Conducătorul însuși spunea: „Mă simt mânat spre un țel pe care nu-l cunosc. De cum îl voi atinge, voi deveni inutil, un atom va fi de-ajuns să mă distrugă.”

Asemenea oamenilor de știință și artiștilor geniali, liderii puternici au o conștiință vizionară. Cei care fac istoria sunt ființe inspirate, dacă privim lucrurile din punct de vedere idealist, sau nebuni, dacă privim din punct de vedere materialist.

Am observat că inventarea metodei științifice de către Francis Bacon a fost însoțită de imboldul opus – fantezia dezlănțuită a lui

Shakespeare. În mod asemănător, filosofia științei a lui David Hume a fost motivul unei renașteri a idealismului. Pe măsură ce empirismul, materialismul, accentul pe obiectivitate, inițiate de Hume, au prins rădăcini și s-au răspândit, o tendință inversă a apărut în Germania: un idealism deschis varietății, subtilităților și anomaliilor experienței umane.

Marea tradiție a idealismului în filosofia germană îi include pe Johann Georg Hamann, „magul din nord”, pe Fichte, pe Schelling și mai târziu pe Rudolf Steiner, dar figura dominantă a fost, fără îndoială, Hegel. El a pornit de la descrierea precisă și detaliată pe care a făcut-o Jacob Boehme propriilor sale experiențe spirituale. A transpus viziunea lui fantezistă într-o filosofie de înalt nivel. [\(199\)](#)

Pentru Hegel, ca și pentru Boehme, întregul univers este o expresie a unei mari minți cosmice, care e, la rândul ei, „o prietenă a tuturor simțămintelor vieții”. Ea sprijină faptele mărețe ale lui Napoleon și, de asemenea, ne încurajează, ne inspiră și ne ajută pe noi toți în treburile noastre mărunte din viața cotidiană.

Napoleon a fost, desigur, un erou în ochii romanticilor. Goethe l-a descris ca fiind „întotdeauna iluminat, clar, concis și hotărât, dar și având în orice clipă suficientă energie pentru a îndeplini orice considera necesar. Viața lui a fost ca mersul unui uriaș, din bătălie în bătălie și din victorie în victorie. Se poate spune că a fost tot timpul într-o „stare de iluminare”. Goethe a meditat și asupra daimonilor, în sens socratic. „Cu cât un om este mai nobil, cu atât se află mai mult sub influența daimonilor și trebuie să fie mai atent.” În *Convorbiri cu Eckermann*, a afirmat că Napoleon era „de natură demonică”: „Era

astfel și atât de desăvârșit, în cel mai înalt grad. Era o ființă daimonică, de genul celor pe care grecii le socoteau semizei”.

Pentru materialiștii militanți și oamenii cu picioarele pe pământ, o asemenea impresie poate părea o pură aiureală idealistă. Hegel a scris despre oameni cu o anumită fire, oameni care „nu au niciun sentiment pentru manifestările mai gingașe ale iubirii (...), cu organele simțului mai grosolane (...), cu inimi ale căror coarde nu rezonază la atingerea delicată a iubirii”. Ei reacționează la frică și la violență, a explicat el. Sunt nesătui când vine vorba de mâncare, sex, faimă. Sentimentele lor nu sunt atât de rafinate, iar sufletele lor pot fi prea reci ca să înțeleagă trăirile profunde. Când ajung în poziții de putere și influență, iar ideile le devin influente, aceștia „au obiceiul să înlocuiască plenitudinea și căldura credinței cu o cunoaștere rece și etalări îndemânatice ale vorbirii meșteșugite”. Dacă firea le e mai înclinată spre spiritual, nu au acces la asemenea poziții. [\(200\)](#)

Ilustrații de William Blake la *Night Thoughts* de Edward Young (1797). Cele două viziuni antagonice sunt reprezentate în arta și în poezia romanticului englez William Blake. Colivia simbolizează știința, iar măcăleandru întrușipează trăirile noastre personale

După cum am sugerat deja, există o varietate mai mare a formelor de conștiință decât se presupune în general. Astfel își descria Goethe propria lui experiență de cunoaștere a lumii : „Noi toți ne izbim de taine (...) Atât de mult e incert, încât uneori putem să decuplăm senzorii sufletului nostru, dincolo de limitările trușesti, în așa fel încât un presentiment, o intuiție de moment în viitorul imediat să fie în acord cu el“. A observat și despre influența hotărâtoare pe care un suflet o poate avea asupra altuia, de exemplu, dacă păștrăm o anumită imagine în minte, asta l-ar putea face pe un tovarăș să înceapă o discuție despre lucrul acela. Această putere ce are forța unui magnet, nota el, lucrează mai ales între îndrăgostiți. În tinerețe, povestea scriitorul despre sine, putea să-și atragă iubita la el de la mare depărtare.

Încântat să descopere taine, Goethe era adeptul a ceea ce John Keats a numit „capacitate negativă“: starea în care se află „un om capabil să plutească în incertitudine, mistere, îndoieli, fără să-l frământe dorința de a ajunge la fapte și rațiune“. Poeți ca Goethe, Coleridge și Keats nu se grăbesc să impună un model al experiențelor. Preferă, în schimb, să lase conștiința să se extindă și să continue cercetarea propriilor trăiri, pentru a vedea dacă produc ceva care se află dincolo de limitele a ceea ce este înțeles de obicei.

Schopenhauer, filosoful german din veacul al XIX-lea, spunea astfel: „De cum exprimi un gând în cuvinte, el încetează să fie adevărat“. A

recunoscut că experiența este mult prea variată, subtilă și ambiguă pentru a fi exprimată prin viu grai – cu atât mai puțin, prin materialism științific.

Idealismul german s-a răspândit în lume sub forma poeziei romantice. Acești poeți și filosofi susțin că felul în care-și descrie fiecare experiența este „adecvat din punct de vedere materialist”, în măsura în care se așteaptă filosofii științei să fie o teorie bună, apoi trebuie să se țină seama de bogăția extraordinară și de subtilitatea experienței umane. După aceea fiecare va descoperi că teoria lui are multe aspecte care nu pot fi explicate de materialismul științific. [\(201\)](#)

La trăirile „anormale” descrise de Goethe materialismului științific reacționează susținând că nimeni nu poate avea așa ceva.

Materialismul științific caută să renege asemenea experiențe.

Problema este că mulți cred că au astfel de experiențe spirituale tot timpul. Uneori te rogi și ai senzația că rugăciunile îți sunt ascultate, poți avea premoniții, vise cu tâlc ori alte forme de sprijin din lumea cealaltă. Poți întâlni coincidențe pe care le simți pline de înțeles sau te poți îndrăgosti și simți că *asa îți era sortit*. Poți trece direct, intens, prin toate aceste experiențe și poți să folosești cele mai subtile, delicate, simțitoare și bine gândite forțe de discernământ de care ești în stare. Materialismul științific îți va spune însă că de fapt nu treci prin ele, căci ele nu sunt măsurabile, verificabile, repetabile și au fost definite ca inexistente, așa că, dacă ai impresia că trăiești așa ceva, te păcălești singur.

Capitolul 40

ABRAHAM ȘI BERNADETTE

Cel Atotputernic are propriile sale scopuri.

Abraham Lincoln

Lourdes era un orășel ascuns în umbra Pirineilor, cu case grupate în jurul unei stânci izolate, unde se spune că ar fi luptat Carol cel Mare.

Pe 11 februarie 1858 era sărbătoarea Sfintei Genoveva, ocrotitoarea Parisului. Într-o casă de pe strada Petits-Fosses trăiau François Soubirous, soția lui, Louise, și cei patru copii ai lor, doi băieți și două fete, cea mai mare fiind Bernadette. Tatăl lor avusese o moară, dar acum trebuia să lucreze cu ziua ca să-și întrețină familia. Într-o zi rece, cu cer plumburiu, le lipseau chiar și puținele lemne de care aveau nevoie ca să-și facă ceva de mâncare.

Mama lui Bernadette convinsese o vecină de la țară să o ia pe fată doică, iar Bernadette rămăsese acolo după ce pruncul înțârcase.

Apoi, când a crescut destul ca să fie de folos prin casă, țăranii care țineau la ea au ținut-o ca să le păzească oile pe dealuri.

În februarie 1858, Bernadette împlinea paispreze ani, deși părea de unsprezece. Suferea de astm grav. Cu două săptămâni înainte se întorsese la părinții ei să se pregătească pentru prima împărtășanie. Mama ei se temea pentru ea. Era atât de fragilă și uneori o durea pieptul îngrijorător de tare. „Era într-o joi”, și-a amintit Bernadette mai târziu.

„(...) o zi friguroasă și întunecată. După ce am luat cina, mama ne-a spus că nu mai aveam lemne de foc. Sora mea Toinette și cu mine am zis să mergem să strângem câteva. Mama a fost de părere că vremea e prea urâtă, dar apoi a venit Jeanne Abadie, care locuia alături, și a spus că vrea să meargă cu noi. Ne-am rugat toate trei de mama și ne-a dat voie până la urmă.

Am ajuns la marginea pajiștii, aproape vizavi de grota de la

Massabielle. Ne-am oprit când am dat de canal. Era multă apă în el, dar mie mi-era frică să-l trec pentru că era așa frig. Jeanne Abadie și sora mea și-au luat saboții în mâini și l-au trecut. Eu eram sigură că, dacă umblam prin apă, îmi va reveni astmul. Am rugat-o pe Jeanne, care era mai înaltă și voinică decât mine, să se întoarcă și să mă treacă în brațe.

– Nu! a zis ea. Dacă nu poți să treci singură, stai unde ești.”

După aceea au strâns câteva lemne mai jos de grotă și au dispărut pe malurile canalului.

„După ce au plecat, am aruncat niște pietre în apă să văd dacă pot călca pe ele, dar nu mi-a folosit la nimic. Am hotărât să-mi scot saboții și ciorapii și să trec. Tocmai îmi scosesem unul din ciorapi, când am auzit un zgomot puternic, de parcă venea o furtună. M-am uitat la stânga și la dreapta, la copacii de lângă apă, dar nu mișca nimic. Am crezut că mă înșelasem și am continuat să-mi scot ciorapii, când am auzit alt zgomot, exact ca primul. M-am speriat și m-am ridicat. Am vrut să țip, dar nu puteam să scot niciun sunet. Nu știam ce să cred. Apoi m-am uitat la grota de pe malul celălalt și am văzut la intrare o tufă de măceș care se legăna de parcă ar fi bățut un vânt puternic.

Aproape chiar în clipa aia un nor auriu a ieșit din peșteră și în curând s-a prefăcut într-o doamnă tânără și frumoasă, mai frumoasă decât oricare alta. A ieșit și a rămas la intrare, peste tufă. S-a uitat drept la mine, a zâmbit și mi-a făcut semn să vin la ea, de parcă mi-era mamă. Nu mai eram speriată. M-am frecat la ochi, i-am închis și redeschis, dar ea era tot acolo.”

Iată cum își va descrie Bernadette viziunea mai târziu:

„Doamna e ca o fată de cam 16 sau 17 ani. Poartă o rochie albă. În jurul taliei are o panglică albastră, care îi

atârnă pe toată lungimea rochiei, aproape până la pământ. Părul abia i se vede, pentru că e acoperit de un văl alb, care îi cade pe spate, pe umeri și până sub talie. Pe picioarele goale, aproape ascunse de faldurile rochiei, sunt rozete aurii. În mâna dreaptă ține mătănii cu mărgele albe și un lanț de aur la picioare, care strălucește ca rozetele.“

La prima apariție, „zâmbea și încerca să mă facă să înțeleg că nu visam. Fără să știu prea bine ce fac, mi-am scos mătăniile din buzunar și am îngenuncheat. Voiam să duc mâna la frunte ca să fac semnul crucii, dar brațul părea paralizat, așa că n-am putut până când nu și-a făcut cruce Doamna“. [\(202\)](#)

După ce au spus rugăciunea, Fecioara s-a retras în adâncul peșterii și norul auriu a dispărut odată cu ea.

Imediat după plecarea ei, Jeanne și sora mea s-au întors la grotă și m-au găsit îngenuncheată. Au izbucnit în râs și m-au întrebat dacă nu vin acasă cu ele. Am trecut prin pârâu fără greutate de această dată, căci apa mi se părea călduță, ca aceea cu care se spală vasele.

Am dus acasă trei boccele cu vreascuri și lemn plutitor. Pe drum le-am întrebat pe Jeanne și Toinette, sora mea, dacă văzuseră ceva la grotă.

– Nu. De ce?

– Păi, nu contează.

Dar mai târziu nu m-am putut abține să nu-i spun surorii mele ce ciudățenie mi se întâmplase și am rugat-o să nu sufle o vorbă nimănui. Dar toată ziua m-am gândit la Doamnă și seara, când ne spuneam toți rugăciunea, am început să plâng. Mama m-a întrebat ce pățisem, iar aluziile lui Toinette m-au făcut să-i explic totul.

– Totul a fost închipuirea ta, a spus mama. Scoate-ți din cap plăsmuirile astea! Și nu te mai duce la Massabielle!

Apoi ne-am dus la culcare, dar n-am putut să dorm. Orice spusese mama, nu puteam să cred că mă înșelasem.

În ziua următoare, mama lui Bernadette a văzut ce mult se schimbase fetița ei. Părea tristă. Era clar că tânjea s-o vadă din nou pe Fecioară. Așa au trecut vinerea și sâmbăta, dar duminică după-amiază mama i-a dat voie să se ducă la grotă cu cele două fete care știau deja secretul.

– Mergeți, a spus ea. Dar să nu mă mai îngrijorați! Și să veniți la cină. Altfel, știți ce vă așteaptă!

Fetele au luat cu ele o sticlă cu apă sfințită ca să le apere de Necuratul. Bernadette a îngenunchat și s-a rugat, cu ochii țintă la locul unde avusese prima viziune. Celelalte stăteau lângă ea, așteptând. Deodată, Bernadette a exclamat:

– Iat-o! Iat-o!

I s-a dat sticla cu apă sfințită și ea a stropit cu apă înspre viziune.

– Doamna nu e deloc supărată. Dă din cap și ne zâmbește, a zis fata după o pauză.

Apoi Bernadette a intrat în extaz, rămânând nemișcată și foarte palidă, complet inconștientă de ce se petrece în jur. Era radioasă, avea chipul transfigurat. Celelalte fete au căzut și ele în genunchi. Una dintre ele a țipat:

– Vai, dacă moare Bernadette!

S-au apropiat de ea, i-au vorbit, dar nu părea să le audă. Ochii i-au rămas ațintiți în locul din spatele rugului și părea pierdută în contemplarea priveliștii cerești pe care o vedea numai ea. În clipa aceea au sosit mama și sora unui morar din partea locului. Văzând-o pe Bernadette în extaz, i-au vorbit stăruitor, cu blândețe, dar ea tot nu le auzea. Mama morarului a plecat în fugă să-și aducă fiul. După o vreme, adulții au dus-o pe Bernadette la moară. Între timp, veștile s-au răspândit și doamna Soubirous a apărut pe neașteptate la moară, foarte furioasă. A intrat acolo cu o nuiă în mână și s-a dus direct la fiica ei, spunând:

– Ticăloasă mică ce ești, vrei să ne faci de râs? Îți dau eu povești cu doamne!

Și era cât pe ce s-o lovească, când nevasta morarului s-a așezat între ele, întrebând:

– Ce faci? Ce-a făcut fiica ta ca s-o pedepsești așa?

Lourdes clocotea acum de zvonuri, iar miercuri seara două femei pioase, dornice să afle mai mult, au venit în vizită la familia Soubirous. Au aranjat să meargă cu fata la grotă a doua zi în zori. Au

aprins o lumânare și cele trei au îngenuncheat la intrarea în grotă și s-au rugat.

– Vine! Iat-o!

Doamnele veniseră cu toc și hârtie, așa că i-au spus lui Bernadette s-o roage pe Fecioară să le scrie un mesaj. Au fost refuzate și, în schimb, Bernadette a primit următorul mesaj: „Nu am nevoie să scriu ce am să-ți spun. Vino aici în fiecare zi, timp de două săptămâni. Nu-ți făgăduiesc să te fac fericită pe lumea aceasta, ci pe cealaltă.”

Și așa au început cele două săptămâni în care Bernadette s-a dus la grotă în fiecare dimineață, din 18 februarie până pe 4 martie.

În a cincea zi o însoțeau deja sute de oameni. Unii orășeni i-au cerut s-o întrebe pe doamnă cum o cheamă, dar n-a primit niciun răspuns.

Întregul oraș vorbea acum de ciudatele întâmplări. Unii spuneau că sunt miraculoase. Alții, în special cei mai educați, zâmbeau atotcunoscători, zicând că e mai degrabă un fenomen al sistemului nervos bine-cunoscut de știință.

În dimineața zilei de 21 februarie, primarul orașului, procurorul și șeful poliției s-au întâlnit la primărie și au pus la cale un plan prin care să împiedice alte manifestări de acest gen. Ordinea publică trebuia păstrată, superstițiile reprimite, fanaticii închiși și fanteziile morbide ținute sub control. Cel mai bun mijloc li s-a părut s-o convingă pe Bernadette să nu se mai ducă la grotă. Nu se îndoiau cătuși de puțin că fetița se va supune autorității lor.

Procurorul și-a trimis oamenii s-o aducă în biroul lui.

– Îmi promiți că nu te mai întorci la Massabielle? a întrebat-o.

– Nu, domnule. Nu vă promit.

– Asta-i tot ce ai de spus?

– Da, domnule.

– Bine. Atunci, pleacă... ne vom ocupa de asta.

Seara și șeful poliției a încercat să vadă ce poate face. I-a ordonat lui Bernadette să vină la el în birou și i-a cerut și el să nu se mai ducă la peșteră.

– Domnule, a răspuns ea foarte simplu, i-am făgăduit Fecioarei că mă întorc.

– Dacă nu-mi promiți imediat că nu te mai întorci la Massabielle, o să pun poliția să te azvârle în temniță.

Dar ea a rămas neclintită, chiar și când șeful poliției i-a amenințat și tatăl cu închisoarea.

În ziua următoare era din nou la locul întâlnirii cerești. Doi polițiști o urmăriseră, împreună cu o mulțime de curioși. Ea s-a dus la locul obișnuit, dar în ziua aceea, pe fața ei nu se vedea nici urmă de extaz, iar când s-a ridicat din genunchi, a spus că Doamna nu se arătase.

– Doamna se teme de poliție, a zis cineva și mulți au râs.

Înainte să se crape de ziuă, aproape două sute de oameni ajunseseră la locul cu pricina înainte să îngenuncheze Bernadette și, albă la față ca varul, ea să înceapă să se roage și să se uite la stâncă întrebătoare, cu dor în privire. Deodată, parcă lovită de trăsnet, fata a tresărit. Ochii i s-au luminat și au început să strălucească. Buzele i s-au arcuit

într-un zâmbet extatic și, după spusele unui martor: „Un har de nedescris i-a învăluit toată ființa ei. Bernadette nu mai era Bernadette.”

Toți bărbații de-acolo și-au scos dintr-odată pălăriile și și-au plecat capetele.

Din vreme în vreme, Bernadette dădea din cap aprobator sau părea să rostească întrebări.

În ziua următoare, Bernadette s-a ridicat să se apropie de peșteră. A dat deoparte crengile tufei de măceș și s-a oprit să sărute pământul. Apoi a intrat din nou în extaz. După ce a spus douăzeci sau treizeci de rugăciuni, s-a ridicat din nou și nu părea să fie în largul ei. A șovăit, după care a făcut doi-trei pași. S-a oprit brusc, uitându-se în spate ca un om pe care-l strigă cineva și a ascultat cuvintele ce păreau să vină dinspre stâncă. A făcut semn că e de acord și s-a dus în colțul din stânga al peșterii. După ce urcase trei sferturi din distanță, s-a oprit, s-a aplecat și a început să scormonească pământul cu mâinile. Groapa mică pe care a reușit s-o facă s-a umplut cu apă. A așteptat câteva clipe, apoi a băut din apă și s-a spălat pe față, după care a luat o mână din iarba ce creștea la picioarele ei și a dus-o la gură.

Când s-a ridicat iar, fața-i era murdară de apă mîloasă. Oare biata copilă își pierduse mințile?

Nu părea să bage în seamă exclamațiile uimite ce veneau din toate părțile. După ce s-a șters pe față, s-a întors spre viziunea ei cerească, părând mai fericită ca oricând, cu un zâmbet angelic întipărit pe chip.

Mai târziu Bernadette avea să explice:

În timp ce mă rugam, Doamna mi-a spus: „Du-te să bei și să te speli în peșteră.” M-am supus, dar nu am văzut apă. Neștiind ce să fac, am săpat în pământ și a țâșnit apa. Am lăsat-o să se limpezească puțin, apoi am băut și m-am spălat.

Cât despre iarba pe care o mâncase lângă izvor, a explicat: „Am simțit înlăuntru că așa voia Doamna să fac.”

Apa care începuse să țâșnească sub mâinile ei în dimineața de 25 a format la început doar o băltoacă. Un doctor din partea locului, Dozous, a hotărât să nu plece din peșteră până nu-i explorează fiecare colțișor. După aceea el avea să povestească: „Era uscată peste tot, în afară de locul unde săpase Bernadette groapa cu mâinile. Acolo începuse să curgă imediat un izvor.”

Apa a continuat să crească toată ziua, și după ce au plecat oamenii.

În următoarea zi, când s-au întors, firicelul de apă era cât un deget.

Doamna îi ceruse lui Bernadette să vină la peșteră timp de cincisprezece zile. În ultima zi, lumea aștepta să se mai întâmple o minune. Erau acolo cel puțin cincisprezece mii de suflete. Fecioara s-a arătat, extazul fetei a durat peste un ceas, dar gloata n-a primit niciun semn divin. Când a plecat dezamăgită, a întrebat-o pe Bernadette dacă se va mai întoarce la grotă.

– O, da! a răspuns ea. Mă voi întoarce sigur, dar nu știu dacă Doamna va apărea din nou. Dar știu că atunci când a plecat doar mi-

a zâmbit, nu și-a luat rămas-bun.

În zilele următoare, Bernadette s-a întors de mai multe ori în locul respectiv, dar ființa misterioasă nu i s-a mai arătat. În cele din urmă, după douăzeci de zile, pe 25 martie, de Buna Vestire, Fecioara a mai venit o dată. Bernadette își va aminti astfel:

„După ce am îngenuncheat în fața Doamnei, i-am spus ce fericită sunt că mi s-a mai îngăduit s-o văd din nou și, după ce mi-am descărcat sufletul, mi-am luat mătăniile. În timp ce mă rugam, mi-a venit în gând s-o întreb cum o cheamă și, după ceva timp, nu m-am mai putut gândi la altceva. Mi-era teamă că s-ar supăra pe mine dacă îi pun iar întrebarea la care nu voise niciodată să răspundă și, totuși, parcă mă împingea ceva să o rostesc. În cele din urmă, nu m-am mai stăpânit și am rugat-o să fie așa bună să-mi spună cine este.

Așa cum făcuse mereu, Doamna și-a plecat capul și a zâmbit, dar nu mi-a răspuns. Nu știu cum s-a făcut, dar am avut curaj s-o întreb din nou dacă nu vrea să-mi dezvăluie numele ei. A zâmbit din nou și a înclinat din cap, dar tot nu a spus nimic. Atunci mi-am întins brațele spre ea și, cu toate că am recunoscut că sunt nevrednică de așa o favoare, am întrebat-o a treia oară. Stătea deasupra tufei de măceș. Când i-am pus întrebarea a treia oară, s-a uitat la mine, apoi și-a ridicat mâinile, le-a împreunat pe piept și a privit spre ceruri. După aceea și-a desfăcut încet mâinile, s-a aplecat spre mine și a spus cu o voce tremurândă:

– Sunt Neprihănită Zămislire sau, în dialectul lui Bernadette, mai mult spaniol decât francez, *Que soy er Immaculada Conception*.

Apoi Bernadette s-a întors spre unul din cei prezenți și a întrebat:

– Dar, mademoiselle, ce înseamnă „neprihănită zămislire”? *Que soy er Immaculada Conception?* (Dialectul ei se apropia mai mult de spaniolă decât de franceză).

Doctrina Imaculatei Concepțiuni le era cunoscută credincioșilor grație Vaticanului, care explicase cu doar trei ani în urmă. Când au auzit cum o chema pe Doamnă, trecătorii au fost copleșiți de entuziasm religios. Au început să se roage cu glas tare toți cei din mulțimea strânsă pe malurile râului, peste peșteră. Câțiva muncitori au construit un jgheab de lemn ca să ducă apa de la izvor spre un mic bazin și în curând bolnavii și infirmii au început s-o bea.

Mai târziu, în 1858, un cioplitor în piatră din Lourdes, pe nume Louis Bourriette, s-a vindecat miraculos. Cu douăzeci de ani în urmă se rănisese la ochi cu o așchie de piatră. De atunci nu mai vedea cu acel ochi. Între timp, vederea i se încețoșase la celălalt ochi, așa că era în pericol să rămână orb. Auzind de aparițiile divine, și-a trimis fiica să-i aducă apă de la misteriosul izvor și, deși era măloasă, și-a pus-o la ochi. Văzul i se îmbunătățea după fiecare aplicare și în ziua următoare s-a dus la doctorul său, Duzous. Vindecarea lui s-a dovedit definitivă, așa că medicul a consemnat pe 17 noiembrie 1858, la cererea episcopului de Tarbes:

„Am examinat ambii ochi ai lui Bourriette și i-am găsit aproape la fel ca formă și structură. Ambele pupile au reacționat normal la razele de lumină. La ochiul drept încă se vedea o cicatrice. Altminteri, nu erau urme de răni care să-l fi afectat vreodată.”

Bernadette va mai trăi douăzeci de ani, dar viziunea nu se va întoarce niciodată. După o vreme, călugărițele care se îngrijeau de școală au luat-o la ele să-și ducă viața de invalidă. Acolo, între 18 și 19 ani, a învățat să scrie și să citească. În cele din urmă, a hotărât să se călugărească și s-a dus la o mănăstire din Nevers. Nu s-a mai întors niciodată la Lourdes.

Cu timpul, astmul ei s-a transformat în tuberculoză și, în miercurea de după Paște, pe 16 aprilie 1879, la ora trei dimineață, a murit cu crucifixul în mână, spunând: „Am văzut-o. Da, am văzut-o.” [\(203\)](#)

Abraham Lincoln s-a născut într-o căsuță din lemn și a crescut în ținutul sălbatic de la frontiera între statele Kentucky și Indiana. Nu a studiat organizat. A ajuns din vânzător la prăvălie și poștaș, inspector și apoi avocat și în tot acest timp și-a dezvoltat un simț al dreptății care l-a făcut să afirme mai târziu că poporul nu poate fi „pe jumătate sclav, pe jumătate liber”.

A fost un susținător la fel de îndârjit al libertății religioase, cât și al libertății politice. Soția lui era episcopaliană și se ducea la o biserică presbiteriană, iar el o însoțea din când în când. Avea să explice mai târziu că nu aparținuse vreunei biserici sau nu se dusesese regulat la niciuna pentru că îi venea greu să se supună dogmelor. Dar, așa cum

a explicat prietenul său Isaac Britton, mai exista un motiv și „foarte puțini îl cunoșteau”.

Britton era un adept de seamă al lui Swedenborg, ca mulți dintre prietenii lui Lincoln. „Swedenborg ne dă posibilitatea să înțelegem de ce am fost creați, de ce suntem în viață și ce se întâmplă cu noi după ce moare trupul. Ne ajută să înțelegem cât mai bine mesajul lui Dumnezeu, așa cum există în cărțile Bibliei, care constituie Cuvântul Domnului.” Așa a zis Martin Luther King.

Și în vorbele lui se simțeau câteodată învățăturile lui Swedenborg, atunci când susținea că orice convingere religioasă e o chestiune de conștiință a individului sau cita „Conștiința este prezența lui Dumnezeu alături de om”. [\(204\)](#)

Era anul 1860. Abraham Lincoln a primit prin telegraf vestea victoriei sale în alegeri și sărbătorea cu prietenii. Când s-a întors acasă, s-a prăbușit pe canapea istovit. De dimineață s-a trezit și s-a pomenit uitându-se în oglinda de pe birou.

„Privindu-mă, m-am văzut aproape în întregime, în afară de față. Am observat că aveam două imagini diferite, distincte, vârful nasului fiind într-una cam la șapte centimetri de cel din cealaltă. Am fost un pic necăjit, poate mirat, și m-am ridicat, m-am uitat în oglindă, dar iluzia a dispărut. Când m-am lungit iar, am văzut-o a doua oară – mai limpede, dacă era posibil, decât înainte; și am observat că una dintre fețe e un pic mai palidă, cu vreo cinci nuanțe. M-am ridicat și iluzia a dispărut, apoi am ieșit din cameră și, în entuziasmul momentului, am uitat complet ce mi se

întâmplase – de fapt, aproape complet, căci lucrul acela avea să apară din nou, din an în Paște, și să-mi dea fiori, de parcă ar fi fost stânjenitor.”

Lincoln a încercat să reproducă viziunea, de parcă ar fi fost doar o iluzie optică, dar nu a reușit și a rămas marcat de ciudățenia ei.

Soția lui, Mary, era îngrijorată. Lincoln a povestit: „Credea că este un semn că voi fi ales președinte a doua oară și paloarea uneia dintre fețe părea de rău augur că nu voi trăi până la sfârșitul celui de-al doilea mandat.”

În iulie 1865 a apărut un articol despre viziune în revista *Harper's Monthly*. Cum or fi reacționat cititorii la ce spusese președintele lor despre experiența lui ieșită din comun? Li s-o fi părut ciudat?

Poate că ne-ar ajuta să vedem evenimentul în contextul apariției spiritismului.

Se pare că soția președintelui se interesa de spiritism din anii 1840 și, când cuplul a sosit la Washington, în 1860, ședințele de spiritism erau la modă în cercurile elitei conducătoare. Mary se ducea adesea la asemenea întruniri și Abraham a însoțit-o cel puțin o dată. În 1862 ea a invitat clarvăzători să țină ședințe în Camera Roșie a Casei Albe.

Pe 11 aprilie 1865, Lincoln le-a povestit soției și unui mic grup de prieteni visul pe care îl avusese cu zece zile în urmă.

Unul dintre prieteni, Ward Hill Lamon, avea să-i consemneze mai târziu mărturisirea într-o biografie:

„M-am retras în dormitor foarte târziu. Stătusem treaz așteptând comunicate importante de pe front. Nu eram de mult în pat, când m-a apucat un somn profund, căci eram epuizat. În curând am început să visez. Părea o liniște mormântală în jurul meu. Dar apoi am auzit suspine înăbușite, de parcă plângeau câțiva oameni. Am crezut că mă dădusem jos din pat și umblam pe la parter. Acolo tăcerea a fost întreruptă de aceleași suspine îndurerate, dar cei îndoliați erau invizibili. Am mers din cameră în cameră; nu era nimeni în niciuna din ele, dar auzeam aceleași sunete de jale oriunde mă duceam. Era lumină în toate camerele; știam fiecare obiect; dar unde erau oamenii care se jeleau de li se rupeau inimile? Eram nedumerit și speriat. Ce sens aveau toate acestea? Hotărât să aflu cauza situației atât de misterioase și șocante, mi-am continuat drumul până am ajuns la Camera de Est și am intrat. Acolo mă aștepta o surpriză înfricoșătoare. În fața mea, un catafalc pe care era un cadavru în lințoliu. În jur, soldați care se purtau ca niște gărzi și o mulțime de oameni se uitau cu jale la trupul neînsuflețit, cu chipul acoperit, alții plângeau îndurerați. «Cine a murit la Casa Albă?» l-am întrebat pe unul din soldați. «Președintele», a răspuns el, «a fost asasinat». Apoi s-a auzit un țipăt puternic de durere, care m-a trezit din somn. N-am mai dormit în noaptea aceea și, deși nu era decât un vis, am fost ciudat de tulburat de atunci.”

În aceeași lună Robert E. Lee, comandantul Armatei Confederate se predase generalului Ulysses Grant. Robert Wilkes Booth, un actor

care simpatiza cu confederații, spera să se înroleze în trupele lor și le îndemna să continue lupta. Pe 14 aprilie 1865, în timp ce Lincoln și soția lui urmăreau un spectacol intitulat „Vărul nostru din America” la Ford’s Theater din Washington D.C., Booth l-a împușcat pe președinte în ceafă.

Capitolul 41

UN NABOB ÎN ȚARA CIUDĂȚENIILOR [\(205\)](#).

Lăudați-l pe Domnul! (din The Child's Bible, secolul al XIX-lea)

Fenomenul care avea să fie cunoscut sub numele de „spiritism” a început în 1848, la Hydesville, statul New York, când se pare că surorile Fox, Margaret și Kate, au auzit mobila mișcându-se prin casă și ciocănituri bizare. Au spus că atunci când provocau spiritele să răspundă pocnind din degete auzeau un zgomot asemănător pe masă. Cum au povestit toate astea, cum au devenit faimoase. Mai târziu aveau să admită că păcăliseră oamenii, era timpul pentru o astfel de idee și în curând au apărut alții cu puteri mai impresionante.

Zephaniah Eddy lucra la fermă într-o zi când și-a văzut cei doi fii jucându-se cu niște copii sălbatici pe care nu-i mai întâlnise niciodată pe acolo. Când s-a luat după ei, copiii cei ciudați au dispărut. ⁽²⁰⁶⁾ Bătrânul i-a târât pe cei doi frați la hambar, unde i-a bătut cu biciul; își făcuse mult timp griji c-ar putea exista o poveste de vrăjitorie în familia soției, iar acum voia să facă tot ce-i stătea în putință să pună capăt unor astfel de practici.

Băieții creșteau, dar tot se întâmplau ciudățenii – tăblițe, mese, călimări zburau prin casă, se auzeau zgomote stranii și voci ale unor ființe fără trup. Apăreau spirite, inclusiv o creatură cu blană albă, de care băieții ziceau că le adulmecă fețele când sunt în pat, apoi se mărește până ajunge un nor luminos cu formă omenească.

Zephaniah era din ce în ce mai îngrijorat și, când băieții intrau în transă, îi bătea câteodată, ba chiar turna apă clocotită pe ei sau îi ardea cu tăciuni – orice, numai să iasă din acea stare. Frații Eddy au părăsit casa părintească, dar au fost lapidați, înjunghiați, încătușați, torturați și chiar împușcați de gloata înfuriată, așa că s-au întors acasă, la mica fermă din Vermont, când a murit tatăl lor. Au rămas marcați, ursuzi, suspicioși, iar veștile că ferma e bântuită de spirite au început să se răspândească.

Henry Steel Olcott era un avocat de succes. Fusese colonel în armata unionistă, unde se ocupa cu investigarea fraudelor și a actelor de corupție din arsenale și șantiere navale militare. A fost și un francmason de seamă și unul dintre cei trei membri ai comisiei însărcinate cu ancheta asasinării lui Lincoln. Mai târziu avea să devină redactor la *New York Tribune*. În 1874 a fost trimis să investigheze evenimentele de la ferma din Vermont a familiei Eddy și s-a dus însoțit de un pictor, Kappes, ale cărui ilustrații avea să le folosească într-o carte remarcabilă, *People from the Other World* (*Oameni din lumea cealaltă*). [\(207\)](#)

În prima zi a asistat la o ședință de spiritism condusă de frații Eddy, într-o grotă. Înainte să înceapă, Olcott a cercetat peștera, să se asigure că nu erau intrări sau coridoare ascunse. Când a început, a fost uimit să vadă un indian american gigantic apărând din peșteră. Mai era unul pe acoperișul grotei, apoi s-a ivit un indian squaw. Olcott n-a găsit după aceea nicio urmă de pași.

Era deja fascinat. A rămas acolo două luni și jumătate, consemnând cam patru sute de manifestări ale spiritelor. În timpul șederii sale, a demontat casa familiei Eddy, scândură cu scândură, ca să-și demonstreze că nu fusese indus în eroare cu trape sau alte mecanisme secrete.

Printre fenomenele de la fermă se numărau profeții, vorbitul în alte limbi, vindecări, levitație, apariția unor mâini ce pluteau, mesaje apărute pe hârtii plutind la distanță de podele, psihometrie, materializarea acelor *apports* și generarea de forme fantomatice care deveneau vizibile, palpabile și uneori audibile pentru toți cei prezenți. Unul dintre frați avea talent la manifestări materiale, iar Olcott a putut să măsoare și chiar să cântărească unele din ele. A

scris în cartea lui că trupul unei ființe materializate e rece la pipăit, nesemnând cu al unui om viu, și că pulsul îi e normal, dar foarte slab.

Câteodată spiritele a sute de oameni, bărbați, femei și copii, mai multe decât se pot număra exact, apar toate deodată în fața unui public numeros. Sunt scăldate într-o lumină parcă selenară, unele plutesc deasupra clarvăzătorului, răspândind o ploaie de scântei asupra lui. Unele sunt albastrii, altele cenușii sau de un alb neprihănit, purtând veșminte strălucitoare și având fețele „ca a lui Moise când a coborât de pe Muntele Sinai”. Unele puneau coroane sau flori pe capetele celor din public. Altele păreau să îngenuncheze și să se uite lung la oameni, de parcă le erau prieteni vechi. Apoi, deodată, se aprindea o lumânare și toate dispăreau ca prin farmec. După aceea, Olcott a strâns mărturii scrise de la mulți demnitari.

La câteva săptămâni după sosirea lui Olcott, un alt vizitator a venit la fermă. Era Madame Blavatsky, călătoare rusoaică excentrică, având un real interes pentru învățăturile ezoterice și o personalitate magnetică. Când doamna a luat parte la ședințe, unele spirite invocate de frații Eddy au început să vorbească și să scrie în rusă. Noi spirite s-au manifestat în fața lui Olcott și a celorlalți, iar Madame Blavatsky a susținut că se întâlnise deja cu unele din ele în călătoriile ei, inclusiv cu un războinic kurd și cu șeful unui grup de jongleri din Africa de Nord.

Olcott a încercat să deslușească exercițiile de putere la care era martor și să descopere principiile universale de la temelia lor:

„Ce este acest ceva imperceptibil care ne învăluie ca un mediu interior și îi impregnează pe toți cei pe care îi

întâlnim? Ce putere subtilă a făcut ca simpla atingere a
veșmântului unui apostol să vindece boli, ca și mâna
unui rege? Ce fulger omenesc țâșnea din ochiul lui
Napoleon, de prefăcea fiecare soldat într-un erou când
îl atingea? Ce farmec puternic radia din Florence
Nightingale, că răniții de la Scutari se simțeau mai bine
dacă puteau, măcar să-i sărute umbra trecătoare de pe
paturile lor?” [\(208\)](#)

Există și alte cazuri care s-au petrecut în paralel destul de devreme. Este puțin probabil ca familia Eddy sau chiar un om cu educația lui Olcott să fi citit operele neoplatonicienilor, care erau doar parțial traduse în engleză pe-atunci și cunoscute de o mână de erudiți. Am menționat că Plotin asistase la o ședință de spiritism ținută în templul lui Isis, fapt ce apare într-o relatare păstrată de discipolul său, Porfirius. Plotin și alți adepți ai săi au văzut de mai multe ori cum li se inducea clarvăzătorilor transa în scopul de a transmite mesaje. Apuleius a descris clarvăzători care erau adormiți. Proclus și Psellus au scris că, în unele cazuri, personalitatea clarvăzătorului e complet eclipsată de spirit, iar în altele, clarvăzătorul este conștient că transmite mesajul și intră în legătură cu spiritul. După Iamblichus, unii clarvăzători se mișcau și aveau convulsii, în timp ce alții deveneau complet rigizi. Iamblichus însuși a fost văzut levitând de discipolii săi. Câteodată apăreau spirite false sau nedorite. Uneori, corpul clarvăzătorului se alungea. De obicei, doar clarvăzătorul putea să audă vocea spiritului, dar uneori și ceilalți participanți la ședință auzeau voci fără trup. Câteodată spiritele lăsau urme materiale. Alteori se vedeau forme luminoase ieșind din corpul clarvăzătorului, ceea ce în epoca modernă s-a numit ectoplasmă. E clar că avem de-a face cu aceleași fenomene percepute de filosofi

greci și apoi, după aproape două milenii, de fermieri americani analfabeți.

Abia la jumătatea secolului al XIX-lea s-au tradus scrierile sacre ale religiilor orientale în limbi europene. Exista convingerea din ce în ce mai mare că Biserica tradițională nu mai poate să le ofere oamenilor o experiență spirituală satisfăcătoare și mulți lideri intelectuali și culturali ai Europei și-au manifestat curiozitatea față de spiritualitatea orientală, printre care Nietzsche, Schopenhauer și Wagner. Noile traduceri au dus, normal, la alte tentative de a stabili adevăruri universale, de a contura o filosofie de lungă durată. Așa cum am văzut până acum, ideea de filosofie universală și eternă a fost avansată de grupări eretice cu un caracter ocult de pe vremea lui Mani, iar acum în societățile secrete ce-și aveau originea în rozacrucianism s-a iscat o dezbatere aprinsă despre faptul dacă trebuia sau nu făcută publică propria înțelepciune cosmică. [\(209\)](#)

Koot Hoomi, unul dintre maestrii spirituali care au călăuzit-o pe Madame Blavatsky să întemeieze Societatea teosofică (din David Anrias, *Through The Eyes of the Masters*, 1932)

În 1875, Blavatsky și Olcott au înființat Societatea Teosofică, pentru a promova fraternitatea universală, indiferent de rasă sau de crez, bazată pe studiul ateist al religiilor lumii. În 1887, Madame Blavatsky a publicat *Isis dezvăluită*, un vast compendiu de cunoștințe rozacruciene. A conturat o teologie corespunzătoare exploziei de activitate spirituală din a doua jumătate a secolului al XIX-lea, în mare parte inspirată de spiritism.

Olcott era francmason și Madame Blavatsky, deși nu deținea niciun grad în francmasonerie, era aliata lui de nădejde. [\(210\)](#) (Notă: A fost emis un certificat în acest sens de John Yarker, un vechi francmason

englez, cu puternice legături în America și membru a cel puțin o lojă ezoterică; ref.: site-ul bibliotecii masonice)

Francmasoneria a exercitat o influență pozitivă în moduri de obicei trecute cu vederea. Ritualurile masonice le impun inițiaților să cerceteze „misterele științei și naturii”. Originile Societății Regale se găsesc în francmasonerie și organizația respectă idealurile masonice de fraternitate, egalitate și libertate – mai presus de toate, eliberare de fanatism și prejudecăți. Francmasoneria și Societatea Regală au oferit un spațiu al toleranței. Tainele sunt cercetate cu bunăvoință și considerație, într-un loc unde toți se poartă la fel de frumos.

Toleranța era absolut necesară la cercetarea tainelor spirituale și la meditația asupra marilor întrebări despre viață și moarte, despre începutul și sfârșitul universului. Condiția umană a fost ciudat alcătuită. Când ne gândim la chestiuni uzuale și practice din viața cotidiană – câte dulciuri ne-au rămas în bufet, câtă benzină mai avem în rezervor –, putem afla clar adevărul. Pe de altă parte, când e vorba despre marile chestiuni legate de viață și moarte, dovezile nu sunt niciodată atât de clare și de obicei sunt și mult mai puține.

După cum am precizat în introducere, dacă ne gândim la începutul universului și ne întrebăm dacă a fost un Big Bang, așa cum afirmă știința, sau dacă lumea era sortită să apară, dacă Mintea Cosmică a creat totul, dovezile sunt extrem de puține. De fapt, aproape că nici nu există. Numai dovezi minore, ambigue, pe care se sprijină o enormă piramidă răsturnată de speculații.

Cât de ciudat este atunci că, pe baza credințelor în acest domeniu, în care nu suntem în stare să afirmăm nimic cât de cât sigur, unde dovezile pentru orice sistem de credință sunt atât de vagi și supuse interpretărilor, în care orice ipoteză este așa de fragilă, opiniile

noastre sunt cele mai îndârjite, fanatice și intolerante, nereușind să arate niciun pic de calm și mărinimie, apanajul căutării reușite mature a adevărului. [\(211\)](#)

Există oare vreo soluție de a face ordine în astfel de dezbateri? Există oare criterii cu care să fie de acord ambele părți implicate? În secolul al XIX-lea, francmasonii se întrebau dacă ar fi posibil să aplice rafinata gândire a lui Hume, care adusesse științei atâta succes, la chestiunile spirituale. Am putea să avem o știință a spiritului? Era necesar să strângă mai întâi cât mai multe informații cu putință...

Finanțat de francmasoni, spiritualismul a devenit repede un fenomen internațional la sfârșitul secolului al XIX-lea, când s-au remarcat din ce în ce mai multe personalități cu daruri excepționale. Oamenii de știință importanți ai epocii erau fascinați și se întrebau dacă aceste fenomene n-ar putea fi cercetate științific. Printre ei, celebrul astronom francez Flammarion și William Crookes, chimistul și fizicianul englez care descoperise taliul, identificase heliul și inițiasă studierea proprietăților electricității în tuburi vidate. În 1874, Crookes a scris *A Defence of Modern Spiritualism (În apărarea spiritismului modern)*, în care se plângea că savanții ostili încearcă să discrediteze fenomenele spiritualiste, impunând condiții inadecvate fenomenelor în curs de cercetare. A susținut că progresul științei trebuie realizat printr-o „răbdătoare cercetare a naturii, diferită pentru fiecare ramură a științei”. Cum am văzut deja, Alfred Russel Wallace, cel care a descoperit alături de Darwin selecția naturală, se credea îndrumat de inteligențe creatoare, pe care le considera îngeri. Marie Curie a luat parte la ședințe de spiritism. Atât Thomas Edison, părintele sunetului înregistrat, cât și Alexander Graham Bell, inventatorul telefonului, și-au făcut descoperirile pe când cercetau lumile spirituale. Edison a încercat să facă un radio care să se audă în

lumile spirituale. Televiziunea s-a inventat în urma încercării de a prinde influențele parapsihice asupra gazelor fluctuând în fața unui tub catodic.

În zilele noastre spiritualismul este considerat adesea o idee trăsnită, o preocupare fără sens, dar de la jumătatea secolului al XIX-lea și până la începutul secolului XX era privit ca un curent progresist, la fel ca lupta împotriva sclaviei și mișcarea sufragetelor. ⁽²¹²⁾ Regina Victoria, William Gladstone, prim-ministrul Marii Britanii, și Charles Dickens consultau clarvăzători. Fondatorii Partidului Laburist, Keir Hardie și Ramsey Macdonald, erau un spiritualist și un admirator înflăcărat al operelor lui Swedenborg. Arthur Balfour, prim-ministru, și Lord Hugh Dowding, comandantul forțelor aeriene în bătălia Angliei, erau spiritualiști, iar Winston Churchill se consulta cu mediumul Helen Duncan.

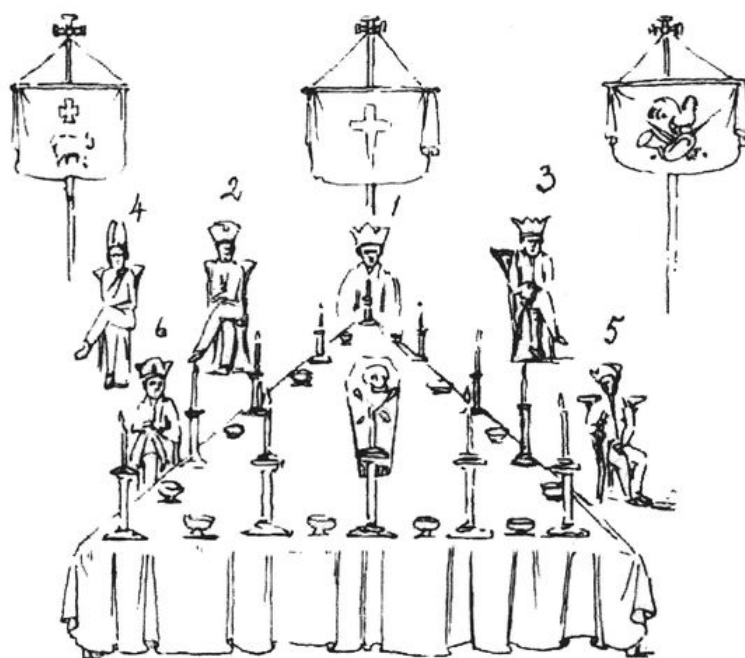
Unul dintre cei mai renumiți clarvăzători era Daniel Douglas Home. Scoțianul își etala darurile speciale în fața multor capete încoronate din Europa, precum și în fața mai multor intelectuali, inclusiv unii sceptici. Deși majoritatea clarvăzătorilor lucrau pe întuneric, el o făcea la lumina zilei. În ciuda eforturilor scepticilor, nu a fost prins cu nicio înșelătorie. De obicei intra în transă, uneori tremura și părea suferind, alteori era calm și pașnic, cu o expresie angelică pe față. Capacitatea sa de a-și alungi corpul în timpul transei a fost confirmată de mulți martori oculari. „Cel ce te va proteja“, i-a spus el Lordului Adare, „este atâta de înalt.“

Și, zicând acestea, domnul Home – pentru a demonstra – a devenit mai înalt; întrucât stăteam lângă el (înălțimea mea e de 1,82 metri), abia îi ajungeam la

umăr, iar în oglinda de vizavi apărea cu un cap întreg mai înalt decât mine. Home parcă se lungise din talie (...) Învârtindu-se de colo-acolo, domnul Home ne-a atras atenția că picioarele lui erau bine proptite pe podea. Apoi s-a făcut din ce în ce mai scund, până mi-a ajuns la umăr.

O parte te va face să crești înalt
(din *Alice's Adventures on Wonderland* de Lewis Carroll, p.
1865)

Ceremonie de inițiere francmasonică
(din *Ritual and Illustrations of Freemasonry* de Avery Allyn,
1831)

Relatarea este a lui H.D. Jencken, un bine-cunoscut avocat. [\(213\)](#)

Cea mai faimoasă faptă a lui Home a avut loc în fața a trei martori, dintre care doi au scris relatări amănunțite. A levitat ieșind pe fereastra unei camere de la etajul trei. Apoi a plutit la vreo 15 centimetri de pervazul ferestrei învecinate câteva secunde, înainte de a ridica fereastra cu aproximativ 20 de centimetri, spațiu prin care s-a strecurat cu picioarele înainte.

Oare civilizațiile s-au întemeiat pe violență. S-a spus adesea și cu o groază de justificări că mulți dintre întemeietorii imperiilor europene în Africa și Asia, oamenii care au întemeiat regate, au fost pirați sau

aventurieri, dar au adus cu ei valorile lojei francmasonice – toleranță și egalitate în fața legii. În centrul francmasoneriei există și un autentic impuls spiritual, o încercare de a înțelege tainele. Totuși, orice organizație mare se va închide cu timpul și la mijlocul secolului al XIX-lea, ce i se întâmplase deja creștinismului începea să i se întâmple și francmasoneriei.

Francmasoneria engleză este încă rezervată cu privire la interesele sale spirituale și ezoterice. Lojile implicate în cercetări spirituale își tănuiesc bine aceste activități, chiar și față de francmasoni, lăsând purtătorii de cuvânt de rang înalt să critice aspru orice aserțiuni făcute de cei din afara lojilor despre francmasonerie sau ezoterism.

În timp ce scriam această carte, am găsit într-o librărie la mână a doua din Tunbridge Wells o carte masonică publicată în 1860, intitulată *The Mysteries of Freemasonry (Misterele francmasoneriei)* și scrisă de J. Fellows. Volumul oferă o versiune mistică a istoriei lumii, foarte asemănătoare celei scrise de Madame Blavatsky și discipolii ei teosofi. Aceeași relatare a fost apoi elaborată și ilustrată de Rudolf Steiner, abordând aceleași teme: Osiris, inițierile din Egiptul antic, Zoroastru, Orfeu, Cadmus, Enoh, Moise,

Solomon, Buddha, Solon, Pitagora, misterele din Eleusis, Socrate, Mani (numit aici Scutianus), templierii, Dante și Christian Rosenkreuz.

Nu vreau să denigrez teosofia și nici pe Rudolf Steiner. Păstrarea unei tradiții autentice este aici pe primul loc, nu originalitatea. Părerea mea e că există o istorie secretă și mistică a lumii, într-adevăr foarte veche, și că francmasoneria a jucat un rol de seamă în păstrarea ei.

Legăturile între francmasoni și rozacrucieni sunt foarte vechi, ele datând cel puțin din anul 1638, iar din 1676 există o consemnare a „Companiei masonilor acceptați” și a „Străvechii frății a Roza-Crucii” luând cina împreună. Jurnalele lui Elias Asmhole, întemeietorul francmasoneriei britanice potrivit Marii Loji Unite, scrie despre cercetările sale încununată de succes privitoare la marele decret al alchimiei, alchimia prin care aveai acces la tărâmurile spirituale superioare, descrise în *Nunta alchimică* a lui Christian Rosenkreuz. [\(214\)](#)

Totuși, pe la mijlocul veacului al XIX-lea, căutările spirituale au încetat. Unii francmasoni au crezut că frăția lor poate se închide și se îndepărta de filonul autentic spiritual, deoarece cartea din 1860 consemnează faptul de mare importanță că „francmasonii germani susțin în continuare că Christian Rosenkreuz a fost un om în carne și oase”:

„(...) În Germania, se spune că un tip pe nume Christian Roza-Cruce s-a născut în 1387 și, făcând el o călătorie în Țara Sfântă, vorbise la Damasc cu înțelepți caldeeni, de la care a învățat științele oculte, după care s-a perfecționat în lojile din Egipt, Libia și Constantinopol. La întoarcerea în Germania, a înființat un ordin a cărui doctrină se trăgea din francmasoneria engleză și germană prin felurite canale.”

În anul 1906, alt francmason englez, dr. Robert Felkin, se preocupa să descopere adevărul despre originile Ordinului Roza-Crucii în cadrul francmasoneriei engleze și, sperând să descopere o sursă spirituală autentică, s-a dus în Germania. A călătorit prin Köln, Ulm, Stuttgart,

München, Viena, Passua, Nürnberg și Berlin, vizitând loje și temple „rozacruciene”, luând parte la ceremonii, dintre care unele durau cinci ore și jumătate, candidații fiind puși într-un sicriu și capacul închis. A auzit ritmuri cântate la orgă și țipete, a văzut foc în întuneric și i s-a arătat un adept care plutea sus, într-un nor de tămâie. Se făceau referiri la Ahriman și Lucifer. Germanii i-au demonstrat că au puteri de clarvăzători.

Felkin era mai presus de orice dornic să-l întâlnească pe unul dintre „conducătorii lor tainici”, sursa puterii lor oculte. Conducătorii ocultiştilor din francmasoneria engleză și organizațiile afiliate în vremea aceea erau mari aristocrați și, când Felkin l-a întâlnit în cele din urmă pe unul dintre șefii tainici, nu i-au plăcut manierele lui, consemnând că l-a găsit necivilizat. Numele lui era Rudolf Steiner.

În 1913, Rudolf Steiner a rupt toate legăturile cu Teosofia, iar în 1914 și cu francmasoneria.

Ca Jacob Boehme înaintea lui și ca Lorna Byrne după el, Rudolf Steiner avea să scrie foarte limpede despre experiențele lui impresionante pe tărâmurile spirituale, cu ființe care reacționau la lumea materială. În pofida eforturilor depuse de spiritualiști și cercetători mai apropiați de zilele noastre, aproape niciuna din aceste interacțiuni – poate chiar niciuna – nu e verificabilă prin știință, dar, citindu-i pe acești scriitori, poate noi, restul oamenilor, vom conștientiza deplin experiențele spirituale și mistice, cărora, altminteri, le-am acorda puțină atenție, fiind doar parțial sau vag conștienți de ele și poate nerecunoscându-le ca atare.

Capitolul 42

MARELE SECRET

AL ACESTEI LUMI

Povestea se petrece în Spania, la Sevilla, în vremea Inchiziției, când se aprindeau ruguri în fiecare zi întru slava lui Dumnezeu, iar ticăloșii de eretici, arși în splendoarea unui *auto da fé*. În mila Sa nesfârșită, El s-a întrupat încă o dată și s-a pogorât printre oameni, așa cum se arătase printre ei cu cincisprezece secole înainte. S-a pogorât pe pavajul fierbinte al unui oraș din sud.

A venit încet, neobservat, și totuși, ciudat, toată lumea L-a recunoscut. Oamenii sunt atrași irezistibil de El, îl înconjoară, se strâng în număr mare lângă El, îl urmează. El se mișcă în tăcere în mijlocul lor, cu un surâs blând, de nesfârșită bunătate. Soarele iubirii arde în inima Lui, luminează și putere I se revarsă din ochi asupra oamenilor, înmuindu-le inimile.

Se oprește pe treptele catedralei din Sevilla când îndoliații înlăcrimați duc înăuntru un mic sicriu alb, unde zace o copilă de șapte ani, singura fiică a unui orășean de seamă. Copilul mort zace printre buchete de flori.

– El o să-ți învieze fetița! îi strigă mulțimea mamei îndurerate.

Preotul iese din biserică să întâmpine sicriul, pare consternat, se încruntă, dar mama copilei moarte se aruncă la picioarele Lui cu un vaiet. Procesiunea se oprește, sicriul este pus pe trepte. El se uită cu milă și buzele Lui murmură cu blândețe:

– Copilă, scoală-te din morți!

Iar fetița învie, se ridică în sicriu și se uită în jur cu ochi larg deschiși și întrebători, ținând în mână un buchet de trandafiri albi.

Se aud țipete, suspine, oamenii sunt nedumeriți, dar în clipa aceea Marele Inchizitor trece pe lângă catedrală. Este bătrân, are aproape 90 de ani, dar e înalt și merge drept, cu fața zbârcită și ochii afundați în orbite, în care mai strălucește un licăr. Se oprește când vede gloata și se uită. Încruntă din sprâncenele cărunte și stufoase și în ochi i se ivește un foc sinistru. Întinde un deget acuzator și le poruncește gărzilor să-L aresteze. Mulțimea se pleacă imediat ca un singur trup în fața Marelui Inchizitor. El o binecuvântează în tăcere și-și continuă drumul.

Gărzile duc prizonierul în temnița întunecoasă din apropiere, aflată în vechiul palat al Sfintei Inchiziții. Trece restul zilei și peste Sevilla se lasă noaptea arzătoare, în care nu adie o boare. Aerul e plin de mireasma dafinilor și lămâilor. Apoi, în bezna deplină, se deschide poarta de fier a temniței și intră Marele Inchizitor în persoană, cu o

lumânare în mână. E singur. Stă în prag și se uită un minut sau două la chipul Lui. În cele din urmă, lasă lumânarea pe masă și spune:

– Tu ești?

Dar, neprimind niciun răspuns, adaugă:

–Nu răspunde, rămâi tăcut! Ai dreptul să ne dezvălui vreuna din tainele lumii din care ai venit? îl întreabă bătrânul și răspunde tot el la întrebare. Nu, nu ai. Nu poți adăuga nimic la ce s-a spus în vechime și nu le poți răpi oamenilor libertatea de care făceai atâta caz când erai pe pământ. Orice lucru nou ai dezvălui le va afecta libertatea credinței. Le-ai făgăduit pâinea cerească, dar se poate compara ea cu pâinea pământească în ochii omului slab și ticălos? Și, dacă de dragul pâinii cerești te vor urma mii de oameni, ce se va întâmpla cu milioanele și zecile de milioane de creaturi care nu vor avea tăria să renunțe la pâinea pământească de dragul celei cerești? Sau îți pasă doar de cele câteva mii de suflete mărețe și puternice, iar milioanele slabe de înger, numeroase cât firele de nisip din mare, trebuie să existe numai de dragul celor mărețe și puternice? În această întrebare stă marele secret al lumii.

Pe de altă parte, nouă ne pasă și de cei slabi. Ei sun păcătoși și răzvrătiți, dar în cele din urmă vor deveni supuși (...) Dar ți-am îndreptat lucrarea și ai întemeiat-o pe *miracol*, *taină* și *autoritate*. Iar oamenii s-au bucurat că erau din nou mânați ca oile.

O, vor veni alte vremuri de nedumerire, de gândire liberă, de știință a lor și de canibalism. Căci, începând să ridice Turnul Babel fără noi, vor sfârși, desigur, practicând canibalismul. Dar apoi fiara se va târî spre noi și ne va linge picioarele, tânguindu-se: „Da, ați avut

dreptate, numai voi Îi păstrați taina și la voi ne întoarcem să ne salvați de noi înșine!”

Noi le vom arăta ce slabi sunt, că sunt doar copii demni de milă, dar fericirea copilărească e cea mai bună din toate. Vor deveni sfioși, se vor uita la noi și se vor îngrămădi în jurul nostru ca puișorii sub aripile unei cloști. Se vor minuna de noi și vor fi cuprinși de teamă și respect în fața noastră, vor fi mândri de puterea și de înțelepciunea noastră, că am reușit să supunem o turmă așa neliniștită, de mii de milioane de oi. Vor tremura neputincioși în fața mâniei noastre, vor deveni temători, vor plânge ușor ca pruncii, dar vor fi gata, la un semn al nostru, să treacă la râs și veselie, la fericire, bucurie și cântece copilărești. Da, îi vom pune să trudească, dar în timpul lor liber le vom face viața un joc de copii, cu dansuri și cântece nevinovate. Și nu vor avea secrete față de noi. Le vom îngădui să trăiască sau nu cu soțiile și amantele lor, să aibă sau nu copii și ni se vor supune cu dragă inimă. Cele mai chinuitoare taine ale conștiinței lor, toate ni le vor da la iveală, iar noi pentru toate vom avea răspunsuri. Și toți vor fi fericiți, toate milioanele de creaturi, în afara celor câteva sute de mii care domnesc asupra lor. Căci doar noi, păstrătorii tainei, vom fi nefericiți (...)

Tot ce-ți spun se va petrece întocmai și stăpânirea noastră se va clădi. Mâine vei vedea turma cea ascultătoare care, la un semn al meu, se va grăbi să facă o grămadă de cenușă fierbinte. Căci, dacă a meritat cineva să fie ars pe rugurile noastre, acela ești tu. Mâine te voi arde pe rug.

Când s-a oprit, Inchizitorul a așteptat un timp răspunsul Prizonierului. Dorea nespun ca El să spună ceva, oricât de amarnic

sau de îngrozitor. Dar El s-a apropiat în tăcere și l-a sărutat blând pe buzele livide.

Pe de o parte, povestea Marelui Inchizitor, preluată din *Frații Karamazov*, romanul lui Dostoievski, vorbește despre Biserica Catolică. [\(215\)](#) Am văzut că la începuturile sale Biserica a fost o carapace protectoare în jurul conștiinței omenirii în curs de evoluție, dar după o vreme s-a înăsprit și a început să impună restricții. De unde odată căutase să răspândească experiența spirituală, acum căuta să o controleze și să o restricționeze. Când Marele Inchizitor susține cu talent că omenirea nu vrea libertate, înțelegem că cea mai bună parte din noi și-o dorește din toată inima. Inchizitorul folosește limba moralei și a spiritualității, dar ce spune are dublu înțeles și este onctuos. Picură răul în urechile ascultătorului.

Însă critica Inchizitorului la adresa naturii și a condiției umane este devastatoare, chiar dacă simțim că nu e întregul adevăr. El sugerează că există o nepotrivire fundamentală între natura umană și condiția umană, că termenii și condițiile existenței noastre sunt prea dure pentru noi, că suntem prea slabi. Probabil că ne-am întrebat cu toții la un moment dat: „Oare viața n-ar putea fi mai ușoară?” Sau ne-am zis „Da, viața trebuie să fie grea în anumite privințe pentru a evolua, a ne dezvolta liberul-arbitru și a ni-l exercita – și totuși, oare viața n-ar putea să fie un pic mai ușoară, măcar câteodată? Cine zice că n-ar putea fi? Dostoievski însuși și-a pus astfel de întrebări tulburătoare, iar unul din ceilalți frați Karamazov îl întrebă pe Ivan, cel care a spus povestea Marelui Inchizitor: „Cum poți trăi cu așa un iad în suflet și în minte?”

Inchizitorul spune că, dacă Biserica nu va oferi miraculosul, știința va pune răzvrătiții în fața unor minuni și taine care îi vor distruge. Marele Inchizitor pune pe același plan știința și canibalismul, într-o profecție ce seamănă cu profețiile lui Soloviev, prietenul lui Dostoievski, despre Antihrist. [\(216\)](#)

Ficțiunea lui Dostoievski e profetică la mai multe niveluri. Îi anticipează atât pe Nietzsche, cât și pe Freud prin descrierea forțelor frenetice, întunecate, iraționale ce-și croiesc drum din străfundurile psihicului uman în a doua jumătate a secolului al XIX-lea, forțe ce vor crește și vor provoca dezastre în secolul XX. Dar există o profundă ambiguitate la Dostoievski. El iubește iraționalul și crede că teoriile raționaliste ale utopismului, ca acelea pe țara lui le va adopta, sunt sortite pieirii și fatale. „«Doi ori doi fac patru» nu e viață, domnilor, ci începutul morții.” În literatura lui apare implicit convingerea că aceste forțe întunecate, misterioase din psihicul omului nu pot fi alungate cu ajutorul rațiunii sau renegate. Ele trebuie acceptate și transformate. [\(217\)](#)

Și Herman Melville și-a petrecut viața căutând răspunsuri la marile întrebări despre viață și moarte. A murit înainte să termine un roman scurt intitulat *Billy Budd*, a cărui poveste se desfășoară pe un vas, în vremea lui Napoleon.

Billy Budd este un orfan, poate nu prea isteț și sigur nu prea priceput la vorbă, în parte din cauză că nu putea rosti clar cuvintele. Dar e un tânăr fără pic de răutate, neprihănit, chipeș și foarte îndrăgit de echipaj, ceea ce trezește ura ofițerului responsabil cu disciplina la bord, John Claggart.

La amiază vasul naviga cu vântul în față, iar el era la cină și clevetea vesel cu alți comeseni, când, din neatenție, și-a vărsat toată gamela cu supă pe puntea bine frecată. Claggart, ofițerul responsabil cu disciplina, tocmai trecea pe acolo când lichidul cu grăsime i s-a vărsat chiar în față. Pășind peste supă, și-a continuat drumul fără o vorbă, întrucât chestiunea nu merita comentată în împrejurările respective, când a observat cine era autorul „isprăvii”. S-a întunecat la față. Oprindu-se, a fost cât pe ce să-l mustre pe marinar, dar s-a abținut și, arătând în jos la supa care șiroia, l-a bătut ușor pe spate cu bastonul său din trestie, spunând cu vocea aia profundă și melodioasă pe care o folosea uneori:

– Bună treabă, băiete! Bună ca ăla care a făcut-o!

Zicând acestea, a trecut mai departe. Dar zâmbetul ofițerului, mai degrabă o grimasă, Billy nu l-a băgat de seamă, căci nu era în raza lui vizuală, însă i-a însoțit remarcă echivocă, lăsându-și în jos colțurile buzelor subțiri. Pentru toată lumea vorbele lui au fost amuzante și, cum fuseseră rostite de un superior, toți s-au simțit obligați să râdă cu „o veselie prefăcută”, iar Billy, căruia aluzia că e un marinar frumos i-a gădilat orgoliul, a pufnit și el în râs...

Răutatea lui Cloggart nu cunoaște margini și ofițerul îl acuză pe Billy că pune la cale o revoltă. Când Cloggart își repetă acuzațiile în fața căpitanului, Billy se bâlbâie prea tare ca să se poată apăra și îl lovește pe ofițer, omorându-l fără să vrea.

– Lovit de moarte de un înger al Domnului! Dar îngerul trebuie spânzurat! strigă căpitanul.

Un marinar din echipaj care ucide un ofițer trebuie pedepsit cu moartea. Căpitanul trebuie s-o facă, iar Nolly urmează să fie spânzurat în dimineața următoare.

Incidentul cu supa vărsată, în jurul căruia se centrează romanul și care duce la „răstignirea” lui Billy, este unul cât se poate de mărunț. Nici că ți-ai putea imagina un incident mai neînsemnat. Pare atât de *puțin necesar*. Dar este necesar pentru povestea lui Billy, pentru întorsătura din viața lui, pentru sensul ei. Ideea lui Melville a fost, de fapt, să arate că e adevărat că în viața tuturor marile întâmplări sunt declanșate de cele mai neînsemnate incidente, că lucrurile *menite să se întâmple* sunt efectul sugestiilor venite din alte lumi.

Am văzut că luptele din ceruri se răsfrâng în lupte pe pământ, ca în legendele despre Carol cel Mare și Roland, povești despre fapte de arme scrise la comanda celor mai puternici oameni de pe planetă. În epoca modernă, lupta dintre forțele răului și cele angelice este văzută la nivelul celor mai lumești întâmplări din viața oamenilor de rând.

Uneori nu e de-ajuns să gândim în categorii și în termeni abstracți. Unele lucruri din experiența noastră nu se încadrează în nicio categorie, exclud gândirea conceptuală și rațională. Dar, acolo unde limbajul discursiv nu ne mai e de folos, putem să exprimăm astfel de experiențe, să le tratăm și să ne împăcăm cu ele, spunându-ne povești.

Prin urmare, ce este o poveste? În general, se spune că esențial e conflictul: dorința cea mai mare se izbește de obstacolul cel mai mare, creând astfel tensiunea cea mai mare. Iată formula din filmele produse la Hollywood.

Dar eu cred că, pe lângă conflict, mai există un element esențial.

Un om merge pe stradă, se duce la altul și îl lovește.

Este asta o poveste? *Funcționează* ca o poveste și ne dă satisfacția pe care o așteptăm de la o poveste? Nu cred.

Un om se duce la altul pe stradă și îl lovește, aparent fără motiv.

– De ce naiba ai dat în mine?

– Nu-ți aduci aminte? Mă terorizai când eram la școală.

Asta e o poveste, iar elementul suplimentar care dă savoare unei povești este misterul. Poveștile se adresează sentimentului nostru că trebuie să fie mai mult de înțeles, mai mult decât vedem cu ochiul liber. În povești, universul reacționează la o decizie importantă a unui personaj – de a fi un tiran sau de a se lăsa terorizat –, înfățișându-i o situație care îi dă șansa de a afla semnificația acelei decizii importante și de a o schimba în mod corespunzător.

În universul materialismului științific este foarte puțin probabil să întâlnim situații care să presupună luarea deciziei atât de importante ca aceea prezentată mai sus. Pe de altă parte, în universul descris de

povești, suntem mereu în situații-limită, în care trebuie să acționăm semnificativ în anumite contexte. Putem încerca să blocăm acest gen de acțiune semnificativă sau putem să o dăm uitării, dar se va întâmpla apoi ceva care ne va pune față-n față cu ceea ce am putea numi, în termeni mai elevați, destinul nostru. Melville nu ne spune că un înger sau un demon i-a dat una peste cot lui Billy, dar ne arată o întorsătură de situație care nu s-ar întâmpla, dacă știința materialistă ar explica tot ce se întâmplă în lume. Poveștile pun accentul pe lucrarea imanenței divine în lume.

Ca să se poată numi poveste, și să nu fie o înșiruire aleatorie de întâmplări, o poveste trebuie să se supună unor reguli. Marea întrebare este: Se supune viața aceluiași reguli? Reflectă poveștile fidel experiența noastră de viață? Sau sunt doar un divertisment? Bănuiesc că materialistii militanți nu sunt cititori pasionați de ficțiune. În adâncul sufletului lor poate că au suspiciuni în privința poveștilor, poate li se par prea seducătoare și în contradicție flagrantă cu viziunea atee asupra lumii. Și au dreptate.

Destinele noastre sunt legate de destinele altor oameni, deși nu știm cum și de ce. Există undeva o anticameră în care stau toți cei care ne modelează viața și îi dau sens prin prezența lor: părinții, copiii, frații, partenerii, dar și băiatul care te-a terorizat în școală și fata pe bicicletă pe care ai călcat-o, bătrâna cu care te-ai împrietenit și de care ai avut grijă, căreia i-ai salvat viața cu o vorbă bună, ceea ce n-ai știut niciodată. Ei trăiesc în continuare în viața noastră, chiar dacă nu mai sunt prezenți fizic. Ei îi conferă vieții noastre profunzime și sens.

Capitolul 43

POVESTEA VIEȚII DE DUPĂ MOARTE

După cum am văzut, francmasonii aveau o activitate secretă și mulți teosofi de frunte erau și francmasoni.

Dar, dacă Madame Blavatsky și Teosofia se inspiraseră inițial din ideea rozacruciană de a îmbina religia occidentală cu cea orientală într-o unitate transcendentă, alții au simțit că opera ei înclina mai mult spre Orient. În 1914, Rudolf Steiner a părăsit Mișcarea Teosofică pentru a-și întemeia propriul lui curent, Antroposofia, în scopul de a echilibra balanța.

Cum se leagă aceasta de povestea vieții de după moarte? De-a lungul istoriei au existat mai multe viziuni despre ce se întâmplă după moarte. Credințele inițiale despre ceruri, cele din vremea lui Enoh, s-au estompat în epoca lui Homer și a psalmilor. Ele susțin că spiritul

umblă într-un fel de jumătate de viață, pătrunzând în Gaură. După viața, moarte și coborârea în iad a lui Iisus Hristos au apărut alte reprezentări ale vieții de după moarte. Potrivit lui Steiner, aceste reprezentări s-au schimbat pentru că s-a schimbat ce se întâmplă de fapt după moarte. Ce urmează este viziunea lui asupra călătoriei de după moarte.

În epoca modernă, sufletul și spiritul s-au confundat și s-au combinat, dar religiile tradiționale făceau deosebirea între suflet și spirit și pentru a înțelege experiența de după moarte trebuie să înțelegem mai întâi diferitele componente ale ființei umane, potrivit idealismului mistic, care sunt patru la număr.

1. La început este, desigur, corpul fizic.
2. Apoi urmează principiul însuflețitor care dă viață organică trupului material. Acesta este sufletul. Mistici ca Lorna Byrne îl văd umplând corpul material. În Cabala el e numit *nephesch*, iar în Teosofie *corp eteric*. Unii mistici, printre care Jacob Boehme și William Blake, i-au spus corp vegetativ, pentru că ne dă o viață la fel ca a plantelor. [\(218\)](#)
3. Cuibărindu-se în corpul vegetativ – spiritul –, care le dă animalelor spirite, forma conștiinței pe care o avem în comun cu animalele și pe care plantele nu o au. Aceasta este numită *tzelem* în Cabala și *corp astral* în Teosofie. [\(219\)](#)
4. Acesta conține, la rândul său, eul, o scânteie de natură divină. Eul ne dă sentimentul conștiinței individuale, pe care animalele nu o au, și posibilitatea de a ne bucura de liber-arbitru și de gândire liberă. [\(220\)](#)

Pentru a rămâne în viață, trupul nostru vegetativ trebuie să stea înăuntrul corpului fizic. În somn, suntem vii, dar nu și conștienți. Atunci când se uită la un om care adoarme, clarvăzătorii ei văd corpul vegetativ rămânând în corpul material, dar văd și corpul animal purtând scânteia divină, ridicându-se deasupra corului fizic. În condiții normale, acesta nu plutește în sus spre tavan, așa cum își imaginează unii, ci rămâne chiar deasupra corpului fizic sau, potrivit altor surse, emană parțial din el. [\(221\)](#)

Paracelsus a văzut în somn cum spiritul devine mai liber în mișcări, se poate înălța din trup și poate vorbi cu strămoșii sau îngerii. De obicei, când ne trezim, „am băut din Apa Uitării” și uităm întâlnirile cu îngerii, dar uneori, când suntem într-o situație îngrozitoare, spiritele ce se îngrijesc de noi ne grăiesc cu așa o ardoare, încât în dimineața următoare ne amintim ce ne-au spus. [\(222\)](#)

Cu alte cuvinte, deoarece corpul animal și eul sunt în afara corpului fizic, care respinge influențele spirituale, în timpul somnului e posibil să avem experiențe în lumile spiritelor. Visele noastre sunt de fapt un talmeș-balmeș de experiențe pe tărmurile spirituale. Pe de altă parte, când murim, celelalte trei corpuri părăsesc trupul material. Corpul vegetativ îl părăsește pe cel fizic, ducând cu el trupul animal și eul. Și se ridică din corpul fizic, iar cel vegetativ începe să piară, ca și corpul animal sau spiritul.

În epoca modernă, înălțarea și disiparea, primele stadii de după moarte, au fost explicate de Rudolf Steiner.

Există o credință populară că un om în pericol iminent de a muri, prin înec, de pildă, își revede întreaga viață în câteva secunde. După Steiner, la baza acestei credințe stă un important adevăr psihologic.

Scurta amintire este, de fapt, efectul corpului vegetativ ce se desprinde de cel fizic.

Dacă mori de-a binelea, spune Steiner, simți o claritate și o luminozitate care sunt un fel de trezire. [\(223\)](#)

Acea trecere în revistă a vieții pe care o face muribundul este scurtă și mecanică, un rezumat în imagini care se derulează repede, așa cum vedem uneori pe ecran. Totuși, nu presupune *implicare*. Pe de altă parte, când mori, corpul animal se eliberează din cel vegetativ în curs de disoluție și îți mai apare un rezumat al propriei vieți, dar unul mult mai lung și mai profund resimțit. Cât erai în viață, corpul animal îți dădea posibilitatea să ai emoții și dorințe. Dat fiind că eul tău mai rămâne în corpul animal, încă simți dorințe, dar, cum nu mai ești în corpul tău fizic, nu ai niciun mijloc prin care să ți le satisfaci.

Această a doua trecere în revistă a vieții poate reprezenta o treime din timpul petrecut pe pământ, cam 30-40 de ani. Este *Kamaloca* („locul dorinței”) în hinduism sau Purgatoriul din tradiția creștină. Dorințele tale, pe care nu ți le mai poți satisface și care trebuie purificate înainte ca eul să intre în cerurile mai înalte (*Devachan* la hinduși). Eul trebuie să se elibereze de legăturile cu existența pământească. La cel mai de jos nivel, aceste legături ar putea fi poftă animalice sau desfrânate ori dorința de a acumula bunuri materiale, dar și legături mai elevate ca, de exemplu, dragostea de artă de dragul artei (așadar artă lipsită de conținutul ei spiritual) sau atașament față de filosofia materialistă, oricât de bine intenționat ar fi el.

În timp ce suferi din cauza dorințelor neîmplinite pe care trebuie să le alungi, începi să-ți dai seama că dorințele se prindeau de tine în

timpul vieții ca niște adevărate ființe. Acum par hibrizi ai răului, jumătate oameni, jumătate animale. [\(224\)](#)

Hermes călăuzind spiritul în sus, cioplit într-o străveche
piatră de onix
(din *Antique Gems* de Rev. C.W. King, 1866)

Să vezi demoni e și dureros, și îngrozitor. Există însă și alte suferințe. Ne îndurerează propriile emoții, dar și ale altora, cu aceeași intensitate. Ceva din această suferință surprinde Charles Dickens în nuvela *Un colind de Crăciun*. Dar, spre deosebire de ce spune

povestea, spiritul nu mai are acum ocazia să îndrepte lucrurile. După moarte e prea târziu.

După ce ai călătorit pe acest tărâm și ai purificat fiecare element al corpului animal, îți lepezi corpul astral. (Steiner a spus că acei clarvăzători care se laudă că sunt uneori în contact cu morții sunt, de fapt, în contact cu aceste corpuri astrale care au câteodată urme de memorie și limbaj, dar nu și inteligența ființelor vii.) După explozia de lumină și o iluminare simțită atunci când eul tău pleacă din sfera lunii – sfera dorinței sau purgatoriu în toate religiile – spre următoarea sferă. Ca mesager al zeilor, Mercur este acolo să te călăuzească, să-ți lumineze drumul în sus. [\(225\)](#)

În veacul al IV-lea, împăratul Iulian a scris despre capacitatea luminii stelare de a radia asupra lui pentru a-i ușura intrarea într-o stare de transă în care avea o conștiință superioară. [\(226\)](#) Spaima plină de respect pe care o are cineva care umblă pe suprafața pământului crește de multe ori când ajungi în ceruri mai înalte. Vezi marile ființe spirituale, îngerii din spatele corpurilor fizice ale planetelor și ale stelelor. Acum înțelegi ce ai văzut pe pământ, obiectele fizice și evenimentele au fost creat pentru tine prin colaborarea dintre marile ființe spirituale.

În sfera lui Mercur ai putea să-i regăsești pe cei cunoscuți pe pământ, inclusiv prieteni și membri ai familiei. Va fi o regăsire fericită, dacă ai fost bun cu ei în viață, dacă ai o conștiință fără pată. Dacă nu, te vei simți izolat și departe de ei. Vei înțelege și că ființele spirituale care au colaborat la crearea condițiilor fizice pe care le-ai cunoscut în viața de pe pământ lucrau și în tine, legănându-te și educându-te să faci ce trebuia. În sfera lui Mercur, îți pui întrebări de genul: Am iubit destul? Am dat greș în iubire? Am fost gelos? Mi-am lăsat

inima să se împietrească? Am dat cu piciorul șansei de a duce o viață fericită și împlinită, cu atâta nepăsare ca în ziua aceea ploioasă de aprilie? Am ratat șansa de a fi bun, pretinzând că nu recunosc șansa? Pericolul pe acest tărâm este că îți dai seama că lucrurile pe care le-ai fi putut face, dar nu le-ai făcut sunt cea mai mare parte din viața ta.

În capitolele anterioare am văzut că misiunea lui Iisus Hristos îi privea și pe morți, și pe vii. Cel care a primit înțelepciunea lui iubitoare va înțelege călătoria prin sfere, va comunica mai bine cu ființele spirituale superioare dintre vieți și, prin urmare, se va întoarce pe pământ cu daruri și binecuvântări superioare.

Urmează trecerea prin sferele lui Venus și Marte, a Soarelui și a lui Saturn, în cele din urmă ajungându-se la prezența lui Dumnezeu.

Poate vă închipuiți un micuț eu fără trup înălțându-se spre vastele sfere cosmice, așa cum e zugrăvit de obicei. Dar, potrivit lui Steiner, adevărata imagine arată spiritul dilatându-se ca să umple mai întâi sfera amplă de pe orbita lunii, apoi pe cea a lui Mercur și așa mai departe, până când eul se extinde într-atât, încât umple întregul univers, așa cum l-a reprezentat Leonardo da Vinci în faimosul său desen al omului cosmic. Eul este întins acum peste Marele Eu. Tot cosmosul este, într-un sens, corpul acelui eu. Planetele îi sunt organe, Saturn fiind splina, Soarele inima și Luna creierul. Atunci tot cosmosul este cuprins de el. Eul începe apoi să-și reducă iar dimensiunile, ca să încapă într-un trup omenesc, iar corpurile cerești pe care le-am înglobat rămân în noi în esență. Origen, unul dintre Părinții Bisericii, scria: „Înțelege că ai un mic cosmos înăuntrul tău, iar soarele, luna și stelele sunt în tine”. [\(227\)](#)

Pentru cineva ca mine, crescut în sânul Bisericii Anglicane, descrierile făcute de Steiner vieții spirituale și lumilor spirituale sunt surprinzătoare datorită îndrăzelii și preciziei lor. Nu există niciun compromis cu materialismul. Steiner a cercetat temeinic implicațiile idealismului în fiecare aspect al vieții și în moarte.

Capitolul 44

JUNG ȘI DAIMONUL SĂU

Toată viața lui Carl Gustav Jung a fost obișnuit cu misterele. Când era copil și-a examinat viața interioară și visele, adesea mai impresionante decât trăirile din stare de veghe. Mai târziu i s-a părut că psihiatria, la a cărei îmbogățire contribuia, e în pericol să devină prea axată pe evaluarea bolilor mintale din exterior, pe categorisirea unor atitudini comportamentale. Îi lipsea, credea el, o abordare a experienței interioare pe care o găsisese citindu-l pe Emmanuel Swedenborg. Influențat de această lectură, Jung a început să conceapă un limbaj bazat pe propria lui experiență subiectivă și, asemenea lui Swedenborg, va ajunge să creadă că o parte din suflet există în afara timpului și a spațiului. [\(228\)](#)

În 1914, când trecuse de 30 de ani și ieșise din umbra lui Freud, a început o serie de experimente pe el însuși. Era influențat de Ludwig Staudenmaier, un profesor de chimie experimentală, care publicase

Magic as an Experimental Science, studiu bazat pe diferite experimente făcute pe sine însuși, printre care scrierea automată. [\(229\)](#)

Jung avea să descrie proiectul ca pe „o cufundare în întunericul necunoscutului”. Demersul a presupus și examinarea propriilor lui visuri. Într-un vis îl văzuse pe viteazul erou german Siegfried pe vârful unui munte, apărând odată cu primele raze ale soarelui. Apoi Siegfried a coborât în viteză muntele într-un car din oase omenești. În vis, Jung a luat o pușcă și a tras în el, ucigându-l. [\(230\)](#)

La vremea aceea, cel mai cumplit masacru din istoria omenirii avea loc pe câmpurile de luptă din Primul Război Mondial, la mică distanță de vila lui Jung de pe malurile Lacului Lucerna. În caz că a încercat să nu ia în seamă zgomotul luptelor în timp ce făcea experimente cu gândurile, nu a reușit. Casa lui a devenit bântuită. Fiica lui mai mică a văzut o figură albă, fantomatică, trecând prin camerele de la etaj. Noaptea cineva i-a tras pătura din cap fiicei celei mari și la un moment dat au auzit toți sunând la ușă, deși vedeau clar că nu era nimeni acolo.

În alt vis Jung s-a pomenit într-un ținut mohorât, fără soare, care i s-a părut că era tărâmul morților. A întâlnit un bătrân cu o barbă albă, lungă, care s-a prezentat drept Ilie. Pe bătrânul profet îl însoțea Salomeea, o tânără frumoasă. Jung a fost surprins să-i vadă pe cei doi împreună. Un cuplu ciudat, s-a gândit. Poate s-ar fi mirat mai puțin dacă ar fi cunoscut opera contemporanului său Rudolf Steiner, care a scris mult despre Ioan Botezătorul ca reîncarnare a lui Ilie.

Atât Jung, cât și Steiner au fost influențați enorm de misticismul lui Goethe. Primul a văzut în *Faust* – ca și în legenda lui Siegfried – o profeție despre soarta Germaniei, o țară și un popor care aspirau la

idealism și se străduiau să-l atingă, dar erau condamnați să ajungă ucigași. În *Faust*, spunea el, poporul german se pregătea inconștient pentru viitoarea catastrofă.

În poemul lui Goethe, Faust le aduce moartea lui Philemon și Baucis, doi soți în vârstă, care se iubeau ca-n prima zi. În mitologia greacă, ei sunt amabili și primitivi cu zeii travestiți care vin în casa lor. Chiar dacă n-au destulă mâncare, își taie singura lor găscă pentru oaspeți. După ce pleacă zeii, umila căsuță se prefăce într-un templu de aur și, când mor, sunt preschimbați în doi copaci care își împletesc drăgăstos ramurile.

La câțva timp după ce îi apar în vis Ilie și Salomeea, Jung îl vede pe Philemon. Bătrânul avea să iasă din visele sale și să intre în viața lui, devenindu-i mentor, daimon. Nouă întruchipare a înțelepciunii, Philemon îl depășea chiar și pe Ilie, iar Jung se plimba cu el în grădină, cufundându-se în conversații cu el.

Când l-a întâlnit pentru prima dată în vis, Philemon petrecea în Rai, având aripi ca ale unui pescăruș. Asemenea lui Ilie, era un bătrân cu barbă, dar avea coarne de taur și șchiopăta de un picior. Ducea o legătură cu patru chei, pe una ținând-o ca și cum ar fi fost gata să deschidă ceva.

Jung a început să facă un portret al lui Philemon, iar într-una din zilele în care se ocupa cu pictura se plimba prin grădină, când a găsit un pescăruș mort. Pescărușii sunt rari în regiunea aceea – Jung nu va mai vedea altul cincizeci de ani – și întâmplarea a fost pentru el un exemplu pentru ceea ce avea să numească mai târziu „sincronicitate”: coincidență prin intermediul căreia universul încerca să-i spună ceva foarte important.

A ajuns să-și dea seama că, deși inițial îl întâlnise în cadrul unei experiențe interioare, Philemon avea o existență independentă de el și știa multe lucruri pe care el, Jung, nu le știa.

Mai târziu, când Jung s-a întâlnit cu un prieten al lui Ghandi și l-a întrebat de guru al său, indianul i-a răspuns că guru al său era Shankaracharya. Jung l-a întrebat, oarecum uimit, dacă se referea la reformatorul hinduismului din secolul al VIII-lea. Indianul a spus că da, într-adevăr, la el se referea și i-a explicat că unii guru trăiau și îi învățau pe alții în formă de spirite, așa că Jung a înțeles de ce Philemon e mentorul lui.

Așa cum am văzut, numele îi vine din miturile grecești, dar apariția sa sugerează și tradiții egiptene și gnostice. Mai târziu Jung va afirma că bătrânul înțelept venea din Alexandria, orașul în care se întâlnesc Orientul cu Occidentul, și că le fusese mentor și lui Buddha, Mani, Iisus Hristos și Mahomed – tuturor celor care au comunicat cu Dumnezeu. Aripile pescărușului lui Philemon amintesc și de Sfântul Graal, pentru că Parsifal a fost călăuzit spre Castelul Graalului de regele-pescar, care s-a dovedit a fi și paznicul acestuia, iar Jung va avea un vis în care va trece o mare ca să aducă înapoi Sfântul Graal.

Explorând subconștientului, a ajuns să creadă că, deși creștinismul e în centrul oricărei înțelegeri a universului și a istoriei sale, doctrina Bisericii ajunsese prea mărginită pentru a explica marea varietate a experiențelor religioase. A scris *Paracelsus ca Fenomenon al Spiritului* (231) și a cercetat alchimia rozacrucienilor, care cuprinde elemente preluate de la Paracelsus. A studiat viața lui Iisus Hristos în relație cu astrologia, pe care Biserica nu mai avea voie să o transmită mai departe, și cu chakrele din practica religioasă orientală. Poate că a

fost la fel de influent ca Rudolf Steiner pentru mișcarea New Age, care a înflorit în secolul XX.

În *Cartea roșie*, care cuprinde jurnalele despre experiențele sale onirice, psihanalistul povestește cum a dat de Philemon în timp ce stropea lalelele din grădină. [\(232\)](#) Și a cunoscut-o și pe Baucis. Stătea liniștită la fereastra de la bucătărie și se uita la Philemon și la stropitoare.

Cei doi erau foarte în vârstă, înceți și extenuați. Orizonturile lor nu păreau să treacă dincolo de lalele. Apoi Jung observă câteva cărți de magie cabalistică și hermetică pe rafturile unui dulăpior. Jung îl strigă pe bătrân.

Mai întâi acesta nu-l aude, dar apoi se întoarce tremurând și vrea să știe ce face Jung acolo.

Psihanalistul răspunde că oamenii i-au spus tot ce știe despre magie și îl întreabă pe Philemon dacă o să-i vorbească despre asta.

Bătrânul îi răspunde că nu are nimic de spus. Când Jung insistă, îi mărturisește că el ajută bolnavii și săracii folosindu-și mila pentru ei. La asta se reduce tot.

Jung insistă în continuare, iar Philemon îi cere să nu mai fie așa de impertinent. Dar Jung încercă să afle ceva de la el, bătrânul spunându-i în cele din urmă că magia „este aspectul negativ a ceea ce poate să știe cineva”, adică „exact tot ce scapă înțelegerii”.

Jung stăruie mai departe, dorind detalii, dar Philemon îl avertizează că nu-l mai ascultă. Încă încercă să se folosească de rațiune și asta nu e bine.

Jung se simțe amețit și pleacă pe stradă, departe de casă și de grădină. Aude vecinii vorbind despre cum l-au văzut discutând îndelung cu Philemon și cred că el îi știe taine...

Mai târziu, i se arată într-o viziune bătrânul, care râde în grădina lui la miezul zilei. Nuanțele albastrii ale morților suspină în umbra casei și a copacilor. Acum îl vede pe Philemon vorbind cu o umbră albastră, care stă mai departe de celelalte, o umbră ce pare întunecată de suferință și are sânge pe frunte. Umbra, își dă el seama, este Iisus Hristos.

„Când te uiți îndelung într-o prăpastie, prăpastia se uită îndelung la tine”, spunea Nietzsche. Dialogurile din *Cartea roșie* sunt influențate de *Așa grăit-a Zarathustra*. Jung nu cercetează doar diferitele dimensiuni ale experienței religioase din diverse tradiții, ci vrea și să se confrunte cu aspectele sale întunecate și dificile. Vrea să facă parte dintr-o tradiție de gândire despre viață și lume care este, cum a zis el însuși, „nepopulară, ambiguă și periculoasă”.

„Sensul existenței mele este că existența mi-a pus o întrebare”, nota el.

Unii experimentează viața astfel. Alții nu insistă asupra tainei. Acceptă viața și și-o trăiesc mai departe. Cred că aceste două categorii de oameni nu se vor înțelege niciodată.

Jung s-a trezit în pat. Era într-o cameră de hotel. Se retrăsese acolo după o conferință. Îl durea tare fruntea și simțea că un pacient al lui se sinucisese. Mai târziu a făcut cercetări și i s-a confirmat că pacientul său se împușcase exact în momentul în care el se trezise.

Pe 11 februarie 1944, când avea 68 de ani, Jung a căzut și și-a rupt un picior. Complicațiile n-au întârziat să apară. A avut un atac de cord și și-a pierdut cunoștința.

A urmat un vis sau o viziune în care plutea în afara corpului, peste deșertul din Peninsula Arabică și vârfurile înzăpezite ale Munților Himalaya. Apoi a coborât pe pământ și a văzut un templu hindus. A înțeles că toate răspunsurile la întrebările sale, toată munca lui de o viață se află în templul acela. Apoi i-a apărut doctorul care îl îngrijea și i-a spus că încă nu-i bătuse ceasul. Doctorul fusese trimis să-l aducă înapoi.

Pe 4 aprilie, Jung s-a simțit destul de bine să se ridice în capul oaselor în pat, dar simțea o mare povară pe suflet. Știa din vis că prietenul lui, doctorul, se sacrificase pentru ca el să se însănătoșească și să trăiască spre a-și desăvârși opera. În aceeași zi doctorul a căzut la pat, învins de septicemie, și a murit peste câteva zile.

Înainte să încep documentarea pentru această carte eram impresionat după ce citisem din întâmplare câteva mărturii ale unor oameni care au văzut îngeri în Primul Război Mondial, cum ar fi Îngerii de la Mons, și mă inspirase o nuvelă a scriitorului ocultist Arthur Machen, publicată în *Evening News*, pe care mulți o confundau cu un reportaj. Dar lectura recentă m-a convins că nu putea fi adevărat.

Trupele franceze, belgiene și britanice au fost spulberate de germani lângă orașelul Mons. Înfrângerea definitivă părând aproape sigură, s-a declarat o zi națională de rugăciune, iar bisericile din Anglia erau pline ochi. Pe câmpul de luptă, englezii păreau la mila germanilor. În

timp ce englezii se retrăgeau, cavaleria germană s-a năpustit asupra lor, dar caii nemților s-au întors brusc, nevoind să meargă mai departe – ca măgarul lui Balaam. Focul a încetat de ambele părți și după aceea mulți au spus că văzuseră trei, patru sau poate cinci ființe în veșminte albe, strălucitoare, plutind în cer, cu spatele întors la britanici și cu fața la germani. [\(233\)](#)

Era o seară senină și foarte caldă, între orele opt și nouă. Luminile stranii din aer, la nu prea mare distanță de pământ, erau bine conturate și nu puteau fi o reflexie a razelor lunii, căci nu erau nori pe cer. Ofițerii și soldații le-au privit înmărmuriți cam trei sferturi de oră.

Martorii-cheie au depus mărturii care au fost date publicității înainte de 14 septembrie, când s-a tipărit povestea lui Machen. Aparițiile de aici sunt doar ca niște umbre ce amintesc de ființele care i-au învins pe cavalerii francezi la Agincourt, cu totul altfel decât fapăturile angelice despre care soldați din ambele tabere au povestit că le-ar fi zărit în tranșee.

În martie 1918, trupele britanice și portugheze care luptau în apropiere de Béthune, în nordul Franței, erau din nou în primejdie să fie nimicite de germani. Parisul era în pericol. Amintindu-și ce se întâmplase la Mons, autoritățile au mai declarat o zi națională de rugăciune. Americanii, care hotărâseră în luna mai să trimită trupe în Europa, le-au sărit în ajutor francezilor.

Din nou avangarda germanilor s-a oprit brusc din mers și a încetat să tragă. Cineva a auzit o ciocârlie cântând. Ce se întâmpla?

Mai târziu, soldații germani luați prizonieri au susținut că văzuseră o brigadă de cavalerie înaintând spre ei, în uniforme albe și pe cai albi.

Din cauza ciudatelor straie albe ale călăreților, au presupus că erau forțe coloniale pe care nu le mai întâlniseră înainte. La început, s-au gândit că acei cavaleriști acționează foarte necugetat, atacând pozițiile germane pe teren deschis. Germanii au lansat obuze și și-au îndreptat mitralierele spre ei, dar cavaleria albă tot înainta spre ei, fără să fie doborât niciun singur om, ca o maree uriașă, copleșitoare.

Capitolul 45

FÁTIMA ȘI TAINELE ÎNGERULUI PĂZITOR

Purtând numele fiicei lui Mohamed, orașul Fátima este situat în centrul Portugaliei.

În anul 1915, o fetiță de opt ani, Lucia Dos Santos, păzea turma de oi a familiei pe câmpia de lângă oraș, împreună cu niște prietene. După ce au luat prânzul și-și spuneau rugăciunea, Lucia a văzut o figură plutind peste un copac în valea de la oarecare depărtare de ele. Figura nu s-a apropiat și nici n-a încercat să comunice cu ea.

În următoarele câteva zile, a revăzut-o de două ori. Acasă, când le-a povestit ce văzuse, surorile ei au necăjit-o, spunându-i că o fi fost un om înfășurat într-un cearșaf care făcea pe fantoma.

În anul următor, verilor ei, Francisco, de nouă ani, și Jacinta, de șapte, li s-a dat voie s-o ajute pe Lucia să păzească turma.

Într-o dimineață de primăvară a început să plouă și cei trei copii s-au adăpostit într-o peșteră. După ce s-a oprit ploaia au ieșit, au luat prânzul și se jucau, când a început să bată un vânt foarte puternic. S-au uitat în sus toți trei și au văzut o siluetă apropiindu-se de ei peste copaci. Era tot albă ca neaua, iar în lumina soarelui părea transparentă ca un cristal. Când se apropia de ei, au băgat de seamă că apariția avea înfățișarea unui băiat de 14-15 ani.

– Nu vă temeți! le-a spus el. Eu sunt Îngerul Păcii. Rugați-vă cu mine!

Îngerul a îngenuncheat, lipindu-și fruntea de pământ.

Cei trei copii au simțit dorința să facă și ei la fel, așa că i-au urmat exemplul. Au repetat rugăciunea după el: *O, Doamne Dumnezeu! cred în Tine, te slăvesc, te iubesc și în Tine îmi pun nădejdea! Îți cer iertare pentru toți cei ce nu cred în Tine, nu Te slăvesc, nu Te iubesc și în Tine nu-și pun nădejdea.*

(Spre deosebire de verișoarele lui, Francisco nu auzea vorbele îngerului, dar repeta ce spuneau fetele.)

Mai târziu, în același an, într-o zi foarte caldă de vară, copiii se jucau la umbră. Erau lângă fântâna din dosul unei grădini. S-au uitat deodată în sus și l-au văzut pe înger.

– Ce faceți voi aici? i-a întrebat el.

Le-a zis să se roage mereu și că Inimile lui Iisus și Mariei aveau planuri mari pentru ei. Le-a mai spus și că el e îngerul ocrotitor al Portugaliei.

Toamna, după seceriș, copiii păzeau iar turma de oi. Mâncaseră de prânz și se rugau așa cum îi învățase îngerul. În timp ce stăteau cu frunțile în pământ, au devenit brusc conștienți de o lumină intensă ce strălucea de jur împrejurul lor. Și-au ridicat privirile și l-au văzut pe înger ținând în mâini un potir. Deasupra lui era suspendat un animal, iar sângele îi picura în potir. Copiii s-au rugat și după ce a plecat îngerul și, până să se lase întunericul, s-au întors acasă.

În anul următor, după slujba de duminică, 13 mai, cei trei copii își păzeau turmele, când au văzut un fulger sau cel puțin așa au crezut la început. Și-au adunat oile și s-au pregătit să plece acasă. Apoi și-au dat seama că nu era niciun nor pe cer. Au văzut al doilea fulger și, de această dată, și o Doamnă în alb, înconjurată de o lumină strălucitoare, plutind peste un stejar tânăr. Micuții erau la doar câțiva pași de ea, dar s-au simțit scăldați în lumină.

– Nu vă temeți! le-a zis ea. Nu vă fac niciun rău.

– De unde vii? a întrebat-o Lucia.

– Din Rai.

– Ce vrei de la mine?

Doamna le-a cerut să se întoarcă în același loc șapte luni la rând, întotdeauna în ziua de 13 a lunii.

– Voi merge și eu în Rai?

– Da, cu siguranță.

– Și Jacinta?

– Da, și ea.

– Și Francisco?

– Și el, dar trebuie să spună multe rugăciuni.

Lucia a întrebat și de o prietenă, Amelia.

– Ea va rămâne în Purgatoriu până la sfârșitul lumii. (Probabil că asta însemna că la sfârșitul lumii Amelia avea să fie eliberată ca să poată merge în Rai.)

Doamna i-a întrebat dacă nu vor să i se dăruiască lui Dumnezeu și să îndure toată suferința pe care le-o va trimite El. Copiii au spus că vor, iar Doamna le-a răspuns:

– Atunci, veți avea mult de pățimit, dar mila Domnului vă va aduce alinare.

Zicând acestea, Doamna și-a deschis brațele și din ea s-a răspândit o lumină care lor li s-a părut că-i pătrunde până în străfundurile ființei lor. Au căzut în genunchi și au început să se roage iar. Apoi Doamna a început să se înalțe spre răsărit, luminând cerul în drumul ei, așa că ei au crezut că văd cerurile deschizându-se.

Copiii au hotărât să nu povestească nimănui ce văzuseră, dar Jacinta nu s-a putut abține și veștile s-au răspândit repede. Mai întâi familia Luciei a râs de fetiță, dar apoi, când ea a refuzat să mai fie luată în râs, toți s-au îngrijorat și au încercat s-o facă să admită că mințise.

Pe 13 iunie copiii au ajuns la locul cu stejarul, așa cum le indicase Doamna. Se strânseseră acolo în jur de cincizeci de oameni. Doamna i-a spus Luciei că ar trebui să învețe să citească. Fetița a întrebat-o ce

leac să-i dea unui băiețel bolnav pe care îl cunoștea, iar Doamna i-a zis că se va vindeca, dacă se va converti într-un an. I-a mai vestit Luciei că îi va lua în curând pe sora și pe fratele ei de lângă ea.

– Și voi rămâne aici singură-singurică?

– Nu, eu n-o să mă lepăd niciodată de tine și Inima mea Neprihănită îți va fi adăpost, a liniștit-o Doamna, arătându-i viziunea inimii ei încercuită de spini.

Pe 13 iulie, cei de față au auzit-o pe Lucia strigând printre lacrimi. Doamna le arăta copiilor o viziune a iadului, cu diavoli înfricoșători în forma unor animale necunoscute. Doamna spunea că, dacă oamenii nu încetează să-l jignească pe Dumnezeu, atunci, deși războiul se va termina, unul și mai cumplit va izbucni în pontificatul lui Pius al XI-lea. De asemenea, a cerut ca Rusia „să se consacre Inimii mele Neprihănite”, avertizând că, dacă nu, păcatele se vor răspândi în lumea întreagă. (Acele vorbe au fost adesea interpretate ca o aluzie la răspândirea comunismului și a ateismului.)

Autoritățile locale ale Bisericii au fost ostile la început, sugerând că fenomenele puteau fi lucrarea diavolului. Demnitarii au amenințat copiii cu închisoarea. Adulții erau când amenințatori, când lingușitori, dacă voiau să afle secretele ce li se pot dezvălui micuților.

Pe 13 iulie Doamna i-a împărtășit Luciei ceea ce se va numi mai târziu Al Treilea Secret de la Fátima.

Raportul Vaticanului asupra acestui Al Treilea Secret a fost publicat în 1984, cu un comentariu al Cardinalul Ratzinger, care avea să devină papă. Potrivit documentului, secretul pare să prezică asasinarea papei. Au circulat întotdeauna zvonuri că Al Treilea

Secret ascunde inclusiv revelații despre iminenta încarnare a Antihristului. [\(234\)](#)

După ce i s-au dezvăluit secretele, Lucia a cerut o minune pentru a-i ajuta pe oameni să creadă.

Pe 13 august copiii nu au putut veni la întâlnirea cu Doamna, pentru că autoritățile i-au aruncat în temniță pentru scurtă vreme și chiar i-au amenințat cu tortura și cu moartea în ulei încins.

Se estimează că pe 13 octombrie au venit la locul cu pricina între 70000 și 100000 de oameni, în speranța că vor fi martori la o minune. Speranța îi înflăcărase atât de mult, încât mama Luciei se temea să nu fie atacate, dacă nu se împlinște miracolul. Era o zi cu ploaie torențială și în fotografii se vede o mare de umbrele. Doamna li s-a arătat copiilor și le-a spus că războiul e pe sfârșite și că soldații au să se întoarcă în curând la casele lor. Lucia a povestit că noroiul de pe jos nu i-a împiedicat să îngenuncheze. Ea le-a cerut să-și închidă umbrelele. Apoi copiii au văzut o viziune a Doamnei cu Sf. Iosif și Pruncul Iisus, în care amândoi făceau semnul crucii și binecuvântau lumea.

Dar au dispărut brusc și Lucia a exclamat:

– Uitați-vă la soare!

Oamenii au descoperit că se pot uita direct la soarele care ieșea din nori în clipa aceea. Au observat că se pot uita în continuare, chiar dacă astrul devine din ce în ce mai strălucitor și deodată a început să se învârtă ca o monedă pe muchie. Fenomenul a fost văzut la o sută de kilometri distanță, unii martori afirmând că semăna cu roata pe care erau trași răufăcătorii. În imagini se văd mulți oameni privind

în sus la această minune, cu fețele și trupurile scăldate într-o lumină intensă. Când s-au uitat unul la altul, au văzut că sunt învăluiți în culorile curcubeului, în continuă schimbare și transformare. Se auzeau strigăte entuziaste, toți exclamând: „Minune!” Deodată s-a înălțat spre cer un strigăt pe când soarele părea să se arunce spre pământ. Era oare sfârșitul lumii? Dar apoi „dansul” soarelui s-a oprit brusc și astrul a revenit la poziția lui normală de pe cer. Oamenii au descoperit cu uimire că, deși erau uzi până la piele cu puțin timp înainte, acum erau perfect uscați, ca și copacii, plantele și pământul.

José Maria de Almeida Garrett, profesor la Facultatea de Științe din Combra, Portugalia, a fost martor la fenomen și a întocmit o descriere a celor văzute de atâția oameni în ziua aceea. A povestit cum s-a înălțat de trei ori o coloană de fum albăstrui la doi metri deasupra capetelor micuților, apoi s-a risipit. Ca toată lumea de acolo, s-a întors și el cu spatele la copii, ca să se uite la soare, pe care l-a descris ca pe un disc limpede, bine conturat, nu estompat, cum ar fi fost dacă se vedea prin ceață sau nori. I s-a părut extraordinar că putuse să-l privească fără să-și distrugă retina.

Apoi, deodată, s-a mai auzit un strigăt din mulțime când soarele s-a făcut roșu, parcă „desprinzându-se de pe firmament” și coborând ca și cum ar fi urmat „să ne strivească cu enorma lui masă arzătoare”.

Așadar o minune la care au fost martori mii de oameni, asemănătoare celor din povestea lui Moise.

Pentru noncatolici, astfel de întâmplări s-ar putea să aibă ceva deranjant. Scopul Doamnei pare a fi de a propovădui dogma catolică. La Lourdes nu acesta pare să fi fost țelul ei când i s-a arătat lui Bernadette, însă la Fátima Doamna a pus accentul pe rugăciuni, pe evitarea iadului, precum și pe doctrina Inimii Neprihănite. Poate

ne amintește de Ecaterina din Siena, o mare sfântă, înconjurată de miracole, jucând și un rol important în politică. Ecaterina credea că o parte din misiunea ei inspirată de divinitate e să mobilizeze lumea pentru o altă cruciadă, care, din perspectivă modernă, este o acțiune marcată de ambiguități morale. Poate că e folositor să amintim că, oricât de extraordinari ar fi, cei prin care se trimit mesajele spirituale sunt totuși oameni.

Unii scriitori au văzut în aparițiile Fecioarei Maria de la sfârșitul secolului al XIX-lea un impuls care înduioșează mai mult sensibilitatea modernă, o sursă de inspirație pentru mișcarea feministă.

Băiețelul care va deveni cunoscut sub numele de Padre Pio s-a născut în 1887 într-o familie numeroasă de țărani analfabeți din sudul Italiei. A început să aibă viziuni de mic. Mai târziu se va referi la îngerul său păzitor ca la „tovarășul copilăriei mele” și va povesti că, pe vremea când era copil, credea că toată lumea vede îngeri la fel de limpede ca el. La cinci ani a făgăduit să-și dedice viața Sfântului Francisc din Assisi.

În 1910, a fost hirotonit preot și în același an a primit stigmatetele, ca Sf. Francisc din Assisi, adică rănilor lui Iisus Hristos pe cruce i-au apărut pe mâini și picioare. Unii martori ai miracolului au spus că rănilor, de mărimea unui bănuț, se întindeau peste tot, pe mâini și pe picioare, și că uneori vedeai lumină prin ele. Mai târziu se va ruga nu să nu-l mai doară aceste răni, ci să se facă nevăzute, căci prezența lor îl stânjenea. Cum rugăciunile nu i-au fost ascultate, a început să poarte mănuși și să-și pună întotdeauna șosete.

A fost mobilizat să-și satisfacă serviciul militar exact la vremea când copiii din Fátima primeau viziuni. În 1916, unui general italian pe nume Cadorna i s-a retras comanda trupelor, după o înfrângere dezastruoasă. Era în cortul lui, ținând un pistol la tâmplă, când i s-a arătat un preot care i-a spus să lase arma jos. După război, bătrânul soldat vizita o mănăstire, unde l-a recunoscut în Padre Pio pe preotul care îi apăruse în cort.

Padre Pio a fost lăsat la vatră în 1918. În luna august, asculta confesiunile credincioșilor, când a avut o viziune în care i s-a arătat Iisus Hristos cu o rană la șold și a primit în același timp un dar supranatural, numit „transfigurare”. Padre Pio avea să descrie mai târziu groaza și durerea pe care le simțise când se aruncase în el cu o lamă ascuțită din metal. Crezuse că o să moară. Două zile simțise că i se spintecă măruntaiele.

Unii dintre susținătorii lui au povestit că pierdea un pocal plin cu sânge în fiecare zi din rana de la șold. Mai târziu s-a spus că sângele îi mirosea a violete și trandafiri.

Era adesea atacat de diavoli în timpul nopții. Dimineața părea bătut cu sălbăticie, uneori sângera din gură, nas sau frunte. Diavolul îi apărea câteodată în chip de pisică neagră și alteori ca o femeie senzuală, care voia să danseze cu el. „Dacă diavolul face zarvă”, spunea Padre Pio, „e un semn foarte bun.” Credea că drumul spre Dumnezeu trece prin suferință.

Diavolul îi mai apărea și ca un bărbat înalt, zvelt și elegant care îi spunea că a venit la confesiune, dar se tot sustrăgea. În cele din urmă, Padre Pio l-a obligat să spună „Slavă lui Iisus, slavă Mariei!”, iar omul s-a făcut nevăzut în flăcări. Padre Pio a scris mai târziu despre primejdiile asupra cărora a avertizat și Sf. Pavel: „Cel

Viclean“ apare uneori deghizat în Îngerul Luminii. (*Corinteni*, 11: 14) [\(235\)](#)

A devenit repede celebru ca duhovnic, demonstrând în multe situații că poate citi gândurile celor ce vin la el. Dacă își dădea seama că omul nu e onest sau sincer, poate ascunzându-și păcatele sau nevoind să se îndrepte, era cu putință să se înfurie și să-l ocărăască, uneori chiar să-l lovească.

A fost văzut levitând și a făcut multe vindecări miraculoase, unei fete redându-i vederea. De asemenea, făcea exorcizări. Spunea că lucrarea lui cea mai importantă va începe după moartea sa și că nu va între în Rai până ce „nu-l va vedea intrând acolo pe ultimul dintre copiii săi spirituali“.

Până să moară, în anul 1968, și-a făcut mulți dușmani chiar în sânul Bisericii și a fost acuzat că e și șarlatan, și psihopat. În 2002, Padre Pio a fost canonizat de Papa Ioan Paul al II-lea, care-l vizitase în tinerețe.

Padre Pio sfătuia oamenii să-și trimită la el îngerii păzitori dacă au un mesaj sau o rugămintă pentru el. Un avocat pe nume Antilio de Sanctis i-a povestit ce minune i se întâmplase. Adormise la volan, dar reușise să conducă încă 44 de kilometri fără să aibă niciun accident. Padre Pio i-a răspuns: „Îngerul tău păzitor a condus mașina în locul tău.“

Padre Pio vorbea adesea de propriul lui înger păzitor, susținând că el îi alina adesea durerile. Creștinii vorbesc despre îngerii lor păzitori încă din vremea scrierii *Păstorul din Herma* din veacul I sau II. În

secolul XX îngerii păzitori au început să fie apreciați și înțeleși iar, calitățile și faptele fiind înfățișate în alte feluri. Papa Pius al XI-lea i-a spus unui grup de vizitatori că se roagă la îngerul său păzitor în fiecare dimineață și în fiecare seară și mai multe ori în cursul zilei, dacă are lucruri grele de făcut.

I-a vorbit unui diplomat de la Vatican despre o „taină minunată”:

„Trimite-ți îngerul păzitor înainte spre a-ți netezi calea, a-ți înlătura greutățile și a ajuta la stabilirea unei înțelegeri până ajungi tu la destinație. Roagă-ți îngerul să discute cu îngerul păzitor al interlocutorului tău, să-i ceară să-l facă pe celălalt să se simtă în largul lui, să înțeleagă. Așa putem stabili comunicarea cu oricine și oricând.

Când te muți într-un loc necunoscut, roagă-ți îngerul să stea de vorbă cu îngerii păzitori ai noilor tăi vecini...

Îngerul păzitor ne ajută și în legătura noastră cu Dumnezeu, învățându-ne cum să facem pentru ca să aibă un caracter mai intim.

Cele mai amănunțite informații despre calitățile și rolul îngerului păzitor le oferă Lornei Byrne. În opinia ei, îngerul păzitor nu te părăsește niciodată în timpul vieții pe pământ. Este atras și legat de tine prin scânteia divină care sălășluiește în tine. „Îngerul e paznicul porții sufletului vostru”, spune ea, „și uneori lasă să intre în Rai alți îngeri și oameni dragi vouă ca să vă ajute”.

Capitolul 46

HITLER ȘI ÎNGERII MAGHIARI

Doctorul Moarte

(Miniatură din *The Book of Hours*, secolul al XVI-lea)

Când l-au văzut pe Odin în fruntea unei urmăriri năvalnice prin tot cerul și au auzit zgomotul asurzitor făcut de morții călare, forțăitul cailor negri și lătratul ogarilor negri, triburile din nordul Europei au simțit că e semn rău. La sfârșitul secolului al XIX-lea, Richard Wagner a înviat spiritul năvalnic în Goana walkirilor. Muzicianul a spus astfel: „Sunt convins că există curenți de gândire universale...” Credea că aceia care știu să se încadreze în aceste curenți vor avea parte de inspirație cosmică. [\(236\)](#)

Amintirile apropiaților lui Hitler arată că și el avea un pronunțat sentiment al destinului. Credea că a scăpat ca prin minune de la moarte de multe ori în Primul Război Mondial, pentru că e ocrotit de

puteri supranaturale. Povestea că lua o dată cina cu camarazii, când o voce i-a spus să se ridice de la masă și să meargă vreo douăzeci de metri de-a lungul tranșeei, ceea ce a și făcut, ducându-și cu el gamela. Când s-a așezat, a văzut o dâră luminoasă și a auzit o bubuitură. Un obuz lovise locul unde stătuse la masă și toți camarazii lui muriseră. „Îndeplinesc ordinele pe care mi le dă providența.” A zis că nu va face nimic dacă vocea – pe care o credea a providenței – nu-i spune ce să facă. Va amâna, se va plimba singur ore întregi, așteptând să audă glasul interior. Când era în ascensiune, adversarii săi îi considerau sincronizarea și eficiența supranaturale.

„Supraomul trăiește acum printre noi!” spunea el în conversațiile private. „E aici... cutezător și crud.” În public, declara astfel: „Providența mi-a încredințat misiunea de a uni popoarele germane (...), de a-i reda patriei granițele Reichului german.” Faptul că a studiat ocultismul, filosofia lui Nietzsche și muzica lui Wagner i-a acutizat sentimentul destinului. Scriitorul ocultist englez Houston Stewart Chamberlain, ginerele lui Wagner, l-a aclamat drept un Mesia german. Idealismul sumbru crea un orizont de așteptare pentru un erou hegelian, care putea supune lumea propriei sale voințe. [\(237\)](#)

Există multe mărturii despre charisma lui Hitler. Se pare că atmosfera care îl înconjura era nesinceră. Herman Rauschning, un susținător al lui Hitler care și-a schimbat mai târziu convingerile, a descris-o ca pe „o miasmă de sexualitate tainică, nenaturală (...) sentimente prefăcute și pofte ascunse. Nimic în jurul acestui om nu este firesc și autentic”. Dar din declarațiile altor martori reiese clar că, atunci când vorbea în public, se întâmpla ceva extraordinar. „Ascultați-l pe Hitler”, spunea Gregor Strasser, un alt susținător, „un domn cu o mustață caraghioasă se preface în arhanghel.”

Entuziasmat de prima întâlnire cu Hitler-oratorul, Joseph Goebbels a scris că se simțise ca un nou-născut, că știa acum ce direcție va lua viața lui, că era vrăjit și că ochii lui Hitler erau „două stele mari, albastre”.

În acest timp, Rudolf Steiner critica însușirea unui simbol antic, svastica, în scopuri politice: „Fiți siguri că oamenii aceștia aduc acum semnul în Europa Centrală – *știu exact ce fac. Semnul funcționează.*” Dacă exista un om în viață capabil să înțeleagă realitățile spirituale din spatele charismei lui Hitler – identitatea ființelor din spatele lui –, omul acela era Rudolf Steiner.

El a protestat în repetate rânduri la adresa valului de antisemitism, numindu-l o „expresie a inferiorității spirituale”, ce trădează dispreț față de realizările culturale ale unei lumi întregi, în care evreii au jucat un rol principal, „contrariul unei gândiri sănătoase”.

Hitler l-a atacat în presă pe Steiner ca prieten al evreilor și susținătorii dictatorului au convocat lumea la lupta împotriva lui. Când una dintre conferințe i-a fost întreruptă de niște vandali din extrema dreaptă, Steiner și-a anulat turneul și la scurt timp a încetat să mai țină prelegeri în public. Circulau afirmații calomniatoare, acuzându-l de magie neagră și practici sexuale abuzive la adresa adeptilor săi. În această atmosferă, reședința lui Steiner, Goethaneum, o capodoperă arhitecturală, a arsă până la temelii într-un incendiu organizat.

În 1938, Germania a anexat Austria, iar Hitler a fost primit la Viena în uralele mulțimii în extaz. Noaptea aceea avea să rămână în istorie ca „noaptea groazei”, ca fiind începutul agresiunilor comise împotriva numeroasei populații evreiești din oraș. În jur de 70 000 de

oameni aveau să fie arestați și duși la Mauthausen, un nou lagăr de concentrare înființat pe malurile Dunării.

Mai târziu, Hitler va intra în posesia Lăncii lui Longinus, care fusese în colecția de comori a Muzeului Hofburg din Viena. Piesa avea să fie dusă înapoi în Germania, multă lume sărbătorind întoarcerea ei în patrie. A rămas la Biserica Sf. Ecaterina din Nürnberg, unde a stat expusă cu mare fală, până când spiritele care îi dăduseră putere lui Hitler l-au părăsit, lăsându-l să simtă gustul înfrângerii.

Gitta era fiica unui ofițer din armata maghiară și a unei austriece. Lucra la un atelier de fotografie împreună cu un cuplu căsătorit, Hanna și Joseph. După ce a izbucnit Al Doilea Război Mondial, iar Budapesta a devenit un loc periculos pentru evrei, s-au mutat toți trei într-o casă de la țară, nu departe de oraș, împreună cu Lilli, care era tot evreică, ca Hanna și Joseph.

Pe 25 iunie 1943, Hanna a început să primească mesaje. Când le-a pus pe seama Gittei, fata i-a explicat: „Nu eu sunt cea care vrea să-ți vorbească.”

Atunci le-a fost clar tuturor că Hanna auzea îngerii vorbindu-i. Mai târziu, și Gitta a început să simtă prezența îngerului ei păzitor, care o ajuta să înțeleagă mesajele și să pună întrebările potrivite.

Învățăturile primite erau adesea dure. Cele două tinere erau dojenite pentru marea lor ignoranță. „Oamenii”, zicea îngerul Hannei, „nu-și *cunosc* nici măcar o celulă din propriul lor trup.” Apoi li s-a spus cum fiecare celulă minuscule din corpul lor li se poate alătura la rugăciune.

Din mesajele angelice se contura o teologie ce părea să semene cu aceea din trecut, a lui Mani și Christian Rosenkreuz. Li s-a spus că extazul este presentimentul imponderabilității ce va veni când materia noastră corporală se va transforma. Ca și în *Nunta alchimică*, au fost îndemnate să aștepte cu nerăbdare sfânta nuntire a cerului cu pământul. Când va avea loc, le-au zis îngerii, nu va mai exista moarte.

Îngerii vorbeau de transformare în legătură cu cele șapte sfere și cele șapte porți interioare, ca în străvechile învățături mistice. O nouă lumină, explicau ei, poate veni doar când cele șapte flăcări se vor aprinde înăuntrul vostru, una după alta.

Unele învățături sunt extraordinare:

„Numai când este dată flămândului pâinea se face într-adevăr pâine.

Materia are sens doar în legătură cu dorințele omenești.

Dacă ascultăm cum trebuie, chiar și o piatră ne va vorbi.”

Îngerii le-au oferit o perspectivă cuprinzătoare asupra istoriei universului, spunând că fiecare din noi are un eu ce s-a format de la începuturile timpului.

Le-au și avertizat că se apropie o furtună. Orașul a fost descris ca loc cu țărână blestemată. Un strigăt de durere se auzea din univers.

În martie 1944, Ungaria a fost invadată de trupele germane. În aprilie, apartamentele evreilor din Budapesta au fost confiscate și locatarii lor trimiși în ghetou. În mai, evreii au fost obligați să poarte steaua galbenă.

„Fiecăruia i se va da exact ce are nevoie“, a spus îngerul Hannei. Dar în iunie soțul ei a fost înghesuit într-un vagon de vite și deportat.

Cu ajutorul unui preot catolic, Gitta a rechiziționat o mănăstire veche pe care a transformat-o într-o fabrică de uniforme militare. Sustinea că vrea să ajute armata în care tatăl ei servise cu mari onoruri, dar, de fapt, voia ca mănăstirea să devină adăpost pentru aproximativ o sută de evreice și copiii lor. Se baza pe faptul că, dată fiind natura patriotică a inițiativei ei, facțiunile antisemite din ce în ce mai puternice nu-și vor da seama că femeile care croiau uniforme sunt evreice.

Gitta și Hanna au continuat să se vadă după orele de lucru și să vorbească cu îngerii lor, dar pe stradă se auzeau din ce în ce mai des împușcături, naziștii maghiari dobândind din ce în ce mai multă putere și încredere în ei. Străzile ajunseseră pe mâna mai multor bande. Femeile erau în pericol. Circulau zvonuri despre vânători de evrei și camere de tortură.

Într-unul din ultimele lor mesaje, îngerii au îndemnat să se descoasă vechile stele și să se pună pe haine altele noi.

Naziștii maghiari bănuiau deja că la mănăstire au loc acțiuni subversive. Gitta s-a folosit de faptul că vorbea fluent germana, datorită mamei sale austriece, pentru a-i convinge pe soldații nemți să le apere de naziștii maghiari. A susținut că un comandant german o îndrituise cu autoritate, iar manierele ei aristocratice au fost destul de convingătoare o vreme. Dar pe 5 noiembrie 1944, „Părintele“ Kun, un fost preot ticălos, i-a descoperit șmecheria. A venit în fruntea unei gloate, în veșminte preoțești negre, cu pistoale și cuțite ascunse în brăul roșu. Însoțitorii lui au doborât porțile fabricii. Câteva femei au profitat de haosul creat ca să fugă în pădurea învecinată, dar 72 de

femei au rămas pe loc. Au fost înșiruite și duse în marș. Gitta a fost doborâtă la pământ și lovită cu picioarele. Părintele Kun a anunțat că se va îngriji să aibă parte de un „tratament special”.

Hanna îi spusese mereu Gittei că ea trebuie să supraviețuiască pentru a vesti lumii mesajul îngerilor. Gitta a descoperit acum că Hanna și Lilli nu fuseseră printre femeile care fugiseră în pădure. Erau duse în lagărul de concentrare de la Ravensbrück.

După război, un martor i-a povestit Gittei că un gardian SS, cel care o rădea în cap pe Hanna, i-a văzut părul blond de ariană și ochii albaștri și a întrebat-o: „Ce cauți *tu* aici?” Iar ea i-a răspuns: „Sunt evreică.”

Gitta a reușit să păstreze intacte caietele negre unde consemnase dialogurile cu îngerii. În 1983, la solicitarea Institutului Carl Gustav Jung din Zürich, a consimțit să apară în public și să vorbească despre experiențele ei. A spus că a fost greu de convins, căci fusese foarte mișcată când citise despre experimentele lui Jung cu propria lui călăuză spirituală, Philemon. [\(238\)](#)

Se simte poate un ecou al spuselor diferiților păzitori spirituali care au comunicat cu oameni din diverse țări și cu religii și culturi diferite, dar cu un țel comun.

Capitolul 47

ACEL "CEVA" FĂRĂ DE CARE...

Există anumite asemănări între viața președintelui Lincoln și cea a președintelui Kennedy, precum și coincidențe stranie în privința împrejurărilor în care au fost asasinați. Amândoi erau bărbați atletici, de peste 1,80 metri înălțime. Ambii erau căpitani și, desigur, preocupați de problemele rasiale. Lincoln a fost ales în Congres în 1846, Kennedy în 1946. Lincoln a fost ales președinte în 1860, Kennedy în 1960, în ambele cazuri, alegerile fiind contestate. Amândoi au fost prieteni cu un democrat din Illinois, Adlai E. Stevenson, amândoi cunoșteau un doctor pe nume Charles Taft și pe consilierul lor îl chema tot Billy Graham. Amândoi au remarcat de mai multe ori ce ușor e să împuști un președinte. Ambii au fost împușcați în cap într-o zi de vineri și legați în brațe de soțiile lor. Ambii ucigași au fost arestați de ofițeri pe nume Baker și ambii asasini au fost omorâți de un singur glonț tras dintr-un revolver Colt, înainte să fie aduși la judecată. John Wilkes Booth s-a născut în 1839,

iar Lee Harvey Oswald în 1939. Atât lui Lincoln, cât și lui Kennedy le-au succedat președinți democrați din sud, pe nume Johnson.

Cei doi mari cunoscători ai sufletului omenesc din secolul XX au fost Jung și Rudolf Steiner. Oare ei ce-ar fi spus?

Coincidențele nu sunt caracteristici ale evenimentelor din lumea materială, ci ale observației umane a evenimentelor. Dacă am privi cele două succesiuni de întâmplări fără să ținem seama de nicio descriere a lor făcută de oameni, nici de felul în care alegem să măsurăm timpul, n-ar exista asemănări semnificative.

Așadar, cele două serii de evenimente istorice prezintă coincidențe însemnate doar când sunt privite *în mod conștient*. Pentru ca o coincidență să apară, mintea trebuie *să facă* o conexiune. Cu alte cuvinte, coincidența apare din îmbinarea dintre firele mai multor vieți de-a lungul timpului. Dacă analizăm mai atent, coincidențele depind și de conexiunile lingvistice. O coincidență nu se ivește în afara limbii și dobândește sens prin locul pe care îl ocupă în alte înșirui de cuvinte.

Ca multe alte fenomene descrise în această carte, și coincidențele sunt semnificativ mai ușor de explicat din perspectiva idealistă decât din cea materialistă. Dacă mari ființe fără trup, dar inteligente, cum ar fi măreții îngeri ai planetelor și ai constelațiilor contribuie treptat la modelarea istoriei, dacă gândurile nobile ale lumii își găsesc sălaș în multe minți, așa cum susține idealismul, nu este surprinzător că aceste modele sunt trasate sau că ne simțim atrași de ideea de interconexiuni infinite în univers.

Vedem modele circulare în marile modele ale istoriei, aceleași pe care le percepem și în viețile noastre. Majoritatea oamenilor au avut

momente când au evitat să răspundă la provocări, apoi le-au văzut întorcându-se în alte forme. Sesizăm aceste modele în marile evenimente din viețile noastre, dar și, la scară mai mică, în întâmplările de zi cu zi. Recomand filmele regizorului thailandez Apichatpong Weerasethakul, minunat inspirate de idealism ca filosofie de viață. În *Syndromes and a Century*, camera de filmat se deplasează în jurul unei statui a lui Buddha din incinta unui spital, apoi vedem un grup de infirmiere mergând pe un coridor și una se oprește să-și lege șiretul de la pantofi. După aceea ni se arată un grup de medici interniști, din care unul se oprește să-și lege șiretul de la pantofi, iar după aceea camera revine la statuia lui Buddha. În această coincidență aparent minoră, ni se dezvăluie ceva magic: același gând trecând prin corpuri diferite.

Într-un capitol anterior, am văzut că tradițiile spirituale se revarsă din munții Tibetului și de acolo se răspândesc în toată lumea. De-a lungul istoriei, conducătorii tibetani au fost lideri spirituali. Cel mai renumit este, desigur, Dalai Lama, dar sunt și alții din Panchen Lama și Karmapa. Karmapa e în fruntea celor mai vechi școli dintre cele patru școli principale ale budismului tibetan, pe când Dalai Lama și Panchen Lama sunt liderii școlilor mai noi și reformiste.

Se spune că toți acești lideri sunt niște bodhisattva. Ei au ajuns la iluminare, dar au ales să se întoarcă pe pământ să ajute restul omenirii să devină conștientă. De asemenea, sunt atât de evoluți din punct de vedere spiritual, încât își pot alege următoarea reîncarnare. Un Karmapa lasă instrucțiuni în privința modului în care copilul în care se va reîncarna, noul Karmapa, urmează să fie găsit, cum va fi recunoscut. Când moare bătrânul Karmapa, adepții lui, oameni

înțelepți, pornesc în căutarea unui copil divin. Copiii aleși sunt întotdeauna precoci, învață să scrie și să citească devreme și dovedesc o înțelegere remarcabilă a doctrinei budiste. Au adesea amintiri din încarnările anterioare, recunoscând oameni și locuri din viețile anterioare.

Darurile supranaturale ce apar odată cu dezvoltarea spirituală sunt numite *siddhi* (asemenea „darurilor spiritului” din Noul Testament sau semnelor unui „prieten al lui Dumnezeu”, potrivit lui Mahomed). În budismul tibetan, se pune un accent mult mai mare pe astfel de daruri decât în majoritatea curentelor creștine. Dacă Dalai Lama a ajuns cel mai important lider politic al tibetanilor, conform tradiției, Karmapa este liderul asociat îndeaproape cu puterea de a face minuni. În tradiția tibetană, liderii Karmapa puteau nu numai să vindece bolnavii, ci și să exorcizeze demoni, să facă profeții, să zboare prin aer și să citească gândurile oamenilor, să invoce mari ființe spirituale, care să apară pe cer în fața unor impresionante mase de oameni sau să aducă ploi de petale din ceruri. Uneori, puteau să-și lase urmele tălpilor și mâinilor chiar și pe stâncă. [\(239\)](#)

În veacul al XV-lea împăratul Chinei i-a dat în dar lui Karmapa Coroana Vajra – Pălăria Neagră –, simbol al autorității sale. Incrustată cu rubine și safire, aceasta era o reprezentare materială a coroanei spirituale pe care cei cu „a doua vedere” o vedeau împodobind capul lui Karmapa.

Al 16-lea Karmapa a fost auzit recitând *om mani padme hung* încă din pântecul mamei. Născut în 1923, a făcut șapte pași și a vorbit de

cum a venit pe lume, ca și Buddha. Când era tânăr, a dat iama într-un cuib de șerpi cu venin mortal și apoi a dansat cu ei încolăciți de trup. Altă dată i-a înnodat sabia unei gârzi de parcă ar fi înnodat o frânghie.

În 1950, Tibetul a fost copleșit de China. Cea din urmă susținea că vrea să schimbe vechiul regim feudal, teocratic, care îi ținuse pe țărani în întunericul ignoranței, în superstiții și într-o sărăcie de Evul Mediu. Însoțit de Karmapa, Dalai Lama s-a dus la Mao Zedong. „Religia este otravă”, le-a spus el. Măcar acum știau cum stau...

În 1959, Dalai Lama a fugit din Tibet deghizat în soldat, iar Karmapa l-a urmat după câteva luni. La început, Karmapa a stat în India. Gazda lui, regele din Bhutan, nu putea să aibă copii. I s-a plâns lui Karmapa, care i-a răspuns nonșalant că dorința i se va împlini în curând și așa a și fost, spre încântarea monarhului.

Au început să vină în vizită la Karmapa pelerini din Europa și din America. Au povestit că i-au văzut al treilea ochi strălucind, că putea să le inducă o trăire mistică altor oameni doar pocnind din degete sau să-i deschidă unui pelerin al treilea ochi doar atingându-l pe frunte. Karmapa a început să călătorească mai mult. La o întrunire de la Londra, când și-a pus Pălăria Neagră, conform ceremonialului, celor prezenți li s-a părut că strălucea o lumină așa intensă, că umplea întreaga sală. Lumina a dispărut doar când a pus la loc înapoi Pălăria Neagră în cutia ei. A călătorit și la New York, unde s-au răspândit zvonuri că era uneori beat când ținea cuvântări și că se încurcase cu unele din adepții lui.

Când s-a îmbolnăvit de cancer, în 1976, și a fost internat, doctorii s-au mirat că reușea să-și controleze metabolismul după cum dorește.

Occidentul era din ce în ce mai fascinat de religia orientală. Budismul tibetan al Școlii Karmapa făgăduia acces liber la supranatural, ceea ce îi atrăgea pe mulți într-o vreme când creștinismul părea plictisitor prin comparație. Apologetic, ambiguu și călduț, el părea să ofere doar experiențe foarte limitate ale supranaturalului, fie între granițele stricte ale Bisericii Catolice conservatoare, fie în grupurile evanghelice excesive, care pe dinafară păreau la fel de mărginite și autoritare. [\(240\)](#)

Gânditorii inovatori din lumea creștină liberală, îndeosebi elemente din sânul bisericilor anglicană și episcopală, au făcut parte dintr-o mișcare numită „realiștii creștini” sau „ateii creștini”. Recunoșteau că viziunea materialist-științifică trebuie să fie corectă și că, în consecință, supranaturalul nu există. Limbajul religios din Biblie și alte cărți, care părea să descrie evenimente supranaturale, era poate simbolic, poate expresia poetică a unor stări psihologice, sau conținea afirmații de natură morală ori povestea evenimente dintr-un univers paralel, fără niciun efect asupra universului material. Vorbeau mult despre valoarea și importanța „experienței spirituale”, dar foloseau expresia astfel încât să însemne un sentiment neclar și călduț de contopire cu universul, nu în adevăratul ei sens atât de folositor –

o experiență legată de spirite, adică de inteligența fără trup. Din ce în ce mai mulți clerici recunoșteau că, dacă sunt sinceri, nici ei nu cred cu adevărat în astfel de fenomene. Printre ei, și John Robinson, episcop anglican, autor al volumului *Honest to God*, Don Cupitt și David Jenkins, pe-atunci episcop de Durham, care a făcut vâlvă în presă când a afirmat că nu crede în învierea trupească a lui Iisus Hristos.

Am scris această carte pentru a arăta că, deși ar trebui să împăcăm religia cu rațiunea, nu o putem împăca în niciun fel cu materialismul. Dacă recunoști că materia a existat înaintea minții, cedezi atât de mult, că nu mai rămâne nimic de apărat. Idealismul este *sine qua non*, „acel ceva fără de care” religia nu poate supraviețui. Dacă materia a fost mai întâi, dacă materia nu este un mijloc, dacă singurul sens al universului este cel pe care i-l atribuim noi, atunci marile aserțiuni ale religiei sunt fără valoare. Dacă am apărut din nimic, afirmațiile marilor religii ale lumii nu fac nici cât o ceapă degerată.

Ironia e că versiunea științifică pe care au impus-o Robinson, Cupitt și alții – pe care o cred uneori un model mecanicist al universului – este, da, revolută din anii 1950. Nu mai e versiunea în care cred oamenii de știință moderni. [\(241\)](#) Universul pe care îl explorează astăzi fizicieni de frunte are a drept principiu de bază incertitudinea. Obiectele din el pot fi în două locuri în același timp, își afectează reciproc mișcările la capete opuse ale cosmosului și interacționează cu mintea umană.

Mecanica cuantică descrie ce se întâmplă la cel mai redus nivel. Acum știm că observația conștientă afectează comportamentul particulelor subatomice. Acest lucru a fost pus în discuție pentru prima oară cu ocazia faimosului experiment cunoscut ca Pisica lui Schrödinger, probat prin „experimentul alegerii întârziate”, propus în 1978 de John Wheeler, părintele bombei cu hidrogen, și pus în practică într-un experiment de la Universitatea din Maryland în 1984. [\(242\)](#)

Așadar, o pisică în cutie și un elefant în cameră. Dacă putem afecta comportamentul materiei la nivel subatomic, de ce nu l-am putea afecta la nivel uman și chiar la nivel cosmic? Dacă e posibil la nivelul unui electron, de ce n-ar fi posibil și la nivelul unei mingi de fotbal sau al unei stele? Sau al întregului univers? „Aceasta”, afirmă fizicianul Roger Penrose, „este o întrebare profundă la care știința încă nu are răspuns.” „Mecanica cuantică”, adaugă el, „nu face distincția între particule separate și sisteme complicate de particule.”

Experimentele din cadrul misiunii Apollo II au demonstrat că în anumite împrejurări simțurile omului se adaptează atât de bine, încât pot înregistra și o singură particulă subatomică [\(243\)](#), dat fiind că știm acum că „particulele haotice” au parteneri al căror comportament îl pot influența imediat, de la distanțe intergalactice, începem să înțelegem cum ar fi posibil să concepem felul în care mintea umană exercită putere asupra materiei de la distanțe enorme *în termeni acceptabili pentru știință*. Poate că observația inteligentă a avut sau are un rol în formarea universului? Poate că universul ni se potrivește atât de bine pentru că inteligența noastră a contribuit la formarea lui? Poate că e rânduit și continuă să funcționeze conform legilor naturale datorită observațiilor umane?

John Wheeler spunea astfel: „Dacă universul e necesar pentru crearea vieții, oare nu s-ar putea ca și viața să fie necesară pentru crearea universului? Oare faptele observării, în sens cuantic, determină în vreun fel ce apare în fața noastră?”

Întemnițat în China din cauza criticilor aduse politicilor autorităților, al zecelea Panchen Lama a fost eliberat în 1977 și în ianuarie 1978 i s-

a permis să se întoarcă acasă, unde a trăit în arest la domiciliu. Dar în 1989 a protestat la adresa ocupației chineze din Tibet. După o săptămână s-a îmbolnăvit din senin și a murit.

Al 16-lea Karmapa murise cu câțiva ani în urmă, în 1981, și atât reîncarnarea lui Panchen Lama, cât și a lui Karmapa au fost disputate. Reîncarnarea celui de-al 17-lea Karmapa a fost găsită urmând instrucțiunile lăsate de al 16-lea Karmapa, după obicei. Era un băiat dintr-o comunitate nomadă de păstori de iaci, oi și capre. Mama lui visase trei cocori în noaptea dinainte să-l nască. Sunetul scoicii a umplut valea, vestind venirea lui pe lume, așa cum preziceau instrucțiunile celui de-al 16-lea Karmapa. Băiatul le-a spus părinților lui că vor veni niște oameni să-l ia și să-l ducă departe, aceștia apărând la orizont doar o zi mai târziu. L-au dus la o mănăstire unde să i se facă educație și a fost întronat în 1992 ca al 17-lea Karmapa. Dar, între timp, unii din foștii susținători ai celui de-al 16-lea Karmapa au susținut că însemnările folosite la identificarea reîncarnării erau falsificate, iar în 1994 au propus un alt candidat.

Este datoria sacră a unui Dalai Lama să găsească băiatul în care se va reîncarna următorul Panchen Lama. În 1995, Dalai Lama a declarat că a găsit a 11-a încarnare, un băiețel de șase ani, pe nume Gedhum Choekyi Nymai: „Sunt pe deplin convins de reușita tuturor procedurilor de identificare desfășurate potrivit tradiției.”

Dar guvernul chinez nu a recunoscut identificarea, susținând că fusese ilegală și arbitrară. A venit cu alt candidat și l-a arestat pe copilul identificat de Dalai Lama, ducându-l la Beijing, împreună cu familia sa. Acolo au dispărut toți.

Dalai Lama și-a exprimat îngrijorarea în legătură cu faptul că băiatul ar fi fost „omorât, drogat sau internat într-un ospiciu unde a ajuns o

legumă”. Guvernul chinez a refuzat să răspundă întrebărilor despre soarta lui, întrebări adresate de ONU, Amnesty International și Human Rights Watch, afirmând doar că este ținut într-un loc secret, „pentru propria lui siguranță”. Între timp, a înscăunat băiatul pe care îl alesese să fie al 11-lea Panchen Lama. [\(244\)](#)

În anul 2002, al 17-lea Karmapa s-a dus sub copacul unde Buddha primise iluminarea și i-a vorbit mulțimii ce se adunase să-l întâmpine. „Mulți dintre voi au avut norocul să-l întâlnească pe al 16-lea Karmapa”, le-a spus el. „Din nefericire, eu nu l-am avut”, a adăugat...

Când spunea că îi salvează pe oamenii din Tibet de religie și de superstiții medievale, Mao făcea din nou apel la teoria marxistă a religiei: e un șiretlic inventat de elitele conducătoare pentru a speria și supune masele. Îmi place să cred că este o teorie a religiei făcută de Scooby Doo.

Marx a preluat teza hegeliană potrivit căreia Mentea Cosmică își atinge țelul, perfecționându-se dialectic când întâlnește forțe potrivnice, și a adaptat-o în scopuri materialiste. Stalin și Marx au fost titani ai materialismului, iar materialismul științific în sine e o mașinărie cu efecte distrugătoare asupra omenirii și în viața aceasta, precum și în următoarea. Dacă intri în lumea spiritelor fără să știi prea bine la ce să te aștepți, ele nu-și dau seama unde se află. Sufletele lor se disipează lent. Suntem înconjurați de umbre mai mult ca oricând. [\(245\)](#)

Lorna Byrne spune, pe de altă parte, că în mijlocul acestui întuneric din ce în ce mai mulți oameni își dezvoltă capacitatea de a vedea și

de a auzi ființele spirituale de lumină.

În anii 1960 mulți misionari creștini au susținut că văzuseră ființe albe, strălucitoare în jungla africană. Apoi, în timpul Revoluției Tinerilor din Congo, rebeli înarmați amenințau o școală a misionarilor cu vreo două sute de elevi. Școala era apărată doar de câțiva soldați și de un gard șubred. Profesorii știau că rebelii au de gând să-i masacreze pe toți – copii și profesori. Erau câteva sute de oameni în armata care se apropia și singura apărare era rugăciunea.

Dar, în timp ce soldații rebeli înaintau spre clădire, misionarii i-au văzut întorcându-se brusc și fugind. La fel s-a întâmplat trei zile la rând și apoi au scăpat de pericol.

După un timp un rebel a fost rănit și adus la spitalul de lângă școală. Întrebat de ce fugiseră soldații rebeli, a explicat că văzuseră școala înconjurată și apărată de o armată de ostași în uniforme albe.

Cum ar interpreta asta clerici binevoitori ca John Robinson și Don Cupitt?

În 1991, o creștină evlavioasă pe nume Hope Price era la o conferință, când l-a auzit pe Dumnezeu vorbind în inima ei, spunându-i să scrie o carte despre îngeri. A început prin a ruga oamenii, prin intermediul unor anunțuri publicate în reviste pentru creștini, să-i trimită povești despre experiențele lor. Posturile de radio și presa locală s-au implicat și a primit sute de scrisori. Le-a strâns pe toate într-o carte intitulată *Angels, True Stories of How They Touch Our Lives*

(*Îngerii. Povești adevărate despre cum vin în viața noastră*) (Guidepost Books, 1993). Următoarele trei povești sunt reprezentative.

Cândva în anii 1960, Joan Thomassen mergea cu mașina de la Lowestoft la Ipswich, când a auzit deodată o voce strigând tare: „Apasă frâna!” Drept urmare, a evitat un camion care venea din sens opus pe mijlocul șoselei.

În 1986, Kerry Cole ieșise la cumpărături cu o prietenă care împingea un cărucior. Femeia s-a oprit să se uite la o vitrină și, într-o clipă de neatenție, i-a scăpat căruciorul din mână. S-a întors îngrozită și l-a văzut trecând de bordură pe carosabilul aglomerat. Când să se repeadă la cărucior, a apărut pe neașteptate un bărbat înalt într-o manta și l-a blocat. „O, slavă Domnului!” S-a întors să se uite după prietena ei, dar bărbatul în manta dispăruse.

La apogeul tulburărilor din Irlanda de Nord, un tânăr soldat patrula periculoasa zonă Falls Road din Belfast. La ora 2.45 noaptea se afla într-o curte interioară de lângă o biserică catolică și a văzut o lumină deasupra, care a luat treptat forma Fecioarei Maria, cu brațele larg deschise spre el. Camaradul lui a venit și el în curte și a văzut apariția, fiind convins că Maria îi apăruse astfel ca să-l scape de iad. [\(246\)](#)

În ultimele capitole l-am văzut pe Napoleon ca pe un semizeu modern, pe Jung ca pe un gânditor călăuzit de daimonul său, ca Socrate, pe Gitta și Hanna ca pe două femei care, precum Lot, au fost îndrumate de îngeri în vremuri primejdioase. Marile ființe spirituale au intervenit în Primul Război Mondial, ca și la asediul Troiei, și i s-au arătat lui Bernadette Soubrious cum i se arătaseră pe vremuri Sfântului Francisc. Abraham Lincoln a avut o viziune profetică așa cum avusese cu multe secole înainte și Constantin cel Mare. În minunea petrecută de la Fátima am văzut o minune pe scară largă, la care au fost martori mii de oameni, așa cum au fost și cele văzute de Moise. Lorna Byrne și Rudolf Steiner sunt mistici moderni, care împărtășesc aceeași viziune asupra lumii pe care au avut-o Ibn Arabi, Brunetto Latini, Paracelsus și Jacob Boehme.

În zilele noastre, nu sunt mulți oameni care văd neîncetat mereu îngeri sau alte ființe spirituale, cum vede Lorna Byrne. Poate că nimeni altcineva nu are darurile ei. Dar numeroși oameni au aceeași experiență. Un studiu efectuat în 2000 în Marea Britanie de David Hayes și Gordon Heald a arătat că 55% din persoanele chestionate au recunoscut modele semnificative în experiențele lor, 37% au simțit că li se răspunde la rugăciuni, 25% au fost conștiente de prezența morților și 25% de prezența răului. 38% au spus că au simțit prezența lui Dumnezeu. Nu s-au pus întrebări despre îngeri. [\(247\)](#)

Un studiu realizat pe internet în Marea Britanie de Bible Society și ICM în anul 2010 a informat că 31% cred în îngeri, 29% cred în îngerii păzitori și 5% cred că au văzut sau au auzit un înger. [\(248\)](#)

În America statisticile dau procente mult mai mari. În 1993 un studiu efectuat de revista *Time* a arătat că 69% din americani cred în îngeri, 46% cred în îngeri păzitori și 32% susțin că au întâlnit un înger. [\(249\)](#)

Potrivit sociologilor Christopher Bader, Cason Mencken și Joseph Baker, după un sondaj din 2008, la care au participat 1700 de persoane, 55% din americani pretind că au fost salvați din situații grele de îngerii lor păzitori. Un studiu din 2007 a arătat că numărul americanilor care susțin că au avut experiențe nemijlocite cu un înger variază în funcție de religie: 57% din catolici, 66% din protestanții evanghelici și 10% din evrei! [\(250\)](#)

Istoria modernă este o istorie seculară. Am fost educați să credem că nu au existat mari izbucniri de putere spirituală și nici evenimente „supranaturale” în epoca modernă. Am scris cartea de față ca să arăt, printre altele, că nu este adevărat.

Poate că mai important este că am fost crescuți astfel încât să înlăturăm din experiența personală orice manifestări ale forței spirituale, ceea ce nu ni s-ar întâmpla dacă știința ar explica tot ce există pe lume.

Oare în lupta dintre idealism și materialism este pe cale să câștige materialismul?

Capitolul 48

LORNA BYRNE ȘI MISTICISMUL ÎN VIAȚA DE ZI CU ZI

*Cel care caută să caute mereu, până va găsi.
Când va găsi, va fi uimit, se va minuna și va stăpâni în toate.*
IISUS, *Evangelia după Toma*

Pământul va deveni soare.
TOMMASO CAMPANELLA

*Domnul se dezvăluie în simțămintele profunde ale sufletelor
sensibile.*
ABRAHAM ISAAC KOOK

*Vânturi tăioase din nord vor acoperi totul cu gheață și Giganții de Gheață
se vor bucura. Pământul va fi pustiu și sterp și cerul se va întuneca.
Arborele Lumii va putrezi, ros de viermi. Lupi vor ieși din Pădurea de Fier,*

devenind mai curajoși și atacând oamenii, iar mamele flămânde își vor mânca bebelușii. Soarele și luna nu vor mai fi văzute și apoi, la croncănitul corbului, Arborele Lumii va tremura, iar Heimarr, străjerul zeilor, va suna din corn pentru ultima dată. Marele șarpe se va elibera, va apărea din adâncuri și se va târî spre câmpul de bătaie și, călăuziți de Loki, giganții vor veni peste munți.

Toate acestea s-au întâmplat cu multă, multă vreme în urmă, când Loki nu lua nimic în serios, dar răul creștea în el până a ajuns cu desăvârșire rău. Ceilalți zei își dăduseră seama prea târziu, iar este plin acum de răul lui. Hella, regina iadului, răsare din pământ mânând câinii infernului ținuti în lesă și, după ei, oștile iadului mărșăluiesc și se adună pe câmpiile unde va avea loc ultima bătălie. Întreaga fire tremură sub pașii giganților.

Lupul gigantic Fenris scapă din lanțul magic.

Purtând un coif de aur, Odin va conduce zeii afară din Asgard și peste puntea curcubeului, care se va sfărâma și va cădea după ce vor trece ei. Pe câmpul de bătaie își va deschide botul așa de larg, încât cuprinde cerul și pământul și Atotdevoratorul îl va înghiți pe Atotputernicul, primul zeu care va muri. Thor va ucide marele șarpe, dar Barbă-Roșie se va clătina apoi nouă pași și se va prăbuși, ucis de veninul scurs din rănile năpârcii. Conducătorul Giganților de foc va trimite flăcări de jur împrejurul Arborelui Lumii, așa că se va mistui și întunericul va veni ca un hoț în noapte.

Lorna Byrne s-a născut într-o familie săracă din Dublin la începutul anilor 1950. Casa, în care se afla și atelierul de reparat biciclete al tatălui ei, stătea să se prăbușească, ceea ce s-a și întâmplat în copilăria ei, familia rămânând pe drumuri.

Dar, chiar de la început, Lorna vedea ființe fără corp. Fratele ei Christopher a murit în fragedă pruncie și i-a devenit tovarăș de joacă. Ea vedea și îngeri. Aveau de obicei înfățișare omenească, erau îmbrăcați în veșminte viu colorate, dar aveau aripi și o lumină intensă strălucea înlăuntrul lor. Picioarele nu le atingeau pământul. [\(251\)](#) Fata credea că toată lumea îi vede, iar acum spune că toți copiii văd ființe spirituale, măcar până încep să vorbească.

Poate pentru că era mereu distrasă de ființe din alte lumi și nu se concentra asupra lucrurilor materiale așa cum ar fi trebuit, familia ei a ajuns să creadă că e retardată.

Lorna vedea un înger păzitor însoțind fiecare persoană, de obicei la trei pași în urma ei, uneori aplecându-se în față să învâluie cu iubire acea persoană. Atitudinea acestor îngeri, spune Lorna, este întotdeauna iubitoare, ei nu se înfurie niciodată.

În general, au un aspect tineresc. Nu au sex, dar își pot asuma o înfățișare masculină sau feminină sau pot să apară în diferite feluri când i se arată Lornei în momente diferite. Îngerii păzitori recunosc că doar rareori observă alți îngeri păzitori, dar se concentrează asupra omului pe care îl păzesc.

După un timp, fata nu a mai văzut tot timpul îngeri în toată splendoarea lor. În schimb, vedea o coloană de lumină mișcându-se în spatele fiecărei persoane și întinzându-se deasupra ei. Acest fascicul luminos se deschidea pentru ca Lorna să-l vadă pe îngerul păzitor când avea ceva important de comunicat. Afirmă că, dacă îngerii i s-ar arăta tot timpul în splendoarea lor cerească, ar fi atât de copleșită, că n-ar mai putea să facă față vieții de zi cu zi. Dar, și așa,

Lorna a crescut cu ceea ce numim astăzi „dificultăți de învățare” și nu a citit nicio carte în întregime nici până în ziua de azi.

Cred că este un detaliu important. Tot ce i-au dezvăluit îngerii concordă cu doctrina mistică și ezoterică pe care am cercetat-o în cartea de față. Ea nu a aflat astfel de lucruri din cărți, ci a avut viziuni ale lor.

Cu ceva timp în urmă i-a apărut un înger altfel decât alții. L-a văzut prima dată într-un colț al dormitorului ei, iar el i-a spus doar „Lorna!”. Strălucea mai tare decât alți îngeri. Era o prezență masculină, impunătoare. Au devenit în curând prieteni de nădejde și el i-a spus că-l cheamă Mihail.

Într-o zi era la țară, când a văzut un înger mai în vârstă venind spre ea peste un râu. Părea să meargă, dar picioarele nu-i atingeau apa. Îngerul cu înfățișare de om bătrân va deveni un alt tovarăș al ei, dar nu era așa de afectuos și de prietenos ca Mihail. Era întotdeauna serios și mândru, uneori aprig și furios, alteori un pic ciudat și tulburător. Odată, când a terminat de vorbit cu ea, i-a suflat în față și a dispărut brusc. Era îngerul Ilie, care avea să joace un rol important spre a o face pe Lorna să-și înțeleagă misiunea.

Când editam prima carte a Lornei, *Angels in My Hair* (de obicei dictează, folosind un program de calculator care transcrie), i-am spus ceva ce nu știa, că Ilie este un personaj din Vechiul Testament. (Unui protestant i se pare ciudat că se poate ca un om să treacă prin școală și să nu știe de biblicul Ilie, dar mi s-a spus că în Irlanda se pune mult mai puțin accent pe Vechiul Testament.) Lorna a întrebat îngerii și i s-a răspuns că da, acesta este același Ilie și că Ilie din *Vechiul Testament* a fost un om cu un înger în suflet. Când îl descrie venind peste apă, ne aduce aminte de Khadir, care în mistica islamică e

uneori identificat cu Ilie, așa cum am văzut. (Este interesant că intelectualii din comunitatea musulmană, inclusiv John Esposito și Tariq Ramadan, s-au grăbit să recunoască și să sprijine darurile Lornei.)

Lorna a întâlnit și o figură extrem de strălucitoare, de care și-a dat seama că era Regina Îngerilor. Acel înger avea aspect de femeie, spre deosebire de profetul din Vechiul Testament. Cu timpul, Lorna a început să cunoască diferitele ierarhii și tipuri de îngeri, cum ar fi îngerii tămăduitori și îngerii neamurilor. A mai întâlnit și îngerul unui copac, îngerul vulpilor – care i s-a arătat în corpul unei vulpi – și îngerul râurilor, pe care grecii l-ar fi numit probabil zeiță.

Am petrecut multe ceasuri plăcute cu ea în Irlanda și în Anglia, în zona din jurul orașului Glastonbury, în care a încercat să mă învețe să văd natura spiritelor și energiile din jurul plantelor și al animalelor. Viziunea ei este esențial creștină, dar nu exclusiv creștină, căci nu neagă realitatea spirituală din alte credințe și tradiții.

Când era în America să promoveze *Angels in My Hair*, a vizitat Metropolitan Museum din New York, unde i-a apărut spiritul templului din Dendur, în curs de reconstrucție pe atunci, care i-a zis că templul trebuie înapoiat Egiptului. Acea ființă înaltă și subțirică pe care o descrie ca fiind îngerul templului este poate ceea ce egiptenii antici ar fi numit un *neter*, adică un zeu.

Mihail a continuat să-i apară Lornei la intervale regulate, luând diferite înfățișări. Apărea deseori ca bărbat în veșminte negre de preot, iar Lorna mi-a spus că l-a văzut o dată când se plimba pe o alee cu pietriș din parcul Colegiului Teologic Minooth de lângă Dublin, a avut o discuție serioasă cu el, iar doi preoți se îndreptau

spre ei. În cea de-a doua carte a ei mai dă un exemplu: un înger își estompase lumina interioară ca să se poată juca în parc cu niște copii.

În cele din urmă, când Lorna avea 14 ani, Mihail i-a dezvăluit că era Arhanghelul Mihail. Ea l-a văzut atunci cu ochi scânteietori de safir, păr lung, purtând o coroană de aur, un veșmânt alb cu auriu și sandale, având la el un crucifix placat cu aur. Mihail strălucea ca soarele, iar ea a înțeles că era Arhanghelul soarelui. Mai târziu, avea să-l vadă cu un scut și o sabie cu mâner de aur.

Altă dată era într-un cimitir de mașini. Se jucase acolo cu o prietenă, dar apoi a văzut o lumină venind spre ea printr-un zid. O fracțiune de secundă a crezut că luna se îndreaptă spre ea, pe urmă și-a dat seama că era un înger uriaș cu o față frumoasă ca luna plină. I-a spus că e Arhanghelul Gavriil. Mai târziu avea să vadă în ochii lui o carte cu paginile întorcându-se tot timpul și va ajunge să creadă că era îngerul cărții.

După cum am constatat în capitolele anterioare, tradiția conform căreia Mihail e Arhanghelul soarelui, iar Gavriil al lunii nu este prea cunoscută în lumea creștină. Bisericii îi place să minimalizeze legătura dintre ființele spirituale și corpurile cerești. Cu toate acestea, credința respectivă face parte din multe tradiții mistice și ezoterice adunate în cartea de față.

În *Stairways to Heaven*, al doilea volum pe care l-a scris, Lorna își amintește când l-a văzut pentru prima oară pe îngerul Jimazen. Avea în jur de cinci ani, se uita cu jind la niște meri peste zidul unei grădini, când și-a ridicat deodată privirea și a văzut un înger uriaș întinzându-se pe cer cât vedeai cu ochii. Nu avea aripi, dar avea o armură vopsită în negru și o ghioagă masivă. Când a lovit pământul

cu ea, Lorna l-a simțit zguduindu-se și a fost îngrozită. A ajuns să înțeleagă că Jimazen e îngerul păzitor al pământului.

Mai târziu, a avut și o viziune a Mamei Pământ, ghemuită în miezul planetei, frumoasă, feminină, verde ca smaraldul, albastră și purpurie, se mișca încet, cu brațele ca niște pânze de corabie. Lorna a priceput că rolul lui Jimazen era s-o supravegheze pe Mama Pământ, s-o împiedice să se zvârcolească de durere de câte ori avea loc un dezastru ecologic, și avea să îi fie groază să-l vadă pe Jimazen, știind că aparițiile lui vesteau inundații, cutremure și alte dezastre naturale. Observăm aici o viziune modernă și spontană a străvechiului mit al Mamei Pământ și al lui Saturn, pe care l-am repovestit în capitolul al doilea.

Faptul că atâția oameni din epoci și culturi diferite au avut viziuni cu aceleași ființe, făcând aceleași lucruri, este un argument puternic în sprijinul existenței unei lumi spirituale cu un grad important de realitate. Așa cum susțin misticii sufiști, oamenii pot intra pe acest tărâm prin multe porți diferite, însă constituie, în fond, același loc. Călătorii se pot îndrepta spre aceleași zone din acest loc și vor întâlni acolo aceleași ființe.

Din scrierile Lornei, s-ar putea zugrăvi o imagine completă a „ecosistemului” acestui tărâm spiritual, cu multele sale niveluri și dimensiuni, cel puțin în legătură cu viața pe pământ.

Lorna a vorbit despre latura întunecată, deși foarte rar, deoarece crede că e periculos să insiste. În *Angels in My Hair* descrie ziua când a fost la pescuit cu tatăl ei și au dat de un duh rău într-o casă veche și dărăpănată. Tatăl ei a hotărât că pot să se adăpostească acolo de frig, să facă focul și să pregătească niște ceai. Dar, cum a intrat în casă, Lorna a înghețat de frică și, când tatăl ei a aprins un chibrit, acesta a

explodat, și un scaun vechi a zburat prin cameră. Până să fugă de acolo, Lorna a avut totuși timp să vadă spiritul rău, care avea aproape un metru lungime, lățimea unui piept de om și arăta de parcă era din ceară topită, nu i se distingeau gura sau ochii. Lorna spune că părea înfricoșător și că aceste creaturi demonice iau ființă în timpul ședințelor de spiritism sau când se face magie neagră.

După mulți ani, a venit la ea un om de afaceri să-i ceară sfatul. Fusesse fără scrupule ca să se îmbogățească și continua să se poarte rău cu soția și fiul lui. Știa că ar trebui să aibă remușcări, dar a spus că nu știe ce să facă pentru a se simți vinovat. Lorna și-a dat seama că omul era sub influența Satanei și, când vizitatorul stătea la masa din bucătărie, a văzut un chip trufaș ieșind din pieptul lui ca din adâncuri, apoi a observat că acel chip al răului îi zâmbește superior. Mai târziu ea a povestit că i s-a părut că spiritul rău se bucura că nu-l văzuse mai devreme – dar, desigur, bucurându-se așa, își dădea arama pe față! Așa cum am remarcat mai sus, demonii au uneori obrazul gros.

Poate pentru că are daruri ieșite din comun, demonii i se arată Lornei, dar, în acel moment, gluma se termină. Am întrebat-o cum ajung oamenii posedați, iar ea mi-a răspuns din nou că se întâmplă din cauză că „se amestecă” în lucruri oculte. Câteodată, dacă cineva a jucat jocuri primejdioase în copilărie, forțele răului abia așteaptă să pună mâna pe el, iar individul nu mai trebuie să facă nimic înfiorător la vârsta adultă – poate doar să înjure din când în când – pentru a le lăsa să intre în el. (Nu știu cine *este* Lorna acum – în sensul că nu știu cine a fost încarnarea ei precedentă – și nici cine e îngerul ei păzitor. Mi-a spus odată, dar mi s-a șters din minte.)

Ca și alte femei vizionare din trecut, precum Sfânta Ecaterina de Siena sau Bernadette din Lourdes, Lorna are o sănătate foarte subredă. Poate că altminteri nu ar avea viziuni. Fiecare din noi are în ființa sa o infimă porțiune divină, numită uneori eu. Aceasta se adăpostește în spirit, care, la rândul său, se adăpostește în suflet. De obicei, sufletul este închis în corpul material și, drept urmare, avem percepții limitate ale tărâmurilor spirituale. Lorna afirmă că uneori sufletul „se deplasează în față”, iese parțial din trup – atunci când avem viziuni. Același lucru se întâmplă și când suntem foarte bolnavi, când suntem aproape de moarte.

Lorna a fost în moarte clinică de mai multe ori. A simțit o zguduitoră chinuitoare și înspăimântătoare, dar a fost extatică în același timp. În această stare a avut unele din cele mai impresionante și revelatoare viziuni ale sale, printre care și cea în care a văzut biblioteca din ceruri a lui Dumnezeu, de care am pomenit mai înainte. (Lorna a afirmat că respectiva bibliotecă este, într-un fel, legată de Enoh, dar a refuzat să spună de ce.) În starea de moarte clinică i s-a îngăduit să asiste la Nașterea Domnului și, altă dată, să fie acolo în timpul copilăriei lui Iisus. (Această ultimă viziune pune din nou problema identității ei, căci Lorna este prezentă acolo ca un copil care interacționează cu Maria și Pruncul Iisus și e recunoscută de amândoi.) Ambele viziuni menționate mai sus sunt relatate în *Stairways to Heaven*. A mai avut și alte viziuni care conțin informații despre evenimentele din evanghelii, dar nu am permisiunea să spun mai mult. Cu privire la experiențele în care s-a înălțat la ceruri, Lorna spune că nu mai voia să se întoarcă niciodată, chiar dacă ar fi însemnat să se despartă de familia pe care o iubește atât de mult.

Nu i s-a îngăduit să moară, i s-a spus, pentru că avea o misiune de îndeplinit și, în cursul vieții, Mihail și Ilie au ajutat-o să înțeleagă

care e această misiune. I se dă voie să intervină pentru oameni în felul în care îi văd catolicii intervenind pe sfinți. Rugăciunile noastre sunt duse la Dumnezeu de îngeri, iar rugăciunile ei au fost de ajutor.

Datorită mării ei bunătăți și firii curate și iubitoare, mulți oameni au beneficii de pe urma unei apropieri de ea, chiar și de scurtă durată. De asemenea, Lorna ia asupra ei durerile altora și îi alină. Poate cea mai importantă parte a misiunii Lornei este să vorbească câtor mai mulți oameni posibil despre realitățile spirituale, îndeosebi despre rolul îngerilor păzitori.

Într-o după-amiază de vară, pe când împingea un cărucior, i-a apărut Mihail și i-a spus că îngerii au nevoie de ea ca să scrie o carte. Pe atunci părea o sarcină imposibil de îndeplinit. Povestea referitoare la întâlnirea ei cu mine și publicarea primei sale cărți, *Angels in My Hair*, o spune în capitolele 20 și 22 din *Stairways to Heaven*. Eu nu prea am vrut să mă implic. Lista de titluri de a căror publicare urma să mă îngrijesc era deja plină, mă simțeam extenuat și nu voiam să-mi asum alte proiecte. Știam și cât de sceptici aveau să fie colegii mei. În chip de scuză, m-am gândit că, dacă trebuia într-adevăr să preluăm cartea, aveam s-o dau altui editor. Dar, treptat, mi-a venit gândul că trebuie să-mi joc rolul.

Factorul hotărâtor a fost întâlnirea cu Lorna. Am fost impresionat de sinceritatea și de sfaturile ei care, deși vin din altă lume, sunt logice și liniștitor de raționale. E extraordinar să petreci un timp cu o persoană care are un alt fel de conștiință, care vede mereu lucruri pe care noi nu le putem vedea, dar care „se confirmă”. Am descoperit mai târziu că unul din darurile ei este că vede forța vitală circulând prin corpul unui om – forța concepută de medicina chineză și numită *chi*. A văzut un blocaj în fluxul meu energetic și mi-a indicat

o zonă a abdomenului pe care trebuia să mi-o examineze un doctor. Am uitat de asta – eram foarte ocupat – până când, după câteva luni, am început să simt o jenă. S-a descoperit că aveam o hernie și era nevoie de intervenție chirurgicală.

Era voia îngerilor ca Lorna să scrie cărți pentru a informa oamenii că fiecare are un înger păzitor – ales pentru el în momentul când este conceput. Înainte să ne încarnăm, îngerul păzitor este cu noi, ne pregătește pentru bucuriile și necazurile de care vom avea parte. Îngerul păzitor nu ne părăsește niciodată în timpul vieții noastre pe pământ – spre deosebire de un arhanghel, care nu e o prezență constantă și poate fi în mai multe locuri în același timp. Îngerii păzitori au nume foarte lungi, de aproximativ o sută de litere. Lorna îți poate spune o versiune prescurtată a numelui îngerului tău, care e mai ușor de reținut și ți se pare mai familiar. Vocea conștiinței sau alte îndemnuri să faci bine pot fi ale îngerului tău. Poți să-l rogi pe îngerul tău păzitor să te ajute și acesta îi poate chema pe alți îngeri să te ajute împreună cu el – de exemplu, pe îngerii tămăduitori sau pe alții meniți să te ajute să-ți desăvârșești un talent sau să-ți îndeplinești o sarcină. Ca și Papa Pius al XI-lea, Lorna spune că poți să-i ceri îngerului tău păzitor să discute cu alt înger păzitor, dacă, de exemplu, ești implicat într-un conflict și vrei să-l vezi rezolvat cât mai bine sau te duci la o ședință și îți faci griji că vei avea probleme. De asemenea, îngerul se roagă cu tine și cu alți îngeri, dând mai multă putere rugăciunilor tale. Îngerul tău păzitor te ajută să treci pe lumea cealaltă și stă cu tine acolo câțva timp.

Și totuși, niciunul dintre cei care au citit autobiografia *Angels in My Hair* nu se așteaptă totuși ca îngerii să îi dea tot ce poate să le ceară. În copilărie și mare parte a vieții ei, Lorna a trăit într-o sărăcie lucie și cu stigmatul că e retardată. După câțiva ani fericiți de căsnicie, în

ciuda bolii și sărăciei, soțul ei Joe a murit tânăr și atunci ea i-a spus Arhanghelului Mihail: „De ce nu poți să-mi faci viața un pic mai ușoară?” Și totuși, avea lucruri mărețe de realizat și pe multe le-a înfăptuit deja, așa că a avut parte de multe binecuvântări în viață pe care nu le-ar fi avut fără ajutorul îngerilor.

Mesajul Lornei este foarte important pentru epoca noastră. Oamenii trebuie să conștientizeze mai bine realitățile spirituale pentru că forțele binelui și răului se adună. În *Stairways to Heaven* scrie despre încarnarea Antihristului și adepților săi care sunt deja aici, netezindu-i calea. De partea lui Dumnezeu, copiii strălucitori sunt încă imperfecti din punct de vedere fizic, mulți sunt bolnavi sau cu dizabilități, așa că puțini supraviețuiesc după vârsta copilăriei, dar sunt, în schimb, perfecți în iubire și inteligență, precursori ai unei noi omeniri evolute. Lorna a văzut în Irlanda un băiat cu pielea mai închisă de culoare, poate indian sau pakistanez, care avea un înger în suflet, ca profetul Ilie. Dacă va supraviețui, va juca un rol important în istoria lumii. Regina Îngerilor a promis că, la momentul potrivit, se va arăta tuturor în același fel cum i-a apărut Lornei și, pe măsură ce corpurile fizice și sufletele noastre vor acționa unele asupra altora, vom continua să ne desăvârșim darurile spirituale.

În cele din urmă binele va învinge și ea n-are nicio îndoială, după cum m-a rugat să adaug.

Concluzie

Înger trâmbițând

(Detaliu dintr-o frescă de Luca Signorelli din Duomo,
Orvieto)

În polemica dintre idealism și materialism, cel din urmă are de departe câștig de cauză și ne e greu să înțelegem de ce toată lumea credea odinioară că gândurile, ideile sunt mai reale decât obiectele și

că acestea din urmă sunt umbre ale gândurilor, și nu invers. Însă eu am dorit să sugerez că idealismul oferă o descriere mai cuprinzătoare a experienței umane.

În paginile volumului de față am strâns experiențe greu de înțeles din perspectiva materialistă, nu doar minuni pentru care există dovezi temeinice și care au schimbat istoria lumii, ci și întâmplări obișnuite, din viața de zi cu zi. Aici sunt rememorate numai câteva dintre ele. Avem premoniții, vedem coincidențe care ne impresionează prin semnificația lor. Avem vise despre care credem că încearcă să ne spună ceva. Simțim când cineva se uită la noi. Simțim și dacă un loc e sfânt sau malefic. Știm cu destulă certitudine sau fără umbră de îndoială ce gândește altcineva. Acționăm greșit, iar evenimentele conspiră să ne dea pedeapsa binemeritată. În cele din urmă, bunătatea este răsplătită și rugăciunile primesc răspuns. Reușim la a treia încercare. Simțim de la mare distanță că ne trimite cineva impulsuri de iubire. Încercăm să scăpăm de o provocare și ni se ivește sub alt aspect. Împrejurările se combină pentru a ne pune la încercare cele mai mari temeri în momentele de slăbiciune pronunțată. Ne îndrăgostim și simțim că așa trebuia să se întâmple. Astfel s-ar putea să intrăm în comuniune cu inteligența ce ne călăuzește spre experiențe care cer o reacție și o iubire ce ne ocrotește și ne răspunde la gândurile cele mai intime.

Cred că în străfundurile fiecăruia dintre noi există un puternic instinct care le spune că relația dintre minte și materie nu se desfășoară într-un singur sens, de la materie la minte. Intuim câteodată că suntem într-o comuniune inteligentă cu universul – alteori într-un război intelectual. „Cel ce caută dorește un lucru, dar primește altul”, a spus Bernard de Clairvaux. „Spiritul ne păcălește, spiritul urzește planuri pe la spatele nostru, spiritul minte”, a afirmat

Hegel, scriind despre cum ne secătuie întâmplările inteligența. Și mai există un aspect, unul mai blând, al interacțiunii noastre inteligente cu universul, prezent în rugăciunea *Tatăl nostru*. „Și ne iartă nouă greșalele noastre precum și noi iertăm greșiților noștri” se referă la un proces dinamic, o curgere ca a unei ape. Iartă-i pe alții și vom lăsa un loc în tine în care forțele tămăduitoare ale iertării să curgă nestingherite.

Idealismul este filosofia care stă la baza oricărei religii, prin prisma acestui concept, toate experiențele, instinctele și intuițiile căpătând sens. Dacă spunem că este „supranatural” ca mintea să miște materia, atunci, potrivit idealismului, trăim într-un univers supranatural. Mintea stă la temelia tuturor lucrurilor și le dă viață. Se află chiar sub suprafața materială a lucrurilor, direcționându-le și mișcându-le conform unui plan divin și ca răspuns la rugăciunile noastre.

Religia și idealismul stăruie asupra a tot ce este neclar și necunoscut, asupra marilor taine ale vieții. Insistă asupra somnului, a întunericului ce ne înconjoară din toate părțile – aflându-se pe fiecare parte a vieților individuale, a istoriei rasei umane și a întregului univers material. Religia și idealismul contemplă acest întuneric, necunoscutul ce ne înconjoară și se întreabă ce emană din el.

Religia încearcă să înțeleagă întreaga experiență umană, inclusiv unele experiențe ciudate, anormale, aflate la limită - ceea ce sociologii numesc *numinosul* - și să ofere o descriere care să explice totul.

Pe de altă parte, materialismul științific vrea să categorisească aceste experiențe ca fiind inexistente. Poți trece prin așa ceva cu toată intensitatea de care e capabilă condiția umană și poți exercita asupra

lor cele mai subtile, delicate, simțitoare și profunde puteri de discernământ de care ești în stare, dar materialismul științific îți va spune că de fapt nu ai aceste experiențe pentru că nu sunt verificabile sau repetabile. Dacă ești convins că treci prin astfel de experiențe, nu faci decât să te amăgești singur.

Materialismul științific oferă o descriere clară, precisă și foarte utilă a ceea ce rămâne după ce îndepărtezi latura întunecată a vieții.

Dar una din problemele materialismului științific este că produce o descriere limitată a lucrurilor bune din viață. Dacă lucrurile bune și importante din viață, singurele care merită evaluate sunt acelea ce se pretează măsurării și verificării, atunci suntem împinși pe panta descendentă a materialismului, fiind prea interesați de bani, posesiuni materiale, mărfuri, bunuri de consum, produse electrocasnice, senzualitate și încântare. În acest caz, toate sentimentele frumoase și nobile ale omenirii pot dispărea. Am văzut mai devreme că idealismul în sens filosofic a încurajat idealismul să se răspândească în masă. Așa că și idealismul în sens filosofic încurajează materialismul în sens vulgar.

Problema este că, așa cum susțin, materialismul câștigă teren. Am pierdut atât de mult din vedere idealismul și modul său de a înțelege lumea, încât o mare parte din religie și gândirea spirituală, de fapt o componentă importantă a gândirii și culturii umane ne rămâne acum necunoscută.

Și de aceea poveștile așternute din nou în această carte sunt atât de importante. După cum am văzut, imanența divină era prezentă în viața de zi cu zi. Poveștile ne arată lucruri care nu s-ar fi petrecut dacă materialismul științific ar fi explicat totul. Când citim Dickens, de pildă, ne simțim mult mai buni și hotărâți să facem bine.

Charles Dickens este un caz extrem, dar toate poveștile au un astfel de efect asupra noastră. Ne deschid un univers structurat după întrebări *calitative*, un univers cu valori intrinseci pe care nu le-ar avea dacă nu ar exista o forță exterioară să le așeze acolo. Poveștile zugrăvesc un *univers personal*, adică preocupat de viețile oamenilor. Arată că universul interacționează și uneori jucându-se cu speranțele de bine, iubire și adevăr ale unui individ. Un povestitor creează un dialog între un om ce tânjește după fericire, frumusețe, bunătate, înțeles și o serie de întâmplări care îi frustrează acea speranță sau poate i-o împlinește într-un mod neașteptat. Poveștile ne oglindesc experiențele, ne arată cum e viața.

Așadar, ele ne pot ajuta să ne gândim la soartă, destin și la sprijinul providenței într-o perioadă când nu mai avem o metodă de a trata cu toate acestea, când nu mai avem un limbaj în care să le discutăm la modul abstract, poate în afară de cel al horoscopului personal (Acest gen de astrologie poate părea uneori superficial. Poate că astrologia a rămas fără părinți într-o epocă în care cele mai strălucite minți nu mai sunt idealiste.⁽²⁵²⁾) Începându-și cercetarea asupra felului în care putem justifica discuția despre cauzalitate în lucrurile reale, Hume a observat că era „o chestiune rareori luată în considerație”. La fel s-ar putea spune acum despre întrebările legate de sensul vieții.

Am încercat să arăt că nu este ușor de ales între rațiune și credință. Religia e rațională în viziune idealistă, cum e știința rațională în viziune materialistă. Verificarea obiectivă este piatra de temelie a științei, pe când subiectivitatea, verificarea experienței umane stau la baza religiei.

Este oare mintea un accident al materiei? Sau universul material s-a încheat dintr-o mare Minte Cosmică?

În Elveția, Acceleratorul de hadroni, un aparat cu o circumferință de peste 43 de kilometri, ale cărui concepere și construcție au durat treizeci de ani și au costat miliarde de dolari, încearcă să reconstituie condițiile care au existat cu mai puțin de o nanosecundă după Big Bang, acum 13,7 miliarde de ani. O mulțime de detectori se folosesc pentru a înregistra cea mai infimă urmă de deșeuri subatomice eliberate din coliziunile generate de aparat, cu scopul de a afla mai multe despre forțele ce-au dus la alcătuirea universului la începutul timpului.

Acceleratorul de hadroni a fost construit pentru a găsi probe în sprijinul teoriei materialiste a originii universului. [\(253\)](#)

Dar de ce aparat ai avea nevoie pentru a descoperi dovezi care să sprijine concepția opusă – idealismul? Unde ai găsi dovezi că universul material este dependent de minte și reacționează la ea? Este oare posibil să găsim urme ale Minții lui Dumnezeu?

Creierul omului este în continuare mașinăria cea mai delicată, cea mai sofisticată și cea mai misterioasă din universul cunoscut. Sunt de părere că putem emite o judecată mai bine documentată în legătură cu ce s-a întâmplat la începuturile universului doar gândindu-ne la anumite aspecte ale vieții noastre de zi cu zi decât am putea prin examinarea informațiilor oferite de Acceleratorul de hadroni.

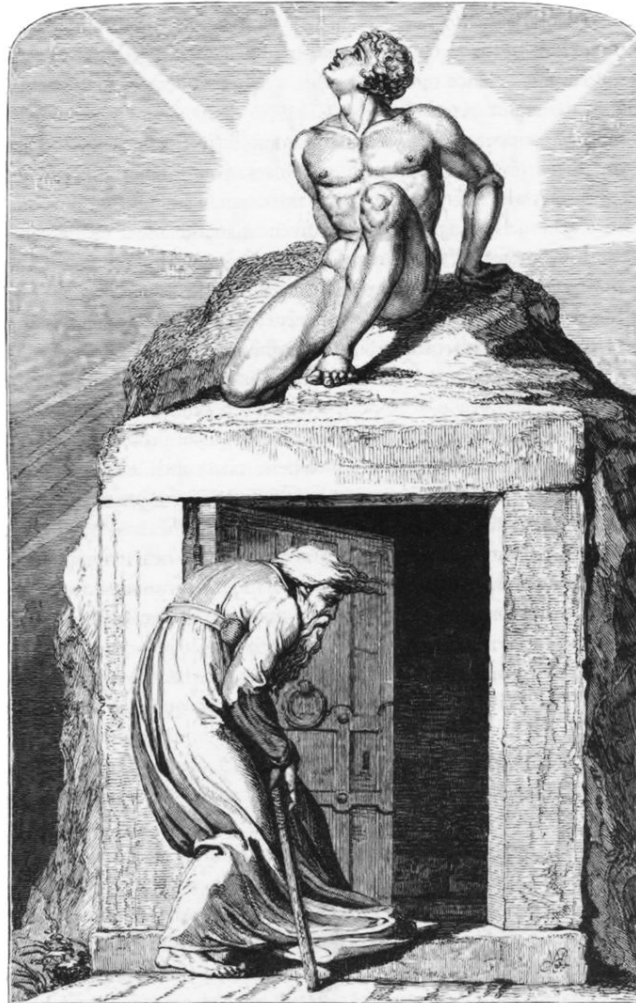
Dacă privești viața cât mai obiectiv cu putință, vei obține rezultate captivante și folositoare. Știința deschide porțile realizărilor minunate ale vieții – dar numai sub aspect cantitativ.

Dar ce se întâmplă dacă privești viața cât mai subiectiv? Dacă te concentrezi asupra celor mai tainice reacții, a celor mai mari speranțe și temeri și îți pui întrebări? Îți răspunde universul?

Ca să descoperi astfel de lucruri trebuie să le dai atenție celor mai diafane și subtile ritmuri ale spiritului uman, celor mai tainice unghere ale inimii.

Ca să ne punem întrebări legate de propria noastră experiență, trebuie să aplicăm metodele de introspecție din operele lui Dostoievski, George Eliot, Hermann Melville, David Foster Wallace, povestitori care și-au periclitat liniștea sufletească, poate chiar sănătatea mintală, pentru a se confrunța cu cele mai complicate și mai enigmatice probleme filosofice.

Oare universul îți răspunde la cele mai profunde, cele mai subtile și cele mai tainice dorințe și temeri, la cele mai sincere rugăciuni? Te-a atins vreodată aripa unui înger? Doar tu știi și poți da un răspuns. Ce intenții ai avut față de persoana iubită? Au fost ele într-un tot bun și sincere? Ce-ți dorești în adâncul sufletului? În cine te vei încrede în cele din urmă – în propria ta experiență sau în părerile experților?

Moarte și Eternitate de William Blake

Note

PREFAȚĂ

- 1 - Potrivit viziunii materialiste, imaginația nu este o facultate de încredere, fiind considerată adesea sinonimă cu fantezia. Pe de altă parte, idealismul, o filosofie pentru care gândirea este mai reală, într-un fel, decât materia, consideră că imaginația omului joacă un rol mult mai important. Ea poate intra în legătură cu marile forțe creatoare ale universului, iar noi putem deveni astfel creatori, ca și ea. Pentru o discuție despre rolul imaginației din perspectivă idealistă, vezi capitolele 30 și 38, unde sunt trecute în revistă și abordările lui Ibn Arabi, Henry Corbin, William Shakespeare și alții.
- 2 - Ca istorie a Creației, prima parte a scrierii este „creaționistă”, în sensul că vede Facerea ca pe un episod real, în care Dumnezeu a făcut lumea, ajutat de ființe angelice să-și ducă la bun sfârșit planul. Dar eu sunt de părere că, aceasta fiind expresia unei

evoluții interioare, și nu una alcătuită din frânturi de informații provenind din exterior, ea nu este neapărat incompatibilă cu descoperirile obiective ale științei moderne.

- 3 - O observație cu privire la vocabular: În general sunt foarte atent când folosesc cuvântul „supranatural”. Întrebarea „Există întâmplări supranaturale în lume?” este una de genul „De când nu-ți mai bați nevasta?”. Ambele conțin o presupunere negativă. Așa cum vom vedea în capitolul 38, „supranatural” este un cuvânt care a luat avânt odată cu materialismul și afirmă că există legi universale ale naturii, care e foarte puțin probabil să fie încălcate. Întâmplările supranaturale sunt improbabile din punctul de vedere al materialismului. Oricum, așa cum vom constata în cartea de față, idealismul ne învață să așteptăm și să căutăm astfel de evenimente.
- 4 - Filosoful neoplatonician Plotin a tranșat cauza idealismului într-un fel care nu cred să fi fost tranșat mai limpede și mai la obiect: „Obiectele exterioare prezintă numai aparențe. Lumea ideilor nu trebuie cercetată ca fiind un lucru exterior nouă și atât de imperfect cunoscută. Ea este în noi. Lumea ideilor sălășluiește în inteligența noastră. Conștiința este, așadar, singurul temei al certitudinii. Minte este propriul ei martor” (*Epistolă către Flaccus*).
- 5 - Idee prezentă și în *On the Prospects for a Folk Religion* (1793) de Hegel.
- 6 - Fie că-și exprimă convingerea în acești termeni, fie că nu, majoritatea persoanelor religioase cred implicit în idealism. Eu voi susține că nu te poți considera religios sau spiritual, dacă nu te situezi de partea idealismului, împotriva materialismului (vezi capitolul 39).

- [7](#) - A fi sigur în fața evidenței ar fi, cred eu, inadecvat, deși fanaticii din ambele tabere – fundamentalistii religioși și ateii militanți – afirmă certitudinea. Părerea mea este că reacția cea mai bună e să fii sincer, tolerant și deschis.
- [8](#) - Alvin Plantinga, *Where the Conflict Really Lies: Science, Religion and Naturalism*, Oxford University Press Inc., 2011.
- [9](#) - George Eliot, *Scenes of Clerical Life*, Blackwood and Sons, 1858.
- [10](#) - David Foster Wallace, *Infinite Jest*, Little Brown, 1996.

INTRODUCERE

- [11](#) - Sf. Toma din Aquino, marele teolog al îngerilor, a definit un mistic ca fiind „cineva care a gustat din dulceața lui Dumnezeu” care „nu se poate închipui”. (*Summa Theologiae* II/ IIq97a.2.re2)
- [12](#) - Henry Maudsley, fondator al renumitului spital de psihiatrie din Camberwell, sudul Londrei, credea că liderii spirituali, printre care Pavel, Mahomed, Maica Ann-Lee, întemeietoarea unei secte de quakeri, Swedenborg, Ignațiu de Loyola, George Fox și Charles Wesley sufereau toți de epilepsie. Pentru o relatare despre stările alterate ale conștiinței ca un câmp de luptă între credința religioasă și psihiatrie, vezi Ivan Leudar și Philip Thomas, *Voices of Reason, Voices of Insanity: Studies of Verbal Hallucinations*, Routledge, 2000. A existat un moment important într-unul dintre evenimentele publice la care a participat Lorna Byrne, la Londra, în noiembrie 2012. A recunoscut că în copilărie nu vorbea despre

viziunile ei cu îngeri și pentru că astfel ar fi ajuns la un spital de psihiatrie, iar mesajul ei n-ar mai fi ajuns niciodată în toată lumea.

13 - Să ai o „viziune binecuvântată” înseamnă se intri în extaz și să nu mai fii conștient de lumea materială. Nu este întotdeauna o trăire de fericire supremă sau lipsită de suferință. Lorna Byrne susține că o dată a fost o precedată de un înger care a ajuns în pieptul ei. Sufletul i-a fost scos cu o mișcare care a zdruncinat-o enorm.

14 - În *Annie Hall*, filmul lui Woody Allen, există o scenă impresionantă în care el și Diane Keaton stau la coadă la un cinematograf. Pe el îl irită un bărbat din spate care se dă mare în fața iubitei sale criticându-l pe Marshall McLuhan. Personajul interpretat de Woody Allen se ceartă cu tipul, spunându-i că nu știe despre ce vorbește. Atunci, nu se știe de unde, îl scoate pe Marshall McLuhan, care încuviințează îndatoritor că tipul îi înțelege total greșit gândirea. Woody se întoarce spre camera de filmat și spune: „N-ar fi grozav dacă ar fi așa și în viață?” Jonny Geller, agentul meu, m-a întrebat de ce o consider pe Lorna Byrne o autoritate. Marii mistici au o forță naturală, ceva *ca* o forță a personalității. Nu e o forță venită din cunoaștere sau din alt tip de autoritate, deși se poate hrăni din viziuni ale altor mistici și tradiții religioase. Sf. Bonaventura, biograf al Sf. Francisc, l-a definit pe acesta din urmă ca fiind „plin de cunoaștere”, povestind că atunci când a murit a arătat spre un crucifix și a zis: „Iată izvorul întregii mele cunoașteri.”

15 - *Iov*, 38:6 „... atunci când stelele dimineții cântau împreună și toți îngerii lui Dumnezeu mă sărbătoreau”. Vezi și *Facerea*, 3:24, episodul când heruvimii au blocat drumul de întoarcere în Eden.

Există și alt nivel de interpretare, mai esoteric, explicat în *Istoria secretă a lumii*. Cuvântul *Elohim*, tradus în versiunile engleze ale *Facerii* cu „Dumnezeu”, este de fapt un substantiv la plural ce se referă la șapte îngeri – sau gânduri ale lui Dumnezeu –, care acționează împreună în calitate de Cuvântul lui Dumnezeu. Ei sunt Dumnezeu în actul facerii. Poveștile din *Facerea* și din *Evanghelia după Ioan* concordă. Prin Cuvânt – prin *Elohim* – toate s-au făcut.

16 - *Cartea Jubileelor*, 2:2: „Căci în prima zi El a creat cerurile care sunt deasupra pământului și apele și toate spiritele ce-L slujesc – îngerii prezenței și îngerii sanctificării și îngerii [spiritului focului și îngerii] spiritului vânturilor și îngerii spiritului norilor și ai întunericului și ai zăpezii și grindinii și înghețului, și îngerii vocilor și tunetului și fulgerului, și îngerii spiritelor frigului și căldurii și primăverii, toamnei și verii și toate spiritele creaturilor lui care sălășluiesc în ceruri și pe pământ.” *Cartea Jubileelor* e o străveche scriere ebraică, una canonică pentru Biserica Creștină la începuturile ei. Unii savanți consideră că documentele care i-au servit drept surse sunt la fel de vechi ca și acelea care au jucat același rol pentru primele cărți din Vechiul Testament. La fel, altă operă literară enohiană, *Hermetica*, de origine egipteană, care avea să influențeze atât de mult gândirea și arta Renașterii, și lucrarea istoricului egiptean Manetho, care a scris despre îngerii păzitori, sunt mai vechi decât unele cărți din Biblie, iar izvoarele acestor texte sunt poate mai vechi decât orice stă scris în Biblie. Mai mult, rangurile diferitelor ordine ale ființelor spirituale înfățișate în respectivele scrieri sunt reprezentate în piramidele și în templele din lumea antică, ceea ce sugerează că făceau parte dintr-o cosmologie acceptată de toată lumea cu mult înainte să fie pomenite în textele care s-au păstrat. Descrierea diferitelor ordine

de îngeri menționate mai sus este tipică gândirii teosofice. Experiența mistică îi adaugă gândirii teozofice detalii, culoare și relatări ale unor experiențe personale nemijlocite, stabilite ca autentice, iar structura schematică a istoriei și universului pe care o propune această carte este în mare măsură teozofică. În zilele noastre, poate că *teosofie* este un cuvânt pe care majoritatea îl asociază cu teozofia, curent înființat în secolul al XIX-lea de Madame Blavatsky, dar, cum am văzut mai sus, originile acestui tip de gândire se află în Antichitatea greacă și, probabil, în vremuri mult mai îndepărtate. Teosofia constituie o încercare de a gândi sistematic despre experiența umană a divinului – geografia tărmurilor spirituale, diferitele ordine ale ființelor spirituale și caracteristicile lor, planul divin al cosmosului și diversele sale stadii de desfășurare, planul divin pentru fiecare ființă umană, stabilit înainte de a se naște, în viață și după moarte. Pe când teologia, așa cum este ea predată în universități, a avut tendința să se mărginească la creștinism, concentrându-se pe momentele cruciale ale doctrinei creștine pe care reprezentanții Bisericii au încercat în două mii de ani să le înțeleagă și definească ca „evenimentul apariției lui Hristos”, teozofia aspiră să fie universală și tinde să se axeze pe aspectele comune ale religiilor lumii. Are o tradiție lungă, glorioasă, deși uneori întunecată, iar structura istoriei lumii din această carte se inspiră de la scriitori care sunt figuri importante în domeniul teozofic. Urme ale acestei tradiții (lungi) am găsit în cărțile victoriene, scrise adesea de clerici de tipul celor satirizați de George Eliot în personajul Casaubon. Este o bucurie să găsești asemenea cărți, de obicei foarte ieftine, pentru că nu interesează pe nimeni nici în anticariate și nici online, pe Abebooks, fiindcă sunt ediții minuțioase, care observă asemănările dintre modele și

schimburile între marile tradiții religioase. Casaubon mi-a stat cocoțat pe umăr cât timp am scris cartea de față.

CAPITOLUL 1

17 - S-ar putea afirma că marele conflict al secolului XX este lupta dintre comunism și forțele ateismului, pe de o parte, și democrațiile creștine și teocrațiile cum e Tibetul, pe de altă parte.

18 - „Ăst câmp acoperit de rouă sfințește pașii oricărei zâne...”, spune Oberon în *Visul unei nopți de vară* (actul V, scena III). Vom analiza interesul lui Shakespeare și al altor scriitori pentru tărâmul imaginației în alte capitole.

19 - Descrierea din perspectiva idealismului a diferitelor ordine de ființe spirituale emanând din marea Minte Cosmică pentru a forma universul material se numește *emanaționism*. Originile sale se găsesc în trecutul îndepărtat, în religia egipteană. Egiptenii antici își vedeau zeii – *neteru* – ca întruchipând principiile de bază ale naturii și colaborând să-i dea formă. Una din cele mai timpurii descrieri ale emanaționismului apare în hermetism. Acesta prezenta universul ca pe o emanație a divinului, în care se îmbină straturi de emanații complicate și greu de separat unul de celălalt. Acum că aceste scrieri sau măcar ideile de la baza lor provin probabil din cercurile preoțești din Egiptul antic și e posibil ca documentele să fi fost scrise de preoți egipteni plecați în surghiun după închiderea școlilor de misterii. Alte forme de emanaționism includ descrierile *sephiroth*-ilor din Cabala și ale diverselor ordine de ființe spirituale, așa cum le-a

făcut neoplatonicianul Plotin. De asemenea, în ierarhiile îngerești la care face aluzie Sf. Pavel sau în ierarhia amănunțită așternută pe hârtie de discipolul său Dionisie Areopagitul, care a devenit ierarhia clasică a tradiției creștine. Pentru o altă descriere a diferitelor ierarhii îngerești, una făcută de înțelepții poporului zulu în secolul XX, vezi „The Ancient Wisdom in Africa” de Patrick Bowen în *Studies in Comparative Religion*, vol. 3, nr. 2., pp. 113-121. Pentru o prezentare a „piesei de teatru din Ceruri”, așa cum apare ea în tradițiile gnostic-creștine, în Cabala lui Isaac Luria și în gnoza ismailiților șiiți, vezi „The Dramatic Element Common to the Gnostic Cosmogonies of the Religions of the Book” de Henry Corbin în *Cahiers de l’Université Saint Jean de Jerusalem*.

[20](#) - 2 Corinteni, 4:18: „Lucrurile care se văd sunt trecătoare, pe când cele care nu se văd sunt veșnice.”

CAPITOLUL 2

[21](#) - Filmul are o importantă dimensiune metafizică, tipică operelor lui Terrence Malick. Regizorul nu vrea să vorbească doar despre un conflict născut din ciocnirea unui atom cu altul, ci și despre un conflict al valorilor în inima naturii. Am lucrat mulți ani la editarea și publicarea operelor eroului SAS, Chris Ryan, și știu că *La hotarul dintre viață și moarte* este unul din cele două filme care transmit cel mai bine adevărata senzație pe care o ai într-o luptă.

[22](#) - Neoplatonicianul Proclus a scris că, potrivit teologiei orfice, „divinitatea care e cauza puterii stabile și a uniformității, precum

și primul principiu al transformării tuturor lucrurilor, are caracteristici masculine, dar divinitatea, care emană din sine toate dezvoltările și puterile, este feminină, iar comunicarea între cele două este denumită în teologia sfintei căsătorii (...) căsătoria Cerului cu Pământul, a lui Saturn cu Rhea". Citat în Plotin, *The Works*, cu un comentariu de G.R.S. Mead, 1929.

23 - Natura mineralelor este să se fragmenteze și să rupă. De asemenea, „Eul devine manifest prin contrarii și conflictele dintre ele; este o *coincidentia oppositorum*". Carl Gustav Jung, *Psychology and Alchemy*, Routledge, 1944.

24 - Dezvoltarea conceptului de „Cuvânt” ca principiu de organizare a universului poate fi urmărită de la Heraclit și stoici până la Filon din Alexandria, educat în Grecia, care probabil că a exercitat o mare influență asupra autorului Evangheliei lui Ioan. În tradiția greacă, Apollo era reprezentarea divină a acestui principiu ordonator. Vezi David Fideler, *Jesus Christ, Son of God: Ancient Cosmology and Early Christian Symbolism*, Quest Books, 1996. Vezi și *The Popol Vuh*, 1,1 „Totul era în așteptare înfiorată, totul era liniștit și tăcut, totul era încremenit în nemișcare, totul era liniștit și goală era nesfârșirea cerurilor. Atunci a apărut primul cuvânt”.

25 - Plotin, unul din discipolii lui Platon, care a dus idealismul în direcția misticismului practic, a scris: „În această lume inteligibilă, totul este transparent. Nicio umbră nu stânjenește vederea. Toate ființele se văd una pe cealaltă și se întrepătrund până în străfundurile naturii lor.” (*Eneadele*, V.8)

26 - Potrivit perspectivei mistice, dimensiunea vegetală întruchipată de Adam și Adam există în noi ca principiu vital care dă viață trupurilor noastre materiale și le conferă o anumită ordine. Cum

spune poetul sufit Rumi, „Tu și eu am fost cu Adam și Eva la început”. Asupra acestei teme vom reveni în mod repetat.
Mathnawi, vi. 735.

CAPITOLUL 3

[27](#) - În afară de Soare și de Lună, Venus este singurul corp ceresc care strălucește destul de tare, încât să arunce umbre.

[28](#) - Smaraldul era piatra prețioasă sacră pentru Hathor, zeul care-i corespunde lui Venus în mitologia egipteană. În poemul medieval *Războiul de la Wartburg* se păstrează tradiția unui smarald căzut din coroana lui Lucifer și vom vedea mai târziu de ce a devenit el un element important în povestea Graalului.

[29](#) - Toți oamenii își doresc nespus fericirea. Moartea este negrul acela din spatele oglinzii care ne dă posibilitatea să ne vedem pe noi înșine.

[30](#) - Susținând că Adam și Eva știau că sunt goi, *Facerea* sugerează că ei, animale fiind, au devenit conștienți de faptul că au corpuri, conștientă care plantelor le lipsește. Odată cu această conștientizare a apărut latent și „păcatul”.

[31](#) - Recunoaștem această dualitate, anume că răul ne atacă din două direcții, în rugăciunea *Tatăl nostru*: „Și nu ne duce pre noi în ispită (Venus) și ne izbăvește de cel viclean (Saturn).”

[32](#) - De pildă, Mihail este zugrăvit, conform tradiției, în chip de Arhanghel al Soarelui, iar Gavriil ca Arhanghel al Lunii. Pentru o

discuție amănunțită a astronomiei ca știință explicită, dar și desconsiderată sau codificată în Biblie, în arta creștină și în arhitectura bisericească, vezi Jonathan Black, *The Secret History of the World*, Quercus Books, 2007 (Jonathan Black, *Istoria secretă a lumii*, Editura Nemira, 2009, 2013).

[33](#) - Inscripție tamilă citată de renumitul erudit în tradiții religioase Ananda K. Coomaraswamy.

CAPITOLUL 4

[34](#) - Compară Sutrele yoga ale lui Pantanjali, de pildă:

„Meditează la elefant pentru a dobândi puterea elefantului.
Meditează la ureche pentru a auzi la mare depărtare.
Meditează la luminozitatea bumbacului pentru a trece prin spațiu.”

[35](#) - Călăuzită de Femeia-Păianjen, fetița a reușit să ajungă înapoi acasă și să-i învețe pe indienii Navaho cum să țeară frumoasele modele pentru care li s-a dus faima.

CAPITOLUL 5

[36](#) - Condurul din sticlă al Cenușăresei trimite, evident, la potrivirea perfectă. O mulțime de basme pe care le știm din copilărie –

Frumoasa din pădurea adormită, Jack, ucigașul de uriași, Cenușăreasa – povestesc ce li s-a întâmplat îngerilor.

37 - *Poimandres*, „cunoașterea lui Ra”, un capitol din *Corpus Hermeticum*, descrie înălțarea spiritului unui om spre ceruri, lepădându-și defectele în diferite sfere, de pildă, descotorosindu-se de intrigile viclene în sfera lui Mercur, de poftele trupești în cea a lui Venus, de nesăbuință în Marte, de lăcomie în Jupiter și de fățărnicie în Saturn.

38 - Novalis: „O naștere pe pământ înseamnă o moarte în lumile spiritului.”

39 - În *A doua carte a lui Ezra* e înfățișată o primă lume spirituală, locuită de omenire înainte de crearea celei materiale (*A doua carte a lui Ezra*, 3:4-7).

40 - Miturile îi arată pe zei – îngeri – făcând anumite lucruri pentru ca oamenii să fie în stare să le facă și ei. Ei ne netezesc calea. Povestea lui Isis și Osiris vorbește despre cum ajungem să ne naștem și să trăim în lumea materială o perioadă limitată, măsurată de soare și lună, și despre cum vom fi puși la încercare și vom trece prin probe, potrivit darurilor cu care am fost binecuvântați. Despre cum ni se va da ajutor divin dacă îl cerem și apoi despre cum vom muri pentru lumea materială, continuând totuși să trăim o vreme în tărâmurile îngerești. Trăim doar atât cât să fim puși la încercare din nou și din nou. Avem propriul nostru conflict cu Seth și preoții egipteni ne făgăduiesc că după moarte îl vom întâlni pe Osiris și vom vedea ce se întâmplă prin prisma lui.

CAPITOLUL 6

- [41](#) - Principala sursă a acestor povești despre metamorfozare este, bineînțeles, Ovidiu, câteva expresii fiind însă preluate din scrierile lui Shakespeare.
- [42](#) - Există o maximă atribuită lui Baal Shem Tov, întemeietorul iudaismului hasidic: „Lângă fiecare fir de iarbă stă un înger care spune: Crești! Crești!”
- [43](#) - Milton a descris corpurile spirituale ca fiind „moi și necompuse în esența lor pură, nelegate sau încătușate cu încheieturi și membre, și nici întemeiate pe șubreda putere a oaselor”, îngerii având capacitatea să se metamorfozeze când își urmăresc „scopurile eterice” (*Paradise Lost*, Cartea I, 425-430).
- [44](#) - Într-un alt basm celtic, *Cormac's Adventure in the Land of Promise* (*Aventurile lui Cormac în Țara Făgăduinței*), regele călătorește prin acel ținut, găsește o fântână din care izvorăsc cinci pâraie și i se spune că fiecare dintre ele este unul din cele cinci simțuri. Iată o uimitoare răsturnare de situație în cadrul narativ, care ne face să înțelegem dintr-odată că perspectiva povestitorului e de pe cealaltă lume, cu alte cuvinte, că el privește din unghiul celeilalte lumi cum se formează lumea materială obișnuită. În această privință basmul seamănă cu scena din filmul *Matrix*, bazat pe romanele ezoterice și mistice ale lui Philip K. Dick, în care spectatorului i se arată brusc că personajele sunt legate în mașini ce experimentează o lume virtuală pe care o confundă cu lumea reală. Povești ca aceasta și ca aceea a lui Taliesin ne înfățișează, la un anumit nivel, ce se întâmplă în inițiere, arătându-i cititorului sau ascultătorului perspectiva celeilalte lumi. În măsura în care

obișnuiesc cititorul cu această abordare, poveștile respective pot fi considerate inițiatice în sine.

CAPITOLUL 7

- [45](#) - Misiunea lui Odin era să combată posibilitatea ca răul, care ajunsese pe lume odată cu apariția animalelor, să ajute la dezvoltarea facultăților necesare pentru a rezista ispitei și vicleniei lui Venus. Astrologii nordici urmăreau mișcările complicate ale lui Mercur și Venus pe la răsăritul și apusul soarelui, mutându-se din loc în loc și înțelegând că destinul omenirii e strâns legat de relația dintre aceste două planete.
- [46](#) - Poveștile despre Odin și Asgard, ca și cele despre Zeus/ Jupiter, vorbesc despre o vreme în care s-au repurtat marile victorii asupra forțelor lui Saturn și Venus, materialismul și ispita, dar și o vreme când războiul era departe de a se fi terminat pe ambele fronturi. Forțele materialismului aveau să se ridice din nou sub forma fiilor lui Saturn, Giganții și Titanii. Forțele materialismului au amenințat întotdeauna, gata să atace din exterior, iar Venus a fost inamicul din interior.
- [47](#) - Pentru o descriere clară și concisă a câmpurilor morrice în raport cu știința modernă, vezi cartea lui Rupert Sheldrake, *The Science Delusion*, pe care am editat-o și publicat-o anul trecut. A apărut anul acesta în America, pe lista lui Deepak Chopra, sub titlul *Science Set Free*.
- [48](#) - Mary Midgley, *The Guardian*, 27 ianuarie 2012.

- [49](#) - „Dacă toată lumea-ar fi din hârtie/ Și toate mărilor din cerneală/
Și toți pomii din pâine cu brânză/ Oare ce-am mai avea de băut?”
Această poezioară pentru copii face aluzie la un mare mister al universului care preocupă știința de azi. Cosmosul nu trebuie neapărat să fie așa cum este, atât de bine armonizat, încât să ni se potrivească și să ne ofere condițiile necesare vieții. Ar putea fi potrivit, favorabil în toate felurile, dar să îi lipsească un singur element insignifiant, fără de care viața ar fi imposibilă.
- [50](#) - *Corpus Hermeticum*: „Nu există lucru în univers care să fie lipsit de viață” (Cartea a XII-a, o cuvântare a lui Hermes către Tat).
- [51](#) - Picturile tradiționale reprezentând Nașterea Domnului simbolizează minunat acest proces istoric.
- [52](#) - Rudolf Steiner a afirmat că pietrele au o conștiință ca aceea omului aflat în transă profundă.
- [53](#) - Pliniu cel Bătrân, *Istoria naturală*, Cartea a II-a, capitolul 102:
„Luna umple corpurile când se apropie și le golește când se retrage. Fluxul de sânge crește sau scade odată cu ea. Este steaua spiritului animal.” Eleazar, habotnic din secolul I, a afirmat că sufletul are o mare aptitudine, chiar și întemnițat în corp, căci face din corp organul său de percepție, dar până nu ajunge în propria sa sferă nu se umple de bucurie și putere fără margini. Este celebru și dictonul matematicianului și misticului francez Blaise Pascal: „Inima are rațiuni pe care rațiunea nu le cunoaște.” La inimă ar fi putut adăuga plămânii, stomacul, organele genitale, sistemul nervos și chiar și creierul.
- [54](#) - Cum premisa idealismului este opusă celei a materialismului, ideile pe care le generează îi pot părea gândirii moderne

răsturnate, cu susul în jos. Așa cum vom vedea, mulți gânditori idealști, de la Iisus Hristos la maeștrii Zen, s-au jucat cu această capacitate paradoxală. Ea este mult mai prezentă în miturile nordice – pentru care spațiul și timpul înseamnă puțin – decât în cele mai cunoscute, grecești și romane, și poate că asta explică de ce există așa de puține repovestiri populare ale lor. Chiar și victorienii, care erau talentați la asemenea lucruri, au avut de făcut eforturi cu miturile scandinave, mărturie stând rescrierea semnată de Lancelyn Green, poate cea mai nereușită dintre rescrierile sale.

CAPITOLUL 8

[55](#) - Graiul păsărilor. Solomon spune în Coran că „am fost învățați graiul păsărilor”. Asta înseamnă „știm să vorbim cu inteligențe mai dezvoltate”, păsările simbolizând aici îngerii. Același simbolism e folosit și în parabola seminței de muștar, unde copacul reprezintă arborele lumii, stâlpul care trece prin toate nivelurile existenței și ale realității, iar păsările cerului de pe ramurile mai înalte sunt îngerii. Analiză după René Guénon. („The Language of Birds”, în *Studies of Comparative Religion*, vol. 3, nr. 2, 1969)

CAPITOLUL 9

- [56](#) - Tradițiile religioase de diverse feluri pun accentul pe epoci diferite. Întreaga mitologie greacă și romană este cuprinsă într-un scurt fragment din capitolul 6 din *Facerea*, unde se face aluzie la faptul că îngerii și-au luat de soții ființe umane și la oamenii puternici care s-au născut din aceste uniuni.
- [57](#) - Perseu este un erou solar, faptele sale amintind de cele ale eroilor Soarelui de dinaintea lui. Se luptă cu un monstru saturnian al materialismului, care vrea să prefacă întreaga lume în materie moartă. După cum vom constata, în perspectiva idealistă, aceste tipare repetitive din istorie nu lasă impresia că ar fi „inventate”. În istorie tiparele se repetă după bunul plac al astrilor și al planetelor.

CAPITOLUL 10

- [58](#) - Lorna a scris despre un diavol care acționa spontan. Una dintre puținele ocazii în care o puteți asculta pe Lorna Byrne vorbind despre „cealaltă parte” este un interviu realizat de Graham Hancock, filmat și postat pe website-ul acestuia.
- [59](#) - Literatura enohiană este adesea citată și luată drept autoritate în Noul Testament, unde chiar Iisus Hristos face aluzie la ea. *Cartea lui Enoh* a fost considerată pierdută timp de 1 500 de ani, fiind redescoperită de francmasonul scoțian James Bruce în 1773, pe un teritoriu care face parte din Etiopia de azi.
- [60](#) - Said din Toledo, istoric din secolul al XI-lea, consemnează că tradiția potrivit căreia Toth sau Hermes, numit Enoh de iudei și

Idris de musulmani, trăia în Egipt, a dat naștere științei antediluviană care a vorbit mai întâi de mișcarea planetelor, a construit temple închinat zeului suprem și a avertizat oamenii cu privire la unele catastrofe, inclusiv Potopul. „Și am văzut ieșind la iveală stelele cerului și am socotit porțile prin care înaintau, și am notat timpul la care au ieșit. Mi-am notat în același timp numele lor, drumul lor mereu reînnoit și pozițiile lor, vremea, lunile prin care trec...” (*Cartea lui Enoh*, cap. 33); Robert Lomas și Christopher Knight au sugerat în *Uriel's Machine* că ar fi vorba despre o descriere a unui monument megalitic și a funcției sale de a prevesti mișcările corpurilor cerești, de unde și anotimpurile. Mulți mai speră și astăzi să dezgroape biblioteca lui Enoh din deșertul Africii de Nord, în care s-au păstrat tradițiile Sălii Documentelor. Unii cred că ar fi îngropată sub labele Sfinxului. Lorna Byrne a oferit o descriere expresivă și amănunțită a acestei biblioteci, care există într-o dimensiune spirituală în cartea ei *Stairways to Heaven*.

[61](#) - Malahia l-a profețit pe „Soarele dreptății” (*Malahia*, 4:2-3), pe care tradiția creștină și Sf. Pavel îl echivalează cu Iisus Hristos. Imagistica tradițională care-l înfățișează pe cel din urmă folosește imagini solare și apare adesea explicit în literatura creștină timpurie, dacă ar fi să ne amintim doar de *Pistis Sophia*.

[62](#) - „Viziunea m-a făcut să zbor și m-a ridicat la înălțime și m-a purtat spre ceruri (...) Și m-am uitat și am văzut un tron măreț: părea de cleștar și roțile de sub el erau ca soarele strălucitor, iar acolo era viziunea unui heruvim.” (Fragment din cap. 14 din *Cartea lui Enoh*).

63 - „Și îngerii, copiii Cerurilor, le-au văzut, s-au îndrăgostit de ele (...) și au început să intre în ele și să se spurce cu ele, și ei le-au învățat farmece și vrăjitorii (...) Și au rămas grele și au zămislist uriași de trei sute de coți (...) uriașii s-au întors împotriva oamenilor înșiși ca să-i mănânce (...) Și au început a se repezi la păsări, la dobitoace, târâtoare și pești, pentru a-și potoli foamea cu carnea lor și setea cu sângele lor.” (Fragment din cap. 6-7 din *Cartea lui Enoh*) „Și așa s-a făcut că îngerii Domnului au văzut că erau frumoase la înfățișare (...) și le-au luat de soții pe toate pe care le-au ales și ele le-au purtat fii în pânțece și aceștia au fost uriași (...) Și nelegiuirea a crescut pe pământ și toată carnea s-a stricat în apucăturile ei și orice izvodire a gândurilor tuturor oamenilor (a fost) rea de acum (...) Și El a spus că va nimici omul și toate ființele de pe fața pământului pe care le crease” (din cap. 5 din *Cartea Jubileelor*).

CAPITOLUL 11

64 - Spunând că nu va face profeții, Elisei a adăugat: „Dar acum aduceți-mi un menestrel. Și, când menestrelul a început să cânte, mâna lui Dumnezeu s-a pogorât asupra profetului.” (2 *Regii*, 3:15)

65 - În timpurile străvechi au trăit oameni de o mare înțelepciune, care cunoșteau prin intuiție simțămintele și comportamentul tuturor ființelor. Înțelegeau perfect graiul felurilor specii de animale. Când le chemau, animalele se strâneau împreună și le ascultau învățăturile.

66 - Ritualul *Oreibasia* din Grecia antică, dedicat lui Dionysos, avea loc la mijlocul iernii. Femeile plecau din oraș și se duceau în munți, unde, imitându-le pe menade, beau vin și dansau până intrau în extaz, despletindu-se, hăcuind iezii care îl simbolizau pe zeu și mâncându-le carnea crudă. Echivalentul grecesc pentru „capre” e *tragos*, ceremonia ducând la apariția tragediei și netezind drumul mării arte care încearcă să ofere răspunsuri la întrebările existențiale despre viață și moarte. Ritualul este un amestec de exaltare sălbatică și oroare. E un act paradoxal. E și afirmare a puterii vieții, pentru că se confruntă cu cele mai rele lucruri ce se pot întâmpla și afirmă că forța vieții e, totuși, indestructibilă. Supraviețuiește morții fiecărui individ și reprezintă, în cele din urmă, o bucurie.

În *The Golden Bough (Creanga de aur)* de James George Frazer găsim povestea unui misionar care descrie un dans al canibalilor din Columbia britanică, la finalul căruia un om a fost sfâșiat în bucăți și devorat (cap. 43).

Abia la începutul secolului XX exploratorul Wilfred Thesiger a asistat la ritualul anual al unui trib de pe dealurile din zona Tangerului. Oamenii erau aproape morți de foame și, într-un delir indus de halucinogene, dansau pe muzica fluierelor și tobelor. Apoi s-a aruncat o oaie în piața satului și ei s-au repezit la animal, l-au rupt în bucăți și au mâncat repede carnea crudă, din care încă se scurgea sângele. Thesiger e citat în E.R. Dodds, *The Greeks and the Irrational*, 1951.

67 - Informația despre albine este preluată din *The Parable of the Beast (Parabola bestiei)*, 1970, de John Bleibtreu, o uimitoare descriere de biologie experimentală, care dezvăluie multele feluri neașteptate în care funcționează inteligența în natură.

68 - Așa cum a zis Krișna, a cărui poveste o vom spune în capitolul 15, „Ceea ce este cu adevărat cunoscut știe că este cunoscut”

69 - Cei mai mari scriitori și romancieri au căutat mereu răspunsuri la întrebările despre viață și moarte, despre misterele condiției umane, despre enigmaticele legături și succesiuni mistice ale întâmplărilor. Un strălucit exemplu modern e Jonathan Franzen, care urmează marea tradiție a lui George Eliot și scrie în *Freedom* despre „o uriașă greșeală de viață” a unui personaj. Nesigură din cauza unei copilării fără iubire, Patty „acceptă” versiunea iubitului despre ea, deși știe că nu e corectă. Instabilitatea ei emoțională se îmbină perfect cu a lui. Calitățile și defectele amândurora sunt angrenate și această „greșeală” devine marele lor „examen în viață”. Fără îndoială că este extrem de improbabil să apară așa o îmbinare perfectă, fără intervenția destinului, iar faptul că asemenea lucruri se întâmplă în moduri pe care doar scriitorii foarte talentați le pot așterne pe hârtie rămâne un mare mister. Ce vor să spună scriitori ca George Eliot și Jonathan Franzen e că putem evita să ne gândim la anumite lucruri, lăsându-ne absorbiți de altele, dar toți ne confruntăm, în cele din urmă, cu chestiuni extrem de serioase, și ne arată cu mult realism psihologic cum se aplică această idee în cursul vieților și al generațiilor. Vom reveni la acest subiect în capitolul 42.

CAPITOLUL 12

70 - În *Matsya Prurana* (2:8-10), Vișnu îi spune lui Manu: „Șapte nori de ploaie vor aduce prăpădul. Oceanele agitate se vor contopi într-o singură mare. Vor transforma lumea într-o întindere

nesfârșită de apă. Atunci va trebui să iei semințele vieții de pretutindeni și să le încarci pe corabia Vedelor”.

[71](#) - În *Meditations on the Tarot (Meditații asupra tarotului)*, eruditul catolic în mistică și științe ezoterice Valentine Tomberg a descris ochiul ca pe o rană. Cred că a vrut să spună că ochii noștri trupești ne fac rău pentru că ne împiedică să vedem lumea spirituală (Scrisoarea a V-a).

[72](#) - „Și Dumnezeu a rânduit zodiacul și i-a poruncit să facă toate speciile de animale ce urma să vină” (*Kore Kosmu*, 20). Dar cei patru heruvimi din punctele cardinale ale universului – Taurul, Leul, Scorpionul și Vărsătorul – formează o cruce în cosmos („Aceste patru constelații indică extremitățile unei cruci în al cărei centru se află steaua polară, datorită imobilității sale în mijlocul rotației cerești.” Oswald Wirth, *Le Tarot des imagiers du Moyen Âge*). Aceasta este crucea de materie pe care zeul Soare va fi răstignit mai târziu, așa că materia aceea ar putea fi spiritualizată în cele din urmă, conform planului cosmic.

[73](#) - Statuia Sfinxului de pe podișul Gizeh, sculptată în 11 451 î.Hr., reprezenta un fel de seif temporal. Pentru o descriere mai detaliată, Graham Hancock, *The Fingerprints of God* (William Heinemann, 1995); Robert Bauval și Graham Hancock, *Keeper of Genesis* ((William Heinemann, 1996); Robert Bauval, *The Egypt Code* (Century, 2006). Una dintre temeliile acestei teorii este opera lui Dr. Robert Schoch, care aduce o nouă datare. Vezi „Erosion Process on the Great Sphinx and Its Dating”, 1999.

CAPITOLUL 13

74 - Unii susțineau că acest munte mistic era din cleștar. Alții ziceau că era de aur. În peșterile sale erau îngrămadite bijuterii fermecate, păzite de șerpi, și umbla vorba că erau acolo cetăți și poteci care șerpuiau în jos, spre centrul pământului. În jurul anului 450 î.Hr. un matematician și mistic pe nume Pingala a folosit numele Muntelui Meru pentru șirul lui Fibonacci, expus ca o piramidă. Muntele Meru poate fi văzut în chip de piramidă a gândurilor sfinte ce emană din marea Minte Cosmică și se lărgesc ca o pâlnie pentru a crea lumea de jos. Al treilea Panchen Lama, titlu purtat de unul dintre tradiționalii lideri tibetani, spunea că, dacă pornești într-o călătorie concretă ca să găsești muntele sacru, vei ajunge atât de departe doar făcând exerciții dificile, istovitoare, atât fizice, cât și spirituale. Atracția exercitată de Muntele Meru s-a făcut simțită în toată lumea. Mistici creștini ca Sf. Augustin și binecuvântata Catherine Emmerich, călugăriță în ordinul Sfântului Augustin, au scris despre el. Thomas Vaughan, englez inspirat de idealurile rozacruciene, a scris despre un munte din mijlocul pământului sau din centrul lumii, care este și mare, și mic. E moale, și totuși peste măsură de tare. E departe, și totuși aproape, dar, prin providența lui Dumnezeu, invizibil, iar înăuntrul lui se ascund comori atât de mari, încât oamenii nu le pot estima. *Lumen de lumine*, partea a II-a, de Eugenius Philalethes, 1651. În secolul al XIX-lea acest tărâm sacru era cunoscut de multă lume sub numele de Shambala. Țarul Nicolae al II-lea credea că e reîncarnarea unui mare mistic din regiune și, ca urmare, a construit un templu budist la Sankt Petersburg în 1910. Pictorul rus Nicholas Roerich a adus pământ sacru, pare-se de la acei Mahatma, învățători spirituali cu puteri supranaturale, care trăiau pe munte, pentru a-l pune în mormântul lui Lenin. Era convins că

și Marx, și Lenin fuseseră inițiați în secret de asemenea maestri. Profetiile din tradiția budistă Kalachakra din secolul al II-lea î.Hr. preziceau că budismul va fi dispărut cu desăvârșire între 1927 și 2027 în Tibet, Mongolia și China. Profetiile au continuat, susținând că între 2327 și 2424 va avea loc un mare război. De pe Muntele Meru vor coborî armate conduse de un rege care va alunga forțele materialismului și va instaura o nouă epocă de aur.

[75](#) - Rama e și conducătorul care lipsește de lângă supușii săi, precum califul Harun al-Rașid din *O mie și una de nopți* și ducele din *Măsură pentru măsură*, piesa lui William Shakespeare. Toma din Aquino a scris că Dumnezeu și îngerii absentează uneori ca să ne putem dezvolta liberul-arbitru.

[76](#) - La Dublin, când dădeam o mână de ajutor la lansarea cărții lui Lorna Byrne, *Stairway to Heaven*, un om s-a apropiat de mine și mi-a dat un plic cu materialele unui profesor de ezoterism, ale cărui opere nu le cunoșteam. Brian Cleeve a scris că adevărata noastră minte este o grupare de o mie de spirite, iar după moarte, când devine complet constituită, această minte va forma o singură ființă conținând experiența a o mie de vieți omenești – îți vei păstra sentimentul individualității, dar vei împărtăși și vei avea experiențele tuturor celorlalți. Am pierdut datele de contact ale acelui domn și n-am mai putut să-i mulțumesc, dar o fac acum, în caz că-mi citește cartea. Lorna însăși a spus uneori, pe baza propriilor experiențe paradiziace, că, atunci când suntem acolo, pierdem orice senzație că viața e nedreaptă în fața experienței infinit mai mărețe decât cea pe care o avem pe pământ.

[77](#) - Zarathustra se numără printre acele ființe de natură superioară care veghează la desfășurarea istoriei oamenilor și intervine în momentele cruciale.

[78](#) - Deși oamenii de știință și erudiții susțin că îngerii și ființele spirituale de ordin mai înalt nu sunt reale, zvonurile despre îngeri au fost transmise prin influențe culturale și îngerii din Vechiul și Noul Testament sunt inspirați din poveștile persane, cum ar fi întâlnirea lui Zarathustra cu acele entități înalte, strălucitoare. Vezi, de exemplu, *The Old Testament: a historical and literary introduction to the Hebrew Scriptures* de Michael Coogan (Oxford University Press, USA, 2005).

[79](#) - În copilărie, Nietzsche s-a speriat de moarte când, în timp ce stătea într-un fotoliu enorm, singur în bibliotecă, a auzit deodată o voce de om strigându-l din spate. Încremenit de spaimă, nu a îndrăznit să se întoarcă să se uite. Mai târziu, cel care vorbise atunci avea să apară în fața lui și să-l salute. Era Zarathustra, un profet cu o aură amenințătoare. Vom reveni la Nietzsche și la istoria epocii sale mai târziu.

[80](#) - Divinul se află în fiecare din noi, susține Plotin, „ca un chip reflectat în multe oglinzi”. Doctrina mistică a Eului și eului, poate mai familiară nouă din învățăturile hinduse, a fost asimilată de creștinism din primele zile ale Bisericii. Sf. Augustin a spus astfel: „Dumnezeu se află mai adânc în mine decât eu însumi.” Ce se întâmplă pe tărâmul spiritual, în lumea Eului, se va petrece mai târziu în fiecare din noi.

[81](#) - *Hristos* din „Iisus Hristos” nu este, clar, un nume de familie. E un titlu pe care îl dobândește Fiul lui Dumnezeu la botez, indicând că și-a asumat rolul de mântuitor al universului.

[82](#) - După bătălie, Krișna l-a înviat din morți pe nepotul său Arjuna.

[83](#) - Vârsta Kali Yuga echivalează cu perioada dintre anul 3001 î.Hr. și 1899 d.Hr.

CAPITOLUL 15

[84](#) - Prima versiune scrisă care ne-a parvenit pe „tăblițe cuneiforme” a fost găsită la Uruk, în Irakul de astăzi.

[85](#) - Și Noe, și Dionysos cel Tânăr sunt figuri asociate cu trecerea de la o societate postdiluviană și cu alcoolul. Acesta a ajutat omenirea să evolueze, căci era important pentru ființele umane să se îmbete cu lumea materială și să se detașeze de dimensiunea spirituală.

[86](#) - Enlil este Jupiter. Cea mai bună tălmăcire a epopeii lui Ghilgameș, una care scoate în evidență povestea populară din substrat, este *He Who Saw Everything* de Robert Temple (Rider, 1991).

CAPITOLUL 17

[87](#) - Sunt de acord cu David Rohl și susținătorii „noii cronologii” că Dudimosis, și nu Ramses al II-lea, a fost faraonul din vremea Exodului. Pentru o descriere completă, vezi David Rohl, *A Test of Time*, Century, 1995.

- [88](#) - Au existat și instrucțiuni privitoare la construirea Chivotului, inclusiv a doi heruvimi din aur, întinși protector peste arcă. Indicațiile priveau și felul în care trebuiau făcute cele șapte lămpi, veșmintele preoților, cu un loc în care se purtau pietrele Urim și Thummim – instrumentele divinației. Iahve a dat instrucțiuni amănunțite despre jertfă și ceremonia închinării.
- [89](#) - Povestea provine din Coran.
- [90](#) - Pentru identificarea Bahrainului ca loc de confluență a două ape, vezi cartea lui David Rohl, *Legend: Genesis of Civilisation*, Century, 1998.
- [91](#) - În mistica evreiască există o tradiție conform căreia primele table aduse de Moise de pe munte și înțelepciunea pe care o conțineau erau diferite și mai mari decât cea din tablele aduse a doua oară, după ce israeliții s-au arătat nevrednici, adorând Vițelul de Aur și făcându-l astfel să le spargă primele într-o criză de furie. Această înțelepciune mai mare a fost uneori numită mai târziu *Cabala*.
- [92](#) - A. Lieber, „Human aggression and the lunar synodic cycle”, *Journal of Clinical Psychiatry* 39 (5), 1978: 296.
- [93](#) - În *The Advancement of Learning*, Francis Bacon a susținut că „lucrurile invizibile” sunt reflectate de lună.
- [94](#) - Lumina lunii se schimbă mereu, fiind adesea încetoșată, iar gândirea umană la fel, își pierde regulat limpezimea și devine stranie. Demonii lunii sunt cât un copil de șase-șapte ani. Urlă la luna plină, dar rămân tăcuți când e lună nouă.

95 - *Iosua*, 5-6. *Manuscrisul războiului*, descoperit la Qumran și publicat în anul 1995 le interzice celor ritualic impuri să ia parte la bătălie, pentru că vor lupta și îngerii sfinți. Îngerul care li s-a arătat israeliților a fost Arhanghelul Mihail. Misiunea lui era atunci să-i ajute pe israeliți să-și dezvolte o conștiință rațională, gânditoare. Mihail, mesagerul lui Iahve, este zugrăvit adesea cântărind sufletele morților. Dându-le evreilor rațiunea și capacitatea de a alege între bine și rău, i-a și condamnat să fie judecați în funcție de calea aleasă.

96 - „Noua cronologie” plasează Exodul în jurul anului 1447 î.Hr. Ultimele săpături arheologice de la Isarlîk, Turcia, au stabilit că asediul Troiei a avut loc în Epoca Târzie a Bronzului, aproximativ două sute de ani mai târziu. Vezi David Rohl, *A Test of Time* (Century, 1995).

97 - Pitagora credea că a recunoscut scutul pe care îl purtase într-o încarnare anterioară la asediul Troiei. Povestea, așa cum a așternut-o pe hârtie Diogene Laertius, este disponibilă online la The Center for Hellenic Studies, Harvard University.

98 - Pentru o critică bine ținută a lui Jaynes, vezi *Voices of Reason*, *Voices of Insanity* de Ivan Leudar și Philip Thomas (Routledge, 2000). În opinia mea, aceasta este o rectificare utilă a lui Jaynes, care arată că el a exagerat. În opera lui Homer există pasaje ce sugerează viața interioară, mai ales acela în care Odiseu își spune: „De ce dezbate inima din mine aceste lucruri?” Pe de altă parte, este semnificativ că Odiseu spune așa ceva, pentru că vicleanul erou este făuritorul unei noi forme de conștiință în mitologia greacă. Asemenea eroilor iudei, Odiseu reușește datorită inteligenței, nu datorită forței sale mai mari, ca eroii greci

tradiționali reprezentați la asediu de Ahile. De asemenea, este util să cercetăm operele generațiilor anterioare de erudiți, cum ar fi E.R. Dodds (*The Greeks and the Irrational*, University of California Press, 1951) și prelegerile lui Gifford despre John Wisdom, discipolul lui Wittgenstein, susținute în 1948-1950. Ei ar fi fost de acord cu Jaynes în multe privințe, dar poate nu și-ar fi formulat ideile atât de provocator. În acest context merită să observăm că, atunci când roagă muzele să-l ajute la scris, Homer nu se referă la stil. El cere *informații faprice* despre desfășurarea războiului și a luptelor. Nu scrie doar despre oameni care întâlnesc ființe spirituale ce vin la ei dinafara minții lor, el se întâlnește personal cu asemenea ființe. Asta ne poate aminti de teosofi și de Rudolf Steiner, care au consultat „cronicile akasiene”, banca de memorie universală. La fel, John Milton scrie în Cartea a IX-a din *Paradisul pierdut* despre „stăpâna (lui) cerească”, ale cărei „vizite nocturne nu le imploră” și care „îi dictează în somn sau îi inspiră ușor versul nepremeditat”.

99 - Aceasta este o istorie a lumii așa cum a fost ea înțeleasă și percepută de oameni cu o conștiință altfel decât cea dominantă azi. Surprinzător este că acum o mulțime de oameni încă au tipul acela de conștiință sau una foarte asemănătoare și, dacă ați citit cartea până aici, e foarte probabil să fiți unul dintre ei!

CAPITOLUL 18

100 - Purtând un lanț și un inel cu numele Dumnezeu gravat pe ele, Solomon a intrat în sala tronului. Demonul Asmodeu stătea la dreapta tronului și când l-a văzut și-a deschis aripile de frică și,

scoțând un strigăt, a dispărut în zbor (legendă evreiască păstrată în mitologia francmasonilor. Vezi cap. 3 din Dudley Wright, *Masonic Legends and Traditions*, 1921, sursă disponibilă online la excelenta Ohio Grand Lodge Library of Masonic Books).

[101](#) - Această versiune a străvechii povești a lui Hiram a fost reintrodusă în tradiția masonică în secolul al XVIII-lea de un misterios învățător spiritual și diplomat, care-și spunea Conte de Saint Germain. Dacă îngerii ne influențează viața și dacă unii dintre ei sunt, cum susține tradiția creștină, îngeri ai planetelor și ai constelațiilor, atunci în creștinism găsim elementele unei mentalități care, în mod implicit, este cel puțin foarte apropiată de aceea propusă de astrologie. Biserica se află în prezent într-una dintre etapele acelea în care neagă astrologia, deși mult timp credințele astrologice au fost prezente în practicile religioase de zi cu zi. Și Vechiul, și Noul Testament sunt împodobite cu elemente stelare și planetare și, ca Templul lui Solomon, bisericile creștine sunt construite și orientate conform principiilor astrologice. Unul din scopurile acestei cărți este să examineze ce au în comun marile religii și în toate există o componentă astrologică. Vezi și *The Secret History of the World*, Quercus, 2008 (Jonathan Black, *Istoria secretă a lumii*, Nemira, București, 2009, 2013).

CAPITOLUL 19

[102](#) - Când apare pentru prima oară, i se spune Ilie Tisbitul, dar cercetătorii n-au găsit niciun oraș, niciun trib și nicio religie asociate cu acest nume.

[103](#) - Atențiile corbilor fac aluzie la Zarathustra, spirit înrudit cu al lui Ilie.

[104](#) - E greu, desigur, să nu vezi un ecou al acestei idei în relativ recenta tradiție de Crăciun care le cere copiilor să pună hrană și băutură afară pentru Moș Crăciun.

[105](#) - Elisei a preluat mantia și a avut „o porție dublă din spiritul lui” (2 *Regi*, 2:9) Tora spune că Elisei a făcut șaisprezece minuni, când el a făcut doar opt. În literatura ezoterică, mantia e descrisă ca o haină de iubire înflăcărată. Imaginea se referă la un stadiu de transformare a corpului subtil, o parte din mistica *merkabah*, prin care corpurile subtile sunt puse într-un car pentru a duce spiritul în ceruri.

[106](#) - Moise și Ilie continuă să joace un rol important în economia spirituală a universului. Ilie intervine în Lumea Exterioară și vestește A Doua Venire, iar Moise ne cheamă pe toți să dăm seamă de faptele noastre după moarte. Sfintele Scripturi ebraice arată că universul a fost făcut pentru noi și funcționează atât ca să ne ajute, cât și să ne pună la încercare în această viață și în următoarea.

CAPITOLUL 20

[107](#) - Nemurirea este firul conducător ce trece prin multe încarnări. Astrologii foarte avansați îl pot depista. Se spune că Maica Meera vede acest fir când îngenunchezi în fața ei și se uită în capul tău. Ființele speciale care trăiesc și acționează în lumea asta și în cea a

spiritelor sunt amintite în diverse culturi din diverse epoci și în diverse forme culturale. Ființa care va ajunge cunoscută sub numele de Buddha a trăit înaintea lui Odin. Ea are un rol esențial în istoria universului, misiunea sa fiind să conducă omenirea spre spiritualizare, adică spre ieșire din corpul de animal.

[108](#) - Copacul lui Buddha stă în fața Arborelui Lumii al lui Odin, care ne conectează spiritual cu toate lucrurile din univers. Dar stă și în opoziție cu el, îl regenerează și reconectează omenirea la tot.

[109](#) - Vom mai vorbi despre afinitatea lui Buddha cu păstorii când vom ajunge la *Evanghelia după Luca*. Vezi Rudolf Steiner, *The Gospel of Luke*, prelegerile 2 și 3, 1909.

[110](#) - Învățăturile lui Buddha despre principiile de la baza universului au o minunată claritate și reprezintă un salt epocal în gândirea conceptuală, foarte diferită de conștiința lumii antice.

[111](#) - Eul este centrul conștiinței individuale. Eul este Mintea Cosmică. În idealism, el nu dă naștere propriei conștiințe, ca în materialism, ci împrumută conștiință de la Eu. Marele Eu este uneori conceput ca nediferențiat și gândurile sale sunt uneori resimțite ca fiind zei sau îngeri. Lorna Byrne mi-a spus că vede câteodată îngerii legați de Dumnezeu printr-un cablu.

[112](#) - Doctrina Căii cu Opt Brațe a Virtuții pare foarte abstractă, dar e un mod de a lucra asupra chakrei cu 16 petale, de a le modela în plasticitatea lor eternă pentru a dobândi daruri spirituale pe cale morală. Buddha a propovăduit viața trăită cu sfințenie ca drum spre lumi superioare.

CAPITOLUL 21

[113](#) - Socrate fiind considerat părintele filosofiei occidentale, am fost surprins să nu găsesc nicio relatare a vieții sale în centrul daimonului lui personal, așa cum am descris-o eu aici. Poate că e din cauză că filosofia sa, de mare folos pentru raționaliști și materialști, a și fost însușită de aceștia. Dar, așa cum se arată în acest capitol, el nu a crezut ce credeau ei.

[114](#) - În piesa lui Sofocle, Oedip spune că daimonul care l-a îndemnat să-și ia vederea și să sfârșească astfel a fost Apollo, dar a insistat că mâna care a săvârșit fapta a fost numai și numai a lui.

[115](#) - Iată un alt punct de vedere asupra daimonului lui Socrate. Sir John Beaumont, nobilul din secolul XX, ale cărui relatări despre șamanism și moroi le vom examina mai târziu, a scris că daimonul era categoric rău, pentru că l-a dus pe Socrate la o moarte care nu era necesară! (*An historical, psychological and theoretical treatise of spirits: apparitions, witchcrafts and other magical practices. Containing an account of the genii... With a refutation of Dr. Bekker's World bewitch'd; and other authors....*, 1705).

Daimonul lui Socrate apare într-o lumină interesantă în viața lui Plotin, filosoful neoplatonician. Acesta a fost convins de un prieten să meargă să consulte un preot egiptean în vizită la Roma. Preotul i-a spus că i-l va arăta pe daimonul său (sau spiritul apropiat) și l-a invitat la templul lui Isis, unde avea să-l invoce, explicându-i că era singurul loc din cetate unde limba egipteană răsuna pură și reverbera cu ecou. Dar când daimonul a fost invocat să se arate, în locul lui, a apărut un zeu. Egipteanul a exclamat: „Ești un om fericit, Plotin! Ai un zeu ca daimon.

Îndrumătorul tău nu e de rang inferior.” (Porfirie, *Viața lui Plotin*, 10: 1-2).

Consemnând respectiva poveste, Beaumont apelează la comentariile lui Hermes Trismegistul: „Cei ce sunt încredințați celor mai măreți îngeri sunt preferați altor oameni. Căci acești îngeri care au grijă de ei le înalță sufletul și, printr-o anumită putere tainică, îi supun lor pe alții, lucru pe care nu-l percep nici unii, nici ceilalți. Totuși, cel care este supus simte o anumită apăsare a stăpânirii, de care nu poate scăpa așa ușor, și se teme și respectă această forță cu care îngerii superiori îi influențează pe cei inferiori și îi fac să încerce o anumită spaimă de stăpânire.”

116 - Primul filosof care a oferit o descriere sistematică a atomilor a fost un contemporan al lui Socrate, pe nume Democrit. Atomul este ceea ce nu se poate tăia. Atomul era considerat ireductibil, fiind elementul de bază al oricărei realități cu adevărat reale. Discipolul său, Epicur, și, după o sută de ani, romanul Titus Lucrețiu au dezvoltat atomismul și, odată cu el, o viziune mecanică asupra universului, materialistă, în sensul că propunea ideea că materia e de sine stătătoare, ceea ce face orice explicație spirituală inutilă. În *Despre natura lucrurilor*, Lucrețiu a negat providența divină, considerând plăcerea cel mai bun lucru și afirmând că lumea constă doar în atomi și vid. Oare cele mai mărețe epoci ale creativității umane au rezultat din impulsul de a pune în acord experiența umană zilnică a divinului, a semnificației și misterului, cu atomismul, cu știința? Epicur a înființat una dintre cele mai populare școli de filosofie din Antichitatea târzie. La fel, atomismul a devenit foarte răspândit la sfârșitul secolului al XIX-lea, dar a fost discreditat de știința modernă în anii 1950.

CAPITOLUL 22

[117](#) - Alți mistici care au avut viziuni cu viața lui Hristos sunt Bridget a Suediei, Caterina de Siena, Anna Catherine Emmerich și Therese Neumann.

[118](#) - Mecanica cuantică ne-a revelat felul în care percepțiile umane afectează comportamentul particulelor subatomice, ceea ce arată o posibilitate ciudată: poate că formularea ideii de atomi de către Democrit și Epicur le-a dat naștere? Poate că materia fusese alcătuită altfel până atunci?

[119](#) - „În noaptea neagră a lumii a apărut Hristos.” (Hildegard din Bingen, *Scivias III*, 7).

[120](#) - Platon scria astfel în *Timaios*, Platon scria: „Dumnezeu a așternut sufletul lumii în formă de cruce prin univers și l-a întins peste corpul lumii”. În *Republica*, afirma că „Omul cel Drept va fi răstignit”, ceea ce le pare multor comentatori o punere în scenă la scară umană a actului cosmic descris în *Timaios*. Aceste două pasaje sunt adesea combinate pentru a forma o profeție a răstignirii, de pildă de către Rudolf Steiner.

[121](#) - Odată ce mintea omenească s-a metamorfozat, intrând în contact cu Hristos, conștiința divină avea să acționeze în afară, rafinând și spiritualizând mai întâi conștiința animală, apoi viața vegetală și, în cele din urmă, materia. Pentru a începe acest proces spiritual, trebuie să-ți schimbi mintea, mentalitatea, apoi să începi să-ți modifice fiziologia. Când se realizează acest misterios proces de spiritualizare, oamenii care iau parte la el vor dobândi control asupra dimensiunii animale, vegetale și, într-un final, materiale a

vieții. Unii sfinți, de exemplu, stăpâneau animalele sălbatice, citeau gândurile oamenilor, puteau să vindece boli și chiar să zboare. Există aici o tainică și complexă teologie a materiei. Creștinismul nu încurajează renunțarea la dimensiunea materială, reprimarea corpului uman sau a iubirii și a dorinței trupești, ci tinde spre spiritualizarea lor.

[122](#) - *Luca*, 10: 38-42.

[123](#) - Uleiul pentru mir – *Hristos* înseamnă „cel miruit” – este un ulei extras încet și delicat dintr-un copac sau dintr-o plantă. Este esența interioară a unui spirit viu. Miruirea poate conferi o strălucire spirituală aparte.

[124](#) - Din toată literatura noncanonică care a scăpat ca prin urechile acului de includerea în canon, *Evanghelia după Toma* este cea mai apropiată, ca formă și conținut, de cele patru evanghelii canonice, în prezent fiind inclusă uneori în compilații și ediții sinoptice.

[125](#) - Cea mai veche versiune a acestei scrieri este departe de a se fi păstrat intactă, iar folosirea cuvântului *gură* este o ipoteză.

[126](#) - Povestea a rezultat din îmbinarea unor fragmente din *Codex Borganus*, tălmăcite de Lord Kingsborough și strânse în volumul *The World's Saviours* de Rev. C.H. Vail (N.L. Fowler and Co., 1913) cu idei din prelegerile lui Rudolf Steiner din *Inner Impulses of Evolution: The Mexican Mysteries and the Knights Templar* (Anthroposophical Press, 1916). Femeia-Păianjen este aici zeița creatoare/ Isis din capitolele 4 și 5.

[127](#) - Din *Evanghelia după Toma*, proverbul 82.

CAPITOLUL 23

[128](#) - În Antichitate existau diverse metode de a induce o stare vizionară. Candidați aleși cu grijă erau inițiați în „școlile de misterii”, incinte tainice din temple. În Egipt, în Marea Piramidă, candidatul la inițiere era lăsat trei zile într-un sicriu de granit, pus într-o încăpere cunoscută sub numele de Sala Regelui. În alte ceremonii de inițiere din alte părți ale lumii candidatul era atârnat de ramurile unui copac. În perioada de trei zile trecea printr-o experiență ca aceea a spiritului uman după moarte. Când se trezea, era convins că fusese în realități de natură superioară. Cel mai vestit centru de inițiere din Grecia, numit Eleusis, se afla în apropiere de Atena. Acolo s-au inițiat membrii elitei intelectuale și politice ateniene, printre care Sofocle, Platon, Pindar, Plutarh, Aristofan și Cicero (Pentru o descriere mai detaliată, vezi *The Secret History of the World* și *The Secret History of Dante*, Quercus, 2013).

[129](#) - Pavel și alți creștini din vechime erau foarte buni cunoscători ai științelor ezoterice. Irineu, Clement, Tertulian și Ieronim foloseau gematria, simbolismul mistic al numerelor din miturile grecești, de obicei asociat cu Vechiul Testament și Cabala. John Michell și David Fideler au făcut descoperiri extraordinare în ultimii ani, arătând că povestea minunii din anul 153, cu peștele din năvodul intact (*Ioan*, 21) și povestea ospătării a cinci mii de oameni conțin un simbolism numeric complicat. Năvodul din Evanghelii este la fel ca plasa de pe piatra omfalus din Grecia: procesul prin care gândurile Minții Cosmice sunt prinse și atrase în lumea materială. Ele descriu procesul precipitării materiei de către Mintea Cosmică cu o precizie matematică. Vezi John

Michell, *City of Revelation*, Ballantine, 1973 și David Fideler, *Jesus Christ, Son of God*, Quest Books, 1996.

Dionisie Areopagitul avea să fie martirizat pe altă colină de lângă Paris, care, grație acestui eveniment, se numește acum Monmartre.

[130](#) - 1 Corinteni, 15:55.

[131](#) - Faptele apostolilor, 2:24; 1 Petru, 3:19; Petru, 10:38.

[132](#) - Pentru Nicodim ca inițiat, vezi Maurice Nicoll, *The Mark*, Vincent Steward, 1954. Când afirmă că Nicodim a venit la Iisus noaptea, autorul Evangheliei vrea să spună că Nicodim și Iisus se întâlneau în afara trupului, capacitate pe care o oferă unele inițieri. Scopul inițierii e acela de a pregăti omenirea pentru evoluția viitoare și, prin urmare, natura inițierii se schimbă și evoluează. În următorul pasaj, Iisus îi explică lui Nicodim că a venit timpul pentru un nou concept, mult mai spiritual, al renașterii (*Ioan*, 3:1-21).

[133](#) - Enoh și Ilie povestesc după aceea că trebuie să se întoarcă să lupte cu Antihristul la Ierusalim.

[134](#) - Moartea de trei zile a lui Iisus și învierea seamănă cu ceremoniile de inițiere de la școlile de misterii, doar că au avut loc în public. În plus, nu a fost vorba despre moarte sau înviere simbolică, despre stări modificate ale conștiinței. Hristos murise cu adevărat. Într-un fel, inițierile din școlile de misterii pot fi considerate prevestiri ale acestui eveniment istoric.

[135](#) - Pentru o extraordinară adaptare modernă a mitului, scrisă cu grandoare miltoniană, citiți ultimul capitol din trilogia lui Philip

Pullman intitulată *The Subtle Knife*.

[136](#) - Pentru lumea materială, orbirea are uneori o conotație simbolică în inițiere, ca în cazul lui Homer. Vezi Tomberg, p. 110.

[137](#) - Pentru o discuție amplă a diferitelor grade de certitudine din doctrina creștină despre îngeri vezi Fr. Hardon Archives, www.therealpresence.org. Vezi și *Cartea tibetană a morților* (Cartea a II-a, partea a doua, judecata).

CAPITOLUL 24

[138](#) - Sufiții susțin că sfinții pot face lucruri care nu se potrivesc cu „obiceiurile”. Pentru o discuție modernă despre tiparele din natură percepute ca „obiceiuri”, și nu ca legi eterne și imuabile, vezi capitolul al treilea din *The Science Delusion* de Rupert Sheldrake.

[139](#) - *Cartea lui Adam* este alt text creștin din vremea aceea, care arată o înțelegere profundă a căilor pe care se implică forțele răului în istorie. „Lumea aceasta este plină de întorsături și cotituri, legată cu noduri și pecetluită cu sigilii peste măsură.”

CAPITOLUL 25

[140](#) - Uneori mizeria e definită ca „materie într-un loc greșit”. Și răul poate fi definit la fel: „înțelepciune la momentul greșit.” După

destrămarea civilizațiilor din Antichitate și închiderea templelor cu școli de misterii, preoții și magii au fugit și mulți au ajuns în Arabia. În școlile de misterii înțelepciunea lor a ieșit la iveală, dând naștere unei culturi răspândite a experimentelor oculte. Una dintre dorințele lui Mahomed era să le pună capăt, ceea ce se reflectă în simbolul islamic în care Venus e încadrată de Lună. Vezi și *The Secret History of the World*.

[141](#) - Origen a făcut o deosebire clară între practica de a cere ajutorul îngerilor și aceea de a-i invoca. Vezi *The Westminster Handbook to Origen*, 2004.

[142](#) - Îngerii apar în Coran de mai mult de optzeci de ori și fac parte din teologia islamică. „Poziția oamenilor în centrul cosmosului se explică în legătură cu îngerii și fiecare suflet este vegheat.” (Sachiko Murata, în Seyyed Hossein Nasr, *Islamic Spirituality: Foundations*, Crossroad, 1987).

Poate că e semnificativ faptul că liderii intelectualilor islamici din America s-au atașat foarte repede de Lorna Byrne. „Lorna Byrne ridică vălul de pe ochii noștri, reușind să pună cititorul în legătură cu un tărâm angelic nevăzut. Acum, când lumea e confuză, *A Message of Hope from the Angels* este mărturia iubirii divine și a sprijinului care ne înconjoară permanent, chiar dacă nu-l vedem sau nu-l simțim mereu.” – Imam Feisal Abdul Rauf, autorul volumului *Moving the Mountain* și CEO la Cordoba Initiative. „Religia oficială și credința au fost disputate și discreditate de scandalurile din rândul clerului, de noii atei, de secularizare, de intoleranța din ce în ce mai mare față de religie și de scăderea numărului de credincioși. *A Message of Hope from the Angels* de Lorna Byrne aduce o speranță în toiul crizelor și problemelor de zi cu zi cu care mulți din noi se confruntă în lumea noastră.” –

John L. Esposito, profesor universitar la Georgetown, autorul volumelor *The Future of Islam* și *What Everyone Needs to Know about Islam*.

CAPITOLUL 26

[143](#) - Carol cel Mare i-a dat Sancta Camisia – sfânta tunică a Fecioarei Maria – bisericii care avea să devină Catedrala din Chartres. Acolo a început cultul Fecioarei Maria, care apoi s-a răspândit în lumea întreagă.

[144](#) - Roger Bacon, eruditul din veacul al XIII-lea și întemeietorul metodei experimentale din istoria științei europene, a citat scrieri sufiste, de pildă *Hikmat el-Ishraq*, și se înveșmânta ca un arab când se plimba prin Oxford.

[145](#) - Ibrahim ibn Adham, care a murit în jurul anului 790, a fost un sfânt sufit.

[146](#) - Khadir a fost trimis de Dumnezeu la regel din El Maucil pentru a-i cere să se convertească la islam. Monarhul a refuzat și a poruncit să fie ucis. Călăii și-au făcut treaba, dar peste câteva zile Khadir a apărut din nou la curte, spunându-și iar dorința. Regele a poruncit să fie ucis din nou, iar Khadir a reînviat, predicând din nou. De această dată, suveranul l-a ars și i-a împrăștiat cenușa prin Tigru. Când Khadir s-a arătat iar, orașul a fost distrus de un cutremur puternic. (Din Sabine Baring Gould, *Curious Myths of the Middle Ages*, 1866)

[147](#) - Hildegard din Bingen: „Ascultați sunetul muzicii de dragoste înflăcărată ce izvorăște din cuvintele tinereții neprihănite, care înflorește ca o ramură verde. Ascultați sunetul sângelui ce se scurge din cei care se dăruiesc și sunetul ce vine din măreția celor a căror feciorie înflorește” (*Scivias*, Partea a treia, Viziunea a XIII-a).

CAPITOLUL 27

[148](#) - Părintele lui Parsifal care a existat în carne și oase a fost Wilhelm de Orania, unul dintre paladinii lui Carol cel Mare.

[149](#) - Celebra predică a lui John Donne intitulată *Iisus a plâns* și susținută în anul 1622 vorbește despre cum ne poate impresiona suferința altuia, despre cum putem vărsa lacrimi de iubire, stare ce poate deveni un proces sacru și miraculos. Când plângem cu lacrimi sfinte ne acoperă lacrimile lui Hristos, prefăcându-ne sinele cel mai lăuntric, dar și sinele exterior. În viziunea lui Valentin Tomberg, catolic și autor de literatură ezoterică, lacrimile sfinte izvorăsc din inimă, adică din lotusul cu 12 petale (*Meditations in the Tarot*, scrisoarea a XIV-a).

[150](#) - Ideea existenței unui potir sau a unui pocal miraculos e universală. O găsim în vechea *soma* hindusă și în *homa* persană – sorbitura nemuririi – sau în forma potirului pentru împărtășanie. În ceremonia japoneză a ceaiului se crede că ceașca cu spiritul *wabi* este sufletul umil, sărac și pregătit să primească sfânta iluminare. Dar legendele Graalului sunt de origine celtică. Într-una dintre cele mai vechi surse pentru poveștile cu regele Arthur,

The Spoils of Anwfn („lumea de jos” în galeză, este înfățișat un cazan al abundenței.

Lancea legendară este singura care poate vindeca rana pe care a făcut-o, iar în povestea Graalului, scopul ei este acela de a curăța sângele uman care conține conștiință animală – spirit – dar, fiindcă e de origine animală, are ceva de fiară. Când sângele este curățat, poate purta în trup duhul lui Hristos. Pentru o discuție despre redescoperirea lancei în timpul asediului din Antiohia, petrecut în anul 1269, vezi Jonathan Black, *The Secret History of Dante*, apendice I.

Graalul e ca o floare care se deschide când e atinsă de razele soarelui – sfânta lance a dragostei. Reprezintă dimensiunea vegetativă a ființei umane – sufletul care ne leagă de lumile spirituale. Când sângele nostru, natura noastră animală, a fost purificat de spiritul lui Hristos, sufletul va înflori. Iată o aluzie la activarea chakrei coroanei, dar și o speranță că omenirea, când va fi spiritualizată și natura ei animalică se va transforma, se va întoarce la starea descrisă în capitolul 2. Atunci nu se va mai reproduce pe cale sexuală, ci prin puterea gândului.

„Căci la înviere, nici nu se însoară, nici nu se mărită, ci sunt ca îngerii lui Dumnezeu în cer” (*Matei*, 22:30).

CAPITOLUL 28

[151](#) - „Că iată, Eu te-am făcut astăzi cetate întărită, stâlp de fier și zid de aramă înaintea acestei țări întregi: înaintea regilor lui Iuda, înaintea căpeteniilor ei, înaintea preoților ei și înaintea poporului țării.” (*Ieremia*, 1:18) Henry Corbin, marele savant francez

specializat în filosofie ezoterică islamică, a consemnat o poveste care, într-un sens, este imaginea în oglindă a acestui basm.

Peregrinările sale îl duc pe erou într-o lume fantastică, o dimensiune paralelă, unde trăiește misteriosul Imam Ascuns și unde găsește o parte foarte cunoscută și apoi își dă seama că a ajuns acasă (Henry Corbin, *Mundus Imaginalis*, 1964).

[152](#) - „Ceva din poveste m-a fascinat într-atât, încât n-am putut să o uit. A fost, de fapt, unul din acele cazuri pe care le-am numit în alte locuri involute ale sensibilității umane; combinații în care părți din gândirea sau sentimentele viitoare sunt aduse imperceptibil în minte, ca semințele de legume purtate spre țări îndepărtate prin aer sau prin intermediul râurilor, păsărilor, vânturilor, apelor.” Aici de Quincey își exprimă din nou sentimentul că în lume totul se leagă de tot. (Thomas de Quincey, *Autobiographical Sketches*, 1853).

CAPITOLUL 29

[153](#) - În anul 1873, scheletul unui lup a fost găsit sub lespedea Bisericii Sf. Francisc din Gubbio.

[154](#) - Viața Sfântului Francisc a fost o neconținută luptă interioară, prin care viața omului s-a îmbogățit, s-a diversificat, s-a nuanțat, a căpătat profunzime. Efectele s-au simțit și în pictură, ducând la ceea ce Frank Auerbach a numit „o reprezentare mai directă și mai intensă a întâmplărilor omenești”, de pildă în opera lui Giotto (citată în William Anderson, *Dante the Maker*, 1980).

[155](#) - Asemenea lui Osiris și Iisus, Sf. Francisc luminează lumea de dincolo. El are o misiune pentru toți oamenii, fie ei vii sau morți.

CAPITOLUL 30

[156](#) - Proverb atribuit Profetului Mahomed, care uneori transmite direct cuvintele lui Dumnezeu.

[157](#) - Despre un lanț de transmitere asemănător vorbesc mari mistici germani, de la Eckhart la Tauler și Valentine Andrae, presupusul autor al *Manifestelor Rozacruciene*. Vezi *Istoria secretă a lumii*.

[158](#) - Evident că este vorba despre un deșert existențial, un deșert al non-existenței.

[159](#) - Ibn Arabi descrie experiența îndrăgostirii în termeni poetici și ar putea să pară o experiență universală, dar n-a fost așa mereu. Descrierile fenomenului îndrăgostirii intră în literatura europeană odată cu trubadurii și atunci când Dante s-a îndrăgostit de Beatrice pe străzile Florenței, în 1247. Noțiunea de iubire romantică s-a răspândit datorită iubirii curtenești, ca în *Roman de la Rose* de Guillaume de Lorris și Jean de Meun, publicat integral în 1275. Pentru mai mult despre Ibn Arabi, vezi *The Secret History of Dante*.

[160](#) - Sf. Francisc își începea mereu predica folosind sintagma „Pacea Domnului fie cu voi!”, o formă de adresare pur arăbească.

[161](#) - Această practică a Bisericii atrage comparații cu vrăjile strânse în *Egyptian Magic* de Wallis Budge (1899), de pildă.

[162](#) - Este bine-cunoscut rolul vitelor sacre și al taurilor în hinduism și în religia egiptenilor antici. Eusebe Salverte, scepticul autor al studiului *The Philosophy of Magic* (1847), a evocat un document din 1487, de la Bury St. Edmunds în Anglia. Acolo este descrisă o ceremonie în care o femeie alege un taur alb care nu fusese înjugat niciodată la plug sau momit. Urma să fie dus în procesiune la altarul Sf. Edmund. Călugării cântau, mulțimea striga, iar femeia mergea lângă taur, mângâindu-i spatele alb ca laptele și „gușa care-i atârna”.

[163](#) - Diferența între suflet și spirit a fost anulată de Conciliul de la Constantinopol din 869. Se poate sesiza frământarea ulterioară atât la catari, cât și la trubadurii germani, iar mai târziu la Luther sau Calvin. Din această perspectivă, și rozacrucienii pot fi considerați o aripă radicală a Reformei.

CAPITOLUL 31

[164](#) - Într-o epistolă, descriindu-i unui prieten, Domnul Veronei, efectul pe care dorea ca poemul lui să-l aibă la cititori, Dante cita din Pindar despre beneficiile inițierii în misterii: „Să-i faci fericiți pe nefericiți” (Epistola X.15). Pentru o discuție mai amplă, inclusiv despre inițierea lui Dante în Ordinul templierilor, vezi Jonathan Black, *The Secret History of Dante*, Quercus, 2013. Cu cât cercetam mai mult lumea templierilor și motivele pentru care doreau să stăpânească Ierusalimul, să urmeze profețiile Antihristului, cu atât mi se părea mai clar că ele nu pot fi judecate de bunul-simț al omului modern.

CAPITOLUL 32

165 - Hatha-yoga este o practică mistică implicând exerciții de respirație și altele, tot fizice, astfel încât modificările psihologice să faciliteze experiența spirituală nemijlocită. Patru scrieri sacre se ocupă îndeosebi de chakre: *Upanișadele Shri Jabala, Cudamini, Yoga-Shikka* și *Shandilya*. Ele indică localizarea chakrelor și oferă descrieri simbolice pentru fiecare. Învățăturile alchimice ale lui Christian Rosenkreuz implică aceeași muncă asupra chakrelor – sau „ochii sufletului”, cum le-a spus Tereza de Ávila, dar cu o deosebire. În această „yoga creștină”, căldura zeului Soare, Hristos, încălzește mijlocul lotușilor și îi face să se deschidă, să înflorească și să se pârguiască în lumina frumosului și a binelui. Chakra cu 12 petale a inimii este centrul iubirii. Nu este fixată în organism, ci poate să iasă din corp, să radieze în afară pentru a-i îmbrățișa și pe alții. Acesta este unul din marile secrete ezoterice.

166 - Poveste își are originea în aceeași epocă și e foarte asemănătoare cu aceea a lui Venus și Tannhäuser. Și, bineînțeles, ca și *Frumoasa din pădurea adormită*, este un basm care ar trebui înțeles prin prisma lumii spiritelor. Când sunt luați prizonieri în lumea fermecată, Matysendranath și Tannhäuser se află de fapt în lumea noastră materială, dar scapă înapoi în lumea spiritelor. În poveste, Tannhäuser s-a dus la Roma să-l implore pe papă să-i acorde iertarea păcatelor. Pontiful a refuzat și a spus că Tannhäuser are tot atâtea șanse să-și găsească mântuirea câte are personalul său să înflorească. Dar, după ce a plecat trubadurul, personalul papei a dat flori, iar Tannhäuser se întorsese deja la Venus și la veșnica lui osândă.

167 - Crucea roșie pe fond alb este crucea Sfântului Gheorghe și, într-una dintre formele sale, a Cavalerilor Templieri. În cunoștințele și practica spirituală a rozacrucienilor, trandafirii roșii simbolizează chakrele.

168 - Având cornul în poziția unui „al treilea ochi”, inorogul este un simbol al inteligenței dezvoltate într-un grad atât de mare, încât vede în lumea spirituală.

169 - Mercur joacă un rol important în alchimie, lucrând la diferite niveluri. La un nivel, atunci când ființele umane vor înceta să se reproducă pe cale sexuală, Mercur va înlocui Luna, fiind cea mai apropiată planetă de Pământ și cu cea mai mare influență asupra lui, iar forțele lui Mercur, reprezentate în epoci diferite prin Odin sau Buddha, sunt impulsurile ce vor favoriza transformarea. Mercur e mesagerul care ne duce în sus, spre o lume transformată, spiritualizată.

170 - Perla este simbolul Eului Superior. *Imnul Perlei* ne-a parvenit ca anexă la *Faptele lui Toma*. Povestea din imn e a unui tânăr prinț trimis în Egipt – care reprezintă lumea materială – ca să aducă înapoi o perlă. El își scoate veșmântul bogat și coboară printre oamenii simpli. Dar, pe când trăia printre egipteni, le mănâncă mâncarea și cade într-un somn adânc, uitând că e fiu de rege și de ce a venit acolo.

171 - Uneori oamenii citesc *Yoga-Sutra după Pantanjali* și reacționează cu neîncredere la instrucțiunile din manual, ca de pildă, la cum să-ți dezvolti o forță de elefant. În fond, asemenea daruri spirituale se pot dobândi doar ca minunile la care face aluzie visul lui Christian Rosenkreuz, trecând prin mai multe încarnări.

[172](#) - Mitul vampirului este versiunea opusă, diabolică, a povestirii lui Christian Rosenkreuz.

CAPITOLUL 34

[173](#) - Cu ce fel de făptură s-a întâlnit William Noy? Fantomele, ființe a căror evoluție după moarte nu poate merge mai departe din motive nefirești, sunt de diverse feluri, iar răposații care ne sunt dragi ne mai apar și ne călăuzesc din când în când. David Bellamy ne dă un exemplu în memoriile lui, în volumul *Jolly Green Giant* (Century, 2002). Când terminam de scris această carte am primit un studiu scris de un occidental, o descriere extraordinară, de prima mână, a forței Kundalini care se ridică prin chakre: capitolul despre iluminare din George King, *The Nine Freedoms*, 1963.

CAPITOLUL 35

[174](#) - Sunt celebre cuvintele lui Trithemius: „Cu ajutorul îngerilor, în timp ce stau sau umblu, pot să-mi comunic gândul altcuiva aflat la mulți kilometri distanță, fără să folosesc cuvinte, semne sau semnale.” Astăzi, putem avea un reflex anacronic de groază și dezgust față de cercetătorii oculți ai magicienilor, ca Trithemius sau Cornelius Agrippa. Dar pe vremea aceea existau diverse atitudini, din care merită să o amintim pe a Papei Sixtus al IV-lea, care a tradus 72 de cărți cabalistice în latină.

[175](#) - În folclor se spune că spiridușii pot să țeară coșmaruri din borangic, pe care le răsucesc apoi în urechile oamenilor care dorm.

[176](#) - Sculptorul renașcentist Cellini povestește în memoriile sale că a văzut o salamandă în Colosseum, episod devenit faimos.

[177](#) - Din tratatul *De virtute imaginativa*.

[178](#) - Paracelsus crede că sufletul omului este strâns legat de sufletul pământului și de corpul fizic al omului. Materia invizibilă devine organizată și vizibilă prin influența sufletului. Dacă o ființă vie cum e o plantă își pierde substanța materială, tot îi rămâne forma invizibilă „în lumina Naturii” și, dacă înveșmântăm din nou această formă cu materie vizibilă, o putem face iar vizibilă.

[179](#) - Practicând o formă de alchimie influențată de Paracelsus, preotul iezuit Athanasius Kircher a înviat un trandafir din cenușa lui în fața reginei Suediei în 1784. Geoffrey Hodson, remarcabilul teosof vizionar din noua Zeelandă, a descris duhurile sau zânele dând viață unei forme ideale de floare, cam așa cum Platon și-a conceput-o pe a sa, care a fost apoi umplută cu materie pentru a crea o floare fizică. Ca să vezi magul readucând la viață o floare ca prin minune, vezi Mooji, *Flower of Life*, pe YouTube.

[180](#) - Aceasta este *opera* alchimiștilor.

[181](#) - În metodologia științelor experimentale, ale cărei începuturi le vedem acum, se pune mare accent pe strângerea probelor pentru a verifica teoriile. Dar, desigur, la teorie se ajungea prin intuiție. Dacă privim astfel istoria științei, apare un paradox. Cu cât e mai mare saltul înainte pe care îl reprezintă descoperirea, cu atât e mai

important rolul intuiției. Cele mai strălucite idei sunt de obicei cele care nu vin în urma calculelor meticuloase, ci „de nicăieri”, cum ar spune un materialist. În mod tradițional, acestea erau explicate prin intervenția angelică. Dacă denuiești procesul intuiției, nu oferi o explicație alternativă, ci îi dai aceleiași explicații o denumire cu rezonanță științifică.

CAPITOLUL 36

[182](#) - *Concerning the Three Principles of the Divine Essences*, 1619.
Mysterium Magnum, p. 2, 1623.

[183](#) - Epistola a II-a din lucrarea *62 de epistole teosofice*, 1624.

[184](#) - Sistemul lui Myers Briggs de clasificare a personalității a devenit metoda standard de evaluare a angajaților de către organizațiile mari. Propune patru tipuri principale, din care trei sunt axate în primul rând pe informații senzoriale – văz, auz și pipăit. Al patrulea tip – grupul „digital” – primește și informații direct de la simțuri, dar ulterior le procesează intern. Acest al patrulea grup – cam un sfert din populație – se axează, prin urmare, pe textura mereu în mișcare, pe schimbările și nuanțele vieții interioare. Pe de altă parte, oamenii cu trăsături specifice autismului tind să se concentreze mai mult pe informațiile senzoriale și mai puțin pe viața interioară, atât a lor, cât și a altora. Domeniul științific constituie, prin urmare, o șansă în carieră pentru oamenii cu tendințe autiste, iar cercetările arată că autiștii au rareori credințe religioase.

[185](#) - În anul 1984, English Society of Psychical Research a făcut un studiu asupra halucinațiilor, arătând că unul din zece oameni a avut o halucinație la un moment dat în viață și că aceasta nu e o consecință a unei boli psihice sau mintale. Un studiu asemănător, efectuat în 1948, a confirmat rezultatele.

[186](#) - Filosofia analitică anglo-americană din anii '70. Poate că acum s-a schimbat în întregime.

CAPITOLUL 37

[187](#) - Steiner a făcut următoarea observație în *The Karma of Untruthfulness II, Prelegerea 20*: „... filosoful englez Francis Bacon din Verulam, întemeietorul gândirii materialiste moderne, s-a inspirat tot din Shakespeare.” Ilie lucra prin amândoi. Vezi *Istoria secretă a lumii*.

[188](#) - Francis Bacon, *On the Advancement of Learning*, Second Book, 1605.

[189](#) - În cap. 20 din *Istoria sacră a lumii* se află o discuție mai amplă a piesei *Îmblânzirea scorpiei* în *Istoria secretă a lumii*. Eseul lui Corbin despre *mundus imaginalis* este disponibil gratuit pe internet.

[190](#) - Marele profet este, desigur, Harold Bloom, profesor la Yale University, autor al volumului *Shakespeare: The Invention of the Human*, Riverhead Trade, 1999.

[191](#) - Marea carte pe această temă este *The Anatomy of Melancholy* (*Anatomia melancoliei*) de Burton, publicată în 1621. Autorul

comentează gnostic că adevăratul lider al societății Roza-Crucei încă trăia atunci.

[192](#) - „Nebunia fascinează pentru că înseamnă cunoaștere”, a spus Michel Foucault în *Istoria nebuniei*. Dar stările de conștiință neobișnuite, mistice sau de alt fel sunt interesante doar dacă tot ce arată e adevărat; la Shakespeare, bineînțeles, nebunul, nebunul prefăcut și prostul smintit sunt adesea posturi adoptate de oameni înzestrați cu o inteligență superioară. Ei văd realități mai ample decât alte personaje.

CAPITOLUL 38

[193](#) - Robert Kirk, *The Secret Commonwealth of Elves, Fauns and Fairies*, lucrare încheiată în anul 1612. Nu s-a publicat decât după multă vreme de la moartea autorului, în 1815, datorită eforturilor lui Sir Walter Scott.

[194](#) - A fost noțiunea de viață fantastică la originea ideii lui Blake despre fantoma unui purice? Lucrarea poate fi văzută la expoziția permanentă de la muzeul Tate Modern, Londra.

[195](#) - Descrierile sunt preluate din depozitiile martorilor. Nimeni nu se îndoiește că a văzut ce a povestit că a văzut. Arhiva tribunalului din Manningtree poate fi accesată online.

[196](#) - În secolul XX se va pune accentul și pe alte criterii, printre care și pe ideea că o teorie științifică trebuie să propună ceva nu doar verificabil, ci și falsificabil. Dacă nu, se susține, teoria nu afirmă nimic. Iată un fel de baston cu care religia a fost luată la bătaie.

197 - În veacul al XVII-lea, în plin avânt al scientismului, și în următoarele două secole, în plin avânt al trecerii de la abordarea idealistă la cea materialistă, pionierii științei și ai matematicii nutreau convingeri pentru care materialiști radicali de azi ar fi aspru criticați. Francis Bacon era un neoplatonician care credea în îngeri și demoni. Spionza credea în îngeri. Descartes era de părere că e posibil să fi fost tras pe sfoară de un duh *mauvais*. Când era un june soldat, a visat că i se arată un înger și-i dezvăluie menirea lui în viață și cum să și-o împlinească. „Natura trebuie cucerită cu măsură și număr“, a povestit el că i s-ar fi spus. Kepler și Galilei credeau în astrologie. Toată opera primului are o dimensiune spirituală pregnantă. Pentru el, astrologia era „o mărturie a lucrării lui Dumnezeu“ și, de asemenea, o revelație divină – când vine pe lume un om, poziția astrilor și a planetelor se oglindește în sufletul lui și el poate cânta muzica celestă, impulsionând aștrii și planetele să danseze în ritmul ei (vezi David Plant, *Johannes Kepler and the Music of the Spheres*). Până și Locke sfătuia ca plantele tămăduitoare să se culeagă la anumite momente, favorabile din punct de vedere astrologic. Lucrarea lui Culpeper, intitulată *Herbal (Tratat de fitoterapie)* și publicată în 1653, primul tratat de gen scris în limba engleză și piatra de temelie a științei farmaciei, era un amplu comentariu la operele lui Paracelsus și Jacob Boehme.

198 - Sentimentul că viața noastră are un sens se numără inherent printre convingerile noastre cele mai intime. E dureros să renunți la el, dar asta trebuie să faci, dacă ești ateu și vrei să devii credibil din punct de vedere intelectual, căci adevărul este că, de n-ar fi fost existența *a priori* a unei Minți Cosmice, cosmosul și locul nostru în el n-ar avea un sens intrinsec. Este un adevăr incontestabil. Am bănuiala că nu mulți dintre cei care se consideră

atei îl pot suporta, așa cum nu se pot împăca nici cu efectele acestei mentalități asupra traiului lor de zi cu zi. E posibil să-și așeze într-o categorie separată convingerile atee și să trăiască mai departe ca și cum viața le-ar fi plină de sens. S-ar putea să fie greu, poate chiar periculos, să trăiești respectând riguros ideile ateismului, să respingi neîncetat tentații precum credința în sens, intuiția că ar exista ceva de natură superioară, sentimentul că există ce e menit să existe. *Greața*, cartea pe care Jean-Paul Sartre o publica la Editura Gallimard în anul 1938, este un roman autobiografic scris de un om care aspiră să trăiască în deplină sinceritate a intelectului o viață lipsită de un sens esențial și povestirea dureroasă a mai multor episoade psihotice. În cele din urmă, protagonistul nu mai poate suporta și se hotărăște să-i confere propriei lui vieți un sens arbitrar, devenind scriitor. Biologul Lewis Wolpert, unul dintre atei cei mai înverșunați, și-a povestit cu mare sinceritate și cu o deosebită sensibilitate perioadele de depresie cumplită. Faptul că ateismul e deprimant nu este în sine un motiv suficient care să te facă să crezi în Dumnezeu, dar arată că e posibil să avem nevoie să stabilim o legătură cu un sens.

CAPITOLUL 39

[199](#) - Nikolai Berdaev a scris un eseu despre Boehme și influențele lui în lucrarea *Studii despre Jacob Boehme* (1939): „La temelia filosofiei lui Hegel stă un principiu irațional. Hegel a fost tot așa de sistematic în raționalismul său ca Toma din Aquino și Descartes, dar întregul său sistem s-a întemeiat pe o viziune

irațională – a lui Boehme. Pentru Hegel, Divinitatea este o Zeitate primordial inconștientă, care ajunge la conștiință doar prin filosofia umană”. *The Roots of Romanticism (Rădăcinile Romantismului)* este o minunată serie de prelegeri din 1965 susținute de Isaiah Berlin, care prezintă mulți scriitori și gânditori noi (noi cel puțin pentru mine) ce fac parte dintr-un filon profund, contrariant, al misticismului în filosofia germană. M-au tulburat viziunea lui Herder despre Dumnezeu ca poet care ne vorbește de-a lungul istoriei, ideea lui Fichte că nu acționăm pentru că știm, ci mai degrabă cunoaștem pentru că suntem obligați să acționăm, și ideea lui Schelling potrivit căreia Dumnezeu este principiul creator al conștiinței. Există un fir direct care duce de la Boehme până la Steiner, prin acești filosofi.

[200](#) - Hegel, *On the Prospects of a Folk Religion*, 1793.

[201](#) - Există, desigur, două tipuri principale de idealism – teza că mintea a precedat materia și concepția obișnuită a omului pregătit să sacrifice de dragul unui principiu. Dar cele două orientări tind să meargă mână în mână, de la sacrificiul de sine al lui Socrate până la lupta pentru libertate a romanticilor. De fapt, îndeosebi cei din urmă au combinat cele două tipuri, romanticul respingând lumea obișnuită și preferând să trăiască într-o mansardă și să se uite la stele.

CAPITOLUL 40

[202](#) - Din *Daimonic Reality* (Arkana, 1994), excelenta carte a lui Patrick Harpur, am aflat că atunci când vorbim despre un atac de inimă

facem aluzie la „atacul zânei“, despre care au povestit oameni care au întâlnit „oamenii mici“. Victima paraliza și rămânea fără glas. Același lucru au relatat cei care au experimentat întâlniri cu extraterestri și, aici, Bernadette din Lourdes.

[203](#) - Text preluat liber din autobiografia lui Bernadette, coroborat cu alte surse din epocă.

[204](#) - Swedenborg a văzut un incendiu la Stockholm și l-a descris în amănunt în timp ce flăcările se înteteau, deși se petrecea la aproape 500 de kilometri distanță. De asemenea, a citat cuvânt cu cuvânt discuțiile secrete avute pe vremuri de un negociator suedez cu Prusia și a povestit strangularea lui Petru al III-lea al Rusiei cu câteva zile înainte să aibă loc. Ca și Ioana d'Arc și Lorna Byrne, vedea îngeri cu claritatea cu care noi, ceilalți, vedem oameni în carne și oase.

CAPITOLUL 41

[205](#) - În anul 2006 am publicat o carte numită *Why Mrs Blake Cried* (*De ce a plâns doamna Blake*), scrisă de un erudit al ezoterismului, Martha Keith Suchard. Scriitoarea a fost invitată la o dezbatere la Marea Lojă Unită din Londra și, când am luat cina după aceea, ea i-a numit cu umor „nabobi“ pe unii amfitrioni și adversarii ei, care nu o trataseră deloc ca niște domni pe parcursul dezbaterii.

[206](#) - Whitley Strieber a scris despre astfel de copii sălbatici pe care i-a zărit în aceeași regiune, preludiu la întâlnirile cu făpturi din alte lumi în *The Key*, 2000. Nu știu un scriitor care să contureze mai

bine sentimentul care te străbate când întâlnești ființe din alte dimensiuni.

[207](#) - Henry Steel Olcott, *People from the Other World*, Cambridge University Press, New York, 1875.

[208](#) - Ibid., cap. 8.

[209](#) - C.G. Harrison, *The Transcendental Universe*, George Redway, 1896.

[210](#) - Un certificat a fost emis în acest sens de către John Yarker, un senior britanic francmason, cu legături americane puternice și membru cel puțin al unei loje ezoterice. (A se vedea *Revised Encyclopedia of Freemasonry* a lui Mackey, 1929)

[211](#) - Olcott îl citează pe Lecky, autorul volumului *The History of the Rise and Influence of the Spirit of Rationalism in Europe* (*Istoria apariției și a influenței spiritului raționalismului în Europa*), publicat în 1865, plângându-se de cei care ascultă relatarea unui miracol care a avut loc cu „neîncredere totală și chiar batjocoritoare, care nu au nevoie de nicio examinare a probelor”. Asta îmi amintește de Rupert Sheldrake povestind o conversație recentă cu colegul său biolog Richard Dawkins. „Nu mă interesează probele!” a spus Richard Dawkins. După cum vom vedea, materialistii au elaborat o examinare, astfel încât acele dovezi sunt irelevante.

[212](#) - *Hope Street (Strada speranței)* de Pamela Young este o minunată carte de memorii despre viața clasei muncitoare în Manchester, publicată în 2012. Scriitoarea a fost crescută în sânul Bisericii Spiritualiste, apoi văzută ca o reprezentantă de seamă a mișcării intelectuale progresiste, care a mers mână-n mână cu socialismul.

Pam era urmaşa mai multor generaţii de femei cu daruri spirituale, niciuna mai strălucită decât mama ei, un mediu talentat. Descrierea apariţiilor şi a altor minuni la care au fost martori ea şi fratele ei în anii 1950 este cu atât mai grăitoare, cu cât acele lucruri au fost văzute cu ochii de copil.

[213](#) - Alungirea corporală este, prin tradiţie, un fenomen asociat cu sfintele, cum ar fi Veronica Lapelli din veacul al XVII-lea sau Binecuvântata Stefana Quinzani din secolul al XVIII-lea. Se spune că peste o sută de sfinţi din calendarul catolic au levitat la un moment dat în viaţa lor.

[214](#) - Pentru un articol bine documentat despre legătura dintre francmasonerie şi rozacrucieni, vezi *An Esoteric View of the Rose-Croix Degree* de R.W. Bro Leon Zeldis, disponibil pe internet. Elias Ashmole a publicat în 1651 *The Theatrum Chemicum Britannicum*, o culegere de poezii alchimice. Întâlnise un latifundiar pe nume William Blackhouse în anul în care Blackhouse l-a adoptat pe Ashmole ca „Fiu” al său, iar Ashmole îl acceptase pe Blackhouse ca maestru spiritual. Educaţia spirituală a lui Ashmole a fost lungă şi dificilă, desfăşurându-se cu intermitenţe, până când, în mai 1653, caietele lui consemnează: „Tatăl meu, Blackhouse, care zace la pat în Fleetstreet, vizavi de Biserica St. Dunstan, şi nu ştie dacă să trăiască sau să moară, mi-a silabisit pe la ora unsprezece adevăratul secret al pietrei filosofale, pe care mi l-a lăsat moştenire.” După aceea nu se mai află experienţe alchimice în însemnările lui Ashmole. Probabil că găsisese piatra filosofală. (Folosirea verbului a *silabisi* face aluzie la pronunţarea corectă a cuvintelor la unison cu anumite vibraţii ritmice, care au efecte ce-şi pot face simţită prezenţa în planurile secundare ale fiinţei.)

CAPITOLUL 42

[215](#) - Publicată în 1880. Aceasta este o versiune prescurtată a traducerii lui Constance Garnett din 1912.

[216](#) - Vladimir Soloviov (1853-1900) a întemeiat o filosofie mistică numită sofiologie. Pentru descrierea profețiilor despre Antihrist, vezi *Istoria secretă a lumii*, ediția revizuită.

[217](#) - Asemenea prietenului său Soloviov, Dostoievski prezice că iadul pe pământ va fi adus de știință și amândoi se inspiră din profețiile lui Daniel despre Antihrist. Când era student, Soloviov sărise dintr-un vagon în altul dintr-un tren în mișcare și leșinase. Îl salvase de la moarte o fată pe care o întâlnise înainte și care-l trăsese înapoi în tren. Așa a ajuns să-și dea seama că era o femeie frumoasă, pe care avea s-o numească „Eterna lui prietenă”, o întruchipare a înțelepciunii, a bunătății și a bucuriei de a trăi cum „nu mai credea să existe pe lumea aceasta”. Prietena eternă avea să-l călăuzească în viață. Când el și prietenul Dostoievski erau în călătorie de studii la Londra, ea l-a chemat la hanul unde stătea, în deșertul egiptean. „Rozele tale divine vor înflori pe veci în mine”, a spus el. „Oamenii vor preface corpul fizic și toate gândurile și sentimentele se vor preface, toată materia și întreaga lume” (F.M. Dostoievski, *Demonii*, 1877).

CAPITOLUL 43

[218](#) - „Lumea Imaginației e lumea eternității; este sânul divin la care ne vom adăposti cu toții după moartea trupului Vegetal”.
(William Blake, *A Vision of the Last Judgement*, 1810.)

[219](#) - The Book of Doctrines and Opinions, site dedicat teologiei și spiritualității iudaice, oferă spre consultare o raritate: înregistrarea unei prelegeri despre Tzelem, susținută de Gershom Scholem în anul 1975.

[220](#) - Citatele biblice fac distincția dintre suflet și spirit: *1 Tesaloniceni*, 5: 25; *1 Corinteni*, 2:14; *Luca*, 1:46-47. Distincția a fost „abolită” de Biserica în 669. Steiner și alții au considerat abolirea o încercare de a împiedica oamenii să acceadă direct la experiențe spirituale în afara protecției sale.

[221](#) - *Upanișada Maitiri*: „Cel ce vede cu ochii și cel ce acționează în vise, cel ce este cufundat în somn adânc și cel ce se află dincolo de somnul adânc – sunt cele patru condiții distincte ale unui om.”
Upanișada Maitiri descrie întregul corp uman ca pe un instrument de percepție și diferitele lui elemente ca pe sedii ale diverselor forme de conștiință.

[222](#) - Atanasie, episcop al Alexandriei în secolul al III-lea, a spus că în somn sufletul întâlnește sfinți și îngeri, deoarece nu mai este închis în corpul pământesc. După Sf. Augustin, Dumnezeu lucrează prin vise și viziuni și, potrivit lui Tertulian, cei mai mulți oameni dobândesc cunoașterea lui Dumnezeu din vise.

[223](#) - Aceasta este probabil experiența „mersului spre lumină”, povestită de o mulțime de oameni. Pentru o descriere impresionantă, vezi Lorna Byrne, *Angels in My Hair*, Capitolul XX. Pentru o cercetare ce analizează astfel de viziuni din diferite

culturi, vezi *After Death Experience: The Physics of the Non-physical*, carte pe care i-am cerut s-o scrie istoricului Ian Wilson în 1987.

[224](#) - Este interesant de comparat cu relatările medievale despre atacurile demonilor după moarte, așa cum apar ele la filosoful neoplatonician Proclus, care pomeneste de „hoardele năpustindu-se de diavoli pământești”. Vezi comentariul lui la *Republica* lui Platon.

[225](#) - Plutarh a scris că după moarte corpul fizic este lăsat în urmă de suflet și intelectul divin – acel *nous* –, care se duc spre lună. După un timp, intelectul divin călătorește mai departe singur. În reprezentările antice ale morții, cum ar fi cea din *Cartea morților* din Egipt, eul (*nous*) trebuie să treacă prin șapte porți și la fiecare spiritul trebuie să rostească o incantație magică, memorată în timpul vieții. La Steiner, calitățile morale și spirituale ne ajută pe drumul nostru, semn al evoluției spirituale a omenirii. Steiner amintește în trecere o idee tulburătoare: e posibil ca spiritele din sfera Marte să simtă când trecem pe-acolo. Pentru ele, suntem ca niște fantome. Vezi și *Istoria secretă a lumii*, cap. 10, pentru o reprezentare din Irak, datând din mileniul al III-lea î.Hr.

[226](#) - E.R. Dodds, *The Greeks and the Irrational*, University of California Press, 1951, p. 264.

[227](#) - „Lumea în care trăim”, scria Steiner, „este urzită din materialul din care sunt făcute și gândurile” (*Teosofia*, 1904, cap. 3). Ne-am putea închipui acest material al gândurilor ca apa dintr-un râu, a sugerat el. Materia e ca bucățile de gheață care plutesc pe apă – aceeași substanță într-o altă stare.

CAPITOLUL 44

[228](#) - Pentru lista de cărțile ale lui Swedenborg împrumutate de Jung, vezi eseul Jung on Swedenborg, Redivivus de Eugene Taylor, pe website-ul Philemon Foundation: www.philemonfoundation.org.

[229](#) - *The Red Book*, W.W. Norton and Co., 2009, p. 200. (Carl Gustav Jung, *Cartea Roșie*, trad. din germană de Viorica Nișcov, Editura Trei, 2011)

[230](#) - Mai târziu a mărturisit că poveștile cu Siegfried nu l-au atras niciodată. Idealismul german poate deveni îngrijorător când ajunge *eroic*.

[231](#) - *Alchemical Studies*, Routledge and Kegan Paul, 1967.

[232](#) - A ținut *Cartea roșie* sub cheie toată viața lui, poate de teamă să nu fie considerat nebun. Philemon este un exemplu de „arhetip” jungian al bătrânului înțelept și, așa cum a precizat teologul Paul Tillich, la Jung, „arhetip” este ce era „ideea” la Platon.

[233](#) - În timpul cruciadelor, ființe înveșmântate în alb au fost văzute venind în ajutorul creștinilor în toiul luptei, ceea ce avea să le confere o aură supranaturală cavalerilor templieri. Stephen Howarth, *The Knights Templar*, Collins, 1982.

CAPITOLUL 45

234 - În volumul *The Church (Biserica)* din 1967, teologul Hans Küng, prietenul lui Joseph Ratzinger, a atras atenția asupra asemănărilor dintre fenomenul de la Fátima și profeciile lui Joachim de Fiore – preziceri, date recurente, numere simbolice. Sunt trei copii, trei secrete și șapte apariții. Doamna apare pe data de 13 a fiecărei luni. Lucia avea să moară pe 13 mai. Tentativa de asasinare a papei, care a fost prezisă, a avut loc pe 13 mai 1981. Nu a reușit, în schimb episcopul de Leiria-Fátima s-a ales cu un glonț, pus mai târziu în coroana Fecioarei din Fátima. Pentru mai mult despre Ioachim, vezi *Istoria secretă a lumii* și *The Secret History of Dante*.

235 - Pentru alte informații despre experiențele catolice legate de supranatural, recomand www.mysticsofthechurch.com. Iată un exemplu. În 1968 doi mecanici musulmani care lucrau la un garaj dintr-o suburbie a orașului Cairo au văzut o femeie pe cupola Bisericii Sf. Maria. Crezând că vrea să se sinucidă, i-au strigat să nu se arunce. Ea nu a spus nimic, dar, când o femeie a arătat-o cu un deget cangrenat, infecția acesteia s-a vindecat pe loc. Aproximativ un milion de oameni au fost martori și unii au fotografiat-o. Pentru o relatare completă a fenomenului, însoțită de fotografii, vezi Terry White, *The Skeptical Occultist*, Century, 1994.

CAPITOLUL 46

236 - În anul 1946 Jung a povestit la Radio BBC că începând din 1924 observase că îngrijorător de mulți germani dintre pacienții lui povestesc cu au vise cu o entitate identificată drept Bestia Blondă. Nietzsche a profetizat creatura respectivă în anii 1880, când a scris

despre ce pătesc nobilii când ajung printre străini, iar naziștii au preluat ideea și au folosit-o cum au considerat de cuviință. Este încă un exemplu uimitor, care arată spiritul puternic sau inteligența dematerializată, care se mișcă prim mai multe minți în același timp (Friedrich Nietzsche, *Genealogia moralei*, 1887).

[237](#) - S-a speculat mult despre preocupările oculte ale lui Hitler, inclusiv în *The Spear of Destiny*, inițial un roman scris de Trevor Ravenscroft. În timp ce lucram la cartea de față am primit o carte extraordinară, *Whisperers*, de J.H. Brennan, o dovadă în formă de carte, *Magische/ Geschichte/ Theorie/ Praxis*. Hitler avea un exemplar pe care a făcut multe însemnări: 66 (cap. 18).

[238](#) - Singura sursă pentru povestea lui Gitta și Hanna este o carte necunoscută, dar minunată: *Talking with Angels*, Daimon Verlag, 1988.

CAPITOLUL 47

[239](#) - Capacitatea de a lăsa amprente pe stâncă, deși uitată astăzi, a fost odinioară un dar răspândit printre occidentalii elevați din punct de vedere spiritual. Potrivit lui Herodot, o urmă a piciorului lui Heracle, lungă de doi coți, ar exista pe o stâncă de lângă Tiras în Sciția. Urma tălpii lui Ilie s-a păstrat pe Muntele Carmel. Moise și-a lăsat urma spatelui și a brațelor în peștera în care se ascunsese mai mult timp și s-a găsit urma capului lui Mahomed pe un perete al unei peșteri de lângă Medina. Se spunea că piatra pe care a fost pus trupul neînsuflețit al Sfintei Ecaterina s-ar fi înmuiat, păstrând forma trupului ei. Pentru alte

exemple, inclusiv cele menționate, vezi *The Philosophy of Magic* de Eusebe Salverte (1829).

[240](#) - În anii 1970 și 1980, preoții Thomas Keating, William Meninger și Basil Pennington au elaborat o nouă formă de rugăciune contemplativă, bazată pe opera mistică medievală *Norul necunoașterii* – scopul lor era să introducă exerciții spirituale și metode de meditație dintr-o mănăstire trapistă în lumea mare, să ofere o formă creștină de meditație pentru a le contrabalansa pe cele orientale, care pe atunci aveau din ce în ce mai mult succes printre tineri.

[241](#) - Pentru un excelent comentariu despre oamenii de știință din zilele noastre, care se agață de o paradigmă mecanicistă discreditată, vezi Rupert Sheldrake, *The Science Delusion*, Coronet, 2012.

[242](#) - Experimentul alegerii amânate l-au făcut prima oară în 1984, la Universitatea din Maryland, Alley, Jakubowicz și Wickes, după care s-a repetat.

[243](#) - Vezi anexa a doua din Robert Lomas, *The Lost Key: the Supranatural Secrets of the Freemasons* (Coronet, 2011) pentru o discuție clară. În cap. 11: *Astronauții de pe Apollo II au informat că au văzut explozii luminoase ciudate, chiar și cu ochii închiși. NASA a decis să cerceteze efectul, care survenea doar dincolo de scutul electromagnetic natural al Pământului. S-a constatat că exploziile de lumină erau cauzate de o singură particulă de energie înaltă, care stimula nervii optici ai retinelor.* Lomas citează în continuare raportul oficial al NASA.

[244](#) - Cazul Panchen Lama mi-a atras atenția datorită lui Sevak Gulbekian, proprietar al Temple Lodge Publishing, Rudolf Steiner Press și Clairview Books, precum și autorul interesantului volum *In the Belly of the Beast: Holding your Own in Mass Culture* (Hampton Roads, 2004), care cuprinde un capitol pe această temă.

[245](#) - Sergei O. Prokofieff, *The Cycle of the Year as a Path of Initiation Leading to an Experience of the Christ Being* (Temple Lodge Publishing, 1991), pp. 337-338. Antroposof de frunte, Prokofieff descrie aici felul în care influențele materialiste asupra oamenilor din secolul al XVIII-lea și de la începutul secolului XX au dus la o secătuire a corpurilor lor eterice, afectate de imagini întunecate, astfel încât după moarte trupurile eterice s-au dizolvat încet, formând împreună o barieră ce împiedica întâlnirile cu Hristos.

[246](#) - O descriere completă se poate găsi în arhivele Religious Research Centre ale Universității Wales.

[247](#) - David Hay, *Religious Experience Today*, Mowbray, 1990. Vezi și David Hay și Gordon Heald, *Religion is Good for you*, New Society, 17 aprilie, 1987.

[248](#) - Sondajul ICM efectuat la cererea Bible Society, anunțat în publicația *The Daily Telegraph*, 17 decembrie 2012.

[249](#) - Sondaj realizat de Baylor University Institute for Studies of Religion, dat publicității în *New York Times*, 18 septembrie 2008.

[250](#) - Studiul Pew Forum despre religie și viața publică se poate accesa la religions.pewforum.org/reports.

CAPITOLUL 48

[251](#) - Jean Callanan, agentul și managerul Dornei, ne-a dus anul acesta pe amândoi la o expoziție de pictură cu lucrări ale pictorilor prerafaeliți de la Tata Gallery. Lorna a ales un tablou cu Buna Vestire pictat de Dante Gabriel Rossetti, susținând că surprinde perfect felul în care îngerii coboară pe pământ, arătându-se ca o umbră vagă. Speram să-i pot arăta *Locuitorul dinlăuntru*, lucrarea lui George Frederic Watts, poate o reprezentare a Ocrotitorului de pe Prag, pe care l-au descris Edward Bulwer-Lytton, Rudolf Steiner și alții. În cele din urmă, am găsit o reproducere la librărie. Pentru o comparație interesantă, vezi *Experiences* de Arnold Toynbee, parta a II-a, cap. 9: „(...) omenirea mă preocupă în sensul că mă preocupa dimensiunea spirituală a prezenței psihosomatice pe care ființa omenească o etalează pentru celelalte ființe omenești și pentru ea însăși. Adevărul (cel pe care-l cred eu) a fost exprimat vizual de victorul din Anglia victoriană într-un tablou intitulat *The Dweller in the Innermost (Locuitorul dinlăuntru)*”.

CONCLUZIE

[252](#) - În capitolele anterioare am încercat să demonstrez că astrologia doar *pare* trivială și că este o componentă a unui sistem filosofic amplu, sofisticat, care i-a fost de folos omenirii cel puțin prin felul în care împacă obiectivul cu subiectivul, într-o concepție cuprinzătoare despre lume. Kant scria că există două elemente care dau fiori: stele ce se văd noaptea pe bolta cerească și

conștiința dinlăuntrul omului. Aștrii și conștiința sunt într-o strânsă legătură în cartea noastră.

[253](#) - Rupert Sheldrake zâmbea răutăcios deunăzi, când mi-a spus că Acceleratorul de hadroni este o monumentală aplicație practică a efectului cuantic. Toți oamenii de știință care se concentrează să găsească bosonul Higgs îl vor face să existe.

Peste mii de ani poate că arheologii vor descoperi rămășițele Acceleratorului de hadroni și le vor încadra în aceeași categorie cu Piramidele de pe podișul Gizeh și, în funcție de predispoziția lor, li se vor părea fie nebunii curate, fie aparate enorme, menite să capteze o putere din altă dimensiune.

Oare nu e deloc inspirat să folosim toată povestea ca să ne întoarcem la rădăcinile celei mai impalpabile trăiri, anume sentimentul că gândul pe care tocmai l-ai mărturisit nu l-ai putea numi cu adevărat, cu justete, întru totul al tău?

Bibliografie selectivă

Allyn, Avery, *A Ritual and Illustrations of Freemasonry*, 1831

Anderson, William, *Dante the Maker*, Hutchinson, 1980

Anglicus, Bartholomaeus, *Le Propriétaire des Choses*, 1490

Ashmole, Elias, *Theatrum Chemicum Britannicum*, 1651

Audsley, W. și G. Audsley, *Handbook of Christian Symbolism*, 1865

Bacon, Francis, *The Advancement of Learning*, 1605

Ball, Philip, *The Devil's Doctor*, William Heinemann, 2006

Ball, Philip, *Universe of Stone*, Bodley Head, 2008

Bauval, Robert, *The Egypt Code*, Century, 2006

Bauval, Robert și Hancock, Graham , *Keeper of Genesis*, William Heinemann, 1996

Bayley, Harold , *The Lost Language of Symbolism*, 1912

Bayley, Harold, *Archaic England*, Chapman and Hall, 1919

Beaumont, John, *An historical, physiological and theological treatise of spirits: apparitions, witchcrafts, and other magical practices. Containing an account of the genii... With a refutation of Dr. Bekker's World bewitchd; and other authors ...* D. Browne, J. Taylor, R. Smith, F. Coggan and T. Browne, 1705

Bellamy, David, *Jolly Green Giant*, Century, 2002

Berdyayev, Nicholas, *The End of Our Time*, 1923

Berdyayev, Nicholas, *Studies Concerning Jacob, Boehme*, 1939

Berlin, Isaiah, *The Roots of Romanticism*, Chatto & Windus, 1999

Black, Jonathan, *The Secret History of the World*, Quercus, 2008

Black, Jonathan, *The Secret History of Dante*, Quercus, 2013

H. P. Blavatsky, *Isis Unveiled*, vol. I și II, 1877

Bleibtreu, John, *The Parable of the Beast*, Paladin, 1970

Bloom, Harold, *Shakespeare: The Invention of the Human*, Riverhead Trade, 1999

Bock, Emil, *Genesis*, Floris Books, 1983

Boehme, Jacob, *The Signature of All Things*, circa 1612

Boehme, Jacob, *Mysterium Magnum*, 1623

Booth, Mark și Pennington, M. Basil, Jones, Alan (ed.), *The Christian Testament Since the Bible*, Firethorn Press, 1985; publicat în SUA *The Living Testament*, Harper & Row, Booth, Mark și Pennington, M. Basil, Jones, Alan (ed.), *Christian Short Stories*, Crossroad, Continuum, 1985

Borges, Jorge Luis, (ed. cu Adolfo Bioy Casares), *Extraordinary Tales*, 1967

Bowen, Patrick Bowen, „The Ancient Wisdom“ in Africa in *Studies in Comparative Religion*, vol. 3, nr. 2, Primăvara 1969, pp.113-121

Briggs, K.M., *The Fairies in Tradition and Literature*, Routledge & Kegan Paul, 1967

Brown, Mick, *The Dance of 17 Lives*, Bloomsbury, 2004

Bucke, Richard Maurice, *Cosmic Consciousness*, E. P. Dutton, 1901

Burton, Robert, *The Anatomy of Melancholy*, 1621

Byrne, Lorna, *Angels in My Hair*, Century, 2008

Lorna, Byrne, *Stairways to Heaven*, Coronet, 2011

Lorna, Byrne, *A Message of Hope from the Angels*, Coronet, 2012

Campbell, Joseph, *The Hero with a Thousand Faces*, Pantheon Books, 1949

Cicero, *On the Nature of the Gods*

Cohn, Norman, *Europe's Inner Demons*, Sussex University Press, 1975

Michael D. Coogan, *The Old Testament: A Historical and Literary*

Introduction to the Hebrew Scriptures, Oxford University Press USA, 2005

Corbin, Henry, *History of Islamic Philosophy*, 1964

Cowan, James, „Wild Stones“, *Studies in Comparative Religion*, vol. 17, nr. 1 și 2

Crookes, William, *Researches into the Phenomena of Spiritualism*, J. Burns, 1874

Culpeper, Nicholas, *Complete Herbal*, 1653

Dickens, Charles, *A Christmas Carol*, Chapman & Hall, 1843

Didron, Adolphe Napoléon, *Iconographie chrétienne*, Imprimerie royale, 1843; *Christian Iconography*, 2 vol., Henry G. Bohn, 1851-1886

Dionysius the Aeropagite, *The Celestial Hierarchies*

Dodds, E.R., *The Greeks and the Irrational*, University of California Press, 1951

Dostoevsky, Fyodor, *The Devils*, 1872

Dostoevsky, Fyodor, *The Brothers Karamazov*, 1880

Duffy, Maureen, *The Erotic World of Fairy*, Hodder & Stoughton, 1974

Eckermann, Johann Peter, *Conversations with Goethe*, *Conversations with Eckermann*, vol. I și II, *Gedichte*, 1836; vol. III, 1848

Eliade, Mircea, *Myth and Reality*, trad. Willard R. Trask, Harper & Row, 1963

Eliot, George, *Scenes of Clerical Life*, Blackwood and Sons, 1858

Ellacombe, Henry Nicholson, *The Plant-Lore and Garden-Craft of Shakespeare*, W. Satchell & Co., 1878

Fellows, J., *The Mysteries of Freemasonry*, 1860

Fideler, David, *Jesus Christ, Sun of God*, Quest Books, 1996

Foster, David Wallace, *Infinite Jest*, Little, Brown, 1996

Foster, David Wallace, *The Pale King*, Little, Brown, 2011

Foucault, Michel, *Folie et déraison*, Librairie Pion, 1961

Foucault, Michel, *Madness and civilization*, ed. prescurtată, Random House, Inc., 1965

Fox, Matthew și Sheldrake, Rupert, *The Physics of Angels*, HarperCollins, 1998

Franzen, Jonathan, *Freedom*, Fourth Estate, 2011

Frazer, James, *The Golden Bough*, 1890

Ginzberg, Louis, *The Legends of the Jews*, The Echo Library, 1910

Godwin, Joscelyn, Robert Fludd, *Hermetic Philosopher and Surveyor of Two Worlds*, Thames & Hudson, 1979

Guénon, Rene, *Man and his Becoming according to the Vedanta*, 1925

Guénon, Rene, *The Esoterism of Dante*, 1925

Guénon, Rene, *The Lord of the World*, 1929

Gulbekian, Sevak, *In the Belly of the Beast*, Hampton Roads, 2004

Hancock, Graham, *The Fingerprints of the Gods*, William Heinemann, 1995

Hancock, Graham, *Supernatural*, Century, 2005

Harpur, Patrick, *Daimonic Reality*, Viking, 1994

Harpur, Patrick, *The Philosophers' Secret Fire*, Ivan R. Dee, 2002

Harrison, C.G., *The Transcendental Universe*, George Redway, 1896

Harrison, Jane, *Themis: A Study in the Social Origins of Greek Religion*, Merlin Press, 1963

Hegel, Georg Wilhelm Friedrich, *On the Prospects for Folk Religion*, 1793

Hegel, Georg Wilhelm, Friedrich, *Lectures on the Philosophy of History*, trad. J. Sibree, 1837-1888

Hodson, Geoffrey, *The Kingdom of Fairie*, 1927

Hodson, Geoffrey, *The Coming of Angels*, 1935

Howarth, Stephen, *The Knights Templar*, Collins, 1982

Huber, Georges, *My Angel Will Go before You*, Four Courts Press, 1983

Hughes, Ted, *Shakespeare and the Goddess of Complete Being*, Faber and Faber, 1992

Hume, David, *An Enquiry Concerning Human Understanding*, 1748

Hume, David, *An Enquiry Concerning the Principles of Morals*, 1751

Irwin, Robert, *The Arabian Nights: A Companion*, Allen Lane, 1994

Izutsu, Toshihiko, *Sufism and Taoism*, University of California Press, 1983

Jaynes, Julian, *The Origins of Consciousness in the Breakdown of the Bi-Cameral Mind*, Houghton Mifflin, 1976

Jenner, Leon, *Bricks*, Coronet, 2011

Jung, Carl Gustav, *Psychology and Alchemy*, Routledge, 1944

Jung, Carl Gustav, *Memories, Dreams, Reflections*, Collins and Routledge, 1962

Jung, Carl Gustav, „*Paracelsus as a Spiritual Phenomenon*“ (1942), *Alchemical Studies* (trad. R. Hull), Routledge and Kegan Paul, 1967

Jung, Carl Gustav, *The Red Book*, W. W. Norton & Co., 2009

Kirk, Robert, *The Secret Commonwealth of Elves, Fauns and Fairies*, 1691, ed. nouă cu introd. de Marina Warner, New York Review of Books, 2007

Klossowski, Stanislas, de Rola, *The Golden Game*, Thames and Hudson, 1997 Brunetto Latini, *Li Livres dou Tresor*, Imprimerie Imperiale, Paris, 1863

Lecky, William Edward Hartpole, *The History of the Rise and Influence of the Spirit of Rationalism in Europe*, vol. I, 1865; vol. II, 1866

Lethaby, William, *Architecture, Mysticism and Symbolism*, 1891

Leudar, Ivan și Thomas, Philip, *Voices of Reason, Voices of Insanity*, Routledge, 2000

Lomas, Robert, *The Secret Science of Masonic Initiation*, cuvânt înainte de Mark Booth, 2010

Lomas, Robert, *The Lost Key*, Coronet, 2011

Lomas, Robert și Christopher, Knight, *Uriel's Machine*, Random House, 1999

Loyola, Ignatius, *The Spiritual Exercises of Ignatius Loyola*, Antonio Bladio, 1548

Mallasz, Gitta, *Talking with Angels*, trad. Robert Hinshaw, Daimon Verlag, 1988

Meun, Jean de și Loris, Guillaume de, *The Romance of the Rose*, 1275

Michell, John, *City of Revelation*, Ballantine, 197

Nasr, Seyyed Hossein, *Islamic Spirituality: Foundations*, Crossroad, 1987

Nicoll, Maurice, *The Mark*, Vincent Stuart, 1954

Olcott, Henry Steel, *People from the Other World*, Cambridge University Press, New York, 1895

Paracelsus, *De Virtutue Imaginativa*, c.1535

Plant, David, *Johannes Kepler and the Music of the Spheres*,
www.skyscript.co.uk/kepler.html

Plantinga, Alvin, *Where the Conflict Really Lies*, Oxford University Press Inc., 2011

Plotinus, *Letter to Flaccus*

Plotinus, *The Enneads*

Plutarch, *Life of Marcellus*

Plutarch, *On the Face on the Moon*

Price, Hope, *Angels: True Stories of How They Touch Our Lives*, Guidepost Books, 1993

Prokofieff, Sergei O., *The Cycle of the Year as a Path of Initiation Leading to an Experience of the Christ Being*, Verlag Freies Geistesleben, 1986, trad. Simon Blaxland de Lange, Temple Lodge Publishing, 1991

Pullman, Philip, *His Dark Materials I: Northern Lights*, Scholastic, 1995

Pullman, Philip, *His Dark Materials II: The Subtle Knife*, Scholastic, 1997

Pullman, Philip, *His Dark Materials III: The Amber Spyglass*, Scholastic, 2000

Punter, David, *Blake, Hegel and Dialectic*, Rodopi, 1982

Quincey, Thomas de, *Autobiographical Sketches*, 1853

Richardson, C.J., *Studies from Old English Mansions*, 1851

Robinson, John, *Honest to God*, John Knox Press, 1963

Rohl, David, *A Test of Time*, Century, 1995

Rohl, David, *Legend*, Century, 1998

Salverte, Eusebe, *The Philosophy of Magic*, 1829

Sartre, Jean-Paul, *La Nausée*, Editions Gallimard, 1938

Schuchard, Marsha Keith, *Why Mrs Blake Cried*, Century, 2006

Schure, Edouard, *The Great Initiates*, 1889

Sease, Virginia și Schmidt-Brabant, Manfred, *Thinkers, Saints, Heretics*, Temple Lodge Publishing, 2007

Seznec, Jean, *The Survival of the Pagan Gods*, Princeton University Press, 1940

Shah, Idries, *The Sufis*, WH Allen, 1964

Shah, Indries, *The Way of the Sufis*, Jonathan Cape, 1968

Sheldrake, Rupert, *The Science Delusion*, Coronet, 2012

Silberer, Herbert, *Hidden Symbolism of Alchemy*, 1917

Staudenmaier, Tudwig, *Magic as an Experimental Science*, 1912

Steiner, Rudolf, *Philosophy of Freedom*, 1894

Steiner, Rudolf, *Genesis*, 1910

Steiner, Rudolf, *Inner Impulses of Evolution: The Mexican Mysteries and the Knights Templar*, Anthroposophical Press, 1916

Steiner, Rudolf, *The Karma of Untruthfulness*, vol. I și II, Steiner Books, 1916, 1917

Steiner, Rudolf, *Knowledge of Higher Worlds and How to Attain It*, 1918

Steiner, Rudolf, *The Temple Legend*, Rudolf Steiner Press, 1985

Strieber, Whitley, *Christmas Spirits*, Coronet, 2012

Temple, Robert, *He Who Saw Everything*, Rider, 1991

Robert, Temple, *The Crystal Sun*, Century 2000

Robert, Temple, *Netherworld*, Century, 2002

Thomas, Keith, *Religion and the Decline of Magic*, Weidenfeld and Nicolson, 1971

Tomberg, Valentine, *Meditations sur les 22 arcanes majeurs du Tarot*, publicat anonim, Aubier, 1984

Tomberg, Valentine, *Meditation on the Tarot*, trans. Robert Powell, Jeremy P. Tarcher, 1985

Toynbee, Arnold, *Experiences*, 1969

Vail, rev. C. H. *The Worlds Saviours*, N. L. Fowler & Co., 1913

Voragine, Jacob de, *The Golden Legend*, 1275

Wales, The Prince of, Juniper, Tony și Skelly, Ian, *Harmony*, Blue Door, 2010

Wallis, E.A. Budge, *Egyptian Magic*, Kegan Paul, Trench and Truber & Co., 1899

Warner, Marina, *From the Beast to the Blonde*, Chatto & Windus, 1994

White, Terry, *The Sceptical Occultist*, Century, 1994

Wilmschurst, W.L., *The Scientific Apprehension of the Superphysical World*, 1905

Wilson, Ian, *The After Death Experience*, Sidgwick and Jackson, 1987

Wirth, Oswald, *Le Tarot des imagiers du moyen age*, Claude Tchou, 1966

Yates, Francis A., *Giordano Bruno and the Hermetic Tradition*, Routledge, 1964

Young, Pamela, *Hope Street*, Coronet, 2012

Zaleski, Carol, *Otherworld Journeys*, Oxford University Press, 1987

Zeldis, RW. Bro. Leon, *An Esoteric View of the Rose-Croix Degree*, accesibil online la Pietre-stones Review of Freemasonry, <http://www.freemasons-freemasonry.com>

Indice de nume proprii

A

Aaron, 135, 137

Abdul, 251-254

Adam, 20, 32-34, 128, 175, 206, 227, 250, 251, 253, 473

Adonis, 9, 54-56, 344-346

Afrodită, 73, 147

Al-Dashuti, Șeicul, 255

Al-Kashani, 257

Al-Rașid, Harun, 235, 463

Al-Shamardal, 252-254

Aladin, 256

Alberich, 70

Alcibiade, 178

Alexandru cel Mare, 186, 189

Alexandru din Abunoteichos, 225

Allah, 227-229, 254

Aquino, Toma din, 271, 274, 281, 448, 463, 484

Almedia, Garrett, José Maria de, 412

Amfortas, 243-244

Andromeda, 77-79

Angelico, Fra, 287

Antihristul, 411, 440, 472, 478

Apollo, 53-55, 57, 84, 89, 90, 140, 179, 181, 184, 188, 189, 452, 469

Apollonius, 188-190, 192-193, 200, 210, 225, 284

Apuleius, 202, 205, 340, 380

Arabi, Ibn (al-), 10, 14, 52, 68 244, 268-271, 273, 271, 341, 346, 360, 431, 447, 477

Ariadna, 80-81

Aristotel, 186

Arjuna, 118-119, 464

Ashmole, Ellias, 352, 486, 487

Assisi, Sf. Francisc din, 147, 148, 177-178, 180-181, 184, 188-189, 203, 218, 260-262, 265, 266, 413, 471

Astarte, 156

Atena, 73, 76, 80, 81, 97

Attila, hunul, 220-221

Avraam, 127-137, 160, 227, 229, 236, 359

B

Baal, 160-162

Bacon, Francis, 326, 339, 340, 351, 362, 465, 474, 482, 483

Bafomet, 283, 285-286

Balaam, 144, 145, 407

Balzac, Honoré de 257,

Baudricourt, căpitanul, 299

Bauval, Robert, 104, 461

Bayley, Harold, 342

Beaumont, John, 354, 469

Bell, Alexander Graham, 383

Bellamy, David, 318, 479

Bernard de Clairvaux, 271, 273, 281, 442

Blake, William, 17, 285, 334, 364, 397, 446, 482, 487

Blavatsky, Madame, 371, 381, 386, 396, 450

Boehme, Jacob, 10, 211, 214, 330-334, 337, 339, 350, 351, 363, 387, 397, 431, 483, 484

Bolos din Mendes, 335

Bombastus, Theophrastus, 326

Booth, Robert Wilkes, 376, 422

Borges, Jorge Luis, 168, 255, 256

Bourriette, Louis, 373

Bowie, David, 347

Boyle, Robert, 352

Britton, Isaac, 374

Brunhilde, 73

Buddha, 9, 168-175, 184, 193, 194, 210, 265, 386, 404, 423, 424, 428, 468, 479

Byrne, Lorna, 5, 10, 14, 28, 37, 190, 277, 336, 346, 387, 397, 415, 429, 430, 432-433, 449, 458, 463, 468, 474, 485, 488

C

Cadmus, 84, 85, 88, 386,

Campbell, Joseph, 44

Carol cel Mare, 230-235, 238, 260, 366, 393, 474, 475

Castor și Pollux, 214, 215

Chamberlain, Houston Stewart, 417

Cicero, 14, 214, 472

Clara, sora, 262

Clarke, Elizabeth, 354

Cole, Kerry, 430

Comenius, John Amos, 336

Constantin, împăratul, 217, 218, 230, 430

Corbin, Henry, 341, 447, 452, 476, 482

Crowley, Aleister, 347

Culpeper, Nicholas, 335, 483

Curie, Marie, 383

D

Dafne, 53-56

Dalai Lama, 423-425, 428

Damis, 189

Daniel, 165, 167, 328, 487

Dante, 271, 278-297, 386, 472, 475, 477, 478, 490, 494, 496

Darwin, Charles, 64, 383,

David, regele, 151, 158, 206

de Quincey, Thomas, 255, 476

Dedal, 99

Dee, dr., 342

Delphi, 246

Devaki, 114

Domițian, împăratul, 192

Dostoievski, Fiodor Mihailovici, 10, 151, 390, 391, 445, 487

Dumnezeu, 10, 12, 17-267, 31, 32, 37, 40, 50, 56, 75, 85, 86, 88-90, 117, 125, 127-131, 133-138, 140-144, 151, 152, 154, 157, 160-162, 184, 190, 196, 198, 203, 204, 206, 211, 213, 217, 221, 227-229, 232, 235, 236, 247, 256-258, 262, 267-268, 270, 271, 279, 295, 298, 300, 302, 307, 308, 320-322, 330, 332, 334, 338, 339, 349, 350, 355, 374, 388, 400, 404, 409-411, 414, 415, 424, 429, 431, 438, 440, 445, 447-449, 459, 461-466, 468, 470, 474, 476, 483, 484, 488

Dürer, Albrecht, 345

Duzous, dr., 373

E

Eckhart, Meister, 117, 268, 477

Eddy, frații, 378-380

Edenului, Grădina, 7, 32, 195

Edison, Thomas, 383

Edwards, Jonathan, 355

Egipt, 8, 44, 46, 128, 129, 135, 137, 138, 153, 158, 189, 193, 214, 235, 255, 320, 323, 361, 386, 387, 435, 451, 458, 471, 479, 488

Elena din Troia, 150, 225

Elena, mama împăratului Constantin, 218

Eleusis, 204, 224, 386, 471

Elisabeta de Schönaue, 261

Elohim, 143, 204, 449

Eneas, 283, 284

Enguinum, 214

Enlil, 124, 464

Enoh, 84-86, 88, 136, 140, 163, 203, 206, 228, 269, 297, 328, 386, 396, 438, 458, 459, 472

Epidaur, 215

Esculap, 189, 214, 274

Euridice, 90-92

F

Fátima, 408-413, 430, 489

Fenris, 65, 66, 433

Filip, 193, 197, 202, 283

Filostrat, 214

Fiore, Joachim de, 261, 489

Fox, Margaret și Kate, 377

G

Gavriil, arhanghelul, 37, 39, 204, 234, 436, 453

Ghilgameș, 121-126, 127-128, 130, 179, 464

Goebbels, Joseph, 418

Goethe, Johann Wolfgang von, 363-365, 403

Goraksha, 290-291

Grigorie cel Mare, 221

Guénon, René, 188, 457

H

Hadrian, 192

Hagar, 131

Hamann, Johann Georg, 363

Hanaman, 110

Harvey, William, 352

Hegel, Georg Wilhelm Frederic, 147, 334, 337, 360, 362, 363, 442, 448, 484

Heimdell, 63

Hela, 65

Helmont, Jan Baptist van, 346

Hercule, 79

Hermes, 91, 399, 458,

Hildegard din Bingen, 14, 237, 470, 475

Hiram Abiff, 154, 156-158, 467

Home, Daniel Douglas, 383

Homer, 146-147, 150, 163, 184, 396, 466, 473

Hooke, Robert, 352

Hoomi, Koot, 381

Horațiu, 92, 343

Horus, 48, 103

Hreidmarr, 69-71

Hughes, Ted, 344

Humbaba, 123

Hume, David, 216, 356-358, 362, 382, 444

Hutchens, Grace, 311

I

Iacov, 136, 209

Iahve, 138, 140, 143, 145, 465

Iason, 90, 99

Ibrahim, Ibn Adham, 236, 474

Icar, 99

Ierihon, 146

Iezechiel, 166

Iisus, Hristos, 86, 130, 153, 159, 187-200, 202-205, 210, 217, 218, 226, 227, 229, 257, 261, 266, 267, 274, 289, 307, 348, 396, 400, 404, 405, 409, 411, 413, 414, 426, 432, 438, 457-459, 464, 472, 475, 477

Ioan, sfântul, 31, 37, 196, 318, 472

Ioana d'Arc, 11, 298-306, 485

Iocasta, 94, 96-97

Iosif, 146, 193, 206, 411

Iosif din Arimateea, 196, 205

Irod, Agripa, 209

Irwin, Robert, 255

Ilie, 159-167, 174, 184, 193, 206, 236, 269, 297, 403, 434, 438, 440, 467, 472, 482, 491

Isaia, 165, 204

Isis, 8, 44, 46-51, 103, 135, 175, 198, 380, 381, 454, 469, 471

islam, 39, 131, 135, 228, 230, 235, 236, 270, 281, 474

Israel, 136, 140, 151, 159, 161-163, 165

Israel, Martin, 211

Iulian, împăratul, 400

J

Jai Singh al II-lea, maharajahul, 358

Jaynes, Julian, 147, 148, 465, 466

Jimazen, 436

Jung, Carl Gustav, 10, 44, 402-407, 421, 422, 430, 452, 489, 490

K

Kaaba, 225-229, 269

Kamsa, 114-117

Karmapa, 423-425, 427-428

Karnak, 137, 224

Keats, John, 365

Kennedy, John F., 422

Khdir, 163

King, Martin Luther, 154, 374, 477

Kirk, Robert, 352-354, 482

Kriṣṇa, 113-120, 128, 135, 169, 173, 194, 210, 460, 464

L

Lamon, Ward Hill, 376

Lao Tzu, 200

Latini, Brunetto, 19, 278-280, 282, 283, 285, 286, 297, 321, 431

Leibniz, Gottfried Wilhelm, 351

Lincoln, Abraham, 366, 374-376, 378, 422, 430

Loki, 9, 65, 69-71, 432-433

Lomas, Robert, 158, 458, 491

Lot, 129, 132-133, 430

Lourdes, 11, 366, 369, 373, 374, 412, 438, 485

Loyola, Ignățiu, 348, 448

Luca, evanghelistul, 195, 307, 468, 471, 488

Lucifer, 9, 34, 36, 65, 387, 453

M

Machen, Arthur, 406-407

Macrobiu, 57

Magul, Simon, 225

Mahomed, 136, 224-229, 235, 255, 268, 270, 283, 359, 404, 424, 448, 473, 491

Mani, 209-211, 296, 381, 419

Manu, 130, 461

Mao Zedong, 425, 428

Marc-Aureliu, 192

Margareta, sfânta, 218, 220, 229, 304

Maria, Fecioara, 11, 193, 196-199, 226, 292-295, 299, 368-373, 413, 430, 438, 474

Maria Magdalena, 193-198

Marta, 196

Martel, Charles, 300

Marx, Karl, 428, 462,

Massabielle, 367, 368, 370

Matei, evanghelistul, 187, 207, 476

Matysendranath, 289-291, 478

Maxențiu, 216-217

Mecca, 225, 226, 228, 229, 269, 282

Melhisedec, 129-131, 236

Melinosinae, 322

Melville, Herman, 392-394, 445

Mercur, 9, 57, 61, 67, 76, 77, 199, 293, 317, 332, 400, 401, 454, 456, 479

Merlin, 242, 299

Midgard, 63

Midgley, Mary, 64, 465

Mihail, arhanghelul, 21, 28, 33-39, 68, 146, 204, 206, 209, 217, 292, 298, 299, 302, 304, 308, 434-440, 453, 465

Milton, John, 7, 20, 334, 350, 455, 466

Minos, 80

Moise, 9, 11, 138-149, 151, 159, 160, 162, 163, 184, 194, 206, 226, 227, 236, 270, 359, 373, 379, 386, 412, 430, 465, 467, 491

Molay, Jacques de, 283

Moray, Sir Robert, 352

N

Napoleon, Bonaparte, 147, 348, 360-363, 380, 392, 430

Navaho, 40, 44, 454

Nekumonta, 318-319

Nephthys, 48

Newton, Isaac,

Nicodim, 205, 472

Nimrod, 127-128

Nizam, 269-270

Novalis, 334, 454

Noy, William, 309-313, 317, 353, 479

O

Oannes, 121

Odin, 9, 61-68, 69-71, 102, 416, 433, 456, 468, 479

Odiseu, 151, 206, 466

Oedip, 93-96, 98, 469

Olcott, Henry Steel, 378-381, 485, 486

Oliver, cavalierul, 231

Origen, 211, 401, 473

Orfeu, 89-99, 386

Osiris, 46-48, 50-51, 103, 135, 175, 198, 386, 454, 477

Ovidiu, 14, 54, 92, 281, 455

P

Paget, Robert, 284

Paracelsus, 10, 318-326, 330, 332, 334, 335, 337-340, 350, 353, 359, 397, 404, 431, 480, 483

Paris, 150, 220, 273, 281, 283, 285, 338, 366, 407, 472

Parsifal, 238-245, 246, 251, 404, 475

Pascal, Blaise, 213, 257

Paul I, papa Ioan, 225

Paul al II-lea, papa Ioan, 414

Pavel, sfântul, 36-37, 50, 130, 135, 193, 202-207, 211, 214, 228, 414, 448, 451, 459, 472

Penrose, Roger, 325, 327

Persefona, 54

Perseu, 75-79, 81, 83, 215, 458

Perun, 159

Petru, sfântul, 68, 193, 196, 197, 205, 209, 218, 472

Pio, Padre, 413-414

Pitagora, 188, 189, 192, 193, 210, 386, 465

Pius al XI-lea, papa, 411, 415, 440

Platon, 10, 14, 178, 180, 184, 185, 186, 192, 202, 216, 343, 380, 453, 470, 480, 482, 488, 489

Plutarh, 44, 179, 214, 472, 488

Polidecte, 76, 78

Pordage, John, 354-355

Pozzo, Andrea, 348

Price, Hope, 429

Pullman, Philip, 178, 473

R

Rafail, arhanghelul, 204

Rais, Gilles de, 298-305, 307, 308

Rauschning, Herman, 417

Ravana, 109-111

Reginn, 71, 73

Richter, Pastor, 333-334

Rilke, Rainer Maria, 92, 144

Roland, 231-233, 238, 269, 393

Rosenkreuz, Christian, 10, 288-297, 317, 338, 339, 343, 386, 419, 478, 479

Rosslyn, 153

Rubens, 132, 334

Rudbeck, Olaus, 329-330

Rumi, 61, 270-271, 273, 282, 453

S

Saint Germain, contele de, 467

Salpion, 57

Sanctis, Antilio de, 414

Santos, Lucia dos, 408

Sapientia, 281, 286

Sara, 129, 131-133

Satana, 36, 113, 160, 193

Saturn, 29, 30, 31, 36, 37, 50, 83, 114, 118, 160, 133, 333, 400, 401, 436, 452, 453, 454, 456

Schonfield, Hugh, 285

Schopenhauer, Arthur, 35, 381

Seth, 46-48, 455

Sfinxul, 89-99, 103, 104, 458, 461

Shakespeare, William, 147, 322, 338-349

Sheldrake, Rupert, 64, 335, 456, 473, 486, 491, 493

Siddhartha, 169-173

Siegfried, 71-74, 402, 403, 489

Silenus, 178

Sita, 105-112

Smith, George, 38, 122

Socrate, 9, 10, 14, 176-186, 192, 193, 194, 203, 359, 386, 430, 468, 469, 484

Sodoma și Gomora, 133

Solomon, regele, 150-158, 225, 229, 235, 247, 342, 386, 457, 466, 467

Soubirous, Bernadette, 366, 369

Stanley, Dean, 236

Staudenmaier, Ludwig, 402

Steiner, Rudolf, 10, 14, 45, 93, 128, 138, 277, 337, 363, 386, 387, 396, 398-401, 403, 405, 418, 422, 430, 456, 466, 468, 470, 471, 482, 484, 488, 491, 492

Strasser, Gregor, 417

Swedenborg, Emanuel, 334, 374, 383, 402, 448, 485, 489

T

Tarbes, episcopul de, 373

Tezeu, 80-81, 90, 97, 99, 359, 362

Thessalus din Tralles, 214

Thomassen, Joan, 430

Thor, 63, 66, 329, 354, 433

Tiresias, 94-95

Titarel, 243, 244

Tolstoi, Lev, 26

Toma, sfântul, 197, 471, 479

Trismegistus, Hermes, 273, 469

Troia, 225

U

Uruk, 121-127, 464

V

Valmiki, 106, 110, 111

Venus, 9, 36, 37, 50, 54, 55, 67, 122, 151, 156, 158, 199, 280, 325, 333, 344, 345, 346, 400, 453, 454, 456, 473, 478, 479

Vergiliu, 14, 218, 283, 284, 340

Vişnu, 27, 461,

Voragine, Jacob de, 214

W

Wagner, Richard, 381, 417

Wallace, Alfred Russel, 64, 383

Wallace, David Foster, 10, 15, 16, 309, 445

Wesley, Samuel, 353, 354

Wheeler, John, 325, 427

X

Xavier, Francis, 348

Xisuthros, 104

Z

Zarathustra, 113, 114, 116, 120, 128, 135, 160, 194, 210, 405, 463, 467

Zeus, 57, 73, 147, 456

Mulțumiri

Îi mulțumesc cu toată dragostea fiicei mele Tabitha pentru frumoasele ei ilustrații, fiului meu Barnaby pentru ajutorul pe care mi l-a dat la corectură și soției mele Fiona, care e o fereastră spre cărți și are har. Mulțumirile mele se îndreaptă, de asemenea, spre Hannah Black, Kate Parkin, Sevak Gulbekian și Jean Callanan, care și-au dat osteneala să citească manuscrisul și să vină cu sugestii pertinente și profunde. Sunt mult mai recunoscător decât pot spune în cuvinte. Îi sunt nespus de recunoscător și agentei mele luminate, Jonny Geller, care mă sprijină în continuare și trimite în toată lumea cărți care desfid orice categorie dintre cele inventate până acum. Le mulțumesc și tuturor celor de la Curtis Brown, pentru bunătatea, sprijinul și profunzimea lor, mai ales lui Kirsten Foster, Lisa Babalis, Melissa Pimentel, Kate Cooper și Eva Papastratis. Mulțumirile mele și celor de la Quercus – lui Mark Smith, un adevărat prieten, lui Richard Milner, misteriosul și înțeleptul meu editor, lui Iain Millar, care e mereu înaintea valului și a fost de la bun început cheia succesului în cazul multor cărți, lui Josh Ireland, care s-a dovedit a fi strălucit, un om neobosit și priceput, cu care îți face mare plăcere să

lucrezi. Recunoștința mea merge și la Roy Flooks, pentru excelentele fotografii ale cărților mele vechi, mucegăite, sau la Rich Carr, care semnează designul. De asemenea, mulțumiri editorilor mei americani Judith Curr și Johanna Castillo de la Atria, pentru flerul lor și pentru concepția inovatoare.